

A

Kölcsey Ferenc Gimnázium

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Módosított

**Érvényes 2023. szeptember 1-jétől,
a 2023/2024. tanévtől**

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	4
Új pedagógiai megközelítések és értelmezések az oktatás gyakorlatában.....	5
I.NEVELÉSI PROGRAM	9
1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai.....	10
2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok.....	26
3. A teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok.....	29
3.1. Az egészségfejlesztés értelmezése, alapjai.....	29
3.2. Az egészségfejlesztés iskolai feladatai.....	30
4. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok.....	31
5. A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai.....	32
6. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje.....	35
7. A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai, gyakorlásának rendje.....	40
8. A tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái.....	41
9. A tanulmányok alatti vizsgák szabályai, az alkalmassági vizsga szabályai, a szóbeli felvételi vizsga követelményei.....	42
10. a felvétel és az átvétel- Nkt. keretei közötti- helyi szabályai, továbbá a szakképzésre vonatkozó felvételi/ átvételi szabályok.....	46
11. Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai tervek.....	50
II.HELYI TANTERV	53
1. Az iskola által választott kerettanterv megnevezése.....	57
2. A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyaga, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezése, óraszámai.....	57
3. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei, a tankönyvek térítésmentes igénybevételének biztosítása.....	61
4. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai.....	62

5. A mindennapos testnevelés megvalósításának módja, ha azt nem az Nkt. 27. § (11) bekezdésében foglaltak szerint szervezik meg	67
6. A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai.....	67
7. Azon választható érettségi vizsgatárgyak megnevezése, amelyekből az iskola tanulóinak közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítését az iskola kötelezően vállalja, továbbá annak meghatározása, hogy a tanulók milyen helyi tantervi követelmények teljesítése mellett melyik választható érettségi vizsgatárgyból tehetnek érettségi vizsgát	67
8. A középszintű érettségi vizsgatárgyak érettségi vizsga témakörei.....	69
9. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei ..	70
10. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei	74
11. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag	74
12. Az iskolai egészségnevelési és környezeti nevelési elvek, programok és tevékenységek.....	75
12.1. Egészségnevelési alapelvek, célok és feladatok.....	75
12.2. A Kölcsey Ferenc Gimnázium környezeti nevelési programja.....	78
13. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	85
14. A tanulók jutalmazásával összefüggő, a tanulók magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek	86
15. A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek	87
16. A 11-12. évfolyamon az emelt szintű érettségire történő felkészítéshez az emelt szintű oktatásban alkalmazott fejlesztési feladatok és követelmények a módosított Nat-hoz igazított és megújított követelmények a 2022.01.01-jétől hatályba lépett vizsgaszabályzat 3. sz mellékletében található.....	87
17. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai, szükség esetén különbözeti/osztályozóvizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamismétléssel	87
18. Az iskolában alkalmazott sajátos pedagógiai módszerek, beleértve a témanapokat, témaheteket és a projektoktatást is	87
19. A Helyi tanterv további kötelező elemei	87
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	91
MELLÉKLETEK	95

BEVEZETÉS

*„Ne gondold, mintha a tanulás csak bizonyos idők-
höz, az ifjúság éveikhez kötötnék.”*

Kölcsey Ferenc

Az elmúlt évtizedekben egyre erőteljesebben fogalmazódott meg az az igény, hogy az **iskolai tanulás** eredményesebben oldja meg a sikeres élethez szükséges és a **munka átalakuló világában** is egyre inkább igényelt **készségek és képességek** fejlesztését. Ugyanakkor a pedagógiai kultúra és a tanulásszervezési módszerek megújításának a célja mára a **hivatalos oktatáspolitikai** stratégiák egyik központi elemévé vált, amint azt a köznevelés jogszabályi környezetének a 2023/2024. tanévtől történt számottevő módosítása is tanúsítja. Jelenti ez a tartalmi kínálat bővítése mellett **alternatív tanulási utak biztosítását is**: azaz a hagyományos, merev iskolarendszeren kívüli **formális és informális tanulási utak** támogatását, a rendszerben integráltan működő, **második esély típusú** programokat, a tanulói alap- és transzverzális kompetenciák fejlesztése, tanulóközpontú nevelési-és oktatási tartalmak fejlesztését, komplex pedagógiai módszertani programok alkalmazását, a digitális állampolgárrá válás elősegítését egyaránt.

A gyors társadalmi és gazdasági változások szükségessé tették a **tanulás fogalmának kitérítését** és az **iskolai tanulás funkcióinak** újraértelmezését is. A tanulás expanziója felgyorsult, és két irányban is túlterjed a **formális** iskolai oktatáson. Egyrészt a tanulás nem zárul le az iskolával: megjelent az *egész életen át tartó tanulás* eszméje (lifelong-learning – **LLL**), s napjainkra már a hétköznapiak realitásával vált. Az ezredfordulót követően az előző kifejezés analógiájaként egy másik szókapcsolat is megjelent: az élet *minden területére* kiterjedő tanulás (lifewide-learning– **LWL**). Ez utóbbi arra utal, hogy nem csupán a formális tanulási kontextusban, hanem a **gyorsan változó környezethez alkalmazkodva** mind több élethelyzetben folyamatosan új tudást sajátítunk el. E folyamatokhoz a szervezett keretek között folyó tanulásnak, a formális oktatásnak is alkalmazkodnia kell.

A Kölcsey Ferenc Gimnázium a felnőttek, fiatal felnőttek gimnáziumi oktatását és érettségi vizsgára történő felkészítését tűzte ki céljául.

Hangsúlyozni kívánjuk, hogy a **felnőttoktatás** nem kizárólag a tanulók életkorában, hanem **rendszerében** is, de leginkább **módszertanában**, számos ponton **eltér** a köznevelés megfelelő elemeitől. Szükségét érezzük, hogy ezek a gyakorlatban dominánsan tetten érhető és a működést számos területen befolyásoló különbségek, tartalmilag is helyet kapjanak **pedagógiai programunkban**, a megfelelő helyen és formában lehetővé téve felnőttoktatási tevékenységünk még tudatosabbá és hatékonyabbá válását.

Eddigi tapasztalataink és a társadalmi változásokról megfogalmazottak is azt erősítik, hogy napjaink társadalmi és gazdasági környezete olyan **új felnőttoktatási tanulási-tanítási modell** alkalmazását követeli meg, amely amellet, hogy a jól definiált tananyagtartalmakat hasznos és alkalmazható tudássá fejleszti, a felnőtt tanulókat képessé teszi arra is, hogy tanult ismereteikre és tapasztalataikra támaszkodva, megerősített vagy megszerzett kompetenciáik segítségével megfelelő választ adjanak a megváltozott körülményekre, kihívásokra.

Az erre alkalmas modell a **kötelező ismeretek átadásán túl**, kisebb-nagyobb hangsúllyal, az alábbi elengedhetetlen oktatási-nevelési tényezőkre is kellő figyelmet fordít:

- az alapvető életvezetési és munkavállalói készségek elsajátítása, meglévők erősítése;
- a csapatmunkára, együttműködésre való képesség;
- a különböző élethelyzetekkel, nehézségekkel való megbirkózás képessége;
- az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges kompetenciák kialakítása, fejlesztése;
- verbális képességek fejlesztése, konfliktuskezelés, reális önismeret;
- problémamegoldás képessége és felelős döntéshozatal;
- információszerzési technikák, kommunikációs technikák alkalmazóképes ismerete,
- környezettudatos magatartási formák megismertetése és kialakítása.

A különböző élethelyzetekből eredő megoldandó feladatok nagy része már régen nem rutinszerű, a korábban jól bevált döntési metódusok, társadalmi kihívásokra adott egyéni válaszok, reflexiók ma elavultak, hatástalanok. A munka világa teljesen átalakult, a tudomány ismeretei nagymértékben bővültek, a tananyagtartalmak, a tanulandók az oktatás minden szintjén átalakultak, megértésük sok esetben **csak új ismeretszerzési és tanulási technikákkal lehetséges**. A kommunikáció új formái és eszközei rövid idő alatt látványos változást idéztek elő az információhoz való hozzáférés, a személyközi kapcsolatok tekintetében és gyors ütemű fejlődésüknek köszönhetően jelentős hatást gyakorolnak mindannyiunk életformájára, hétköznapijainkra.

A tanulóknak képessé kell válniuk a társadalmi-gazdasági folyamatok térbeli és időbeli megváltozásának, az új kihívások megjelenésének, a **munkaerő-piaci igények** átalakulásának felismerésére, az ezekre történő gyors és hatékony reagálásra, a nagyobb életszakaszokat is meghatározó felelős és a kisebb volumenű napi döntések meghozatalára egyaránt. A munkanélküliség, az újra elhelyezkedés, szakma és/vagy munkahelyváltás, munkahelymegtartás egyidejű jelenléte és kezelése olyan feladatot jelent az egyén számára, amelyre nem készült fel, társadalmi szintű segítség, támogatás nélkül a leszakadás veszélyezteti.

A társadalmi mobilitáshoz biztosítani kell a **magasabb kvalifikáció** megszerzésének lehetőségét, amihez az általános műveltségi szint emelése, az önfejlesztő magatartás- és tevékenységformák megerősítése szükséges.

Ennek érdekében egy jól működő oktatásnak időről időre reagálnia kell a társadalmi folyamatok által generált csoportos és egyéni szükségletekre. Még inkább igaz ez az oktatás **felnőttekkel** foglalkozó szegmensére.

Új pedagógiai megközelítések és értelmezések az oktatás gyakorlatában

Az európai fejlődés folyamatában az **oktatás** - benne a **felnőttoktatás** - az utóbbi években **fokozatosan felértékelődött**, s jelentősége változatlanul növekszik. Sok olyan program van a világban, amelyik a tudás minőségével, a jövőbeni szükséges tudással foglalkozik. Megnőtt a jövőorientált nemzetközi projektek száma, tömegesen jelennek meg a 21. századi készségekkel, foglalkozó publikációk. Az utóbbi évtizedben olyan kihívások érték a világot, melyek egyértelműen az oktatási rendszerek radikális reformját, hatékonyságának növelését igénylik hazánkban is.

Természetes, hogy a pedagógus szaktárgya-tanítása közben újabb és újabb ismeretekkel gazdagodik, újabb és újabb összefüggésekre jön rá. Ugyanakkor az órát tartó **tanár** már **nem a tudás egyetlen for-**

rása. A diákok zsebében és kezében lévő eszközök rengeteg ismeretre nyitnak kaput. Sőt, a diákok *információdömpingben* élnek: magánemberként is, de tanulóként is meg kell küzdeni az elérhető információk felhasználásának nehéz feladatával. A **digitális eszközök** adta *lehetőségek* kihasználását nem hagyhatjuk figyelmen kívül mindennapi tanítási gyakorlatunkban. És ezzel a *tanári szerep* is változik: új dolgokat kell nekünk magunknak is megtanulnunk, szoknunk kell egy olyan tanári szerepet is, amely eddig nem feltétlenül volt ránk jellemző.

Számot kell vetni azzal is, hogy a tanulók ismeretszerzésében nem csak mennyiségileg, de **motivációs bázisát** tekintve is egyre kisebb helyet foglal el az iskola. Felmérések bizonyítják, hogy a tanulók gondolkodására, magatartására és jövőképre a tévé- és az interneten található digitális multimédia tartalmak nagyobb befolyást gyakorolnak, mint maga az iskola.

Az új, egyre több esetben technológiára alapozott **munkaerőpiacon** több esetben okoz nehézséget a megfelelő munkaerő megtalálása, (a megfelelő kompetenciák beazonosítása, szinten tartása és fejlesztése) motiválása és a szervezet költséghatékonyság elemzésének megfelelő megtartása.

Az új kihívásokra válaszként megjelent **az élethosszig tartó képzés** ideája, majd a tömeges **iskolarendszeren kívüli** (informális, non-formális, korábbi szakmai gyakorlatok elismerése a képzésben) tanulási formák újabb reneszánsza veszi kezdetét. A korábbi – gyakran nagy társadalmi presztízsű - szakmák, amelyek a tömegessé váló iparban nyertek identitást, gyökeresen alakulnak át, sőt néha szűnnek meg nyomtalanul, vagy adják át a helyüket új, a semmiből előbukkanó professzióknak.

Ugyanakkor, ha nem csak egy éppen adott, belátható rendszerben, hanem **hosszabb távban** gondolkodunk, (melynek követelményeit még nem is ismerjük, így erre konkrét felkészítést előre nem is tudunk adni), a gyorsan változó világ állandóan változó körülményeihez való alkalmazkodás **stabil alaplátást, széles sávú alkalmazkodó és innovatív cselekvőképességet** igényel.

Egyetlen képző rendszer sem adhat lezárt, teljes tudást, és be kell rendezkednünk az élet teljes hosszán át való tanulás időtávlatában való gondolkodásra. Az olyan iskola, amely a „tudásátadást” tekinti elsődleges feladatának - a régi, tekintélyelvű alapon és előre „rendbe szedett” merev struktúrában -, egyre kevésbé lehet hatékony. Az iskolában **alapvető szemléletváltozás szükséges: elsődlegesnek kell tartanunk a tanulói aktivitást, a tanulási képességek fejlesztését.** Ez a központi rendező elv, ez a fő meghatározója a módszereknek, az oktatás egész folyamatának.

Mára már megérett a helyzet arra, hogy a megújulás mennyiségi tényezői egy új minőséget eredményezzenek, egy új struktúrába rendeződjenek és ágyazódjanak be. Az új, kialakítandó struktúra a **következő alapelvekre** kell épüljön:

- **tartalmi nyitottság**, melyben meghatározó szerepet játszanak a tanulók egyéni igényei, elképzelései, egyéniségük és véleményük;
- **a módszerek nyitottsága**, amely új tanítási-tanulási formák alkalmazását is jelenti (pl. projekt-módszer, tréning, az új informatikai-kommunikációs technikákra épülő tanulási, önértékelési, értékelési módszerek, stb.);
- **a szervezés nyitottsága**, mely az oktatás szervezésének különféle lehetőségeit biztosítja (pl. kiscsoportos-, teammunka, a nyitott- és távoktatás (egyéni konzultáció a tanárral, elektronikus kommunikáció a tanárral és a többi diákkal, egyéni és csoportos feladatmegoldás elektronikusan, stb.);

- **a tanulás nyitottsága:** a tanár szerepének megváltozása (segítő, tanácsadó, mentori-tutori szerep, stb.), a tanuló helyzetének megváltozása: „egyéni tanulmányi út,” egyéni haladási ütem, megszakíthatóság-folytathatóság, rugalmas és elvileg szabad átmenet a képzési formák és intézmények között.

A hagyományos oktatási szervezetek és formák fokozatosan oldódnak, a szabad munkavállalás szükségleteit szolgáló nyitottság egyre jobban gyakorlattá válik. A piac, a kívülről támasztott szükséglet új szabályozó erőként lépett be az oktatási rendszerbe. Az új típusú értékrendszer fontos eleme az **"eladható tudás"**. A tudás megtérülő beruházásnak minősül, amelyért érdemes szellemi és anyagi áldozatot hozni.

Nem önmagában a bizonyítvány vagy a diploma, hanem a megszerzett **tudás értéke** minősíti a tanulót. A bizonyítványt tehát a piaci viszonyok mérik. Ezek a modern, információs társadalomban törvényszerű és szükségszerű jelenségek, s az egyén és társadalom kapcsolatában megkerülhetetlen folyamatok.

Az új pedagógiai felfogás alapelve az is, hogy mindenki számára biztosítani kell az iskolarendszeren belül vagy kívül egy "második esélyt" az érvényesüléshez.

Megfogalmazott alapvetéseink mellett, **Pedagógiai programunk** felülvizsgálata és átdolgozása során figyelembe vettük a *Pedagógusok új életpályájáról* szóló törvény, a *Köznevelési törvény* és végrehajtási rendeletei előírásait, a *Nat*, a *kerettantervek*, az *Érettségi vizsgaszabályzat* és ezzel összhangban a *vizsgakövetelmények változásait*, a *megváltozott társadalmi kihívásokat*, valamint a gimnáziumunk *Alapító okiratában* foglaltakat.

A Pedagógiai Program részei a **Nevelési program** és a **Helyi tanterv**.

Jogszabályi megfeleltetés

Az Intézmény működését leíró dokumentumok (Szervezeti és Működési Szabályzat, Pedagógiai Program - benne a Nevelési program és a Helyi tanterv -, Házirend, kötelező mellékletek) legfontosabb szabályozója a *Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény* és a *nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI végrehajtási rendelet*, valamint a *pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény*.

A tartalmi szabályozás dokumentumai:

1. Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
2. 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
3. 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról (módosította az 5/2020. (I. 31. Korm. rendelet))
4. 2020-as NAT szerinti Kerettanterv az iskolarendszerű felnőttoktatás 9-12. évfolyam számára (www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek)
5. 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról

6. A 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról

I. NEVELÉSI PROGRAM

„Tapasztalás, tanulás, figyelem és gondolkodás: négy eszközt, minnek szorgalmas használata által az ítélet napról napra erősödik.”

Kölcsey Ferenc

1 Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Az iskolánkban folyó **közismereti** oktatás-nevelés **alapelveit és célrendszerét** mindenkor az aktuális jogszabályi környezet előírásainak érvényesítésével, azoknak a helyi viszonyokra történő adaptálásával foglalkoztunk meg. Ennek megfelelően a **2011. évi** – a közelmúltban is **módosított** - köznevelési és a **2019. évi** szakképzési törvény alapján **korábbi pedagógiai programunk** számos elemének aktualizálása vált szükségessé; **további** gimnáziumi tevékenységünkben is maradéktalanul alkalmazzuk az említett törvényi normákat.

Az iskola nevelőtestülete - a diákok, esetleg a szülők - a fenntartó, a közvetlen és közvetett partnerek, a társadalmi környezet igényeinek, elvárásainak minél teljesebb kielégítésére törekedve - pedagógiai hagyományaira is építve - fogalmazta meg **az iskola pedagógiai alapelveit, céljait, feladatait**.

Legfontosabb alapelvünk: korszerű általános tudásbázist, hatékony kompetenciákat közvetítő, harmonikus személyiséget fejlesztő, emberléptékű, diákközpontú iskolaként működünk.

Iskolánk nevelő-oktató munkáját a demokrácia **értékei**, a nemzeti értékek, az európai humanista értékrend, valamint az egyetemes kultúra hagyományos és új értékei hatják át. Kiemelt figyelmet fordítunk az emberiség előtt álló közös problémákra, a különböző kultúrák iránti nyitottságra. **Az értékek** - hosszú távon - alapvetően meghatározzák az iskola programját, működését, a vezetési stílusát, munkamódszereit, ezért **intézményünk jövőbeni prioritásait az alábbiakban határozta meg:**

- alapozza meg az alapműveltséget, az önálló életkezdéshez/életvitelhez, az élethosszig tartó tanulásához szükséges alapkompétenciákat
- konvertálható tudásalapokat közvetítsen: alapozza meg a felsőoktatási és/vagy szakképzési további tanulmányokat
- fejlessze az idegen nyelvi kultúrát és az informatikai műveltséget,
- készítsen fel hatékony és praktikus életvezetési megoldásokra, kellő önállóságra,
- gondozza a tehetségígéretű fiatalokat minden területen,
- kompenzálja a felnőttek esetleges hozott hátrányait.

Alapelveinkkel összhangban célunk olyan széleskörű **általános** biztosítása, amely jó alapot ad a felsőoktatásban, az érettségire épülő szakképzésben és a munka világában történő helytálláshoz.

A nevelő-oktató munkánk, a tanítás-tanulás során azt a **célt** kívánjuk elérni, hogy az iskolánkba **beiratkozott tanulók**

- a különböző szintű egyéni adottságokkal,
- az eltérő ütemű fejlődésükkel,
- az intézményesen elsajátított és az iskolán kívüli tanulásukkal,
- egyéb (érdeklődési körüket érintő) tevékenységeikkel,

- a felnőttoktatás szervezett ismeretközvetítésével,
- spontán tapasztalataikkal

összhangban mind teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket.

Feladataink az említett célokból vezethetők le: tanulóink számára biztosítani kívánjuk mindazon **ismeretek átadását**, azoknak az **alapképességeknek és képességeknek kialakítását és fejlesztését**, melyek felnőttkori sajátosságainak megfelelnek, és szükségesek ahhoz, hogy további fejlődésük töretlen legyen, megalapozva az önálló felnőtt életben való boldogulásukat.

A **helyi tantervet** is magába foglaló pedagógiai programunk összeállításánál elsődleges **szempont** volt a diákok képességeinek fejlődéséhez szükséges olyan követelmények meghatározása, amely ösztönzi az általános műveltség elsajátítását és az önálló ismeretszerzést.

Ezeknek a feladatoknak a teljesítése folyamatában – a nevelési, illetve a tantárgyi sajátosságokhoz igazított módon – alkalmazzuk azokat a módszereket, eljárásokat, amelyek érvényesítik

- a **tradicionális frontális osztálymunka**,
- a **differenciált (egyéni vagy csoportos) tananyag-feldolgozás**, valamint
- az **IKT által kínált modern ismeretközvetítés elemeit**.

Nevelőtestületünk nem tervezi a projektoktatás rendszerszintű bevezetését; annak eseti lehetőségéről a tagintézmények szaktanárai a tagintézmény-vezetővel és az igazgatóval történő egyeztetés után döntenek.

Nevelő-oktató munkánk pedagógiai alapelvei

A korszerűen tervezett felnőttkori nevelés-oktatás – a mindenkor hatályos jogszabályi előírások érvényesítésével - folyamatosan kell, hogy építsen az új szükségletekre, és a hagyományos ismeretkörök mellett új szükségleteket kell szolgálnia. Az iskolának egyre inkább olyan anyagot kell tanítania - a hagyományos értékek mellett -, ami holnap alkalmazható és "eladható ismeret". Mindezt úgy kell tennie, hogy utat nyisson a továbbképzéshez, felkínálja a „második esélyt”, a továbblépés lehetőségét is.

Mindezeknek az új igényeknek megfelelő nevelő-oktató munka eredményesen szolgálhatja az esélykülönbségek mérséklését, felnőttkori esélyegyenlőség megvalósulását is.

Alapvetéseinkre tekintettel **Pedagógiai programunkban** az alábbi szempontokat igyekeztünk kiemelten érvényesíteni:

- legyen valóban **helyi és egyedi, azaz iskolánk (tagintézményeink) diákjainak, tanárainak érdekeit szolgálja**,
- váljon dominánsabbá benne az intézmény és az oktatás **felnőttoktatási jellege**, ebből eredeztethetően jól definiáltak legyenek a közoktatásban megszokottól szükségszerűen eltérő jogszabályi, működtetési és oktatásszervezési megfontolások, az eredményes felnőttoktatáshoz szükséges tanári kompetenciák,
- messzemenően vegye figyelembe a tanulócsoportok életkor szerinti összetételének különbségeit, az **életkori sajátosságokat, így**
 - legyen tekintettel a tanulók felnőtt státuszából eredő kötelezettségeire (munkahely megtartása, család, gyermekvállalás)

- motiváló, tanulásra ösztönző legyen,
- törekedjen a korábbi tanulási kudarcok okainak feltárására
- tudja kezelni:
 - az azonos tanulócsoportba kerülők korábbi tanulmányainak különbözőségeit (iskolai végzettség, teljesített évfolyamok, korábbi tanulmányi idő, korábbi tanulmányok befejezése óta eltelt idő),
 - az egyének bemeneti tudásszintjének eltéréseit, a tanulmányi idő alatt törekedjen ezeknek a különbségeknek a csökkentésére (kimeneti tudásszint)
- segítse a tanulmányok sikeres befejezését,
- mind nevelési, mind oktatási tartalmát tekintve legyen korszerű, jövőre orientált,
- biztosítsa a tanulók felkészítését a sikeres érettségi vizsgára,
- állítsa előtérbe a minőségi követelményeket, azaz:
 - feleljen meg a választott kerettanterv vonatkozó irányelveinek, új elemeinek
 - definiálja egyértelműen a tantárgyak évfolyamonkénti teljesítésének követelményeit, a továbbhaladás feltételeit
 - határozza meg a tanuló teljesítményének értékelési formáit, eszközeit, tartalmi elemeit
 - szabályozza a tanulmányok alatti vizsgákat (vizsgakötelezettség, szervezés, követelmények, értékelések)
 - közvetítse az iskolahasználók felé, hogy az érettségi vizsga szabályozásának tekintetében (jelentkezési feltételek, lebonyolítás, követelmények, bizonyítvány értékűsége) a közoktatási és a felnőttoktatási rendszer között nem definiál különbséget a jogalkotó
 - segítse a pedagógusok munkáját (tervezés, dokumentálás, megvalósítás, értékelés), a minősítési követelményeknek való minél jobb megfelelést
 - a gimnázium és a tagintézmények pedagógusait önképzésre, továbbképzéseken való részvételre, újabb tanulmányokra, meglévő szakmódszertani kultúrájuk fejlesztésére, szakmai igényességre, az andragógia módszertanának megismerésére ösztönözze,
- mindeközben feleljen meg a törvényi, jogszabályi előírásoknak, a választott kerettantervben újradefiniált tananyagtartalmaknak és vizsgakövetelményeknek.

A Kölcsey Ferenc Gimnázium Pedagógia Programjában a törvényességi és tartalmi megfelelés mellett, pedagógusainak felhalmozott tapasztalatainak, a pedagógiai tervezés metódusainak, a szaktárgyak és a felnőttoktatás korszerű módszertanának lehető legmagasabb színvonalon történő alkotó alkalmazására is törekedtünk.

A jövő szempontjából eredményes, hatékony tanulás módszertani összefüggésében a tanulóktól is **új magatartást** kíván. Folyamatosan a szükségletek felismerésére kell nevelni tanulóinkat, s fokozatosan ki kell fejleszteni bennük az önszabályozás, a saját sorsukért való felelősség igényét. El kell sajátítani tanulóinkkal az **új életvezetési technikát**, fel kell készíteni őket a modern piaci viszonyok értelmezésé-

re, a felhasznált lehetőségek célszerű kihasználására, hogy ne legyen kiszolgáltatott a változó folyamatokban.

Jobban ki kell használni a felnőttkorban kínálkozó előnyöket, az **élettapasztalatokat** a hatékonyabb tanulás érdekében. A felnőttkorban az érdekltség és a társadalmi tapasztalat megsokszorozza a tanulói teljesítményeket.

Kívánatos egy **új tanári - tanulói viszony** meghonosítása is, amelyben a hagyományokkal szakítva nem az alá-fölé rendeltségi viszony, hanem a közös munka, az együttműködés a motiváló erő. Egyre jobban meghatározó pedagógiai elv lesz a kölcsönös előny, s a hatékonyabb oktatás minőségi mércéje.

A Kölcssey Ferenc Gimnázium pedagógiai gyakorlatában megtalálhatók azok az új lehetőségek, amelyek eredményesen szolgálhatják a nyitottságot, és kellő mértékben közelítenek a kívánatos és célszerű európai oktatási gyakorlathoz.

Fentiekkel nem ellentétes, csupán megfelelő értelmezést kíván a nagy általános fejlesztési irányokat, követelményeket és stratégiákat megfogalmazó irányelv: a "tudásalapú társadalom" célkitűzése. A mai európai és világtendenciák ismeretében teljesen nyilvánvaló, hogy itt a teljesítő képes tudás, vagyis a **kompetenciaFprojekt** követelményéről van szó, össztársadalmi méretekben! **A kompetencia fogalma magában foglalja a tudást is, de azt szélesebb, és gyakorlatias kontextusba ágyazza, a tudás ma is alapvető eleme a teljesítőképességnek.**

Fentieken túlmenően további elvek rögzítését a nevelőtestület nem látja szükségesnek.

A minőségi tudás kritériumai

Egyre inkább előtérbe kerül a valós, életszerű helyzetekhez köthető, a mindennapi életben jól alkalmazható, **minőségi iskolai tudás igénye**. Ezek csoportjai és főbb jellemzői:

- **Intelligens tudás**, amelynek keretén belül a megtanultak belső összefüggéseire, a tantárgyi tudás-elemek összekapcsolására helyeződik a fő hangsúly. A tudástranszfer kialakításáról, fejlesztéséről van szó, azaz a megtanultak új szituációban történő alkalmazásáról, más területekre történő átviteléről. Két eleme érdemel különös figyelmet: a kreativitás fejlesztése, illetve a tanulási technikák sokoldalú alkalmazásának erősítése.
- **Eszközjellegű tudás**, amelyben a tanulók kompetenciái (rutinok, készségek, képességek, jártasságok), eltérő tudástartalmak mentén fejlődnek. Ez a tantervi tananyagtartalom újragondolását is jelenti.
- **Alkalmazható tudás**, amelynek segítségével a tanulók nagy többsége eljut a megértés és alkalmazás szintjére, lehetővé válik a magasabb gondolkodási műveletek kellő alapok mentén történő fejlesztése. Képessé válnak a diákok a változásokat kezelni, az életükhöz szükséges döntéseket meghozni.

A tudás reprodukálhatósága helyett az elsajátított ismeretek könnyű és sokoldalú **elérhetősége**, rugalmas **adaptálhatósága és továbbépíthetősége** válik fontossá. Ezért a tanulási céloknak és az alkalmazhatóság kritériumainak közelíteniük kell egymáshoz.

A **tanulási célok** meghatározásakor a **tartós, elmélyült tudás** kialakítását kell középpontba állítani. Az ismeretanyag megtervezésekor a hangsúlyt a **tudás minőségi jellemzőire: a szervezethez, a megértés-mélyiségére, az alkalmazhatóságra** kell helyezni. Olyan ~~tanítási programokat és olyan tanulási~~

környezetet kell létrehozni, amelynek eredményeként **sem az ismeretek tanulása, sem a képességek fejlesztése nem válik egyoldalúvá és öncélúvá.**

Az ismeretek és képességek integrált fejlesztése: a kulcskompetenciák

Az ismeret és a képesség jellegű tudás egymással nem szembeállítható és nem pótolható részét jelenti a minőségi tudásnak.

A jól szervezett, pontos, hatékonyan felhasználható ismeretrendszer tud megfelelő alapot biztosítani **a képességek fejlesztéséhez, s a működő képességek** teszik lehetővé az ismeretek megfelelő mélységű feldolgozását, megértését és **alkalmazni tudását.** A korszerű tudáskép az ismeretekben, képességekben kifejezésre jutó műveltség mellett a gondolkodásmódban (mentalitásban), a viselkedésben, az attitűdben, a kommunikációban megjelenő műveltséget is magában foglalja.

A tanulás az egész személyiség aktivitását igényli. Ezért az iskolai munka során **a tanulás** minden fontos összetevőjét mozgósítani és fejleszteni kell a kitűzött célok érdekében. **Nem elég az ismeretek megértésére és megjegyzésére koncentrálni, alkalmat kell adni az ismeretek alkalmazását biztosító feladatok gyakorlására, a problémák, problémahelyzetek elemzésére és megoldására, a különböző gyakorlati tevékenységek tanulására, a tanulás módszereinek elsajátítására, a gondolkodási eljárások tanulására és nem utolsósorban az értékek iránti pozitív attitűdök és a szociális magatartásformák kialakítására. A tanítás helyett a tanulásra kell helyeznünk a hangsúlyt.**

Tanulói kulcskompetenciák; a 2020-as NAT-elvárások

Napjainkra az ismeret- és kompetenciafókusz közötti választás kényszerét **meghaladták a tudás és tudásalkalmazás** szakmai elvárásai, s a kompetenciák tervezésének tantervelméleti felfogása is jelentős változáson ment át. A kompetenciáknak a **tanulástudományok** két lényeges - megalapozásának idejét és szerepét tekintve is eltérő - tartományát különböztetik meg: A kompetenciák önálló rendszert alkotnak, ám értelmezhetővé az **ismeretekkel és a készségekkel együtt** válnak. A hazai kutatók az Európai Unió által meghatározott kulcskompetenciákkal összhangban határozták meg a **tanulási területeken átívelő** (transzverzális) általános kompetenciákat – ezek az alapkompentenciák (0.) – és azokat az **összetett kompetenciákat** (1–8.), amelyek jellemzője, hogy egyetlen tanulási területhez sem köthetők kizárólagosan.

A hatályos 2020-as **NAT-rendelet** az Európai Unió által ajánlott kulcskompetenciákból kiindulva, arra építve, de a hazai sajátosságokat figyelembe véve az alábbiak szerint határozza meg a tanulási területeken átívelő általános kompetenciákat, továbbá azokat, amelyek közös vonása, hogy változó mértékben és összetételben, ám egymáson átívelő módon épülnek a megszerzett tudásra és fejlődnek a tanulási-tanítási folyamatban.

Következő táblázatunk elemei azt hivatottak bizonyítani, hogy tartalmi szempontból összhangban állnak a korábbi és a jelenlegi/jövőbeli tanulói kulcskompetenciák.

<u>Kulcskompetenciák</u> <u>(EU 2018))</u>	<u>Kulcskompetenciák</u> <u>(NAT 2020)</u>
Írás és olvasás kompetenciája	A tanulás kompetenciái
Nyelvismeret	A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
Matematikai kompetenciák, valamint a természet-, műszaki és mérnöki tudományokkal kapcsolatos kompetenciák	A digitális kompetenciák
Digitális kompetencia	A matematikai, gondolkodási kompetenciák
Személyi, szociális és tanulási kompetencia;	A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
Állampolgári kompetencia	A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
Vállalkozói készség	Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák
Kulturális tudatosság és kifejezőkészség	

Miután a **NAT-rendelet** nem részletezi az egyes kompetenciaterületek jelentését, a pedagógus továbbképzések tervezhetősége érdekében bemutatjuk az **Oktatás 2030 Munkacsoport** által kimunkált értelmezést és tanuláspszichológiai csomópontokat:

Értelmezés: a kompetenciák

- a tudás és tudásalkalmazás szakmai elvárásait jelentik, amelyek
- önálló rendszert alkotnak ugyan, ám az ismeretekkel és a készségekkel együtt válnak értelmezhetővé és
- két nagy tartományuk különböztethető meg.

ALAPKOMPETENCIÁK (általános kompetenciák)

- a beszéd, az olvasás, az írás, a szövegértés, a mennyiségi, a téri – vizuális és időbeli viszonyokban való tájékozódás ismereteinek, készségeinek és attitűdjeinek rendszere
- fejlesztésük az 1 – 4. évfolyam legfőbb feladata
- a további iskolai előmenetel stabil fundamentumait képezik

ÖSSZETETT KOMPETENCIÁK (1.- 8.)

- a tanulási területeken átívelő (transzverzális), egyetlen tanulási területhez nem köthető kompetenciák
- az EU-s kulcskompetenciákkal összhangban állnak

1. A tanulás kompetenciái

- az aktív, önirányított, belső motivációra épülő tanulás rendszere
- a tanulási stratégiák és stílusok ismerete, az egyéni tanulási út tervezésének, ellenőrzésének, értékelésének képessége

2. Kommunikációs kompetencia

Elemi:

- a kommunikációs helyzetek ismerete
- a verbális interakciók, a beszélt és írott nyelvi stílusok használata
- nonverbális jelzések felismerése és értelmezése

3. Digitális kompetencia

Elemi:

- információkeresés, -felhasználás, adatkezelés
- digitális platformokon folytatott kommunikáció, digitális tartalomkészítés és alkalmazás
- biztonságos eszközhasználat
- magánszféra védelme; jogi, etikai normák

4. A gondolkodás kompetenciái

Elemi:

- a tudásalapú világkép, a technológia alapú fejlődés megértése és kritikus értelmezése
- kvalitatív és kvantitatív adatok gyűjtésének, rendszerezésének, elemzésének képessége
- problémaazonosítás és – megoldás; tényeken és bizonyítékokon alapuló döntés képessége

5. Társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái

Elemi: • aktív állampolgárság, a fenntarthatósághoz való hozzájárulás • az emberi kapcsolatokban vállalt felelősség • gondoskodás, segítőkészség, tolerancia, szolidaritás, kockázatvállalás
6. Személyes és társas kompetenciák Elemi: • szomatikus egészség, a szocio-emocionális jóllét, az emberi kapcsolatok alakításának készségrendszere • egészségtudatos, jövőorientált életvezetéshez szükséges ismeretek, készségek és attitűdök
7. A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái Elemi: • kreatív ötletek és produktumok önálló létrehozása • innovatív tevékenység • esztétikai átélés, művészi önkifejezés képessége • a kultúra sokféle kifejezőmódja iránti nyitott, elfogadó attitűd
8. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák Elemi: • különböző munkakörökhöz tartozó szerepek iránti nyitottság • vállalkozási hajlandóság, kezdeményezés • jogi, etikai alapelvek belsővé válása (internalizációja)

Összetett, transzverzális (átívelő) kompetenciák (1–8)

A tanulás kompetenciái (1) az aktív, önirányított tanulás olyan rendszerét foglalják magukban, amelyhez egyéni tanulási utakon, belső motivációval, önszabályozó stratégiák alkalmazásával, a tudás aktív felépítésével juthat el minden tanuló. A kompetencia magában foglalja a tanulási stílusok és stratégiák ismeretét, a választott tanulási stratégia vagy út tervezését, ellenőrzést, értékelését.

A kommunikációs kompetencia (2) magában foglalja a kommunikációs helyzetek ismeretét, a verbális interakcióknak, beszélt és írott nyelvi stílusoknak a használatát, a beszédhang minőségének, az intonációnak, az arckifejezésnek, a testbeszédnek és a gesztusoknak a szerepét. Az aktív meghallgatás készsége, a nonverbális jelzések felismerése és értelmezése a közvetlen és közvetett kommunikációban egyaránt összetevője e kompetenciának. A fejlett kommunikációs kompetencia része a tapintatos nyelvhasználat, a nyelvi közlések másokra gyakorolt hatásának, a kulturális különbségeknek és az interkulturális kommunikáció lehetőségeinek ismerete.

A digitális kompetenciák (3) igen széles készségtartományra épülnek. Ezek magukban foglalják az információkeresést, -felhasználást, adatkezelést, digitális platformokon folytatott kommunikációt, digitális tartalomkészítést, alkalmazást. A kompetenciaterülethez tartozik a biztonságos eszközhasználat, a legelterjedtebb operációs rendszereket alkalmazói programok, kommunikációs formák, algoritmusok ismerete. A kompetens digitális állampolgárrá válás társul a magánszféra védelmével, a személyes adatok és a digitális identitás ismeretével, a digitális technológiák alkalmazására vonatkozó jogi és etikai alapelvek alkalmazásával.

A gondolkodás kompetenciáinak (4) kialakítása az iskola kiemelten fontos feladata. A kompetencia magában foglalja a tudásalapú világképet, a technológia alapú fejlődés megértését és kritikus értelme-

zését, a tudományos és technológiai gondolkodást. A kompetencia fejlesztésével a tanuló kvantitatív és kvalitatív adatok összegyűjtésére rendszerezésre, átalakítására és elemzésére képes. E kompetenciát alkotja a jelenségek közötti összefüggések megértéséhez alkotott modell, az adatok és tények kritikai elemzésére alapozott következtetés és döntés. Kiteljesedésével lehetséges a jelenségek megértésére irányuló kérdések megfogalmazása, a tényeken alapuló következtetések levonása és az ezekre alapozott döntéshozatal, az összefüggések felismerése az együttjárás és az oksági viszonyok megkülönböztetése, a kölcsönhatások, s a lehetséges stratégiai lépések felismerése. A gondolkodás kompetenciái magukban foglalják az adat, a tény és a bizonyíték jellemzőinek ismeretét, a tudományos szempontból helytálló megállapítások és áltudományos állítások közötti különbségek felismerését. A kompetenciaterület kiterjed a problémák azonosítására, többféle megoldására, kérdések megfogalmazására, bizonyítékok keresésére és értékelésére, logikus érvelésre, kritikus helyzetekben megalapozott információkra, tényekre és bizonyítékokra támaszkodó döntésekre.

A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái (5) alapozzák meg a felelősségteljes állampolgári magatartást, a társadalom életében való területén aktív részvételt. Ezek alapozzák meg a társadalom alapvető értékeinek és erkölcsi normáinak elfogadását és betartását, az etikus magatartás iránti társadalmi és tudományterületi elvárások követését. A kompetencia része az aktív állampolgárság, a fenntarthatósághoz való hozzájárulás, az emberi kapcsolatokban vállalt felelősség, gondoskodás, segítőkészség, tolerancia, együttműködés, szolidaritás, kockázatvállalás, konfliktushelyzetekben az asszertív kommunikációra támaszkodó érdekütközés.

A személyes és társas kompetenciák (6) a hatékony és kiegyensúlyozott társas kapcsolati készségekre épülnek, pozitív énképhez és a változásokhoz is alkalmazkodni tudó egyéni életmód kialakításának készségeihez kapcsolódnak. Összetevői között megjelenik a szomatikus egészség, a szocio-emocionális jóllét, a biztonság, az emberi kapcsolatok alakításának, a hétköznapi eszközöknek és a digitális technológiák használatának készségrendszere. A személyes és társas tevékenységek készségeit erősíti az egészségtudatos, jövőorientált életvezetés, s az ehhez szükséges ismeretek, készségek és attitűdök összefüggésrendszere.

A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái (7) meghatározzák a környezet alakításának rugalmasságát, újszerűségét vagy szokatlan formálását. A kompetencia elsajátításával értékes emberi tevékenységként értékelhetővé válnak a kreatív ötletek és produktumok, az innovatív tevékenység, a kreatív alkotások önálló létrehozása, az esztétikai átélés és a művészi önkifejezés megjelenése. A kompetencia összefügg a feltalálók, kutatók és fejlesztők, művészek tevékenységének és alkotásainak elfogadó attitűdjével, a kiemelkedő életművekhez, teljesítményekhez való viszonyulással. A kompetenciatudatossághoz kapcsolódó elemei alapozzák meg a kritikus gondolkodást a kreatív találmányok és művészeti alkotások értékteremtő és személyes életmódot befolyásoló szerepéről, a kultúra sokféle kifejezőmódja iránti nyitott, elfogadó attitűdöt, a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok tiszteletben tartását.

A munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák (8) a különböző munkakörökhöz tartozó szerepek iránti nyitottság megjelenésében, a vállalkozási hajlandóság, a kezdeményezés, az új ötletek iránti pozitív attitűd, a jövőbe vetett bizalom, valamint a munkavégzéshez szükséges készségek minőségi változásában jelennek meg. A kompetenciák alapozzák meg a munkaerőpiaci lehetőségek tudatos követését, a foglalkozások eltérésének felismerését, munkavégzéssel kapcsolatos jogi és etikai alapelvek belsővé válását (internalizációját).

A fentiek szellemében hiba lenne azt feltételezni, hogy az oktatás, a tanulás - tanítás helyettesíthető a kulcskompetenciák **kizárólagos** fejlesztésével. A kulcskompetenciák mindig *komplex* tudást jelenítenek meg, amit jólszervezett, témaspecifikus szakértelemre, **alapkészségekre** lehet ráépíteni. Általában elmondható, hogy **kulcskompetenciák** nem tudják megfelelően ellentételezni különféle *tartalomspecifikus kompetenciák*, *tárgyi ismeretek* hiányát. Azt is világosan kell látnunk, hogy a kulcskompetenciák kialakításához nem a tananyag mennyiségét vagy a tantárgyak számát kell növelni. Az adottságokat, kompetenciákat, egy adott szakmai vagy egyéb képzési folyamat szövetébe ágyazva

lehet fejleszteni. A kulcskompetenciákat meghatározhatjuk a képzési programok céljai között, de ezeket nem lehet új, külön tantervi komponenseknek tekinteni: az oktatási folyamat egészében kell érvényesítenünk.

A kulcskompetenciák alkotóelemeit tekintve rendkívül nagyok az egyéni különbségek a tanulók között, ezért fejlesztésük **differentiált tanulásirányítást** igényel. A tanulók ilyen jellegű teljesítményében az öröklött képességeken kívül a szociális környezet hatásai és a tanulási alkalmak mennyiségi és minőségi jellegzetességei jelentős mértékben közrejátszanak. Mindezen jellemzőket a tanulás tervezése során is fontos figyelembe vennünk. Törekszünk arra, hogy a **kulcskompetenciák** kialakulásában kiemelkedően **fontos szerepet** játszó képességek és személyes tulajdonságok **a tanulás egész ideje alatt folyamatosan fejlődhessenek**.

Nevelő-oktató munkánk pedagógiai céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Alapvetések:

Tevékenységünk középpontjában az olyan minőségi nevelő-oktató munka áll, amely egyfelől biztosítja tanulóink **továbbhaladását** elvárásaiknak és képességeinek megfelelően, másrészt kellő alapot nyújt az **érettségi vizsga** követelményeinek való megfeleléshez.

A felnőtt korosztály iskolázottsági mutatóinak ismeretében és a jelen oktatási forma létjogosultságának vitathatatlan volta ellenére is, csak abban az esetben remélhetjük a Pedagógiai programban megfogalmazott **oktatási-nevelési céljaink** megvalósulását, ha tisztán látjuk a **felnőttoktatás** és az esti, levelező munkarend szerinti gimnáziumi oktatás **sajátosságait**.

Évről évre jelentős még azoknak az **idősebb felnőtteknek** a száma, akik az általános tankötelezettség időszakában nem szereztek érettségi bizonyítványt, és amelynek megszerzésére 15-20-25 évnyi kihagyás után, többnyire külső kényszerítő hatástól vezérelve kívánnak ismételten erőfeszítéseket tenni. A sok esetben – éppen a tanulmányok újbóli elkezdésének időpontjára eső - kedvezőtlenül alakuló **élethelyzeteikből** fakadó stresszes helyzet, a megfelelési és az időkénszér, a több éves, évtizedes kihagyás miatt ismételten igen kis eséllyel indulnak neki a tanulmányaiknak. Sokaknak már az iskolába való rendszeres eljárás is jelentős terheket jelent, ezért ők több figyelmet és tanári támogatást igényelnek.

Másrészt növekvő számban jelennek meg iskoláinkban a tanköteles koron túli, de felnőttnek még nem nevezhető **fiatalok**, akik jó esetben már rendelkeznek valamilyen befejezett középfokú szakmai végzettséggel, illetve olyanok is, akik a nappali iskolarendszerből tanulási problémáik, beilleszkedési, magatartási **nehézségeik**, **szociális hátrányaik** vagy **egyéb élethelyzet** miatt kerültek ki. Az ő esetükben a korábbi tanulási kudarcok semlegesítése, az érettségihez való sikeres eljuttatásuk jelent komoly feladatot. Esetükben is különös jelentőséggel bírhat az **egyéni felkészülést támogató** kipróbált módszerek ismerete, egy-egy segítő tanuló mentorálása, a tanári útmutatás, a tanulandók rendszeres kijelölése és a beszámoltatások egyénre szabott rendje. Hatványozottan igaz ez az újólág megkezdett tanulmányok kezdeti szakaszában. Az intézményeknek törekedniük kell a tanulási kudarcok miatti **korai lemorzsolódások** elkerülésére, az esetszámok csökkentésére.

Ha megértjük és elfogadjuk az **iskolarendszerű középfokú felnőttoktatás** közoktatástól eltérő jellegét, ha képesek vagyunk intézményi és egyéni szinten is **kezelni** a megmutatkozó tanulói különbségeket, a tanulók más jellegű tanulási nehézségeit, a felnőtt létből eredő egyéb (sokszor életvezetési,

egzisztenciális) **problémákat**, ha tisztában vagyunk a felnőtteket oktató pedagógusokkal szembeni **szakmódszertani, pedagógia és emberi elvárásokkal**, és birtokában is vagyunk a szükséges ismereteknek és kompetenciáknak, csak ebben az esetben leszünk képesek az iskola falai között tartani és majd a tudás birtokosaivá tenni tanítványainkat.

Arra törekszünk, hogy a már **nem tanköteles korú**, netán több éves kihagyás után ismét tanulmányokba kezdő felnőttek, a kor által megkövetelt alapkészségek és kompetenciák birtokában, korszerű, **alkalmazható tudásra** tegyenek szert, értsék meg a szükségességét és igényeljék az **élethosszig tartó tanulást**, tudjanak új ismereteket szerezni, értelmezni és hasznosítani, legyenek képesek életüket pozitívan befolyásoló döntések meghozatalára, mindezek által boldogulni a szűkebb és tágabb környezetükben.

Felnőttoktatásbeli tapasztalataink alapján úgy véljük, **céljaink kitűzését**, munkánk tervezését, magát a tanítási-tanulási folyamatot és nem utolsósorban definiált céljainknak a minél nagyobb mértékben történő megvalósulását fokozottan elősegíti, ha végiggondoljuk és rendszerezzük mindazokat az elemeket, amelyek befolyással lehetnek a tanítás folyamatára és a tanulói eredményességre.

Az oktató-nevelő munka hatékonyságát jelentős mértékben befolyásoló intézményi tényezők:

- a pedagógiai program szakmai színvonala, megvalósíthatósága,
- az intézményvezetés hozzáértése, szakmai felkészültsége, következetessége,
- jól definiált munkaköri leírások,
- az iskolai oktatásszervezés és tervezés színvonala,
- kivitelezhető és a hiányosságokat, problémás területeket feltárni képes, építő jellegű belső ellenőrzési rendszer, visszacsatolási metódusok,
- megfelelő kapcsolati és tájékoztatási rendszer, az információ szabad áramlása,
- pedagógusok tapasztalata, szaktárgyi tudása, módszertani kultúrája, a tanári munka tervezettsége, dokumentálásának minősége,
- pedagógusok munkájának támogatottsága, a „felnőttoktatóval” tanárokkal szemben támasztott követelmények ismerete, a szükséges ismeretek megszerzésének lehetősége és szándéka,
- pedagógusok képzettségi, továbbtanulási mutatói és azok hasznosulási foka az intézményben,
- az intézmény céljaival, értékeivel való azonosulás mértéke,
- az iskola működését szabályozó dokumentumokban foglaltak ismertségi foka,
- az évfolyamonkénti tantárgyi tananyagtartalmak, a magasabb évfolyamba lépés feltételeinek és a kétszintű érettségi vizsga követelményeinek ismertségi foka,
- a működési feltételek biztosítása, a befogadó intézmény és a település viszonya az iskolához
- rendelkezésre álló eszközök, tárgyi és humán erőforrások.

Az iskolavezetésnek, a nevelőtestületeknek, a pedagógusoknak egyaránt törekedniük kell arra, hogy a felsoroltak közül a lehető legtöbbet biztosítani tudják, hogy kiaknázhassák a nevelőtestületben és az egyes pedagógusokban meglévő azon értékeket, tudástöbbleteket, tapasztalatokat, amelyek biztosítékai lehetnek a hatékony, az eredményes - és a közoktatástól sok tekintetben jelentősen **eltérő tanári attitűdöt, felkészültséget, metódusokat** igénylő – **felnőttoktatásnak**, és mint ilyenek, az intézményben folyó tevékenységet értékelő számszerű mutatókban pozitív előjellel realizálódjanak.

Kiemelt fejlesztési feladataink alapjai a felnőttoktatásban

A kiemelt fejlesztési feladatok az iskolai nevelés-oktatás valamennyi elemét áthatják, elősegítik a tantárgyközi kapcsolatok erősítését, a tanítás-tanulás szemléleti egységét, a tanulók személyiségének fejlődését. Oktató-nevelő tevékenységünk minden területén kiemelten fontos, hogy a **tartalmakban** megjelenjenek azok az elemek, amelyek fejlesztik tanulóinkban

- a közös európai azonosságtudatot,
- az énkép és önismeretet,
- a hon- és népismeretet,
- az információs és kommunikációs kultúra vívmányaival való élest,
- a környezetünk megóvása iránti igényt,
- az önálló ismeretszerzés, a tanulás hatékony módszereinek kialakítását,
- a testi és lelki egészség megőrzésének igényét.

Az előképzettségben, végzettségben, motiváltságában, lehetőségeiben rendkívül **heterogén tanulóközösség** okán és fejlesztésük érdekében az iskolában olyan **léggört** kívánunk megteremteni, ahol

- a **nyitottság** nemcsak a fogadókészséget jelenti, hanem a lehetőséget, elérhetőséget is a szervezett oktatásba való bekapcsolódásra; az iskola nem passzív fogadója a jelentkezőknek, hanem törekszik megérinteni a szociális, szocializációs nehézségek, hátrányokból eredő eltérő életvitel, alulmotiváltság által akadályozott rétegeket, egyéneket, ezért az iskolát visszük közel a tanulóhoz, lakóhelyéhez, munkahelyéhez;
- a **segítségnyújtás** a nevelő magatartásának egyik fő attitűdje;
- a tanuló életkortól, életútjától függően differenciáltan kap támogatást **a szociálisan értékes, de egyénilig is eredményes konstruktív életvezetés** megalapozásához és/vagy korrekciójához,
- a nevelőtestület elkötelezett, módszereiben és eszközeiben felkészült **az egész életen át tartó tanulás** igényének kialakítására,
- külön figyelmet kap a **szabad munkavállalás szükségleteit kielégítő oktatás-** és tanulásszervezés,
- **a tanuló személyiségét tiszteletben tartjuk mint az eredményes tanár-diák együttműködés alapfeltételét,**
- **tanár-diák viszony meghatározó pedagógiai elve a kölcsönös érdeken** és előnyön nyugvó motiváló erő,
- az előzetes ismeretek és tapasztalatok felszínre hozása és fejlesztése érdekében **élettapasztalatukhoz, élethelyzetükhöz adekvát tanulási-tanítási folyamatot** szervezünk.

Ezen alapelvek mentén iskolánkat arra szerveztük, hogy tanulóinknak megteremtsük

- az érettségi vizsga,
- a középfokra alapozott szakképzés,
- a felsőfokú továbbtanulás,

- *a munkaerőpiacon történő előnyösebb elhelyezkedés lehetőségét.*

A tanulói összetételnek megfelelően az iskola általános funkciói közül kiemelt szerepet kap a *személyiségfejlesztés és az értékközvetítés*.

Célok, feladatok, eszközök, eljárások

Alapelveinkből, domináns értékeinkből és hagyományaikból következő, kiemelten kezelt **stratégiai céljaink**, ezek megvalósításához szükséges legfontosabb feladataink, legjelentősebb tevékenységeink és a céljaink megvalósulási szintjét jelző mutatók az alábbiak szerint definiálhatók:

A tudás, készségek, képességek az egyén életében akkor működnek hatékonyan, ha mindezt egy határozott **értékrend** fogja össze. Ezért kiemelten kezeljük az *értékközvetítést*, amely magába foglalja a *testi, lelki és szellemi értékeket az individuum, ill. a tolerancia és az alkalmazkodóképesség értékeit a közösség szempontjából*.

Célunk, hogy felébresszük tanulóinkban az *önálló értékrend kialakításának igényét, fejlesszük a felelős döntésképesség és tolerancia személyiségbeli alapjait*.

A tantárgyi és a tantárgyak közötti tartalmak, ismeretek tág lehetőséget kínálnak az önálló értékrend, a felelős döntésképesség és tolerancia **személyiségbeli** alapjainak kialakításához és/vagy stabilizálásához.

Feladatunk, hogy *teret, mintát és módszert adjunk az önálló vélemények, érvelések kifejtésének, ütköztetésének*, hogy a múltból a jelenbe vezető kérdések megismerése segítse a jelenkor politikai, gazdasági, társadalmi jelenségeinek megértését. Feladatunk olyan kritikai szemléletmód kialakítása, amelynek segítségével a jelenben és a múltban is képes az összefüggések az alternatívák meglátására és értékelésére.

A **tantárgyi kereteken kívül** a szervezett és spontán tevékenységek során – színházlátogatás, kirándulás, csoportprogramok - is folyamatos *feladata* a pedagógusnak, hogy megerősítse a pozitív megnyilvánulásokat. Fontos, hogy a véleményekben tárgyszerűség, a megalapozottság is helyet kapjon, és a vélemény megformáltsága minél magasabb színvonalú legyen.

A felnőtt ember mindennapjaihoz tartozik a sajtó, a rádió, televízió és az internet által kínált kultúra fogyasztása, ezért kapott hangsúlyt az oktatás tartalmában a **tömegkommunikáció** tanítása.

Célunk, hogy tanulóink rendelkezzenek az *önálló ismeretszerzés igényével és eszközeivel*, alakuljon ki *vágyuk a magasabb műveltség megszerzésére, a folyamatos és igényes „kultúrafogyasztásra” mindennapjainkban*.

A **tananyag tantárgyi és tantárgyközi** tartalmait, tevékenységformáit közvetítik és továbbfejlesztik a kommunikációs és a tanulási képességeket, az élethosszig tartó tanulás igényeinek és az erre való képességek kifejlődésének érdekében.

Feladatunk tehát a tanulás tanítása: A felnőttoktatásban *a tanulástechnikák fejlesztése* a siker alapja. *Tantárgyanként és általában kialakítani, fejleszteni kell az információk, ismeretek forrásaihoz való hozzájutás, az információk, ismeretek feldolgozása, rögzítés (jegyzet, vázlatkészítés) elemzés, összegzés, lényegkiemelés eljárásaihoz, alkalmazásához szükséges készségeket, képességeket. Az iskolánk jellegé-*

*ből fakadóan, évfolyamtól függően hangsúlyos szerepet kap a tanulás-tanítási folyamatában a **tanulás-irányítás**; az önálló ismeretszerzésre, felkészülésre, a folyamatosan mélyebb és átfogóbb egyéni feladatok elvégzésére való képesség kialakítása.*

***Célunk**, hogy önfejelemmel, önismerettel, konvertálható ismeretekkel rendelkező tanulókat bocsássunk ki, akik megállják a helyüket az új kihívásokat hozó világban, rendelkeznek olyan önfejlesztő aktivitással, amely képessé teszi őket a munka világába való belépésre és a sikeres továbbépítésre, a kudarcok kezelésére, továbbtanulásra, folyamatos önfejlesztésre.*

***Feladatunk** intézményi és tagintézményi szinten a tanulói összetételhez, helyi sajátosságokhoz, adottságokhoz adekvát pedagógiai hatásrendszer kialakítása és működtetése, amely az önfejlesztő mechanizmusokat a magatartás- és **személyiségformálással** folyamatosan támogatja.*

A **munkarendből** eredően az iskolában töltött idő rövidebbé teszi, hogy a feladatunkhoz – az intézmény és a tagintézmények helyi sajátosságainak és a pedagógusok szakmai önállóságának sérelme nélkül – kiemelten kezeljünk néhány **tevékenységet**:

- feladatmeghatározás, az önálló feladatok folyamatos és differenciált növelése,
- folyamatos értékelés, visszajelzés, megerősítés, szokásformálás,
- tanulói önértékelés, közösségi értékelés,
- önálló tanulói feladatok értékelése, ellenőrzése.

Célunk a módszereit illetően tervezett és következetes oktatás biztosítása, törekvés a színvonalas, értéket közvetítő tanári munkára és használható tudás átadására tanulóink számára, benne hangsúlyosan

- az érettségi vizsgára való felkészítés,
- az élethosszig tartó tanuláshoz és az életvezetéshez szükséges kompetenciák fejlesztése,
- a tanulás tanítása, korábbi negatív tanulási élmények feltérképezése és hatásainak tompítása,
- képességfejlesztés, a bemeneti tanulói tudásbeli különbségek csökkentése a gimnáziumi továbbhaladási és kimeneti követelményekhez igazodóan,
- kommunikációs kultúra fejlesztése, reális önértékelés kialakítása.

A célok elérését leginkább szolgáló általános feladataink, legjelentősebb tevékenységeink:

- törekvés a minőségi tanári munkavégzésre (szaktárgyi tudás frissítése, szaktanári munka tervezése és dokumentálása, tanulói teljesítmények értékelésének korszerű formái, attitűdváltás, andragógiai ismeretek szükségessége, tanulók megismerése)
- rendszeres részvétel továbbképzéseken, módszertani megújulás, az aktuális szaktárgyi és felnőttoktatási szakirodalom ismerete, alkalmazása a tanári gyakorlatban
- hatékony tanári kommunikáció fejlesztése, az egy osztályban tanító tanárok és az osztályfőnök kapcsolatának erősítése
- a kerettantervben meghatározott és a vizsgakövetelményekhez igazított tananyagtartalmak átadása és eredményes alkalmazásukhoz szükséges tanulói kompetenciák fejlesztése
- a tanítási órák, foglalkozások hatékonyságának biztosítása, emelése
- az iskolai és az otthoni tanulási tevékenység segítése, a tanulás tanítása
- a lemorzsolódás csökkentése, hiányzások mérséklése
- az együttműködést támogató, tanulói közösségeken belüli kapcsolatok fejlesztése

- törekvés a tanulók tanulási módszereinek, képességeinek jobb megismerésére
- korábbi tanulási kudarcok feltérképezése, okainak feltárása a felzárkóztatás, hiánypótlás elősegítésére
- az infokommunikációs eszközökben rejlő lehetőségek jobb kihasználása

Célunk a gimnázium és tagintézményeink pedagógiai munkájának, alkalmazott felnőttoktatási módszereinek összehangolása, egységesítése, a tanulói teljesítménymutatókban megmutatkozó releváns különbségek csökkentése.

A célok elérését leginkább szolgáló feladataink, legjelentősebb tevékenységeink:

- Az esti, levelező munkarend szerinti oktatás gimnáziumi formában is bizonyíthatóan eredményesen alkalmazható felnőttoktatási módszerek, tanulási technikák iskolai keretek közötti terjesztése.
- Az iskolahálózatban dolgozó pedagógusok tapasztalatcseréjének, konzultációjának rendszeres biztosítása.
- A felnőttoktatásba újonnan bekerülő, a területen még elegendő tapasztalattal nem rendelkező pedagógusok szakmai támogatása.
- Az iskola meglévő kapcsolatainak kiaknázása, felnőttoktatással foglalkozó szakember meghívásával a módszertani tanácsadás lehetőségének megteremtése.
- A tanulók tanulási technikáinak feltérképezése, egyénre szabott tanácsokkal a teljesítmény javítása.

Célunk a korszerű, sokoldalú általános műveltség iránti igénynek és magának a műveltségnek a kialakítása.

A célok elérését leginkább szolgáló feladataink, legjelentősebb tevékenységeink:

- Egyéni példamutatás.
- Korábbi és aktuálisan jogviszonnyal rendelkező tanulók tanulmányi sikereinek megismertetése.
- A megváltozott munkaerőpiaci igények megismertetése a tanulókkal (nyelvtudás, informatikai írástudás, irodai és kommunikációs eszközök kezelése, álláskeresési technikák ismerete, reális önismeret, eltérő kultúrájú népek megismerése).
- A szakképzés változásainak megismerése, az érettségi vizsga és a műveltség szerepe a szakmaválasztásban.
- Az egyes foglalkozások ismeretanyagának, használatos eszközeinek, szerszámainak fejlődését bemutatva, a szakemberek folyamatos önképzésének fontosságát hangsúlyozni.
- A kompetencia fogalmának és különböző jelentéseinek értelmezése.
- Neves magyar tudósok, művészek, orvosok munkásságának és magyar találmányoknak megismertetése (motiváció).
- Informatikai eszközök értékteremtő használata, az információszerzés technikáinak hangsúlyosabbá tétele a tanulói felkészülésben: könyvtár, internet, múzeumok.
- Megismertetjük a tanulókkal a tudásbázis alapú programok használatát, azokat a tanórákon használjuk, önálló, otthoni használatukra ösztönözzük a tanulókat.

Célunk, hogy fenntartsuk és fejlesszük diákjainkban az önálló alkotás iránti igényt.

Az **önálló munkavégzésre** ösztönzés, az alkotás örömeinek felismertetése, a **kreativitás** fejlesztése és az ilyen tevékenységekhez szorosan kötődő tanulói megnyilvánulások, az egy-egy produktum csoport

előtti bemutatása, a tanulók szóbeli szerepeltetése, mindezek értékelése, fontos és kívánatos eleme az oktatásnak, még a felnőttek esetében is. A tanulók ilyen formájú **munkáltatása és szerepeltetése** többek között fejleszti a problémamegoldó képességet, sikerélményt nyújt, erősíti a tanuló önbizalmát, csökkenti az esetleges gátlásokat, javítja a szóbeli kommunikációt (lehetőséget ad a szóbeli megnyilvánulásra), hatást gyakorol az egyén csoporton belüli megítélésére, helyzetére, fejleszti a prezentációs technikát, az előadói stílust, fenntartja a csoport érdeklődését és lehetőséget ad a tanuló értékelésére is.

A tanítási órákba **a lehetőségekhez képest** minél több **kreatív** gyakorlat kerüljön beépítésre. Ezek módszereiket, munkaformáikat tekintve lehetnek:

- kiselőadások készítése
- csoportmódszer
- vita
- interjú
- önálló problémamegoldás
- elemzések készítése
- projektmódszer
- önálló gyakorlatok, megfigyelések

Ezeket a munkaformákat a köznevelés nappali munkarendjében széleskörűen, változatosan és főleg eredményesen lehet alkalmazni; a felnőttoktatás sajátosságai azonban korlátokat szabnak a rendszeres alkalmazásuknak. A köznevelésben tanuló gimnazisták esetében jól működő, tanulói aktivitásra építő módszerek, feladattípusok azonban **nem adaptálhatók teljes mértékben a felnőttoktatásba!**

Mind céljaink megfogalmazásában, mind pedig a hozzájuk rendelt feladatok, tevékenységek tekintetében figyelembe kell venni az oktatásban résztvevők életkorát, felnőtt voltukat és az ebből eredő sajátosságokat, attitűdöket. Vannak, lehetnek olyan tanulói tevékenységek, amelyek egy felnőtt ember számára kellemetlenek, amelyeket nem szívesen vállalnak fel, mert már például az nem igazán egyezik az életkori sajátosságaikkal, esetleg merőben ellentétes a személyes tulajdonságaikkal, habitusukkal, képességeikkel, esetleg az adott tevékenységgel összefüggésben a korábbi tanulmányaikban megtapasztaltak kellemetlenek, merőben mások voltak. Röviden ezt nevezzük a **tanuló módszerekkel kapcsolatos attitűdjének**.

Fokozott körültekintéssel kell eljárni a következő feladatok, feladattípusok, tevékenységek esetében: kiselőadás (főként a bemutatás, előadás miatt), projektmódszer, tréningmódszer, csoportmunkára építő aktivizáló módszerek, interjú, játékos formák, iskolai rendezvényeken, ünnepségeken való szereplés, mivel ezek az esti, levelező munkarend szerinti felnőttoktatási formára jellemző alacsony óraszám, illetve a **felnőttek** elfoglaltsága miatt nehezen kivitelezhetők. Ilyen esetekben nem feltétlenül kell erőltetnünk az adott tevékenységet, még akkor sem, ha alkalmazása tantárgypedagógiai szempontból indokolt lenne, illetve nem kifogásolható.

A tervezett tevékenység **átütemezésével, kismértékű átalakításával**, rövidítésével, netán más feladat, módszer választásával, a csoportok átváriálásával, a feladat elvégzésének önkéntessé tételével, nagyobb mértékű tanári segítség adásával, korábbi sikeres megvalósítások bemutatásával, több idő biztosításával, türelemmel és megértéssel, aktivizálhatjuk, egyéni szereplésre is rávehetjük tanítványainkat, idővel elérhetjük, hogy a kezdeti idegenkedés, elhárítás megszűnjön, mérséklődjön.

Célunk, hogy erősítsük diákjaink emberi tartást adó egyéni és közösségi nevelését.

Részletes kifejtését lásd: Nevelési program 2. és 4. fejezeteiben

Célunk a Kölcsey Ferenc Gimnázium hagyományainak ápolása.

- Megismertetjük az új diákokkal az iskolai történetét, helyi előzményeit, az iskola hagyományait. Ki kell alakítani a tanulóknál az iskolához tartozás érzését.
- Iskolai ünnepségeket rendezünk a törvény szerint: az aradi vértanúk napja /október 6./, az 1956-os forradalom és szabadságharc emléknapja (október 23.), a kommunista és egyéb diktatúrák áldozatainak emléknapja /február 25., / az 1848/49 –es forradalom és szabadságharc emléknapja (március 15.), a holokauszt áldozatainak emléknapja /április 16./, a Nemzeti Összetartozás Napja /június 4./
- Törekvés a belső indítatásból történő tanulói jelenlét elérésére

Célunk világossá tenni diákjaink számára az **egészség megőrzésének** jelentőségét, rámutatni a **felnőttkori testi-lelki állapot** egzisztenciára gyakorolt hatásaira, a betegségek időbeli felismerésének és kezelésének fontosságára.

Célunk a káros szenvedélyek egészségügyi kockázatainak megismertetése, a ránk leselkedő veszélyek elhárítási módjainak, a segítségnyújtásnak, a kezelés intézményi lehetőségeinek bemutatása.

Lásd: Egészségnevelési program (Helyi tanterv 12.1. fejezet)

Célunk az ökológiai rendszer és az ember egymásra gyakorolt hatásának bizonyítása, a **környezettudatos magatartás kialakítása**, a **figyelemnek a természeti értékek megbecsülésének fontosságára**, a **fenntartható fejlődésre és az egyéni felelősségre irányítása**.

Lásd: Környezeti nevelési program (Helyi tanterv 12.2. fejezet)

A célok elérését, a megvalósítás mértékét leginkább kifejező indikátorok a következők:

- a tanulmányi átlagok és tendenciák
- bukások száma, tanulmányok alatti vizsgák eredményei
- a tanulói munkák, dolgozatok, feleletek színvonala
- a hiányzás adatai, lemorzsolódás mértéke (tekintettel az okokra is)
- az érettségi vizsga eredményei és tendenciák
- a tanulmányaikat eredményesen befejezők tanulási tervei és azok megvalósulásai
- az iskola működését és a pedagógusok tevékenységét minősítő kérdőívek tartalmi
- fenntartói és pedagógiai munkára irányuló külső és belső ellenőrzések tapasztalatai
- az intézménynek és dolgozóinak helyi szintű, közösségi megítélése

Kiemeljük, hogy az indikátorok **csak jelzik**, de **önmagukban nem eredményezik** az esetleges **hibák, hiányosságok** megszüntetését. Akkor van/lesz értelme e jellemzők meghatározásának, ha azok minden esetben **kiértékelésre kerülnek**, megtörténik a kiváltó okok feltárása, kidolgozásra és végrehajtásra kerülnek a szükségesnek vélt változtatások. A különböző ellenőrzések, vizsgálatok, statisztikák által generált jellemzők a **pozitívumok** jelzésére is alkalmasak, így tevékenységünk eredményességét, hatékonyságát, választott módszereink helyességét is igazolni képesek. A **pozitív megerősítés** legalább annyira fontos, mint a negatívumok feltárása.

2.A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

A pedagógia **alfunkciója** a **személyiség** szervezett, tervszerű fejlesztése; **célja**: az önfejlesztő aktivitás fejlesztése, a személyiségben rejlő lehetőségek kibontakoztatása, mellyel megalapozzuk a permanens nevelés/önnevelés igényét. A személyiség komplex fejlesztése tehát magában foglalja egyrészt az **intellektuális** szükségletek kiművelését, másrészt a tanuló értékrendjének, önmagához és a különböző közösségekhez való **viszonyának** fejlesztését.

Komplex személyiség és magatartásfejlesztő pedagógiai programunkban azokat a pontokat igyekszünk megtalálni és megragadni, ahol a tanulók életvitelében - eddigi **felnőttoktatási tapasztalatunk** alapján a legnagyobb gondok adódhatnak. Ezek a következők:

- az önismeret, önfejlesztés
- társismeret, társas kapcsolatok
- a lelki egészség kialakítása, megőrzése
- kudarcátírás/kezelés
- a beilleszkedés

A személyiségfejlesztés elemei:

Elsődlegesen a személyiség **belső pszichikus** világát, önkibontakozásra és önfejlesztésre való egyedi készségeit fejlesztjük. A lelki egészség kifejlődését, karbantartását és megőrzését segítő értékrend megalapozása, mentálhigiénés szemléletű fejlesztése, bevezetés az értékek szerinti életgyakorlat formálásával. A **magatartásszabályozás** és egyéni „életépítés” befolyásolása az erkölcsi értékek bemutatásával, vonzóvá tételével történik: pozitív értékek és normaközvetítés, erkölcsi nevelés.

A felnőttkor megismerési sajátosságai

A felnőttkori megismerési folyamat sikerességét befolyásoló legfontosabb tényezők *az érzékelés és észlelés, a figyelem, az emlékezés, a képzelet, a gátlások, a gondolkodás sajátosságai*.

Az **érzékelés, észlelés** hatékonyságában nagy szerepe van a pedagógus módszertani kultúrájának, a szemléletesség elve érvényesítésének.

A **figyelem** erősségében és tartósságában szerepe van a tanuló életkorának és nem utolsósorban a felnőttkorban végzett tanulási tevékenységnek is. Felnőttek esetében különösen fontos a figyelemfelkeltő ingerek alkalmazása. A figyelem terjedelme felnőttkorban az intenzitástól függ, nagy koncentráció esetén átlagosan 20 percig tart. Mindezeket nagymértékben befolyásolják az egyén adottságai és a környezeti hatások. A figyelmet gátolhatja a fáradtság, a stressz, az egzisztenciáért való aggodás, kapcsolati, életvezetési problémák. Az érzelmi gátlás megnehezíti az elsajátítást és az emlékezést is.

A felnőttoktatásban az értelmes bevésés a domináns, erre a korra a **kognitív szintű elsajátítás** a jellemző. Nem megtanítani, megtanulni kell a tananyagot, hanem megértetni, megérteni, a mindennapi életben tapasztaltakhoz kötni, alkalmazhatóságukra rávilágítani.

Rendkívül fontos megismerési sajátosság a szakirodalomban **visszahatónak** nevezett gátlás, mely rendszerint a vizsgák előtti tanulás során alakulhat ki. A fellépő gátlás során az újabb ismeretanyag elnyomja az előzőleg tanult, de még nem kellőképpen rögzült ismeretet. A **hasonlósági gátlás** is ismerős tapasztalat: ekkor hasonló tananyagok esetében fennáll az **összetévesztés** veszélye. Ennek megelőzése a különbözőségek kiemelésével lehetséges.

A megismerőtevékenységek legmagasabb fokán a **gondolkodás** áll, amelyről kijelenthető, hogy az egyéni adottságok függvényében, nagyjából 50 éves korig fejlődnek, 60 éves kortól csökkenek ilyen képességeink.

A felnőtt tanuló motivációja

A tanulók motivációinak vizsgálata a **felnőttoktatásban** is kulcsfontosságú. Segíti a tanulási folyamatok megismerését, megértését éppúgy, mint ahogy a hatékonyság növelésében is fontos szerephez jut. A felnőtt tanulási folyamatok vizsgálatának és irányításának elengedhetetlen eszköze.

A felnőtt tanulókra leginkább a **habituális** motiváció (jelen esetben az érettségi bizonyítvány megszerzésének vágya) a jellemző, legalábbis a tanulmányok első szakaszában mindenképpen. Másik gyakori tanórai motivációtípus a rövid, az adott feladat, foglalkozás idejére fennálló ún. **aktuális** motiváció. Tartós motivációra, amely **az egész tanulási folyamatra** jellemző, felnőttek esetében is van számos példa, mint ahogy a felsőoktatásba, felsőfokú szakképzésbe is egyre többen kerülnek be „későn érő” tanítványaink közül.

Másféle megközelítésben a felnőtt tanuló motivációja lehet **egzisztenciális, presztízs és érdeklődési** motiváció. A motivációk különböző formái párhuzamosan is jelen lehetnek a tanulási folyamatban, így természetesen egymást felerősíthetik, gyengíthetik, ki is olthatják.

Annak feltárása, hogy a felnőtt ember miért jelentkezett, nagyban elősegíti a képzési idő alatti **motivációjának fenntartását**, nem egy esetben még annak növelését is, elősegítve ezzel tanulmányainak eredményes befejezését.

Manapság egyre gyakoribb okok a **munkahelyi és egzisztenciális kényszerek**, a biztonságra törekvés, a jobb anyagi helyzet iránti vágy.

Ebbe az életszakaszba érve az **egyén személyisége** már önállóvá vált, elvárható tőle a reális önértékelés. Az egyén kellő élettapasztalattal rendelkezik, melyeknek birtokában igénye lehet a tanulásra. Társadalmi státusza, életkilátásai a tanulás felé irányíthatják. Erősödik a gyakorlati (hasznosítható, anyagi javakat teremtő) tudás szerzése iránti igénye. Belső és külső erők egyaránt hatással lehetnek tanulási szándékaira.

A felnőtt tanuló motiválásának lehetőségei

A tanulók motiváltságát jellemzően az alábbiak tartják szinten, illetve növelik:

- Az oktatás hasznosságának felismertetése (életminőség változása, munkahely megtartása, új képességek, szakmák lehetősége, stb.)
- A tanuló tapasztalatára támaszkodás (főleg szakmai képzéseken). Ehhez elengedhetetlen a tanulók megismerése

- Érdeklődés fenntartása korszerű oktatási módszerekkel, szemléltetéssel
- Motiváló tanulási környezet biztosítása
- Lehetőség szerint gyakorlatorientáltság
- Sikererő élmény nyújtása a legfontosabb tényező
- Önállóság biztosítása
- Társas készségek, empátia fejlesztése
- Önbizalom fejlesztése
- Harmonikus, kiegyensúlyozott tanár-diák viszony
- A tanár személye, tulajdonságai, példája

Elsődleges feladat megállapítani, hogy a tanulóknak miért van szükségük kiemelt figyelemre, milyen téren van szükségük segítségre. A tanulók megismerésében fontos szerephez jut az osztályfőnök.

A kérdéskör elemzésekor fontos szem előtt tartani, hogy gimnáziumunk tanulói zömében nagykorúságukat betöltött, már nem tanköteles korú felnőttek, akik jogi szempontból önálló, felelős személyek. A tanulók kis hányada kerül ki a már nem tanköteles, de még kiskorúak közül. Az ő esetükben a szülő gyakorolja a jogokat a tanulóval együtt.

Az egyén fejlesztésének területei

Iskolánk nevelő-oktató munkájának alapvető feladata, hogy a tanulók személyiségét a különféle iskolai tevékenységek megszerezésével széleskörűen fejlessze.

A tanulói **személyiség fejlesztésére** irányuló nevelő és oktató munka egyrészt az oktatók és a tanulók közvetlen, személyes kapcsolata révén valósul meg, másrészt közvetett módon, a tanulói közösség ráhatásán keresztül érvényesül.

Az oktatás folyamán, a napi tevékenységben, az egyéni és csoportmunkában törekedni kell arra, hogy **tanulóink önismertete** oly mértékben erősödjön, hogy képesek legyenek felmérni egy adott feladatnál saját lehetőségeiket, de ismerjék a saját korlátaikat is.

Célul fogalmazzuk meg, hogy nevelő-oktató munkánk során tanulóink reális önértékelésre és önismertetre, harmonikus életvitelre legyenek képesek és a munkaerő piacon sikeresen tudjon megjelenni, jelen lenni. Célunk az is, hogy tanulóink a kívánt magatartásformákat autonóm módon, személyiségük belső feltételrendszere által determináltan hajtsák végre. Minél többen találják meg a fizikum, az értelem és az érzelem harmóniáját.

Ennek érdekében a következő **önfejlesztő, magatartás és tevékenységformák** kialakítására van szükség:

- intellektuális - művelődési tevékenység,
- esztétikai tevékenység
- az egészséges életmód normáit követő magatartás

A **személyiségformálás** folyamatában tovább szeretnénk erősíteni a következő **személyiségjegyeket**: egészséges önbizalom, munkaszeretet, igényesség önmagukra és környezetükre, helyes értékrend, humanum, tisztelet, tolerancia, a mások elismerése, alkalmazkodóképesség, segítőkészség, nyitottság, kompromisszumkészség.

Kiemelt feladataink:

A társas kapcsolatok fontosságának tudatosítása, az együttműködési készség kialakítása, a kulturált magatartás és kommunikáció elsajátítása.

A kitartás, a céltudatosság, az elkötelezettség kialakítása.

Tanulóink felnőttek vagy fiatal felnőttek, ami - az iskola munkarendjére (tanulás-tanítás szervezeti megoldásai) is tekintettel – a személyiségformálás, személyiségfejlesztés iskolai lehetőségeinek korlátait meghatározza. Az esti, levelező munkarend a rendes korúak iskoláinál jóval kevesebb interperszonális nevelő hatást és szervezett alkalmat hoz létre, ezért fokozottan szükség van a tananyagban rögzíthető műveltségterületek nevelőerejének megerősítésére.

A fentiben tárgyalt személyiségfejlesztést is célzó tevékenységeken túl a **tantárgyi tantervekben**, különösen a humán tantárgyakban foglaltak személyiségfejlesztő és közösségfejlesztő hatásait kell kiaknázni.

3.A teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

3.1. Az egészségfejlesztés értelmezése, alapjai

Az **Egészségügyi Világszervezet (WHO)** szerint „az egészség nem a betegség hiánya, hanem a *testi-lelki és szociális, társadalmi jólét* állapota”. amely a fenntartható fejlődésnek is egyik elengedhetetlen alapfeltétele

Az egészség nem passzív állapot, hanem dinamikus, **szabályozható folyamat**; fontos eszköz életcéljaink megvalósítása során. Az egészségfejlesztés az a folyamat amely, képessé teszi az egyént az egészségét meghatározó tényezők felügyeletére és ez által egészségének javítására.

A **teljes körű egészségfejlesztés célja**, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden tanuló részesüljön a teljes **testi-lelki** jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Az intézményben folyó lelki egészségfejlesztés célja részleteiben, hogy

- elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést,
- támogassa a tanuló esetében a környezethez történő alkalmazkodást,
- felkészítsen, és megoldási stratégiákat kínáljon a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben, így csökkentve a káros következményeket, továbbá
- pozitív hatást gyakoroljon a személyiséget érő változásokra.

Az iskola által működtetett **teljes körű egészségfejlesztés** olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok

- az intézményben végzett tevékenységet,
- a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést,
- a tanuló részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a tanuló egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Az intézmény működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a tanuló egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű **egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra**, amelyek különösen

- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapos testmozgás
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a személyi higiéne területére terjednek ki.

Az iskolának kiemelt figyelmet fordít a **magatartási függőség és a szenvedélybetegség** kialakulásához vezető szerek fogyasztásának, valamint az intézményben megjelenő bántalmazás és agresszió megelőzésére, továbbá a gyógyult szenvedélybeteg és bántalmazott tanulók beilleszkedésének elősegítésére,

Abban az esetben, ha a pedagógus a tanuló **bántalmazását vagy deviáns viselkedésformákat** észlel, az adott osztály nevelésében, oktatásában közreműködők bevonásával esetmegbeszélést kezdeményez, majd a pedagógusokkal közösen feltárja azokat a lehetséges okokat, amelyek a viselkedés sajátos formájához vezethettek.

Az egészségfejlesztés **kiemelt témakörei:**

- az életkorral járó biológiai, pszichohigiénés, életmódi tennivalók,
- a társkapcsolatok egészségi, etikai kérdései,
- az egészségre káros szokások (helytelen táplálkozás, inaktív életmód),
- az antihumánus szenvedélyek, drogprevenció,
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek, a személyiség fejlesztése,
- az egészségérték tudatosítása.

Az iskolai egészségfejlesztés az iskola egész életébe, mindennapjaiba beépülő tevékenység, amely egyaránt irányul a pedagógusok és a tanulók egészséggel kapcsolatos ismereteinek bővítésére, korszerűsítésére, a fizikai és pszichoszociális környezet egészségtámogató jellegének erősítésére, az oktatói-nevelői tevékenységben a személyiségközpontú megközelítésre a tanulók hatékony fejlesztése érdekében.

Az egészségfejlesztés **magában foglalja** a korszerű egészségnevelés, az egészségfejlesztő szervezetfejlesztés, az önértékelés feladatait, módszereit.

3.2. Az egészségfejlesztés iskolai feladatai

Az **egészségfejlesztés** – és annak egyik megvalósulási formája, a korszerű **egészségnevelés** (lásd: Helyi tanterv 12. részfejezet) – az egészségi állapot erősítésére és fejlesztésére irányul. Ide tartozik például az egészséges táplálkozás, a szabadidő aktív eltöltése, a mindennapos testmozgás, a személyi higiéne, a lelki egyensúly megteremtése, a harmonikus párkapcsolat és családi élet kialakítása, fenntartása, a családtervezési módszerek, az egészséges és biztonságos környezet kialakítása, az egészségkárosító magatartásformák elkerülése, a járványügyi és élelmiszer-biztonság megvalósítása.

Az egészségfejlesztési **feladatok** megoldása során az **iskola:**

- minden rendelkezésre álló módszerrel elősegíti a tanulók és a nevelőtestület egészségének **védelmét**, az egészség **fejlesztését**,

- egészséges környezetet, iskolai egészségnevelést biztosít, ezekkel párhuzamosan együttműködik a helyi közösség szakembereivel és hasonló programjaival, valamint az iskola személyzetét célzó egészségfejlesztési programokkal,
- kiemelt jelentőséget tulajdonít az **egészséges életvitelnek** (étkezésnek, a testedzésnek és a szabadidő hasznos eltöltésének), teret ad a társas támogatást, a lelki egészségfejlesztést és a tanácsadást biztosító programoknak,
- olyan **nevelési gyakorlatot** folytat, amely tekintetbe veszi a pedagógusok és a tanulók „jól-létét” és méltóságát, többféle lehetőséget teremt a siker eléréséhez, elismeri az erőfeszítést, a szándékot, támogatja az egyéni előrejutást,
- törekszik arra, hogy segítse tanulóinak, az iskola személyzetének, egészségük megőrzését.

Az iskolai egészségfejlesztésnek ahhoz kell hozzájárulnia, hogy a tanulók kellő ösztönzést és tudást szerezhessenek egy személyes és környezeti értelemben egyaránt ésszerű, a lehetőségeket felismerő és felhasználni tudó, egészséges életvitelhez.

Ehhez arra van szükség, hogy az egészséggel összefüggő kérdések fontosságát értsék, az ezzel kapcsolatos beállítódások szilárdak legyenek, s konkrét tevékenységekben alapozódhassanak meg.

4. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

A **közösség** olyan, együttműködésre szerveződött emberi csoport, amelyet a közös érdek, közös cél, közös értékrend és közös tudat tart össze. Fontos az együttes élmény ereje, mert a közös szokások révén kialakult elvárások lesznek a szabályozók. A tanulói és más emberi közösség a legegyetemesebb emberi, kulturális, vallási, nemzeti és szociális értékek hordozója, közvetítője, amely messzemenően figyelembe veszi a közösség tagjainak egyéni sajátosságait.

A **közösségi nevelés célja**: a csoport, a szervezet segítse az egyének fejlődését, képességeinek kibontakozását úgy, hogy azok egyéni lehetőségeik maximumára jussanak el, miközben a közösség kohéziója is erősödik.

Fontos elvárás az érdeklődés felkeltése a **társadalmi jelenségek és problémák** iránt, igény kialakítása a közösségi tevékenységekre, az iskolai és a helyi közéletben való részvételre, az emberek által végzett munka értékeinek tudatosítása.

A **közösségben kialakuló normák**, deklarált vagy latens szabályok, elvárások közös célt, értékrendet és biztonságot adnak az egyénnek. Egy közösség ereje sokszorosan lehet az egyéni teljesítmények összességének, a jó munkamegosztás még fokozhatja hatékonyságát. Segíti az egyént a döntésekben és a felelősségvállalást is könnyíti. A **közösségfejlesztésben** a közélet iránti érdeklődés felkeltése kiemelt feladatunk, meg kell találnunk a napi kommunikációban a közéleti történésekre való reflektálás lehetőségeit.

Iskolánk szerepe a közösségfejlesztésben nem korlátozódik az iskolán belüli feladatokra, hanem biztosítania kell a tanuló és társadalom közötti kapcsolatot is.

Gimnáziumi osztályainkban szerepe lehetne e területen az Nkt. által előírt 50 órás kötelező, az érettségi vizsgára történő jelentkezés feltételeként előírt **közösségi szolgálat** teljesítésének, amit szervezett és dokumentált feltételrendszerben kell megvalósítani. Ennek részletei a következők: **A felnőttoktatás esetében a jogszabály felmentést ad ennek a követelménynek a teljesítése alól, ezért annak Pedagógiai programunkban való megjelenítésétől eltekintünk.**

5.A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

Az esti, levelező munkarend szerinti gimnáziumi felnőttoktatás egy olyan oktatási forma, amelyben egyszerre valósul meg az **integrált** és a **személyközpontú** oktatás. Az elsődleges ismeretszerzés **színtere** az iskola, hagyományosan **domináns módszere a frontális** tevékenység, melyet elsősorban az esti, levelező munkarendnek megfelelő, jellemzően alacsony kontaktóraszám, valamint a – személyes tanulási történetük és az előzetes ismereteik szintjét illetően is - erősen heterogén tanulócsoportok indokolnak. Ezzel együtt is hangsúlyozzuk a **differenciált**, az egyéni képességek és készségek fejlesztésére irányuló **korszerű módszerek és eljárások** alkalmazásának fontosságát, amelynek gyakorlati megvalósítása lehetőségeinek, munkaformáinak részletezésére a **Helyi tantervben** visszatérünk.

Az **integráció** célja az esélyegyenlőség biztosítása, és a diszkriminációmentes, egyéni haladást lehetővé tevő környezet megteremtése, a különböző élethelyzetekben lévő képzésben résztvevők számára. Az integráció azonban önmagában nem nyújt megoldást az **egyéni hátrányok** leküzdésére. Az egyéni felkészültséget, jártasságot figyelembe vevő kompetenciafejlesztést, az egyéni képzési utak során felvetődő problémák kezelését a személyközpontú képzésmenedzselés segítségével valósíthatjuk meg.

A **tanárok** szerepe a **felnőttoktatás** folyamatában a fő tananyagtartalmak meghatározása, ismereteinek átadása, az egyéni tanulásszervezés segítése és figyelemmel kísérése, útmutatás a megszerzett ismeretek rendszerezéséhez, összefüggések feltárásához, kritikus helyzetek feloldásának megkönnyítése, adott tanegység, tanítási szakasz végén a tanulók munkájának, előrehaladásának minősítése, a tanulási folyamatok tapasztalatainak értékelése, a megfelelő visszacsatolás.

A minden pedagógusra egyetemleges érvényű elvárások, a pedagógus alapvető feladatai az Nkt. előírásainak adaptálása, valamint A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. tv. alapján:

- az tantervi ismereteket tárgyilagosan, sokoldalúan és változatos módszerekkel közvetítse: oktatómunkáját éves és tanórai szinten, tanulócsoporthoz igazítva, tanmenetét és óravázlatait szakszerűen megtervezve végezze, irányítsa a tanulók tevékenységét,
- a kerettantervben és a Pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel, a követelményekhez igazodóan értékelje a tanulók munkáját,
- a nem tanköteles nagykorú tanulót rendszeres tájékoztassa iskolai teljesítményéről (fejleszthető, javítható elemeiről és erősségeiről egyaránt), előmenetelének állásáról,
- a Pedagógiai programban és az SZMSZ-ben előírt valamennyi pedagógiai és adminisztratív feladatát maradéktalanul teljesítse,
- pontosan és aktívan részt vegyen a nevelőtestület értekezletein, a fogadóórákon és az éves munkaterv szerinti rendezvényeken,
- megőrizze a hivatali titkot,
- hivatásához méltó magatartást tanúsítson,
- a tanuló érdekében együttműködjön munkatársaival és más intézményekkel.

Ezeknek a feladatoknak a teljesítése jelenik meg a **pedagógus életpálya-modell** által meghatározott „**pedagógus kompetenciák**” fejlettségében, amelyek részletezése – az az egyéni pedagógusi, a vezetői

és az intézményi szintű ellenőrzés, értékelés, önértékelés 2019 óta hatályba lépett új szabályaival együtt – Pedagógiai programunk Mellékletében található.

A kompetenciamodell értelmében az egyes kompetenciaterületek nem egymástól függetlenül és elszigetelten jelennek meg a pedagógus személyiségében és pedagógiai tevékenységében, hanem integráltan: egymásra épült módon, egymást kiegészítve. Intézményünk **alapfeladatait** figyelembe véve hangsúlyozzuk, hogy a felsorolt pedagógus kompetenciák sajátosan érvényesülnek a **felnőttkori nevelés-oktatás** folyamatában, ezért annak specifikumait a következőkben külön is bemutatjuk

A felnőttoktatásból eredő speciális feladatok, elvárások

A középfokú felnőttoktatás, az érettségire történő felkészítés egyik **alapproblémája** az erre irányuló képzésben eltöltött **különböző tanulmányi időtartam**. Az előzetes (gyakran más intézménytípusban folytatott) tanulmányok beszámíthatósága okán előfordulhat, hogy egyes tanulók új tanulóként csatlakoznak egy már működő, „feljövő” osztályhoz. Ez nem csak az érintett tanulóra, hanem a **tanárra is többlet terhet** ró, hiszen az új tanulót rövid időn belül „fel kell hoznia”. (egyéni munkaterv, számonkérések átütemezése, külön feladatok, korrepetálások, segítő tanuló bevonása, stb.) A pályakezdő vagy kevés gyakorlattal rendelkező pedagógusok legnagyobb kihívását is ebben érhetjük tetten: a középfokú képzésben eltöltött időtől függetlenül, mindenki ugyanazt az érettségi követelményt kell, hogy teljesítse.

A felnőttek tanárának feltétlenül szem előtt kell tartania a következő tényezőket:

- A különböző életkorú tanulók másként **viszonyulnak az oktatáshoz**. A fiatalok többnyire a jelenre koncentrálnak, míg a felnőttek hosszabb távra tekintenek, más gyakorlatiasabb szempontokat tartanak szem előtt (milyen konkrét haszna van a képzésnek, több fizetés, biztosabb munkahely, újabb, magasabb képesítés megszerzése, stb.)
- A felnőttek másként élik meg a teljesítményük értékelését és a vizsgaszituációt.
- A felnőtt tanulók életkorúkból adódóan is **több tapasztalattal** rendelkeznek, még akár tanáraiknál is. Jobban megértik és jobban befogadják azokat az ismereteket, amelyek összhangban állnak korábbi tapasztalataikkal, amelyekre tudatosan építeni kell az oktató munkában.
- A felnőttekkel szembeni pedagógusi **kommunikáció** típusai, formái mások, mint a fiatalokkal szemben tanúsítandó tanári megnyilvánulások.
- A felnőtt tanulók esetében a előző tanulmányoktól eltelt idő, a több éves, évtizedes kihagyás fontos abban a tekintetben is, hogy időközben nem csupán a tananyagtartalmak estek át jelentős változáson, hanem az **információk megszerzésének**, a tanulás-tanítás folyamatának módszerei, eszközei is. Sokan a korábbi, nyilvánvalóan akkor sem túl sikeres tanulási módszereiket alkalmazzák, amelyekről „leszoktatni” igen nehéz őket.
- A felnőtt tanulók egyrészt eleve **nagyobb önállóságot igényelnek** a tanulási folyamatban, másrészt a munkarendből eredően **kevesebb az iskolában eltöltött** kontaktidő, így a siker érdekében több otthoni időráfordításra, önálló munkaszervezésre, nagyfokú önállóságra van szükség. Ehhez az otthoni tevékenységhez egyfelől konkrét iránymutatással kell szolgálunk, másrészt folyamatosan ellenőrizni, értékelni is kell az önálló tanulói munkát.

- Szemben a középiskolai korosztállyal, a felnőtteknek **munkahelyi, családfenntartói**, másra át nem ruházható feladataik is vannak, amelyek elvonják a tanulásra fordítható idő jelentős részét. Nem kevesek váltott műszakban dolgoznak, ezért rendszeresen hiányozhatnak a tanórákról, amit aztán otthon kénytelenek pótolni. A felnőtt tanulók sokszor fáradtak, sokszor azért nem készülnek, mert egyszerűen nem volt rá elég idő, hiányzott a szellemi és fizikai frissesség.
- A felnőttek nagy számban **életvezetési, egzisztenciális** problémával is küzdenek, ebből eredően stresszesek, amit fokozhat az iskolai követelményrendszer.
- A tanuló **nők helyzete**, iskolai előmenetele nagyban függ a **családi támogatástól**, a gyermekek életkorától és számától. A nemek között jól megfigyelhetők az eltérő karriermotivációk és a különböző életkorban jelentkező ún. fejlődési feladatok, amelyek fontos szerepet játszanak a tanulmányok sikerességében.

Kiemelt feladatok:

- az **érdeklődés** felkeltése, a tanulási képesség fejlesztése, a tapasztalati és értelmező tanulás elsajátítása, a kognitív képességek fejlesztése, a problémamegoldó képesség elmélyítése;
- a **pozitív szociális szokások** kialakulásának, gyarapodásának segítése, az egyéni szociális értékrend fejlesztése, olyan iskolai életrend, légkör kialakítása, amely az iskolai közösség mindennapi életében elősegíti, hogy a tanuló folyamatosan megtapasztalhassa a megértésének, az együttérzésének, a segítőkészségének előnyeit;
- a **szociális kommunikáció**, a szociális érdekérvényesítés, a segítőkészség fejlesztése egyrészt a tananyagból kiemelt mintákon keresztül, másrészt olyan segítőlégkör kialakításával és fenntartásával, amelyben a segítség elvárt és elismert viselkedés, tevékenység;
- az **együttműködési képesség** fejlesztése közös tevékenységeken keresztül;
- az egészséges és kulturált **életmódra** nevelés;
- a **személyes kompetencia** fejlődésének segítése;
- **speciális kompetenciák** fejlesztése, az alkotó képesség és tehetség kibontakoztatása;

Az osztályfőnöki munka tartalma és az osztályfőnök feladatai

A tanárképzés tartalmi és strukturális módosulásai és a társadalomban zajló változások hatására sokféle - tartalmában, tevékenységében kibővült - pedagógusszerep alakult ki. A tudós tanár szerepét felváltotta az alkotó, kísérletező, kutató pedagógus típus és az információrobbanás következtében kialakult az oktatástechnikai szerepkör is. A felnőttoktatás „beszélő iskola” kell, hogy legyen, ennek megfelelően kontaktusteremtő, a tömegkommunikáció **értékközvetítő pedagógust** igényel.

A felnőttoktatás folyamatában sajátos, kiemelt szerepet tölt be az **osztályfőnök**, aki az iskolákban a személyességet jelenti; az osztályt mint nevelési tényezőt, a szociális kompetenciákat alakító, formáló közösséget vezeti; segíti a tanulókat a jelen történéseinek megértésében, a helyes értékrendjük kialakításában. Tevékenységrendszerének főbb ismérvei az alábbiak:

1. Az osztályfőnöki munka jellemzői

- Komplex, átfogó – a tanuló egész személyiségére irányul a tevékenysége
- Differenciált – a személyiség és a közösség fejlesztése folyamán individualizált követelményeket támaszt
- Rugalmas - nincs előírható, részleteiben megtervezhető tananyaga; ellátása lényegesen több spontaneitást, rugalmasságot, reflektivitást igényel

2. Az osztályfőnöki munka feladatkörei

- Közvetlen nevelőmunka – ismeretek szintetizálása, a mindennapi életben történő alkalmazásuk; az aktuális események feldolgozása; különböző értékrendek megismertetése; a kultúrahasználat megtanítása; a konfliktusmegoldást kialakító pedagógiai tevékenység; mentálhigiénés szemlélet alkalmazása a nevelőmunkában; törődés a tanulók aktuális problémáival.
- Ügyviteli (adminisztrációs) feladatok – a KRÉTA Elektronikus napló folyamatos ellenőrzése; igazolások esetleges igazolatlan órák regisztrálása; félévkor és év végén a nevelőtestületi értekezlet előtti teendők; bizonyítványírás.
- Szervezés, koordinációs feladatok végrehajtása – kapcsolattartás az osztályban tanító kollégákkal.

3. Az osztályfőnök modell szerepe

- Személyesség, természetes viselkedés, önbizalom, önbecsülés
- Hitelesség, kongruencia - a szavak, a tett és az érzelmek egysége a gondolati és a mindennapi tevékenység területén
- Tolerancia – mások véleménye, meggyőződése iránti türelmesség
- Empátia – beleélés a másik ember lelkiállapotába

4. Az osztályfőnök kívánatos személyiségjegyei

- Magas szintű pedagógiai, pszichológiai műveltség
- Kiegyensúlyozott érzelmi élet
- Reális énkép és önismeret
- Magas fokú elkötelezettség és felelősségtudat
- Emberszeretet
- Szociális érzékenység
- Fegyelem, önfegyelem
- Kritikai, önkritikai érzék
- Optimizmus, humor
- Kreativitás, találékonyság
- Helyzetfelismerés, alkalmazkodóképesség

6.A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

A tehetség, képesség kibontakozását segítő tevékenységek

Oktatási formánk esti, levelező munkarend szerinti gimnáziumi jellegből, tanulóink korösszetételéből és jellemző tanulási motivációiból adódóan a hagyományosan értelmezett, jellemzően a tanköteles korúakra vonatkoztatott tehetséggondozás **nem válik hangsúlyossá** iskolánkban. Ugyanakkor számos végzett

tanulónk továbbtanulási példája bizonyítja a felnőttoktatásban megszerzett érettségi bizonyítvány és a mögötte lévő tudás egyenértékűségét a nappali munkarend szerinti közoktatásban megszerzettel.

A tehetség és képesség kibontakoztatása mint iskolai feladat, leginkább a **továbbtanulásban** gondolkodó és azért eredményesen is tevékenykedő tanulók támogatásában, a jó tanulmányi eredményekkel, esetleg a kiaknázatlan képességekkel rendelkezők jobb teljesítményre és továbbtanulásra ösztönzésében és lehetőségek szerinti felkészítésében nyilvánul meg.

A tehetség, képesség kibontakoztatást meg kell, hogy előzze a **tehetség felkutatása**, a képességek feltárása, felismerése. Tanulóinkban számtalan olyan képesség, tapasztalat rejlik, amelyek a szűken vett tantárgyi keretek között nem érvényesülnek. Ezek felszínre hozása, fejlesztése elengedhetetlen. **Tanórai** tevékenységek és tanár-diák kapcsolatok, pedagógiai helyzetek szolgálják azt a folyamatot, amiben a pedagógusok megismerik a tanulók képességét, erre alapozva kell/lehet az egyén képességét, tapasztalatait, érdekét, lehetőségeit figyelembe venni, és differenciáltan foglalkozni velük.

Ez a pedagógiai feladat egyrészt **folymatosságot** igénylő, másrészt összetett feladat, amit iskolatípusunkban megnehezít az iskolában töltött rövid idő. Az iskolában eltöltött alacsony óraszám, az egyes tanulók intézményben eltöltött tanulmányi ideje, egyéb elfoglaltsága nagymértékben befolyásolja, többnyire szűkíti a lehetőségeket, amelyek a következők lehetnek:

- az osztályon, csoporton belüli differenciálás alkalmazása
- tanuló gyakoribb szerepeltetése a tanórákon
- tanuló bevonása a munkánkba (anyaggyűjtés, stb.)
- a tanulói otthoni munkájának, egyéni felkészülésének (ami alapja a felnőttek tanulási tevékenységének és kifejezett elvárása az esti, levelező munkarend szerinti oktatási formának) szaktanári irányítása (mentorálás, tanulandók kijelölése)
- információ nyújtása a felvételi rendszerről, felsőoktatásról, segítségnyújtás a választott képzés megismerésében
- többlet feladatok kiadása, ellenőrzése, értékelése
- tanuló párok kialakítása
- online kurzusok (lehetőleg ingyenes), egyetemi honlapok, gyűjtemények, internetes tananyagok ajánlása
- interaktív tananyagok, programok ajánlása

A szaktárgyi kerek között számtalan olyan feladatot kaphatnak, amelyek önállóságra nevelnek, ezzel a lehetőséggel élni a pedagógus feladata, kötelessége.

A tanulási kudarcnak kitett tanulók segítése, felzárkóztatás

A felnőttoktatásban tanulók nagyon sok esetben többszöri **sikertelen közoktatási** próbálkozás után választják ezt az oktatási formát. Súlyosbítja a helyzetet, ha a sikertelenség után hosszú évek teltek el tanulás nélkül. A korábban elszenvedett sikertelenségek, kudarcok, lemorzsolódások számos okra visszavezethetők, például egzisztenciális ok, életkörülmények megváltozása, elköltözés, családi támogatottság hiánya.

A tanulmányok újbóli elkezdése, folytatása szempontjából nyilvánvalóan azok a tanulói esetek a relevánsak, amelyek mögött az akkori képességek, az akarati tényezők hiánya, a motiválatlanság, a tanulási nehézségek, a rossz vagy nem is létező tanulási technikák, módszerek álltak. Ezek a **gátló tényezők**

hosszú évek múltán is negatívan befolyásolhatják a tanulói teljesítményt, ezért a korábbi tanulástörténetek feltárását és a képzésbe újonnan belépő érintett tanulók számára a nagyobb **szaktanári és osztályfőnöki** figyelem biztosítását, a szükség szerinti segítségnyújtást, a tanulmányaik megkezdésekor egyformán elengedhetetlennek tartjuk.

Alapelveinkből eredően az iskola egyik alapvető funkciója a **felzárkóztatás**, amellyel célunk, hogy a tanulók élettapasztalatait és korábbi tanulmányait rendezve és kiegészítve ezek eredményeit, lehetővé tegyük az együtt haladást, elkerüljük a további kudarcokat.

Intézményünk nevelési-oktatási **alapelveiből** és az iskola **sajátos helyzetéből** – tagintézmények magas száma, területi különbségek, életkorban, céljaiban, érdekeiben, előképzettségben, motiváltságban eltérő tanulói összetétel - adódóan a felzárkóztatást az „elmaradás, lemaradás” okaival összefüggésben **komplex feladatként tervezzük, szervezzük.**

A felzárkóztatás folyamatában rehabilitációs lehetőséget kell biztosítani a korábbi iskolai kudarcaik kompenzálására. Tanulási kudarcnak kitett tanulóként fogadjuk el tanulóinkat különösen, ha:

- mentális adottságai (tanulási készségek fejletlensége) okán a csoporttal való együtt haladás folyamatos támogatást, segítséget igényel;
- születési adottságok (testi fogyatékoság) miatt az iskolába járás, tanórákon való részvétele, a tanuláshoz szükséges információk, segédletek megszerzésében, biztosításában korlátozott;
- a családi háttér szociális, szociokulturális, szocializációs nehézségei, az előzetes tanulmányok során megélt iskolai kudarcok ezt indokolják,
- fentiekkel is összefüggésben magatartási, beilleszkedési nehézségei akadályozzák a szervezett tanulásban való részvételt;
- élethelyzete, életvezetési problémái segítségnyújtás nélkül előrevetítik a tanulási kudarcot.

A tanulási kudarcnak kitett tanulóinknál gyakran halmozódnak az okok, máskor az alapprobléma gondozatlansága, megoldatlansága generál újabb kudarc kiváltó helyzetet, állapotot.

A **felzárkóztatást segítő tevékenységünk** eredményességének feltétele, hogy pedagógusaink a nevelő-oktató munka folyamatába beágyazottan, folyamatosan, pedagógiai eszközként alkalmazzák a felzárkóztatás módszereit;

- a kudarcelemektől függően differenciált legyen,
- a probléma elfogadása, elfogadtatása
- helyes önértékelés, önbecsülés alakítása
- reális célok kitűzése, sok dicséret, sikerélményhez juttatás
- a tanulmányi munka közvetlen támogatását meghatározóan osztály szinten szervezze,
- biztosítson lehetőséget az egyéni problémák megoldására, az egyéni fejlődés, fejlesztés támogatására.

A tanulmányi munka közvetlen támogatását a **differenciálás módszerei** szolgálják. Az iskolánkba belépő tanulók – az előzetes tanulmányok beszámításától/beszámíthatóságától függően – különböző évfolyamokon kezdik meg, folytatják tanulmányainkat. A felzárkóztatás, tanulástámogatás formái, a kudarcok megelőzésének módjai és módszerei eltérő súllyal érvényesülnek a belépés körülményeitől függően is. Ennek legfontosabb **elemei:**

- Az **első alkalommal** tanulói jogviszonyt létesítő tanulók esetében már a jelentkezéskor, de legalább az első tanítási napokon (pl. osztályközösség-építés óra keretében) informálódni kell a tanulástörténetről, a tanuló által benyújtott dokumentumok, a tanuló elmondása és irányított kérdések segítségével törekedni kell a korábbi tanulmányok megszakításának okait felderíteni.
- A tanulmányok **kezdeti időszakában** az osztályfőnök és a szaktanár is törekedjen megfigyelni a tanuló motivációját, tanuláshoz, tanáraihoz és társaihoz fűződő viszonyát, annak alakulását, igyekezen megismerni tanulási szokásait, technikáit. Ez kifejezetten indokolt azokban az esetekben, amikor kevés információt kapunk a tanulótl az előző kudarcok mibenlétét illetően.
- Minden szaktanár **adott tanév első tanóráján** minden évfolyamon, minden érintett osztályban, ismertesse az adott tantárgy lehetséges tanulási technikáit, tanév közben folyamatosan informálódjon az alkalmazott tanulási módszerekről, tanácsaival segítse a tanulók tanulási tevékenységét. (tanulás tanítása) Ezzel kiválthatjuk az esetlegesen régen is használatos, de már akkor sem túl hatékony módszereket, valamint megkönnyíthetjük a tananyag feldolgozását, a tanulói felkészülést, lerövidíthetjük az ehhez szükséges időt, pozitív tanulási élményhez segíthetjük a tanulót, erősíthetjük bizalmát iskolánk és önmagunk iránt, csökkenthetjük a lemorzsolódást.

Ha az újonnan érkező tanulók esetében vélelmezünk valamilyen tanulási nehézséget vagy valamely szükséges kompetencia hiányát szaktanári fejlesztéssel, **tanórai differenciálással**, a tanuló otthoni felkészülésének irányításával és gyakori ellenőrzésével, kezdetben könnyebb feladatokkal, türelmi idő biztosításával, számonkérések átcsoportosításával, korrepetálással segíthetünk. Az új belépő és korábban tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatásában az osztályfőnök és az osztályban tanító tanárok szükség szerint együttműködnek.

A **felnőttkori tanulási képességek** működésére tekintettel feladatunk, hogy a tantárgyi tantervek helyi alkalmazása, adaptálása során osztályösszetételtől, egyéni céloktól, lehetőségektől, hozott tapasztalatoktól függően **differenciáltan** kezeljük a műveltség elvontabb elméleti és konkrétabb gyakorlati szintjeinek egyensúlyát, az elméleti és a gyakorlati gondolkodás közti átmenetek létrehozását.

Ennek megfelelően szükséges **adaptálni** a kerettanterv javasolt tevékenységformáit és a választható tartalmakat. Az ellenőrzési és értékelési rendszerünkben is fontos szempont a fentiek figyelembe vétele.

Beilleszkedési, magatartási nehézséggel összefüggő pedagógiai tevékenység

A tudásszint mellett képet kell alkotni a felzárkózást, az együtt haladást akadályozó **egyéb körülményekről** is. Így különös figyelmet kell fordítani a **beilleszkedéssel** kapcsolatos problémákra, a megélt tanulási kudarcok feldolgozására, átvezetésére.

Mivel intézményünk működési területe **több megyére kiterjedő**, tanulóink életkori megoszlása, társadalmi munkamegosztásban elfoglalt helyzete változatos képet mutat, ezért **szociális háttérük is igen eltérő**. A felnőttoktatásban való részvétel tanulóink részéről önkéntes, tanulóink a tankötelezettségüknek többnyire már eleget tettek, dolgoznak, így a beilleszkedési, magatartási problémákkal küzdők száma alacsony.

A beilleszkedési, magatartási problémák **nem megszokott jelenségei a felnőttek** esti, levelező munkarend szerinti gimnáziumi oktatásának. Azonban a tankötelezettség felső korhatára miatt számolhatunk a fiatalabb tanulók megjelenésével, akik közül – már életkorukból adódóan is -, nagyobb valószínűséggel kerülhetnek ki ilyen problémás tanulók.

Az alapelvekben megfogalmazott eljárások következetes alkalmazása az estelegesen ilyen gondokkal küzdő tanulóink esetén is biztosítja a **személyiség** megfelelő irányú fejlődését. Az esetlegesen felmerülő ilyen jellegű problémákat a felnőttekből álló osztályközösségek sikeresen megoldják, a közösség ereje az osztályfőnök pedagógiai munkáját döntő mértékben segíti.

A tantárgyi tantervekben megjelenő célok, tartalmak, ismeretek, tevékenységek, ellenőrzési és értékelési rendszerünk, a **személyiségfejlesztéssel, közösségfejlesztéssel** kapcsolatos feladataink során a kapcsolódó tevékenységek átfogóan, a hatásrendszer egészébe ágyazottan szolgálják az alábbi céljainkat:

- Alkalmat adjunk a tanulók életvitelének, társadalmi létformáiknak és a világban való tájékozottságuk továbbfejlesztésére.
- Módot nyújtunk a tanulók személyiségének minél átfogóbb fejlesztésére, szocializálására.

A tanulási, magatartási és beilleszkedési problémák sok esetben eredményeznek konfliktushelyzeteket. A konfliktusok megjelenése és lefolyása lehet **nyílt interakció (manifeszt)** – egyetlen vagy több ismétlődő, verbális vagy cselekedeti összeütközés, illetve **rejtett (látens)** – nincs hagyománya a konfliktus vállalásának; a problémákat a nehéz körülményekre vezetik vissza

A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel, szociális hátrányokkal összefüggő pedagógiai tevékenység során a pedagógus, illetve a tanuló társak személyes példamutatását, a közösség erejét tekintjük meghatározónak. A beilleszkedési, magatartási problémák megnyilvánulásának fontos **jelzője** lehet, hogy a tanuló kiszorul a korábbi informális csoportokból, romlik a megítélése az osztályban. A tanuló **magatartásbeli problémái** gyakran kompenzációként, pótcselekvésként jelennek meg az iskolában. Ez utóbbi gyakran okoz a diákokban konfliktust és kevésbé kontrollált viselkedéshez vezethet. Az alábbi jelek utalhatnak a problémák létre, felerősödésére:

- egyre gyakoribbá váló tanuló - tanuló vagy tanuló - osztály konfliktusa
- tanuló – tanár konfliktusa
- a tanuló érdeklődése csökken, esetleg meg is szűnik
- a tanórákon való közreműködés megtagadása
- romló tanulói teljesítmény
- hiányzás mértékének növekedése
- a tanuló befelé fordulása
- a tanuló agresszívvé válása

Sok esetben a **teljesítménykényszer** váltja ki a deviáns tanulói viselkedést. Ezeknek a magatartászavaroknak a felszínre jutása a meglévő értékek hangsúlyozásával és a kibontakozás lehetőségének biztosításával (szereplés, szervezés, közösségi tevékenység) jó hatásfokkal elkerülhető, megakadályozható. A megelőzésnek mint segítőpedagógiai tevékenységnek fontos szerepe van a tinédzser korú tanulókkal történő foglalkozásban.

Ennek megfelelően: a **szaktanároknak** a tanítási órán több lehetőséget kell biztosítaniuk a beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő tanulók szóbeli megnyilatkozására. A **csoportmunkák** során kijelöl-

hetjük őket a munka vezetésére, így szükségképpen megismerkednek mások véleményével, gondolataival. Ezzel befolyásolhatjuk a tanulók gondolkodásmódját és segíthetjük őket bizonyos magatartásformák elsajátításában is.

Az **értékelés** során hangsúlyozni kell a teljesítmény pozitív oldalát. Fontos, hogy a tanuló társaival együtt érezze, hogy munkájának van értelme, értéke. Ez sokat segíthet azoknak, akik csendesek, visszahúzódnak, nehezen illeszkednek a közösségbe

Az osztályfőnök feladatai:

- A szaktanárok segítségével ismerje fel a problémás tanulókat.
- Törekedjen arra, hogy az iskolai közösségi élettel kapcsolatos tevékenységekbe bevonja ezeket a diákokat.
- Folytasson egyéni beszélgetéseket az adott tanulóval, a közösséggel vagy annak egy részével, ezzel is segítséget adva a beilleszkedéshez.

7. A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendje

Az iskola életével kapcsolatos legfontosabb döntések a **nevelőtestület**, míg az Nkt. szerint bizonyos döntések a **fenntartó**, mások az **intézmény vezetőjének** hatáskörébe tartoznak. A **tanulók döntési joga** a diákönkormányzati munkában történő részvételre, annak szervezésére, szervezeti rendjének kialakítására korlátozódik a jogszabályok által meghatározott módon, illetve véleményüket minden, a tanulókat érintő döntés előtt ki kell kérni. Miután gimnáziumunkban esti, levelező munkarend szerinti felnőttoktatás folyik, ebből következően tanulóink felnőtt léte más megvilágításba helyezi a tanulók iskolai döntési folyamatokban történő joggyakorlásának kérdését: az itt említett döntési joggal élve iskolánk tanulói **nem kívánnak intézményi szintű diákönkormányzatot** létrehozni, így ez az érdekképviselői szervezet iskolánkban **nem működik**, ám a Házirendben szabályozott módon kezdeményezhetik diákönkormányzat létrehozását, kollektív jogaik gyakorlására.

Az Nkt-ban, illetve végrehajtási rendeletében meghatározottak szerint ugyanakkor biztosítjuk annak lehetőségét, hogy a tanulók kifejtthessék véleményüket a következők szerint:

A tanulók egyéni vagy csoportos véleményét

- a tanulók közösségét érintő kérdések meghozatalánál,
- a tanuló helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához,
- a pályázati kiírások, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez,
- az egyéb foglalkozás formáinak meghatározásához,
- a házirend elfogadásához

ki kell kérni.

Ennek teljesítése érdekében az osztályfőnökök közreműködésével minden osztályban ismertetjük a dokumentumok tartalmát, biztosítjuk az **egyes tanulók** és az **osztályközösségek** számára a véleménynyilvánítás lehetőségét.

Lehetőséget kívánunk biztosítani arra is, hogy egyes – a tanulóközösség egészére vonatkozó – döntések meghozatala előtt a tanulók szervezett formában részt vehessenek a döntést megelőző véleményezésben. Fontosnak tartjuk a tanulók érdekérvényesítési, véleményezési jogának tiszteletben tartását. A tájékoztatás és a tanulói vélemények beszerzésének módszerét az előző bekezdésben meghatározott szellemiséggel, részleteit tekintve a következők szerint határozzuk meg:

- Az iskola működését meghatározó dokumentumok nyilvánossága és elérhetősége nem korlátozott.
- A tanulók tájékoztatása az iskola működéséről, szabályozóiról, a törvényben előírt módon és formában rendre megtörténik.
- Az intézmény vezetősége, a tagintézmények vezetői és szaktanárai az éves munkatervekben meghatározzák fogadóóráikat, amikor tanítási időn kívül az intézményben tartózkodnak és elérhetők a tanulók és más személyek számára.
- Az intézmény honlapja a nem iskolahasználók számára is elérhetővé teszi a dokumentumokat, a fenntartó és az iskolavezetés elérhetőségeit, felkínálja a direkt kapcsolat felvételének lehetőségét.
- A tagintézmények pedagógusai nyitottak a tanulók megkereséseire.
- A tanulók érdekérvényesítő és önszerveződési törekvéseit az iskolai dokumentumok nem tiltják, azt az intézmény a jövőben sem kívánja korlátozni.
- Az intézmény vezetői, a tagintézmény vezetőjének kötelessége a tanulói megkeresés ügyében annak jellegétől függően saját hatáskörben eljárnia, vagy az iskolavezetés intézkedését kérnie.

8. A tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

Az iskola kitűzött céljainak megvalósítása érdekében a nevelés-oktatás két alapvető közösségének, az **iskolahasználók** (az érdekelt felek) és az **iskola, a pedagógusok** koordinált, aktív együttműködésére van szükség. Ez az együttműködés a **felnőttoktatásban sajátos szereppel bír: egyrésztől felnőtt - felnőtt/fiatal felnőtt** kapcsolatokra épít, másrésztől érvényesíti a *nevelő-nevelt* státusz viszonyrendszerét is.

Az iskola egészére – éppen a **hálózat jellege és méretei** okán – nem lehet és nem szükséges az együttműködés formáit egységesen meghatározni.

Az együttműködés alapja

- a tanuló felnőtt iránt érzett felelősség,
- az elfogadó, segítő-támogató nevelői attitűd,
- a koordinált pedagógiai tevékenység,
- a kölcsönös bizalom és tájékoztatás.

Az **együttműködés formái** tagintézményenként **változóak** lehetnek az iskolarendszerű oktatás kötelező és hagyományos formáin túl, de egységes elvárás, hogy az **osztályközösségek** szerepe meghatározó a tanuló-pedagógus, tanuló-tanuló együttműködésben és - az előző fejezetben részletezettek szerint - az **osztályképviselők** közössége közvetlen kapcsolatot tart a tagintézmény vezetésével: véleményez, javasol minden olyan kérdésben, amely a tanulóközösséget érinti.

Természetesen a vonatkozó szabályok értelmében előírt **tájékoztatási kötelezettségnek**, kapcsolattartási formáknak (pl. értesítés a mulasztásokról, tanulmányi eredményekről) minden tagintézményünknek **maradéktalanul eleget kell tennie**. A tagintézmény-vezetők és osztályfőnökök a technikai lehetőségek függvényében (telefon, e-mail, közösségi oldal) törekednek a közvetlen kapcsolattartásra, szükség esetén a tanuló-családjával is.

A nevelők tájékoztatása az iskola eseményeiről az intézményvezető és a tagintézmény-vezető feladata, a tanulók az iskola egészének életéről, az iskolai munkatervről, az aktuális feladatokról az osztályközösség-építés órákon. e-mailben és a közösségi médián kapnak tájékoztatást.

A tanulók egyéni haladásával kapcsolatos tájékoztatásra az alábbi fórumok szolgálnak:

- Fogadóórák
- Írásbeli tájékoztatók (félévi értesítő, év végi bizonyítvány, igazgatói határozatok, tagintézmény-vezetői értesítők)

Az együttműködés továbbfejlesztésnek irányai, lehetőségei:

A fiatal felnőttek a **társadalmi beilleszkedés kezdő** fázisában vannak, részben már van munkahelyük, elszakadófélben, függetlenedőben vannak a szülői háttértől. Gondjaik, problémáik jellege merőben más, mint az akárcsak néhány évvel idősebb, de már saját egzisztenciával rendelkező társaiké. Saját helyük megtalálása, beilleszkedésük segítése, információval való ellátásuk a pedagógusok részéről az eddig megszokottaknál jobban igényli az **elfogadó-segítő attitűd** alkalmazását. A pedagógusnak egyre inkább **mentori** szerepet kell betöltenie, olyan kérdésekben is tanácsot, segítséget kell tudnia adni, melyek a nevelés tágabban értelmezett feladataihoz sem okvetlenül köthetők.

Tanulóink - kevés kivételtől eltekintve - már nem tanköteles, nagykorú személyek, akik **saját jogon** intézhetik iskolai ügyeiket.

Az iskola és a szülő közötti együttműködési kötelezettség teljesítésénél figyelembe kell venni a **titoktartási kötelezettségről** szóló törvényi előírásokat. E törvény ismeretét és betartását minden dolgozónktól megköveteljük.

9. A tanulmányok alatti vizsgák szabályai, az alkalmassági vizsga szabályai, a szóbeli felvételi vizsga követelményei

A tanulmányok alatti vizsgák eljárásrendjét a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 64 - 78. § szabályozza, a benne foglaltak betartása a tagintézmények vezetői és a vizsgáztatásban közreműködő pedagógusok számára kötelező.

Jelen vizsgaszabályzat az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgákra vonatkozik. Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- aki osztályozó vizsgára jelentkezik,
- aki a nevelőtestület határozata értelmében osztályozó vizsgát tehet,
- aki a nevelőtestület határozata értelmében javítóvizsgát tehet,
- aki a felvételi határozata értelmében különbözeti vizsgát tehet.

Kiterjed továbbá más intézmények olyan tanulóira

- akik átvételüket vagy felvételüket kérik az intézménybe, és ennek feltételeként az intézmény igazgatója/ tagintézmény-vezető vizsga letételét írja elő.
- Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira.

Tanulmányok alatti vizsgát független vizsgabizottság előtt, vagy abban a nevelési-oktatási intézményben lehet tenni, amellyel a tanuló jogviszonyban áll. A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga **nem ismételhető**.

Az iskolában tartott tanulmányok alatti vizsga esetén az igazgató, a független vizsgabizottság előtti vizsga esetén az illetékes kormányhivatal vezetője a vizsgázó – kiskorú vizsgázó esetén a törvényes képviselő – írásbeli kérelmére engedélyezheti, hogy a vizsgázó az előre meghatározott időponttól eltérő időben tegyen vizsgát.

A **független vizsgabizottság** előtt letehető tanulmányok alatti vizsgát a kormányhivatal szervezi.

A tanuló a félév vagy a tanítási év utolsó napját megelőző harmincadik napig, az EMMI rendelet 51. § (7) bekezdésében meghatározott esetben az engedély megadását követő öt napon belül jelentheti be, ha osztályzatának megállapítása céljából **független vizsgabizottság** előtt kíván számot adni tudásáról. A bejelentésben meg kell jelölni, hogy milyen tantárgyból kíván vizsgát tenni. Az iskola igazgatója a bejelentést nyolc napon belül továbbítja a kormányhivatalnak, amely az első félév, valamint a tanítási év utolsó hetében szervezi meg a vizsgát.

A tanuló a bizonyítvány átvételét követő tizenöt napon belül kérheti, hogy amennyiben bármely tantárgyból **javítóvizsgára** utasították, akkor azt független vizsgabizottság előtt tegye le. Az iskola a kérelmet nyolc napon belül továbbítja a **kormányhivatalnak**.

A tanulmányok alatti vizsga - ha azt az iskolában szervezik - vizsgabizottságának **elnökét és tagjait** az igazgató, a független vizsgabizottság elnökét és tagjait a területileg illetékes kormányhivatal bízza meg. A független vizsgabizottságnak **nem lehet tagja** az a pedagógus, akinek a vizsgázó hozzátartozója, továbbá, aki abban az iskolában tanít, amellyel a vizsgázó tanulói jogviszonyban áll.

További szabályozó tényezők:

- **Felnőttoktatásban** a tanulmányok alatti vizsga reggel nyolc óra előtt is elkezdhető és tizennyolc óra után is tarthat.
- A tanulmányok alatti vizsgákat a gimnázium és tagintézményei külön szervezik és bonyolítják.
- Ha a tanuló a tanórai foglalkozások több mint **ötven százalékáról távol maradt**, félévkor és év végén minden esetben **osztályozó vizsgán köteles** számot adni tudásáról. Az osztályozó vizsga alól felmentés nem adható.
- A **különbözeti és osztályozó vizsgára** tanévenként legalább két vizsgaidőszakot kell kijelölni. Javítóvizsga letételére az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban, osztályozó, különbözeti vizsga esetén a vizsgát megelőző három hónapon belül kell a vizsgaidőszakot kijelölni azzal, hogy **osztályozó vizsgát** az iskola a tanítási év során bármikor szervezhet. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell.
- Tanulmányok alatti vizsgát legalább **háromtagú vizsgabizottság** előtt kell tenni. Amennyiben a nevelési-oktatási intézményben foglalkoztatottak végzettsége, szakképzettsége alapján erre lehetőség van, a vizsgabizottságba legalább két olyan pedagógust kell jelölni, aki jogosult az adott tantárgy tanítására.
- A tanulmányok alatti **vizsga követelményeit**, részeit, így különösen az írásbeli, a szóbeli, a gyakorlati vizsgarészeket, az értékelés szabályait az iskola pedagógiai programjában kell meghatározni. Esetünkben ez egybeesik a **Helyi tantervben** meghatározott követelményekkel. A Helyi tanterv megtalálható az iskola hivatalos honlapján.

- A középiskolában olyan tantárgyból, amely követelményeinek teljesítésével a helyi tanterv alapján valamely vizsgatárgyból a tanuló érettségi vizsga letételére való jogosultságot szerezhet, a tanulmányok alatti vizsgán minden évfolyamon kötelező követelmény a **minimum hatvanperces**, az adott tanév helyi tantervének legfontosabb tanulmányi követelményeit magában foglaló **írásbeli** vizsgarész, valamint a **szóbeli** vizsgarész sikeres teljesítése.
- A vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló idő tantárgyanként **középiskolában minimum hatvan perc**.
- Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában **legfeljebb három írásbeli** vizsgát lehet megtartani. A vizsgák között a vizsgázó kérésére legalább tíz, legfeljebb harminc perc pihenőidőt kell biztosítani. A pótló vizsga - szükség esetén újabb pihenőidő beiktatásával - harmadik vizsgaként is megszervezhető.
- Egy vizsgázónak egy napra **legfeljebb három** tantárgyból szervezhető **szóbeli** vizsga.
- SNI-s, BTMN-s vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolására rendelkezésre álló időt legfeljebb 30 perccel meg kell növelni. SNI-s, BTMN-s vizsgázó írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát, vagy szóbeli vizsgát írásban tehet az igazgató határozata alapján. Ha a vizsgázónak engedélyezték, hogy írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen, két vizsgatételt kell húznia.
- A vizsgabizottság a vizsga letétele után értékeli a tanuló teljesítményét.
- A vizsgákról jegyzőkönyv készül.
- A vizsgán megszerzett osztályzatokat a KRÉTA Elektronikus naplóba és a bizonyítványba a megfelelő záradékkal együtt be kell jegyezni.
- Ha a tanuló az iskola **két vagy több évfolyamára** megállapított tanulmányi követelmények egy tanévben vagy az előírtnál **rövidebb idő alatt** történő teljesítésével összefüggő **osztályozó** vizsgát kíván tenni, az intézmény vezetője a vizsga megkezdése előtt legalább harminc nappal a vizsgázói létszám, az évfolyamok feltüntetése, valamint a vizsgabeosztás megküldése mellett a **kormányhivatal vezetőjétől** vizsgabiztos kirendelését kéri. A vizsgabiztos kirendelésének kérésére vonatkozó kötelezettség elmulasztása miatt vizsgabiztos közreműködése nélkül lebonyolított osztályozó vizsga eredménye **érvénytelen**.
- **Vizsgabiztosi** feladat ellátására megbízást az kaphat, aki a hivatal által vezetett Országos érettségi vizsgaelnöki névjegyzékben szerepel. A vizsgabiztos megvizsgálja, hogy a vizsga előkészítése során és a vizsgákon betartották-e a tanulmányok alatti vizsgákra vonatkozó szabályokat.
- A vizsgabiztos **részt vesz** az érintett osztályozó vizsgák valamennyi vizsgarészén és az osztályozó vizsga előkészítésében. A vizsgabiztos az osztályozó vizsgák során keletkezett valamennyi dokumentumba betekinthez, azokról másolatot kérhet, amely során az igazgató a vizsgabiztossal köteles együttműködni.
- A vizsgabiztos megfigyeléseiről, megállapításairól **két példányban jegyzőkönyvet** készít. A vizsga befejezését követő 8 napon belül a jegyzőkönyv egyik példányát eljuttatja az őt megbízó kormányhivatalnak, a másik példányt pedig az intézmény vezetőjének.

Az intézményünkben alkalmazott tanulmányok alatti vizsgák:

- **különbözeti vizsga**, a magasabb évfolyamra belépő tanulók számára, a tantárgyi vagy tananyagbeli eltérések esetén. A különbözeti vizsga a tanév során bármikor megszervezhető a tagintézmények és jelentkezők sajátosságainak megfelelően, de általában az első félév végéig teljesítendő.
- **osztályozó vizsgát** kell tennie annak, aki:

~~= engedélyt kapott arra, hogy tanulmányi idejét lerövidítse, egy tanévben több év tanulmányi kötelezettségeit teljesítse akár az összes tantárgyából is;~~

- mulasztásai miatt félévkor vagy év végén nem osztályozható, nem teljesítette az előírt minimális követelményeket. A mulasztások miatt előreláthatólag osztályozhatatlan tanulót erről félévkor decemberben, év végén májusban értesíteni kell,
 - középiskolai tanulmányainak befejezése előtt előrehozott érettségi vizsgát kíván tenni idegen nyelvből
 - magasabb évfolyamba belépő tanulónak abban az esetben, ha előző tanulmányai során a gimnázium pedagógiai programja szerinti órahálóval összevetve egyes tantárgyakat az alábbi évfolyamokban nem tanult, valamennyi hiányzó tantárgyból osztályozó vizsgát kell tennie
- **javítóvizsgát** tehet augusztusban – az igazgató / tagintézmény-vezető által kijelölt napon - az a tanuló, aki az évfolyamra megállapított követelményeket legfeljebb 3 tárgyból nem teljesítette, vagyis az osztályzata elégtelen.

A tanulmányok alatti vizsgák részletes szabályait a **20/2012 (VIII. 31.) EMMI** rendelet 64. – 78. §-i tartalmazzák; azok tartalmi és szervezési előírásait maradéktalanul **érvényesítjük**.

A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyi **tartalmi követelményei** megegyeznek a Helyi tantervben rögzített – a magasabb évfolyamra lépést (is) meghatározó, nyilvános - követelményekkel.

A tanulmányok alatti vizsgák értékelésének elvei

- Tananyaga, követelménye megegyezik annak a tanévnek tantárgyi tananyagával és követelményeivel, amelyik évfolyam adott tantárgyából a tanuló osztályozó / különbözeti / pótló vagy javítóvizsgát tesz.
- Az írásbeli vizsgák dolgozatait és a szóbeli tételsorokat a szaktanár állítja össze az adott évfolyam tananyagának Helyi tantervben meghatározott követelményei alapján.
- **A vizsga részei minden esetben írásbeli és szóbeli.**
- A tanítási év végén nyilvánosságra kell hozni a javítóvizsgák tematikáját, tételsorát minden évfolyamon és minden osztályban. Ez a szaktanár felelőssége. Az írásbeli vizsgák dolgozatait és a szóbeli tételsorokat a szaktanár állítja össze,
- A kérdéseket, feladatokat az adott évfolyam tananyagának Helyi tantervben meghatározott követelményeiből kell összeállítani.
- A tanulói teljesítményt a Helyi tanterv szerint kell minősíteni.
- A tanulmányok alatti vizsgákon szerzett osztályzat nem javítható.

A vizsgák értékelésének általános irányelvei

Osztályzat	%-os határok
jeles (5)	80%-100%
jó (4)	60% - 79%
közepes (3)	40% - 59%
elégséges (2)	25% - 39%
elégtelen (1)	0% - 24%

Intézményünk – gimnáziumi alapfeladat-ellátásának megfelelően – **nem érvényesíti** a szakképző iskolákra előírt **alkalmassági vizsga** lebonyolítását.

A felnőttoktatás folyamatában **felvételi vizsgát nem tartunk**, így a **szóbeli felvételi vizsga követelményeinek rögzítése** intézményünk esetében **tárgytalan**.

10. A felvétel és az átvétel –Nkt. keretei közötti - helyi szabályai, továbbá a szakképzésre vonatkozó felvételi/átvételi szabályok

A **felnőttoktatásban** az Nkt. 26-36. és a 39-45. §-ok rendelkezéseit nem kell alkalmazni azzal a kiegészítéssel, hogy a felnőttoktatást folytató nevelési-oktatási intézmény a felvételt a pedagógiai programjában meghatározott felvételi követelményekhez kötheti. A felnőttoktatást folytató nevelési-oktatási intézménybe történő beiratkozáshoz be kell mutatni a jelentkező nevére kiállított személyazonosságot igazoló hatósági igazolványokat, valamint a jelentkező által elvégzett iskolai évfolyamokról kiállított bizonyítványt.

Intézményünk ilyen szempontból **speciális kritériumokat nem érvényesít**. Ennek megfelelően

- A felvételi kérelem benyújtását követően az igazgató / tagintézmény-vezető a jelentkezőt kérelmére felveszi az intézménybe és erről a döntéséről határozatot hoz.
- A felvett tanulók beiratkozására az intézmény és a tagintézmények által meghatározott, előzőleg nyilvánosságra hozott időpontokban van mód.
- A felvételi kérelem elutasítása esetén a fenntartóhoz benyújtott fellebbezés lehetőségével lehet élni.

A belépés feltétele a sikeresen elvégzett évfolyamok bizonyítvánnyal történő igazolása. **A képzésbe bármely évfolyamon belépni szándékozó jelentkező tanulmányait meglévő bizonyítványai alapján beszámítjuk.**

Más iskolából érkező tanulónak az adott évfolyam képzési sajátosságainak megfelelő tantárgyból, illetve a tantervi anyag időarányos részéből szükség szerint **különbözeti**, illetve **osztályozó vizsgát** kell tennie az iskola igazgatója által meghatározott határidőn belül, az iskola pedagógiai programjában szabályozott módon. (lásd: *Tanulmányok alatti vizsgák szabályai*)

- A felvételi (átvételi) kérelem elbírálása során a tanuló által benyújtott dokumentumokból azt kell megállapítani, hogy a Kölcsey Ferenc Gimnázium Helyi tantervében az adott évfolyamokra meghatározott tantárgyi követelmények megfelelő teljesítését tudja-e a tanuló hitelt érdemlően igazolni.
- Az igazgató engedélyezheti a szükséges vizsgák egyidejű előírása mellett a tanulmányokba történő becsatlakozást az adott évfolyamon. A felvételi kérelem tárgyában az igazgató/tagintézmény-vezető minden esetben határozatot hoz.
- Digitális kultúra tantárgy esetében csak az iskolarendszerű képzésben tanult Informatika, Informatikai ismeretek, Számítástechnika tantárgy elfogadható.
- Anyanyelv tantárgynak elfogadható a Kommunikáció tantárgy.

Amennyiben a tanuló szakképzésben végezte előző tanulmányait, és nyári szakmai gyakorlatát nem teljesítette, az adott évfolyama érvénytelen.

A szakképzésből érkező tanulók felvételének elvei, kritériumai

A felvétel során érvényesítjük a szakképzésről szóló **2011. évi CLXXXVII. törvény (Szt.)** alábbi előírásait:

- A közoktatásról szóló **1993. évi LXXIX. törvény** (a továbbiakban: Kt.) és az Szt. szabályai szerinti **szakiskolai és szakközépiskolai képzés utoljára a 2012/2013-as tanévben indulhat. A 2013/2014-es tanévtől kizárólag** a nemzeti köznevelésről szóló törvényben és az e törvényben meghatározott szakiskolai és szakközépiskolai képzés indítható. Ahol e törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény rendelkezésére utal, azon a nemzeti köznevelésről szóló törvény vonatkozó rendelkezésének hatálybalépéséig a Kt. azonos kérdést szabályozó rendelkezését kell érteni.
- Az **Szt. alapján szakmai vizsgát** az iskolai rendszerű szakképzésben utoljára a 2012/2013-as tanévben az Szt. alapján indított képzésben, de **legkésőbb 2017. július 31-ig**, javító- és pótló vizsgát legkésőbb **2017. december 31-ig lehet tenni.** A 2012. szeptember 1-jét megelőzően hatályos OKJ-ban szereplő szakképesítések megszerzésére irányuló iskolarendszeren kívüli szakképzések szakmai vizsgáinak az Szt. alapján történő megszervezésére és lebonyolítására legfeljebb a képzésnek a felnőttképzési szerződésben rögzített befejezését követő egy évig, a javító-, pótló vizsgák megszervezésére és lebonyolítására a szakmai vizsgát követő egy évig kerülhet sor.

Az **Szt. 2016. augusztus 31-én** hatályos rendelkezései szerinti

- szakközépiskolai szakmai elméleti és gyakorlati képzést szakgimnáziumban,
- szakiskolai szakmai elméleti és gyakorlati képzést szakközépiskolában,
- speciális szakiskolai szakmai elméleti és gyakorlati képzést szakiskolában

kell **2016. szeptember 1-jétől kifutó jelleggel megszervezni.**

A **2019. évi LXXX. törvény (Szkt.)** alapján szervezett szakmai középfokú képzés a **2020/2021. tanévtől** két intézménytípusban (*technikum, szakképző iskola*) **felmenő** rendszerben valósul meg. A **gimnáziumi felnőttoktatás** szempontjából fontos tényezők a következők:

A **foglalkoztatottság** növelése érdekében az Európa 2020 stratégia számszerűsített céljai között szerepel a végzettség nélküli iskolaelhagyók, azaz a korai iskolaelhagyók, lemorzsolódók arányának 10% alá csökkentése. Így kiemelt figyelmet kell fordítani a szakképzés minőségének, hatékonyságának és eredményességének javítására, a szakképzésben tanulók végzettségi szintjének növelésére és a továbbtanulási esélyeik javítására.

A **technikumi képzés** során a konkrét szakmaválasztás kitolódik két évvel. Most sokszor az történik, hogy szakgimnáziumban már nagyon tudja a kilencedik év végére a tanuló, hogy ő ezen a területen az életbe nem fog dolgozni és nem is akar, de azért marad az érettségig, és csak azután megy másfelé. A bevezetésre kerülő új program szerint

- a **technikumi közismereti oktatás** a NAT előírásainak érvényesítésével történik, ami a **gimnáziumi tantárgyi kerettantervek** alkalmazását feltételezi és ez a tény az intézményünkbe történő felvéte-

li/átvételi kérelem elbírálása során közvetlen elfogadást eredményez (ez alól kivétel a második idegen nyelv),

- az **érettségi vizsgák** tantárgyi követelményei **azonosak** a gimnáziumi előírásokkal, azzal az **eltéréssel**, hogy 5., választható vizsgatárgy csak az ágazatnak megfelelő szakmai tárgy lehet (ez nem válthatja ki a gimnáziumi 5., választható vizsgatárgyat),

A **szakképző iskola** a hároméves képzéssel nem ad érettségit, hanem kb. egyharmad **közismereti** tartalom mellett szakmai tanulmányokra, képzésre kerül sor. A kilencedik évfolyamon itt is ágazati alapozó képzés van, egyébként tartalmában, illetve a vizsga tartalmában ez teljesen ugyanaz, mint a technikum tizedik végi alapozó vizsgája, de itt is az első évben lesz a közismeret hangsúlyos. Azokat a kompetenciákat kell itt fejleszteni, amivel utána a konkrét szakmát tudja tanulni. A kilencedik év végén tesz tehát a tanuló ágazati alapozó vizsgát, és a kilencedik év végén választja ki a konkrét szakmáját, ugyanakkor

- a **szakképző iskolák** esetében viszont a gimnáziumtól **eltérő** közismereti központi kerettanterv lép életbe, ami az intézményünkbe történő felvételi/átvételi kérelem elbírálása során – az adott, konkrét helyzet felmérése és értékelése nyomán – **különbözeti vagy osztályozó vizsga** előírásához vezethet.

Általánosan követendő felvételi szabályként a következők fogalmazhatók meg:

- 9. évfolyamra vesszük fel a **csak általános iskolai** végzettséggel rendelkezőket;
- A **10. évfolyamra** való beiratkozást **javasoljuk** a 2 - 3 éves korábbi szakmunkásképzőt, szakiskolát végzetteknek, az új rendszerű szakközépiskolai, illetve szakgimnáziumi, valamint az új típusú szakképző iskolai képzésben a 9. - 10. évfolyamot elvégzetteknek - amennyiben szükséges, a nem tanult tárgyakból **osztályozó vizsga** előírásával. Esetükben ez nem számít évfolyamismétlésnek;
- A **11. évfolyamra** is felvehető az a tanuló, aki a hagyományos szakközépiskolai 9. – 10. évfolyamot, vagy 3 éves szakiskolát, illetve az új típusú szakgimnázium 10. évfolyamát, továbbá az új típusú szakközépiskolát, szakképző iskolát eredményesen elvégezte, és a szükséges **osztályozó vizsga letételét vállalja**.
- A tanulmányaikat gimnáziumban, szakgimnáziumban, korábbi szakközépiskolában vagy az új típusú technikumban megszakított tanulók iskolánkban a megfelelő évfolyamon folytathatják tanulmányaikat, **tantárgyi eltérés esetén osztályozó vizsga letételével**;
- **Egyéni elbírálás, kérvény alapján**, mód van a fentiektől való eltérésre, általános esetben **osztályozó / különbözeti vizsgák letételével magasabb évfolyamra való felvételre**, a tanulmányi idő rövidítésére; (Ebben az esetben a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rend. 143. § (11) szerint járunk el)
- A tanuló kérésére, elsősorban a hosszabb időkihagyással folytatni kívánt tanulmányok esetén mód van a **fentiektől eltérően alacsonyabb évfolyamra való belépésre**, esetükben ez nem számít évfolyamismétlésnek, például:
 - 10. évfolyamra is kérheti felvételét a szakképzésben a 9. - 10. általánosan képző évfolyamot elvégzett tanuló;
 - a 9. évfolyamra is kérheti felvételét, a hagyományos 3 éves szakiskolát végzett tanuló.

A fentiek figyelembe vételével a felvétel és az átvétel – Nkt. keretei közötti - helyi szabályai

- a 9. évfolyamra vesszük fel a kizárólag általános iskolai végzettséggel rendelkezőket;
- a 10. évfolyamra való beiratkozást javasoljuk
 - a hagyományos szakiskolai végzettséggel rendelkező, illetve a szakgimnázium 9-10., az új típusú szakközépiskola 11. évfolyamát sikeresen elvégzett tanulóknak,
 - a 17/2004.(V.20.) OM rendelet alapján szakmunkásképzőben/szakiskolában a 9 - 10. (általánosan képző) évfolyamokat sikeresen elvégzett, illetve
 - a 28/2000. (IX.21.) OM rendelet szerinti tanulmányok alapján szakmai végzettséget szerzett jelentkezőknek.

Amennyiben tartalmi szempontból szükséges, az előzetesen nem tanult tantárgy(ak)ból **osztályozó / különbözeti vizsga** letételét írjuk elő, ami az ily módon érintett tanulók esetében nem számít évfolyamismétlésnek;

- a 11. évfolyamra való beiratkozást javasoljuk a szakképző iskolát eredményesen elvégzett, és a szükséges **osztályozó vizsga letételét vállaló jelentkezőnek**
- a 11. évfolyamra is felvehető az a tanuló, aki az említett, általánosan művelő 9. – 10. évfolyamot vagy a korábbi tantervi periódusban a 3 éves szakmunkásképzőt/szakiskolát elvégezte, és a szükséges osztályozó vizsga letételét vállalja.

A helyi felvételi rendszer további rugalmasságát az alábbi elemek bizonyítják:

- a gimnáziumban, szakközépiskolában, szakgimnáziumban, technikumban **megszakított tanulmányokat** követően iskolánkban a megfelelő évfolyamon folytathatják tanulmányaikat, **tantárgyi eltérés esetén osztályozó / különbözeti vizsga** letételével;
- **egyéni elbírálás**, kérvény alapján mód van a **fentiektől való eltérésre**, általános esetben osztályozó / különbözeti vizsgák letételével magasabb évfolyamra való felvételre, a tanulmányi idő rövidítésére; (A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rend. 143. § (11) szerint)
- a tanuló kérésére - elsősorban a hosszabb időkihagyással folytatni kívánt tanulmányok esetén - mód van a fentiektől eltérően **alacsonyabb évfolyamra** való belépésre, (esetükben ez nem számít évfolyamismétlésnek), például: a 9. évfolyamra is kérheti felvételét, a hagyományos 2-3 éves szakmunkásképzőt végzett tanuló.

A **belépés feltétele** minden esetben a sikeresen elvégzett évfolyamok, illetve a szakmai végzettség **bizonyítvánnyal** történő igazolása. A képzésbe bármely évfolyamon belépni szándékozó jelentkező tanulmányait meglévő bizonyítványai alapján beszámítjuk.

Az előző tanulmányok beszámítása

- Amennyiben a tanuló előző középiskolájában valamely tantárgy tanulását a kerettantervnek megfelelően befejezte, s adott tantárgyból választhatóként nem kíván érettségi vizsgát tenni, kérelmezheti a tantárgy további tanulása és értékelése alóli mentesítését. Az igazgató a felmentés elbírálása során a **tananyagtartalmak összevetése** alapján hozza meg döntését.
- A korábban teljesített tantárgyi érettségi vizsga (**előrehozott érettségi**) alapján a tanuló kérésére a benyújtott törzslapkiadvány alapján az igazgató az adott tárgy tanulása és értékelése alól, valamint az óralátogatás alól a tanulót mentesíti.

A tanulók átvételének további esetei

Más iskolából érkező tanulónak az adott évfolyam képzési sajátosságainak megfelelő tantárgyból, illetve a tantervi anyag időarányos részéből szükség szerint **különbözeti / osztályozó vizsgát** kell tennie az iskola igazgatója által meghatározott határidőn belül, az iskola Pedagógiai programjában szabályozott módon. (lásd: *Tanulmányok alatti vizsgák szabályai*)

- A felvételi (átvételi) kérelem elbírálása során a tanuló által benyújtott dokumentumokból azt kell megállapítani, hogy a Kölcsey Ferenc Gimnázium Helyi tantervében az adott évfolyamokra meghatározott tantárgyi követelmények megfelelő teljesítését tudja-e a tanuló bizonyítvánnyal, tanév közben szerzett érdemjegyeiről a KRÉTA Elektronikus napló hiteles másolatával igazolni.
- Az igazgató engedélyezheti a szükséges vizsgák egyidejű előírása mellett a tanulmányokba történő becsatlakozást az adott évfolyamon.

A tanulót – ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi - kérésére a pedagógiai szakszolgálatok által kiadott érvényes szakértői vélemény alapján az igazgató határozatban mentesíti az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből.

A felvételi kérelemről az igazgató / tagintézmény-vezető határozatot hoz.

A felvételi kérelem elutasítása esetén a fenntartóhoz benyújtott fellebbezés lehetőségével lehet élni.

A felvett tanulók beiratkozására a tagintézmények által meghatározott, előzőleg nyilvánosságra hozott időpontokban van mód.

11. Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai tervek

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának célja, szervezeti keretei

Az elsősegélynyújtás olyan célirányos beavatkozás, amelyet hirtelen egészségkárosodás vagy baleset esetén – a szakszerű segítség kérésének előtt – bárki elvégezhet a bajba jutott személy állapotának javításáért. A megfelelő beavatkozáshoz mind elméleti, mind gyakorlati felkészülés szükséges.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának **legfőbb céljai**: veszélyhelyzetek felismerése, életkornak megfelelő ismeretek közvetítése, az elsősegélynyújtás gyakorlati alkalmazása stb.

Az iskolában zajló elsősegélynyújtás alapvető feladatai:

- A tanulók ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát
- Ismerjék fel a vészhelyzeteket
- Tudják az egyes sérülések élettani hátterét, várható következményeit
- Sajátítsák el a legalapvetőbb segélynyújtási módokat
- Segélynyújtással, élettannal, anatómiával kapcsolatos alapfogalmak megismerése

Az elsősegélynyújtási **alapismeretek elsajátítása tanítási órákon** belül (osztályközösség-építés, biológia óra) valósulhat meg.

Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításának formái, módszerei, eszközei, tanulásszervezési módjai:

Tanórán	például biológia, osztályközösség-építés órán	előadás, projekt, gyakorlat, IKT-eszközök használata
Önálló	házi feladat, gyűjtőmunka	IKT-eszközök használata, projekt, kutatómunka

Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításának formái

- **Szervezetten**, a *biológia* tanterv részeként „Összhangban a környezettel: az egészség megőrzése” című fejezet kiegészítéseként. Az osztályközösség-építés nevelési terv, tanmenet, helyi tantervnek megfelelően további tanórai ismeretanyag-feldolgozás is történik.

A gimnáziumi tanulmányok menetében megszerzett elsősegélynyújtási ismeretek és készségek gyakorlati alkalmazásának igen értékes szervezeti kerete lehet az 50 órás **közösségi szolgálat** folyamatában való közreműködés - ez intézményünk esetében irreleváns.

Az elsősegélynyújtónak tisztában kell lennie alapvető biológiai, anatómiai ismeretekkel, alapvető elsősegélynyújtási műfogásokkal, az életveszélyes, vagy ahhoz vezető állapotok felismerésével.

Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításának formái

A pedagógiában jártas szakemberek számára ma már egyértelmű, hogy a tényanyag oktatása mellett elengedhetetlen a következő **képességek** kialakítása és fejlesztése.

- Problémafelismerés
- Gyors és szakszerű cselekvés
- Embertársaink iránti érzékenység
- Bajba jutottakkal szembeni együttérzés

Tanórai tematika

9. évfolyam:

- asztmás roham
- cukorbetegség roszulléte
- ájulás
- szívroham
- újraélesztés

10. évfolyam:

- vérzéstípusok és ellátásuk
- mérgezések, vegyszerek okozta sérülések

11. évfolyam:

- égések ellátása
- utcai balesetek, szituációs játékok

12. évfolyam:

- baleseti szituációk

II: HELYI TANTERV

BEVEZETÉS

A közelmúlt problémája a **közoktatásban** még az volt, hogy a korszerű tudás nyújtására törekvő iskola hogyan tarthat lépést a gyorsuló ütemben bővülő ismeretanyaggal, meddig terhelhetők még a diákok az újabb és újabb ismeretekkel. A **Nemzeti alaptanterv** („curriculum”) egy adott ország iskolái számára határozza meg azokat a **nevelés elveivel** és céljaival, a fejlesztés és **oktatás feladataival** szembeni elvárásokat, amelyekhez garantálni tudja a feltételeket, s biztosítani tudja a fejlődő, kibontakozó ember számára a képességeinek megfelelő tudás megszerzését. Ehhez a **korszerű alaptantervek** olyan támogató rendszereket, értékelési elveket és nevelési célokat rendelnek, amelyek egyértelművé teszik az iskola mint intézmény, a pedagógus, a tanuló mint együttműködő egyének személyes és közös felelősségét is. Az átalakuló társadalmi elvárások **változást sürgetnek az iskolai oktatásban**, nemcsak a konkrét tanítási-tanulási módszerek, hanem általában a tudáskép, a tanulás folyamatáról vallott elképzelések terén is.

Az **OECD Education 2030** projektjében a nemzeti alaptantervek megújításának alapelveit, ezek hatékony alkalmazásának lehetőségeit és nemzetközi trendjeit összegezték. Ezek közül itt azt érdemes kiemelni, hogy az **ismerethangsúlyos, lexikával túlsúlyolt alaptantervek kora lejárt**, az alaptantervek „zsarnoksága” ellehetetlenítette a megértést, a tanulói aktivitást, az önállóságot segítő és a tanulás élményét adó tanítást. Napjainkban Magyarország nem áll tehát egyedül azzal a felismeréssel, hogy megérett az idő, hogy változás történjen az **alaptanterv fókuszán, tartalmán és szerkezetén**, utat engedve ezzel a nevelés és oktatás megújulásának

A 2019. évi törvénymódosítások után hatályos maradt az **Nkt.** azon előírása, miszerint **az iskola** pedagógiai programjának részeként - az oktatásért felelős miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve - **helyi tantervet** készít. A helyi tanterv megnevezi az oktatásért felelős miniszter által kiadott kerettantervek közül választottat és rendelkezik a kerettantervben meghatározott, a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások időkerete legfeljebb tíz százalékának felhasználásáról.

Az iskola pedagógiai programját vagy annak módosítását a jóváhagyást követő tanévtől **felmenő rendszerben** vezetheti be.

Az oktatásért felelős miniszter által kiadott és közzétett irányelvet és alapprogramot **alkalmazni kell** az iskola pedagógiai programja elkészítésekor és végrehajtásakor.

A **helyi tantervekkel** szembeni alapvető követelmény (ami egyúttal a jóváhagyásuk kritériuma is), hogy megfeleljenek a **hatályos nemzeti alaptanterv** előírásainak. A középfokú intézményekben folyó nevelés-oktatás feladata az iskolai alpműveltség árnyalása és megszilárdítása, amelynek során már megjelennek a pályaválasztáshoz, a továbbtanuláshoz, a munkavállalói szerephez szükséges kompetenciák.

Az iskolák nevelőtestületei **háromféle módon** készíthetik el helyi tantervüket:

- az intézmény átveszi a miniszteri rendelettel jóváhagyott központi kerettantervet,
- jogszabályban előírt feltételek megtartásával
 - a tantervek, oktatási programok (pedagógiai rendszerek) kínálata alapján maga állítja össze helyi tantervét, VAGY
 - saját helyi tantervet készít.

Mindhárom esetben figyelembe kell venni az **állami vizsgák** (közép- vagy emelt szintű érettségi vizsga, szakmai vizsga) követelményeit is.

Az iskolarendszerű felnőttoktatás számára készült kerettantervek eltérnek a nappali rendszerű iskolai oktatás számára készített kerettantervektől, egyben segítséget adnak az iskolarendszerű felnőttoktatást folytató intézményeknek a pedagógiai/andragógiai programok és a helyi tantervek kialakításához.

A köznevelési törvény egyes iskolatípusokra megfogalmazott céljait és követelményeit a felnőtt (illetve a tankötelezettségen túl lévő) tanulók a nappali tagozaton munkarendtől eltérő tanulási utakon teljesítik. A kerettantervek készítői az esti és levelező munkarendben történő oktatás megvalósításához általában heti 15 és 10 tanórát ajánlanak, mert a tapasztalat szerint legalább ennyi tanóra szükséges a tanulók számára ahhoz, hogy *tanári útmutatással, és ezt kiegészítve egyéni felkészüléssel* eleget tudjon tenni tanulmányi kötelezettségének. *Hangsúlyozni kell, hogy az iskolarendszerű középfokú nevelés-oktatási szakasz felnőttoktatásra vonatkozó tanulmányi követelményei általában – szem előtt tartva az iskolafokozat elsődleges feladatát, az érettségi követelmények teljesítésére történő felkészítést – azonosak a nappali oktatás követelményeivel.*

Ennek megfelelően az alábbiakban foglaljuk össze a kerettantervek legfontosabb általános jellemzőit a **Helyi tantervünk** részfejezeteinek magalapozása szándékával

A kerettantervek meghatározzák

- a nevelés-oktatás céljait,
- a tantárgyi rendszert,
- az egyes tantárgyak témaköreit, tartalmát,
- a tantárgyak követelményeit,
- a tantárgyközi tudás- és képességterületek fejlesztésének feladatait,
- a követelmények teljesítéséhez rendelkezésre álló időkeretet.

A **helyi tanterv** kimunkálása során érvényesíteni kell, hogy a kerettantervekben kifejeződő értékrendszer tükrözi a NAT-ban meghatározott **közös értékeket**, így

- koherens és indokolt módon azonosíthatók bennük szaktudományi és a tantárgypedagógiai tudományos világkép elemei, a NAT-ban megjelölt fejlesztési területek, nevelési célok, kulcskompetenciák és műveltségi tartalmak, továbbá a bennük foglaltak alkalmasak ezek fejlesztésére, követésére és értékelésére;
- segítik az egységességet (tartalomban és követelményekben egyaránt), ugyanakkor a differenciálást is a tanítási-tanulási folyamatban és érvényesíthető útmutatásokkal szolgálnak az egyes műveltségi területekhez rendelt fejlesztési feladatok teljesítéséhez,
- használatuk során érvényesülnek a tanulói, gyermeki jogok és a tanulási esélyegyenlőség;
- érvényesíthető útmutatásokkal szolgálnak mind a kiemelt, mind az egyes műveltségi területekhez rendelt fejlesztési feladatok, mind pedig a műveltségi tartalmak teljesítéséhez;

- biztosítják a felkészítést az adott iskolafokot, iskolatípust lezáró vizsgák követelményeire;
- kellően nyitottak a továbbfejlesztésre, a célokhoz alkalmazkodó felhasználásra, vagyis adaptálhatók a helyi viszonyokra

A kerettantervek tehát meghatározó szerepet töltenek be a **NAT** céljai és feladatai érvényesítésében. Az egyes műveltségi területeknek lehetnek olyan fejlesztési céljai és tartalmi elemei, amelyek a kerettantervekben **nem önálló** tantárgyként, hanem más tantárgy/tantárgyak részeként jelennek meg, sőt, a kerettantervi implementációban más műveltségterületek részévé is válhatnak. Az intézmények **szakmai önállóságát** a kerettantervekben kötelező tartalommal nem szabályozott **időkeret szabad felhasználása, a módszertani szabadság** lehetősége biztosítja.

A **helyi tantervben** műveltségi területektől/tantárgyaktól függetlenül - és nem sértve a pedagógusok módszertani szabadságát - alapvető **pedagógiai megközelítésként** hangsúlyozzuk:

- A **tanulók** tanulási tevékenységekben való **aktív részvétele** kulcsfontosságú, ezért ennek előmozdítása érdekében a pedagógusoknak mindvégig a tevékenységközpontú tanulásszervezési formákat kívánatos előnyben részesíteniük. A tanulás társas természetéből adódó előnyök, a differenciált egyéni munka adta lehetőségek kihasználása, valamint a párban vagy csoportban végzett tevékeny, kutatás-alapú, felfedező és jól szervezett, együttműködő tanulás támogatása szintén **hozzájárul** a korszerű tanulási környezet megteremtéséhez.
- Az **aktív tanulási alapelvek** szerint szerveződő, több tantárgy, tanulási terület ismereteinek integrálását igénylő témákat, jelenségeket feldolgozó tanórák és projektek alkalmazása **segíthetik** a tanulót a jelenségek megértésében, a problémák komplex módon történő vizsgálatában.

A **fejlesztési területek, nevelési célok** megvalósulásának, a **kulcskompetenciák** kialakításának és fejlesztésének **egyik feltétele** az **Nkt.** által meghatározott célok szolgálatába állított pedagógiai folyamat. A **differenciált** tanítás-tanulás megvalósulásához iskolánk működése folyamataiban különösen a következő konkrét szempontokat ajánlatos figyelembe venni:

- olyan **szervezési megoldásokat** kell előnyben részesíteni, amelyek előmozdítják a tanulás belső motivációinak, önszabályozó mechanizmusainak kialakítását, fejlesztését;
- a tanulást úgy kell megszervezni, hogy a tanulók **cselekvő módon** vegyenek részt benne, előtérbe állítva tevékenységüket, önállóságukat, kezdeményezéseiket, problémamegoldásaikat, alkotóképességüket;
- a nevelési-oktatási folyamat segítse elő a tanulók **előzetes ismereteinek**, tudásának, nézeteinek feltárását, adjon lehetőséget esetleges tévedéseik kiigazítására és tudásuk átrendezésére;
- az iskolai tanítás - tanulás különböző szervezeti formáiban (az osztálymunkában, a csoportfoglalkozásokon, a tanulók páros, részben vagy teljesen egyéni nevelésében-oktatásában) alkalmazni kell az **együttműködő** (kooperatív) **tanulás** technikáit és formáit;
- váljék a tanítás egyik elvévé és teendőjévé a **tanulókhöz alkalmazkodó differenciálás** a feladatok kijelölésében, megoldásában, a szükséges tanári segítségben, az ellenőrzésben, az értékelésben;
- a tanítási-tanulási helyzetek, a tanulásszervezési módok és értékelési eljárások alkalmazkodjanak az egyes területeken tehetséges tanulók fejlesztési igényeihez, általában is támogassák a **tehetségek** felkutatását és tehetségük kibontakoztatását, másfelől a hátrányokkal küzdők **felzárkóztatását**.

Az eredményes tanulás segítésének elvei

A **felnevelési jogviszonnyal** rendelkező tanítványaink tanulási/előmeneteli jogainak érvényesítéséhez intézményünknek, **tagintézményeinknek** teljesíteniük kell a középiskolai nevelő-oktató munka alábbi feltételeit:

- folyamatos, egyénhez igazodó fejlesztés, a tudás bővítése, megszilárdítása a középfokú iskolázás szakaszaiban;
- az eredményes szocializáció akadályainak korai felismerése és kezelése pedagógiai eszközökkel;
- a tanuló tanulási nehézségeinek feltárása, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és annak valamennyi területén;
- a tanulást érintő lemaradás, illetve a tanulói leszakadás megakadályozásának érdekében a tanuló személyiségének, szociokulturális hátterének megismerése, a tanulás eredményességét növelő pedagógiai módszerek alkalmazása;
- a tanuló önmagához és másokhoz viszonyított kiemelkedő teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárása, fejlesztése a tanórákon, más iskolai foglalkozásokon, és e tevékenység támogatása az iskolán kívül is;
- motiváló és hatékony tanulásszervezési eljárások és egységes alapokon nyugvó tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása.
- az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelmények egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt történő teljesítése lehetőségének biztosítása az iskola igazgatójának engedélyével

A központi kerettantervek **átvételére és alkalmazására** vonatkozó nevelőtestületi döntésünkben meghatározó szerepet játszottak a fentiekben áttekintett általános kritériumok. Ennek megfelelően iskolánk gimnáziumi helyi tantervének legfontosabb alapjellemezője a **NAT-koherencia** és ebből adódóan kívánjuk megvalósítani - a közös elvek érvényesítésével egyidejűleg - a **differentiálást is**.

A felnevelésre vonatkozó központi és helyi előírások

A tanuló munkahelyi, családi vagy más irányú elfoglaltságához, a meglévő ismereteihez és életkorához igazodó középiskolai oktatásban az Nkt. és az Szkt. vonatkozó előírásai szerint vehet részt. Az **intézményünkben érvényesített** szabályozókat az alábbiakban rögzítjük:

- A tanuló attól a tanévtől kezdve folytathatja a tanulmányait felnevelés keretében, amelyben a tizenhatodik életévét betölti. Nkt. 60. § (3)
- A tanuló attól az évtől kezdődően, amelyben a középfokú iskola esetén huszonötödik életévét betölti, kizárólag felnevelésben kezdhet új tanévet. Nkt. 60. § (2) b)

Az Nkt. idevonatkozó 60. § (7) és (8) bekezdései szerint intézményünkben alkalmazott **esti oktatás** munkarendje szerint folyó oktatás-nevelés esetében a tanórák számának a kerettantervben a nappali rendszerű oktatás munkarendje szerinti kötelező tanórai foglalkozások **legalább ötven százalékát** el kell érnie, amit Helyi tantervünk óratervi táblázatában (lásd: **Helyi tanterv 1. fejezete**) mutatunk be.

A helyi tantervek elkészítésére vonatkozó rendelkezések

A felnőttoktatás helyi tantervének – hasonlóan a nappali oktatáshoz – tartalmaznia kell a kerettanterv tantárgyait, tantárgyi moduljait. Itt is létrehozhatók integrált tantárgyak és összevont tantárgyak a köznevelési törvény 9. § (9) és a 26. § (2) bekezdései szerint. A felnőttoktatásban az alacsony óraszámok miatt lehetséges az egyes tantárgyak tömörített, rövidebb idő alatt történő oktatása.

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet hatályos előírásai szerint **felnőttoktatásban** a tanuló tudását - ha az iskola helyi tanterve eltérően nem rendelkezik - a tanítási év végén **vizsgán kell értékelni**. Intézményünk – élve a jogszabályi felhatalmazással - ettől **eltérő módon** valósítja meg az értékelést, amelynek részletes szabályait a továbbiakban, a **Helyi tanterv 9. fejezetében** rögzítettük.

A felnőttoktatásban

- az iskolai oktatás a tanulók **egyéni felkészülésére** is épülhet,
- ha a tanítást **nem a nappali** oktatás munkarendje szerint szervezik, a tanév rendjében meghatározott tanítási napot az egyéni felkészülés keretében tanulásra fordított - az iskola által előírt - napokkal együtt kell számítani, és nem kell alkalmazni az ötnapos tanítási hétre vonatkozó rendelkezéseket,
- **a nem kötelező tanórai foglalkozásra, az osztálybontásra és egyéni foglalkozásra, az egyéb foglalkozásra, a mindennapos testnevelésre vonatkozó rendelkezések alkalmazása nem kötelező.**

1. Az iskola által választott kerettanterv megnevezése

A 2020/2021-es tanévben – felmenő rendszerben – a 2020-as NAT-hoz illeszkedően bevezetésre került az iskolarendszerű felnőttoktatás középfokú nevelés-oktatás szakasz a 9-12. évfolyamára szóló kerettanterv, melyet alkalmazunk.

A kerettanterv az Oktatási Hivatal honlapján elérhető:

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iskolarendszeru_felnottoktatasi/9_12_evfolyam

2. A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyaga, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezése, óraszámai

A szabadon tervezhető óraszámot **új tananyagtartalmak** kimunkálása vagy átvétele és beemelése **nélkül** építhetjük be óratervünkbe és tanrendünkbe.

A kerettanterv egyes tantárgyakra megállapított 10%-os éves órakeretét minden esetben az adott tárgy tananyagának jobb **elmélyítésére, begyakorlására** fordítjuk a tantárgyi tantervekben szereplő módon. Új tananyagtartalmakat ezek terhére **nem építünk be**.

A tantervi struktúrához

Intézményünk tantervi struktúráját a hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően, az alábbi elvek szerint alakította ki:

Az Nkt. 60. § (8) bekezdése szerint az esti munkarendű oktatásban a heti óraszámoknak valamennyi évfolyamon el kell érniük a kerettantervben a nappali oktatás munkarendje szerinti kötelező tanórai foglalkozások ötven százalékát.

A NAT. Melléklete II. 2. 1. 2. táblázata tartalmazza évfolyamonként a heti kötelező óraszámot, amely 9-10. évfolyamon heti 32 óra, 11. évfolyamon heti 30 óra, 12. évfolyamon heti 29 óra.

Intézményünk tantervi struktúrája a www.oktatas.hu weblapon közzétett, az iskolarendszerű felnőttoktatás 9-12. évfolyama számára készített kerettantervre épül, a heti óraszámok tekintetében az Nkt. és a NAT. fentiekben felsorolt szabályozásának megfelelően.

Az egyes tantárgyak heti óraszámainak esetében intézményünk a NAT. szabályozásai közül az alábbiakat vette figyelembe:

- Két évfolyamos ciklusokon belül az ajánlásban megfogalmazott óraszámok átcsoportosíthatók a helyi tantervben meghatározott módon, azzal a megkötéssel, hogy az egyes évfolyamok maximális óraszámja nem lehet magasabb az arra meghatározott legmagasabb órászámánál.
- A gimnáziumban a második idegen nyelvre meghatározott órakeret egy részét a vonatkozó szabályozásnak megfelelően fel lehet használni az első idegen nyelv oktatására, az intézmény pedagógiai programjában rögzített keretek között.

Esti munkarend szerinti:

Tantárgy/ évfolyam		9. évfolyam		10. évfolyam		11. évfolyam		12. évfolyam	
		Óra/hét	Éves óraszám	Óra/hét	Éves óraszám	Óra/hét	Éves óraszám	Óra/hét	Éves óraszám
Magyar nyelv és irodalom		2,5	90	3	108	3	108	3	96
Matematika		2,5	90	3	108	3	108	3	96
Történelem		2	72	2	72	2,5	90	2	64
Állampolgári ismeretek								1	32
Természettudomány	Biológia					1	36		
	Földrajz					1	36		
Kémia		1	36	1	36				
Fizika		1	36	1	36				
Földrajz		1	36	1	36				
Biológia		1	36	1	36				
I. Idegen nyelv		2,5	90	2,5	90	3	108	3	96
Művészetek						0	0	1	32
Digitális kultúra		1,5	54	0,5	18	0,5	18		
Mozgókép-kultúra és médiaismeret Dráma és színház								0,5	16
Osztályközösség-építés		1	36	1	36	1	36	1	32
<i>Összes óraszám</i>		<i>16</i>	<i>576</i>	<i>16</i>	<i>576</i>	<i>15</i>	<i>540</i>	<i>14,5</i>	<i>464</i>

Levelező munkarend szerinti:

Tantárgy/ évfolyam		9. évfolyam		10. évfolyam		11. évfolyam		12. évfolyam	
		Óra/hét	Éves óraszám	Óra/hét	Éves óraszám	Óra/hét	Éves óraszám	Óra/hét	Éves óraszám
Magyar nyelv és irodalom		1,5	54	1,5	54	1,5	54	1,5	48
Matematika		1	36	1	36	1	36	1,5	48
Történelem		1	36	1	36	1	36	1	32
Állampolgári ismeretek								0,5	16
Természettudomány	Biológia					0,5	18		
	Földrajz					0,5	18		
Kémia		0,5	18	0,5	18				
Fizika		0,5	18	0,5	18				
Földrajz		0,5	18	0,5	18				
Biológia		0,5	18	0,5	18				
I. Idegen nyelv		1	36	1,5	54	1,5	54	1	32
Művészetek						0	0	0,5	16
Digitális kultúra		0,5	18	0,5	18	0,5	18		
Mozgókép-kultúra és médiaismeret Dráma és színház								0,5	16
Osztályközösség-építés		0,5	18	0,5	18	0,5	18	0,5	16
<i>Összes óraszám</i>		<i>7,5</i>	<i>270</i>	<i>8</i>	<i>288</i>	<i>7</i>	<i>252</i>	<i>7</i>	<i>224</i>

3. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei, a tankönyvek térítésmentes igénybevételének biztosítása

A középfokú **felőttoktatás tananyagtartalmait, követelményeit** illetően az iskola Pedagógiai programja és főként a mindenkori **érettségi követelmények** a mérvadóak, amelyek meghatározzák az iskolai tankönyv és taneszköz-ellátás elveit és gyakorlatát.

Az Nkt. értelmező rendelkezései alapján **tankönyvnek** tekintjük azt

- a **könyvet, dokumentumot** (beleértve a szótárt, a szöveggyűjteményt, az atlaszt, a kislexikont, a munkatankönyvet, a munkafüzetet, a feladatgyűjteményt), vagy
- a digitális tananyag vagy a nevelési-oktatási program részét alkotó **információhordozót, feladathordozót**, amelyet
- törvényben, illetve törvényi felhatalmazás alapján kiadott kormányrendeletben meghatározott eljárásban **tankönyvvé nyilvánítottak**.

A felsorolt kiadványtípusok – megfelelő jogi feltételek érvényesítésével - tankönyvvé nyilváníthatók **az iskolai tankönyvellátás** folyamatában, amelynek további elemei (a tankönyvfejlesztéstől, a **tankönyv**-kiadáson, a tankönyvjegyzék létrehozásán, a tankönyvek előállításán át a forgalmazásig) egyaránt **állami feladatot képeznek**.

Az alkalmazható tankönyvek, taneszközök, segédletek kiválasztásának iskolai szintű elvei a Kölcsey Ferenc Gimnáziumban

Az alkalmazott tankönyvek és segédletek kiválasztásának a joga a **tantárgyat tanító tanárt** illeti meg, a rendelkezésre álló tankönyvjegyzékből meghatározza a tanulók számára javasolt tankönyvet vagy munkatankönyvet, munkafüzetet (egy vagy több meghatározott tankönyv tananyagának gyakorlását, elsajátítását, alkalmazását elősegítő kiadványt, feladatgyűjteményt, digitális információhordozót).

A kiválasztásnál a következő szempontokat vesszük figyelembe:

- adott tantárgyhoz a lehető legkevesebb tankönyvből legyen felépíthető a tananyag,
- a tankönyv szemlélete illeszkedjen a kerettantervi követelményekhez, tantárgyi tanterveinkhez,
- szerkezete, nyelvezte a felnőttek tanulási módszereihez, tanulási technikáihoz alkalmazkodó legyen,
- tartós tankönyvek (olyan kiadványok, amelyek nem tartalmazzák a tankönyvbe történő bejegyzést igénylő feladatokat, és alkalmasak arra, hogy a tanulók legalább négy tanéven keresztül használják) kezelését (begyűjtés, tárolás, újbóli átadás) az intézményünk adottságai miatt nem vállalhatjuk,
- hasonló a helyzet a használt tankönyvek (az iskolai tankönyvellátás keretében az adott iskolával tanulói jogviszonyban álló tanuló részére az iskola által térítésmentesen vagy térítés ellenében átadott, legalább három hónapon át használt, majd a tanulótól visszavett, vagy a tanuló által az iskola részére felajánlott tankönyvek) esetében, ugyanakkor
- meghatározó a beszerezhetőség és az árfekvés.

A gimnázium és tagintézményei a helyi lehetőségeknek megfelelően döntenek el, hogy a tankönyveket az **iskola** rendeli-e meg és forgalmazza, vagy minden tanév végén csak **tájékoztatja** a tanulókat a beszerzendő könyvek listájáról és beszerzési lehetőségeikről

A törvényi rendelkezések szerint csak a nappali rendszerű oktatásban résztvevő tanulók számára kell biztosítani **tankönyvtámogatást, illetve ingyenes tankönyvellátást**. Az intézményünk anyagi feltételei jelenleg nem teszik lehetővé saját forrásból a tanulók ilyen formában történő támogatását.

Kizárólag a felnőttoktatás számára viszonylag kevés tankönyv készült, azok is vagy már be sem szerezhetők vagy tartalmukban mára elavultak.

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges **kötelező tanulói eszközöket** a nevelők határozzák meg. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetére a tanuló kötelezettsége.

A taneszközök kiválasztásánál a tanárok a következő szempontokat veszik figyelembe:

- A taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének.
- A felnőttoktatás kerettantervével kompatibilis tankönyvek hiányában az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat kell előnyben részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatók lesznek.
- A jövőben is törekedni kell a taneszközök használatában a mértékletességre, állandóságra, azaz új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetjük be.

A tanulók otthoni, önálló tanulását a következő eszközökkel tudják támogatni tanáraink:

- saját jegyzet készítésével elektronikus tananyagok készítésével és közzétételével (prezentációk, dokumentumok)
- saját honlapról elérhetővé teszik az információkat
- internetes anyaggyűjtésük elérhetősegeit teszik közzé (ellenőrzött tananyag)
- megismertetik a tudásbázisokat, megtanítjuk használatukat (SDT, Realika, stb.)
- oktató CD-ket javasolnak, esetleg készítenek
- évfolyamra íródott tankönyvek helyett összefoglaló, érettségi felkészítő kiadványok beszerzését javasolják
- felhívják végzős tanulóink figyelmét, hogy tanulmányaik végeztével a feleslegessé vált tankönyveiket adják tovább alacsonyabb évfolyamon tanuló társaiknak
- feladatmegoldásokra, gyakorlásra munkafüzet és feladatgyűjtemény hiányában a korábbi évek írásbeli érettségi feladatsorait használják

Szemléltető és az egyéni felkészítést támogató eszközök tekintetében igyekszünk minél nagyobb arányban kiaknázni az **informatikai eszközökben**, internetben, multimédiás eszközökben rejlő lehetőségeket. Tanáraink és egyre inkább tanulóink is, felismerik az **IKT** eszközökben rejlő lehetőségeket, azok oktatásban betöltött szerepét.

4. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai

Az **5/2020. (I.31.)** kormányrendelettel módosított NAT. azt a kiegészítést („Alapvetés”) rögzíti, hogy a Nemzeti alaptanterv a magyar kulturális és pedagógiai örökség gyökereiből táplálkozik, annak hagyományaira épül. **Meghatározza** azokat a nevelési-oktatási alapelveket, amelyek biztosítják az iskolai nevelés-oktatás tartalmi egységét, az iskolák közötti átjárhatóságot. A Nemzeti alaptanterv emellett

- meghatározza az elsajátítandó tanulási tartalmakat, valamint
- kötelező rendelkezéseket állapít meg az oktatásszervezés körében
- lefekteti a köznevelés elvi és tartalmi alapjait és kereteit, azaz meghatározza az alpműveltség kötelezően közvetítendő tartalmait az alap- és középfokú oktatási intézmények számára.

A NAT a **köznevelés szemléleti alapjainak** meghatározásával kiegészíti a gyermekek, tanulók családban megvalósuló nevelését, erősíti ezzel a hazához és a nemzet történelméhez való kötődést, a generációk közötti kapcsolatot, a közös kulturális gyökereket, az anyanyelv használatát. Így rögzíti azt a minden magyar emberben közös tudást, amely megalapozza a nemzeti identitást. A Nat **elsődleges felhasználója** a nevelési-oktatási intézményben dolgozó pedagógus, valamint az intézményvezető.

A módosított dokumentum a **köznevelés feladatát** alapvetően a nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadásában, megőrzésében, az egyetemes kultúra közvetítésében, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésében jelöli meg. Feladata továbbá

- a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése,
- az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése,
- a közjóra való törekvés megalapozása,
- a nemzeti, közösségi összetartozás és a hazafiság megerősítése.

A NAT - az **iskolák szakmai önállóságának** teret engedve - lefekteti a köznevelés szemléleti, elvi és tartalmi alapjait, azaz meghatározza az alpműveltség kötelezően közvetítendő tartalmait minden magyarországi iskola számára.

A **fejlesztési területek, nevelési célok** áthatják a pedagógiai folyamat egészét, s így közös értékeket jelenítenek meg. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban egyaránt jelen kell lennie az ismeretszerzés, a gyakoroltatás-cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is.

E területek - összhangban a kulcskompetenciák alapját adó képességekkel, készségekkel, az oktatás és nevelés során megszerzett ismeretekkel, és a tudásszerzést segítő attitűdökkel - egyesítik a **hagyományos értékeket** és a 21. század elején megjelent **új** társadalmi igényeket.

A **nevelési célok** a következőképpen érvényesülnek a **tartalmi szabályozás** különböző szintjein, és válsólnak meg a köznevelés folyamatában:

- beépülnek az egyes műveltségi területek, illetve tantárgyak fejlesztési követelményeibe, tartalmaiba;
- tantárgyak részterületeivé válhatnak, vagy önálló tantárgyként jelenhetnek meg az iskola helyi tanterve szerint;
- a középiskolákban tematizálhatják elsősorban az osztályközösség-építés órák témaköreit;
- témákat, fejlesztési helyzeteket körvonalaznak a nem tanórai keretek között folyó, egyéb iskolai foglalkozások, programok számára.

A nevelési célok intézményi szintű tudatos követése, valamint a hozzájuk rendelt feladatok végrehajtása és végrehajtása az intézményi pedagógiai kultúra és a színvonalas pedagógiai munka meghatározó fokmérője, a pedagógiai-szakmai ellenőrzés egyik fontos kritériuma.

A NAT-ban megfogalmazott elvek, célok, fejlesztési feladatok és műveltségi tartalmak a képzési sza-

kasz sajátosságai szerint több változatban is kimunkált dokumentumokban, a **kerettantervekben** öltetnek testet.

Az egyes műveltségi területeknek lehetnek olyan **fejlesztési céljai és tartalmi elemei**, amelyek a kerettantervekben nem önálló tantárgyként, hanem más tantárgy/tantárgyak részeként jelennek meg, sőt, a kerettantervi implementációban más műveltségterületek részévé is válhatnak. Az intézmény szakmai önállóságát a kerettantervekben kötelező tartalommal nem szabályozott időkeret szabad felhasználása, a módszertani szabadság, az engedélyezett kerettantervek közötti választás, illetve az egyedi tantervek engedélyeztetési lehetősége biztosítja.

A NAT-ban megfogalmazottak alapján a **kerettantervek** határozzák meg a tanulás-tanítás folyamatában elsajátítandó fejlesztési követelményeket, továbbá az elvárt tudás mélységét, szervezettségét, és alapul szolgálnak a kimeneti követelmények meghatározásához. A NAT normáit, illetve a szakképzés esetében a szakmaterületek követelményeit közvetítő, de annál részletesebb kerettantervek és oktatási programok - a NAT-tal együtt - irányt mutatnak a tankönyvíróknak és szerkesztőknek, a tanítási segédletek, eszközök készítőinek, továbbá az állami vizsgakövetelmények, valamint az országos mérési-értékelési eszközök kidolgozóinak, de legfőképpen az iskolák nevelőtestületeinek.

A középiskola NAT szerinti helyi feladatai

A középiskola évfolyamain folytatott nevelés-oktatás egyetemleges feladata az iskolai alpműveltség árnyalása és megszilárdítása, melynek során már megjelennek a pályaválasztáshoz, a felsőfokú és a szakmai továbbtanuláshoz, a munkavállalói szerephez, illetve a technikumokban és a szakközépiskolákban az ágazathoz tartozó szakképesítések megszerzéséhez szükséges kompetenciák. A kompetenciák kialakítását az egyes műveltségi területek tananyagának feldolgozása folyamatában valósítjuk meg – következők szerint:

- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani,
- az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban,
- a kreativitás fejlesztése, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés, a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük révén,
- a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával, helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával,
- a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat az alapvető képességek, készségek elsajátításával; a mentális képességek célirányos fejlesztésével; az önálló tanulás és az önművelés alapozásával,
- az együttműködésre építő kooperatív - interaktív tanulási technikák és a tanulásszervezési módok fokozatos bővítésével, kiteljesítésével.

A **helyi tanterv** iránti alapvető követelmény, hogy megfeleljen annak a **választott kerettantervnek**, amely elkészítése alapjául szolgál, továbbá az iskola arculatára jellemzően töltsen meg tanítási-tanulási tartalommal és tevékenységekkel a rendelkezésükre álló átlagosan 10%-os szabad időkeretet.

A **helyi tanterv** kimunkálása során érvényesíteni kell, hogy a kerettantervekben kifejeződő értékrendszer tükrözi a NAT-ban meghatározott közös értékeket, így

- koherens és indokolt módon azonosíthatók bennük szaktudományi és tantárgypedagógiai tudományos világgép elemei, a NAT-ban megjelölt fejlesztési területek, nevelési célok, kulcskompetenciák és műveltségi tartalmak, továbbá a bennük foglaltak alkalmasak ezek fejlesztésére, követésére és értékelésére;
- segítik az egységességet (tartalomban és követelményekben egyaránt), ugyanakkor a differenciálást is a tanítási-tanulási folyamatban és érvényesíthető útmutatásokkal szolgálnak az egyes műveltségi területekhez rendelt fejlesztési feladatok teljesítéséhez,
- használatuk során érvényesülnek a tanulói, gyermeki jogok és a tanulási esélyegyenlőség;
- érvényesíthető útmutatásokkal szolgálnak mind a kiemelt, mind az egyes műveltségi területekhez rendelt fejlesztési feladatok, mind pedig a műveltségi tartalmak teljesítéséhez;
- biztosítják a felkészítést az adott iskolafokot, iskolatípust lezáró vizsgák követelményeire;
- kellően nyitottak a továbbfejlesztésre, a célokhoz alkalmazkodó felhasználásra, vagyis adaptálhatók a helyi viszonyokra

A kerettantervek tehát meghatározó szerepet töltenek be a NAT céljai és feladatai érvényesítésében. Az egyes műveltségi területeknek lehetnek olyan fejlesztési céljai és tartalmi elemei, amelyek a kerettantervekben **nem önálló** tantárgyként, hanem más tantárgy/tantárgyak részeként jelennek meg, sőt, a kerettantervi implementációban más műveltségterületek részévé is válhatnak. Az intézmények **szakmai önállóságát** a kerettantervekben kötelező tartalommal nem szabályozott **időkeret szabad felhasználása**, a módszertani szabadság, az engedélyezett kerettantervek közötti választás, illetve az egyedi tantervek engedélyeztetési lehetősége biztosítja.

A NAT-ban megfogalmazottak alapján a kerettantervek határozzák meg a tanulás-tanítás folyamatában elsajátítandó fejlesztési követelményeket, továbbá az elvárt tudás mélységét, szervezettségét, és alapul szolgálnak a kimeneti követelmények meghatározásához.

A **helyi tantervben** műveltségi területektől/tantárgyaktól függetlenül - és nem sértve a pedagógusok módszertani szabadságát - alapvető **pedagógiai megközelítésként** hangsúlyozzuk:

- A tanulók tanulási tevékenységekben való aktív részvétele kulcsfontosságú, ezért ennek előmozdítása érdekében a pedagógusoknak mindvégig a **tevékenységközpontú tanulásszervezési formákat** kívánatos előnyben részesíteniük. A tanulás társas természetéből adódó előnyök, a **differenciált** egyéni munka adta lehetőségek kihasználása, valamint a párban vagy csoportban végzett kutatásalapú, felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködő tanulás támogatása szintén hozzájárul a korszerű tanulási környezet megteremtéséhez.
- Az **aktív tanulási alapelvek** szerint szerveződő, több tantárgy, tanulási terület ismereteinek integrálását igénylő témákat, jelenségeket feldolgozó tanórák, foglalkozások, témanapok, témahetek, tematikus hetek és projektek alkalmazása segítheti a tanulót a jelenségek megértésében, a problémák komplex módon történő vizsgálatában.

Az idegen nyelvek oktatása

A **nyelvoktatás fejlesztése** olyan területe a köznevelési rendszerfejlesztésnek, ami kiemelt figyelmet érdemel. Abszolút versenyképességi szempont, hogy az **európai munkaerőpiacon** a magyar munkavállalók nyelvtudása milyen. Itt a cél reálisan a legalább egy idegen nyelv esetén az adott idegen nyelv legalább B2 szintű ismerete.

A NAT-rendelet szerint az **első idegen nyelv** oktatása legkésőbb az általános iskola 4. évfolyamán kezdődik. Amennyiben az 1–3. évfolyam idegennyelv-oktatásában képzett pedagógus alkalmazása megoldható, és az iskola pedagógiai programja erre lehetőséget ad, az **első idegen nyelv** oktatása ezen évfolyamokon is megkezdhető. Az első idegen nyelv megválasztásakor biztosítani kell, hogy azt a felsőbb évfolyamokon is folyamatosan tanulhassák. A **második idegen nyelv** oktatása a 8. évfolyam után kezdődhet.

- A tanuló a **középiskolai tanulmányai végére** legyen képes elérni a KER szerinti B2 szintet, de legalább a középszintű nyelvi érettségét (B1 szint) teljesítse. Az Nkt. 60. § (9) d) szerint a felnőttoktatásban két idegen nyelv oktatása nem kötelező, így a gimnáziumban a második idegen nyelvre meghatározott órakeret egy részét a vonatkozó szabályozásnak megfelelően fel lehet használni az első idegen nyelv oktatására az intézmény pedagógiai programjában rögzített keretek között.

A természettudományos oktatás

A természettudományos gondolkodás megalapozása az alapfokú képzés első szakaszában a magyar nyelv és irodalom tanulási területének tudásbővítést és olvasásfejlődést segítő olvasmányai (1–2. évfolyam) ágyazva kezdődik, és a Természettudomány és földrajz tanulási terület környezetismeret (3–4. évfolyam) és természettudomány (5–6. évfolyam) tantárgyainak keretében folytatódik.

A természettudomány oktatása a 7–8. évfolyamon a biológia, a kémia és a fizika, valamint hozzájuk kapcsolódva a földrajz tantárgyak keretében valósul meg. Ezeken az évfolyamokon a diszciplináris tartalmak egy **integrált természettudomány** tantárgy részeként is oktathatók. A gimnáziumokban a **9–12. évfolyamokon** a természettudományos oktatás diszciplináris bontásban valósul meg.

A természettudományos ismeretek és kiemelten a matematikai, természettudományos, mérnöki-műszaki és informatikai készségek fejlesztése érdekében a gimnáziumban a **11. évfolyamon** azon tanulóknak, akik nem tanulnak emelt óraszámban vagy fakultáción természettudományos tantárgyat,

- egy jelenségek vizsgálatán alapuló, komplex szemléletmóddal oktatott, a természettudományos műveltséget bővítő tantárgyat kell felvennie, illetve
- a fenti elvek mentén oktatott természettudomány integrált, fizika, kémia, biológia, földrajz moduljai közül legalább az egyiket.

A **módosított NAT-rendelet** új elvárásokat fogalmaz meg az iskolai **oktatásszervezést**, a tanítási-tanulási folyamat **módszertanát** érintő tényezőket illetően is, amelyek lényeges elemei a következők.

Egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek

- **Az aktív tanulás** a tanulónak a tanulási tevékenységekben történő részvételét hangsúlyozza. A tanulási tevékenység legfőbb célja olyan tanulói kompetenciák fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ismereteknek különböző helyzetekben történő kreatív alkalmazását. A **tevékenységekre épülő tanulás-szervezési** formák segítik a tanulót a tanulási eredmények által kijelölt ismeretek megszerzésében, és ezen keresztül a kompetenciák fejlesztésében. Lehetőség szerint ki kell használni a tanulás társas természetéből adódó előnyöket, a **differenciált egyéni** munka adta lehetőségeket. Segíteni kell a párban vagy **csoportban** végzett felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködésen alapuló tanulást. A tanulási eredmények elérését segítik elő az olyan differenciáló módszerek, mint a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet biztosítása, a tanulói különbségekhez illeszkedő, differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés és tananyag-alkalmazás, a fejlesztő, tanulást támogató értékelés. A differenciált tanulás-szervezés jellegzetességeit képviselik az olyan eljárások, mint az egyéni rétegmunka vagy az adaptált szövegváltozatok felhasználása, melyek kiterjeszthetik és elmélyíthetik a tankönyvek tartalmát.
- A pedagógus a **problémamegoldási és a jelenségértelmezési folyamatot** - a tanuló szükségleteinek megfelelően - közvetett, illetve közvetlen eszközökkel segíti. A pedagógus az aktív tanulói tevékenységek megvalósítása során lehetővé teszi **iskolán kívüli** szakemberek bevonását, valamint a **külső helyszínek** nyújtotta pedagógiai lehetőségek felhasználását (könyvtár, múzeum, levéltár, színház, koncert). A pedagógus **együttműködik** más tantárgyakat tanító pedagógusokkal azért, hogy a

tanulóknak lehetőségük legyen a tanórákon, vagy a témákhoz szervezett események alkalmával a tantárgyak szervezett, összefüggő, illetve kapcsolódó tartalmainak integrálására.

- Az iskoláknak tanítási évenként több olyan tanóra megszervezését ajánlott beilleszteniük a helyi tantervbe, amelyben **több tantárgy ismereteinek integrálását** igénylő (multidiszciplináris) **téma** kerül a középpontba, a tanóra céljának, tartalmának és megvalósítási módszereinek megjelölésével.
- A **technológiai fejlődés** nyújtotta lehetőségek alkalmazása **sokféle módszertani** lehetőséget biztosítva segíti a tanulás-tanítás folyamatát. A 21. századi tanulási környezet nélkülözhetetlen elemét képezi az iskolai tanuláshoz kapcsolódó **digitális technológiával** támogatott oktatási módszerek sokfélesége, ezért különösen fontos, hogy a pedagógusok ismerjék és alkalmazzák azokat. Olyan **tanulási folyamatra** adnak lehetőséget, amely nemcsak a tanár-tanuló együttműködést, hanem ennek következtében a hagyományos tanulási folyamatot is jelentősen megváltoztathatja, ennek következtében **új típusú szerepben** jelenik meg a folyamatban mind a tanuló, mind pedig a pedagógus.

5. A mindennapos testnevelés megvalósításának módja, ha azt nem az Nkt. 27.§ (11) bekezdésében foglaltak szerint szervezik meg

A törvényi szabályozás értelmében, amint az a központi kerettantervből is kitűnik, a **felnőttoktatásban** a mindennapos testnevelés megvalósítása és ehhez kapcsolóan a tanulók fizikai állapotának mérése, dokumentálása és értékelése **nem tartozik a kötelező feladatok közé.**(Nkt. 60. § (9) c)) Ennek megfelelően ezt a nevelési-oktatási feladatrendszert a Pedagógiai program nem jeleníti meg.

6. A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

Az intézményünk által választott kerettantervek **kötelezően alkalmazandó** óratervei **nem tartalmaznak** olyan óraszámot, melyek terhére iskolánk **szabadon** választható tantárgyakat építhetne be helyi tantervébe a fenntartóra háruló többletkötelezettségek nélkül.

A 2020-ban 9. évfolyamot kezdő osztályoknál (NAT 2020) a kötelező alapóraszám feletti szabadon tervezhető órakerettel nem tervezünk. (Nkt. 60. § (8))

A fenntartó **egyedi esetekben** külön engedélyezheti alapvetően a **felzárkóztatás**, korrepetálás, hiánypótlás célját szolgáló órakeret felhasználását. Ennek mértéke, felhasználási módja az igazgató javaslata alapján kerül meghatározásra intézményi, tagintézményi szinten a felmerülő igények alapján. Ezen órakeret terhére szervezett foglalkozásokon a **tanulók szabad döntésük** alapján vesznek részt, ezeken nyújtott teljesítményüket nem értékeljük, az adott tantárgy értékelésébe sem számítjuk be.

A pedagógusok foglalkoztatását a mindenkor helyi **tantárgyfelosztásban** rögzítjük. Intézményünk alapfeladatainak, illetve a tagintézményi hálózat egyes egységeiben történő feladatellátás óraszámmutatóinak figyelembe vételével **nem áll módunkban** a pedagógusválasztás lehetőségét biztosítani.

7. Azon választható érettségi vizsgatárgyak megnevezése, amelyekből az iskola tanulóinak közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgára való felkészítését az iskola kötelezően vállalja, továbbá annak meghatározása, hogy a tanulók milyen helyi tantervi

követelmények teljesítése mellett melyik választható érettségi vizsgatárgyból tehetnek érettségi vizsgát

Az érettségi vizsgák központi és helyi szabályai

A 2016. évi hazai jogalkotás folyamatában számottevő módosítások történtek az érettségi vizsgaszabályzatot rögzítő kormány- és miniszteri rendeletekben és azok 2017. január 1-jén hatályba is léptek. A programjainkat érintő változások a következők:

- A **gimnázium legalább két vizsgatárgyból a helyi tantervében meghatározottak szerint** teszi lehetővé az **emelt szintű** érettségi vizsgára történő felkészülést. Az emelt szintre történő felkészítés mellett a **kötelező érettségi vizsgatárgyakon kívül gimnáziumban legalább három tantárgyból** lehetővé kell tenni a középszintű vizsgára történő felkészülést.
- Ha a középiskola központi vizsgakövetelményekre épülő vizsgatárgyból érettségi vizsgára történő felkészítést kíván biztosítani, akkor a **felkészítésre a helyi tantervében középszintű** érettségi vizsgára történő felkészítés esetén legalább **százharmincnyolc órát**, emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészítés esetén pedig legalább **kettőszázhetvenhat órát kell biztosítania**.
- A 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 9. § (3) alapján előrehozott érettségi vizsga a tanulói jogviszony fennállása alatt, az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt egyes érettségi vizsgatárgyból első alkalommal letett érettségi vizsga, amely lehet *a)* a 12. § (1) bekezdésében meghatározott idegen nyelvekből a középiskolai tanulmányok befejező tanévét megelőző második tanév május-júniusi vizsgaidőszakában, valamint az azt követő vizsgaidőszakokban, továbbá *b)* olyan érettségi vizsgatárgyból, amelyeknél a tanuló számára az adott vizsgatárgy vizsgájára való jelentkezés feltételeinek teljesítéséhez szükséges tantárgy, tantárgyak tanítása a középiskola helyi tanterve szerint a középiskolai tanulmányok befejező tanévét megelőző tanévek valamelyikében lezárul először a középiskolai tanulmányok befejező tanévét megelőző második tanév május-júniusi vizsgaidőszakában, valamint az azt követő vizsgaidőszakokban.

A középszintű érettségi vizsgatárgyak követelményei, témakörei

Iskolánk a hatályos jogszabályi előírások érvényesítésével a módosított NAT-hoz igazított általános követelmények érvényesítésével biztosítja az érintett tanulók számára a vizsgakövetelmények teljes körű ismeretét. (Elérhető a [www.oktatas.hu /köznevelés / érettségi / jogszabályok, közlemények / az érettségi vizsga / érettségi vizsgatárgyak](http://www.oktatas.hu/koznevelas/erettsegi/jogszabalyok,kozlemenyek/az_erettsegi_vizsga/erettsegi_vizsgatargyak))

- Az egyes vizsgatárgyak **részletes vizsgakövetelményei** tartalmazzák az adott vizsgatárgy vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását, továbbá a középszintű, illetve az emelt szintű érettségi vizsga témaköreit. Ha a vizsgatárgyból középszintű és emelt szintű vizsga is tehető, akkor emelt szinten a középszintű követelmények ismerete is elvárás.
- Az egyes vizsgatárgyak vizsgaleírása - külön a **középszinten**, illetve külön az **emelt szinten** tehető érettségi vizsgára - tartalmazza
 - az írásbeli vizsgák kidolgozásához rendelkezésre álló időt, ha az eltér a vizsgaszabályzat 19. §-ának (1) bekezdésében meghatározott időtől,
 - b) azokat az eszközöket, amelyekről a vizsgaszabályzat 21. §-ának (2) bekezdése alapján az iskolának kell gondoskodnia,
 - c) több vizsgarész esetén - a vizsgaszabályzat 41. §-ának (2) bekezdése alapján - az egyes vizsgarészekén elérhető pontszámokat.

Intézményünk biztosítja, hogy a tanulók – a kötelező vizsgatárgyakon túl, a jogszabályban megjelent tantárgyak közül – középszinten **legalább három közismereti tantárgy közül választhassák meg** az igényüknek megfelelő további vizsgatárgyukat. A középszintű érettségi vizsga témaköreit az érettségi vizsga követelményeiről szóló rendeletnek megfelelően **nyilvánosságra hozzuk**, amelynek frissítése a jogszabályváltozásokat követve folyamatosan valósul meg.

Gimnáziumunk a 119/2020.(IV.16.) kormányrendelet 2. mellékletében foglaltak figyelembe vételével a helyi tantervben szereplő tárgyak közül a következőkből készít fel a középszintű érettségi vizsgára:

Kötelező vizsgatárgyak

- magyar nyelv és irodalom
- történelem
- matematika
- idegen nyelv: azoknak a tanulóknak, akik a **felnevelésben nem a nappali** oktatás munkarendje szerint készülnek fel, a 2009/2010. tanév május-júniusi vizsgaidőszakától kezdődően kötelező idegen nyelvből érettségi vizsgát tenni (angol vagy német, **tagintézményenként eltérő**)

Választható vizsgatárgyak

- biológia
- fizika
- földrajz
- kémiai
- digitális kultúra

Tanulóink az érettségi vizsgaszabályzat rendelkezéseinek figyelembevételével választhatják meg az érettségi vizsgatárgyaikat. **Szabadon választható** vizsgatárgy lehet a tantervünkben szereplő bármely tanult tárgy, melynek van központi vizsgakövetelménye és amelyik megjelent a módosított NAT-hoz igazított és megújított 2022. 01. 01-jétől érvényes vizsgaszabályzat 3. sz. mellékletében.

Az emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészítés helyi szabályai

A jogi keretek alapján lehetősége van a tanulónak a **felnevelési intézményben** is **emelt szintű** érettségi vizsgát tenni a felkészítés szintjétől függetlenül. Tekintettel azonban az alacsony heti óraszámokra, a tanulóknak az **egyéni felkészülés**, az otthoni tanulás keretében kell – önmagára támaszkodva – az **emelt szintű** érettségre felkészülni.

Iskolánk minden szempontból a fentiekben hivatkozott jogszabályok előírásai alapján készíti elő és bonyolítja le az érettségi vizsgákat – különös tekintettel arra, hogy emelt szintű kerettantervet a gimnáziumi osztályainkban nem alkalmazunk. A jelentkezés lehetőségét biztosítjuk, ám a felkészülés folyamatát a fentiekben szabályozott módon valósítjuk meg.

8.A középszintű érettségi vizsgatárgyak érettségi vizsga témakörei

A tantárgyi vizsgák részletes témakörei a Pedagógiai program **Mellékletében** található.

9. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei

A **tanulók értékelését** egyéni fejlődésük és sikeres tanulási teljesítményük érdekében az igazságosság, az esélyteremtés és a méltányosság alapelveit szem előtt tartva, emberi méltóságuk tiszteletben tartásával, az értékelés személyes jellegének figyelembevételével szükséges megvalósítani.

Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott **elvárások egyértelműek** legyenek, az azokhoz igazodó mérési stratégiákkal együtt, és már a tanulási folyamat elején **ismertté** váljanak. Az iskolai légkör bizalmi jellege elsődleges feltétele annak, hogy a tanulási problémákra és a személyes nehézségekre időben fény derüljön. Ennek a bizalomnak a megteremtése és fenntartása minden intézményvezető és pedagógus állandó felelőssége. Az iskola a nevelő - oktató munka igen fontos elemének tekinti a tanulók tanulmányi munkájának **folyamatos ellenőrzését és értékelését**.

A pedagógus a tanuló **teljesítményét**, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen **érdemjeggyel** értékeli, félévkor és a tanítási év végén **osztályzattal** minősíti.

Az érdemjegyekről a tanulót rendszeresen **tájékoztatni, értesíteni** kell. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni. Az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor **nem lehet fegyelmezési eszköz**.

A fentiekben már rögzítettük: intézményünk maradéktalanul és változatlan formában alkalmazza a **központi kerettanterveket**. Mivel azok meghatározzák az egyes tantárgyak témaköreit, tartalmát, valamint a tantárgyak egy vagy két évfolyamonkénti követelményeit és a tantárgyközi tudás- és képességterületek fejlesztésének feladatait (ily módon biztosítják az adott pedagógiai szakaszt lezáró vizsgák követelményeire való felkészítést, felkészülést), az **ellenőrzés – értékelés viszonyítási alapjául** is szolgálnak. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a tanulók **magasabb évfolyamra** lépésének tartalmi **feltétele** a kerettantervi követelmények legalább elégséges szinten történő teljesítése. Ez a kritérium érvényes abban az esetben is, ha a tanuló a gimnáziumi tanulmányi idő rövidítési szándékával **osztályozó vizsgát** kezdeményez az iskola igazgatójánál.

A tanulók értékelésének elvei, módszerei

Az egyes tanulók teljesítményének, előrehaladásának - különböző időpontokban és különböző céllal és módon értékelése a pedagógus feladata. Az így nyert információk a tanulók és a pedagógusok tájékoztatására szolgálnak.

Az értékelés követelményei:

- legyen egységes, egyszerű, áttekinthető,
- legyen differenciált, személyre szóló,
- legyen kiszámítható, azonos feltételeket teremtő; jelezze a sikert és a kudarcot, de „skatulyázás” nélkül; preferálja a szorgalmat és a tehetséget,

- jelezze a tanuló számára a helyzetét,
- legyen kompatibilis a köznevelés és a szakképzés követelményrendszerének egészével.

Értékelés belépéskor, felvételnél

Az elmúlt évek, évtizedek társadalmi átalakulásai nem hagyták érintetlenül az oktatási rendszerünket sem; a változások napjainkat is jellemzik (technikumok, szakképző iskolák létrejötte) és a jövőt illetően is prognosztizálhatók.

Részben ennek következtében nagyon eltérő végzettséggel kerülnek ki a fiatalok a tankötelezettségük teljesítésekor, vagy már azt követően, a **nappali** oktatás munkarendje szerint működő iskolarendszerekből.

Sajnálatos módon egyre szaporodik a fiatalabb nemzedékeken belül azoknak a száma, akik **befejezetlen** iskolai végzettséggel kerülnek a munkaerőpiacra, s csak hosszabb-rövidebb átmeneti idő elteltével szembesülnek az őket emiatt érő hátrányokkal. Nagy számban találhatók a munkaerőpiacon a hagyományos 3 éves szakmunkásképzőt vagy 2 éves szakiskolát végzettek, az újabb rendszer szerint a szakképesítésüket a 9.-10. évfolyamok általános képzése után a 11. – 12. szakképző évfolyamokon megszerző, vagy a 3 éves szakképző iskolát végzettek, és érettségivel nem rendelkező munkavállalók. A munkaerőpiacon számukra hátrányt jelent az **érettségi vizsga hiánya**.

Célközösségünk ilyen sokszínűsége szükségessé teszi a beiskolázási/felvételi kritériumaink változatos, az igényekhez igazított meghatározását, előtanulmányaikhoz és előző eredményeikhez való igazodást ennek részleteit a **Nevelési program** tartalmazza. Természetesen éppen a sokszínűség miatt elsősorban elveket lehet megfogalmazni, kötelező eljárási szabályokat nem, mert minden egyes jelentkező más-más elbírálást igényel, mérlegelendő hogy mikor, milyen típusú iskolába járt és ott milyen eredményt ért el, mert ezek nagyban befolyásolják a nálunk való tanulásának eredményességét.

A beiskolázásra, felvételre vonatkozó intézményi alapelveink igazodnak ahhoz a tényhez, hogy az iskolánkba belépők **előképzettsége rendkívül különböző**. Tanév elején szaktanáraink valamennyi tanulónál szintfelmérés készítenek, melynek célja a belépőknél a tanuláshoz szükséges képességek, előzetes ismeretek feltárása.

Értékelés a tanulás-tanítási folyamatban

Az iskola célrendszerének megfelelően az évközi értékelésnek *megerősítő*, tanácsadó, korrigáló jellegűnek kell lennie.

A tantervi téma feldolgozásába beiktatható ***formatív jellegű*** - az eredményes tanulást elősegítő - mérésekre, értékelésekre a munkarendből fakadó alacsony óraszám miatt ritkán nyílik lehetőség, (ha van, annak formája iskolánkban leginkább írásbeli). Törekedni kell azonban egyidejűleg a **szóbeliség erősítésére is**, éppen az előadás, megformálás, szóbeli készségek fejlesztése okán.

A hatályos előírások szerint **felnőttoktatásban** a tanuló tudását - ha az iskola helyi tanterve eltérően nem rendelkezik - a tanítási év végén **vizsgán kell értékelni**. Intézményünk – élve a jogszabályi felhatalmazással - ettől **eltérő módon** valósítja meg az értékelést, amelynek részletes szabályait a Helyi tantervben rögzítettük.

Az iskolának a tanítási év megkezdésekor **írásban tájékoztatnia** kell a felnőttoktatásban részt vevő tanulót arról, hogy az adott évfolyam adott félévében, az adott osztályban hány tanítási órát szervez az iskola. A tájékoztatásnak ki kell terjednie a **mulasztások** jogkövetkezményeire.

Az iskolának **dokumentálnia kell** a tanuló tanórai foglalkozásokon való jelenlétét, távolmaradását, távolmaradásának indokát, továbbá a távolmaradás igazolását. Az iskola félévenként összesíti az igazolatlan mulasztásokat, és ennek alapján megállapítja, hogy melyik tanulónak szűnik meg a tanulói jogviszonya.

Megszűnik a tanuló tanulói jogviszonya, ha a szorgalmi időszakban húsz tanóránál többet mulasztott igazolatlanul. Amennyiben a tanuló a tanórai foglalkozások több mint ötven százalékáról távol maradt, félévkor és év végén minden esetben **osztályozó vizsgán** köteles számot adni tudásáról. Az osztályozó vizsga alól felmentés nem adható.

Ha a tanuló az iskola **két vagy több évfolyamára** megállapított tanulmányi követelmények egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt történő teljesítésével összefüggő **osztályozó vizsgát** kíván tenni, az igazgató a vizsga megkezdése előtt legalább harminc nappal a vizsgázói létszám, az évfolyamok feltüntetése, valamint a vizsgabeosztás megküldése mellett a **kormányhivatal** vezetőjétől vizsgabiztos kirendelését kéri. A vizsgabiztos kirendelésének kérésére vonatkozó kötelezettség elmulasztása miatt vizsgabiztos közreműködése nélkül lebonyolított osztályozó vizsga eredménye **érvénytelen.**(20/2012. (VIII. 31.) EMMI r. 143. § (11))

A tantervi témák és tanítási egységek végén alkalmazott **lezáró-minősítő** értékelés az **ötfokozatú osztályozással történik.**

A tanév sikeres befejezésének feltétele a szaktanár által meghatározott számú **évközi érdemjegy megszerzése.** Tanulóink szóban és írásban egyaránt számot adhatnak tudásukról. Az évközi érdemjegy származhat:

- előre bejelentett időpontokban megírt dolgozatokból, feleletekből.
- a szaktanár által kijelölt témájú és tartalmú határidőre elkészített házi dolgozatokból,
- kiselőadások, esszék, prezentációk, idegen nyelvi fordítási feladatok, számítások, rajzok határidőre leadott értékelésekből,
- az órai munkára adott érdemjegyekből.

A pontos **tantárgyi követelmények** meghatározása a szaktanárok joga és kötelessége a helyi tantervben tantárgyanként és évfolyamonként meghatározott tematika alapján. A tanév folyamán szerzett **érdemjegyek** alapján a szaktanár minden tanulónak megállapítja a félévi illetve év végi **osztályzatát.**

Az **előírt minimális számú érdemjegy** megléte esetén a tanuló nem minősíthető osztályozhatatlannak.

Biztosítani kell, hogy a félévi és az év végi eredmények reális értékeléséhez a következő számú érdemjeggyel rendelkezzen a tanuló egy tanévben:

- heti 3 órás tantárgy esetében legalább 6 érdemjegy,
- heti 2 órás tantárgy esetében legalább 4 érdemjegy,
- heti 1 órás tantárgy esetében legalább 3 érdemjegy,
- heti 0,5 órás tantárgy esetében legalább 2 érdemjegy.

Az I. félév befejezésekor nem jelenti automatikusan a tanulói jogviszony megszűnését, ha valaki érdemjegyek hiánya miatt nem osztályozható. A tanulónak jogában áll – **a félév végét követő 8 napon belül, legkésőbb január 31-ig benyújtott, megfelelően alátámasztott kérésére** - az első féléves anyagból **február 28-ig osztályozó vizsgát tenni**. Ezen osztályozó vizsgára minden tagintézménynek igény szerint lehetőséget kell biztosítani.

A tanév folyamán szerzett érdemjegyek alapján a szaktanár minden tanulónak megajánlja az általa javasolt év végi osztályzatot. Amennyiben a tanuló nem ért egyet ezen osztályzattal, úgy kérheti bizottság előtt osztályozó vizsga letételét.

Az a tanuló, aki mulasztásai miatt a követelményeket nem teljesíti, s ezért a szaktanár számára év végi osztályzatot nem tud megajánlani az évközi érdemjegyek alapján, annak az adott tantárgyból osztályozó vizsgát kell tennie az egész éves anyagból.

Az osztályozó vizsgát a tanítási évben kell megszervezni, praktikusán a szorgalmi időszak utolsó hetében.

A tanuló megfelelően alátámasztott kérésére a nevelőtestület/ igazgató indokolt esetben engedélyezheti az osztályozó vizsga augusztus végi letételét.

Tanév végén – maximum 3 tantárgyi elégtelen osztályzat esetén - a tanulónak jogában áll **javító vizsgát tenni**.

Az iskolai írásbeli számonkérés formái, rendje

A szaktanár az egyes témakörök lezárásakor írathat témazáró dolgozatot, mely lehet esszé típusú, teszt jellegű, de – főként a matematika, fizika, kémia tantárgyaknál – lehet feladatmegoldás is. Az írásbeli számonkérés egyenrangú a szóbeli számonkéréssel.

A témaköröket lezáró dolgozatok időpontját a szaktanár köteles a felkészülést elősegítendő a megírás időpontja előtt időben, a dolgozat írását legalább egy héttel megelőzően bejelenteni. Szükség esetén lehetővé kell tenni a megfelelő igazolással, indokkal rendelkező tanulók számára a dolgozat utólagos pótlását.

A nem témát lezáró számonkérések (*kisdolgozatok*) időpontját az előző tanórán köteles a szaktanár bejelenteni.

A szaktanár a tantárgyak, a tanult tananyag jellegének megfelelően **kötelezően beadandó házi dolgozatokat** is előírhat. A határidőre be nem adott, a késésre megfelelő indok nem léte esetén, a kötelező munkákat a szaktanár **elégtelen** minősítéssel értékeli.

A tanulók személyiségfejlődésének, hozzáállásának, magatartásának értékelése

Célunk, hogy felébresszük tanulóinkban az önálló értékrend kialakításának igényét, fejlesszük a felelős döntésképeség és tolerancia személyiségbeli alapjait. Az értékelés az **iskolatípushoz adekvát módon kell, hogy történjen.** A **szóbeli** értékelés, visszajelzés a megerősítést szolgálja, ugyanakkor min-tát képvisel formájában és tartalmában egyaránt.

A *magatartás és a szorgalom értékelésének* a felnőttoktatásban is célja és szerepe van, azonban **nem értékeljük osztályzattal**. Az osztályfőnök és a szaktanárok szóbeli értékelése folyamatos, az értékelés szempontjától függően osztályszintű vagy személyes.

Tanulók önértékelése

A személyiségfejlesztés és a közösségfejlesztés területén a munkarendből, életkorból adódó korlátok kompenzálására a heterogén életkori összetétel is nyújthat lehetőséget, éppen a hozott tapasztalatok, a különböző előképzettség kapcsán.

Szorgalmazzuk az önálló tanulást, **önértékelést**, a kölcsönös segítségadást, kölcsönös követelménymásztást segítő tevékenységeket:

- Csoportfeladatok meghatározása (téma, témakör feldolgozása, anyaggyűjtés,...)
- az elvégzett feladatok *csoport szintű önértékelése*,
- csoportok közötti kölcsönös *értékelés*.

Törekszünk arra, hogy a tanulás-tanítás folyamatában a tanuló oldott és tárgyyszerű légkörben szembesüljön saját produkciójával, ez fejlessze önellenőrzési és önértékelési képességét, ami a felnőttoktatásban meghatározó önálló tanulás feltétele és követelménye.

10. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

Az Nkt. 60.§ (9) bekezdésének c) pontjában megjelent – a korábbiakat módosító – előírás értelmében a felnőttoktatásban „a nem kötelező tanórai foglalkozásra, az *osztálybontásra* és egyéni foglalkozásra, az *egyéb foglalkozásra*, a *mindennapos testnevelésre* vonatkozó rendelkezések **alkalmazása nem kötelező**”.

A hivatkozott rendelkezések értelmében intézményünkben nincs csoport- és osztálybontás.

11. A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag

A Nemzeti alaptanterv a köznevelés feladatát alapvetően a nemzeti műveltség, a *hazai nemzetiségek kultúrájának átadásában, megőrzésében*, az egyetemes kultúra közvetítésében, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésében jelöli meg.

A NAT fontos szerepet szán az egyetemes magyar nemzeti hagyománynak, a nemzeti öntudat fejlesztésének, beleértve a **magyarországi nemzetiségekhez** tartozók öntudatának ápolását is. Ebből következően a nemzetiségekre vonatkozó tudástartalmak főbb tartalmi jellemzői (illeszkedve a regionális és lokális sajátosságokhoz) a tartalmi szabályozás különböző szintjein, illetve az iskoláztatás minden szakaszában arányosan meg kell, hogy jelenjenek. Erre a nevelési-oktatási feladatra **Nevelési** programunk több részfejezetében történik utalás, ezen a helyen azokat az ~~oktatásszervezési és tartalmi~~ lehetőségeket tárjuk fel, amelyeket **oktatási** szempontból lényegesnek és reálisnak tartunk.

Az Alföld négy megyéjére kiterjedő intézményhálózatunk lakossági összetételének jellemzője, hogy **számottevő, meghatározó** létszámú, nem magyar nemzetiségű polgára **nincsen**. Ilyen vonatkozásban

- a Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar déli, dél-keleti településein, illetve Békés vármegyében élő **román**
- a Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében élő **szlovák és rutén/kárpátaljai**, valamint
- a Békés vármegyei **német**

nemzetiségi kisebbség jelent némi eltérést. Ennek megfelelően a **Helyi tanterv** ezen fejezetéhez **konkrét tananyagtartalmakat** rendelni **irreális** lenne, azonban megjelölhetünk olyan szervezeti kereteket, oktatásszervezési megoldásokat, amelyek összhangba hozhatók a már említett nevelési területekkel és akár tanórai, akár tanórán kívüli foglalkozások témáit adhatják. Ezek a következők:

- témahét / témanap szervezése a régiók nemzetiségi jellemzőiről (történelmi, földrajzi, gazdasági és egyéb tényezőkkel),
- nemzetiségi képző- és/vagy zeneművészeti rendezvények látogatása osztálykeretekben, illetve megszervezésük évfolyam- vagy iskolai szinten,
- nemzetiségi témájú projektek megtervezése, megvalósítása,
- vendégelőadók meghívása közéleti vagy kulturális témájú osztály- vagy iskolai szintű fórumra, stb.

A teljesség igénye nélkül felsorolt fenti lehetőségek (és azokon túl tanulói vagy pedagógusi ötleteken alapuló megoldások) akár osztályközösség-építés nevelési programban – a továbbfejlesztés szándékával – **nevelőtestületi** szinten is bemutatathatók.

12. Az iskolai egészségnevelési és környezeti nevelési elvek, programok és tevékenységek

12.1. Egészségnevelési alapelvek, célok és feladatok

Iskolánk egészségfejlesztő tevékenységének stratégiai célja, hogy a tanulók kellő ösztönzést és tudást szerezhessenek a személyes és környezeti értelemben egyaránt ésszerű, a lehetőségeket felismerő és felhasználni tudó, **egészséges életvitelhez**.

Ehhez arra van szükség, hogy az egészséggel összefüggő kérdések fontosságát értsék, az egészség értékévé váljon, s konkrét tevékenységben alapozódjon meg.

Az **egészségnevelés lényegi komponensei** a következők:

- racionális gondolkodásmód, megfelelő értékrend, problémamegoldó készség,
- kiegyensúlyozott személyiség formálása, amelyben:
- az egyén ellent tud mondani a káros szenvedélyek kihívásainak,
- felismeri, hogy döntéseinek milyen következményei lehetnek mind a társadalomra, mind saját magára nézve,
- készségek, képességek kialakítása, amelyben az egyén kiegyensúlyozott személyiségű, saját szükségleteit felismeri, kontrollt szerez egészségi állapota felett, s ez által azt javítani, alakítani tudja,
- segítségével az egyén ismeri alapvető életműködéseit, teste, szervezte felépítését, a káros hatások ezekre gyakorolt szerepét.

Az egészséges életmód, életszemlélet, magatartás szempontjából domináns területek:

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete,
- az egészséges testtartás, a mozgás fontossága,
- az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe,
- a betegségek kialakulása és a gyógyulási folyamat,
- a barátság, a párkapcsolatok, a szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben,
- a személyes krízishelyzetek felismerése és a kezelési stratégiák ismerete,
- az idővel való gazdálkodás, a tervezés szerepe,
- a rizikóvállalás és határai,
- a szenvedélybetegségek elkerülése,
- a tanulási környezet alakítása,
- a természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége.

A fenti tartalmi kritériumok figyelembe vételével alkottuk meg ennek a nevelési területnek a cél- és feladatrendszerét az alábbiak szerint:

Hosszú távú pedagógiai célok:

- a stratégiai célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása,
- önismeret, tolerancia és empátia fejlesztése,
- az egészségmegőrző magatartás és életvitel segítése,
- a személyes felelősség tudatosítása,
- ismeretek és jártasságok kialakítása, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az egészségi problémákat, illetve csökkenteni azok súlyosságát,
- az életminőség megválasztásához szükséges értékek, viselkedési normák kialakítása,
- a családi életre nevelés fejlesztése,
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek fejlesztése.

Középtávú célok és feladatok:

Célok:

- a nevelőtestület egységes egészségfejlesztési szemléletmódjának formálása,
- a nevelőtestület nevelési módszereinek gazdagítása,
- a pedagógusok egészséges életmóddal és drogprevencióval kapcsolatos ismereteinek gyarapítása,
- készségfejlesztő módszerek alkalmazása a tanulók egészséges életmódra nevelésének folyamatában,
- a tanulók megterhelés- és konfliktustűrő képességének, problémamegoldó kapacitásának növelése,
- a tanulók egészségmegőrző szokásainak kialakítása és a káros szenvedélyektől mentes életmód értékeit tükröző életvitel elsajátítása.

Feladatok:

- a tanulók ismeretszintje, attitűdjei,
- a támogató szervezetekkel, személyekkel való együttműködés fenntartása, fejlesztése,
- a kortárssegítő diákok működésének szervezése, utánpótlásuk biztosítása,
- az egészségnevelési szakkönyvek, online elérhető elektronikus oktatóanyagok ismerete
- az egészséges táplálkozás igényének kialakítása,
- az egészségnevelési program megvalósítása szorosan összefügg a biztonságos iskola megterem-

tésével és működtetésével, amelynek elemei:

- az iskola járuljon hozzá a tanulók személyiségének, képességeinek, készségeinek kibontakoztatásához, segítse szellemi, testi fejlődésüket és az egészséges életmód kialakítását,
- arra törekszünk, hogy a mozgáskultúra, a mindennapos testedzés, és a testi higiénia váljon a tanulók szükségletévé.

Iskolai helyzetkép

Az iskolának a fiatalokra gyakorolt hatása **összetett, többszintű**. Egyrészt a céltudatos nevelési-oktatási terv, másrészt a mindennapok hatása, amelyben az iskola tárgyi, személyi és létesítmény környezete, valamint az ott működő emberi viszonyok minősége egyaránt tükröződik.

Mindezeket figyelembe véve az iskola a szocializációnak azt a színterét jelenti, amelyben mód nyílik az **egészségesebb életvitel** készségeinek, magatartás mintáinak bemutatására, formálására – hozzáátéve, hogy a **felnőttoktatás** sajátosságai (oktatásszervezési jellemzők, a tanulói összetétel és a hozott kultúra heterogenitása, stb.) korlátozó tényezőt jelentenek.

Az iskolának az elsődleges megelőzésben lehet jelentős szerepe, amely a betegség első megjelenésének megakadályozására és az egészség megőrzésére irányul. A másodlagos prevenció körébe tartozik az életkorhoz kötött kötelező szűrővizsgálatainak rendszere. Ehhez az alábbi tényezők állnak rendelkezésünkre:

Humán erőforrás:

Belső erőforrások:

- pedagógusok, osztályfőnökök, tagintézmény-vezetők.

Külső kapcsolatok (támogató szervezetek):

- egészségügyi szervezetek (drogambulancia, Vöröskereszt, szakorvosok),
rendvédelmi szervezetek (városi és megyei rendőrkapitányságok),

Tárgyi és anyagi feltételek:

Könyvek:

Az egészséges táplálkozással, szenvedélybetegségekkel, pszichológiával foglalkozó szakkönyvek, ismeretterjesztő kiadványok tanárok és diákok számára.

Videofilmek, internetes információforrások

A családi élettel, konfliktusokkal, szenvedélybetegségekkel, táplálkozási zavarokkal, az AIDS megelőzéssel foglalkozó ismeretterjesztő filmek.

A filmeket egyes szaktárgyi órákon tekinthetik meg tanulóink.

Oktatásszervezési, módszertani szempontból kiemeljük

- a **szaktárgyi** (biológia, kémia) órák konkrét tantervi fejezetei mellett azok **interdiszciplináris** elemeit,
- a **tanórák** látogatását és **iskolán kívüli** rendezvények látogatásának ajánlását.

Az egészségneveléssel összefüggő iskolán, illetve tanórán kívüli lehetséges programok

- Egészségügyi felvilágosító előadások,
- Drogprevencióhoz kapcsolódó rendezvények,
- **Iskolán kívüli rendezvények ajánlása**
 - drogprevenciós rendezvények,
 - továbbképzések,
 - kortárs-segítő képzés,
 - kirándulások, túrák, sportprogramok.

12.2. A Kölcsey Ferenc Gimnázium környezeti nevelési programja

A környezeti nevelés célrendszere, elvei és gyakorlata

Elsődleges célunk, hogy diákjaink **környezettudatos állampolgárokká** váljanak, ehhez a természetes és az épített környezet fennmaradása és fenntarthatósága érdekében az alábbi **részcélok** elérését is szolgálja kell az iskolai nevelésnek-oktatásnak

- hozzájárulni a Föld egészséges folyamatainak visszaállításához,
- képessé tenni a tanulókat arra, hogy együtt tudjanak működni a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén,
- segíteni a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzését,
- érzékennyé tenni a tanulókat a környezet állapota iránt,
- a nevelőtestület tagjainak megnyerése a környezeti nevelési munkához,
- a nevelőtestületen belüli továbbképzés megvalósítása,
- a kétszintű érettségi környezeti nevelési vonatkozásainak tananyagba építése,
- osztályközösség-építés órák környezetvédelmi témában,
- lakóhely megismerése,
- interaktív módszerek alkalmazása,
- szakórákon minden lehetőség megragadása a környezeti nevelésre.

Iskolai környezeti nevelési és fenntarthatósági programunk kidolgozásakor az Európai Unió, az ENSZ, és a NAT környezeti nevelésre vonatkozó közös követelményeiben megfogalmazott elvárásokat vettük figyelembe. Ennek megfelelően a következőket tekintjük **kiemelt feladatunknak**.

Intézményünk a fenntarthatóság jegyében arra törekszik, hogy környezeti nevelési programja a következő **három alapvető fontosságú célterületet** fejlessze:

- a *kognitív területet*: környezeti műveltséget, készség- és képességszintet, a megértés és a megóvás érdekében;
- az *etikai dimenziót*: társadalmilag elfogadott, alapvető értékek elsajátítását és képviselését;
- a *tevékenységet*: egyéni és közösségi viselkedési készségekhez juttat.

Munkánk során igyekszünk tudatosítani tanulóinkban, hogy környezetünk az emberiség közös öröksége, és annak megóvása, védelme mindannyiunk feladata, sőt kötelessége. A környezeti nevelési programunk **kiemelt céljának** tekinti az élethosszig tartó tanulás iránti igény kialakítását, valamint annak megvalósítását, ezzel összhangban a környezeti nevelés és szemléletformálás egész életen át tartó folyamatát; fenntartható fogyasztási szokások és felelős magatartás kialakítását és fejlesztését.

Arra törekszünk, hogy tanulóink képessé váljanak megszerzett ismereteiket a valóságban szerzett **tapasztalataikkal** összekapcsolni, életkori sajátosságaiknak megfelelő szinten meglátni és **felismerni a környezeti** problémákat, a fenntarthatóság sarkalatos kérdéseit, illetve azok megoldására megfelelő válaszokat keresni.

Célunk, hogy tanulóink az egyes problémák megoldásának minél több alternatíváját ismerjék meg, igyekezzenek kiválasztani a körülményekhez képest legjobb megoldást.

Igyekszünk megértetni tanulóinkkal, hogy a környezeti problémák nem függetlenek a társadalmi, gazdasági hatásoktól, azok gyakran ok-okozati összefüggésben állnak egymással. Életkori jellemzőik figyelembevételével olyan **magatartásformák** kialakítására törekszünk, melyek segítségével ezen összefüggéseket is szem előtt tartva vesznek részt környezetük alakításában. Mindezek mellett tanulóinkban olyan **életminőség** iránti igény felkeltését is szeretnénk elérni, amely szoros összefüggésben van környezetünk minőségével, gazdagságával.

Fontos feladatunknak tartjuk, hogy megértessük tanulóinkkal: az ember a természet része, életének alakítása csak akkor lehet igazán eredményes, ha az a természet törvényeinek ismeretében, azokkal összhangban történik; ha a természettel harmóniában akarja céljait megvalósítani. E feladatok megvalósításával kívánjuk tanulóinkban kialakítani, elősegíteni a **környezettudatos magatartást**, a környezetért felelős életvitelt; a természet, az ember, az épített és a társadalmi környezetet tisztelő szokásrendszert.

A környezeti nevelési és fenntarthatósági program megvalósítása során **bemutatjuk tanulóinknak és gyakoroltatjuk** velük azokat a környezetünk megóvásához szükséges készségeket és képességeket, amelyek a természeti és társadalmi környezet zavartalan együttműködését segíthetik elő, megóvják, esetleg javítják annak minőségét, mely által saját életterük is tisztábbá, esztétikusabbá és élhetőbbé válhat.

Nevelő – oktató munkánknak ezt az elemét valamennyi kollégánk esetében előtérbe helyezi az a tény, hogy a 122/2018.(VII: 10.) kormányrendelet értelmében a pedagógus kompetenciák listája 2019. január 1-től kibővült: új, 9. kompetenciaként éppen a fenntarthatósággal, a környezettudatossággal összefüggő képességek és egyéni teljesítmény jelenik meg a pedagógusok 2020-tól érvényesülő minősítési rendszerében.

A felsorolt célok megvalósításának **szervezeti keretei** iskolánkban:

- szaktárgyi órák,
- osztályközösség-építés óra.

Mivel tagintézményeink tanulói Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén, Békés és Hajdú-Bihar vármegye több helységében folytatják tanulmányaikat, mindenhol bérelt iskolai helyiségekben, ezért **alkalmazkodunk** a befogadó iskola körülményeihez.

Alapelvek, jövőkép, hosszú távú célok

Iskolánk feladatának tekinti azt, hogy diákjaink ne csak saját pillanatnyi érdekeik szerint, hanem a Föld egészének fennmaradása érdekében cselekedjenek. Ennek eléréséhez a következő célok megvalósítását tartjuk szem előtt az iskolai élet valamennyi színterén, valamennyi tevékenységünket áthatva.

Általános célok, értékek

- az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt

- a Föld egészséges folyamatainak visszaállítása, harmóniára törekvés
- a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése

Pedagógiai célok

- az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- rendszerszemléletre nevelés
- holisztikus és globális szemléletmód kialakítása
- a szerves kultúra megvalósítása a környezeti nevelésben
- fenntarthatóságra nevelés, az elveivel való azonosulás elősegítése
- a környezetetika hatékony fejlesztése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- tolerancia és segítő életmód kialakítása
- a környezettudatos magatartás és életvitel kialakulásának segítése
- az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- az egészség és a környezet összefüggéseinek felismertetése
- a helyzetfelismerés, az ok-okozati összefüggések felismerése képességének kialakítása, fejlesztése
- problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség fejlesztése
- globális összefüggések megértése iránti igény felkeltése

Konkrét célok és feladatok:

- természeti – épített – szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése
- helyi értékek és problémák feltérképezése
- lakóhely megismerése (értékek, gondok – a megoldás módjai)
- hagyományok védelme: család – iskola – település – nemzet szinteken
- azonosságtudat fejlesztése a fenti szinteken

Tanórai keretek

Minden tantárgy tanításához a szaktanárok tanmenetükben kidolgozzák a helyi tanterv mélységében a környezeti nevelési tartalmakat és azok megvalósítására használt tevékenységi formákat, módszereket.

A tantárgyi lehetőségek

Magyar nyelv és irodalom

A tanulók

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását
- ismerjék meg közvetlen természetes- és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat
- ismerjék meg az irodalmi művekben megjelenő természeti és környezeti értékeket, az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolatok kialakulását
- legyenek képesek irodalmi szövegek alapján problémafelvetésekre, vitára, véleményalkotásra, érvelésre
- erősödjön esztétikai, erkölcsi érzékenységük

- tudatosan készüljenek az anyanyelv védelmére, a „nyelvi környezetszennyezés” elkerülésére
- sajátítsák el a médiumok elemzésének technikáit

A tanulókbán

- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés, a jó problémafelvetés, vitakészség, véleményalkotási képesség
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelemi témájú könyvek feldolgozásával
- fejlesszük az egyéni és a közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével

Történelem

A tanulók

- értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet
- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete
- legyenek képesek a globális problémákra megoldásokat keresni a természeti népek példáján keresztül
- értsék meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét és feladatait a problémák elhárításában, csökkentésében

Idegen nyelv

A tanulók

- váljanak érzékenyebbek a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek feldolgozásának segítségével
- legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit
- tudják más népek ilyen irányú tevékenységeit és ismerjék az idegen országok környezetvédelemmel foglalkozó szervezeteit

A tanulókbán

- alakuljon ki és fejlődjön a nemzetközi felelősség a környezettel szemben
- fejlődjön az idegen nyelvi kommunikáció képessége, és fedezzék fel ennek lehetőségeit

Matematika

A tanulók

- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni
- legyenek képesek reális becslésekre

- tudjanak egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni

A tanulókban

- alakuljon ki a rendszerben való gondolkodás
- alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket

Fizika

A tanulók

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő, és élettelen közötti kölcsönhatásokat
- tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni
- ismereteik birtokában váljanak tetteik következményeit látó állampolgárrá
- ismerjék meg az alternatív energiahordozókat és forrásokat

Kémia

A tanulók

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére
- ismerjék a környezetüket legjobban szennyező anyagokat, törekedjenek ezek használatának csökkentésére
- ismerjék az emberi szervezetre káros anyagokat és ezek szervezetre gyakorolt hatásait, tartózkodjanak ezek kipróbálásától
- értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüljék meg ezek gazdasági hatásait

Földrajz

A tanulók

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit
- értsék meg, hogy a népek eltérő természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmódjukat, világszemléletüket
- értsék meg, hogy a társadalomföldrajzi változások, a felgyorsult fogyasztás a Föld erőforrásainak kimerüléséhez vezet
- ismerjék meg a globális problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék, szeressék és őrizzék a természeti és az épített környezet szépségeit

A tanulókban

- a környezet értékeinek megismerésével erősödjön a környezettudatos életmód iránti igény
- alakuljon ki az igény a szülőföld cselekvő felfedezésére

- fejlődjön közösségük, lakóhelyük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában való aktív részvételi készség

Biológia

A tanulók

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék és szeressék a természeti és az épített környezetet
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok-okozati összefüggéseket
- legyenek tájékozottak a földi élővilág sokféleségét, valamint az emberek és biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszerrel illetően
- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére
- sajátítsák el a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikákat

A tanulóknak

- alakuljon ki ökológiai szemléletmód
- alakuljon ki a természeti és az épített környezet iránti felelősség

Természettudomány

A tanulók

- ismerjék meg az emberi szervezet felépítését és működését,
- ismerjék meg az egészségkárosító szerek (alkohol, cigaretta, drog, toxikus vegyületek...) emberi szervezetre gyakorolt káros hatásait,
- ismerjék meg a tantárgyak közötti kapcsolódási pontokat, azt, hogy a természetben minden min-
dennel összefügg
- ismerjék meg az egyes mérgezések tüneteit,
- ismerjék meg a túlzott gyógyszerfogyasztás egészségügyi kockázatait,
- ismerjék meg az étkezési zavarokat
- ismerjék meg szív- és érrendszeri betegségek veszélyeztető tényezőit és ezek megelőzésének le-
hetőségeit.

Minden tantárgy esetén informatika és könyvtárhasználat.

A tanulók

- legyenek képesek az interneten illetve a szakirodalomban információkat keresni, konkrét, a valós életből vett példákat értelmezni, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni
- legyenek képesek a számítógép segítségével megszerezhető tudás szűrésére, váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjék meg az informatikában (pl. az internethasználatban) rejlő környezetvédelmi lehetőségeket
- használják a világhálót kutatómunkára, ismeretszerzésre
- futtassanak környezeti elemek megváltozását figyelembevevő szimulációkat és statisztikai teszteket
- rendezzenek környezeti kérdésekről virtuális fórumot máshová járó diákokkal közösen
- ismerjék meg a távközlési-informatikai berendezések környezetkárosító hatásait

- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket informatikai módszerekkel demonstrálják (számítástechnika alkalmazása, könyvtárhasználat, irodalmi hivatkozások)
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére a különféle szoftverek (adatok táblázatos tárolása, kiértékelése, összefüggések vizsgálata, statisztikai módszerek alkalmazása) segítségével
- az informatikai eszközök használata során valósítsák meg az anyag- és energiatakarékos alkalmazás feltételeit.

A környezeti nevelés hatékonyságának mérése

A környezeti nevelés eredménye **nem mérhető olyan egzakt módon**, mint a tantárgyi tudás. Az sem egyértelmű, hogy mi tekinthető az iskolai és mi a családi nevelés eredményének! A fejlődés folyamatos követése és az iskolai célokkal történő összevetése alapvető nevelői kötelesség

A környezeti nevelés pedagógiai céljai, feladatai, illetve előírt követelményei határozzák meg azokat a tartalmakat, melyek **értékelése a feladatunk**. Nevelő tevékenységünk során – mint azt a korábbi fejezetekből láthattuk – szakítani szeretnénk a passzív befogadás, a konvergens gondolkodás egyeduralkodó, a beszűkítés, az uniformizálás rossz gyakorlatával. Az értékmegőrzésre, az értékteremtésre és értékátadásra vállalkoztunk, a gyermek teljes személyiségét fejlesztjük.

A pedagógus környezeti nevelési gyakorlatának színvonalát minősíthetjük az alábbi elvárások megítélésével:

- Rendelkezzenek mindazon ismeretekkel, szakmai hozzáértéssel és személyiségvonásokkal, amelyek a környezettudatosság és az együttélési morál alakítása során mintaként szolgálnak.
- Felkészülésüket hassa át az együttműködésre törekvés.
- Törekedjenek fenntartani az egyensúlyt a személyiség szabadsága és a munkavégzés rendje között.
- Tanulóik számára jól szervezett tevékenységek során biztosítanak sokoldalú, személyes tapasztalatszerzési lehetőséget és kommunikációs helyzetet.
- Adjanak alkalmat az önálló elemzés, szabály, sejtés tanulói megfogalmazásának.
- Segítsék a szabály, összefüggés, megállapítás napi élethelyzetekben megjelenő példáinak és a szükségszerűségek felismerését.
- Olyan lehetőségeket biztosítsanak, hogy a tananyag legyen természetes valóságában tanulmányozható és élményt nyújtson.
- Szervezzék meg az egyéni és kooperatív tanulás formáit, biztosítsák a differenciálás lehetőségeit a képességek fejlesztésének folyamatában.
- A rendszerszemléletű gondolkodás kialakulását célozza meg.

A tevékenységek szervezése és koordinálása során biztosítsák:

- a tanulói kíváncsiság megőrzését;
- az aktivitás fenntartását és megerősítését;
- a belső motivációs bázis fejlesztését;
- a megismerő és rövid úton célra vezető stratégiák felismerését, lehetőségeit;
- a tanuló jogát véleményének megfogalmazására, a tévedésre, elgondolásainak módosítására, az új utak keresésére;

- az igények kialakulását a gondolatmenetek elemzésére; a problémamegoldás folyamatának tudatos tervezésére, megvalósítására és a szükséges következmények számbavételére is.

13. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Intézményünk napi működésében érvényesülnek az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló **2003. évi CXXV. törvény** előírásai.

Ez a jogszabály valamennyi államigazgatási szektorra érvényes, ám egyes előírásai **közvetlenül az oktatásügyre** irányulnak (diszkrimináció- és szegregációmentesség, a 3H-s tanulók oktatási és társadalmi integrációja; részletek a 7.§, 27.§-ban) – a következőkben az utóbbiakat tekintjük át

A jogszabályi háttér ismeretében a köznevelési (Nkt.) és a gyermekvédelmi törvény (Gyvt.) összehasonlítása alapján megállapítható, hogy a 2H, 3H fogalmak meghatározása **nevelésszociológiai** alapon történik; a tanulók **társadalmi helyzetét/adottságait** érvényesíti (az Nkt. értelmező rendelkezéseiben meg sem jelennek ezek a fogalmak);

A nevelésszociológiai meghatározás szerint az iskolai hátrányok egyik eredője a gyermek/tanuló családjának szegénységgel, alacsony iskolázottsággal jellemezhető hátrányos **szociokulturális társadalmi helyzete**.

A hátrányos helyzet definiálása csakis a társadalmi hátrányokat veszi figyelembe; az egyéb (például egyéni képességekben mutatkozó) elmaradásokat más fogalomkörbe sorolja.

A tanulási esélyegyenlőség segítésének elvei:

- **Tanórai differenciálás** heterogén csoportban (Ez a terület - a sikeres integráció egyik feltételként az egyéni fejlődési különbségeknek, szükségleteknek megfelelő fejlesztés módszereit tartalmazza).
- **Kooperatív tanulás** (A kooperatív tanulás alapelvei az együttnevelés, a tanulói együttműködés révén lehetőséget adnak a legfontosabb kompetenciák fejlesztésére).
- **Hatékony tanuló megismerési technikák és patronáló rendszerek** (A cél a pedagógiai kompetencia erősítése a tanuló megismerési módszerek kreatív alkalmazásában - a pedagógiai megfigyelés, dokumentumelemzés, interjútechnikák és kérdőíves eljárások területén. Ezáltal lehetővé válik, hogy a pedagógusok mélyebben, és egyúttal előítélet mentesen ismerjék meg a fiatalok viselkedését meghatározó tényezőket, valamint a tanulókra ható közvetlen környezeti jellemzőket).

A hivatkozott jogszabályi előírások szellemiségével, intézményi szintű alkalmazásával kapcsolatos helyi nevelési elvek és módszerek megjelennek Pedagógiai programunk Nevelési programjában, azok ismétlésétől ezen a helyen eltekintünk, viszont a Helyi tanterv vonatkozásában fontosnak tartjuk az alábbiak hangsúlyozását:

A tanulók jogainak érvényesítéséhez az iskolának (az iskolafenntartóval, a családdal, szakmai és civil szervezetekkel együttműködve) a következő elvek szerint kell biztosítania a nevelő-oktató munka feltételeit:

- **kulcskompetenciák** folyamatos, az egyénhez igazodó fejlesztése; a kompetenciák megszilárdítása a **9-10. évfolyamon**,
- a tanulók **tanulási nehézségeinek feltárása**, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és valamennyi területén;

- a tanulási esélyegyenlőség eredményes segítésének egyik alapvető feltétele a tanulók **személyiségének** megismerése, az ahhoz **illeszkedő pedagógiai módszerek** alkalmazása;
- a tanulók önmagukhoz és másokhoz viszonyított kiemelkedő teljesítményeinek, **tehetségjegyeinek feltárása**, fejlesztése a tanórákon, más iskolai foglalkozásokon és e tevékenység támogatása az iskolán kívül;
- **adaptív tanulásszervezési eljárások** alkalmazása; egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása.

A társadalmi tendenciák azt mutatják, hogy tanulóink egyre több negatív hatásnak, veszélynek vannak kitéve. Ezért iskolánk kiemelt feladatának tartja a szociálisan hátrányos körülmények között élő tanulók problémáinak kezelését, a tanulók veszélyeztetettségének megelőzését, illetve megszüntetését.

Diákjaink elsősorban olyan nem tanköteles korú fiatal felnőttek és felnőttek közül kerülnek ki, akiknek személyes körülményeik vagy szociális helyzetük okán tanköteles korukban középfokú végzettséget nem sikerült szerezniük. Általában a törvényi értelemben nem tekinthetők hátrányos helyzetű tanulónak, bár a hátrányos illetve halmozottan hátrányos helyzet ismérvei felismerhetők náluk. Jelentős részük éppen ezen körülményei miatt kényszerül a felnőttoktatás keretében folytatni, befejezni középfokú tanulmányait. Így az esélyegyenlőség biztosítása természetes módon iskolánk alapeszméje, mely minden tevékenységünket áthatja, célkitűzéseinktől kezdve tanterveinken át az alkalmazott módszereinkig.

Az esélyegyenlőség biztosítása jelenthet csak kellő alapot ahhoz, hogy képzési célkitűzéseink megvalósuljanak, oktatásunk eredményesnek legyen mondható. Az egyenlő bánásmód követelményeinek érvényesítése alapvető cél a tanulók beiratkozásától kezdve, a tananyag kiválasztásában, a tanításban, az ismeretátadásban, az egyéni fejlesztésben, a felzárkóztatásban, az értékelésben, a fegyelmezésben, a tanár – diák viszony mindennapi gyakorlatában.

Iskolánkban és tagintézményeinkben fokozottan figyelünk arra, hogy **hátrányos megkülönböztetés** egyetlen tanulónkat sem érheti. Iskoláinkra jellemző befogadó és toleráns légkör kellő biztosítékát jelenti ennek.

Természetesen nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét, ha a hátrányos helyzetre való tekintettel tanulóink **pozitív diszkriminációban** részesülnek élethelyzetükre való tekintettel, vagy éppen a hátrányaik ledolgozása érdekében, oly módon hogy az mások rovására nem biztosít feltétlen előnyt, nem sérti mások alapvető jogait.

A **nevelőtestület minden tagja felelős** azért, hogy tisztában legyen az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokkal és tevékenysége során biztosítsa azok maradéktalan teljesülését. Minden alkalmazottunk kötelessége, hogy az esélyegyenlőség bármilyen vélt, vagy valós sérülése esetén eljárjon annak megszüntetése érdekében.

Nemi, vallási, világnézeti vagy etnikai alapon semmiféle megkülönböztetés nem fogadható el. Külön is tilos a lelkiismereti szabadság korlátozása, az agresszió, a brutalitás és a megalázás minden formája, mások lelki és testi egészségének veszélyeztetése, illetve e tiltott magatartások propagálása.

14. A tanulók jutalmazásával összefüggő, a tanulók magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

Az Nkt. kötelező érvényű előírása értelmében a tanulót a tőle elvárhatónál jobb teljesítményéért az intézmény házirendjében foglaltak szerint jutalmazni kell.

A Helyi tanterv 9. fejezetében részletezett értékelési rendszerünk nyomán a kiemelkedő (jó, jeles) tanév végi osztályzatot, az adott tanulócsoport átlagteljesítményéhez mért kiemelkedő egyéni teljesítményt a nevelőtestület jutalmazással ismeri el, amelynek anyagi feltételeit a fenntartó által meghatározott keretösszeg képezi.

15. A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek

Az iskola nevelési programjának, helyi tantervének és szakmai programjának felülvizsgálat, módosítása során az iskolavezetés és a tanári kar megállapította, hogy a központi (közismereti és szakmai) kerettantervben foglalt kötelező fejezetek hiánytalanul szabályozzák iskolánk nevelő – oktató - képző tevékenységének valamennyi területét. Ennek megfelelően kiegészítő elvek, további helyi szabályozók beiktatását nem tartjuk szükségesnek.

16. A 11-12. évfolyamon az emelt szintű érettségire történő felkészítéshez az emelt szintű oktatásban alkalmazott fejlesztési feladatok és követelmények a módosított NAT-hoz igazított és megújított követelmények a 2022. 01. 01-jétől hatályba lépett vizsgaszabályzat 3. sz. mellékletében található

Részletes szabályozás: Helyi tanterv 7-8. részfejezetében

17. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai, szükség esetén különbözeti / osztályozó vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamismétléssel.

Részletes szabályozás: Nevelési program 10. részfejezetében

18. Az iskolában alkalmazott sajátos pedagógiai módszerek, beleértve a témanapokat, témaheteket és a projektoktatást is.

A címben jelölt sajátos pedagógiai módszerek és eljárások **egységes szabályozásától** – a tagintézmények eltérő feltételrendszere miatt – **eltekintünk**, azok helyi érvényesítését az éves munkatervek és a szaktanári tanmenetek rögzítik.

Fenntartjuk egyidejűleg a **felnevelést** sajátos módszertani megfontolásainak a Nevelési program és a Helyi tanterv adott részfejezeteiben már kifejtett elvárásokat.

19. A Helyi tanterv további kötelező elemei

A magasabb évfolyamra lépés feltételei

A Helyi tantervben rögzítettük, hogy intézményünk a gimnáziumi felnevelésre kiadott **központi kerettantervet** alkalmazza. Mivel azok meghatározzák az egyes tantárgyak témaköreit, tartalmát, valamint a tantárgyak egy vagy két évfolyamonkénti követelményeit és a tantárgyközi tudás- és képességtérületek fejlesztésének feladatait (ily módon biztosítják az adott pedagógiai szakaszt lezáró vizsgák követelményeire való felkészítést, felkészülést), **az ellenőrzés – értékelés viszonyítási alapjául is szolgál**

nak. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a **tanulók magasabb évfolyamra lépésének elvi feltétele a kerettantervi követelmények legalább elégséges szinten történő teljesítése.**

Minőségügyi szándékainknak megfelelően ez az **egységes feltétel** biztosítja a tagintézményeink közötti **átjárhatóságot**, ami azon túl, hogy a nyitottság egyik feltételét garantálja, elősegíti a tagintézmények közötti együttműködést, valamint a tanulók számára a különböző tanulói utak választását, a családi, munkahelyi változásokból eredő problémák megoldását.

A **gyakorlati megvalósítás** elemei, eljárásai a következők:

- Az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület **osztályozó értekezleten** áttekinti, és a pedagógus által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről. A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen **teljesítette**.
- A követelmények teljesítését a nevelők a tanulók **év közbeni** tanulmányi munkája, illetve **érdemjegyei** alapján bírálják el. Minden évfolyamon minden tantárgyból a minimum „**elégséges**” év végi osztályzatot kell megszereznie a tanulónak a továbbhaladáshoz. A tanuló tantárgyi értékeléséről, félévi és év végi osztályzatáról a tantárgyat tanító pedagógus dönt, de az osztályzatnak tükröznie kell a tanuló teljesítményét, és szinkronban kell lennie az /elektronikus naplóba beírt évközi érdemjegyekkel.
- A tanuló magasabb évfolyamra lépéséről az osztályt tanító **tanárok közössége** dönt.

Ha a tanuló valamely tantárgyból **előrehozott érettségi** vizsgát tett, ezáltal az adott tantárgy tanulmányi követelményeit teljesítette. Az iskola magasabb évfolyamán vagy évismétlés esetén e tantárgy tanulásával kapcsolatban **nincsenek további kötelezettségei**.

- **Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei**

A NAT egyértelműen szabályozza a **tanulók napi és heti iskolai** terhelésének mértékét. Ezt figyelembe véve és érvényesítve a helyi tantervben kell arról intézkednie a nevelőtestületnek, hogy az **otthoni** tanulás milyen mennyiségű, időigényű többletterhelést eredményezhet. Az **esti** munkarend szerinti képzés óraszámai a nappali munkarendszerinti kötelező óraszámok fele, az érettségi követelményei viszont teljesen azonosak. Ezért a képzés során fokozottan szükséges támaszkodni a tanulók **önálló, otthoni tanulására**, a tanult ismeretek otthoni begyakorlására.

Intézményünkben az alábbi kereteket tekintjük irányadónak az **otthoni terhelés** mértékét illetően:

- az egyéni felkészülést szolgáló **feladatok jellegét** (írásbeliség és/vagy szóbeliség, memorizálás, problémamegoldás, gyakorlati alkalmazás, stb.) a tantárgypedagógiai normák és a kerettantervi téma tartalma szerint eltérő módon – a **szaktanár** határozza meg;
- a **feladatok típusában** meg kell jeleníteni az országos mérések (kompetenciamérés, érettségi és szakmai vizsgák) feladattípusait;
- az otthoni felkészülés **időigénye** tanulónként eltérő; az átlagos elvárás az, hogy az időráfordítás ne haladja meg a tantárgy heti óraszámának 50%-át.

Minden egyes tantárgy konkrét, a kerettantervből levezetett programja tartalmazza az **egyéni felkészülés** keretében szóban, illetve írásban elvégzendő, elsajátítandó tananyagot. Az aktuális otthoni feladatok meghatározásánál minden szaktanár – kollégáival egyeztetve – törekszik a tanulók **egyenletes** terhelésére.

A Kölcsey Ferenc Gimnázium tantárgyi tanterve

A gimnázium (9 - 12. évfolyam) céljai és feladatai

A felnőttek gimnáziuma 9 -12. osztályának feladata az általános műveltség kiterjesztése és elmélyítése, a magasabb műveltség megszerzésének megalapozása, az érettségi vizsgára és a munkába állásra, illetve a felsőfokú tanulmányok megkezdésére való felkészítés érdekében.

Olyan ismereteket és képességeket nyújt, amelyek átfogják az általános műveltség középiskolai körét, tekintetbe véve a tanulók élettapasztalatait és korábbi (általános iskolai, illetve megszakított középiskolai) tanulmányait, rendezve és kiegészítve ezek eredményeit.

Ebből kiindulva a felnőttek gimnáziuma megteremti az érettségi vizsgára, a középfokra alapozott szakképzés, a felsőfokú továbbtanulás, a munkaerőpiacon történő előnyösebb elhelyezkedés lehetőségét.

A tananyag tantárgyi és tantárgyközi tartalmait, tevékenységformáit közvetítik és továbbfejlesztik a kommunikációs és a tanulási képességeket, a kulcskompetenciákat, az élethosszig tartó tanulás igényeinek és az erre való képességek kifejlődésének érdekében.

Alkalmat adnak a tanulók életvitelének, társadalmi létformáiknak és a világban való tájékozottságuk továbbfejlesztésére. Rehabilitációs lehetőséget biztosítanak korábbi iskolai kudarcaik kompenzálására. Módot nyújtanak a tanulók személyiségének minél átfogóbb fejlesztésére, szocializálására.

A középfokú tananyag nemcsak ismeretek rendszere, hanem ezzel együtt bevált megismerési-tanulási és cselekvési módszerek elsajátítási eszköze is, az ismeretelsajátítástól elválaszthatatlan gondolkodási és cselekvési műveletek kifejlesztője.

Ily módon törekszenek a műveltség elvontabb elméleti és konkrétabb gyakorlati szintjeinek egyensúlyára, az elméleti és a gyakorlati gondolkodás közti átmenetek létrehozására, - különös tekintettel az érettségi vizsgára, illetve a felsőfokú továbbtanulás lehetőségeinek biztosítására.

Hangsúly került a reproductív gondolkodás továbbfejlesztési lehetőségeinek biztosítására, a problémamegoldó és a kreatív működés irányába. Mindezek a felnőttek gimnáziuma kiemelt feladataihoz kapcsolódnak.

A helyi tanterv kialakításánál figyelembe vettük, hogy a tanulók megismerjék és elsajátítsák a korszerű, a 21. századnak megfelelő természettudományos ismereteket, tisztában legyenek azok alkalmazásának módjaival, előnyeikkel és esetleges veszélyeikkel. A tantárgyi tartalmak kialakítása során különös tekintettel voltunk a komplex, környezettudatos szemléletmód érvényesítésére. Az elmélet gyakorlati alkalmazásainál törekszünk arra, hogy a mindennapi életből vegyük a példáinkat, tekintettel tanulóink ilyen irányú tapasztalatainak nagy számára.

Az egyes tantárgyak tantervei, vizsgakövetelményei

~~Az egyes tantárgyak tanterveit, vizsgakövetelményeit a **mellékletek** tartalmazzák.~~

TANTÁRGYI TANTERV

2020 NAT

Magyar nyelv és irodalom

Történelem

Matematika

Idegen nyelv (német nyelv; angol nyelv)

Fizika

Biológia

Kémia

Földrajz

Digitális kultúra

Mozgókép kultúra és médiaismeret vagy dráma és színház

Művészetek

Osztályközösség-építés

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

1. A pedagógiai program megismerésének lehetősége

Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.

A Pedagógiai program egy példánya az intézményben és tagintézményekben, egy példánya az iskola fenntartójánál megtalálható, az érdeklődők számára hozzáférhető.

A Pedagógiai program iskolánk honlapján megtekinthető.

2. A pedagógiai program érvényességi ideje:

Jelen Pedagógiai program a 2023/2024-es tanév első tanítási napjától kezdődően a Kölcsey Ferenc Gimnáziumban és valamennyi tagintézményében hatályos.

Jelen átdolgozás a NAT 2012 kivezetése, a 2023. évi LII. tv. a pedagógusok új életpályájáról szóló törvénynek a KRÉTA Elektronikus napló és tanulmányi rendszer kötelező használatára vonatkozó előírása miatt vált szükségessé. Változatlanul hagyta a nevelőtestület által 2021. augusztus 27-én elfogadott módosított Pedagógiai Program helyi tantervében meghatározott NAT 2020 szerinti tantárgyi hálókat, a tantervet (tananyagtartalmakat, tantárgyi célokat, követelményeket).

Jelen Pedagógiai Program érvényes mindaddig, míg a törvényi rendelkezés elő nem írja vagy a módosítását az erre felhatalmazottak nem kezdeményezik.

3. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja, a nevelők értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és a megfogalmazott tantárgyi célok, valamint a követelmények megvalósulását.

4. A pedagógiai program módosítását kezdeményezheti

- az intézmény vezetője
- a nevelőtestület legalább 25%-a.

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az igazgató jóváhagyásával válik érvényessé. A fenntartó egyetértési jogot gyakorol.

5. A Pedagógiai Program melléklete

A Pedagógiai Program mellékletét képezik az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témakörei.

A módosított pedagógiai programot, a jóváhagyást követő tanév kezdő napjától kell bevezetni.

A nevelőtestület 2023. augusztus 25-én a Pedagógiai programot elfogadta.

Nyíregyháza, 2023. 08. 25.

MS6 JWC

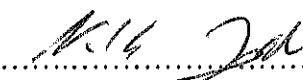
Novák Judit
igazgató

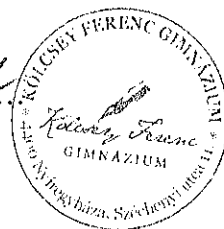

ZÁRADÉK

A Kölcsey Ferenc Gimnázium Pedagógiai programját jóváhagyom.

Nyíregyháza, 2023. 08. 25.

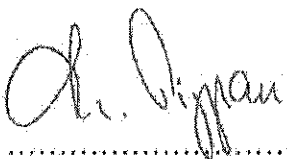

.....
Novák Judit
igazgató

ZÁRADÉK

A Kölcsey Ferenc Gimnázium 2023. 08. 25-én elfogadott Pedagógiai programjával egyetértek.

Budakalász, 2023. 08. 25.

.....

fenntartó

ügyvezető

SZILVER Nonprofit Kft.
2011 Budakalász, Erdőhatár u. 84.
Adószám: 18081802-2-13
Bankkaszírszáma: 117033006-20360155
Cégjegyzékszám: 13-09-125201

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
9–12. ÉVFOLYAM
(ESTI TAGOZAT)
(LEVELEZŐ TAGOZAT)

Magyar nyelv és irodalom

A Nemzeti Alaptantervben meghatározott célok és feladatok

2020

9-10. évfolyam

Az anyanyelv már nevében is a legszorosabb összetartozást fejezi ki az azonos nyelvet beszélő emberek között. Az anyanyelven megszülető irodalom alkotói és hallgatói olyan olvasói hagyományt, kultúrát teremtenek, amely megerősíti egy közösség tagjainak az identitását, mert a „... nemzeti hagyomány s nemzeti poézis szoros függésben állanak egymással” (Kölcsey Ferenc). Egy nemzet megmaradásának alapja, de fennmaradásának, jövőjének is a záloga a kultúrája, az anyanyelve.

A magyar nyelv és irodalom tantárgynak ezért van kitüntetett szerepe: gondolkodni tanít, ismereteket ad át, szellemi, erkölcsi örökséget hagyományoz. Egy nép szimbolikus szövegei többnyire irodalmi alkotások, amelyek a legszorosabb összetartozást fejezik ki. Ezek olvasása, tanítása személyiséget formál, fejleszti a szépérzéket, az ítélőképességet, az erkölcsi érzéket. Ezzel a magyar nyelv és irodalom tantárgy az érzelmi nevelés egyik legfontosabb eszköze.

Kultúránk, benne irodalmunk magyarul született meg, és ezen a nyelven formálódik tovább. A magyar irodalom a Kárpát-medence magyarságának irodalma. Nyelvünk, történelmünk, kultúránk közös. Kulturális értelemben egy nemzet vagyunk. Ezért a magyar nyelv és irodalom tantárgy is a Kárpát-medencei magyarság irodalmát, szellemi örökségét egységesen és egységben kezeli.

A középfokú képzés szakaszában, a 9–12. évfolyamon a nevelésnek-oktatásnak sok és sokrétű cél- és feladatrendszere van:

- Cél, hogy a felnőtt diákok megértsék a nemzet, a szűkebb közösség és az egyes ember kapcsolatát. Megismerjék kultúrájukat, annak gondolati, erkölcsi tartalmait, esztétikai értékeit. Ennek révén szellemileg és érzelmileg is kötődjenek ahhoz. Ismerjék és értsék múltjukat, jelenüket, benne önmagukat.

- A felnőtt tanulók felkészítése arra, hogy ennek a kulturális hagyománynak értői és később formálói legyenek.
- A felnőtt tanulók megértsék a gondolkodás, a viselkedés és a nyelvhasználat összefüggéseit, ennek feltétele a biztos szövegértés és szövegalkotás képességének fejlesztése. Az, hogy a diákok szabatosan és pontosan, illetve a kommunikációs helyzetnek megfelelően tudják kifejezni magukat.
- Ismerjék nyelvünk szerkezetét, grammatikáját, a nyelvhelyességi szabályokat, a stilisztikai árnyalatokat, hiszen csak ezek ismeretében tudják megítélni saját és a többi ember nyelvi teljesítményét. Ezek alapján ismerik fel az adott kommunikációs helyzetet, szövegösszefüggést, a műfaji elvárásokat.
- Cél, hogy a nyelvi megnyilatkozások jelentésszintjeit és -árnyalatait a képzési szakasz végén megértsék, mert így veszik észre a manipulációt, vagy értik meg az összetett üzeneteket.
- A felnőtt tanulók tudják elhelyezni anyanyelvüket a világ többi nyelve között, ismerjék nyelvük történelmi fejlődését. Értsék, hogy a nyelv a jelenben is folyamatosan változik, s ezért a változásért felelősséggel tartoznak.
- Alakuljon ki nyelvhasználati igényességük. Legyen elemi elvárás számukra – önmaguktól és másoktól is – a pontos és a magyar nyelvhelyességi szabályokat betartó szövegalkotás, a magyar helyesírás szabályainak ismerete.
- Értsék meg és példákkal tudják szemléltetni, hogy a nyelv és a gondolkodás, a beszéd és a gondolkodás feltételezik egymást, szorosan összefüggnek, ismerjék fel, hogy a nyelv szegényedése a gondolkodás szegényedését jelenti.
- Fontos cél a digitális kompetencia fejlesztése is, az IKT-eszközök tudatos és kreatív alkalmazása.
- A digitális világ bővülésével a felnőtt tanulókra hatalmas információmennyiség zúdul. Meg kell tanulniuk kiválasztani a fontos, értékes adatokat és ismereteket, azt is, hogy ezen adatokat és információkat etikusan és elemzően használják, építsék be tudásukba.
- Az irodalmi szövegek megértéséhez elengedhetetlen, hogy a felnőtt tanulók rendelkezzenek megfelelő művészettörténeti, műfaj-történeti, irodalomelméleti, -történeti ismeretekkel. A képzési szakasz első felében ezek az ismeretek állnak a tananyag középpontjában. Fontos, hogy a diákok az irodalmat egy közösség történelmi-társadalmi folyamataként is lássák. A képzési szakasz második felében a szerzői portrék és látásmódok is helyet kapnak. *Mindkét képzési szakasz célja és feladata az irodalmi művek elemző értelmezése.* Ez fejleszti a gondolkodást, az erkölcsi érzéket, segíti az érzelmi nevelést. Az önálló elemzési készség fejleszti az önismeretet, önbizalmat ad, fejleszti az anyanyelvi kompetenciát is.
- Cél, hogy a felnőtt tanulók rendelkezzenek az irodalmi művek értelmezéséhez szükséges elemzési stratégiákkal. A művek tartalmi összefoglalásán túl vállalkozzanak önálló értelmezés kialakítására.
- Vegyék észre a különböző korok szerzői, művei között kialakuló párbeszédet, az irodalom vándortémáit és motívumait, értsék meg azok jelentésváltozását.
- A XXI. század emberei már élethosszig tanulnak, ezért a felnőtt diákoknak is meg kell őrizni kíváncsiságukat, meg kell tanulniuk középiskolás módon tanulni. Ennek feltétele, hogy olvasó emberré neveljük őket, akik többféle olvasási és értelmezési technikákkal rendelkeznek, az általuk olvasott szövegeket képesek mérlegelve végiggondolni. Össze tudják kapcsolni a már meglévő ismereteiket az olvasott, hallott vagy a digitális szövegek tartalmával, képesek meglátni és kiemelni az összefüggéseket. Tudnak önállóan jegyzetelni.
- Alakuljon ki a felnőtt diákokban az önfejlesztés igénye. Ennek alapja az önvizsgálaton alapuló magatartás és gondolkodás fejlesztése. Az irodalmi szövegek sokfélesége biztosítja, hogy olyan esztétikai, morális, lélektani, társadalmi kérdésekkel szembesüljenek a tanulók, amelyekben felismerik önmagukat, saját gondolataikat.
- Kiemelt cél a gondolkodni tanítás, kíváncsiságuk, alkotókedvük megtartásával.

A magyar nyelv és irodalom más tantárgyakhoz, műveltségi területekhez is kötődik. A tantárgyi koncentráció kialakítása a tantárgyi struktúra egyik fontos elve. Bizonyos irodalmi témakörök feldolgozásához ajánljuk a művek filmes vagy színházi adaptációjának beépítését az órai munkába vagy a házi feladatba.

A magyar nyelv és irodalom tanításának nemcsak a műveltségátadás, a kompetenciafejlesztés, hanem az érzelmi nevelés is a célja. A diákok érzelmi fejlődése az alapja későbbi személyes boldogulásuknak, együttműködési képességüknek, társadalmi beilleszkedésüknek és kulturált viselkedésüknek.

A képzési szakasz feladata, hogy a tanulókat felkészítse az érettségire, tegye lehetővé – megfelelő ismeret, műveltség átadásával, a tanulói kompetenciák fejlesztésével – a sikeres továbbtanulást, a társadalomba való beilleszkedést. Érett, gondolkodó, ép erkölcsi érzékkel rendelkező, kiegyensúlyozott felnőttekként kerüljenek ki a köznevelésből.

Az órakeret minimum 80%-át a törzsanyagra kell fordítani. Az órakeret 20%-át a szaktanár választása alapján a tananyagok mélyebb, sokszínűbb tanítására, ismétlésre, gyakorlásra, esetleg a tanórán kívüli tudásszerzésre (múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése, előadó meghívása), kompetenciafejlesztésre, projekt munkák megalkotására lehet felhasználni. A választást segítő javaslatok a részletesen szabályozott kötelező törzsanyag mellett találhatóak.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy kötelező törzsanyagában csak lezárt, biztosan értékelhető életművek szerepelnek.

Az órakeret 100%-át a törzsanyag tanítására kell fordítani.

A törzsanyag órai feldolgozása kötelező.

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek

- I. **A törzsanyag**
A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.
- II. **A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak (Intézményünkben nincs órakeret a kiegészítő anyag feldolgozására)**

A törzsanyagot jelentő témákra, művekre, tevékenységekre szánt órák nem vonhatók össze a szabadon választott témák, művek értelmezésére szánt órákkal. A szövegek kiválasztásakor is ez a két elv érvényesül a magyar nyelv és az irodalom tanításában is: a törzsanyag témái és művei, a hozzájuk kapcsolódó választható témák, művek, illetve a szabadon választható témák, művek.

Az irodalom és média (film, tévéjáték, színház) kapcsolata azt jelenti, hogy a szaktanár döntése alapján – a kötelező olvasmányok kivételével – vagy a művet olvastatja el a diákokkal, vagy annak feldolgozását nézik meg.

Az iskolarendszerű felnőttoktatásban az esti és levelező tagozatokon kevesebb óra áll rendelkezésre, mint a nappali rendszerű oktatásban. Ezért a tantárgy tanítása során hangsúlyt kell helyezni az önálló (otthoni) tanulás módszereinek megismertetésére és az otthon végzett tanulmányi tevékenység folyamatos támogatására.

9–10. ÉVFOLYAM

A középiskolai képzés első szakaszának kiemelt cél- és feladatrendszere:

- A tanulás tanulása. Egy új tanulási szakaszt kezdenek el a felnőtt diákok, nagyobb, bonyolultabb tananyagokkal találkoznak. Meg kell tanulniuk a lényeget kiemelni, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátan kifejezni.
- A felnőtt diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése. A biztos szövegértés nemcsak a magyar nyelv és irodalom, de valamennyi tantárgy értő és eredményes tanulását segíti, feltétele a gondolkodás és a beszéd fejlesztésének is.
- A szövegértés és -alkotás tanulásának feltétele a biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeret, a kommunikációelmélet alapvető fogalmainak elsajátítása, hiszen csak így tudják a tanulók felismerni az adott kommunikációs helyzetet.
- Az érvelési képesség és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.
- A felnőtt tanulók személyiségfejlesztésének feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel ahhoz, hogy kérdéseket tudjanak megfogalmazni, az irodalmi szereplők, konfliktusok és saját élethelyzeteik között felfedezzék a párhuzamokat, kialakuljon elvonatkoztató képességük, s igényük és képességük arra, hogy kifejezzék saját véleményüket.
- Ez a két évfolyam a felnőtt diákok számára a tájékozódás, saját tehetségük és érdeklődési körük felfedezésének kora, ezért elengedhetetlen, hogy sokféle ismerettel és ismerethordozóval találkozzanak.
- Tudásuk megszerzésében és bővítésében a hagyományos információhordozókon kívül egyre erőteljesebb szerepet kapnak a digitális eszközök. Cél ezek észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása.
- A képzésnek ebben a szakaszában már rendszerezett nyelvtani és irodalmi (irodalomtörténeti, -elméleti, és műfaji) ismeretek elsajátítása elvárt eredmény, hiszen a képzési szakasz második felében csak így lesznek képesek a tanulók az irodalomtörténeti ismereteiket rendszerezni, így sajátítják el a nyelvészet és az irodalomtudomány – korosztályuknak megfelelő szintű – szaknyelvét, s így tudnak az érettségi dolgozatban is elvárt szintű, nyelvezetű esszét, érvelést, műfajnak megfelelő gyakorlati szöveget alkotni.

A magyar nyelv és irodalom nem pusztán tantárgy a középiskolában, hanem kulcsszerepet tölt be a tanulók identitásának kialakításában, megismerteti velük saját kultúrájukat, nemzeti önazonosságukat. A felnőtt tanulókat segíti abban, hogy a kommunikációs célnak megfelelően fejezzék ki magukat.

Fejlődjék érvelési kultúrájuk, könnyebben beilleszkedjenek környezetükbe, és ismerjék fel saját tehetségüket.

A tantárgy óratervei

Óraterv a magyar nyelv tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	1	1	1	1
Éves óraszám esti	36	36	36	32
Heti óraszám levelező	0,5	0,5	0,5	0,5
Éves óraszám levelező	18	18	18	16

Óraterv az irodalom tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	1,5	2	2	2
Éves óraszám esti	54	72	72	64
Heti óraszám levelező	1	1	1	1
Éves óraszám levelező	36	36	36	32

9–10. ÉVFOLYAM

A középiskolai képzés első szakaszának kiemelt cél- és feladatrendszere:

- A tanulás tanulása. Egy új tanulási szakaszt kezdenek el a felnőtt diákok, nagyobb, bonyolultabb tananyagokkal találkoznak. Meg kell tanulniuk a lényegyet kiemelni, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátan kifejezni.
- A felnőtt diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése. A biztos szövegértés nemcsak a magyar nyelv és irodalom, de valamennyi tantárgy értő és eredményes tanulását segíti, feltétele a gondolkodás és a beszéd fejlesztésének is.
- A szövegértés és -alkotás tanulásának feltétele a biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeret, a kommunikációelmélet alapvető fogalmainak elsajátítása, hiszen csak így tudják a tanulók felismerni az adott kommunikációs helyzetet.
- Az érvelési képesség és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.
- A felnőtt tanulók személyiségfejlesztésének feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel ahhoz, hogy kérdéseket tudjanak megfogalmazni, az irodalmi szereplők, konfliktusok és saját élethelyzeteik között felfedezzék a párhuzamokat, kialakuljon elvonatkoztató képességük, s igényük és képességük arra, hogy kifejezzék saját véleményüket.
- Ez a két évfolyam a felnőtt diákok számára a tájékozódás, saját tehetségük és érdeklődési körük felfedezésének kora, ezért elengedhetetlen, hogy sokféle ismerettel és ismerethordozóval találkozzanak.
- Tudásuk megszerzésében és bővítésében a hagyományos információhordozókon kívül egyre erőteljesebb szerepet kapnak a digitális eszközök. Cél ezek észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása.
- A képzésnek ebben a szakaszában már rendszerezett nyelvtani és irodalmi (irodalomtörténeti, -elméleti, és műfaji) ismeretek elsajátítása elvárt eredmény, hiszen a képzési szakasz második felében csak így lesznek képesek a tanulók az irodalomtörténeti ismereteiket rendszerezni, így sajátítják el a nyelvészet és az irodalomtudomány – korosztályuknak megfelelő szintű – szaknyelvét, s így tudnak az érettségi dolgozatban is elvárt szintű, nyelvezetű esszét, érvelést, műfajnak megfelelő gyakorlati szöveget alkotni.

A magyar nyelv és irodalom nem pusztán tantárgy a középiskolában, hanem kulcsszerepet tölt be a tanulók identitásának kialakításában, megismerteti velük saját kultúrájukat, nemzeti önazonosságukat. A felnőtt tanulókat segíti abban, hogy a kommunikációs célnak megfelelően fejezzék ki magukat. Fejlődjék érvelési kultúrájuk, könnyebben beilleszkedjenek környezetükbe, és ismerjék fel saját tehetségüket.

Magyar nyelvből a 10. évfolyamon év végén a tanulók anyanyelvi ismereteinek felmérése ajánlott.

A 9–10. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

MAGYAR NYELVTAN
TÖRZSANYAG

I. Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció
A kommunikáció fogalma, tényezői és funkciói
A személyközi kommunikáció
A nem nyelvi jelek
A tömegkommunikáció fogalma, típusai és funkciói
A tömegkommunikáció hatása a gondolkodásra és a nyelvre
Médiaműfajok
A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, az új digitális nyelv
II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek
A nyelv mint jelrendszer
A nyelvi szintek
A magyar nyelv hangrendszere
Hangkapcsolódási szabályszerűségek
A szavak felépítése, a szóelemek (szótő, képző, jel, rag)
A magyar nyelv szófaji rendszere: alapszófajok, mondatszók és viszonszók
A szószervezetek (szintagmák)
A mondat fogalma és csoportosítási szempontjai
Az egyszerű mondat: az alany, az állítmány, a tárgy, a határozók, a jelzők
Az összetett mondat
Az alárendelő összetett mondatok
A mellérendelő összetett mondatok
A többszörösen összetett mondatok
10. évfolyam
III. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás
A szöveg fogalma. A szövegösszefüggés, a beszédhelyzet
A szöveg típusai, a szöveg szerkezete
A szövegkohézió (lineáris és globális)
A szöveg kifejtettsége
Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv)
Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati színterek szerint
A legjellegzetesebb szövegtípusok, szövegfajták
Az esszé
A munka világához tartozó szövegek (a hivatalos levél típusai, önéletrajz, motivációs levél)
Az intertextualitás
A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek szerepe a szöveg értelmezésében
IV. Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stíluseszközök, szóképek, alakzatok
A stílus fogalma és hírértéke
A stílus kifejező ereje
Stílusrétegek: társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki és irodalmi stílus
Stílusárnyalatok (pl.: neutrális, gúnyos, patetikus, népies, familiáris, költői, archaikus)
A mondatstilisztikai eszközök (a verbális stílus, nominális stílus, a körmondat)

Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés
Szóképek (egyszerű; hasonlatból kinövő szóképek /metafora, szinesztézia/, érintkezésen nyugvó szóképek /metonímia, szinekdoché/, összetett szóképek /összetett költői kép, allegória, szimbólum/)
Költői alakzatok (ismétlés, felcserélés, kihagyás) köznyelvi és irodalmi szövegekben

Irodalom
TÖRZSANYAG
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom
A) Az irodalom és hatása
Karinthy Frigyes: A cirkusz
B) Szerzők, művek párbeszéde
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)
D) Műnemi-műfaji rendszer
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia
A) Az ősi magyar hitvilág
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)
Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)
B) A görög mitológia
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauros)
C) Egyéb teremtésmítosz
Babiloni teremtésmítosz (részlet)
III. A görög irodalom
A) Az epika születése
Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)
B) A görög líra, az időmértékes verselés
Alkaios: Az állam hajója
Alkaios: Bortal
Szapphó: Aphroditéhez
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka
Anakreón: Töredék a halálról
Anakreón: Gyűlölöm
C) A görög dráma
Színház- és drámatörténet:
Szophoklész: Antigoné
IV. A római irodalom
A) A polgárháborúk kora
Catullus: Gyűlölök és szeretek

B) Augustus kora
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1–7.sor)
Vergilius: IX. ecloga
Horatius: Thaliarchushoz
Ovidius: Átváltozások
Ovidius: Pygmalion
V. A Biblia mint kulturális kód
A) Az Ószövetség (részletek)
a) Történeti könyvek
Mózes első könyvéből részletek :
• Teremtéstörténet
• József
Mózes második könyvéből részletek:
• Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat
b) Tanító könyvek
• Zsoltárok könyve (23., 42.)
B) Újszövetség (részletek)
a) Az „örömhír”
Máté evangéliumából részletek:
• Jézus Krisztus születése, megkeresztelése
• Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata
• Passió-történet
• Jézus feltámadása
Lukács evangéliumából (részletek):
• Az irgalmas szamaritánus
• A tékozló fiú
Pál apostol Szeretethimnusza
VI. A középkor irodalma
A) Egyházi irodalom
a) Epika:
Szent Ágoston: Vallomások (részlet)
Halotti beszéd és könyörgés
b) Líra
Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról
Ómagyar Mária-siralom
B) Lovagi és udvari irodalom
a) Epika
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)
b) Líra
Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán
C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
D) A középkor világi irodalma
vágánsköltészet
Carmina Burana (részlet)
François Villon: A nagy testamentum (részletek)

10. évfolyam
VII. A reneszánsz irodalma
A) A humanista irodalom
a) Líra
Petrarca: Pó, földi kérgem
Portré: Janus Pannonius
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról
b) Epika
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése
a) Bibliafordítások
Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)
b) Zsoltárfordítások
Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár
c) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)
C) A reformáció világi irodalma
a) Históriai énekek
Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)
b) Széphistóriák
Gyergyai (Gersei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)
D) Líra a reformáció korában
a) Portré: Balassi Bálint
Balassi Bálint: Egy katonaének
Balassi Bálint: Borivóknak való
Balassi Bálint: Adj már csendességet...
Balassi Bálint: Hogy Júliára talál
b) William Shakespeare: LXXV. szonett
E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában
William Shakespeare:
Romeo és Júlia
vagy
Hamlet, dán királyfi
VIII. A barokk és a rokokó irodalma
A) Epika
a) Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás
Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)
b) Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
c) Levél
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)

d) Tudományos élet	
Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet)	
B) A kuruc kor lírája: művek, műfajok	
Rákóczi-nóta	
Őszi harmat után	
IX. A felvilágosodás irodalma	
A) Az európai felvilágosodás	
a) Epika	
Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek)	
Voltaire: Candide (részletek)	
b) Színház- és drámatörténet	
A francia klasszicista dráma	
Irodalom és színház	
Molière: A fősvény vagy Tartuffe	
Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)	
c) Líra	
Robert Burns: John Anderson	
Robert Burns: Falusi randevú	
B) A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus	
a) Epika	
Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya vagyis a dámák diadalma a farságon (részletek)	
b) Líra	
Kazinczy Ferenc: Tövises és virágok (részletek)	
Portré: Csokonai Vitéz Mihály	
Csokonai Vitéz Mihály: Az estve	
Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság	
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	
Csokonai Vitéz Mihály: Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz	
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	
Csokonai Vitéz Mihály: A Magánossághoz	
C) Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban	
a) Líra	
Portré: Berzsenyi Dániel	
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem	
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz	
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél	
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)	
Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)	
Portré: Kölcsey Ferenc	
Kölcsey Ferenc: Himnusz	
Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas	
Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala	
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke	
b) Epika	
Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek)	
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	
c) Színház és dráma	

Katona József: Bánk bán
X. A romantika irodalma
a) Az angolszász romantika
George Byron egy szabadon választott művéből részlet
Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)
Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság
b) A francia romantika
Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)
c) A német romantika
Heinrich Heine: Loreley
d) Az orosz romantika
Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)
e) A lengyel romantika
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához
XI. A magyar romantika irodalma
A) Életművek a magyar romantika irodalmából
a) Vörösmarty Mihály
– Líra
Szózat
Gondolatok a könyvtárban
A merengőhöz
Az emberek
Előszó
A vén cigány
– Drámai költemény
Csongor és Tünde
b) Petőfi Sándor
– Líra
A négyökrös szekér
A bánat? egy nagy oceán
A természet vadvirága
Fa leszek, ha...
Reszket a bokor, mert...
Minek nevezzetek?
Egy gondolat bánt engemet
A puszta, télen vagy Kis-Kunság
A XIX. század költői
Fekete-piros dal
– Epika
A helység kalapácsa (részlet)
Az apostol (részlet)
c) Jókai Mór
– Elbeszélések
A tengerszem tündére
A huszti beteglátogatók

– Regények
Az arany ember
<i>B) Tudományos élet a romantika korában</i>
Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet)
Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet)

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Homérosz: Odüsszeia (részletek)
Szophoklész: Antigoné
Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből)
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
François Villon: A nagy testamentum (részletek)
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)
Molière: A fősvény vagy Tartuffe
Katona József: Bánk bán
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde
Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)
Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)
Jókai Mór: Az arany ember

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)
Anakreón: Gyűlölöm azt...
Catullus: Gyűlölök és szeretek
Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)
Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)
Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)
Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)
Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy ocean...
Petőfi Sándor: Fa lesznek, ha...
Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)

A 9–10. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszámáa:
9–10. évfolyam:

Esti tagozat: 198 óra,

Levelező tagozaton: 108 óra

A tantárgyak javasolt elosztása:

9–10. évfolyamon:

Esti tagozat: 72 óra nyelvtan, 126 óra irodalom.

Levelező tagozat: 36 óra nyelvtan, 72 óra irodalom.

A nyelvtan óraszámait úgy értendő, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és a szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve		
	Esti tagozat	Levelező tagozat
MAGYAR NYELV		
I. Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció	12	6
II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	18	9
10. évfolyam		
III. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	15	8
IV. Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stílusesszók, szóképek, alakzatok	15	7
Szabadon felhasználható órák	12 6-6	6 3-3
Összes óraszám:	72	36
MAGYAR IRODALOM		
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	3	2
A művészet fogalma, művészeti ágak. Művészet és irodalom. Az irodalom születése, hatása. Az irodalmi kommunikáció		
Szerzők, művek párbeszéde – a művészet		
Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei		
Műnemi-műfaji rendszer		
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	4	3
<i>Az ősi magyar hitvilág</i>		
<i>A görög mitológia</i>		
<i>Egyéb teremtménymítosz – Babiloni teremtménymítosz</i>		
III. A görög irodalom	8	5
<i>Az epika születése</i>		
<i>A görög líra, az időmértékes verselés</i>		
<i>A görög dráma</i>		
IV. A római irodalom	4	2
V. A Biblia mint kulturális kód	10	6
<i>Az Ószövetség</i>		
<i>Újszövetség</i>		
VI. A középkor irodalma	10	6
<i>Egyházi irodalom</i>		
<i>Lovagi és udvari irodalom</i>		
<i>Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)</i>		

A középkor világi irodalma		
Szabadon tervezhető óra	15	12
10. évfolyam		
VII. A reneszánsz irodalma	10	5
A humanista irodalom		
<i>A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra</i>		
<i>A reformáció világi irodalma</i>		
<i>Líra a reformáció korában</i>		
<i>Dráma a reformáció korában</i>		
VIII. A barokk és a rokokó irodalma	5	2
Epika		
<i>A kuruc kor lírája: műfajok, művek</i>		
IX. A felvilágosodás irodalma	20	8
<i>Az európai felvilágosodás</i>		
<i>Epika</i>		
<i>Dráma</i>		
<i>Líra</i>		
<i>A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus</i>		
<i>Epika</i>		
<i>Líra</i>		
Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban		
<i>Líra</i>		
<i>Epika</i>		
<i>Dráma</i>		
X. A romantika irodalma	6	4
<i>Az angolszász romantika</i>		
<i>A francia romantika</i>		
<i>A német romantika</i>		
<i>A orosz romantika</i>		
<i>A lengyel romantika</i>		
XI. A magyar romantika irodalma I.	20	14
Életművek a magyar romantika irodalmából I.		
<i>Vörösmarty Mihály</i>		
<i>Petőfi Sándor</i>		
<i>Jókai Mór</i>		
Irodalomtudomány a romantika korában		
Szabadon felhasználható órák	11	3
Összes óraszám:	126	72
Magyar nyelv és irodalom összes óraszám:	198	108

9. ÉVFOLYAM

Éves óraszám esti//levelező tagozaton:

Magyar nyelv 36// 18

Magyar Irodalom 54// 36

Heti óraszám:

Magyar nyelv 1// 0,5

Magyar Irodalom 1,5// 1

MAGYAR NYELV

Tematikai egység		KOMMUNIKÁCIÓ – FOGALMA, ESZKÖZEI, TÍPUSAI, ZAVARAI; DIGITÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ	esti: 12 óra levelező: 6 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés stb.		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése – A kommunikáció jellemzőinek tudatosítása, hatékony alkalmazásának fejlesztése – A nyelv zenei kifejezőeszközeinek alkalmazása – A hallás utáni és a szóbeli szövegértési készség fejlesztése – Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása – Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben – Az önálló véleményalkotás, az önreflexió fejlesztése – A kommunikáció tényezői – A kommunikációs célok és funkciók A kommunikáció jelei A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai A kommunikációs kapcsolat illemszabályai – A hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés		
Ismeretek/fejlesztési követelmények			
A beszédhelyzetnek megfelelő adekvát nyelvhasználat: szövegszerkesztés élőszóban, szó- és			

beszédfordulatok, kommunikációs helyzetek a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus) megfigyelése. A kommunikáció kontextusának megértése, a célok meghatározásával a megfelelő kommunikációs eszközök meghatározása. A kommunikációt kísérő nem nyelvi jelek lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása: az előszó zenei kifejezőeszközei, nonverbális kommunikáció.

A testbeszéd, a térszabályozás szerepének ismerete, tudatos alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben; dekódolása a hétköznapi kommunikációs helyzetekben és a tömegkommunikációban. A kulturális kontextus megfigyelése, megértése.

A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek céljának dekódolása, az üzenetek manipulatív szándékának felismerése.

A kommunikáció típusainak, jellemzőinek megismerése: személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció. A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái. Néhány tömegkommunikációs műfaj megismerése.

Az új „szóbeliség” (skype, chat) jelenségei és jellemzői.

Iskolai és munkahelyi környezet beszédhelyzetek (állásinterjú, érdekvégyesítés, bemutatkozás stb.). A hétköznapi életben, a hivatalos kommunikációban megjelenő beszédhelyzetekben való jártasság, érdekvégyesítés (bank, egészségügy, önkormányzat, bíróság stb.).

FOGALMAK	kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás); kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai funkció, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák); digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, a hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés, önéletrajz stb.

Tematikai egység	A NYELVI RENDSZER, A NYELV SZERKEZETI JELLEMZŐI, A NYELVI ELEMZÉS, A MAGYAR ÉS AZ IDEGEN NYELVEK	esti: 18 óra levelező: 9 óra
Előzetes tudás	Hangtani, alaktani, szótani, szószerkezet-tani és mondattani ismeretek és azok megfelelő használata az írott és szóbeli szövegalkotás folyamatában.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– A nyelv szerkezet-i egységeinek és azok funkcióinak tudatosítása – A nyelvi elemző-készség fejlesztése – Nyomtatott és digitális helyesírási segédletek használatának gyakorlása – Kreatív nyelvi fejlesztés – A nyelvi szintek, a nyelv alkotóelemei – A szavak és osztályozásuk – A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepe a kommunikációban – A szószerkezetek – A mondatrészek – A mondatok csoportosítása – Szórend és jelentés	

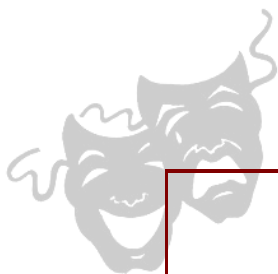
	– Nyelvi játékok, kreatív feladatok digitális programok használatával is
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Hangtani ismeretek: a magyar hangállomány ismerete, magánhangzók és mássalhangzók rendszere, a hangok alapvető képzési, ejtési jellemzői. A hangkapcsolódási szabályosságok típusai és a helyesírás összefüggése. A magyar hangrendszer nyelvjárási eltéréseinek megfigyelése. Alaktani sajátosságok: a szótő, a szóelemek szerepe és funkciója, kapcsolódási szabályaik. A szavak szófaji rendszerbe sorolásának kritériumai, hagyományai, egy lehetséges szófaji rendszer megismerése. A szószerkezet fogalma, a szintagmák típusai, szerepük a mondat felépítésében, mondatbeli viszonyaik, a vonzatok. A mondatrészek fogalma, fajtái, felismerésük mondatban, helyes használatuk a mondatok felépítésében. A mondat fogalma, a mondat szerkesztettség és mondatfajta szerinti típusai, az egyszerű és összetett mondatok típusainak felismerése, elemzése, a helyes mondatszerkesztés a gyakorlatban. A nyelvi szintek elemkészletéről, rendszeréről tanultak fogalmi szintű megnevezése, rendszerező áttekintése.	
FOGALMAK	nyelvi szintek; a szó alkotóelemei (hang, fonéma, morféma); a szavak osztályozása, osztályozási szempontjai; szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma; mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzatok; mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat; szórend és jelentés összefüggései

Szabadon felhasználható órák	esti: 6 óra levelező: 3 óra

	– Az archaikus, mitikus világkép és a kortárs világkép viszonyának mérlegelése – Az alapvető emberi magatartásformák felismerése és azonosítása a mitológiai történetekben és eposzokban – A vándormotívumok felismerése pl. vízözön, örök élet utáni vágy – Irodalmi alapformák, műfajok és motívumok megismerése – A történetmesélés formáinak elemzése, az elbeszélői nézőpontok és a narratív struktúra szerepének felismerése – A görög kultúra máig tartó hatásának felismerése: pl. archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás; mai magyar szókincs.
Ismeretek/követelmények	
Mitológiai történetek és hősök különféle feldolgozásokban; történettípusok. Homérosz: Iliász, Odüsszeia (részletek). Egy szemelvény a görög lírából és prózaepikából. A szerzőkhöz, illetve hősökhöz kapcsolódó toposzok. Szemelvények a római lírából és epikából, pl. Horatius és Vergilius egy műve. A római irodalom jellemző műfajai. Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatása, továbbélése többféle értelmezésben az európai és a magyar irodalomban, képzőművészetben, filmen. A tanuló – felismer és azonosít alapvető emberi magatartásformákat mitológiai történetekben és eposzokban; – véleményezi a horatiusi életelvek érvényességét; – megismer irodalmi alapformákat, műfajokat és motívumokat; – elemzi a történetmesélés formáit, az elbeszélői nézőpontokat; – felismeri a görög és római kultúra máig tartó hatását.	
FOGALMAK	szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus

Tematikai egység		III. A GÖRÖG IRODALOM	esti: 8 óra levelező: 5 óra
Előzetes tudás	Dráma, tragédia, komédia, színház, előadás, párbeszéd, konfliktus.		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– Ismerkedés az ókori görög mitológiai történetekkel a törzssanyagban megjelöltek alapján – Részleteket megismerése meg a homéroszi eposzokból – Szemelvények megismerése a görög lírából (pl. Anakreón, Szapphó, Alkaios, Szimónidész) és prózaepikából (Aiszóposz fabuláiból). – A szerzőkhöz, illetve hősökhöz kapcsolódó toposzok megismerése – Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatásának, továbbélésének bemutatása többféle értelmezésben az irodalomban, képzőművészetben, filmen,		

	– Az ókori görög színház és dráma jellemzőinek, valamint a színház- és drámatörténetre gyakorolt hatásának megismerése – A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése – Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése – Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában – A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése – Lehetőség szerint e szerzők valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása – Különbféle magatartásformák, konfliktusok, értékek és hibák (harmónia, mértéktartás,) felismerése; ezek elemzésével, értékelésével erkölcsi érzék fejlesztése.
Ismeretek/követelmények	
Az antik görög színház jellemzői. Szophoklész: <i>Antigoné</i> (és az <i>Oidipusz király</i> részlete). Az antik dráma hatása a drámatörténetre. A tanuló – képes dialogikus mű olvasására, befogadására, értelmezésére, egy drámarészlet előadására; – felismer különböző magatartásformákat, konfliktusokat, értékeket és hibákat (harmónia, mértéktartás, hübrisz); ezek elemzésével, értékelésével fejlődik erkölcsi érzéke; – pontosítja a katarzisz fogalmát; felismeri, hogy a befogadóra tett hatások változatosak; – képes a műről szóló vélemények kritikus befogadására.	
FOGALMAK	eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz, tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármas egység, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzisz

Tematikai egység		esti: 4 óra levelező: 2 óra
IV. A RÓMAI IRODALOM		
Előzetes tudás		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– Szemelvények megismerése a római lírából és epikából, Horatius és Vergilius művek, továbbá Catullus, Ovidius, Phaedrus művek vagy részletek. – A római irodalom műfajainak, témáinak, motívumainak hatása, továbbélése	

	– Emberi magatartásformák azonosítása, értékelése a művek, illetve a szerzők portréi alapján; a horatiusi életelvek érvényességének vizsgálata; – Irodalmi műfajok, versformák megismerése; – A görög és római kultúra viszonyának értelmezése; – A római kultúra máig tartó hatásának felismerése (mitológiai és irodalmi adaptációk, intertextualitás);
Ismeretek/követelmények	
FOGALMAK	imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horatiusi alapelvek, ars poetica

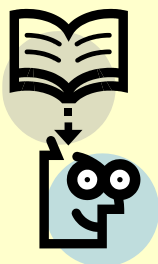
Tematikai egység	V. A BIBLIA, MINT KULTURÁLIS KÓD	esti: 10 óra levelező: 6 óra
Előzetes tudás	Bibliai történetek, az Ó- és Újszövetség néhány szereplője.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– A Biblia felépítésének tanulmányozása, a szöveghagyomány jellemzőinek és jelentőségének megértése – Szemelvények olvasása az Ó- és Újszövetségből: alapvető történetek, motívumok és műfajok megismerése – Háttérismeretek a Bibliához, mint az európai kultúra korokon és világnézeteken átívelő, alapvető kódjához – Kitekintés a bibliai történetek későbbi megjelenéseire az irodalomban és más művészeti ágakban – A bibliai hagyomány meghatározó jellege a szóbeli és írásos kultúrában: szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban – A Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok eredete, tartalma – A Biblia hatástörténetét feltáró és megértető, önálló és csoportos kutatási és projektfeladatok	
Ismeretek/követelmények		
Szemelvények az Ószövetségből (pl. Teremtéstörténet; Káin és Ábel; A vízözön; Babel tornya; József története, Mózes és a tízparancsolat; próféták; Jónás története; zsoltárok). Szemelvények az Újszövetségből (pl. Máté evangéliuma; példabeszédek, pl. A tékozló fiú; Az irgalmas szamaritánus; a passió, Pál apostol „szeretethimnusa”; az Apokalipszis egy részlete). A bibliai hagyomány továbbélése az európai és a magyar szóbeli és írásos kultúrában (pl. szókincsben, szólásokban, témákban, motívumokban). A tanuló – megismer/felismer bibliai élethelyzeteket, magatartásformákat, témákat, motívumokat; – tudja néhány közkeletű bibliai szólás, állandósult kifejezés eredetét és jelentését; – ismeri a Bibliához kapcsolódó ünnepek, hagyományok (karácsony, húsvét, pünkösd, vízkereszt stb.) eredetét, tartalmát;		

	– tudatosítja a bibliai motívumok, témák, műfajok továbbélését a kultúrában; – ismeri a Biblia máig tartó hatását az európai irodalomra és művészetre.
FOGALMAK	Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis

Tematikai egység		esti: 10 óra levelező: 6 óra
VI. A KÖZÉPKOR IRODALMA		
Előzetes tudás		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése – A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében – Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása – A korstílus fogalmának bevezetése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata – A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése – Szövegrészlet elemzése a középkor irodalmából az alábbi műfajok közül: vallomás, lovagi epika, legenda, himnusz – A középkori irodalom jellegének megismerése az ókeresztény és középkori szakaszban – A vallásos és világi irodalom együtthatásának megismerése – Az egyház irodalomra gyakorolt hatásának megértése – A kéziratos kor írási és olvasási szokásainak megismerése – Az antikvitás középkorra tett hatásának felismerése (pl. Vergilius–Dante) – Dante és Villon életműve jelentőségének megértése	
Ismeretek/követelmények		
–		
FOGALMAK	középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intelem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron	

Szabadon felhasználható órák	esti: 15 óra levelező: 12 óra

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

Kellő tempójú, olvasható írás, a szöveg megértését biztosítóolvasás, felolvasás. A kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználat. A címzettnek, a témának, a beszédhelyzetnek megfelelő fogalmazás. A tömegkommunikáció gyakori műfajairól, eszközeiről és hatásukról szerzett alapvető ismeretek birtokában véleményalkotás, kritikus magatartás befogadásukban. Az irodalom és az olvasó kapcsolatában a sajátos kommunikációs viszony felismerése.

Jártasság szövegelemző eljárásokban: a tételmondat kiemelése, tömörítés megadott terjedelemben, szövegfeldolgozás megadott kérdések alapján. A szöveg szerkezetének, témahálózatának felismerése. Az olvasott szépirodalmi szövegek szó szerinti és többletjelentésének megkülönböztetése. A szövegfonetikai eszközök szerepének felismerése a szöveg értelmezésében. Szabatos, világos fogalmazás: a kommunikációs helyzetnek megfelelő szövegfelépítés, a művek szereplőinek jellemzése egy másik szereplő nézőpontjából.

A nyelvi szintek (hang, szó, mondat) szabályairól és elemkészletéről eddig tanultak fogalmi megnevezése, rendszerezése.

A magyar helyesírás alapelveinek ismerete, alapvető helyesírási készség. Jegyzet, vázlat készítése írott szövegről, előadásról. Könyvtárhasználati tájékozottság.

Epikai, drámai, lírai formák és tanult műfajok azonosítása. Az epikai művekben a szereplők és a köztük lévő viszony jellemzése, a drámai művekben az idő-, tér- és cselekményszerkezet bemutatása. A szerző, az elbeszélő és a szereplők megkülönböztetése, az elbeszélői nézőpont, a beszédhelyzet értelmezése. A lírai kompozíció (beszédhelyzet, verselés, ismétlődés) megnevezése. Néhány alapvető versforma ismerete.

10. ÉVFOLYAM

Éves óraszám esti// levelező tagozaton:
Magyar nyelv 36 óra// 18 óra
Magyar irodalom 72 óra// 36 óra

Heti óraszám esti// levelező tagozaton:
Magyar nyelv 1 óra// 0,5 óra
Magyar irodalom 2 óra// 1 óra

MAGYAR NYELV

Tematikai egység	A SZÖVEG FOGALMA, TÍPUSAI; A SZÖVEGKOHÉZIÓ, A SZÖVEGKOMPOZÍCIÓ; SZÖVEGFAJTÁK; SZÖVEGÉRTÉS, SZÖVEGALKOTÁS	esti: 15 óra levelező: 8 óra
Előzetes tudás	A szövegértési és szövegalkotási képesség hétköznapi szintje. Beszélt és írott nyelvi, továbbá internetes szövegek eltéréseinek azonosítása.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– A szövegről való tudás és gyakorlati alkalmazásának fejlesztése – A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban – A szövegelemző képességek fejlesztése – A szöveg fogalma, jellemzői – A szöveg főbb megjelenési formái, típusai, műfajai, korának és összetettségének jellemzői – A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek – A szövegértélem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje – Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői – Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás – A szóbeli és az írásbeli szövegértés és szövegalkotás fejlesztése – A helyesírási készség fejlesztése – Helyesírási szótárak használatának tudatosítása – A szövegolvasási típusok és szövegértési stratégiák – Szövegtípusok: digitális és hagyományos, folyamatos és nem folyamatos – Összefüggő szóbeli szöveg: felelet, kiselőadás, hozzászólás, felszólalás – A magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb. – Az esszé	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
A szöveg fogalma , jellemzőinek megfigyelése, megnevezése, rendszerezése.		

A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra. A szóbeli és írott szövegek szerepe, eltérő jegyei. A szöveg **szerkezete**: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek.

A **szövegértélem** összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje. **Szövegtípusok** jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati szinterek szerint. A legjellegzetesebb szövegtípusok: a beszélt nyelvi társalgási és az írott monologikus szövegek.

Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői.

Az írott és internetes szövegek összehasonlítása, az eltérő és azonos jegyek megfigyelése, megnevezése.

Az **internetes adatkeresés**, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdései.

A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása.

A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok és stratégiák.

FOGALMAK	szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet; szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz; szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím); szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv); nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés); intertextualitás, összefüggő szóbeli szövegek: előadás, megbeszélés, vita; a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.; esszé

Tematikai egység		esti: 15 óra levelező: 7 óra
Előzetes tudás	Befogadói és műelemzési tapasztalatok, nyelvi magatartás, nyelvi norma.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– A stílus szerepének tudatosítása – A stílári különbségek felfedeztetése – Az alakzatok és a szóképek hatásának, szerepének vizsgálata szövegelemzéskor – A stílus, a stilisztika, a stílustípusok – A stílusérték – A stílushatás – Stílusgyakorlatok – A hangalak és jelentés viszonyának felismertetése – Értelmezési gyakorlatok különböző beszédhelyzetekben – A mondat- és szövegjelentést meghatározó tényezők felismertetése, tudatosítása – A magyar szórend megváltozása és az üzenet jelentésváltozása közötti összefüggés tudatosítása – A mindennapi kommunikáció gyakori metaforikus kifejezéseinek és használati körének megfigyelése, értelmezése – Szótárhasználat fejlesztése	

	– A jel és a nyelvi jel fogalma, összetevői – A jel és a jelentés összefüggése, jelentéselemek – A hangalak és a jelentés viszonya, jelentésmező – Motivált és motiválatlan jelentés – A metaforikus kifejezések szerkezete, jellemző típusai, használatuk – A mondat- és szövegjelentés
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A jellegzetes stílustípusok (stílusárnyalatok) megismerése (pl. a társalgás bizalmas vagy közömbös), felismerése, hatásának elemzése. A nyelvi szintek alkalmi és a szótárakban jelölt állandó stílusértékének megfigyelése, felismerésük, valamint alkalmazásuk a szövegalkotásban. A leggyakoribb stílusrétegek jellemzőinek megismerése, felismerése, elemzése, összefüggésben a szövegtani jellemzőkkel. A helyzetnek, kommunikációs célnak megfelelő stílus eszközök tudatos használata a szövegalkotásban.	
FOGALMAK	stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.); stílusérték (alkalmi és állandó); stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi); stílushatás; néhány gyakoribb szókép és alakzat köznyelvi és irodalmi példákban, jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály; denotatív, konnotatív jelentés; metaforikus jelentés; motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, azonos alakú szó, rokon értelmű szó, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés

Szabadon felhasználható órák	esti: 6 óra levelező: 3 óra

Tematikai egység	VII. A RENESZÁNSZ IRODALMA	esti: 10 óra levelező: 5 óra
Előzetes tudás	Kötet, rím, rímképlet, lírai én, novella, reneszánsz.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	A) A humanista irodalom FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK – Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése – A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében – Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása – A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata – A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, ismételése – Petrarca-sonett megismerése – a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése Janus Pannonius műveinek olvasásával és értelmezésével B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvi kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra C) A reformáció világi irodalmából FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK A reformáció kultúrtörténeti jelentőségének (iskolák, nyomdák, anyanyelvűség) megismerése A XVI. századi Magyarországon a reformáció gyors terjedése okainak (miért és hogyan) megértése A XVII. század elejétől megjelenő a katolikus megújulás jellemzőinek megismerése A magyar és európai reformációs irodalom műfaji gazdagságának, sokszínűségének megismerése D) Líra a reformáció korában FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia) Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos verselés alapjai Népköltészet, közköltészet és műköltészet a régi és klasszikus magyar irodalomban A sonett formai változása Shakespeare-nél	

	A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével. E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK Az angol reneszánsz színház és dráma jellemzőinek, a shakespeare-i dramaturgia és nyelvezet befogadása, reflektálás Shakespeare drámaírói életművének hatására A színházi kultúra alapvető változásai a görög színházról a shakespeare-i színházig A műelemző képesség fejlesztése, a hősök jellemzése, magatartásuk, konfliktusaik megértése Magatartásformák, konfliktusok, értékek felismerése, szembesítése, a drámai művekben felvetett erkölcsi problémák megértése, mérlegelése Drámai helyzetek és dramaturgiai eszközök megértése drámajátékon keresztül, részvétel drámai jelenet kidolgozásában és előadásában A tragikum és a komikum műfajformáló minőségének megértése A törzsanyagban megjelölt művek egyikének feldolgozása Lehetőség szerint a szerző valamely művéből készült kortárs színházi előadás megtekintése, a színházi előadás élményének megbeszélése, feldolgozása
Ismeretek/követelmények	
	Szemelvények a 14–16. századi európai reneszánsz irodalomból. Az itáliai kora reneszánsz irodalomból: Petrarca: Daloskönyv (egy-két szonett), Boccaccio: Dekameron (egy novella). A tanuló – tudatosítja a legfontosabb reneszánsz eszményeket, értékeket, tárgyakat, témákat; – Petrarca és Boccaccio néhány műve alapján megismerkedik a kor lehetséges/sajátos alkotói magatartásaival (kettősségek: tudós humanizmus és személyes élményanyag, illetve a szórakoztatás szándéka); – pontosítja ismereteit műelemzés alapján a novella műfajáról; felismeri a szonettformát.
FOGALMAK	reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett blank verse, commedia dell'arte, hármas színpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia

Tematikai egység		VIII. A BAROKK ÉS A ROKOKÓ	esti: 5 óra levelező: 2 óra
Előzetes tudás	Felvilágosodás, regény.		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése – A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében – Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása – A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata – A törzsanyagban felsorolt szerzők és műveik megismerése, rendszerezése, – a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyaghoz tartozó művek olvasásával és értelmezésével		
Ismeretek/követelmények			
A felvilágosodás irodalmának jellemző műfajai és stílusirányzatai: klasszicizmus, szentimentalizmus (érzékenység), rokokó. Művek, szemelvények az angol, francia és német irodalomból. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek. A tanuló – megkülönbözteti az esztétik történeti korszak, filozófiai irányzat és stílusirányzat kategóriáit; – megismeri a bölcséleti háttér és a stílusirányzat, műfaj, tematika néhány összefüggését az európai irodalmakból vett egyes szemelvények alapján; – műismereti minimuma: Swift, Voltaire, Goethe egy-egy művének/részletének ismerete.			
FOGALMAK	barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat		

Tematikai egység		IX. A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA	esti: 20 óra levelező: 8 óra
Előzetes tudás	Felvilágosodás, regény.		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	A) Az európai felvilágosodás – A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben – Az európai irodalom nagy korstílusai jellemzőinek, történelmi és eszmei hátterének megismerése – Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílusok jelenléte a képzőművészetekben		

- Az európai irodalom nagy korstílusai időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése
- A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként
- A tanév során megismert szövegek új szempontú rendszerezése, áttekintése a történetiség, a korstílusok nézőpontjából
- A klasszicizmus eszmetörténeti háttere, főbb sajátosságai
- A felvilágosodás, mint mozgalom és mint eszmetörténeti irányzat

B) A felvilágosodás korának magyar irodalmából: rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus

Az irodalomtörténeti korszakolás sajátosságainak, nehézségeinek, céljainak megismerése

A művelődéstörténeti kontextus jelentőségének megértése az irodalmi mű elemzésében

Az irodalomtörténeti korszak történelmi, művelődéstörténeti hátterének, sajátosságainak tanulmányozása

A korstílus fogalmának rögzítése; az irodalom és a társművészetek kapcsolata

a magyar irodalomtörténettel és a nemzeti kultúrával, hagyományokkal kapcsolatos ismereteinek elmélyítése a törzsanyagban rögzített szerzők és műveik olvasásával és értelmezésével

C) A klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban

A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai és prózai szövegek olvasása, értelmezése

Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése

Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi hátterének feltárása a társadalomtörténeti jelenségként is értelmezett irodalomban

A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése

Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása

Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése

Bevezetés a költészet olvasásába: néma és hangos olvasás, megzenésített versek befogadása, versmondás, költemények kreatív-produktív feldolgozása

Lírai beszédhelyzetek, szerepek, alapvető műfajok (dal, epigramma, óda, elégia)

Líra és metrika, líra és zeneiség: az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés alapjai

A törzsanyagban megnevezett költemények részletesebb értelmezése a korábban megismert stilisztikai-poétikai fogalmak segítségével

Ismeretek/követelmények	
FOGALMAK	felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, satíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény vátesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stíluszintézis, piktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal nemzeti himnusz, értekezés, intellektus, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, nemzeti identitás, közösségi értékrend, költői öntudat, prófétai szerephelyzet

Tematikai egység		X. A ROMANTIKA IRODALMA	esti: 6 óra levelező: 4 óra
Előzetes tudás		Romantika, a romantikus korstílus néhány alapvető jellemzője.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		A korstílus fogalmának használata az európai művelődéstörténetben – Az európai irodalom nagy korstílus jellemzőinek, történelmi és eszmei háttérének megismerése – Irodalom és képzőművészet kapcsolata; a korstílus jelenléte a képzőművészetekben – Az európai irodalom nagy korstílus időbeli és térbeli viszonyainak, különbségeinek megismerése – A korstílus felhasználása az irodalmi elemzés egyik kontextusaként – Az európai romantika sajátosságai; néhány szövegrészlet a romantikus művek köréből	
Ismeretek/követelmények			
A romantika irodalmának jellemzői (esztétikai elvek, művészi szabadság, stílus- és formajegyek; ironikus látásmód, groteszk minőség). Új műfajok, formák (pl. történelmi regény, bűnügyi történet, drámai költemény, verses regény). Társadalmi típusok (felesleges és karrierista hősök, hivatalnokok) megjelenése a romantikával egyidejű, realista szemléletű művekben. Művek, szemelvények az angol/amerikai, francia, német és orosz irodalomból. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek. A tanuló – felismeri az életművek egymásmellettiességét az 1830-as években (klasszika, romantika, realizmus tendenciái) és a romantika korstílus jellegét, jelentőségét; a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatását; – műismerete: Shelley, Keats, Poe, V. Hugo, E. T. A. Hoffmann, Puskin, illetve Balzac, Stendhal, Gogol kiválasztott műveinek/műrészleteinek ismerete; – képes egy választott/kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a			

közös értelmezés után; – alkalmassá válik a korszakról, a szerzőkről, művekről szóló vélemények kritikus befogadására, egy lehetséges szóbeli tétel kifejtésére.	
FOGALMAK	korstílus, romantika, verses regény, történelmi regény, felesleges ember

Tematikai egység		esti: 20 óra levelező: 14 óra
XI. A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMA		
Előzetes tudás	Romantika; néhány népdal.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	A) Életművek a magyar romantika irodalmából a) Vörösmarty Mihály – A hazához fűződő viszonyt tematizáló lírai szövegek olvasása, értelmezése Vörösmarty Mihály életművéből a törzsanyagban meghatározottak szerint – Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése – Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése – A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése – Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések szellemi háttérének feltárása a társadalomtörténeti jelenséggént is értelmezett irodalomban – A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok érzékelése és értelmezése – Intertextuális utalások azonosítása és értelmezése, következtetések levonása	
	b) Petőfi Sándor Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megnevezett versek szövegre épülő ismeretén, értelmezésén, elemzésén Petőfi életművének főbb témái (szerelem, táj, haza, forradalom, család, házasság, ars poetica stb.) és műfajainak megismerése A költő epikájának (<i>Az apostol</i> , <i>A helység kalapácsa</i>) néhány sajátossága részletek vagy egész mű tanulmányozásán keresztül Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai A népiesség és a romantika jelenlétének bemutatása Petőfi Sándor életművében Petőfi életútja legfontosabb eseményeinek megismerése; Petőfi korának irodalmi életében A Petőfi-életmű befogadástörténetének néhány sajátossága, a Petőfi-kultusz születése	

	A Petőfi-életmű szerepe, hatása a reformkor és a forradalom történéseiben c) Jókai Mór Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása Legalább egy regény önálló elolvasása Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenése, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepe A 19. század néhány jellemző elbeszélő műfajának és irányzatának áttekintése Kreatív szövegek alkotása megadott stílusban vagy ábrázolásmóddal Szövegek közös értelmezése az elbeszéléselemzés alapfogalmainak segítségével B) Irodalomtudomány a romantika korában

Ismeretek/követelmények

Magyar irodalmi élet a 19. század első felében. A reformkori nemzeti romantika.

A népiesség programjai.

Vörösmarty Mihály portréja. Romantikus világlátás, tematika és képalkotás lírában és drámában a *Szózat*; *Előszó* és még egy-két lírai alkotás (pl. *Késő vágy*; *Gondolatok a könyvtárban*; *Az emberek*; *A vén cigány*) alapján, illetve a *Csongor és Tünde* értelmezésével (pl. alapkérdések, értékszerkezet, motívumok, műfaji sajátosságok: mesejáték/drámai költemény).

A tanuló

- ismeri a magyar irodalom néhány sajátosságát a 19. század első felében;
- felismeri a reformkor-nemzeti romantika-népiesség fogalmak tartalmát, szerepét és jelentőségét;
- Vörösmarty életművének jellegével, az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében;
- műismereti minimuma: Vörösmarty: *Szózat*, *Előszó* és még egy-két lírai mű, valamint a *Csongor és Tünde*; memoriterek;
- Vörösmarty kapcsán alkalmassá válik legalább négy alkotásuk és a műveikről szóló vélemények, elemzések értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.

Petőfi Sándor életműve. Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartás) és jellemző alkotások.

A népi szemléletmód hatása; romantika és népiesség. Témák (pl. szerelem, táj, ars poetica), versciklusok; lírai műfajok és líratípusok (pl. dalok, helyzetdalok, ódák, elégiák, rapszódia; tájlíra, forradalmi látomásvers) és versformák változatossága;

A puszta, télen; *A XIX. század költői*; *Európa csendes, újra csendes...*; *Szeptember végén* és még legalább három-négy lírai alkotás elemző feldolgozása.

Verses epika (pl. *A helység kalapácsa* mint eposzparódia; és/vagy *Az apostol*).

A tanuló

- ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Petőfi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét;
- tisztában van a romantikus korstílus és a népiesség stílustendenciájának együtthatásával;
- műelemzések során megismeri Petőfi jellemző témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit; megkülönbözteti jellemző hangnemeit (pl. humor és ironia);

- képes önálló műértelmezés megfogalmazására;
- műismereti minimuma: *Az Alföld; Nemzeti dal; János vitéz; A puszta, télen; A XIX. század költői; Európa csendes, újra csendes...*; *Szeptember végén* és még három-négy mű és memoriterek;

képessé válik Petőfi életművének bemutatására (legalább 10-12 lírai és 1-2 verses epikai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.

Jókai alkotásainak jellemzői, műfaji változatok az életművében;
regényírói művészetének sajátosságai a romantikus prózaepika jegyében.

Jókai Mór: *Az arany ember* (esetleg más regényének) elemző értelmezése sok szempontú megközelítéssel, pl.: a romantika megjelenési formái; műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, hangnemi és motivikus összetettség.

A tanuló

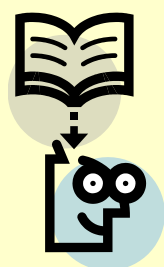
- ismeri Jókai helyét a magyar regényirodalom történetében, alkotásmódjának jellemzőit;
- felismeri a romantikus ábrázolásmód sajátosságait és a romantikus regény jellemző műfaji változatait;
- műismereti minimuma: egy regénye (pl. ***Az arany ember, Egy magyar nábob, Fekete gyémántok***);

egy regényelemzés kapcsán képes önálló szóbeli tétel keretében egy elemzési feladat kifejtő megoldására.

FOGALMAK	rapszódia, drámai költemény népiesség, életkép, zsánerek, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz irányregény, utópia, szigetutópia nemzeti szemlélet, korszerű népiesség

Szabadon felhasználható órák	esti: 11 óra levelező: 3 óra

A
TOVÁBBHALADÁS
FELTÉTELEI

A tanuló szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben alkalmazza a művelt köznyelv nyelvhelyességi normáit. Képes a beszédhelyzetnek, témának, célnak, közönségnek megfelelő szóbeli és írásbeli megnyilatkozásra.

Képes szöveghű, értelmező felolvasásra, olvasható, rendezett írásra.

Képes használni a könyvtárat, ide értve a különféle (pl. informatikai technológiákra épülő) információhordozók használatát is. Képes arra, hogy önállóan eligazodjon az információk világában; értelmesen tudjon élni az önképzés lehetőségeivel. Értő módon használja a tömegkommunikációs, illetve az audiovizuális, digitális szövegeket.

Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni. Képes szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésére és értelmezésére, e képesség alkalmazására elemző szóbeli és írásbeli műfajokban. Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, motivációkat, magatartásformákat.

Ismeri a hivatalos írásművek jellemzőit, képes önálló szövegalkotásra ezek gyakori műfajaiban. Képes egyszerűbb értekezés (kisértékezés) készítésére az olvasmányaival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat. Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit.

Ismeri a magyar nyelv rendszerét, képes a grammatikai, szövegtani, jelentéstani, helyesírási jelenségek önálló fölismerésére, a tanultak tudatos alkalmazására.

Tudja alkalmazni irodalmi alkotások műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat. Képes órai eszmecserében, vitában, érvelésben az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, saját véleménye újrafogalmazására.

Képes tudásanyagának megfogalmazására, előadására a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról, az olvasott, feldolgozott művekről.

Be tudja mutatni a tanult stíluskorszakok, irányzatok sajátosságait.

Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek főbb jellemzőinek bemutatására, a művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyszerű, lényegre törő ismertetésére, értelmezésére.

Képes memoriterek szöveghű tolmácsolására a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással.

11–12. ÉVFOLYAM

A 11–12. évfolyam a köznevelés utolsó szakasza. Ez a képzési szakasz a nevelési és oktatási célokat tekintve a legösszetettebb: nemcsak új ismereteket kell átadni, hanem a meglévő ismeretek gyakorlati felhasználását is, emellett bővíteni és fejleszteni kell a felnőtt tanulók kompetenciáit. Kiemelt feladat a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire. A 11–12. évfolyamon elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek projekt- vagy kutatómunkában részt venni. Etikusan és elemzően használják a hagyományos, papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat. Felismerjék az adott kommunikációs helyzetet, s arra írásban és szóban is adekvátan válaszoljanak. Képesek legyenek az összetett szövegek elsődleges jelentése mögé látni, a jelentéseket értelmezni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és elegánsan, illetve az adott kommunikációs helyzetnek megfelelően megfogalmazni. Képesé váljanak érvekkel vagy cáfolatokkal igazolni nézeteiket, véleményüket. Sajátítsák el a mindennapi életben szükséges szövegalkotás alapvető követelményeit (műfajok, stílus, retorikai építkezés).

A tanulmányaik során szerzett ismereteik és készségeik révén ismerjék a magyar irodalomtörténet korszakait, képesek legyenek azokat az európai és világirodalmi folyamatokkal összekapcsolni. Lássák meg a magyar irodalom nagy filozófiai, társadalmi, esztétikai kérdésfelvetéseit, az egyes művekben található válaszokat ezekre a kérdésekre. Tudják értelmezni a szerzők és irodalmi alkotások időn és téren átívelő párbeszédét, a magyar irodalom jellegzetes motívumait, s ezek jelentésváltozását az irodalom történetében. Váljanak képessé az absztrakt gondolkodásra, a differenciált véleményalkotásra. Értsék az irodalom és a történelem kapcsolatát. Ezt szolgálja „A XX. századi történelem az irodalomban” című anyagrész. A *témakör* oktatásának célja, hogy a tanulók megismerjék a XX. századi magyar, illetve európai történelem katalizmáit. Ennek révén szembesüljenek történelmi, erkölcsi kérdésekkel.

Ez az utolsó nevelési-oktatási szakasz, melyben lehetőség nyílik az erkölcsi és érzelmi nevelésre. A XIX-XX. századi irodalmi művek két nagy témája a nemzeti, illetve a személyes identitáskeresés. A művek kaleidoszkópszerű sokszínűsége lehetőséget teremt arra, hogy a Kárpát-medencei irodalomban felvetődő történelmi sorskérdésekkel, nemzeti és személyes erkölcsi dilemmákkal találkozzanak a tanulók. Ezekre a dilemmákra reagálva fejlődjék erkölcsi érzékük, érzelmi intelligenciájuk. Nemzeti és személyes identitásuk kialakulásában, szociális kompetenciáik fejlesztésében irodalmunk, nyelvünk ismerete a tanulók segítségére van.

Ennek a képzési szakasznak a feladata – a műveltségátadás, a kompetencia és érzelemfejlesztés mellett –, hogy a felnőtt tanulónak segítséget nyújtson új szakma választásában és/vagy felkészítse őket a továbbtanulásra.

Mindezek elérése érdekében a képzés kiemelt céljai:

- A retorikai ismeretek bővítése. Ismerjék meg a felnőtt diákok a retorika fogalmát, történetének nagy állomásait, az érvek, illetve a cáfolatok típusait, helyes alkalmazásukat. Ezek birtokában képesek legyenek arányos, előrehaladó szöveget alkotni, mely megfelel a műfaji és a stilisztikai követelményeknek, a magyar nyelvhelyességi – írásos szöveg esetében – a helyesírási szabályoknak.

- Ismerjék meg a magyar nyelv földrajzi és társadalmi tagozódását. A Kárpát-medence tíz nyelvjárási régiójának jellegzetes nyelvhasználati (hangtani, lexikai, mondatszerkesztési) sajátosságai közül ismerjenek fel néhányat.
- Ismerjék a magyar nyelv társadalmi tagozódását, jellegzetes csoportnyelveit, azok tipikus szóhasználatát, nyelvi sajátosságait.
- Ismerjék a nyelvvizsgálati módszereket, a világ nagy nyelvcsaládjait. Tanulják meg a magyar nyelv eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, illetve az ezeket igazoló bizonyítékokat. Tudják a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, az ezekben a korokban keletkezett kiemelkedő jelentőségű nyelvműveinket.
- Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni a metaforikus szövegépítést, a magyar nyelv archaikusabb elemeit, pl.: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket.
- Szövegértő- és szövegalkotó kompetenciájuk folyamatos bővítése, irodalomelméleti és -történeti tudásuk gazdagodása lehetővé teszi, hogy a tanulók összetett szövegeket értelmezzenek. Poétikai és retorikai ismereteik aktualizálásával képessé válnak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő – összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejezni.
- Cél, hogy a képzés ezen szakaszában a különböző művészeti ágak közös témáit, motívumkincsét, kérdésfelvetéseit is megértsék. Tudatosítsák, hogy egy-egy irodalmi alkotás adaptációja önálló művészeti alkotás. Az eredeti mű és az adaptáció összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.
- A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a tanulók átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK ÉS MUNKAFORMÁK 9–12. ÉVFOLYAM

A pedagógia történetében nagyon sokféle tanulási és oktatási stratégia létezik. Az oktatás meghatározó eleme azonban maga a tanár (McKenzie-jelentés, 2007.) A tanár személyisége, szerepéről szóló tudása és ars poeticája, szakmai-módszertani felkészültsége, az általa tanított gyerekek adottságai, érdeklődésük, felkészültségük, az iskola szakmai-pedagógiai elvárásrendszere határozza meg, hogy a tanár egy osztályban milyen tanulásszervezési módokat, oktatási módszereket, munkaformákat választ.

A tanár tanít: ismereteket ad át, ezáltal hagyományt örökít, értékeket közvetít. Gondolkodni és beszélni tanít (Babits, 1908.). A tanár irányít: tanulási folyamatokat, differenciálást, tehetséggondozást. A diákokkal, illetve az irodalmi művekkel való folyamatos párbeszéd révén irányítja tanítványai iskolai érzelmi nevelését. A tanár nevel és fejleszt: kompetenciákat,

személyiséget. A tanár segít: segíti a diákokat a kognitív struktúrák kialakításában, az olvasási stratégiák elsajátításában, az önálló értelmezések létrehozásában. Segíti tanítványait az egyéni, illetve a csapatban végzett, együttműködésen alapuló munkavégzés képességének kialakításában. Segíti a diákokat abban, hogy felismerjék: az irodalom örökérvényű alkotásainak folyamatosan változó jelentését, a jelentések megalkotásában a hagyomány és a befogadó szerepét.

Tanítási-tanulási stratégiák

Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. Ez az összetett tanárszerep indokolja, hogy ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását. A tanár a tananyag típusához, illetve az általa tanított diákközösséghez, iskolája programjához és technikai felszereltségéhez igazítva választhat több oktatási stratégia közül. A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok, stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt. Fontos, hogy a tanórák változatosak, s ezáltal is motiválók legyenek.

A képzés 3. szakaszának 1-2. évében (9-10. évfolyam) a javasolt tanulásszervezési módok: a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása, az önálló munkavégzés és tanulás kialakítása, a gamifikáció. Javasolt az összetett gondolkodás kialakítása tanári kalauzzal.

A képzés 3. szakaszának 3-4. évében az önálló, illetve a kooperatív csoportokban kialakított munkavégzés kiemelt jelentőségű az érettségi, illetve a továbbtanulás szempontjából. Ajánlott a hagyományos és digitális technikák bekapcsolása a tananyag-feldolgozásba, az összetett gondolkodási műveletek fejlesztése (absztrakció, elemzés, analógia alapján gondolkodási műveletek felismerése, új gondolkodási műveletek elsajátítása, kognitív struktúrák felismerése és megalkotása, stb.).

Tanulásszervezési módok

Javasolt a reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projekt munkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.).

Továbbra is javasolt: a gamifikáció, a hagyományos játékok adaptálása, illetve a digitális játékok felhasználása, létrehozása a tananyag feldolgozásában.

A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.

Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenségalapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

Az oktatási módszerek közül javasolt az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok. Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása. Esszéírás, gondolatterképek, fürtábrák készítése a műelemzések előkészítéseként, kreatív írás, konstruktív vita (disputa). Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (pl.: Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára). A digitális oktatási módszereknek ebben a képzési szakaszban kiemelt jelentősége van) pl.: digitális újság, magazinok, ppt-k, prezik, blogok készítése, meghívott előadók meghallgatása)

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.

A javasolt stratégiák és módszerek az iskolarendszerű felnőttoktatásban is alkalmazhatók. Célszerű azonban figyelembe venni a felnőtt tanulók eltérő életkorát, élet- és munkaerőpiaci tapasztalatait.

A 11–12. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

MAGYAR NYELV
TÖRZSANYAG
I. Retorika – a beszédfajták, a beszéd felépítése, az érvelés
A retorika és kommunikáció, a retorika fogalma
A retorikai szövegek felépítése és elkészítésének lépései
A szóközi beszéd fajtái (tanácsadó beszéd, törvényszéki beszéd, alkalmi beszéd) és jellemzőik
Az érvelő beszéd felépítése, az érvtípusok
Az érvelés módszere
A retorikai szövegek kifejezőeszközei
A kulturált vita szabályai
A befolyásolás módszerei
II. Pragmatika – a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv
A nyelv működése a beszélgetés, társalgás során
A társalgás udvariassági formái
A beszédaktus

Az együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, viszony, mód)
III. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok
A nyelv és a beszéd, a nyelv mint változó rendszer
A nyelv és gondolkodás, a nyelv és megismerés
A beszéd mint cselekvés
A nyelvcsaládok és nyelvtípusok
12. évfolyam
IV. Szótárhasználat
V. Nyelvtörténet – a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvm emlékek
A magyar nyelv rokonságának hipotézisei
A magyar nyelvtörténet korszakai
Nyelvm emlékek
A szókészlet változása a magyar nyelv történetében
Nyelvújítás
VI. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma
Anyanyelvünk rétegződése I. – A köznyelvi változatok, a csoportnyelvek és rétegnyelvek
Anyanyelvünk rétegződése II. – A nyelvjárások és a nyelvi norma
Nyelvünk helyzete a határon túl
Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés
VII. Felkészülés az érettségire – rendszerező ismételtes

IRODALOM
TÖRZSANYAG
I. A klasszikus modernség irodalma
A) A nyugat-európai irodalom
a) Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
b) Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon)
B) Az orosz irodalom
a) Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg A
b) Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)
c) Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
d) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi
C) A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai

a) Charles Baudelaire
A Romlás virágai – Előszó
Az albatrosz
b) Paul Verlaine
Őszi chanson
Költészettan
c) Arthur Rimbaud
A magánhangzók szonettje
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában
1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából
a) Arany János
• Epika
Toldi estéje
• Balladák
Ágnes asszony
V. László
Vörös Rébék
• Líra
Fiamnak
Letésem a lantot
Kertben
Epilógus
Kozmopolita költészet
Mindvégig
b) Mikszáth Kálmán
Az a fekete folt
Bede Anna tartozása
A bágyi csoda
Beszterce ostroma
2. Színház- és drámatörténet
Madách Imre: Az ember tragédiája
3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából
a) Tompa Mihály
A gólyához
A madár, fiaihoz
b) Gárdonyi Géza
Az én falum (részletek)
A láthatatlan ember (részlet)
c) Vajda János
Húsz év múlva
II. A magyar irodalom a XX. században
A) Életművek a XX. század magyar irodalmából
a) Herczeg Ferenc
Az élet kapuja

Fekete szüret a Badacsonyon
Színház- és drámatörténet:
Bizánc
b) Ady Endre
Góg és Magóg fia vagyok én...
Héja-nász az avaron
Harc a Nagyúrral
Új vizeken járok
Az ős Kaján
A Sion-hegy alatt
Az Úr érkezése
Kocsi-út az éjszakában
Emlékezés egy nyár-éjszakára
Őrizem a szemed
c) Babits Mihály
In Horatium
A lírikus epilógja
Esti kérdés
Jobb és bal
Mint különös hírmondó...
Ősz és tavasz közt
Jónás könyve; Jónás imája
d) Kosztolányi Dezső
A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett..., Azon az éjjel, Anyuska régi képe)
Boldog, szomorú dal
Őszi reggeli
Halotti beszéd
Hajnali részegség
Édes Anna
Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából
a) Móricz Zsigmond
Tragédia
Úri muri
b) Wass Albert
Adjátok vissza a hegyeimet!
Üzenet haza
a) Juhász Gyula
Tiszai csönd
Anna örök
b) Tóth Árpád
Esti sugárkoszorú
Lélektől lélekig
Isten oltó-kése

c) Karinthy Frigyes
Így írtok ti (részletek)
Találkozás egy fiatalemberrel
12. évfolyam
III. A modernizmus irodalma
A) Avantgárd mozgalmak
a) Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút
b) Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)
a) Thomas Stearns Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)
B) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai
a) Franz Kafka: Az átváltozás
b) Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló
C) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései
Irodalom és színház
Bertolt Brecht: Koldusopera
vagy
Kurázs mama
Samuel Barclay Beckett: Godot-ra várva
vagy
Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok
vagy
A nagy Romulus
D) A posztmodern világirodalom
a) Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek)
b) Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek)
IV. A magyar irodalom a XX. században II.
Életmű a XX. század magyar irodalmából II.
József Attila
Nem én kiáltok
Reménytelenül
Holt vidék
Óda
Flóra
Kései sirató
A Dunánál
Tudod, hogy nincs bocsánat
Nem emel föl
(Karóval jöttél...)
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából
a) Örkény István
Egyperces novellák (részletek)
b) Szabó Magda
Az ajtó
c) Kányádi Sándor
Fekete-piros
Halottak napja Bécsben

Sörény és koponya (részlet)
Valaki jár a fák hegyén
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából
a) Metszetek: egyéni utakon
Krúdy Gyula
Szindbád – A hídon – Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út
Szabó Dezső
Feltámadás Makucskán
Weöres Sándor
Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.)
b) Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói
Szabó Lőrinc
Semmiért Egészen
Mozart hallgatása közben
Radnóti Miklós
Járkálj csak, halálraítélt!
Hetedik ecloga
Erőltetett menet
Razglednicák
Dsida Jenő
Nagycsütörtök
Arany és kék szavakkal
Reményik Sándor
Halotti beszéd a hulló leveleknek
Eredj, ha tudsz (részlet)
Áprily Lajos
Tavaszi házsongárdi temetőben
Március
c) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából
Nagy László
Ki viszi át a Szerelmet
Adjon az Isten
d) Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói
Pilinszky János
Halak a hálóban
Apokrif
Négysoros
e) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból
Illyés Gyula
Puszták népe (részlet)

D) Színház- és drámatörténet
a) Örkény István: Tóték
b) Szabó Magda: Az a szép fényes nap (részlet)
V. A XX. századi történelem az irodalomban
a) Trianon
• Juhász Gyula: Trianon
• Vértó Magyarországa (Szerk.: Kosztolányi Dezső)
Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet)
b) Világháborúk
• Gyóni Géza: Csak egy éjszakára...
c) Holokauszt
• Szép Ernő: Emberszag (részlet)
• Tadeusz Borowski: Kővilág
d) Kommunista diktatúra
• Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek)
e) 1956
• Nagy Gáspár Öröknár: elmúltam 9 éves A Fiú naplójából
• Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd
VI. Metszetek a kortárs magyar irodalomból
A szaktanár által <u>szabadon választott</u> írók, művek

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon) vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus
Arany János: Toldi estéje
Madách Imre: Az ember tragédiája
Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma
Herczeg Ferenc: Az élet kapuja
Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája
Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia
Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!
Örkény István: Tóték
Szabó Magda: Az ajtó

MEMORITEREK

Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)
Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból
Arany János: Epilógus (részlet)
Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...
Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában
Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)
Babits Mihály: Jónás imája
Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)
József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
József Attila Óda (részlet)
Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén
Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
Áprily Lajos: Március (részlet)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet

A 11–12. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszám:

11–12. évfolyam:

Esti tagozat: 204 óra

Levelező tagozat: 102 óra

A tantárgyak javasolt elosztása:

11–12. évfolyamon:

Esti tagozat: 136 óra irodalom, 68 óra nyelvtan.

Levelező tagozat: 68 óra irodalom, 34 óra nyelvtan

A nyelvtan óraszámait úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és a szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

A TÉMAKÖRÖK ÁTTEKINTŐ TÁBLÁZATA:

TÉMAKÖR NEVE		
	Esti tagozat	Levelező tagozat
MAGYAR NYELV		
Retorika- a beszédfajták, a beszéd felépítése, az érvelés	11	5
Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	8	5
Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	8	5
Szótárhasználat	3	2
Szabadon tervezhető:	6	1
12. évfolyam		
Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvm emlékek	8	5
A nyelv rétegződése, nyelvjárárok, nyelvi tervezés, nyelvi norma	8	5
Felkészülés az érettségire, rendszerező ismétlés	14	5

Szabadon tervezhető óra	2	1
Összes óraszám:	68	34
IRODALOM	Esti tagozat	Levelező tagozat
TÉMAKÖR NEVE		
<i>I. A klasszikus modernség irodalma</i>	30	15
A) A nyugat-európai irodalom		
B) Az orosz irodalom		
C) A klasszikus modernizmus líra alkotói, alkotásai		
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában		
Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából		
Arany János		
Mikszáth Kálmán		
Színház- és drámatörténet		
Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából		
II. A magyar irodalom a XX. században	40	20
<i>A) Életművek a XX. század magyar irodalmából</i>		
Herczeg Ferenc		
Ady Endre		
Babits Mihály		
Kosztolányi Dezső		
<i>B) Portrék a XX. század magyar irodalmából</i>		
Móricz Zsigmond		
Wass Albert		
<i>C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából I.</i>		
Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói		
Juhász Gyula		
Tóth Árpád		
Karinthy Frigyes		
Szabadon tervezhető	2	1
12. évfolyam		
III. A modernizmus (a modernizmus kései korszaka) irodalma	20	9
A) Avantgárd mozgalmak		
B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai		
C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai		
D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései		
E) A posztmodern világirodalom		

IV. A magyar irodalom a XX. században II.	30	18
<i>A) Életmű a XX. század magyar irodalmából II.</i>		
József Attila		
<i>B) Portrék a XX. század magyar irodalmából I.</i>		
a) Örkény István		
b) Szabó Magda		
c) Kányádi Sándor		
<i>C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából II.</i>		
Metszetek: egyéni utakon		
Szabó Dezső		
Krúdy Gyula		
Weöres Sándor		
Metszetek a modernista irodalomból		
Szabó Lőrinc		
Radnóti Miklós		
Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból		
Dsida Jenő		
Reményik Sándor		
Áprily Lajos		
Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából		
Nagy László		
Metszet a tárgyias irodalomból		
Pilinszky János		
Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból		
Illyés Gyula		
<i>D) Színház- és drámatörténet</i>		
Örkény István		
Szabó Magda		
V. A XX. századi történelem az irodalomban	5	2
Trianon		
Világháborúk		
Holokauszt		
Kommunista diktatúra		
1956		
VI. Kortárs magyar irodalom	5	1
VII. Szabadon tervezhető órakeret	4	2
Összes óraszám:	136	68
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM ÖSSZES ÓRASZÁM:	204	102

11. ÉVFOLYAM

Éves óraszám esti // levelező:
 Magyar nyelv 36//18 óra
 Magyar irodalom 72//36 óra

Heti óraszám:
 Magyar nyelv 1// 0,5 óra
 Magyar irodalom 2// 1 óra

MAGYAR NYELV

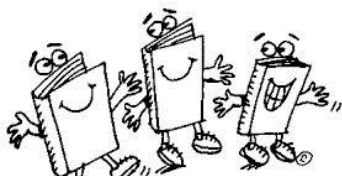

Tematikai egység		estí: 11 óra levelező: 5 óra
RETORIKA- A BESZÉDFAJTÁK, A BESZÉD FELÉPÍTÉSE, AZ ÉRVELÉS		
Előzetes tudás	A kommunikációs funkciók ismerete, alkalmazása. Érvelő szövegek értelmezése és alkotása. Stilisztikai és jelentéstani ismeretek. Kulturált véleménynyilvánítás.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– A retorika alapfogalmainak megismertetése, azok alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban – A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése – Önálló beszéd megírásához, annak hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése – A szónok tulajdonságai, feladatai – A szónoki beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig – Az érv, érvelés, cáfolat megértése – Az érvelési hibák felfedeztetése – A hatásos előadasmód eszközeinek tanítása, gyakoroltatása – Érvelési gyakorlatok: kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlása	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
A kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlása. A beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig. Az érv felépítése. Az érvelés		

logikája, technikája; az érvek elrendezése. A kiselőadás és a vizsgafelelet felépítése. Felkészülés az érettségi feleletre. Felkészülés állásinterjúra. A hatásos előadásmód eszközei. A hivatalos felszólalás, hozzászólás gyakorlása különböző helyzetekben. Monologikus szöveg (előadás, beszéd) és memoriter kifejező tolmácsolása.	
FOGALMAK	retorika, szónoklat, a szónok feladata, a meggyőzés eszközei: érv és cáfolat; hagyományos és mai beszédfajták; a szónoklat részei, szerkezete, felépítése

Tematikai egység	PRAGMATIKA- A MEGNYILATKOZÁS FOGALMA, TÁRSALGÁSI FORDULÓ, BESZÉDAKTUS, EGYÜTTMŰKÖDÉSI ELV	esti: 8 óra levelező: 5 óra
Előzetes tudás		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése – A nyelv működésének, a nyelvhasználat megfigyelése különböző kontextusokban, eltérő célok elérésére nyelvi eszközökkel – A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
FOGALMAK	megnyilatkozás, társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás; beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció); deixis; együttműködési elv	

Tematikai egység ÁLTALÁNOS NYELVI ISMERETEK – A NYELV ÉS A GONDOLKODÁS, NYELVTÍPUSOK esti: 8 óra levelező: 5 óra	
Előzetes tudás	Kommunikáció, jelentéstan.
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– a nyelv, mint jelrendszernek, az emberi nyelv egyediségének megértése; a nyelv mint változó rendszer; a nyelv szerepe a világról formált tudásunkban – a kommunikáció kódok vizsgálata, a korlátozott és a kidolgozott kód; gesztusnyelvek, jelnyelvek – a nyelv és gondolkodás viszonya nyelvfilozófiai lehetőségeinek megismerése – a nyelv és a megismerés viszonyának tanulmányozása: az emberiség információs forradalmi; a nyelv és a kultúra viszonya – nyelvcsaládok, nyelvtípusok tanulmányozása
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A nyelv, mint jelrendszer, a nyelv, mint a gondolkodás része. A kommunikáció univerzális jellege. Jelek, jeltípusok. Nyelvi identitás. Korlátozott kódú nyelvek: gesztusnyelvek, jelnyelvek. Felkészülés az érettségire (az ismeretek tételek szerinti rendezése).	
FOGALMAK	Jel, nyelvi jel, jelrendszer, nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló), nyelvcsalád, kódok, korlátozott és kidolgozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv

Tematikai egység		SZÓTÁRHASZNÁLAT	esti: 3 óra levelező: 2 óra
Előzetes tudás			
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		– a fontosabb egynyelvű papír alapú és digitális szótárfajták megismerése, tanulmányozása: értelmező szótár, történeti-etimológiai szótár, szinonimaszótár, helyesírási szótár, szlengszótár, nyelvművelő kéziszótár, Magyar Történeti Szövegtár, írói szótárak, tájszótár	
Ismeretek/fejlesztési követelmények			
FOGALMAK	értelmező szótár, etimológiai szótár, szinonimaszótár, rétegnyelvi szótár, írói szótár		

Szabadon tervezhető órák	esti: 6 óra levelező: 1 óra

IRODALOM

Tematikai egység	I. A KLASSZIKUS MODERNSÉG IRODALMA	esti:30 óra levelező: 15 óra
Előzetes tudás	Romantika, a romantikus korstílus néhány alapvető jellemzője.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	A. A realizmus a nyugat-európai irodalomban B. A realizmus az orosz irodalomban – Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása – Legalább két regény és két dráma önálló elolvasása – A XIX. század történelmi, erkölcsi, filozófiai kérdésfelvetéseinek, konfliktusainak megértése az epikus és drámai művek elemzése alapján – A XIX. század néhány jellemző epikus műfajának és irányzatának áttekintése – Lírai szövegek közös értelmezése lírapoétikai fogalmainak segítségével – Az irodalomtörténeti folytonosság (művek, motívumok párbeszéde) megértése – Klasszikus esztétikai és modernista esztétikai törekvések felfedezése a XIX. századi világirodalom kiemelkedő alkotásaiban – A XIX. századi világirodalom magyar irodalomra gyakorolt hatásának megértése	
	C. A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai – A klasszikus modernista költészet főbb irányzatainak, programjainak megismerése – A XIX. századi líra új kifejezőmódbeli jellemzőinek azonosítása – A hagyományhoz való viszony értelmezése, a költői programok főbb sajátosságainak megfigyelése, poétikaértelmezések, a régi és új költészetszmény jellemzőinek számbavétele – A korszak programadó verseinek értelmezése, poétikai-retorikai elemzése (annak tudatosításával, hogy ezek a művek fordításokban olvashatók) D. Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában 1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából a) Arany János Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a kijelölt versek értelmezése, elemzése alapján	

Arany János lírai életművének főbb témái és változatai (szabadság és rabság; visszatekintés és önértékelés; a művész szerepe a társadalomban; erkölcsi dilemmák és válaszlehetőségek)

Arany János balladaköltészetének megismerése legalább három ballada elemzésével, a műfaji sajátosságok és a tematikus jellemzők rendszerezése

A költő epikájának (*Toldi estéje*, *Buda halála*) tanulmányozása a kijelölt és választott szövegek segítségével

A kortárs történelem eseményeinek feldolgozása, bemutatása Arany lírai és epikus költészetében

Arany alkotói pályája főbb szakaszainak azonosítása (forradalom előtti időszak, nagykőrösi évek, Ószikék)

Arany életművében a népiesség és a romantika összefonódásának tudatosítása

Arany jelentősége kora irodalmi életében, Arany életútja legfontosabb eseményeinek megismerése

Az Arany-életmű befogadás-történetének, az Arany-kultusz születésének áttekintése

b, Mikszáth Kálmán

Elbeszélő szövegek közös órai feldolgozása

Legalább négy novella és egy regény önálló elolvasása

Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenésének, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepének tanulmányozása

A romantika és a realizmus találkozásának vizsgálata a mikszáthi epikában

Az anekdota műfaji jellegzetességeinek megismerése, az anekdota szerepének vizsgálata Mikszáth regényeiben és novelláiban

A metaforikus próza poétikai jegyeinek megismerése

Mikszáth egy művében a különc szerepének tanulmányozása

Erkölcsi kérdések (pl.: bűn és büntetés, őszinteség, hazugság, képmutatás) vizsgálata Mikszáth műveiben

2. Színház- és drámatörténet – Madách Imre: *Az ember tragédiája*

Madách Imre *Az ember tragédiája* című művének közös órai feldolgozása

A mű irodalmi, történetfilozófiai, eszmetörténeti előzményeinek megismerése

A bibliai és a mitológiai előképek felfedezése: a Teremtés könyve, Jób könyve, a Faust-történet

A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek megértése, mai vonatkozásainak tisztázása

Az ember tragédiájának történelemfilozófiai dilemmáinak vizsgálata (pl.: Ki irányítja a történelmet?, Van-e fejlődés a történelemben?)

Eszmék, nemek harcának vizsgálata a műben

3. Szemelvények a XIX. század második felének magyar irodalmából

Tompa Mihály, Gárdonyi Géza, Vajda János, Reviczky Gyula

	– Ezen XIX. századi alkotók helyének, irodalomtörténeti szerepének megismerése – A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése – A lírai beszéd mód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszéd módok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. – A művek közös és egyéni feldolgozása, értelmezése – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján

Ismeretek/követelmények

A romantika irodalmának jellemzői (esztétikai elvek, művészi szabadság, stílus- és formajegyek; ironikus látásmód, groteszk minőség).

Új műfajok, formák (pl. történelmi regény, bűnügyi történet, drámai költemény, verses regény).

Társadalmi típusok (felesleges és karrierista hősök, hivatalnokok) megjelenése a romantikával egyidejű, realista szemléletű művekben.

Művek, szemelvények az angol/amerikai, francia, német és orosz irodalomból. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.

A tanuló

- felismeri az életművek egymásmellettségét az 1830-as években (klasszika, romantika, realizmus tendenciái) és a romantika korstílus jellegét, jelentőségét; a romantika és a kritikus, realista szemlélet együtthatását;
- műismerete: **Shelley, Keats, Poe, V. Hugo, E. T. A. Hoffmann, Puskin**, illetve **Balzac, Stendhal, Gogol** kiválasztott műveinek/műrészleteinek ismerete;
- képes egy választott/kijelölt epikai alkotás (házi olvasmány) elemző bemutatására a közös értelmezés után;

alkalmassá válik a korszakról, a szerzőkről, művekről szóló vélemények kritikus befogadására, egy lehetséges szóbeli tétel kifejtésére.

Arany János életműve. Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartások) és jellemző alkotások. (*Letéstem a lantot, Epilogus* és legalább még két-három lírai alkotás.)

A ballada műfaji sajátosságai; tematikus és szerkesztésmódbeli különbségek a két balladakorszak alkotásaiban (*A walesi bárdok* és még legalább 1-2 ballada).

A **Toldi estéje** elemző bemutatása.

A tanuló

- ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Arany költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét;
- műelemzések során megismeri Arany jellemző lírai témáit, műfajait, poétikai megoldásait, versformáit és néhány verses epikai alkotását;
- képes lírai és epikai alkotások önálló értelmezésének megfogalmazására; a *Toldi* és a *Toldi estéje* néhány szempontú összevetésére;
- műismereti minimuma: *A walesi bárdok*; *Rege a csodaszarvasról*; *Toldi*; *Családi kör*; további egy-két ballada; *Toldi estéje*; *Letéstem a lantot*; *Epilogus* és még két-három lírai alkotás (memoriterek is);
- képessé válik Arany életművének bemutatására (legalább 5-6 lírai alkotás, 2-3 ballada és a *Toldi* és a *Toldi estéje* alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére,

kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.

A 19. század második felének irodalmi jellemzői – **Vajda János.**

Mikszáth alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai, stíluszintézise.

A jó palócok novelláinak világa (legalább két mű elemzése).

Egy Mikszáth-regény (pl. **Beszterce ostroma**) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák, hangnemek; problematika (pl. megkésettység, dzsentriábrázolás).

A tanuló

- tisztában van a 19. sz. második fele magyar irodalmának sajátosságaival;
- ismeri Mikszáth helyét a magyar prózairodalom (regény és novella) történetében, alkotásmódjának jellemzőit; képes egy regényének sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló novellaértelmezésre;
- műismereti minimuma: Vajda János egy műve; Mikszáth egy regénye (házi olvasmány) és két novellája;

alkalmassá válik egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.

Madách Imre: Az ember tragédiája – sok szempontú műértelmezés.

A drámai költemény műfajának következménye a szerkezetre és hősökre.

Felépítés (cselekmény-szerkezet: keret- és történeti színek, személyiségközpontúan/lírai szerkezet: tematikus, szétválássorozat).

Problematika, történelemszemlélet, bölcséleti háttér (szabadelvűség és pozitívizmus).

Az idő, tér, anyag szerepe az emberiség és különböző szellemi irányok történetében.

A tanuló

- megismeri a drámai költemény műfaji változatának jellemzőit (filozófiai, bölcséleti tartalmak), sajátos drámai hőseit; értelmezi a művet (lehetőleg többféle megközelítésből);
- műismereti minimuma: a *Tragédia* (házi olvasmány) elemző feldolgozása és memoriter: részlet(ek) a műből, valamint szállóigévé vált sorok;

alkalmassá válik egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.

FOGALMAK

klasszikus modernség, realizmus, realista regény, mindentudó elbeszélő, tolsztojanizmus, visszatekintő időszerkezet, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma
szimbolizmus, esztétizmus, l'art pour l'art, kötetkompozíció, színesztézia, kiátkozott költő
ballada, pillérvesszak, önirónia, eszményítő realizmus
különc, donquijoteizmus
emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, történelemfilozófia, történeti színek, keretszínek, falanszter
nép-nemzeti irodalom, filozófiai dal

Tematikai egység

II. A MAGYAR IRODALOM A XX. SZÁZADBAN

esti:
40 óra
levelező:
20 óra

Előzetes tudás

A Nyugat; stílusirányzatok a századelőn.

FEJLESZTÉSI

A) Életművek a XX. század magyar irodalmából

FELADATOK ÉS ISMERETEK

a) *Herczeg Ferenc*

- Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével
- A hazához fűződő viszonyt vizsgáló prózai szövegek olvasása, értelmezése
- Világkép és műfajok, kompozíciós, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése
- Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések vizsgálata Herczeg Ferenc műveiben
- A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése
- Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének felismerése
- Feldolgozandó művek: Az élet kapuja, Fekete szüret a Badacsonyon
- Ajánlott: A hét sváb (részlet)
- Színház- és drámatörténet: Bizánc
- Ajánlott: Kék róka (részlet)
-

b) *Ady Endre*

Ady Endre életművének főbb témái (pl.: szerelem, magyarság, Élet–Halál, Isten, költészet, pénz, háború, stb.) és versformái
Ady költészetének tematikus, formai és nyelvi újdonságai XIX. századi költészetünk tükrében
A szimbólumok újszerű használata az életműben
A szecessziós-szimbolista versek esztétikai jellemzőinek megismerése
Ady Endre költészetének hatása a kortársakra, illetve az ún. Ady-kultusz születésének megismerése
Szemelvények a költő prózájából, publicisztikai írásaiból
Ady Endre életútjának költészetét meghatározó főbb eseményei, kapcsolatuk a költői pálya alakulásával
A költő főbb pályaszakaszainak jellemzői, az Új versek c. kötet felépítésének tanulmányozása
A Nyugat születése, jelentőségének felismerése
Ady Endre költészete körüli viták (saját kora és az utókor recepciójában) tanulmányozása

c) *Babits Mihály*

Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt versek és a Jónás könyve elemzésével
Babits Mihály irodalomszervező munkásságának feltérképezése
Babits Mihály költészetének főbb témái (filozófiai kérdésfelvetések, az értelmiségi lét kérdései és felelőssége, értékörzés, erkölcsi kérdések és választások) tanulmányozása
Babits Mihály „poeta doctus” költői felfogásának megismerése néhány költői eszközének tanulmányozásával

	Babits költői életútjának és költői pályájának főbb szakaszai, eseményei Babits jelentőségének megismerése a magyar irodalomban: a költő, a magánember, a közéleti személyiség egysége; szemléleti, esztétikai öröksége d) Kosztolányi Dezső Az életmű főbb sajátosságainak megismerése a törzsanyagban megjelölt művek elemzésével Kosztolányi Dezső költészetének főbb témáinak (gyermek- és ifjúkor, emlékezés, értékszembesítés, elmúlás, érzelmek stb.) tanulmányozása A költő „homo aestheticus” költői felfogásának megismerése költői eszköztárának tanulmányozása által Elbeszélő prózája főbb narrációtechnikai, esztétikai sajátosságainak felismerése, értelmezése A lélektani analízis tanulmányozása Kosztolányi Dezső prózájában A történelem és a magánember konfliktusának ábrázolása Kosztolányi Dezső regényeiben Kosztolányi Dezső szerepének vizsgálata kora irodalmi életében (vitái kortársaival; helye, szerepe a Nyugat első nemzedékében) A) Portrék a XX. század magyar irodalmából I. TÉMAKÖR: Móricz Zsigmond - Móricz Zsigmond Móricz helyének, látásmódjának, kérdésfeltevéseinek, alkotásmódja jellemzőinek megismerése; felkészítés önálló novellaelemzések megfogalmazására, megvitatására; Hét krajcár - A tanuló – ismeri Móricz helyét a magyar epika történetében; alkotásmódjának jellemzőit; – képes néhány alkotásának sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló műértelmezésre (novellaelemzések megfogalmazására); – műismereti minimuma: Móricz egy regénye (házi olvasmány) és egy novellája; - alkalmassá válik egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére. TÉMAKÖR: b) Wass Albert Művelődéstörténeti kitekintés: a stílusok egyidejűségének, az olvasóközönség átalakulásának, az irodalmi elbeszélés, a film és más médiumok kapcsolatának vizsgálata A hazához fűződő viszonyt ábrázoló szövegek olvasása, a művek közös értelmezése az elbeszéléselemzés alapfogalmainak segítségével

Világkép és műfajok, kompozíciók, poétikai és retorikai megoldások összefüggéseinek felismertetése

Egyes műfaji konvenciók jelentéshordozó szerepének megismerése

A szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése

Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések történelmi, szellemtörténeti háttérének feltárása

A művek történeti nézőpontú megközelítése, a megjelenő esztétikai, lét- és történelemfilozófiai kérdések és válaszok értelmezése

Történelmi sorskérdések vizsgálata az adott szerzők műveiben

A transzilván irodalom fogalmának, irodalomtörténeti jelentőségének tisztázása

C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából – a Nyugat alkotói

a) Juhász Gyula

- A Nyugat, mint folyóirat és mozgalom; szerkesztők, kritikusok, nemzedékek; célkitűzések.

- Juhász Gyula költészetének sajátosságai (pl. impresszionizmus, nosztalgia, emlékezés, legalább egy műve, pl. Tiszai csend, Milyen volt; életképszerűség, leíró jelleg, pl. Tápai lagzi).

a) Tóth Árpád

- Tóth Árpád lírájának jellemzői; tematikája, hangnemei, formái (magányélmény, elégikusság, impresszionizmus stb., legalább egy-két műve, pl. Hajnali szerenád, Esti sugárkoszorú, Elégia egy rekettyebokorhoz, Lélektől lélekig, Jó éjszakát!).

- Egy folyóirat (időszaki kiadvány) periodicitása, felépítése, folyóiratcikkek visszakeresése, hivatkozása.

A tanuló

– felismeri a Nyugat jelentőségét a magyar kultúrtörténetben; alkalmazza a nemzedékkorszakolást későbbi tanulmányai során;

– tudja a korban megismert stílusirányzatok néhány jellemzőjét; műismereti minimuma: Juhász Gyula egy műve, Tóth Árpád egy-két műve.

c) Karinthy Frigyes

– Az alkotók irodalomtörténeti helyének, szerepével vizsgálata

– A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése

– Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg

– A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése.

– Az **Így írtok ti** irodalmi jelentőségének megértése

– A költemények közös és egyéni feldolgozása, értelmezése

	– Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján
Ismeretek/követelmények	
Ady Endre életműve. Kötet- és cikluskompozíció; költői szerepvállalás, az innováció szándéka. Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód; a versritmus megújítása. Meghatározó korszakok (pl. költői indulás, világháború), kötetek (pl. <i>Új versek, A halottak élén</i>), témák, motívumok (pl. magyarság, istenes, létharc, látomásszerű tájvers, ars poetica; élet-halál, hajó, ugar) alapján. Jellemző alkotásainak értelmezése <i>A Sion-hegy alatt; Góg és Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű (memoriterek is), pl. <i>Párisban járt az Ősz; A magyar ugaron; Harc a Nagyúrral; Hunn, új legenda; Bujdosó kuruc rigmusa; Az eltévedt lovas; Emlékezés egy nyár-éjszakára</i> stb., esetleg egy-egy részlet publicisztikájából is). Utalás egy-egy téma, motívum, poétikai jellemző kortárs irodalmi megjelenítésére; az evokáció, az intertextualitás néhány példája. A tanuló - ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Ady helyét, költői szerepét a magyar irodalom történetében; költészetének jellegét; - tisztában van a 20. sz. eleji magyar irodalom sajátosságaival és a megújítás szándékával; - műelemzések során megismeri Ady jellemző kötetét, szerkesztési módszereit, lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait; - képes önálló versértelmezések megfogalmazására; - műismereti minimuma: <i>A Sion-hegy alatt; Góg és Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában</i> és még 4-5 mű; - képessé válik az Ady-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 10 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. Babits Mihály életműve. Pályaszakaszok, kötetek, költői magatartásformák (pl. pályakezdés; világháborúk ideje; kései költészet); életérzések, világkép, értékrend, művészetfelfogás (homo moralis); a bölcséleti, filozófiai érdeklődés hatásai. Magyarság és európaiság. Szerepe a <i>Nyugat</i> mozgalmaiban; irodalmi kapcsolatai. Stílusirányzati sokszínűsége (pl. impresszionizmus, szecesszió, szimbolizmus); klasszicizálás, antikizálás; hagyomány és modernség egysége. Jellemző lírai tematika, költői magatartás (békevers, pl. <i>Húsvét előtt</i>; a próféta szerep elutasítása vagy vállalása, pl. <i>Mint különös hírmondó</i>); versszerkezetek, hangnemek, formák, motívumok gazdagsága (pl. <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i>); ars poeticus alkotások (pl. <i>A lírikus epilógja; Cigány a siralomházban; Csak posta voltál</i>). A <i>Jónás könyve</i>, mint az ószövetségi példázat parafrázisa. Jónás és az Úr magatartása. Nyelvhasználati és hangnemi összetettség. A tanuló - ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Babits helyét, szerepét a magyar irodalom és a <i>Nyugat</i> történetében; írásművészetének jellegét; - tisztában van a <i>Nyugat</i> első nemzedéke tevékenységével, jelentőségével; - műelemzések során megismeri Babits jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait és a <i>Jónás könyvét</i>; - képes Babits-művek önálló értelmezésének megfogalmazására; - műismereti minimuma: <i>Esti kérdés, Ősz és tavasz között</i> és még egy-két műve (memoriter is) és a <i>Jónás könyve</i>; képessé válik a Babits-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább négy lírai alkotás); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.	

Kosztolányi Dezső életműve.

Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák; világkép, művészetfelfogás (homo aestheticus); stílusirányzatok (pl. impresszionizmus, expresszionizmus); viszonya az anyanyelvhez.

Jellemző lírai tematika; hangnemek, műfajok, versciklusok (pl. A **szegény kisgyermek panaszai**); **Számadás-kötet**; kis- és nagyszerkezetek; ars poeticák; legalább 4 lírai alkotás, köztük: **Hajnali részegség, Halotti beszéd**.

Novellák (pl. **A kulcs, Fürdés** stb.) és novellaciklusok (**Esti Kornél-novellák**).

Egy Kosztolányi-regény (pl. **Édes Anna, Pacsirta**) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika.

A tanuló

- ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; Kosztolányi helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét;
- tisztában van a *Nyugat* első nemzedéke tevékenységével, jelentőségével;
- műelemzések során megismeri Kosztolányi jellemző lírai témáit, poétikai megoldásait; kis- és nagyepikájának néhány jelentős darabját;
- műismereti minimuma: Kosztolányi egy regénye és két novellája; lírai alkotásai, *Hajnali részegség, Halotti beszéd* és még egy-két műve (memoriter is);

képessé válik a Kosztolányi-életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 4 lírai alkotás, egy regény, két novella alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására.

Móricz alkotásainak jellemzői, írásművészetének sajátosságai; naturalista és realista ábrázolásmódja.

Tárgykörök, témák (pl. paraszti, dzsentri; szegénység) és műfaji változatok (novella, elbeszélés, történeti példázat, idill-típusú regény stb.).

Novelláinak világa (legalább két mű elemzése, pl. **Tragédia, Szegény emberek, Barbárok**).

Egy Móricz-regény (pl. **Úri muri, Rokonok, Sárarany, Az Isten háta mögött**) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszéléstechnika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika (pl. vívódó hősök, dzsentriábrázolás).

A tanuló

- ismeri Móricz helyét a magyar epika történetében; alkotásmódjának jellemzőit;
- képes néhány alkotásának sok szempontú megközelítésére, saját álláspont kifejtésére és adott szempontú, önálló műértelmezésre (novellaelemzések megfogalmazására);
- műismereti minimuma: Móricz egy regénye (házi olvasmány) és egy novellája;
- alkalmassá válik egy szóbeli érettségi témakör anyagának összeállítására és az abban megjelölt feladat kifejtésére.

Juhász Gyula költészetének sajátosságai (pl. impresszionizmus, nosztalgia, emlékezés, legalább egy műve, pl. **Tiszai csönd, Milyen volt**; életképszerűség, leíró jelleg, pl. **Tápai lagzi**).

Tóth Árpád lírájának jellemzői; tematikája, hangnemei, formái (magányélmény, elégikusság, impresszionizmus stb., legalább egy-két műve, pl. **Hajnali szerenád, Esti sugárkoszorú, Elégia egy reketttyebokorhoz, Lélektől lélekig, Jó éjszakát!**).

Egy folyóirat (időszaki kiadvány) periodicitása, felépítése, folyóiratcikkek visszakeresése, hivatkozása.

A tanuló

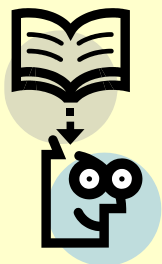
- felismeri a *Nyugat* jelentőségét a magyar kultúrtörténetben; alkalmazza a

nemzedékkorszakolást későbbi tanulmányai során; – tudja a korban megismert stílusirányzatok néhány jellemzőjét; műismereti minimuma: Juhász Gyula egy műve, Tóth Árpád egy-két műve. Karinthy kisepikájának jellemzői választott novella (pl. A cirkusz; Találkozás egy fiatalemberrel; Barabbás) és a Tanár úr kérem karcolatgyűjtemény darabjai alapján. Humorfelfogása (humoreszkjei). Irodalmi karikatúrák (néhány, már megismert szerző/mű és paródiája) az Így írtok ti szemelvényei alapján.	
FOGALMAK	Új Idők, nemzeti konzervativizmus, színmű szecesszió, versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, önmitologizálás, szimultán versritmus vagy bimetrikus verselés filozófiai költészet, parafrázis, nominális és verbális stílus, ironia homo aestheticus, versciklus, modernizmus, freudizmus, novellaciklus, alakmás naturalizmus, szabad függő beszéd, transzilván irodalom A Nyugat és nemzedékei, paródia, stílusparódia, műfajparódia

Szabadon tervezhető órák	esti: 2 óra levelező: 1 óra

**TOVÁBBHALADÁS
FELTÉTELEI**

**A fejlesztés várt
eredményei a két
évfolyamos
ciklus végén**

A tanuló szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben megválasztja a megfelelő hangnemet, nyelvváltozatot, stílusréteget. Alkalmazza a művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit, képes felismerni és értelmezni az attól eltérő nyelvváltozatokat.

Értő módon használja a tömegkommunikációs, illetve az audiovizuális, digitális szövegeket. Az értő, kritikus befogadásra is alapozva képes önálló szövegalkotásra néhány publicisztikai, audiovizuális és informatikai háttérű műfajban, a képi elemek, lehetőségek és a szöveg összekapcsolásában rejlő közlési lehetőségek kihasználásával.

Rendszeresen használja a könyvtárat, ide értve a különféle (pl. informatikai technológiákra épülő) információhordozók használatát is. Képes arra, hogy kellő problémaérzékenységgel, kreativitással és önállósággal igazodjon el az információk világában; értelmesen és értékteremtően tudjon élni az önképzés lehetőségeivel.

Bizonyítja szövegelemzési, szövegértelmezési jártasságát a tanult leíró nyelvtani, szövegtani, jelentéstani, pragmatikai ismeretek alkalmazásával; a szépirodalmi szövegek mellett képes szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti (audiovizuális, informatikai alapú) szövegek feldolgozására, értelmezésére is. Bizonyítja különféle szövegek megértését a szöveg felépítésére, grammatikai jellemzőire, témahálózatra, tagolására irányuló elemzéssel.

A hivatalos írásművek műfajaiban képes önálló szövegalkotásra (pl. önéletrajz, motivációs levél). Képes olvasható, rendezett írásra. Képes szövegek kapcsolatainak és különbségeinek felismerésére, értelmezésére (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése), e képességek alkalmazására elemző szóbeli és írásbeli műfajokban.

Tudja alkalmazni a művek műfaji természetének, poétikai jellemzőinek megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat.

Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, álláspontokat, motivációkat, magatartásformákat, képes ezek értelmezésére, önálló értékelésére.

Képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, példával történő bemutatására, következtetések megfogalmazására. Részt vesz elemző beszélgetésekben, ennek tartalmához hozzájárul saját véleményével. Képes az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, újrafogalmazására.

12. évfolyam

Éves óraszám esti// levelező tagozat:

Magyar nyelv 32// 16 óra

Magyar irodalom 64// 32 óra

Heti óraszám esti// levelező tagozat:

Magyar nyelv 1//0,5 óra

Magyar irodalom 2// 1 óra

ANYANYELV

Tematikai egység	NYELVTÖRTÉNET- A NYELV VÁLTOZÁSA, NYELVROKONSÁG, NYELVEMLÉKEK	esti: 8 óra levelező: 5 óra
Előzetes tudás	A nyelvhasználat társadalmi jelenséggént való szemlélete, néhány alapvető kérdése, a történetiség fogalma, a nyelv területi tagolódása, nyelvjárások.	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– A szinkrón és diakrón nyelvszemlélet fejlesztése – A magyar nyelv rokonságának megismerése – Az összehasonlító nyelvszemlélet fejlesztése: nyelvünk helye a világban – Az interdiszciplináris tudatosság fejlesztése a nyelvtörténeti, irodalom- és művelődéstörténeti párhuzamosságok és összefüggések felfedeztetésével – Változás és állandóság nyelvi egyensúlyának megértése – Nyelvrokonság és nyelvcsaládok vizsgálata – A nyelvrokonság bizonyítékainak tudományos módszereinek tisztázása – A magyar nyelv eredetének, az erről szóló tudományos hipotéziseknek megismerése – A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái – A nyelvtörténeti kutatások forrásainak vizsgálata: kéziratos és nyomtatott nyelvemlékek – A magyar nyelv történetének főbb korszakai, és néhány fontos nyelvemlékünk (<i>A tihanyi apátság alapítólevele</i>, <i>Halotti beszéd</i>, <i>Ómagyar Mária-siralom</i>) – A nyelvújításnak, illetve hatásának tanulmányozása	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Változás és állandóság a nyelvben. A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának bizonyítékai, története, kutatói. A nyelvtörténeti kutatások forrásai: kéziratos és nyomtatott nyelvemlékek.		

A nyelvújítás története, hatása, értékelése, ortológus-neológus vita főbb állomásai és szereplői, a magyar nyelv sztenderdizációja.

Tematikai egység		A NYELV RÉTEGZŐDÉSE, NYELVJÁRÁSOK, NYELVI TERVEZÉS, NYELVI NORMA, NYELVÜNK HELYZETE A HATÁRON TÚL	esti: 8 óra levelező: 5 óra
Előzetes tudás	A személyes és a tömegkommunikációval kapcsolatos ismeretek, nyelvi tudatosság, egyéni nyelvhasználat, stílusrétegek.		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	– A nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia tudatosítása – A nyelvjárások nyelvhasználati sajátosságainak megismertetése – A nyelvi tervezés elveinek és feladatainak megismertetése – A nyelv társadalmi tagozódásának vizsgálata		
Ismeretek/fejlesztési követelmények			
Nyelvünk helyzete a határon túl. Hazánkban élő nemzetiségi nyelvek használata. A nyelvművelés fogalma, kérdései, feladata, szinterei; a nyelvi norma. A nyelvváltozatok rendszere, a vízszintes és függőleges tagolódásuk. A köznyelv jellemzői, használati területe. A nyelv társadalmi tagolódása szerinti csoportnyelvek, azok jellemző használati köre, szókinccse. A szleng és az argó fogalma, kialakulásuk, jellemző előfordulásuk, funkciójuk. A nyelv területi tagolódása: a leggyakoribb nyelvjárásaink jellemzői, területi megjelenésük, a regionális köznyelv jellemzői. A tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra..			
FOGALMAK	nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, nyelvi norma; nyelvváltozatok; vízszintes és függőleges tagolódás; nyelvjárások, regionális köznyelv, tájszó; csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv; szleng, argó; kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség; nemzetiségi nyelvek		

Tematikai egység		FELKÉSZÜLÉS AZ ÉRETTSÉGIRE - RENDSZEREZŐ ISMÉTLÉS	esti: 14 óra levelező: 5 óra
Előzetes tudás			
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK		– A rendszerező képesség fejlesztése – Az önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása – A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási ismeretek rendszerezése	
Ismeretek/fejlesztési követelmények			
FOGALMAK	Az eddig tanult fogalmak rendszerező ismétlése		

Szabadon tervezhető órák	esti: 2 óra levelező: 1 óra

IRODALOM

Tematikai egység		III. A MODERNIZMUS (A MODERNIZMUS KÉSEI KORSZAKA) IRODALMA	esti: 20 óra levelező: 9 óra
Előzetes tudás	Stílusirányzatok a századfordulón.		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	<i>A. Avantgárd mozgalmak</i> <i>B. A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai</i> <i>C. A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai</i> <i>D. Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései</i> <i>E. A posztmodern világirodalom</i> FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (A, B, C, D, E) – Irodalmi szövegek és társművészeti alkotások összehasonlító elemzése – Stílustörténeti és irodalomtörténeti fogalmak használata műértelmezésekben – Művelődéstörténeti áttekintés: a XIX-XX. század fordulójának filozófiai, művészeti és irodalmi irányzatainak tanulmányozása – Nietzsche, Bergson, Freud nézeteinek megismerése, irodalomra gyakorolt hatásuk feltérképezése – A művészet- és irodalomtörténetben a modernség/modernizmus jelentőségének vizsgálata. – Az avantgárd mozgalmak művészeti és politikai szerepének, jelentőségének megismerése – Az egzisztencializmus és a posztmodern filozófia irodalmi hatásának felfedezése – Valóság és fikció, a büntelenség és bűnösség, létbe vetettség filozófiai kérdéseinek értelmezése – A XX. századi irodalom néhány meghatározó tendenciájának megismertetése. Művek, műrészletek feldolgozása, alkotói nézőpontok, látásmódok, témák, történeti, kulturális kontextusok megvitatása. Az önálló olvasóvá válás támogatása, felkészítés a tanulói szerző- és műválasztásokra, a választott művek önálló feldolgozására és megosztására. – Kimerülés és újrafeltöltődés: a kísérleti irodalom és az olvasóközönség viszonya, a posztmodern változó meghatározásai		
	Ismeretek/követelmények		
Futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus: néhány alkotó, néhány irodalmi alkotás (pl. Marinetti, Majakovszkij; Trakl, G. Benn; Apollinaire, Éluard műveiből). A magyar avantgárd sajátosságai, az aktivizmus programja; Kassák Lajos szerepe (egy-két művének ismerete, pl. Mesteremberek; A ló meghal...). A tanuló – megismeri a 20. sz. eleji stílusirányzatok létrejöttét, a csoportok, programok szándékait,			

esztétikai elveit, poétikai megoldásait; – a magyar avantgárd sajátos helyzetét, Kassák szerepét.	
FOGALMAK	dekadencia; életfilozófia, pszichoanalízis; a nyelv és a személyiség válsága; avantgárd; futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; szabad vers, kései modernség, objektív költészet, intellektuális költészet, abszurd dráma, kétszintes dráma, mítoszregény, posztmodern

Tematikai egység		esti: 30 óra levelező: 18 óra
IV. A MAGYAR IRODALOM A XX. SZÁZADBAN II.		
Előzetes tudás	József Attila: <i>Altató; Betlehemi királyok; Mama.</i>	
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	A) Életmű a XX. század magyar irodalmából II. József Attila – Az életmű főbb sajátosságainak megismerése az életmű különböző szakaszaiból származó törzsanyagban megnevezett vers elemzésével – József Attila életműve főbb témáinak (pl.: haza, táj, szerelem, külváros és szegénység, lélekábrázolás, értékszembesítés, közéleti és gondolati költészet) és versformáinak, költői eszközeinek tanulmányozása – Annak vizsgálata, hogy az életút meghatározó tényei hogyan függnek össze a pályaképpel és a kor társadalmi-történelmi viszonyokkal – A költői pálya indulása, a költői életút szakaszolásának lehetséges változatai – József Attila nagy gondolati verseinek elemzése, a művek filozófiai, esztétikai összetettségének vizsgálata – József Attila helyének tisztázása saját kora szellemi életében (vitái és kapcsolatai kortársaival) – Utóéletének, a József Attila-kultusz születésének, a költői életmű XX. századi recepciójának tanulmányozása B) Portrék a XX. század magyar irodalmából II. a) Örkény István - Egyperces novellák - Film Fábri Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr! - groteszk szemlélet Örkény műveiben b) Szabó Magda - Abigél c) Kányádi Sándor – A választott XX. századi szerzők (Örkény I., Szabó M., Kányádi S.) szerepének megismerése a magyar irodalomban – Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg	

- Az erkölcs, hit, egyén és közösség, egyén és egyén viszonyának, kapcsolatának megvilágítása lírai, epikai, drámai alkotásokban
- Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján

C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából II.

a) Metszetek: egyéni utakon

Szabó Dezső, Krúdy Gyula és Weöres Sándor

- Szabó Dezső: Feltámadás Makucskán
- Ajánlott: Az elsodort falu (részletek)
- Krúdy Gyula: Szindbád
- Weöres Sándor: Rongyszőnyeg (részletek)
- Ajánlott: Psyché (részletek)

b) Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói

Szabó Lőrinc

- SEMMIÉRT EGÉSZEN
- MOZART HALLGATÁSA KÖZBEN

Radnóti Miklós

- Életút és életmű egysége
- A kor jellemzői
- Radnóti tragédiája és költői magatartásformái (jószág, tiltakozás, lázadás, emlékezés, emberség, hazaszeretet).

c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból

Dsida Jenő, Reményik Sándor, Áprily Lajos

- Dsida Jenő: Nagycsütörtök
- Arany és kék szavakkal
- Reményik Sándor: Halotti beszéd a hulló leveleknek
- Eredj, ha tudsz! (részlet)
- Áprily Lajos: Tavasz a házsongárdi temetőben
- Március

d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából

Nagy László

- KI VISZI ÁT A SZERELMET?
- ADJON AZ ISTEN

e) Metszet a tárgyias irodalomból

Pilinszky János

- Halak a hálóban
- Apokrif
- Négyesoros

f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból

Illyés Gyula

- Puszták népe (részlet)

FEJLESZÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (a), (b), (c), (d), (e))

- A választott XX. századi szerzők szerepének megismerése a magyar irodalomban
- A század irodalmi törekvéseinek, sajátosságainak, írói-költői csoportjainak megismerése
- Annak felismerése, hogy az írói-költői felelősség, szociális-társadalmi együttérzés, világnézet, egyéni látásmód és kapcsolat a hagyományhoz változatos módon, műfajban és tematikában szólalhat meg.

	– Történelmi kataklizmák és egyéni helytállások lírai ábrázolásának tanulmányozása Radnóti költészetében – Történelmi traumák, nemzeti tragédiák ábrázolásának tanulmányozása a transzilván irodalomban – Az erkölcs, hit, egyén és közösség viszonyának kérdései lírai és prózai alkotásokban – A lírai beszédmód változatainak értelmezése; a korszakra és az egyes alkotókra jellemző beszédmódok feltárása, néhány jellegzetes alkotás összevetése. – A líra sokfélesége: párhuzamos és versengő költészeti hagyományok bemutatása – Összehasonlító elemzés készítése közös téma, motívum, műfaj vagy forma alapján D) Színház- és drámatörténet Szabó Magda, Örkény István- Tóték A törzsanyagban megnevezett drámai művek vagy műrészletek olvasása, megismerése, közös elemzése Ismerkedés a korszakban kidolgozott dramaturgiai eljárásokkal Álláspontok megismerése és kialakítása a feldolgozott drámák problémafelvetésével kapcsolatban A drámai művekben a befogadó elé tárt társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok felismerése, megfogalmazása, megértése A megmaradásért folytatott harc és az azért szükségképpen hozott áldozatok felismerése
Ismeretek/követelmények	
József Attila életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák (pl. <i>Tiszta szívvel; Tudod, hogy nincs bocsánat</i>); világkép, költészetfelfogás (pl. <i>Ars poetica; Thomas Mann üdvözlése</i>). Jellemző lírai tematika (pl. <i>Külvárosi éj; Óda; Nem emel föl</i>); gondolati költészet 1932–1934 között (pl. <i>Téli éjszaka; Reménytelenül; A város peremén</i>); kései költészet (közéleti, pl. <i>Levegőt; A Dunánál; Hazám</i>; szerelmi, pl. <i>Nagyon fáj</i>; tragikus önsors versek, pl. <i>Karóval jöttél; Talán eltűnök hirtelen...</i>). Versszerkezetek, verstípusok, hangnemek, formák, témák, motívumok (pl. gyermek, éjszaka, külváros, bűntudat) gazdagsága. Komplex költői képek (sík váltások). A tanuló – ismeri az életmű főbb alkotói korszakait; József Attila helyét, szerepét a magyar irodalom történetében; írásművészetének jellegét; – műelemzések során megismeri József Attila jellemző lírai témáit, motívumait, poétikai megoldásait; – képes önálló versértelmezések megfogalmazására; – műismereti minimuma: <i>Külvárosi éj; Óda; Tudod, hogy nincs bocsánat</i> és még 4-5 műve (memoriter is); – képessé válik az életmű jellemzőinek bemutatására (legalább 12 lírai alkotás alapján); a műveiről szóló vélemények, elemzések értelmezésére, kritikus befogadására; egy-egy szóbeli témakörben kijelölt feladat kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. Illyés Gyula lírájának sajátosságai az <i>Egy mondat a zsarnokságról</i> és más műve alapján (pl.	

Bartók, Koszorú); az irodalmi szociográfia műfaja, l. **Puszták népe** (vagy részletek). Németh László egy regénye (pl. *Iszony*) vagy egy drámája (pl. **II. József; A két Bolyai**). **Nagy László** költői világa, alkotásmódja (pl. népiesség, hosszúénekek, montázstechnika, képrendszer, portrévers, képvers) egy-két műve alapján (pl. **Himnusz minden időben; Ki viszi át a szerelmet; József Attila!; Menyegző**).

Krúdy Gyula írói világa, egyéni hangja legalább egy Szindbád-novella alapján (pl. **Negyedik út, Ötödik út**); anekdotikusság, az idő és az emlékezés formaalkotó szerepe. A Krúdy-művek atmoszférájának, témáinak, alakjainak, motívumainak megidézése.

Szabó Lőrinc költészetének jellege, pl. a **Lóci-versek**, Az **Egy álmai**; a **Semmiért egészen** és versciklusainak (pl. a **Tücsökzene**) néhány darabja alapján.

Pilinszky János világlátásának tükröződése költészetében; alkotásmódjának, poétikai megoldásainak, motívumainak sajátosságai (a **Harmadnapon** és még egy műve alapján, pl. **Négysoros, Francia fogoly, Harbach 1944, Apokrif** stb.).

Örkény István groteszk látásmódja néhány **egyperces** novella és/vagy a **Tóték** alapján. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.

A tanuló

- tisztában van az adott 20. századi szerzők életművének jellegével; az alkotók helyével, szerepével a magyar irodalom történetében;
- műismereti minimuma: Illyés Gyula egy műve;
- továbbá választhat: Németh László egy műve; Örkény István néhány műve; Nagy László egy-két műve; esszérészlet Illyés Gyula, Németh László műveiből;

a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.

Radnóti Miklós portréja. Életút és életmű egysége (haláltudat, munkaszolgálat, lágervers; idill és tragikum). A kor jellemzői (pl. **Töredék**), Radnóti tragédiája és költői magatartásformái (jóság, tiltakozás, lázadás, emlékezés, emberség, hazaszeretet, pl. **Nem tudhatom**, hitvesi költészet, pl. **Tétova óda, Levél a hitveshez**).

Jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében; műveinek formai és stílári sajátosságai (avantgárd, szabad vers, klasszicizálás stb.).

Eklogaciklusa (a **Hetedik ecloga** és legalább még egy mű alapján, pl. **Negyedik ecloga**). A **Tajtékos ég** és a **Bori notesz** (pl. **Erőltetett menet, Razglednicák**).

A tanuló

- tisztában van Radnóti életművének jellegével; a költő helyével, szerepével a magyar irodalom történetében; Vergilius rá tett hatásával;
- felismeri jellemző műfajait, versformáit;
- műismereti minimuma: *Nem tudhatom*, *Hetedik ecloga* és még két műve;

Radnóti kapcsán alkalmassá válik legalább 4 alkotásának és a műveiről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére; memoriterek tolmácsolására.

FOGALMAK

tárgyas tájvers, komplex kép, óda, dal, műfajszintézis, létértelmező vers, önmegszólító vers, dialogizáló versbeszéd
groteszk, abszurd, egyperces, családregény, kálvinista és katolikus értékrend szembenállása, önéletrajziség
életrajzi ihletettség, kulturális veszteség, ekloga, eklogaciklus, razglednica, szerepvers, „Fényes szellők nemzedéke”; tárgyas irodalom
totalitárius, történelmi dráma

Tematikai egység		V. A XX. SZÁZADI TÖRTÉNELEM AZ IRODALOMBAN	esti:5 óra levelező: 2 móra
Előzetes tudás			
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	a) <i>Trianon</i> b) <i>Világháborúk</i> c) <i>Holokauszt</i> d) <i>Kommunista diktatúra</i> e) 1956 FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK (a), b), c), d), e)) – A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése – Irodalmi szövegek elhelyezése történelmi kontextusban – Irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és magánemberi erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása – Az olvasott szövegek szerkezeti egységeinek megfigyelése, a szerkezeti egységek retorikai funkcióinak azonosítása – Egyes olvasott szövegek jellegzetes retorikai alakzatainak megfigyelése		
	Ismeretek/követelmények		

FOGALMAK	

Tematikai egység		VI. KORTÁRS MAGYAR IRODALOM	esti:5 óra levelező: 1 óra
Előzetes tudás	A 20. és 21. századi magyar irodalom tendenciái.		
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	A szaktanár szabadon választhat a kortárs magyar irodalom műveiből		
Ismeretek/követelmények			
Szemelvények a kortárs szépprózai alkotásokból, lírai művekből, esszéirodalomból. A kortárs dráma és színház világa (egy választott mű elemzése). Irodalmi díjak és díjazottak (a Nobel-díjas Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regénye). Kortárs irodalmi élet. A választott szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek. A tanuló			
– tisztában van a kortárs irodalomból választott szerzők életművének jellegével; az			

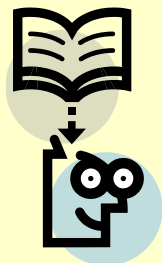
alkotók helyével, szerepével; – megismeri a kortárs irodalom néhány törekvését, sajátosságát, a posztmodern, digitális irodalom, hangoskönyv fogalmát; – választhat műelemzést/műajánlást egyéni olvasmányélményei alapján; – értelmez egy kortárs drámai alkotást (lehetőleg megtekinti színházban/felvételről); – a szerzők kapcsán alkalmassá válik a műveikről szóló véleményeknek, elemzéseknek az értelmezésére; egy-egy szóbeli témakör kifejtésére, memoriterek tolmácsolására. legalább egy szerző 2-3 lírai vagy 1-2 epikai művének értelmezése) 1980-tól napjainkig).	
FOGALMAK	Kortárs nyilvánosság, nyomtatott és internetes folyóiratok, hangoskönyv, digitális közlés.

Szabadon tervezhető órák	esti: 4 óra levelező: 2 óra

KÖVETELMÉNYEK

A

12. ÉVFOLYAM
VÉGÉN

A fejlesztés várt
eredményei a két
évfolyamos ciklus
végén

Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit. Képes definíció, magyarázat, prezentáció, értekezés (kisértékezés) készítésére az olvasmányaiival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat.

Bizonyítja a magyar nyelv rendszerének és történetének ismeretét, a grammatikai, szövegtani, jelentéstani, stilisztikai-retorikai, helyesírási jelenségek önálló fölismerését, a tanultak tudatos alkalmazását.

Átfogó ismerettel bír a nyelv és társadalom viszonyáról, illetve a nyelvi állandóság és változás folyamatáról. Anyanyelvi műveltségének fontos összetevője a tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, rokonságáról, történetének főbb korszakairól; a magyar nyelv és a magyar művelődés kapcsolatának tudatosítása.

Tájékozott az olvasott, feldolgozott lírai alkotások különböző műfajaiban, poétikai megoldásaiban, kompozíciós eljárásaiban.

Képes tudásanyagának többféle szempontot követő megfogalmazására írásban a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról.

Meggyőzően be tudja mutatni a tanult stíluskorszakok, irányzatok sajátosságait.

Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyyszerű ismertetésére.

Be tud mutatni műveket, alkotókat a magyar és világirodalom korszakaiból, továbbá a kortárs irodalomból.

Képes művek közötti kapcsolatok, témák, fölismerése és értékelése, az evokáció, az intertextualitás példáinak bemutatására. Képes különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú értelmezésére, összevetésére.

Képes memoriterek szöveghű tolmácsolására, kifejező szövegmondásra.

TÖRTÉNELEM

9-12. ÉVFOLYAM

(ESTI TAGOZAT)

(LEVELEZŐ TAGOZAT)

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a felnőtt tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A felnőtt tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozódik, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének a tanulás során elengedhetetlenül fontos képességét.

A felnőtt tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.

Kommunikációs kompetencia
fejlesztésének egyik hatékony módja a
beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, és
kommunikációs eszközök segítségével
eltérő társadalmi közegekből származó
kommunikációs környezetek (kontextusok)

írások feldolgozása a szövegértés felmerülő történelmi problémákról és szóban összefoglalja, digitális, változó típusú, más-más korokból és az a pedig nagyban segíti a különféle területek eligazodását.

Digitális kompetenciák: A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A felnőtt tanuló az információk, illetve a források feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényegét, következtetéseket von le. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával, valamint a történelmi források és interpretációk mérlegelésével, hipotézisek alkotásával fejlődik az elemző, problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik a differenciált történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében a tanuló képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek többszempontú feltárására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A felnőtt tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A felnőtt tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A történelem tanulása során a felnőtt tanuló megismeri az emberiség, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A felnőtt tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor.

A tanulók értékelése

Az értékelés a hagyományos 5 fokozatú skálán történik.

Az elméleti tudás értékelése:

- ☐ szóbeli felelet
- ☐ írásbeli felelet, teszt
- ☐ házi dolgozat (pl. szakirodalmi anyaggyűjtés valamely témához)
- ☐ önálló felkészülés alapján tartott tanulói előadás
- ☐ projektmunka egyénileg vagy csoportosan

A középiskolai történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanulóban a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tények és folyamatok, szereplők és események ismeretének segítségével alakuljon ki önálló világkép és magyar identitástudat. Szerezzen mélyebb ismereteket a magyar és az egyetemes történelem legfontosabb jelenségeiről és fordulópontjairól, tudjon azonosulni a keresztény alapú magyar és európai kultúra értékeivel, legyen képes társadalmi és kulturális téren hatékony, árnyalt kommunikációra. A történelemtanulás során végzett változatos tevékenységek révén alakuljon ki a tanulóban a múltrol, illetve a társadalmi kérdésekről való árnyalt gondolkodás.

A középiskolai történelemtanítás az általános iskolában elsajátított ismeretekre és kompetenciákra épül. Míg az általános iskolában a történetek elbeszélése, a régebbi korok és történelmi szereplők szemléletes bemutatása az elsődleges, a középiskolai történelemtanításban mindez kiegészül a források feldolgozásával, történelmi helyzetek és folyamatok többszempontú elemzésével, a problémák azonosításával és megtárgyalásával. Az önálló információgyűjtés és -feldolgozás, a történelmi jelenségek értelmezése, elemzése, a különböző érvek mérlegelése, valamint a következtetések levonása együttesen segíti a történelmi szemléletmód kialakulását. A tantárgy tanulásának élményszerűségét már nemcsak a történetek izgalma vagy az érdekes feladatok nyújtják, hanem azok az elemzések, viták, felismerések is, amelyek az egyes témák, problémák feldolgozása során felmerülnek.

Az elmondottakon túl célszerű figyelembe venni a felnőttek élet- és munkatapasztalatait.

A tantárgy tantervének középpontjában a magyarság, a magyar nemzet és Magyarország története áll. A témakörök mintegy kétharmada a magyar történelemhez kapcsolódik. Ez az egyes témák részletezettségén túl abban is megmutatkozik, hogy az általános iskolai kerettantervhez hasonlóan több általános európai jelenség bemutatásánál magyar és külföldi példák egyaránt előkerülnek. Ugyanakkor az általános iskolainál nagyobb tér jut Magyarországra, illetve a magyar nemzet történetét befolyásoló európai és globális folyamatok és jelenségek bemutatására. Ezek eredményeként a tanuló a magyar történelmi jelenségeket konkrét egyetemes történelmi helyzetekhez viszonyítva tanulmányozhatja. Ez hozzásegíti őt, hogy megértse és méltányolja a magyarságot, a magyar nemzetet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket, folyamatokat és törekvéseket, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat. Alapvető cél annak érzékeltetése, hogy a magyar nemzet történelmére számos nemzetiség és közösség (pl. német, zsidó) együttélése is hatást gyakorolt. Fontos cél a magyarországi kisebbségek és nemzetiségek történetének bemutatása, valamint kiemelt cél a határainkon túl kisebbségbe szorult magyarok történelmének átfogó megismertetése.

A középiskolai történelemtanulás motiválja a tanulót arra, hogy a középiskola befejezése után is érdeklődjék a történelem, illetve közéleti kérdések iránt. Hozzájárul továbbá ahhoz, hogy az iskolából kikerülve hazáját szerető, a történelmi hagyományokat örökítő, demokratikus gondolkodású, kisebb-nagyobb közösségeiért felelősséget vállaló polgárrá; a társadalom tevékeny és önálló tagjává váljék.

A 9–12. évfolyamok tanterve spirális módon épül az 5–8. évfolyamokéra, és nem ismétli automatikusan azokat. Természetesen a magyar és az egyetemes történelemnek meghatározó folyamatait, jelenségeit vagy eseményeit az általános iskola után a középiskolában is előkerülnek,

mivel a hozzájuk kapcsolódó mélyebb ismeretek, illetve a témák forrás- és problémaközpontú tárgyalásmódja a középiskolai korosztály számára válik részletesebben hozzáférhetővé.

A kerettanterv évenként 6–9 témakör feldolgozását írja elő; az egyes témakörök 2–6 témát foglalnak magukba. A kerettanterv pontos témaleírásai tartalmazzák azokat az ismereteket, amelyeknek a tanítása minden iskolában kötelező, ugyanakkor lehetőséget adnak esetleges új témák és tartalmak bevezetésére a helyi tantervben.

Egy-egy téma feldolgozásához az esti és levelező tagozatokon kevesebb tanóra áll rendelkezésre, mint a nappali tagozat esetében. Ezt a különbséget a felnőtt tanulók önálló, egyéni tanulással pótolják. Miközben az éves időkeret a korábbi tantervekhez képest valamelyest változott, a minimálisan kötelező témák, fogalmak és egyéb lexikai egységek száma a korábbiakhoz képest csökkent. Mindez időt és alkalmat ad a tevékenység alapú tanulásra, az ismeretek alkalmazására, a kompetenciák fejlesztésére, a kooperatív tanulási technikák alkalmazására, továbbá a helyi tantervben megfogalmazott helytörténeti vagy egyéb témák tantervbe való beépítésére. Így marad idő speciális foglalkozások (pl. múzeumi, könyvtári órák, közös filmnézés) szervezésére, illetve tantárgyközi projektek megvalósítására is.

Az egyes témakörökhöz kapcsolódó Fogalmak és adatok/Lexikák címszó alatt a kötelezően elsajátítandó fogalmakat, személyeket, kronológiai és topográfiai adatokat soroljuk fel. Az egyértelműség kedvéért valamennyi olyan általános iskolában szereplő fogalmi elemet feltüntettünk itt is, ami az adott középiskolai témakörhöz kapcsolható, értelmezése tovább mélyíthető. Ezeket aláhúzással jelöltük. Az idegen személynevek a tantervben teljes névvel szerepelnek, de a diákoktól csak a vezetéknevek ismerete és pontos helyesírása várható el.

A felnőtt tanuló a 9–12. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás és bizonyítékok; ok és következmény; változás és folyamatosság; történelmi jelentőség, történelmi nézőpont és interpretáció.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, köztársaság, diktatúra, demokrácia, parlamentarizmus, monarchia, önkormányzat, közigazgatás, hatalmi ágak, jog, alkotmány/alaptörvény, törvény, rendelet, birodalom;
- társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, népesedés/demográfia, migráció, nemzet, etnikum, identitás, életmód;
- gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, árutermelés;
- eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, vallás, hit, egyház, civilizáció, eszme/ideológia, világkép.

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a felnőtt tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan tud használni általános és történelmi, nyomtatott és digitális információforrásokat (tankönyv, kézikönyvek, szakkönyvek, lexikonok, képzőművészeti alkotások, könyvtár és egyéb adatbázisok, filmek, keresők);
- önállóan információkat tud gyűjteni, áttekinteni, rendszerezni és értelmezni különböző médiumokból és írásos vagy képi forrásokból, statisztikákból, diagramokból, térképekről nyomtatott és digitális felületekről;

- tud forráskritikát végezni, és különbséget tenni a források között hitelesség, típus és szövegösszefüggés alapján;
- képes azonosítani a különböző források szerzőinek a szándékát, bizonyítékok alapján értékeli egy forrás hitelességét;
- képes a szándékainak megfelelő információkat kiválasztani különböző műfajú forrásokból;
- összehasonlítja a forrásokban talált információkat saját ismereteivel, illetve más források információival és megmagyarázza az eltérések okait;
- képes kiválasztani a megfelelő forrást valamely történelmi állítás, vélemény alátámasztására vagy cáfolására.

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a felnőtt tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a magyar és az európai történelem tanult történelmi korszakait, időszakait, és képes azokat időben és térben elhelyezni;
- az egyes események, folyamatok idejét konkrét történelmi korhoz, időszakhoz kapcsolja vagy viszonyítja, ismeri néhány kiemelten fontos esemény, jelenség időpontját, kronológiát használ és készít;
- össze tudja hasonlítani megadott szempontok alapján az egyes történelmi korszakok, időszakok jellegzetességeit az egyetemes és a magyar történelem egymáshoz kapcsolódó eseményeit;
- képes azonosítani a tanult egyetemes és magyar történelmi személyiségek közül a kortársakat;
- felismeri, hogy a magyar történelem az európai történelem része, és példákat tud hozni a magyar és európai történelem kölcsönhatásaira;
- egyszerű történelmi térképvázlatot alkot hagyományos és digitális eljárással.
- a földrajzi környezet és a történelmi folyamatok összefüggéseit példákkal képes alátámasztani;
- képes különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítására, a történelmi tér változásainak és a történelmi mozgások követésére megadott szempontok alapján a változások hátterének feltárásával.

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a felnőtt tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes a történelmi jelenségeket általános és konkrét történelmi fogalmak, tartalmi és értelmező kulcsfogalmak felhasználásával értelmezni és értékelni;
- fel tud ismerni fontosabb történelmi fogalmakat, meghatározás alapján;
- képes kiválasztani, rendezni és alkalmazni az azonos korhoz, témához kapcsolható fogalmakat;
- össze tudja foglalni rövid és egyszerű szaktudományos szöveg tartalmát;
- képes önállóan vázlatot készíteni és jegyzetelni;
- képes egy-egy korszakot átfogó módon bemutatni;
- történelmi témáról kiselőadást, digitális prezentációt alkot és mutat be;
- történelmi tárgyú folyamatábrákat, digitális táblázatokat, diagramokat készít, történelmi, gazdasági társadalmi és politikai modelleket vizuálisan is meg tud jeleníteni;
- megadott szempontok alapján történelmi tárgyú szerkesztett szöveget (esszét) tud alkotni, amelynek során tételeket fogalmaz meg, szövegtömörítés és

átfogalmazás segítségével, állításait több szempontból indokolja és következtetéseket von le;

- társaival képes megvitatni történelmi kérdéseket, amelynek során bizonyítékokon alapuló érvekkel megindokolja a véleményét, és választékosan reflektál mások véleményére, árnyalja saját álláspontját.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a felnőtt tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes felismerni, megfogalmazni és összehasonlítani különböző társadalmi és történelmi problémákat, értékrendeket, jelenségeket, folyamatokat;
- a tanult ismereteket problémaközpontúan tudja rendezni,
- hipotéziseket alkot történelmi személyek, társadalmi csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról;
- önálló kérdéseket fogalmaz meg történelmi folyamatok, jelenségek és események feltételeiről, okairól és következményeiről;
- önálló véleményt tud alkotni történelmi eseményekről, folyamatokról, jelenségekről és személyekről;
- képes különböző élethelyzetek, magatartásformák megfigyelése által következtetések levonására, erkölcsi kérdéseket is felvető történelmi helyzetek felismerésére és megítélésére;
- a változás és a fejlődés fogalma közötti különbséget ismerve képes felismerni és bemutatni azokat azonos korszakon belül, vagy azokon átívelően;
- képes összevetni, csoportosítani és súlyozni az egyes történelmi folyamatok, jelenségek, események okait, következményeit, és ítéletet alkotni azokról, valamint a benne résztvevők szándékairól;
- összehasonlítja különböző, egymáshoz hasonló történelmi helyzeteket, folyamatokat, jelenségeket;
- képes felismerni konkrét történelmi helyzetekben, jelenségekben és folyamatokban valamely általános szabályszerűség érvényesülését;
- összehasonlítja és elemzően értékeli az egyes történelmi folyamatokkal, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos eltérő álláspontokat;
- feltevéseket fogalmaz meg, azok mellett érveket gyűjt, illetve mérlegeli az ellenérveket;
- felismeri, hogy a jelen társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális viszonyai a múltbeli események, tényezők következményeként alakultak ki.

Óraterv a történelem tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	2	2	2,5	2
Éves óraszám esti	72	72	90	64
Heti óraszám levelező	1	1	1	1
Éves óraszám levelező	36	36	36	32

9-10. évfolyam

A középiskola első két évfolyamának témakörei az ókortól a 19. század közepéig ölelik fel a magyar és egyetemes történelem fontosabb folyamatait, jelenségeit, eseményeit, illetve az ehhez kapcsolódó tanulási eredményeket és fejlesztési feladatokat. A magyar és európai identitásunk alapját képező civilizációkhoz, korszakokhoz, történelmi eseményekhez tartozó témakörök az általános iskola után ismét előkerülnek, ám új megközelítéssel és bővülő tartalommal. Míg a témák többsége 5–6. évfolyamon a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően többnyire életmódtörténeti és portré témakörökbe rendeződtek, a középiskolában előtérbe kerül a politikai, társadalmi, gazdasági és kultúrtörténeti megközelítés, a hangsúly a korszakok gazdasági változásaira, társadalmi szerkezetére, politikai modelljeire és világképére helyeződik.

Az egyetemes és a magyar történeti témák általában külön témakörökbe szerveződnek, mivel előbbiek jobbra tematikus, utóbbiak pedig tematikus és eseménytörténeti jellegűek. A magyar történelem eseményei és folyamatai az egyetemes történelem által felrajzolt háttér előtt, nemzetközi összefüggésekbe ágyazva jelennek meg.

A strukturáltabb szempontok és bővebb ismeretek mellett az egyes témák feldolgozási módja is változik. A szemléletes megjelenítés és a történetek tanítása mellett egyre nagyobb szerepet kapnak az önállóan végzett információszerző és -feldolgozó tevékenységek, a forrásokkal végzett különböző műveletek és a problémaközpontú tárgyalási mód.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a felnőtt tanuló:

- ismeri az ókori civilizációk legfontosabb jellemzőit, valamint az athéni demokrácia és a római állam működését, hatásukat az európai civilizációra;
- felidézi a monoteista vallások kialakulását, legfontosabb jellemzőiket, tanításaik főbb elemeit, és bemutatja terjedésüket;
- bemutatja a keresztény vallás civilizációformáló hatását, a középkori egyházat, valamint a reformáció és a katolikus megújulás folyamatát és kulturális hatásait; érvel a vallási türelem, illetve a vallásszabadság mellett;
- képes felidézni a középkor gazdasági és kulturális jellemzőit, világképét, meghatározó birodalmait, és bemutatni a rendi társadalmat;
- ismeri a magyar nép őstörténetére és a honfoglalásra vonatkozó tudományos elképzeléseket és tényeket, tisztában van legfőbb vitatott kérdéseivel, a különböző tudományterületek kutatásainak főbb eredményeivel;
- értékeli az államalapítást, valamint a kereszténység felvételének jelentőségét;
- felidézi a középkori magyar állam történetének fordulópontjait, legfontosabb uralkodóink tetteit;
- ismeri a magyarság törökellenes küzdelmeit, azok fordulópontjait és hőseit; felismeri, hogy a magyar és az európai történelem alakulását meghatározóan befolyásolta a török megszállás;
- be tudja mutatni a kora újkor fő gazdasági és társadalmi folyamatait, ismeri a felvilágosodás eszméit, illetve azok kulturális és politikai hatását, valamint véleményt formál a francia forradalom európai hatásáról;
- összefüggéseiben és folyamatában fel tudja idézni, miként hatott a magyar történelemre a Habsburg Birodalomhoz való tartozás, bemutatja az együttműködés és konfrontáció

megnyilvánulásait, a függetlenségi törekvéseket és értékeli a Rákóczi-szabadságharc jelentőségét;

- ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit a reformkor és az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc időszakában; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit;

- fel tudja idézni az ipari forradalom szakaszait, illetve azok gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai hatásait; képes bemutatni a modern polgári társadalom és állam jellemzőit és a 19. század főbb politikai eszméit, valamint felismeri a hasonlóságot és különbséget azok mai formái között.

9. ÉVFOLYAM

A 9. évfolyamon a történelem tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 72 óra, heti 2 óra

Levelező munkarend szerint 36 óra, heti 1 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

<i>Tematikai egység</i>	<i>9. évfolyamra jutó órakeret esti</i>	<i>9. évfolyamra jutó órakeret levelező</i>
<i>Civilizáció és államszervezet az ókorban</i>	14	7
<i>Vallások az ókorban</i>	6	3
<i>Hódító birodalmak</i>	8	4
<i>A középkori Európa</i>	10	5
<i>A magyar nép eredete és az Árpád-kor</i>	14	7
<i>A középkori Magyar Királyság fénykora</i>	14	7
<i>Szabadon tervezhető</i>	6	3
<i>Összes óraszám:</i>	<i>72 óra</i>	<i>36</i>

TEMATIKAI EGYSÉG	CIVILIZÁCIÓ ÉS ÁLLAMSZERVEZET AZ ÓKORBAN		ESTI:14 ÓRA LEVELEZŐ:7 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Közel-Kelet civilizációi	- Az állam működése az Óbabiloni Birodalom példáján. - Tudomány. - A pénz megjelenése.	Fogalmak: öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, múmia, Akropolisz, filozófia, jósdá, olümpiai játékok,	- Az állam szerepének bemutatása - Hammurapi törvényeinek elemzésén keresztül.
A görög civilizáció	- A görög anyagi kultúra öröksége. - A filozófia és a történetírás. - A görög embereszmény. - A hellenisztikus kultúra elterjedése.	városállam/polisz, arisztokrácia, démosz, demokrácia, népgyűlés, sztratégosz, cserépszavazás, rabszolga, patrícus,	- Az ókori civilizációk jelentőségének és kulturális hatásainak felismerése. - Az ókori civilizációk azonosítása térképen. - Az ókori civilizációk kulturális és vallási jellemzőinek bemutatása.
Az athéni demokrácia	- Arisztokratikus köztársaság és demokrácia. - Kleiszthenész és Periklész. - Az athéni államszervezet és működése.	plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, császár, amfiteátrum, gladiátor, provincia, légio, limes, polgárjog.	- A különböző civilizációk közötti különbségek azonosítása. - Pannónia jelentősebb városainak azonosítása.
A római civilizáció	- Római városépítészet, amfiteátrumok, fürdők, vízvezetékek és utak. - A római jog néhány máig élő alapelve. - A birodalom kiterjedése és a provinciák (Pannónia). - A latin nyelv és írás elterjedése.	Személyek: Hammurapi, Kleiszthenész, Periklész, Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, Nagy Sándor, Julius Caesar, Augustus.	- A római jog alapelveinek felidézése és azonosítása. - Az athéni demokrácia és a római köztársaság működésének bemutatása.
A római köztársaság	- A vérségi, a vagyoni és a területi elv. - A római köztársaság államszervezete és működése. - Köztársaságból egyeduralkodó: Caesar és Augustus.	Kronológia: Kr. e. 3000 körül – Kr. u. 476 az ókor, Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 510 a köztársaság kezdete Rómában, Kr. e. 508 Kleiszthenész reformjai, Kr. e. 5. sz. közepe az athéni demokrácia fénykora, Kr. e. 44. Caesar halála, az ókori Izrael – Kr. u. 70 Jeruzsálem lerombolása, Kr. u. 395 a Római Birodalom kettéosztása.	- A Periklész-kori athéni demokrácia ellentmondásainak feltárása. - A demokrácia és a diktatúra összehasonlítása. - A demokrácia melletti érvek megfogalmazása. - Az athéni demokrácia összehasonlítása a

		<i>Topográfia:</i> Mezopotámia, Babilon, <u>Egyiptom</u> , <u>Nílus</u> , <u>Olümpia</u> , <u>Athén</u> , Alexandria, <u>Itália</u> , <u>Róma</u> , Római Birodalom, Pannónia, <u>Aquincum</u> , Savaria, <u>Jeruzsálem</u> .	modern demokráciával. Caesar diktatúrája előzményeinek, okainak feltárása.

Javasolt tevékenységek:

- Képek gyűjtése a különböző civilizációk kultúrájának bemutatásához.
- Az ókori görög tudomány kulcsfogalmait bemutató idézetek, képi források gyűjtése.
- Információk gyűjtése egy pannóniai kulturális emlékről, régészeti feltárásról, épületről vagy építményről.
- Ábra készítése az athéni demokrácia és a római köztársaság működési rendjéről.
- Ókori témájú filmek / filmrészletek elemzése, értelmezése.
- Római kori emlékek felkeresése.

TEMATIKAI EGYSÉG	VALLÁSOK AZ ÓKORBAN		ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Politeizmus és monoteizmus	A politeizmus az ókori Keleten. Görög és római istenek. A zsidó monoteizmus.	Fogalmak: politeizmus, monoteizmus, zsidó vallás, Ószövetség/Héber Biblia, Tízparancsolat próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra,, Messiás, <u>keresztény vallás</u> , <u>keresztység és úrvacsora</u> , apostol, misszió, Biblia, Újszövetség, evangélium, püspök, zsinat.	A zsidó és a keresztény vallások jellemzőinek összehasonlítása. A vallások a mindennapi életre gyakorolt hatásainak megállapítása. A zsidó-keresztény hagyományok európai kultúrára gyakorolt hatásának bemutatása.
A kereszténység kezdete	Jézus tanításai. A páli fordulat. Keresztény-üldözések, a kereszténység elterjedése a Római Birodalomban. A Szentháromság-tan.	Személyek: <u>Kheopsz</u> , <u>Zeusz</u> , <u>Pallasz Athéné</u> , <u>Ábrahám</u> , <u>Mózes</u> , <u>Jézus</u> , <u>Szent Péter és Szent Pál apostolok</u> , Constantinus Kronológia: <u>a keresztény időszámítás kezdete</u> (Kr. e. és Kr. u.), 313 a milánói rendelet, 325 a niceai zsinat. Topográfia: <u>Jeruzsálem</u> , Kánaán, Júdea, Izrael,	Bibliai történetek, személyek felidézése. A kereszténység terjedésének végigkövetése térképen. Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.

		Palesztina, <u>Betlehem</u> .	- Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése. - Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.

Javasolt tevékenységek:

- Képek, ábrázolások gyűjtése a különböző tanult vallások jellegzetes építményeiről.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése antik mitológiai témákról.
- Áttekintő táblázat / tabló készítése a görög-római hitvilágról.
- Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.
- Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.

TEMATIKAI EGYSÉG	HÓDÍTÓ BIRODALMAK		ESTI: 8 ÓRA LEVEZŐ: 4 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Egy eurázsiai birodalom: a hunok	- A nomád életmód, harcmódor és államszervezés. - A népvándorlás. - A Hun Birodalom. - Az ókor vége Nyugaton: a Római Birodalom összeomlása. - Róma örökösei Európa térképén.	Fogalmak: <u>népvándorlás</u>, <u>hunok</u>, ortodox, <u>iszlám</u>, <u>Korán</u>, kalifa. Személyek: <u>Attila</u>, Justinianus, <u>Mohamed</u>, Nagy Károly, I. Ottó. Kronológia: <u>476 a Nyugatrómai Birodalom bukása</u>, 622 Mohamed	- A népvándorlás irányainak és résztvevőinek nyomon követése térkép segítségével a Kr. u. 4–8. sz. időszakában. - A sztyeppei állam működésének, sajátosságainak bemutatása.
Az Arab Birodalom és az iszlám	- Mohamed tanításai és a Korán. - Az iszlám kultúra jellegzetességei. - Az Arab Birodalom és az arab hódítás. - Az arab hódítás feltartóztatása Európában: Poitiers, Bizánc.	Medinába költözése, 732 a poitiers-i csata. Topográfia: Hun Birodalom, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Poitiers, Frank Birodalom, Német-római Császárság.	- A kora középkori Európa államalakulatainak azonosítása térképen. - Az iszlám vallás és az arab terjeszkedés közötti összefüggések feltárása.

Javasolt tevékenységek:

- A Római Birodalom bukása külső és belső okainak összegyűjtése.
- A monoteista vallások (zsidó, keresztény, iszlám) összehasonlítása különböző szempontok alapján.
- Kiselőadás, prezentáció készítése jellegzetes iszlám vallási épületekről, szokásokról.

TEMATIKAI EGYSÉG	A KÖZÉPKORI EURÓPA		ESTI: 10 ÓRA LEVELEZŐ: 5 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A parasztság világa	– A hierarchikus világkép. – Az uradalom. – A jobbágyok kötelességei és jogai. – Az önellátástól az árutermelésig. – Éhínségek, járványok, felkelések.	Fogalmak: <u>uradalom</u> , <u>földesúr</u> , majorság, <u>jobbágy</u> , <u>robot</u> , kiváltság, <u>rend</u> , <u>pápa</u> , érsek, <u>cölibátus</u> , <u>szerzetes</u> , <u>bencés rend</u> , ferences <u>rend</u> , eretnek, inkvizíció, <u>kolostor</u> , <u>katolikus</u> , <u>szent</u> , <u>kódex</u> , <u>román stílus</u> , <u>gótikus stílus</u> , <u>reneszánsz</u> , <u>lovag</u> , <u>nemes</u> , feudalizmus, hűbériség, király, rendi monarchia, keresztes hadjáratok, <u>polgár</u> , <u>céh</u> .	– A középkor társadalmi, gazdasági, vallási és kulturális jellemzőinek bemutatása. – A társadalmi csoportok közötti jogi különbségek azonosítása. – Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása a középkor világáról.
Az egyházi rend	– Az egyházi hierarchia, az egyházi intézményrendszer. – Az egyházszakadás és a 11. századi reform. – A szerzetesség. – Az eretnekség. – Kultúra és oktatás, a középkori egyetemek. – Román és gótikus építészet – európai és magyar példák.	Személyek: <u>Szent Benedek</u> , VII. Gergely, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, <u>Gutenberg</u> , Dózsa György.	– A középkor társadalmi berendezkedése és a rendi szemlélet értelmezése. – A jobbágyság jogainak és kötelességeinek rendszerezése.
A nemesi rend	– Az uralkodói hatalom és korlátai (hűbériség, rendiség). – Lovagi eszmény és lovagi kultúra. – A keresztes hadjáratok eszméje.	<u>Kronológia</u> : 476–1492 a <u>középkor</u> , 1054 az egyházszakadás, 1347 a nagy pestisjárvány.	– Az egyház szerepének áttekintése a középkori Európában.
A polgárok világa	– A középkori város és lakói. – A város kiváltságai (magyar példák alapján). – A céhek. – A helyi és távolsági kereskedelem. – A reneszánsz építészet (európai és magyar példák).	<u>Topográfia</u> : Egyházi Állam, <u>Anglia</u> , <u>Franciaország</u> , levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, <u>Szentföld</u> .	– A középkori kolostori élet bemutatása képi vagy szöveges források segítségével. – A nyugati és keleti kereszténység összehasonlítása. – A lovagi életmód jellemzőinek azonosítása.

		- A városok életének bemutatása képek, ábrák és szöveges források alapján, kitérve a zsidóság városiasodásban játszott szerepére, valamint az antijudaista törekvésekre. - A céhek működésének jellemzése források alapján.

Javaolt tevékenységek:

- Képek gyűjtése és rendszerezése román, gótikus és reneszánsz stílusú épületekről.
- Képek gyűjtése az ortodox egyház jellegzetes épületeiről, szokásairól.
- Áttekintő ábra készítése az egyházi hierarchiáról.
- Prezentáció, bemutató készítése valamely szerzetes, illetve lovagrendről.
- A város jellegzetes helyszíneinek, intézményeinek azonosítása egy fiktív középkori várost bemutató ábrán.
- Kampányplakát készítése egy középkori témáról (pl. a keresztes háborúkban való részvétel hirdetése).

TEMATIKAI EGYSÉG	A MAGYAR NÉP EREDETE ÉS AZ ÁRPÁD-KOR		ESTI: 14 ÓRA LEVELEZŐ: 7 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Magyar őstörténet és honfoglalás	– Az eredet kérdései, a nyelvészet, a régészet, a néprajz és a genetika eredményei.	Fogalmak: <u>finnugor</u> , <u>törzs</u> , <u>fejedelelem</u> , <u>kabarok</u> , <u>vérszerződés</u> , <u>honfoglalás</u> , <u>kettős honfoglalás</u> elmélete, <u>avarok</u> , <u>rovásírás</u> , <u>kalandozások</u> , <u>székelyek</u> , <u>vármegye</u> , <u>egyházmegye</u> , <u>érsekség</u> , <u>tized</u> , <u>nádor</u> , <u>ispán</u> , <u>kancellária</u> , <u>kettős kereszt</u> , <u>szászok</u> , <u>kunok</u> , <u>tatárok/mongolok</u>	– A magyarság eredetére vonatkozó elméletek közötti különbségek megállapítása. – A mondák, a történeti hagyomány és a történettudomány eredményeinek megkülönböztetése. – A kalandozó hadjáratok céljainak azonosítása. – Géza fejedeleme, I. (Szent) István és IV.
	– A magyar törzsszövetség az Etelközben.		
Az államalapítás	– A honfoglalás okai és menete.		
	– A kalandozások – a lovas-íjász harcmodor.		
	– Géza és I. (Szent) István államszervező tevékenysége.	Személyek: <u>Álmos</u> , <u>Árpád</u> , <u>az Árpád-ház</u> , <u>Géza</u> , <u>I. (Szent) István</u> , <u>Koppány</u> ,	
	– A földbirtokrendszer és a vármegyeszervezet.		
	– Az egyházszervezés.		

A magyar állam megszilárdulása az Árpád-korban	- Szent László, az országépítő. - Könyves Kálmán törvénykezési reformjai. - A kül- és belpolitika új irányai: III. Béla uralkodása. II. András kora: az átalakuló társadalom. - Újjáépítés a tatárjárás után: IV. Béla. - Az Árpádok európai kapcsolatai.	Szent Gellért, Szent Imre, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, IV. Béla, Szent Margit. <i>Kronológia:</i> 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 I. (Szent) István uralkodása, 1222 az Aranybulla, 1241–1242 a tatárjárás. <i>Topográfia:</i> Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Pannonhorma, Esztergom, Székesfehérvár, Buda, Muhi, Erdély, Horvátország.	Béla uralkodásának jellemzése és értékelése. A kereszténység felvétele és az államalapítás jelentőségének a felismerése. A korai magyar történelmet és az Árpád-kort megjelenítő legfontosabb kulturális alkotások azonosítása.

Javasolt tevékenységek:

- Beszámoló készítése a magyar kalandozó hadjáratok irányairól, sikereiről és kudarcairól, valamint a magyarok harcmódoráról IKT eszközök segítségével.
- A kalandozó hadjáratok jellegének megvitatása.
- Áttekintő ábra készítése a Szent István-i állam- és egyházszerkezetről.
- Információgyűjtés Szent László kultuszáról a krónikák és néphagyományok tükrében.
- Tabló összeállítása az Árpád-kor legfontosabb kulturális emlékeiből.
- Folyamatábra készítése II. András politikai döntéseinek okairól és következményeiről.
- A 13. századi társadalmi rétegek azonosítása az Aranybulla szövegében.
- Az Árpádok európai dinasztikus kapcsolatainak ábrázolása térképen.
- A magyar igazságszolgáltatás gyakorlatának bemutatása Szent László és Könyves Kálmán törvényeinek elemzésével.

TEMATIKAI EGYSÉG	A KÖZÉPKORI MAGYAR KIRÁLYSÁG FÉNYKORA		ESTI: 14 ÓRA LEVELEZŐ: 7 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az Anjouk	- A királyi hatalom újbóli megszilárdítása I. Károly idején. - A visegrádi királytalálkozó. - Az 1351-es törvények. - Nagy Lajos hadjáratai.	Fogalmak: <u>aranyforint</u> , regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszonálunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi	- A 14–15. századi magyar uralkodók politikai pályájának felidézése. - Érvekkel alátámasztott vélemény

A török fenyegetés árnyékában	– Az Oszmán Birodalom. – Török hódítás a Balkánon. – Luxemburgi Zsigmond, a közép-európai uralkodó és a török veszély. – Hunyadi János, a politikus és hadvezér. – Hunyadi János törökellenes harcai.	város, bányaváros, mezőváros, <u>kormányzó</u>, <u>szekérvár</u>, <u>végvár</u>, <u>szultán</u>, szpáhi, <u>janicsár</u>, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, <u>zsoldos</u>, Corvina, <u>Szent Korona</u>, Szent Koronatan, Képes krónika.	megfogalmazása az egyes személyek cselekedeteiről, döntéseiről. – A késő középkori magyar állam és az Oszmán Birodalom főbb összecsapásainak felidézése.
Hunyadi Mátyás	– Mátyás útja a trónig. – A központosított királyi hatalom. – Jövedelmek és kiadások. – Birodalomépítő tervek. – Aktív védelem a török ellen.	<i>Személyek:</i> <u>I. (Anjou) Károly</u>, <u>I. (Nagy) Lajos</u>, <u>Luxemburgi Zsigmond</u>, <u>Hunyadi János</u>, <u>I. (Hunyadi) Mátyás</u>.	– Annak értékelése, hogy az Oszmán Birodalom terjeszkedő politikája milyen hatást gyakorolt a magyar történelemre.
A magyar középkor kulturális hagyatéka	– Honfoglalás kori leletek. – A Szent Korona. – Várak, királyi udvar, kolostorok, templomok. – Magyar geszták, krónikák és szentek legendái.	<i>Kronológia:</i> <u>1301 az Árpád-ház kihalása</u>, 1308. <u>I. Károly uralkodásának kezdete</u>, <u>1335 a visegrádi királytalálkozó</u>, 1351 <u>I.(Nagy) Lajos törvényei</u>, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, <u>1456 a nándorfehérvári diadal</u>, <u>1458–90 Mátyás uralkodása</u>. <i>Topográfia:</i> <u>Visegrád</u>, <u>Lengyelország</u>, <u>Csehország</u>, <u>osztrák tartományok</u>, <u>Nikápoly</u>, <u>Várna</u>, <u>Nándorfehérvár</u>, <u>Kolozsvár</u>, <u>Kenyérmező</u>, <u>Oszmán Birodalom</u>.	– Mátyás hatalomgyakorlásának jellemzése. – A reneszánsz kultúra bemutatása Mátyás udvarában. – A 14–15. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.

javasolt tevékenységek:

- Nándorfehérvár ostromának rekonstruálása különböző írásos és vizuális források alapján.
- A korszak kiemelkedő személyiségeinek jellemzése, feltevések megfogalmazása a cselekedeteik mozgatórugóiról. (Pl. Hunyadi Mátyás külpolitikája.)
- Hunyadi János és Mátyás híres ütközeiteinek felidézése, bemutatása térképvázlatok és írott források segítségével.

- Kiselőadás készítése 14–15. századi magyar történelem kulturális hagyatékának kiemelkedő emlékeiről.
- A magyar középkor egy kiemelkedő helyszínének (pl. Pannonhalma, Diósgyőr, Székesfehérvár, Visegrád, stb.) meglátogatása és jellemzőinek bemutatása.
- Gyűjtőmunka készítése Mátyás és a budai zsidók kapcsolatáról.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

A tanulók legyenek képesek egyszerűbb tárgymásolatokat, íratlan forrásokról készült fényképeket, vázlatrajzokat (pl. régészeti lelőhelyről) forrásként értelmezni; rövid (kb. 10-15 sornyi) ókori forrásrészleteket feldolgozni. Tudjanak anyagot gyűjteni a könyvtárban tanári és könyvtárosi segítséggel megadott témákhoz. Legyenek képesek egyszerű elbeszélő források elemzésére tanári irányítással. Legyenek képesek rövid beszámolók előadására. Tudják alkalmazni a történetiségben a keresztény időszámítást. Tudjanak történelmi eseményeket, folyamatokat leolvasni a középiskolában használatos történelmi atlasz megfelelő lapjáról.

10. ÉVFOLYAM

A 10. évfolyamon a történelem tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 72 óra, heti 2 óra

Levelező munkarend szerint 36 óra, heti 1 óra

A témakörök áttekintő táblázata :

<i>Tematikai egység</i>	<i>10. évfolyamra jutó órakeret esti</i>	<i>10. évfolyamra jutó órakeret levelező</i>
<i>A kora újkor</i>	12	6
<i>A török hódoltság kora Magyarországon</i>	10	5
<i>A felvilágosodás kora</i>	8	4
<i>Magyarország a 18. században</i>	10	5
<i>Új eszmék és az iparosodás kora</i>	8	4
<i>A reformkor</i>	10	5
<i>A forradalom és szabadságharc</i>	10	5
<i>Szabadon tervezhető</i>	4	2
<i>Összes óraszám:</i>	<i>72 óra</i>	<i>36</i>

TEMATIKAI EGYSÉG	A KORA ÚJKOR		ESTI: 12 ÓRA LEVELEZŐ: 6 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A földrajzi felfedezések	- A portugál és spanyol felfedezések. - A korai gyarmatosítás és következményei. - A világkereskedelem kialakulása. - Az abszolutizmus.	Fogalmak: <u>gyarmat</u> , <u>világkereskedelem</u> , <u>abszolutizmus</u> , <u>infláció</u> , <u>manufaktúra</u> , <u>tőke</u> , <u>tőkés</u> , <u>bérmunkás</u> , <u>kapitalizmus</u> , <u>bank</u> , <u>tőzsde</u> , <u>részvény</u> ,	- A felfedezők céljainak és útjainak bemutatása tematikus térképeken. - Információk gyűjtése a kialakuló világkereskedelem új

A korai kapitalizmus	- Az árforradalom. - A manufaktúrák. - Bankok és tőzsdék. - Az európai munkamegosztás és következményei	örökös jobbgátság, <u>reformáció</u> , protestáns, <u>evangélikus</u> , <u>református</u> , anglikán, unitárius, <u>vallási</u> <u>türelem</u> , <u>ellenreformáció</u> , katolikus megújulás, <u>jezsuiták</u> , <u>barokk</u> .	útvonalairól, fontosabb termékeiről és szereplőiről. Az új munkaszervezési formák bemutatása és összehasonlítása a céhes iparral. Az európai régiók közötti gazdasági és társadalmi különbségek felismerése. A reformáció okainak és következményeinek bemutatása. A katolikus és a protestáns tanítások és egyházszervezet összehasonlítása. A reformáció egyes irányzatai terjedésének nyomon követése térképen. Vallás és politika összefonódásának felismerése. Az erdélyi vallási türelem szerepének és jelentőségének felismerése. A katolikus egyház megújulási törekvései és a barokk művészet jellemzői közötti párhuzam felismerése
Reformáció Európában és Magyarországon	- A reformáció előzményei (humanizmus és az egyházi reform igénye). - Luther és Kálvin fellépése. - A protestáns egyházak megszerveződése és a protestantizmus elterjedése. - A reformáció eredményei Magyarországon	Személyek: <u>Kolumbusz Kristóf</u> , Vasco da Gama, Ferdinánd Magellán, <u>Luther Márton</u> , <u>Kálvin János</u> , <u>Károli Gáspár</u> , <u>Pázmány Péter</u> , Apáczai Csere János, Habsburg-dinasztia, V. Károly, Loyolai (Szent) Ignác, XIV. Lajos.	
„Hitviták tüzeiben”	- Vallási konfliktusok Európában. - Etnikai sokszínűség és vallásbéke Erdélyben. - A magyar protestáns és katolikus iskolák. - A katolikus megújulás és a barokk Európában és Magyarországon.	Kronológia: 1492-től az újkor, <u>1492 Amerika felfedezése</u> , <u>1517 a reformáció kezdete</u> , 1545 a tridenti zsinat megnyitása, 1568 a tordai határozat, 1648 a vesztfáliai békék. Topográfia: <u>Spanyolország</u> , <u>India</u> , <u>London</u> , <u>Párizs/Versailles</u> , <u>Sárospatak</u>	

Javasolt tevékenységek:

- A felfedező utak irányainak követése és a korai gyarmatok elhelyezése térképen.
- Információk gyűjtése a korai gyarmatosítás módszereiről és következményeiről.
- Beszámoló készítése az európai és magyar reformáció kapcsolatáról (pl. peregrináció, kulturális hatások, irányzatok).
- Interjú készítése különböző felekezetek papjaival, lelkészeivel az egyházak szerepvállalásáról és hivatásukról.
- Kiselőadás készítése a reformáció korának valamely jelentős személyiségéről (pl. Szenci Molnár Albert, Pázmány Péter).

TEMATIKAI EGYSÉG	A TÖRÖK HÓDOLTSÁG KORA MAGYARORSZÁGON		ESTI: 10 ÓRA LEVELEZŐ: 5 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az ország három részre szakadása	- A mohácsi csata és közvetlen előzményei, a kettős királyválasztás. - Az ország három részre szakadása. - A várháborúk és az új végvárrendszer.	Fogalmak: rendi országgyűlés, hajdúszabadság. Személyek: <u>I. Szulejmán</u>, <u>II. Lajos</u>, (Szapolyai) János, I. Ferdinánd, <u>Dobó István</u>, Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, <u>Bocskai István</u>, <u>Bethlen Gábor</u>, <u>Zrínyi Miklós</u> (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő.	- A török hadjáratoknak és az ország három részre szakadásának bemutatása térképeken. - A végvári élet felidézése különböző források (képek, irodalmi alkotások és filmek) alapján.
A két magyar állam	- A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban: rendi és abszolutista törekvések, konfliktusok. - Az Erdélyi Fejedelemség viszonylagos önállósága és aranykora.	Kronológia: <u>1526 a mohácsi csata</u>, <u>1541 Buda eleste</u>, <u>1552 Eger védelme</u>, <u>1566 Szigetvár eleste</u>, <u>1664 a vasvári béke</u>, <u>1686 Buda visszafoglalása</u>, <u>1699 karlócai béke</u>. Topográfia: <u>Mohács</u>, <u>Kőszeg</u>, <u>Eger</u>, <u>Szigetvár</u>, <u>Habsburg Birodalom</u>, <u>Erdélyi Fejedelemség</u>, <u>Hódoltság</u>, Magyar Királyság (királyi Magyarország), <u>Pozsony</u>, Gyulafehérvár, Bécs.	- A három részre szakadt ország gazdasági lehetőségeinek és szerepének értelmezése adatok, grafikonok, diagramok alapján. - A török hódoltság hosszú távú hatásainak azonosítása. - A 16-17. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.
A török kiűzése és a török kor mérlege	- Magyarország az európai munkamegosztásban. - Háborús békeévek: másfél évszázad hódoltság és az ország pusztulása. - A török kiűzése.		

Javasolt tevékenységek:

- A mohácsi csata eseményeinek megvitatása különböző interpretációk alapján.
- Politikai portré készítése a korszak kiemelkedő személyiségeiről (pl. Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós).
- Államszervezeti ábrák készítése a Magyar Királyságról és az Erdélyi Fejedelemségről.
- Az országrészek és a fontosabb várak, csaták elhelyezése vaktérképen.

- A török kiűzése állomásainak nyomon követése térképen.
- A Habsburg-magyar konfliktusok okainak és eredményeinek vázlatos összegzése.
- Korabeli beszámolók gyűjtése a török kiűzéséről (pl. Bél Mátyás, Schulhof Izsák).

TEMATIKAI EGYSÉG	A FELVILÁGOSODÁS KORA		ESTI: 8 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A felvilágosodás	– Tapasztalat és értelem – a felvilágosodás új világképe. – A felvilágosodás államelméletei. – A szabad verseny elmélete.	Fogalmak: felvilágosodás, jogegyenlőség, hatalmi ágak megosztása, népfelség, társadalmi szerződés, szabad verseny, alkotmány,	– A középkor és a felvilágosodás világképének összehasonlítása. – A felvilágosodás államelméleteinek összehasonlítása különböző szempontok alapján. – A brit és az amerikai államszervezetet bemutató ábrák értelmezése. – Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatában megjelenő felvilágosult elvek azonosítása. – A forradalmi gondolat és a legitimitás eszméjének értelmezése, azonosítása.
A brit alkotmányos monarchia és az amerikai köztársaság működése	– A parlamentáris rendszer: parlament és kormány. – Az elnöki rendszer: kongresszus és elnök.	alkotmányos monarchia, elnök, miniszterelnök, felelős kormány, cenzus, általános választójog, forradalom, diktatúra, jakobinus, Szent Szövetség.	
A francia forradalom és hatása	– A forradalom kitörése és az Emberi és polgári jogok nyilatkozata. – A jakobinus diktatúra. – Napóleon birodalma: a polgári berendezkedés exportja.	Személyek: Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton, Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Adam Smith, George Washington, Maximilien Robespierre, Bonaparte Napóleon. Kronológia: 1689 a Jognyilatkozat, 1776 a Függetlenségi nyilatkozat, 1789 a francia forradalom, 1804–1814/1815 Napóleon császársága, 1815 a waterlooi csata. Topográfia: Nagy-	

		Britannia, Amerikai Egyesült Államok, Párizs, Oroszország, Waterloo.	

Javasolt tevékenységek:

- Képek és irodalmi idézetek gyűjtése a felvilágosodás világképének bemutatásához.
- Vita a brit és az amerikai államszervezet sajátosságairól.
- Vita rendezése a francia forradalom pozitív és negatív hatásairól.
- Gondolattérkép készítése a francia forradalom okairól.

TEMATIKAI EGYSÉG	MAGYARORSZÁG A 18. SZÁZADBAN		ESTI: 10 ÓRA LEVELEZŐ: 5 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Rákóczi-szabadságharc	- Magyarország a Habsburg Birodalomban. - A szabadságharc okai és céljai. - A szabadságharc politikai és katonai fordulópontjai. - A szatmári béke kompromisszuma.	<i>Fogalmak:</i> <u>kuruc</u> , <u>labanc</u> , <u>szabadságharc</u> , trónfosztás, amnesztia, felvilágosult abszolutizmus, kettős vámhatár, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet, nyelvrendelet.	- A Rákóczi-szabadságharc céljainak és eredményeinek összevetése. - A szabadságharc katonai történetének felidézése térképek, képek és szöveges források segítségével.
Magyarország újranevesítése és újranevesítése	- A belső vándorlás, a szervezett betelepítés és az öntevékeny betelepülés. - A többnyelvű és többvallású ország. - Gazdaság és életmód.	<i>Személyek:</i> <u>II. Rákóczi Ferenc</u> , <u>Mária Terézia</u> , II. József.	Magyarország újranevesítésének és a folyamat eredményének értelmezése tematikus térképek segítségével.
A felvilágosult abszolutizmus reformjai	- A Pragmatica Sanctio. - A felvilágosult abszolutizmus céljai. - Mária Terézia: együttműködés és reform. II. József reformpolitikája és kudarca.	<i>Kronológia:</i> <u>1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc</u> , 1711 a szatmári béke, 1740–1780 Mária Terézia uralkodása, 1780–1790 II. József uralkodása. <i>Topográfia:</i> <u>Temesvár</u> , Határőrvidék, Poroszország.	- A felvilágosult abszolutizmus eszmei és politikai hátterének, valamint eredményeinek azonosítása. - Mária Terézia és II. József politikájának összehasonlítása.

		– II. József személyiségének bemutatása, uralkodásának mérlege, értékelése. – A 18. századi Magyarország legfőbb kulturális eredményeinek azonosítása.

javasolt tevékenységek:

- Összefoglaló készítése a szabadságharc okainak és eredményeinek összehasonlítására.
- Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia kapcsolatáról.
- Képek, térképek, irodalmi szövegek, kuruc nóták gyűjtése a Rákóczi-szabadságharccal kapcsolatban.
- A Rákóczi-szabadságharc nemzetközi kapcsolatainak ábrázolása gondolattérképen.
- A népességmozgások és az egyes népcsoportok nyomon követése térképen.
- Magyarázó ábra készítése a kettős vámhatár működéséről.
- Beszélgetés az állami iskolarendszer létrejöttéről és működéséről a Ratio Educationis részlete alapján.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ ÚJ ESZMÉK ÉS AZ IPAROSODÁS KORA		ESTI: 8 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Liberalizmus, nacionalizmus és konzervativizmus	- Liberalizmus: jogegyenlőség és alkotmányosság. - Nacionalizmus: nemzetépítés és nemzetállam. - Konzervativizmus: szerves reform és a forradalom elutasítása.	Fogalmak: <u>liberalizmus</u>, <u>nacionalizmus</u>, <u>nemzetállam</u>, <u>konzervativizmus</u>, reform, <u>ipari forradalom</u>, <u>munkanélküliség</u>, <u>tömegtermelés</u>, szegregáció. Személyek: <u>James Watt</u>, <u>Thomas Edison</u>, Henry Ford. Topográfia: Manchester, New York.	- A 19. század politikai eszméinek azonosítása szöveges források alapján. - Az iparosodás hullámainak azonosítása és összevetése. - Egy ipari nagyváros életkörülményeinek jellemzése. - Az ipari forradalmak ökológiai következményeinek azonosítása. - A 19. századi demográfiai változások okainak feltárása.
Az ipari forradalom hullámai	- Az első hullám: textilipar, bányászat, kohászat. - A közlekedés forradalma. - A második hullám: elektronika és vegyipar. - A gyár és a futószalag. - Az ipari forradalmak társadalmi és környezeti hatásai.		

javasolt tevékenységek:

- Az egyes politikai eszmék álláspontjai közötti különbségek megbeszélése.
- Grafikonok, adatsorok elemzése az ipari forradalmak társadalmi és demográfiai hatásairól.
- Kiselőadások tartása fontosabb találmányokról.
- Az ipari forradalom társadalmi hatásainak megvitatása.

TEMATIKAI EGYSÉG	A REFORMKOR		ESTI: 10 ÓRA LEVELEZŐ: 5 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A politikai élet szinterei	- A Habsburg Birodalom és Magyarország. - A rendi országgyűlés és a megyerendszer. - A reformkori Pest-Buda. - A nyilvánosság megteremtése, politika és kultúra.	Fogalmak: alsó- és felsőtábla, érdekegyesítés, közteherviselés, jobbágyfelszabadítás, örökváltság. Személyek: József nádor, Klemens Metternich, Wesselényi Miklós, Széchenyi István, Kölcsey Ferenc, Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Ganz Ábrahám. Kronológia: 1830–1848 a reformkor, 1830 a Hitel megjelenése, 1844 törvény a magyar államnyelvről. Topográfia: Pest-Buda.	- A jobbágykérdés és megoldási javaslatainak értelmezése szövegek és adatok alapján. - A nyelvkérdés és a nemzetté válás bemutatása különböző források segítségével. (Pl. magyar államnyelv, a zsidóság nyelvváltása, Löv Lipót) - A polgári alkotmányosság programjának bemutatása politikai írások, országgyűlési felszólalások és ábrák alapján. - Széchenyi és Kossuth társadalmi háttérének, egyéniségének, álláspontjának és eredményeinek összevetése. - A nemzeti kultúra és a kor politikai törekvései közötti kapcsolatok azonosítása példák alapján. - A reformkor legfőbb kulturális eredményeinek,
A reformkor fő kérdései	- A magyar nyelv ügye és a nemzetté válás. - A jobbágykérdés: örökváltság, kárpótlás. - A polgári alkotmányosság kérdése. - Széchenyi és Kossuth programja és vitája.		

		alkotásainak azonosítása különböző típusú források alapján.

javasolt tevékenységek:

- Ábrák készítése a rendi államszervezet működéséről.
- Kiselőadások, prezentációk készítése a reformkor jelentősebb alkotásairól.
- Táblázatos összefoglaló készítése a reformellenzék, a konzervatívok és az udvar álláspontjáról a főbb vitakérdésekben.
- A reformkor legfontosabb kérdéseinek, jellemzőinek azonosítása szépirodalmi művekben és más szöveges forrásokban.

TEMATIKAI EGYSÉG	A FORRADALOM ÉS A SZABADSÁGHARC		ESTI:10 ÓRA LEVELEZŐ: 5 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A forradalom céljai és eredményei	– Az európai forradalmi hullám és március 15. – Az első magyar polgári alkotmány: az áprilisi törvények. – A Batthyány-kormány tevékenysége.	Fogalmak: márciusi ifjak, <u>sajtószabadság</u> , <u>cenzúra</u> , áprilisi törvények, népképviselői országgyűlés, politikai nemzet, <u>nemzetiség</u> , honvédség, Függetlenségi nyilatkozat.	– A reformkori elképzeléseknek, a forradalom követeléseinek és az áprilisi törvényeknek az összehasonlítása. – A forradalom eseményeinek felidézése források segítségével.
A szabadságharc főbb eseményei és kiemelkedő szereplői	– Harc a dinasztiaival és a vele szövethető nemzetiségekkel. – A tavaszi hadjárat. – A Függetlenségi nyilatkozat, kísérlet az önálló állam megteremtésére. – A szabadságharc leverése és a megtorlás.	Személyek: Petőfi Sándor, <u>Batthyány Lajos</u> , <u>Görgei Artúr</u> , <u>Bem József</u> , <u>Klapka György</u> , <u>Ferenc József</u> , Julius Haynau. Kronológia: <u>1848. március 15. a pesti forradalom</u> , 1848. április 11. az áprilisi törvények, 1848. szeptember 29. a pákozdi csata, 1849. április–május a tavaszi	– A szabadságharc néhány döntő csatájának bemutatása térképek, beszámolók alapján. – A szabadságharc néhány kiemelkedő szereplőjének, illetve vértanújának bemutatása. – A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (pl. németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a

		hadjárat, 1849. április 14. a Függetlenségi nyilatkozat, 1849. május 21. Buda visszavétele, 1849. augusztus 13. a világosi fegyverletétel, <u>1849. október 6. az aradi</u> <u>vértanúk és Batthyány</u> <u>kivégzése.</u> <u>Topográfia: Pákozd,</u> <u>Debrecen, Isaszeg,</u> <u>Világos, Komárom, Arad.</u>	szabadságharcban és az azt követő megtorlás során. A forradalom és a szabadságharc eredményeinek értékelése. A magyar forradalom és szabadságharc elhelyezése az európai környezetben.

Javaolt tevékenységek:

- A szabadságharc főbb eseményeinek elhelyezése vaktérképen.
- Vita a szabadságharc vereségének okairól.
- Kisesszé készítése a forradalom és szabadságharc valamely vitatott kérdéséről.
- A forradalom és szabadságharc eseményeit megörökítő művészeti alkotások (képek, irodalmi szövegek, filmek) gyűjtése és értelmezése.
- Mikrotörténeti kutatás: konfliktusos élethelyzetek és életutak bemutatása a szabadságharc nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevői köréből.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

A tanulók ismerjék fel a tananyagban szereplő fontosabb középkori és kora újkori tárgyi emlékeket, legyenek képesek azokat értelmezni élőszóban vagy írásban. Legyenek képesek a források és a tankönyvi szöveg egybevetésére, az eltérések okainak feltárására. Tudjanak néhány címből álló bibliográfiákat készíteni a könyvtárak felhasználásával kiselőadások, vitaindítók számára, tanári útmutatás alapján. Képesek legyenek történelmi folyamatokat, korszakokat felismerni, megkülönböztetni. Tudjanak felépített feleletet vagy előadást tartani történelmi témákról (lecke, fejezetrész, leckéken átívelő folyamatok, összehasonlítások stb.). Tudjanak ábrákat, térképeket és egyéb már tanult ismerethordozókat értelmezni élőszóban rövid felkészülés után. Legyenek képesek a világ-, az európai és a magyar történelem nagy korszakainak és fontosabb eseményeinek szinkronban látására. Használják a tankönyvek, munkafüzetek kronológiáit.

11-12. évfolyam

A felnőtt tanuló történelmi ismereteinek gyarapodása, információszerzési és forrásfeldolgozási kompetenciájának, valamint gondolkodási és érvelő készségeinek fejlődése lehetővé teszi, hogy a középiskola utolsó évfolyamaira birtokába kerüljön azoknak az általános kompetenciáknak, amelyek hozzájárulnak a társadalmi életben való hatékony tájékozódásához és részvételéhez.

Az utolsó két év az érettségire való felkészülés időszaka. A különböző témakörök, összefüggések, jelenségek összefoglaló áttekintése külön időkeretet igényel – ez a kerettanterv ajánlása szerint 22 óra –, amit a helyi tantervek a vizsgakövetelmények figyelembevételével szabályozhatnak.

Az utolsó két év témakörei a 19. század közepétől a 21. század elejéig terjedő időszakot ölelik fel. Feldolgozásuk során kiemelt szempont, hogy ez az időszak már közvetlen hatást gyakorol a jelen társadalmi, gazdasági és politikai viszonyaira, ezért különösképpen alkalmas a problémaközpontú megközelítésre. Az egyes témakörök, témák a korábbiaknál összetettebb feldolgozásra, komplexebb fejlesztésre adnak lehetőséget.

A középiskolai történelemtanulás inspirációt nyújt arra, hogy a felnőtt tanuló a középiskola befejezése után is érdeklődjék a történelem, illetve közéleti kérdések iránt, valamint hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló az iskolából kikerülve hazáját szerető, demokratikus gondolkodású, kisebb-nagyobb közösségeiért felelősséget vállaló polgárrá; a társadalom tevékeny és autonóm tagjává váljék.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a felnőtt tanuló:

- ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit az 1848–1849-es forradalmat és szabadságharcot követő időszakban; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit, véleményét tud formálni a kiegyezésről;
- fel tudja idézni az első világháború előzményeit, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, értékeli a háborúkat lezáró békék tartalmát, és felismeri a háborúnak a 20. század egészére gyakorolt hatását;
- bemutatja az első világháború magyar vonatkozásait, a háborús vereség következményeit; példákat tud hozni a háborús helytállásra;
- képes felidézni azokat az okokat és körülményeket, amelyek a történelmi Magyarország felbomlásához vezettek;
- tisztában van a trianoni békediktátum tartalmával és következményeivel, be tudja mutatni az ország talpra állását, a Horthy-korszak politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyait, felismeri a magyar külpolitika mozgásterének korlátozottságát;
- össze tudja hasonlítani a nemzetiszocialista és a kommunista ideológiát és diktatúrát, példák segítségével bemutatja a rendszerek embertelenségét és a velük szembeni ellenállás formáit;

- képes felidézni a második világháború okait, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, ismeri a holokausztot és a hozzávezető vezető okokat;
- bemutatja Magyarország revíziós lépéseit, a háborús részvételét, az ország német megszállását, a magyar zsidóság tragédiáját, a szovjet megszállást, a polgári lakosság szenvedését, a hadifoglyok embertelen sorsát;
- össze tudja hasonlítani a nyugati demokratikus világ és a kommunista szovjet blokk politikai és társadalmi berendezkedését, képes jellemezni a hidegháború időszakát, bemutatni a gyarmati rendszer felbomlását és az európai kommunista rendszerek összeomlását;
- bemutatja a kommunista diktatúra magyarországi kiépítését, működését és változatait, az 1956-os forradalom és szabadságharc okait, eseményeit, és hőseit, összefüggéseiben szemléli a rendszerváltoztatás folyamatát, felismerve annak történelmi jelentőségét;
- bemutatja a gyarmati rendszer felbomlásának következményeit, India, Kína és a közel-keleti régió helyzetét és jelentőségét;
- ismeri és reálisan látja a többpólusú világ jellemzőit napjainkban, elhelyezi Magyarországot a globális világ folyamataiban;
- bemutatja a határon túli magyarság helyzetét, a megmaradásért való küzdelmét Trianontól napjainkig;
- ismeri a magyar cigányság történetének főbb állomásait, bemutatja jelenkori helyzetét;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára, különös tekintettel a visegrádi együttműködésére;
- ismeri hazája államszervezetét, választási rendszerét.

11. ÉVFOLYAM

A 11. évfolyamon a történelem tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 90 óra, heti 2,5 óra

Levelező munkarend szerint 36 óra, heti 1 óra

A témakörök áttekintő táblázata :

Tematikai egység	11. évfolyamra jutó órakeret esti	11. évfolyamra jutó órakeret levelező
<i>A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése</i>	6	3
<i>A DUALIZMUS KORI MAGYARORSZÁG</i>	14	5
<i>A NAGY HÁBORÚ</i>	12	6
<i>AZ ÁTALAKULÁS ÉVEI</i>	12	4
<i>A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT</i>	10	4
<i>A HORTHY-KORSZAK</i>	10	4
<i>A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ</i>	14	7
<i>A KÉT VILÁGRENDSZER SZEMBENÁLLÁSA</i>	6	3
<i>SZABADON TERVEZHETŐ</i>	6	0
Összes óraszám:	90	36

TEMATIKAI EGYSÉG	A NEMZETÁLLAMOK SZÜLETÉSE ÉS A SZOCIALISTA ESZMÉK MEGJELENÉSE		ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A szocializmus és a munkásmozgalom	- Szocializmus: társadalmi egyenlőség és tulajdonviszonyok. - A Kommunista kiáltvány. - Szakszervezetek és munkáspártok. - Szociáldemokrácia és kommunizmus. - Keresztényszocializmus.	Fogalmak: <u>polgárháború</u> , polgári állam, szakszervezet, társadalombiztosítás, monopólium, <u>szocializmus</u> , szociáldemokrácia, <u>kommunizmus</u> , <u>keresztényszocializmus</u> .	- A nemzetállam fogalmának értelmezése politikai, gazdasági és kulturális szempontokból. - A polgári állam feladatköreinek és eredményeinek azonosítása.

A polgári nemzetállam megteremtése (Németország, Amerikai Egyesült Államok, Japán)	– A nemzeti egység megteremtése (politika, gazdaság, kultúra). – Alkotmányosság és választójog. – Jogegyenlőség és emancipációs törekvések. – A polgári állam kiépítése.	proletárdiktatúra, osztályharc, cionizmus, emancipáció. <i>Személyek:</i> Abraham Lincoln, <u>Otto von Bismarck</u> , <u>Karl Marx</u> . <i>Kronológia:</i> 1861–1865 az amerikai polgárháború, 1868 a Meidzsi-restauráció, <u>1871 Németország egyesítése</u> . <i>Topográfia:</i> <u>Németország</u> , <u>Japán</u> .	A kommunista, a szociáldemokrata és a keresztényszociális eszmék azonosítása és összehasonlítása.

Javaolt tevékenységek:

- Egyetemes és magyar történeti példák gyűjtése a polgári állam feladatköreiről és társadalmi hatásairól.
- Táblázat készítése a szociáldemokrácia és a kommunizmus céljainak, módszereinek, lehetőségeinek összevetéséről.
- Vita a szocialista eszméről, és hatásukról a korabeli közéletre.
- Az egységes Olaszország és a Német Császárság kialakulásának, valamint az Egyesült Államok terjeszkedése főbb mozzanatainak követése a térképen.

TEMATIKAI EGYSÉG	A DUALIZMUS KORA		ESTI: 14 ÓRA LEVELEZŐ: 5 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kiegyezés és a dualizmus rendszere	- A kiegyezés és okai. - A közös ügyek rendszere. - A magyar államszervezet. - A pártrendszer, a választójog és a véderőviták.	<i>Fogalmak:</i> emigráció, passzív ellenállás, <u>kiegyezés</u> , <u>közös ügyek</u> , közjogi kérdés, húsvéti cikk, <u>dualizmus</u> , nyílt és titkos szavazás, Szabadelvű Párt,	A kiegyezés értékelése egykorú szempontok szerint, illetve másfél évszázados történelmi távlat nézőpontjából.
A nemzeti és nemzetiségi kérdés, a cigányság helyzete	A politikai nemzet koncepciója.	Függetlenségi Párt, Magyarországi	A dualizmus államszervezetét

	- A horvát-magyar kiegyezés és a nemzetiségi törvény. - Asszimiláció és anyanyelvhasználat. - Autonómia-törekvések és irredenta mozgalmak. - Zsidó emancipáció, a zsidóság részvétele a modernizációban, polgárosodás és a középosztály kérdése. - Cigányok/romák a dualizmus kori Magyarországon.	Szociáldemokrata Párt, népességgrobbanás, urbanizáció, kivándorlás, dzsentrizáció, népoktatás, <u>Millennium</u>, asszimiláció, autonómia. Személyek: Andrássy Gyula, Eötvös József, Baross Gábor, Tisza Kálmán, Wekerle Sándor, Tisza István, Semmelweis Ignác, Weiss Manfréd. <i>Kronológia:</i> 1848/1867–1916 Ferenc József uralkodása, <u>1867 a kiegyezés</u>, 1868 a horvát-magyar kiegyezés, a nemzetiségi törvény, a népiskolai törvény, 1873 Budapest egyesítése, <u>1896 a Millennium</u>. <i>Topográfia:</i> <u>Budapest, Osztrák-Magyar Monarchia</u>, Fiume.	bemutató ábra értelmezése. A dualizmus kora kiemelkedő szereplői életútjának áttekintése, értékelése. A dualizmus kori nemzetiségi kérdés elemzése szöveges források, adatsorok és etnikai térképek segítségével. A dualizmus kori társadalmi és gazdasági változások elemzése, értékelése adatsorok, szöveges és képi források segítségével. A dualizmus legkiemelkedőbb gazdasági és kulturális teljesítményeinek azonosítása különböző forrásokban. A zsidók és németek szerepe a polgárosodásban.
Az ipari forradalom Magyarországon	- A gazdasági kiegyezés. - A vasútépítés. - Állami gazdaságpolitika. - Mezőgazdaság és élelmiszeripar. - Modernizálódó ipar.		
Társadalom és életmód a dualizmus korában	- Demográfiai robbanás és urbanizáció. - Kivándorlás Európából és Magyarországról. - A földkérdés és a vidék. - A nagyvárosi életforma: Budapest a világváros. - Oktatás és kultúra. - Életmód és szórakozás.		

javasolt tevékenységek:

- Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia dualizmus kori kapcsolatáról.
- Folyamatábra, készítése a dualizmus kori pártviszonyokról.
- A dualizmus kori nemzetiségi törekvések és ideológiai háttérük táblázatos összefoglalása.
- A Nemzeti Sírkert felkeresése (a 19. század szereplőihöz kapcsolódó sírok, mauzóleumok közös megtekintése).
- A korszakkal kapcsolatos emlékművek, emlékhelyek fölkeresése a lakóhelyen és környékén.
- Kiselőadás / tabló készítése a dualizmus korának kiemelkedő beruházásairól.
- Programajánló összeállítása egy a millennium korában Budapestre látogató turista számára.

- Tisza István lexikon szócikk készítése kormánypárti, illetve függetlenségi és szociáldemokrata szemszögből.
- Ellenzéki és kormánypárti választási plakát készítése az 1905-ös választásokra.

TEMATIKAI EGYSÉG	A NAGY HÁBORÚ		ESTI: 12 ÓRA LEVELEZŐ: 6 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az első világháború előzményei	- A gyarmatosítás okai és céljai. - Az imperializmus – a terjeszkedő tőke. - Nagyhatalmi érdekek és konfliktusok. - Az Osztrák-Magyar Monarchia helyzete – balkáni konfliktusok.	<i>Fogalmak:</i> villámháború, front, állóháború, hátország, antant, központi hatalmak, hadigazdaság, hadifogság. <i>Személyek:</i> II. Vilmos, II. Miklós, IV. Károly.	- A gyarmati terjeszkedést, valamint az első világháború előtti feszültségeket bemutató ábrák, térképek és adatsorok elemzése, értelmezése. - Az első világháború frontjai nak azonosítása, bemutatása térképeken. - Az első világháború jellegzetességeinek azonosítása ábrákon, adatsorokon, képi és szöveges forrásokban. - A front és a hátország körülményei, valamint a háború okozta szenvedések felidézése korabeli beszámolók, emlékiratok, naplók alapján. - A háború kimenetelének értékelése a két hatalmi tömb erőviszonyainak és lehetőségeinek tükrében. - A nagy háború világpolitikára gyakorolt hosszú távú
Az első világháború	- A világháború kitörése. - A hadviselő felek és a frontok. - Oroszország és a központi hatalmak összeomlása.	<i>Kronológia:</i> 1914. június 28. a szarajevói merénylet, 1914–1918 az első világháború.	
Az első világháború jellemzői és hatása	- Az állóháború és az anyagcsata. - A hadigazdaság és a háborús propaganda. - A hagyományos világrend felbomlása. - A nők helyzetének megváltozása.	<i>Topográfia:</i> Brit Birodalom, Szarajevó, Doberdó, Románia, Szerbia, Olaszország.	
Magyarország a világháborúban	- Magyar frontok, nagy csaták. - Az antant ígéretei a Monarchia nemzetiségeinek. - Magyar hősök a világháborúban. - A hátország. - A magyar hadifoglyok sorsa.		

		következményeinek felismerése.

Javaolt tevékenységek:

- A háború előzményeinek összesítése, a döntési alternatívák bemutatása saját szerkesztésű ábrán.
- Példák gyűjtése a magyar katonák első világháborús hősi helytállásáról.
- Első világháborút bemutató múzeumok meglátogatása (pl. Hadtörténeti Múzeum, “Új világ született” c. kiállítás).
- A lakóhelyen található első világháborús hősi emlékmű, katonasírok felkeresése, egy-egy hős életének feltárása.
- Képek gyűjtése és elemzése a háború új jellegzetességeiről (fegyverek, intézmények, jelenségek).
- Különböző internetes háborús témájú szövegek, propagandaképek, plakátok, karikatúrák gyűjtése és elemzése.
- Családi történetek, fényképek gyűjtése feldolgozása, bemutatása az első világháborúból.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ ÁTALAKULÁS ÉVEI		ESTI: 12 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Szocialista és nemzeti törekvések: a birodalmak bomlása	- A történelmi monarchiák bukása (Oroszország, Németország, Oszmán Birodalom). - Forradalom és kommunista hatalomátvétel Oroszországban. - Az újrászülető Lengyelország. - Az olasz fasizmus.	Fogalmak: <u>bolsevik</u> , szovjet, örmény népiártás, egypártrendszer, Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), <u>tanácsköztársaság</u> , <u>vörösteror</u> , Lenin-fiúk, ellenforradalom, <u>fehér különítményes megtorlások</u> , “vörös térkép,” <u>kisantant</u> , jóvátétel, Népszövetség,	- Közép-Európa első világháború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a területi változások azonosítása és indoklása. - A bolsevik hatalomátvétel és a lenini proletárdiktatúra működésének bemutatása és értékelése források alapján.
Az Osztrák-Magyar Monarchia és a történelmi Magyarország szétesése	- A Monarchia és a történelmi Magyarország bomlása. - A forradalmi átalakulás kísérlete és kudarca.		

	– Cseh és román támadás, a fegyveres ellenállás kérdése.	kisebbségvédelem, revízió, Rongyos Gárda.	– Magyarország megszállásának áttekintése térképek, szöveges források segítségével.
A tanácsköztársaság és az ellenforradalom	– A kommunista hatalomátvétel. – A proletárdiktatúra és a vörösteror. – Az északi hadjárat és a tanácsköztársaság veresége. – Az ellenforradalom győzelme.	<i>Személyek:</i> Kemal Atatürk, <u>Vlagyimir I. Lenin</u>, Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, Benito Mussolini, <u>Károlyi Mihály</u>, Kun Béla, <u>Horthy Miklós</u>, Apponyi Albert.	– A Károlyi-időszak kormányzati tevékenységének értékelése. – A magyarországi proletárdiktatúra működésének elemzése források alapján.
A Párizs környéki békék	– A nagyhatalmi érdekek érvényesítése: az új világrend kialakítása. – Az önrendelkezés elve és a hatalmi érdekek gyakorlata. – Jótétel, hadseregkorlátozás, határváltozások. – A szétszabdalt közép-európai régió.	<i>Kronológia:</i> <u>1917 a bolsevik hatalomátvétel</u>, 1918. október 31. forradalom Magyarországon, 1919. március – augusztus. a tanácsköztársaság, <u>1920. június 4. a trianoni békediktátum</u>.	– Az első világháborút követő területi és etnikai változások áttekintése térképen. – A trianoni békediktátum okainak feltárása. – A trianoni békediktátum értékelése a győztes hatalmak közép-európai politikájának tükrében.
A trianoni békediktátum	– A magyar ügy a békekonferencián. – A magyar delegáció érvei. – Az ezeréves Magyarország felosztása, a döntés tartalmi elemei. – Az önrendelkezési elv megsértése – A békediktátum etnikai és gazdasági következményei. – Az ellenállás példái: székely hadosztály, Balassagyarmat, Sopron.	<i>Topográfia:</i> <u>Kárpátalja</u>, <u>Felvidék</u>, <u>Délvidék</u>, <u>Burgenland</u>, <u>Csehszlovákia</u>, <u>Jugoszlávia</u>, <u>Ausztria</u>, trianoni Magyarország.	– A trianoni békediktátum területi, népességi, gazdasági és katonai következményeinek bemutatása szöveges és képi források, ábrák és adatsorok segítségével. – A trianoni határok végigkövetése, a határmegvonás konkrét okainak feltárása. – A vesztes hatalmak területi veszteségeinek összehasonlítása.

Javasolt tevékenységek:

- Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak meghatározó személyiségeiről.

- Példák gyűjtése az 1919-es rendezetlen politikai viszonyok bemutatására (pl. vörösteror, román megszállás, különítmények, Rongyos Gárda).
- Bizonyítékok és adatok gyűjtése az elcsatolt területeknek az ezeréves magyar kultúrában betöltött jelentős szerepéről (pl. történelmi személyiségek, művészek, tudósok, épületek, művészeti alkotások, intézmények).
- Különböző internetes revíziós témájú szövegek, képek, plakátok, dalok gyűjtése és vizsgálata, elemzése.
- A várpalotai Trianon Múzeum meglátogatása.

TEMATIKAI EGYSÉG	A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT		ESTI:10 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kommunista Szovjetunió	– A totális diktatúra és a pártállam kiépítése. – A tervgazdaság és a kollektivizálás. – A terror eszközei és áldozatai.	Fogalmak: <u>totális állam</u> , többpártrendszer, egypártrendszer, <u>személyi kultusz</u> , koncepciók per, <u>GULAG</u> , holodomor, államosítás, kollektivizálás, kulák, <u>tervgazdaság</u> , <u>piacgazdaság</u> , New Deal, <u>fasizmus</u> , <u>nemzetiszocializmus</u> ,	– A sztálini Szovjetunió működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok, ábrák segítségével. – A világgazdasági válság és a rá adott válaszok bemutatása. – A nemzetiszocialista Németország működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok és ábrák segítségével. – A totális diktatúrák ideológiáinak és működésének összehasonlítása, érvelés a totális diktatúrák ellen.
A Nyugat és a gazdasági világválság	– A tőzsde, a hitelezés és a világkereskedelem összeomlása. – A munkanélküliség. – Állami beavatkozás a gazdaságba.	fajelmélet, <u>antiszemitizmus</u> , Führer, SS, Anschluss. Személyek: <u>Joszif V. Sztálin</u> , <u>Adolf Hitler</u> .	
A nemzetiszocialista Németország	– A nemzetiszocialista ideológia és mozgalom. – A totális állam kiépítése. – A terror eszközei. – Terjeszkedés a háború előtt.	<u>Kronológia</u> : 1922 a Szovjetunió létrejötte, 1929 a gazdasági világválság kezdete, <u>1933 a náci hatalomátvétel</u> , 1938 az Anschluss, a müncheni konferencia. <u>Topográfia</u> : <u>Szovjetunió</u> , Kolima-vidék, Leningrád (Szentpétervár), Moszkva, Berlin.	

Javasolt tevékenységek:

- Visszaemlékezések, források gyűjtése és prezentáció készítése a sztálini terror megnyilvánulásairól (pl. GULAG, holodomor, koncepciós perek).
- Különböző képi és szöveges források gyűjtése a sztálini diktatúra hétköznapijairól.
- Folyamatábra készítése a világgazdasági válság kirobbanásáról és kezeléséről, a folyamatábra szemléltetése az Amerikai Egyesült Államok példáján.
- Prezentáció készítése a náci terror megnyilvánulásairól (pl. kristályéjszaka, GESTAPO, koncentrációs táborok stb.).
- Statisztikai táblázatok, grafikonok, diagramok gyűjtése és tanulmányozása (pl. a német választások eredményei 1928-1933 között; a munkanélküliség alakulása az Egyesült Államokban 1929-1937 között).
- A korszakkal kapcsolatos dokumentum- és játékfilmek/filmrészek megtekintése és értelmezése.

TEMATIKAI EGYSÉG	A HORTHY-KORSZAK		ESTI: 10 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Talpra állás Trianon után	- A király nélküli alkotmányos királyság. - A korlátozott parlamentarizmus rendszere a konszolidáció szolgálatában. - A gazdaság szerkezetváltása az 1920-as években. - A klebelsbergi oktatás- és kultúrpolitika eredményei.	Fogalmak: kormányzó, Egységes Párt, <u>numerus clausus</u>, <u>pengő</u>, Magyar Nemzeti Bank, Szent István-i állameszme, magyar népi mozgalom, <u>nyilasok</u>. Személyek: <u>Bethlen István</u>, <u>Teleki Pál</u>, <u>Klebelsberg Kuno</u>, Gömbös Gyula, Weiss Manfréd, <u>Szent-Györgyi Albert</u>. Kronológia: <u>1920–1944 a Horthy-rendszer</u>, 1921–31 Bethlen miniszterelnöksége, 1938 az első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása.	- A magyarországi korlátozott parlamentarizmus rendszerének értékelése. - A korabeli politikai berendezkedés összehasonlítása más (közép-) európai országokéval. - A bethleni gazdasági konszolidáció folyamatának és eredményeinek áttekintése képek, ábrák és adatsorok alapján. - A magyarországi politikai irányzatok azonosítása szöveges források alapján. - Szöveges források olvasása és értelmezése a Horthy-korszak főbb társadalmi kérdéseiről (pl. oktatás, társadalmi
A 1930-as évek Magyarországa	- A válság és hatása. - A belpolitika irányváltásai. - Életmód és társadalom. - A földkérdés. - Tudomány és művészet a két világháború között. - A külpolitika irányai és lehetőségei – a revízió első eredményei.		

		mobilitás, antiszemitizmus, földkérdés). A magyar külpolitika céljainak, lehetőségeinek és a revízió eredményeinek értékelése, elemzése térkép és statisztikai adatok alapján.

Javasolt tevékenységek:

- Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak kiemelkedő szereplőiről (pl. Horthy, Bethlen, Teleki).
- Kormányparti és ellenzéki választási plakát készítése egy-egy fontos témakörben.
- A Horthy-korszak gazdasági fejlődéséről tanúskodó képek gyűjtése és bemutatása (pl. Csepeli Szabadkikötő, villamosított vasútvonal stb.).
- Folyamatábra készítése a Horthy-korszak pártviszonyairól, korlátozott parlamentáris rendszeréről.

TEMATIKAI EGYSÉG	A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ		ESTI: 14 ÓRA LEVELEZŐ: 7 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A tengelyhatalmak sikerei	– Közép-Európa felosztása (Molotov-Ribbentrop paktum): német és szovjet megszállás. – Nyugat-Európa lerochanása. – Német támadás a Szovjetunió ellen. – Japán támadás az Egyesült Államok ellen.	Fogalmak: Molotov–Ribbentrop-paktum, <u>tengelyhatalmak</u> , <u>szövetségesek</u> , <u>totális háború</u> , kiugrási kísérlet, <u>zsidótörvények</u> , munkaszolgálat, <u>gettó</u> , <u>deportálás</u> , <u>koncentrációs tábor</u> , haláltábor, népiptás, <u>holokauszt</u> , partizán, Vörös Hadsereg, jaltai konferencia, háborús bűn, <u>malenkij robot</u> .	– A tengelyhatalmak 1939 előtti terjeszkedésének végigkövetése és értelmezése térkép alapján. – A második világháború főbb eseményeinek azonosítása térképeken.
A szövetségesek győzelme	– A keleti és a nyugati front. – A csendes-óceáni hadszíntér.		– A második világháború jellegzetességeinek bemutatása ábrák, adatsorok, képi és szöveges források alapján.
Magyarország a második világháborúban: mozgástér és kényszerpálya	– A területi revízió lépései. – A fegyveres semlegesség. – A Szovjetunió elleni háború. – A Don-kanyar. – A német megszállás és következményei.	Személyek: <u>Franklin D. Roosevelt</u> , <u>Winston Churchill</u> , Charles de Gaulle, Bárdossy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre,	– A magyar területi revízió megvalósulásának bemutatása térképek,

A holokauszt	– Az „Endlösung” programja, a Wannsee-i konferencia. – Koncentrációs és megsemmisítő táborok. – Deportálások, kísérlet a zsidóság és a cigányság megsemmisítésére Európában. – A magyarországi zsidótörvények. – A magyar holokauszt. – Felelősség és embermentés.	Edmund Veessenmayer, <u>Szálasi Ferenc</u>, Raoul Wallenberg, <u>Salkaházi Sára</u>, Apor Vilmos, Sztéhlo Gábor, Richter Gedeon. <i>Kronológia:</i> 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, <u>1939–45 a második világháború</u>, 1939. szeptember 1.	képek, szöveges források és adatsorok alapján. – A magyar háborús szerepvállalás legfontosabb eseményeinek és az ország veszteségeinek bemutatása térképeken, képi és szöveges források segítségével (pl. Don-kanyar, Árpád-vonal, tordai ütközet, Budapest ostroma).
A második világháború jellemzői	– A villámháború és következményei. – Háborús bűnök és a polgári lakosság elleni terror. – Az ellenállás formái. – A háború utáni számonkérések és a nürnbergi per.	Lengyelország lerohanása, 1940 a második bécsi döntés, 1941. április Jugoszlávia megtámadása, <u>1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása</u>; 1941. június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, <u>1944. március 19.</u>	– A magyar szellemi és kulturális élet II. világháború idején bekövetkező veszteségeinek (híre s magyar tudósok, művészek származásuk vagy politikai nézeteik miatti emigrációja) értékelése.
Az ország pusztulása, deportálások a GULAG-ra	– A kiugrási kísérlet és a nyilas uralom. – A magyarországi hadszíntér, Budapest ostroma. – Megszabadulás és szovjet megszállás. – Az ország kifosztása, szovjet deportálások és tömeges erőszak. – A határon túli magyarok jogfosztása, megtorlások (délvidéki vérengzés, kárpátaljai deportálás, felvidéki jogfosztás).		– A holokauszt folyamatának áttekintése képi források és szöveges visszaemlékezések feldolgozásával. – A nyilas terror áttekintése források alapján. – A tömeges deportálások és a szovjet megszállás jellemzőinek és következményeinek áttekintése képi és szöveges források segítségével. – A határon kívül rekedt magyarság második világháború

		végi tragédiáinak bemutatása különböző források alapján. Magyarország világháborúbeli sorsának, szerepének és mozgásterének bemutatása, valamint összehasonlítása más közép-európai országokéval.

Javasolt tevékenységek:

- A nagyhatalmak (Németország, Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország) világháború kitörésében játszott szerepének megvitatása.
- Beszámoló készítése az európai és/vagy csendes-óceáni hadszínterek egyik jelentős csatájáról.
- A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- A magyar honvédség háborús részvétele főbb helyszíneinek nyomon követése térképen.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a második világháborúból.
- Híres magyar tudósok, művészek életművének bemutatása, akik származásuk vagy politikai nézeteik miatt emigrációba kényszerültek.
- Kiselőadás készítése a budapesti gettó életéről visszaemlékezések alapján.
- Második világháborús emlékművek, emlékhelyek, sírok felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- A Holokauszt Emlékközpont meglátogatása.
- A felelősség és embermentés kérdéseinek megbeszélése.
- A Malenkij Robot Múzeum meglátogatása.
- Beszámoló készítése a határon túli magyarság körében folytatott etnikai tisztogatásokról források alapján.

TEMATIKAI EGYSÉG	A KÉT VILÁGRENDSZER SZEMBENÁLLÁSA		ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kétpólusú világ kialakulása	- Az ENSZ megalapítása. - A párizsi béke. - Kitelepítések és lakosságcserek a háború után. - A szovjet-amerikai szembenállás és a két érdekszféra kialakulása. - A két világrend jellemzői.	Fogalmak: <u>Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ)</u> , kitelepítés, <u>hidegháború</u> , <u>vasfüggöny</u> , <u>szuperhatalom</u> , <u>Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST)</u> , <u>Észak-atlanti Szerződés</u>	- A második világháború után kialakult világrend áttekintése. - A gyarmati rendszer felbomlása főbb állomásainak felidézése.

	– A két Németország.	Szervezete (NATO),	– A két német állam létrejötte folyamatának és következményeinek bemutatása.
A hidegháború	– A szuperhatalmak versengése: fegyverkezés, űrprogram, propaganda.	Varsói Szerződés, kétpólusú világ, <u>a berlini fal</u> .	– Az arab-izraeli konfliktus főbb okainak és jellemzőinek feltárása
	– A szembenállás és enyhülés hullámai.	Személyek: Kliment J. Vorosilov, Harry S. Truman, <u>Nyikita Sz. Hruscsov</u> , <u>John F. Kennedy</u> , <u>Mahátma Gandhi</u> , <u>Mao Ce-tung</u> .	– A nyugati és a keleti blokk gazdasági, társadalmi és politikai rendszerének összehasonlítása.
A gyarmatok felszabadulása	– Hidegháborús konfliktusok (Korea, Suez, Kuba, Vietnam, Afganisztán).	<u>Kronológia</u> : 1945 az ENSZ létrejötte, <u>1947 a párizsi béke</u> , <u>a hidegháború kezdete</u> , India függetlenné válása, 1948 Izrael Állam megalapítása, 1949 az NSZK és az NDK megalakulása, kommunista fordulat Kínában, 1955 a Varsói Szerződés létrehozása.	
	– India függetlenné válása.	<u>Topográfia</u> : <u>Berlin</u> , <u>Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK)</u> , <u>Német Demokratikus Köztársaság (NDK)</u> , <u>Közel-Kelet</u> , <u>Izrael Észak- és Dél-Korea</u> , <u>Vietnam</u> , <u>Kuba</u> , <u>Afganisztán</u> .	
	– Kommunista fordulat Kínában.		
	– A gyarmatbirodalmak felbomlása.		
	– Izrael megalapítása.		

Javaolt tevékenységek:

- Beszélgetés a kollektív bűnösség elvéről.
- A kitelepítések irányainak és létszámának grafikus ábrázolása.
- Információk gyűjtése a főbb hidegháborús konfliktusokról (Korea, Suez, Kuba, Vietnam).
- Beszámoló készítése a Mao Ce-tung-i diktatúra jellemzőiről (pl. „nagy ugrás”, kulturális forradalom).
- Képek, idézetek gyűjtése Mahátma Gandhi életútjáról.

A TOVÁBBHALADÁS

A tanulók legyenek képesek a források és a tankönyvi szöveg egybevetésére. Tudjanak bibliográfiákat készíteni az iskolai és közkönyvtárak felhasználásával kiselőadások, vitaindítók céljára. Tudjanak felépített feleletet adni a tanult témákról. Tudjanak ábrákat, térképeket és egyéb ismert és új ismerethordozókat értelmezni előszóban, rövid felkészülés után. Tudjanak méréseket készíteni a térképen önállóan vagy szaktanári segítséggel (lakosságszám, népsűrűség, gazdasági fejlettség). Tudják a térképen ábrázolt jelenségeket beépíteni szóbeli és írásbeli feladatok megoldásába.

12. ÉVFOLYAM

A 12. évfolyamon a történelem tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 64 óra, heti 2 óra

Levelező munkarend szerint 32 óra, heti 1 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Tematikai egység	11. évfolyamra jutó órakeret esti	11. évfolyamra jutó órakeret levelező
HÁBORÚTÓL FORRADALOMIG	8	4
Az 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC	7	3
A KÁDÁRI DIKTATÚRA	7	3
A KÉTPÓLUSÚ VILÁG ÉS FELBOMLÁSA	7	3
A RENDSZERVÁLTOZTATÁS FOLYAMATA	6	3
A VILÁG A 21. SZÁZADBAN	6	3
MAGYARORSZÁG A 21. SZÁZADBAN	6	3
A MAGYARSÁG ÉS A MAGYARORSZÁGI NEMZETISÉGEK A 20-21. SZÁZADBAN	6	3
ISMÉTLÉS, FELKÉSZÜLÉS AZ ÉRETTSÉGIRE	6	5
SZABADON TERVEZHETŐ	5	2
Összes óraszám:	64 óra	32 óra

TEMATIKAI EGYSÉG	HÁBORÚTÓL FORRADALOMIG		ESTI: 8 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az átmenet évei Magyarországon	- A háború utáni újrakezdés: a kommunisták térnyerése és az újjáépítés. - A történelmi berendezkedés felszámolása: földosztás, népbíróóságok, köztársaság. - A korlátozott többpártrendszer: választások 1945. 1947.	Fogalmak: népbíróóság, háborús bűnös, földosztás, <u>államosítás</u> , forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt, szálámitaktika, Magyar Dolgozók Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás,	- Magyarország szovjetizálása főbb jellemzőinek bemutatása. - A korlátozott magyar parlamentarizmus és az egypárti diktatúra összehasonlítása. - A demokrácia felszámolása során alkalmazott

A szovjetizálás Magyarországon	- Az egypárti diktatúra kiépítése. - Államosítás és kollektivizálás. - Konceptciós perek, egyházüldözés. - A keleti blokk.	<u>Államvédelmi Hatóság (ÁVH)</u>, tanácsrendszer, beszolgáltatás, aranycsapat. <i>Személyek:</i> Tildy Zoltán, Kovács Béla, Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit. <i>Kronológia:</i> <u>1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, földosztás, 1947 kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra, 1949 kommunista alkotmány.</u> <i>Topográfia:</i> Sztálinváros (Dunaújváros), Recsk Hortobágy.	eszközök azonosítása konkrét példákkal alátámasztva. - Annak felismerése, hogy Magyarország szovjet megszállása miként határozta meg az ország sorsát. - A kommunista diktatúra sajátosságainak bemutatása a Rákosi-rendszer példáján. - A diktatúra kulturális jellemzőinek felismerése képeken, művészeti alkotásokon. - A társadalom fölött gyakorolt totális kontroll eszközeinek azonosítása különböző források segítségével.
A Rákosi-diktatúra	- Az erőltetett iparosítás. - A pártállam. - A terror. - A diktatúra hatása a mindennapi életre.		

Javasolt tevékenységek:

- Választási plakátok gyűjtése és értelmezése.
- A kékcédulás választások feldolgozása adatsorok és a választási törvény értelmezésével.
- Beszélgetés az átmeneti időszak demokratikus jellegéről.
- Internetes gyűjtés a Rákosi-időszak vicceiből és karikatúráiból – a mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a Rákosi időszakból.
- Egy kiemelkedő koncepció per (pl. Mindszenty-per) feldolgozása.
- A Terror Háza Múzeum meglátogatása.
- Tanulmányi kirándulás a Recski Nemzeti Emlékparkba.
- Beszámoló készítése a diktatúra prominens szereplőiről, felelőseiről (pl. Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Péter Gábor, Rajk László).
- Kommunista propaganda plakátok gyűjtése és értelmezése.
- A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- Beszámoló készítése a korabeli magyar sporteredményekről.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC		ESTI: 7 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A forradalom	- A forradalom okai és közvetlen előzményei. - A forradalom céljai. - Békés tüntetésből fegyveres felkelés – október 23. - A nemzet forradalma (Forradalmi Bizottságok, Munkástanácsok, nemzeti összefogás).	<i>Fogalmak:</i> <u>MEFESZ</u>, <u>pesti srácok</u>, <u>Molotov-koktél</u>, munkástanács, sortűzek. <i>Személyek:</i> Gerő Ernő, Maléter Pál, <u>Nagy Imre</u>, Iván Kovács László, Pongrácz Gergely, <u>Kádár János</u>.	- Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc okainak és főbb fordulópontjai-nak bemutatása. 1956 szimbólumainak értelmezése. - Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggéseinek bemutatása. - A forradalom és szabadságharc értékelése.
A nemzet szabadságharca	- Szabadságharc a fővárosban és vidéken. - A fegyveres ellenállás hősei. - Út a győzelemig és a kormánypolitika változásai. - A szabadságharc nemzetközi háttere és visszhangja a nagyvilágban. - Szovjet intervenció: a szabadságharc utóvédharcai és leverése.	<i>Kronológia:</i> <u>1956. október 23. a forradalom kitörése</u>, 1956. október 25. a Kossuth téri sortűz, <u>1956. november 4. a szovjet támadás</u>. <i>Topográfia:</i> Kossuth tér és <u>Corvin köz</u> (Budapest), <u>Mosonmagyaróvár</u>, Salgótarján.	

Javasolt tevékenységek:

- Korabeli dokumentumok elemzése.
- A forradalommal és szabadságharcral kapcsolatos archív- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- Az 1956-os forradalom külpolitikai hátterének vizsgálata.
- Információk gyűjtése a forradalom és szabadságharc kiemelkedő hőseiről és mártírjairól.
- A Terror Háza Múzeum meglátogatása.

TEMATIKAI EGYSÉG	A KÁDÁRI DIKTATÚRA		ESTI: 7 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A pártállami diktatúra és működése	- A megtorlások időszaka, formái és áldozatai. - A pártállam és szervezetei. - Az erőszakos téeszesítés – a mezőgazdaság szocialista átszervezése. - Hamis társadalmi béke – a kádári alku. - Az elnyomás változó formái.	Fogalmak: <u>Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP)</u> , <u>munkásőrség</u> , <u>Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ)</u> , <u>úttörő</u> , <u>termelőszövetkezet</u> , <u>háztáji</u> , <u>III/III. ügyosztály</u> , <u>tervgazdaság</u> , új gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, <u>gulyáskommunizmus</u> , „három T”.	- A megtorlás mértékének és jellegének vizsgálata. - A „kádári alku” fogalmának értelmezése. - Az elnyomás formáinak bemutatása a Kádár-rendszer időszakában. - A téeszesítés eszközeinek összehasonlítása a Rákosi-diktatúra időszakával.
Gazdaság, társadalom, életmód	- A tervgazdaság és a KGST. - A gazdasági reform és a második gazdaság. - A „gulyáskommunizmus”. - Népesedési folyamatok. - Kultúrpolitika, korlátozott nyilvánosság.	Kronológia: <u>1956–1989 a Kádár-rendszer</u> , 1958 Nagy Imre és társainak kivégzése, 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése.	- A gazdaság, társadalom és életmód főbb jellemzőinek bemutatása a Kádár-rendszer idején. - A kultúrpolitika jellemzőinek értelmezése, módszereinek bemutatása.

Javasolt tevékenységek:

- Információk gyűjtése a kultúrpolitika jellemzőiről, módszereiről.
- Internetes gyűjtés a kádári időszak vicceiből. A mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.

- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása a kádári diktatúra időszakából.

TEMATIKAI EGYSÉG	A KÉTPÓLUSÚ VILÁG ÉS FELBOMLÁSA		ESTI:7 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Nyugat a 20. század második felében	- A Nyugat gazdasági eredményei és a jóléti állam. - Emancipáció, szekularizáció, individualizáció. - Az 1968-as mozgalmak és a popkultúra.	Fogalmak: <u>jóléti állam</u>, prágai tavasz, Szolidaritás. Személyek: Nicolae Ceaușescu, <u>Mihail Sz. Gorbacsov</u>, Lech Wałęsa, VI. Pál, <u>II. János Pál</u>, <u>Ronald Reagan</u>, Helmut Kohl. Kronológia: 1975 a helsinki értekezlet, 1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1991–95 a délszláv háború. Topográfia: <u>Szlovákia</u>, <u>Ukrajna</u>.	- A fogyasztói társadalom és a jóléti állam jellemzőinek és problémáinak felidézése. - A társadalom, a demográfia és az életmód jellegzetességeinek bemutatása a nyugati világban. - A tömegkultúra jelenségeinek bemutatása konkrét példák alapján. - A kétpólusú világ megszűnéséhez vezető okok felidézése.
A szocializmus válsága és megrendülése	- Az olajválság és hatásai a tőkés, illetve szocialista országokra. - A kis hidegháború. - A katonai egyensúly felborulása: a Szovjetunió gazdasági kimerülése. - Az ellenzék megszerveződése a szocialista országokban.		- A közép-európai ellenzéki mozgalmak jelentőségének bemutatása. - A délszláv háború okainak feltárása.
A kétpólusú világ megszűnése	- Németország újraegyesítése – a magyar szerepvállalás. - A Szovjetunió felbomlása. - A kommunista diktatúrák bukása Közép-Európában. - Jugoszlávia felbomlása, a délszláv háború.		A közép-európai régió államai változásának nyomon követése térképen.

Javasolt tevékenységek:

- Esszé készítése Mindennapi élet a vasfüggöny két oldalán címmel.
- Tények és képek gyűjtése 1968 eseményeiből a nyugati és keleti tömbből. Párhuzamosságok keresése.

TEMATIKAI EGYSÉG	A RENDSZERVÁLTOZTATÁS FOLYAMATA		ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

A Kádár-rendszer végnapjai	- Az adósságválság kialakulása és következményei. - Az állampárt válsága: reformkommunisták és a keményvonalasok. - Az ellenzék megszerveződése - Az 1989-es év főbb politikai eseményei, a tárgyalásos forradalom; alkotmánymódosítás. - A harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása.	Fogalmak: adósságspirál, Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar Szocialista Párt (MSZP), Fiatal Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, rendszerváltoztatás, <u>visegrádi együttműködés</u> ,	- A szocializmus válságának elemzése (külső és belső tényezők feltárása) Magyarországon. - A magyarországi rendszerváltoztatás főbb állomásainak felidézése. - A gazdasági rendszerváltoztatás legfontosabb kérdéseinek áttekintése és értékelése. - A gazdaság és a társadalom átalakulása főbb tendenciáinak megfigyelése grafikonok és adatsorok alapján. - A kádári diktatúra és az új demokratikus rendszer összehasonlítása.
A rendszerváltoztatás	- Az új pártok – különböző ideológiák. - Az 1990. évi parlamenti és önkormányzati választás. - Az Antall-kormány megalakulása. - A rendszerváltoztatás ellentmondásai: alkuk és kompromisszumok (az elmaradt elszámoltatás).	<u>privatizáció</u> , kárpótlás, jogállam, Alkotmánybíróság, sarkalatos törvények, népszavazás. Személyek: Pozsgay Imre, Németh Miklós, <u>Horn Gyula</u> , <u>Antall József</u> , <u>Göncz Árpád</u> , <u>Orbán Viktor</u> .	
A piacgazdaság kiépülése	- A privatizáció – vesztesek és nyertesek. - A piacgazdaság kiépítése – a külföldi tőke szerepe. - A külkereskedelem átalakulása. - Gazdasági szerkezetváltás.	Kronológia: 1987 a lakiteleki találkozók, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, <u>1990 az első szabad választások</u> , 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról.	

Javaolt tevékenységek:

- A rendszerváltó pártok plakátjainak és jelszavainak elemzése.
- Kronológia készítése a rendszerváltoztatás legfontosabb történéseiről.
- Magyarország államberendezkedésének nyomon kísérése a 20. század folyamán.
- Interjú készítése egy családtaggal, ismerőssel a rendszerváltoztatás időszakáról.

TEMATIKAI EGYSÉG	A VILÁG A 21. SZÁZADBAN		ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
<i>Témák</i>	<i>Altémák</i>	<i>Fogalmak és adatok/Lexikák</i>	<i>Fejlesztési feladatok</i>

Az átalakuló világ	- A világgazdaság hagyományos centrumai: az Amerikai Egyesült Államok és szövetségesei. - A világpolitika és világgazdaság új súlypontjai: Oroszország, Kína. - Óriásvállalatok a globális térben.	<i>Fogalmak:</i> modern kori <u>migráció</u> , <u>multikulturalizmus</u> , párhuzamos társadalom, <u>népességrobbanás</u> , <u>iszlamizmus</u> , <u>terrorizmus</u> , <u>globalizáció</u> .	- A világgazdaság résztvevőinek elhelyezése a globális térben. - A transznacionális vállalatok működésének bemutatása konkrét példák alapján. - A globalizáció előnyeinek és hátrányainak, valamint kockázatainak összevetése. - A többpólusú világ főbb jellemzőinek felidézése. - A népességrobbanás és népességfogyás problémáinak áttekintése. - A migráció okainak feltárása (a gazdasági bevándorlás és a menekültkérdés esetében). - Válsággócok azonosítása térkép segítségével (pl. Közel-Kelet, Ukrajna).
A globális világ	- Demográfiai változások, népmozgások. - Az iszlamizmus térhódítása. - A kereszténység helyzete a globalizálódó világban. - Válsággócok, helyi konfliktusok és terrorizmus. - Globalizáció és kultúra. - A hagyományos és új identitások – értékek és értékválság. - Demokratikus közbeszéd és politikai korrektség.		

Javasolt tevékenységek:

- Vita a globalizáció előnyeiről és hátrányairól.
- A globalizációval kapcsolatos napi hírek gyűjtése és elemzése.

TEMATIKAI EGYSÉG	MAGYARORSZÁG A 21. SZÁZADBAN		ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ. 3 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
<i>Témák</i>	<i>Altémák</i>	<i>Fogalmak és adatok/Lexikák</i>	<i>Fejlesztési feladatok</i>
<i>A demokrácia működése Magyarországon</i>	– Az Alaptörvény. – A hatalmi ágak és intézményeik, önkormányzati rendszer. – A választási rendszer.	<i>Fogalmak:</i> közvetett és közvetlen demokrácia, <u>integráció</u> , <u>euró</u> , <u>Európai Unió</u> , <u>Európai Tanács</u> ,	– Az Alaptörvény fontosabb pontjainak felidézése. – A rendszerváltoztatás

A magyar bel- és külpolitika főbb jellemzői	– A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb fordulópontjai. – Magyarország a NATO-ban. – Közép-európai együttműködés: a visegrádi négyek.	Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény. <i>Személyek:</i> Magyarország miniszterelnökei a rendszerváltoztatás óta (a legalább négy évig hivatalban lévő kormányfők).	óta eltelt időszak főbb eseményeinek azonosítása különböző források alapján. A rendszerváltoztatás óta parlamentbe jutott fontosabb pártok politikai profiljának és céljainak áttekintése.
Magyarország és az Európai Unió	– Az európai integráció főbb állomásai: mélyítés és bővítés. – Az Európai Unió főbb szervei és működésük. – Magyarország csatlakozásának folyamata. – Az együttműködés eredményei és nehézségei. – Nemzetek Európája vagy föderatív Európa?	<i>Kronológia:</i> <u>1957 a római szerződés</u>, <u>1992 a maastrichti szerződés</u>, <u>1999 Magyarország belép a NATO-ba</u>, <u>2004 Magyarország belép az Európai Unióba</u>, <u>2012 az Alaptörvény bevezetése</u>. <i>Topográfia:</i> <u>Brüsszel</u>.	Magyarország nyugati integrációjának bemutatása a NATO és az Európai Unió működésének ismeretében. Eltérő álláspontok bemutatása az Európai Unió működésének értékeléséről és jövőjéről. Érvelés a közép-európai együttműködés mellett.

Javasolt tevékenységek:

- A magyar alkotmányozás, alkotmányjellegű törvények (pl. Aranybulla, Tripartitum / Corpus Juris Hungarici, Pragmatica Sanctio, áprilisi törvények) nyomon követése különböző nyomtatott és internetes források segítségével.
- Vita az Európai Unió szerepéről életünkben.

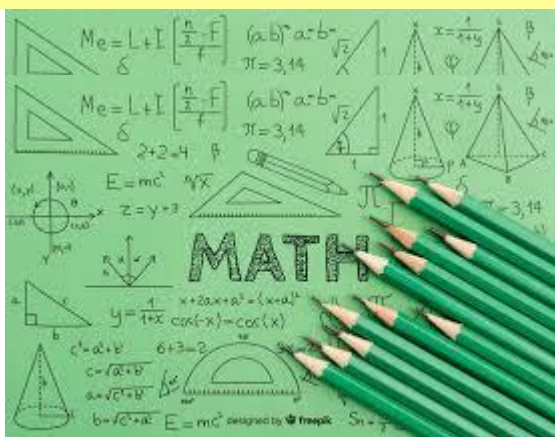
TEMATIKAI EGYSÉG	A MAGYARSÁG ÉS A MAGYARORSZÁGI NEMZETISÉGEK A 20-21. SZÁZADBAN		ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A határon túli magyarok	- A politikai rendszerek változásai és hatásaik a magyar kisebbség helyzetére. - Demográfiai jellemzők és folyamatok. - Az asszimilációs politika megnyilvánulásai.	Fogalmak: <u>kitelepítés</u> , Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős állampolgárság, diszkrimináció,.	A határon túli magyar nemzeti közösségek küzdelmeinek áttekintése Trianontól napjainkig.

	– Autonómia és kisebbségi jogok kérdése. – Anyanyelvű oktatás és kultúra. – Magyarok a nagyvilágban – a szórványmagyarság.	<i>Személyek:</i> <u>Esterházy János</u>, <u>Márton Áron</u>, Tőkés László. <i>Kronológia:</i> <u>1944–1945 magyarellenés atrocitások</u>, 1990 fekete március. <i>Topográfia:</i> Csúrog, Jarek, <u>Duna-delta</u>, Marosvásárhely, Székelyföld.	– A kisebbségben élő magyarság egy kiemelkedő személyiségének bemutatása. – A magyarországi németek kitelepítésének felidézése források alapján. – A magyarországi romák helyzetének, problémáinak bemutatása napjainkban.
A magyarországi nemzetiségek, a magyarországi cigányság	– A politikai rendszerek változásai és hatásaik a nemzetiségek helyzetére. – A cigányok/romák 20–21. századi története. – Demográfiai jellemzők és folyamatok. – Kulturális autonómia és kisebbségi jogok a mai Magyarországon. – Anyanyelvű oktatás és kultúra.		

Javaolt tevékenységek:

- Népszámlálási adatok, statisztikai adatsorok segítségével a határon túli magyarság létszámadatainak a nyomon követése 1920-tól a közelmúltig, következtetések levonása az adatokból.
- Információk gyűjtése a magyar kisebbségek önszerveződésének, érdekvédelmének intézményeiről a 21. században.

A TOVÁBBHALADÁS 	A tanuló tudjon önálló könyvtári munka alapján kiselőadást tartani. Tudja, mi történt Európa más régióiban a magyar történelem egy-egy kiemelkedő eseménye idején. Legyen képes összefüggéseket találni a történelmi események és a technikai-gazdasági fejlődés legfontosabb állomásai között. Tudja a XX. századi magyar és egyetemes történelem legfontosabb fordulópontjait, idejét. Tudja ismertetni a demokráciák és diktatúrák legjellemzőbb vonásait. Legyen képes néhány jelentős eseményhez kapcsolódó forrást összehasonlítani. Ismerje a mai magyar közjogi és politikai rendszer alapelemeit. Környezetének, lakóhelyének fontos történelmi eseményeit el tudja helyezni a köztörténet folyamában.

MATEMATIKA

9-12. ÉVFOLYAM

(ESTI TAGOZAT) (LEVELEZŐ TAGOZAT)

A középfokú képzés során a matematika tanulása-tanítása tekintetében az egyik legfontosabb feladat a tanuló önálló, rendszerezett, logikus gondolkodásának kialakítása, fejlesztése. A 9. évfolyamtól kezdve a spirális felépítésnek megfelelően – a korábbi képzési szakaszok során megszerzett készségekre, képességekre és ismeretekre alapozva – egyre absztraktabb formában épül fel a matematika belső struktúrája (fogalmak definíciója, tételek, bizonyítások).

A felnőtt tanulóknál hasznos és fontos, hogy élet- és munkatapasztalataikat, előzetes ismereteiket beépíthessék tanuláskuk folyamatába. Erre a szaktanárnak lehetőséget kell adnia, ezeket értékelni és hasznosítani kell.

Jól megválasztott problémák tárgyalása során válik a tanulók számára is szükségessé az új fogalmak bevezetése és pontos definiálása. Tanári irányítással a tételek, általános összefüggések is felfedeztetethők a tanulókkal. Ezen folyamat során fejlődik a tanulók szintetizáló és modellalkotó képessége. A felfedezett tételek és összefüggések egy része bizonyítás nélkül is gyarapítja a matematikai eszköztárat. Néhány tétel bizonyítása azonban elengedhetetlen része a matematika tanításának, hiszen a bizonyításokon keresztül mutatható meg a matematika logikus és következetes felépítése. Az új fogalmak megalkotása, az összefüggések, stratégiák felfedezése és az ismereteknek feladatok, problémák megoldása során történő tudatos alkalmazása fejleszti a kombinatorikus készséget, a meglévő ismeretek mobilizálásának képességét, valamint a problémamegoldó gondolkodás eltérő típusainak adekvát használatát. Ennek a folyamatnak az eredményeképpen a tanuló meg tudja állapítani adott állítás, tétel érvényességi és alkalmazási körét, megállapításai, állításai mellett logikusan tud érvelni. A matematika tanulásának-tanításának egyik fő célja, hogy fejlődjön a tanuló mérlegelő gondolkodása, az adatok elemzését, szintézisét és értékelését lehetővé tevő készségek és képességek rendszere. A matematikai játékok, logikai feladványok fejlesztik a stratégiaalkotást, az algoritmikus gondolkodást, a kreativitást és a gondolkodás rugalmasságát. Ebben a nevelési-oktatási szakaszban az ismert számok köre az irracionális számokkal bővül, valamint új műveletek bevezetésére és már ismert műveletek alkalmazásának bővítésére kerül sor a permanenciaelv alapján. Ezen folyamat során a tanuló egyre inkább képes lesz rá, hogy változatos matematikai objektumokat jelölő szimbólumokkal végezzen műveleteket.

A felnőttek gimnáziumában a matematika oktatásának célja a tanulók matematikai kompetenciájának fejlesztése, amivel természetesen növeljük a tanulóink esélyeit az életben, a munkaerőpiacon, az egész életen át tartó tanulásban.

A matematika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A matematika tanulása során elengedhetetlen a tananyag alapos és átfogó megértése. A szöveges feladatok megoldása fejleszti az értő olvasás és a releváns információk kiválasztásának készségét. Az általánosítás és az analógiák adekvát használata,

több szempont egyidejű figyelembevételével, a rendszerezési képesség, a megszerzett tudás új helyzetekben való alkalmazása elősegítik az aktív, önirányított tanulás kompetenciáinak kialakítását, fenntartását, megerősítését. A matematika tantárgy a matematikai logika és az algoritmikus gondolkodás fejlesztésével, az ok-okozati összefüggések megértésével hozzájárul a többi tantárgy tanulásához szükséges rendszerező, összefüggéseket felismerő, ezáltal hatékony önálló tanulási módszerek elsajátításához és megfelelő alkalmazásához is.

A kommunikációs kompetenciák: A matematika fejleszti a tanuló azon képességét, hogy világosan, röviden és pontosan fejezze ki gondolatait. A matematika tanulása során fokozatosan alakul ki a tanuló érvelési és vitakészsége. A szöveges problémák megoldása javítja a szöveg megértésének készségét: a tanulónak meg kell keresnie az információkat és fel kell ismernie egy adott információ jelentőségét a probléma megoldása során. A matematika tanulási folyamatában kialakul a különböző módon (szöveg, grafikon, táblázat, diagram és képlet) bemutatott tartalmak megértésének és alkotásának készségrendszere.

A digitális kompetenciák: A matematika tanulása során hangsúlyos szerepet kap a problémamegoldás és az algoritmikus gondolkodás, melyek elősegítik a tanuló digitális kompetenciáinak fejlesztését. A különböző matematikai tárgyú szoftverek, alkalmazások, applikációk és játékok alkalmazásán keresztül a matematika tanulása hozzájárul a tanuló digitális kultúrájának kialakításához.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A matematika tanulása során a tanuló gondolkodásának fejlesztése elsősorban konkrét problémák megoldásán keresztül történik. A tanuló előzetes tudása és tapasztalata alapján azonosítja a problémákat, majd ismert matematikai fogalmakra támaszkodva stratégiát dolgoz ki ezek megoldására. Elfogadja, hogy a megoldás több különböző úton is elképzelhető, illetve találkozhat olyan nyitott problémákkal is, amelyeknek több megoldása is lehetséges. Kellő kitartással próbál ki különböző matematikai módszereket, és felismeri azokat a problémákat is, amelyeknek nincs megoldása.

A tanuló mérlegelő gondolkodásának fejlesztése többek között a feladatok megoldása során kapott eredmények elemzésén és értékelésén keresztül történik. A tanuló megtanul induktív úton példákat általánosítani és deduktív érvelést használni a matematikai állítások bizonyítására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A matematika tanulása fejleszti a kitartás, a pontosság, a figyelem és a fegyelmezettség képességét. A matematika tanulása során erősödik a tanuló felelősségtudata, gazdagodik az önképe, fejlődik a kooperációs készsége. A tanuló matematikai ismereteit alkalmazni tudja az egyéni célok eléréséhez szükséges tervezésben, az életét befolyásoló döntései megalapozásában és meghozatalában, a várható következmények mérlegelésében. A matematika tanulása elősegíti annak belátását, hogy a személyes erősségekre építeni, a hibákból pedig tanulni lehet.

A tanuló a matematikai foglalkozások során megtanulja, hogyan oszthatja meg ötleteit másokkal, és hogyan segítheti társait a matematikai fogalmak megértése vagy azok alkalmazása során. Felelősséget vállal a közösen kitűzött feladatok elvégzéséért, s megtanulja tisztelni mások álláspontját, gondolkodásmódját.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A matematika olyan tudomány, amely összeköti a különböző kultúrákat. A tanuló megismeri a gondolkodás logikai felépítésének eleganciáját, a matematikának a természethez, a művészetekhez és az épített környezethez fűződő viszonyát.

A tanuló konkrét vagy képi reprezentációval vagy szimbolikus modellekkel végzi a matematikai gondolatok vagy kapcsolatok feltárását, majd új kapcsolatokat alakít ki a matematikai fogalmak között.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valódi adatok felhasználásával összeállított mindennapi problémák megoldásán keresztül történik. Ennek során a különböző megoldási lehetőségek keresése fejleszti a gondolkodás

rugalmasságát és az új ötletek megalkotásának képességét. A tanuló megfelelő játékokon keresztül képessé válik a különböző kockázatok felmérésére, a számára kedvezőnek tűnő stratégia kidolgozására, és megtapasztalja döntései következményét. A matematikai projekteken való részvétel segíti a későbbi munkavállalás szempontjából fontos készségek kialakulását (kreativitás, problémamegoldás, kezdeményezőkézség, másokkal való együttműködés készsége).

9–10. évfolyam

A 9–10. évfolyamon a korábbi képzési szakaszok során megszerzett ismeretekre és kialakított készségekre, képességekre alapozva – a spirális tananyag-felépítést szem előtt tartva – az egyes témakörök új ismeretei matematikai szempontból egyre pontosabb és elvontabb formában jelennek meg a tanulási-tanítási folyamat során. Egyre határozottabb a fogalmak pontos definiálásának, az állítások, tételek indoklásának, bizonyításának, valamint az általánosításnak az igénye. Erre a szakaszra fokozottan jellemző a korábbi és az új ismeretek egységes rendszerbe foglalása, az egyes témakörökön belüli rendszerezés.

Ebben a szakaszban is fontos cél, hogy az ismeretszerzési folyamat során a tanuló – a lehetőségekhez mérten – a tanár által irányított módon, feladatok megoldása mentén maga fedezze fel az összefüggéseket, általánosítási lehetőségeket, megoldási módokat. A kooperatív munkaformák, a csoportmunkában megoldandó projektfeladatok fejlesztik a matematikai kommunikációt. A digitális eszközök, dinamikus szoftverek, online felületek támogatják a szemléltetést, a megértést és a felfedeztetést.

A 9–10. évfolyamon megjelenő témakörök tartalmának egy része folytatása, kiterjesztése és kiegészítése a korábbi szakaszokban is megjelenő tananyagtartalomnak. Ebben a szakaszban jelennek meg először a valós számok; elsőfokú egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek; másodfokú egyenletek, egyenlőtlenségek; a függvény fogalma, függvénytulajdonságok; a kör és részei. Vannak olyan témakörök, amelyek megjelennek más területek tanítása során is, ezért a tananyag egyes részeihez javasolt óraszámok nem feltétlenül jelentenek időben összefüggő egységet. Az algebrai eszközök és a függvényekkel kapcsolatos ismeretek bővülése lehetővé teszi a hétköznapi vagy matematikai nyelven megfogalmazott problémák és a megoldás során alkalmazott matematikai modellek körének bővülését.

11–12. évfolyam

A 11–12. évfolyamon a tanulási-tanítási folyamatra jellemző, hogy az ismeretek jellege egyre absztraktabb és formálisabb, a matematika belső logikája egyre jobban érvényesül. Ebben a szakaszban az egyik nagyon fontos didaktikai cél a szimbolikus gondolkodás fejlesztése. A tanulóknak a korábban elsajátított készségekre, képességekre és ismeretanyagra támaszkodva kell eljutniuk az absztrakt összefüggések megértéséhez és tudatos alkalmazásához. Tudatosítani kell a matematikai fogalmak pontos definiálásának fontosságát és a matematikai bizonyítások szerepét. Amellett, hogy a lehetséges alkalmazásokat minden egyes témakör kapcsán szem előtt kell tartani, fontos, hogy a tanulók lássák az egyes matematikai területek kapcsolatát is.

Ebben a szakaszban is fontos cél, hogy az ismeretszerzési folyamat során a tanuló a tanár által irányított módon, a feladatok megoldása mentén maga fedezze fel az összefüggéseket, általánosítási lehetőségeket, megoldási módokat. A kooperatív munkaformák, a csoportmunkában megoldandó projektfeladatok ebben a szakaszban is fejlesztik a matematikai kommunikációt. Az érettségi vizsgára készülés során egyre nagyobb hangsúlyt kap a tanulók önálló munkája mind a feladatmegoldásokban, mind a tanultak ismételésében, rendszerezésében.

A digitális eszközök, dinamikus szoftverek, online felületek támogatják a szemléltetést, a megértést, a felfedeztetést és a gyakorlást.

A 11–12. évfolyamon is jellemző, hogy a megjelenő témakörök tartalmának egy része folytatása, kiterjesztése és kiegészítése a korábbi szakaszokban is megjelenő tananyagtartalmaknak. Bizonyos témakörök azonban ebben a szakaszban jelennek meg először. Ilyen a racionális kitevőjű hatvány, az exponenciális függvény, a logaritmus, a számtani és mértani sorozatok, a trigonometria, a koordináta geometria és a térgeometria. Vannak olyan témakörök, amelyek ismeretei megjelennek más terület tanítása során is, ezért az egyes részekhez javasolt óraszámok ebben a szakaszban sem jellemeznék feltétlenül időben összefüggő egységet. Az algebrai eszközök és a függvényekkel kapcsolatos ismeretek bővülése, a trigonometria és a koordináta geometria alapjainak megjelenése, valamint a statisztikai és valószínűségi szemlélet mélyülése további lehetőségeket nyújt változatos hétköznapi és matematikai problémák megoldására. A matematikai eszköztár bővülése ebben a szakaszban teszi leginkább lehetővé, hogy a tanulók más tantárgyakban, más tanulási területeken is alkalmazni tudják matematikai tudásukat.

Tantárgyi struktúra és óraszámok

Óraterv a matematika tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	2,5	3	3	3
Éves óraszám esti	90	108	108	96
Heti óraszám levelező	1	1	1	1,5
Éves óraszám levelező	36	36	36	48

Témakörök a 9. és 10. évfolyamon	helyi tanterv óraszámok 9. évfolyam esti levelező	helyi tanterv óraszámok 10. évfolyam esti levelező
Halmazok	8 3	4 2
Matematikai logika	2 1	6 3
Kombinatorika, gráfok	0 0	12 3

Számhalmazok, műveletek	9 3	0 0
Hatvány, gyök	4 2	8 3
Betűs kifejezések alkalmazása egyenletmegoldás, függvényábrázolás során	11 4	0 0
Arányosság, százalékszámítás	6 2	0 0
Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek	19 8	0 0
Másodfokú egyenletek, egyenlőtlenségek	0 0	13 4
A függvény fogalma, függvénytulajdonságok	10 4	8 4
Geometriai alapismeretek	3 1	0 0
Háromszögek	7 3	10 3
Négyszögek, sokszögek	2 1	5 2
A kör és részei	2 1	8 3
Transzformációk, szerkesztések	5 3	10 3
Leíró statisztika	0 0	10 3
Valószínűség-számítás	0 0	8 3
Számonkérés, ismételés:	2 0	6 0
Összes óraszám:	90 36	108 36

Témakörök a 11-12. évfolyamon	Helyi tantervi óraszámok	Helyi tantervi óraszámok
	11. évf. esti levelező	12. évf. esti levelező
Halmazok, matematikai logika	0 0	10 5
Kombinatorika, gráfok	12 4	0 0
Számelméleti ismeretek, számhalmazok épülése	10 3	0 0
Hatvány,gyök, exponenciális függvény, logaritmus	15 5	0 0
Exponenciális folyamatok vizsgálata	14 4	0 0
Sorozatok	0 0	18 8
Trigonometria	15 5	0 0
Térgeometria	0 0	20 6
Koordinátageometria	20 7	0 0
Leíró statisztika	9 3	0 0

Valószínűségyszámítás	8 3	10 3
Rendszerező összefoglalás	0 0	35 12
Számonkérés, ismétlés:	5 2	3 2
Összesen:	108 36	96 36

9. évfolyam

Témakör	Halmazok	Óraszám esti 8 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	Csoportosítás különböző szempontok alapján. Halmazműveletek véges halmazokon. Halmazábra. Részhalmaz. Számhalmazok, ponthalmazok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A halmaz fogalmának mélyítése, alkalmazása problémamegoldásra, matematikai modellek alkotására. Különböző dolgok, tárgyak, elemek, fogalmak adott szempont szerinti csoportosítása, rendezése, összefüggések keresése. Definíciók, jelölések használata során az emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
	Hétköznapi életből, más	Informatika: adatbázis-kezelés,

Halmazok megadása különböző módokon. Halmazműveletek 2-3 halmazra: unióképzés, metszetképzés, különbségképzés, komplementer halmaz. Definíciók megfogalmazása, megértése. Halmazok felbontása diszjunkt halmazok uniójára.	tantárgyakból vagy a matematika más témaköreiből vett feladatok megoldása. Konkrét dolgok csoportosítása adott, vagy a tanulók által javasolt szempontok szerint. Szituációs játék, barkochba játék egy-egy halmaz, vagy egy-egy elem kitalálására.	adatállományok, adatok szűrése különböző szempontok szerint. Biológia-egészségtan: rendszertan.
Halmazok számossága. Véges és végtelen halmazok, megszámlálható, nem megszámlálható halmazok. Logikai szita módszere 2-3 halmaz elemszámának meghatározásához. n elemű halmaz részhalmazainak a száma.	A „végtelen szálloda” mint modell. Mindennapi életből vett feladatok.	Magyar nyelv és irodalom: mondatok, szavak, hangok rendszerezése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Kulcsfogalmak/Fogalmak	alaphalmaz, részhalmaz, üreshalmaz, halmazok egyenlősége, Venn-diagram, halmazműveletek, halmazok elemszáma, logikai szita.		
Továbbhaladás feltétele	- halmazokat különböző módon megad - halmazokkal műveleteket végez, azokat ábrázolja és értelmezi - alkalmazza a logikai szita elvét - véges halmazok elemszámát meghatározza		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Matematikai logika	Óraszám esti: 2 óra levelező: 1 óra
Előzetes tudás	Relációs jelek használata, ismerete, összefüggések, mennyiségek értéke, kapcsolatok meglátása.	

További feltételek	Személyi: matematika szakos tanár
	Tárgyi: számítógép, projektor, interaktív tábla
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	látja a halmazműveletek és a logikai műveletek közötti kapcsolatokat; megállapítja egyszerű „ha ... , akkor ...” és „akkor és csak akkor” típusú állítások logikai értékét; tud egyszerű állításokat indokolni és tételeket bizonyítani.

Ismeretek Fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A matematikai bizonyítás fogalma Állítás logikai értékének megállapítása (igaz vagy hamis) Állítás tagadásának alkalmazása egyszerű feladatokban A „nem”, az „és”, a megengedő „vagy” és a kizáró „vagy” logikai jelentésének ismerete és alkalmazása matematikai és matematikán kívüli feladatokban A „minden” és a „van olyan” típusú állítások logikai értékének megállapítása és ennek indoklása egyszerű esetekben Adott állítás megfordításának megfogalmazása „Ha..., akkor...” és „akkor és csak akkor” típusú egyszerű állítások logikai értékének megállapítása Stratégiai és logikai játékok adott állításról eldönti, hogy igaz vagy hamis; alkalmazza a tagadás műveletét egyszerű feladatokban; ismeri és alkalmazza az „és”, a (megengedő és kizáró) „vagy” logikai jelentését; megfogalmazza adott állítás megfordítását; helyesen használja a „minden” és „van olyan” kifejezéseket.	Feladatmegoldás önállóan és csoportmunkában, közös megbeszélés. Frontális munka. Tanulói kiselőadás.		T: számológép interaktív tábla
Kulcsfogalmak	tétel, bizonyítás, igaz-hamis; „nem”, „és”, „vagy”, „vagy..., vagy...”, „ha..., akkor...”, „akkor és csak akkor”		

Ismeretek Fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A matematikai bizonyítás fogalma Állítás logikai értékének megállapítása (igaz vagy hamis) Állítás tagadásának alkalmazása egyszerű feladatokban A „nem”, az „és”, a megengedő „vagy” és a kizáró „vagy” logikai jelentésének ismerete és alkalmazása matematikai és matematikán kívüli feladatokban A „minden” és a „van olyan” típusú állítások logikai értékének megállapítása és ennek indoklása egyszerű esetekben Adott állítás megfordításának megfogalmazása „Ha..., akkor...” és „akkor és csak akkor” típusú egyszerű állítások logikai értékének megállapítása Stratégiai és logikai játékok adott állításról eldönti, hogy igaz vagy hamis; alkalmazza a tagadás műveletét egyszerű feladatokban; ismeri és alkalmazza az „és”, a (megengedő és kizáró) „vagy” logikai jelentését; megfogalmazza adott állítás megfordítását; helyesen használja a „minden” és „van olyan” kifejezéseket.	Feladatmegoldás önállóan és csoportmunkában, közös megbeszélés. Frontális munka. Tanulói kiselőadás.		T: számológép interaktív tábla
Továbbhaladás feltételi	látja a halmazműveletek és a logikai műveletek közötti kapcsolatokat; megállapítja egyszerű „ha ... , akkor ...” és „akkor és csak akkor” típusú állítások logikai értékét; tud egyszerű állításokat indokolni és tételeket bizonyítani.		

Témakör	Számhalmazok, műveletek	Óraszám esti: 9 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	Természetes számok, egész számok, racionális számok halmaza. Műveletek elvégzése a racionális számok halmazán fejben, írásban. Műveletek előjeles számokkal. Műveletek sorrendje, zárójelek használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számkörbővítés elveinek megértése. Gondolkodás: ismeretek rendszerezésének fejlesztése. Az absztrakciós készség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Számhalmazok felépülése. Racionális számok tizedes tört alakja. Véges, végtelen szakaszos, végtelen nem szakaszos tizedes törtek. Átírás.	Számológép helyes használatának elsajátítása, pl. műveleti sorrend, zárójelek, előjelek.	Természettudományok:

Irracionális számok. A valós számkör. Műveleti tulajdonságok alkalmazása: kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás, zárójelek helyes használata. A valós számok és a számegyenes kapcsolata.	Egyszerű szöveges összefüggések leírása matematikai jelekkel, hallás és olvasás alapján. Tanulói kiselőadás helyiértékes számírás kialakulásáról, a számjegyek kialakulásáról.	mértékegységek, nagyságrendek.

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Számok abszolútértéke, ellentettje, reciprok. Adott jegyre kerekítés, észszerű kerekítés.		Becslés, nagyságrendek ellenőrzése. Tanteremben végzett mérések esetén megfelelő kerekítés.	
Intervallumok: zárt, nyílt, félig zárt, félig nyílt. A fogalom szemléletes kialakítása, majd definiálása.		Matematika más témaköreiből vett feladatok megoldása.	
Kulcsfogalmak/Fogalmak	Racionális szám, irracionális szám, valós szám, normálalak, kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás, abszolútérték, ellentett, reciprok, nyílt intervallum, zárt intervallum		
Továbbhaladás feltétele	- műveleti azonosságok helyes használata - racionális számokat tizedestörtbe és rendes törtbe is felír - ismeri az intervallumokat, abszolútérték, ellentett és reciprok fogalmát - a számolással kapott eredményt nagyságrendileg megbecsüli, - megfelelően kerekít		

Témakör	Hatvány, gyök	Óraszám esti: 4 óra levelező: 2 óra
Előzetes tudás	Hatványozás pozitív egész kitevőre. A négyzetgyök fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számkörbővítés elveinek megértése. Gondolkodás: ismeretek rendszerezésének fejlesztése. Az absztrakciós készség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Számok normálalakja. Számolás normálalakban felírt számokkal. Normálalak a számológépen.	A természettudományokban és a társadalomban előforduló nagy és kis mennyiségekkel történő számolás.	Fizika; kémia; biológia- a tér, az idő, az anyagmennyiség nagy és kis méreteinek megadása normálalakkal.

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hatványozás Pozitív egész, 0, és negatív egész kitevőre. Hatványozás azonosságainak megfigyelése, felfedezése. hatványazonosságok bizonyítása konkrét alapszám és tetszőleges pozitív egész kitevőre.		Csoportmunka: papírlap hajtogatási feladat 2,3,5 hatványainak felismerése	Természettudományok: mértékegységek törtrészei és többszörösei.
Kulcsfogalmak/Fogalmak	normálalak, hatványalap, hatványkitevő, négyzetgyök		
Továbbhaladás feltétele	- ismeri és alkalmazza az egész kitevős hatvány fogalmát és a hatványozás azonosságait - ismeri és alkalmazza a normál alakot		

Témakör	Betűs kifejezések alkalmazása egyenletmegoldás, függvényábrázolás során	Óraszám esti: 11 óra levelező: 4 óra

Előzetes tudás	Összefüggések leírása algebrai kifejezésekkel, helyettesítési érték, zárójelfelbontás.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algebrai kifejezések biztonságos használata, célszerű átalakítási módok megtalálása, elvégzése. Direkt bizonyítási módszer alkalmazása. Ismeretek tudatos memorizálása, az emlékezet fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Algebrai kifejezések. Egész kifejezések, polinomok, törtkifejezések. A kifejezés értelmezési tartománya. Helyettesítési érték. Műveleti tulajdonságok (kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás) vizsgálata.		Fizika; kémia: mennyiségek kiszámítása képlet alapján, képletek átrendezése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Műveletek többtagú egész algebrai kifejezésekkel. Többtagú kifejezés szorzása többtagú kifejezésekkel – zárójelfelbontás, előjelszabályok. Többtagú kifejezés szorzattá alakítása kiemeléssel, nevezetes azonosságok alkalmazásával	„Gondolj egy szára és én kitalálom” játék, matematika bűvésztrükkök algebrai magyarázata	
Nevezetes azonosságok: $(a \pm b)^2$; $(a+b)(a-b)$; további nevezetes azonosságok Ismeretek (képletek) tudatos memorizálása. Egyszerű másodfokú polinom teljes négyzetté alakítása.	Algebrai kifejezésekkel végzett műveletek geometriai modellezése. Nevezetes azonosságok geometriai megjelenítése. Számolási „trükkök” fejben, azonosságok segítségével.	

Oszthatóság, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös fogalma		
Azonos átalakítások. – Polinomok összeadása, kivonása, szorzása, hatványozása. Kiemelés, szorzattá alakítás. Kifejezések legnagyobb közös osztója, legkisebb közös többszöröse. – Algebrai törtek összeadása, kivonása, szorzása, osztása. Egyszerűsítés. Bővítés. A tanult azonosságok, tulajdonságok felhasználása algebrai átalakítások, egyszerűsítések során.		Fizika; kémia: képletek értelmezése, egyenletek rendezése.
Kulcsfogalmak/Fogalmak	összeg, tag, tényező, egynemű kifejezés, együttható, polinom, teljes négyzet, algebrai tört, azonosság	
Továbbhaladás feltétele-	ismer és alkalmaz egyszerű algebrai azonosságokat, - műveleteket végez algebrai kifejezésekkel, - átalakít algebrai kifejezéseket összevonás, szorzattá alakítás, nevezetes azonosságok alkalmazásával	

Témakör	Arányosság, százalékszámítás	Óraszám esti: 6 óra levelező: 2 óra
Előzetes tudás	mértékegységek átváltása, egyenes arányosság, fordított arányosság	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyenes és a fordított arányosság definiálása és grafikus ábrázolása. Arányossági feladatok megoldása. Legyen stabil a százalék fogalma. Százalékszámítással kapcsolatos feladatok megoldása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Egyenes és fordított arányosság fogalma. Alkalmazása gyakorlati problémák megoldása során. Grafikon felismerése, készítése Mindennapi életből vett mennyiségpárok.	Gyűjtőmunka (egyéni, csoportos): szakácskönyvek, gépjármű-katalógusok stb. tanulmányozása, arányosságok keresése.	Fizika: egyenes és fordított arányos mennyiségek. pl. Út-idő grafikon , nyomás-térfogat grafikon

Százalékszámítási feladatok Hétköznapi helyzetekhez kapcsolódó egyszerű feladatok		Háztartási számlák elemzése az azokban megjelenő egységárak és fizetendő összegek figyelembevétele. Törtrészek és százalék közötti kapcsolat, egyszerű százalékok fejben gyakoroltatása.	Fizika, kémia, földrajz, informatika: százalékszámítási feladatok, százalékos adatok értelmezése. Keveréses feladatok. Állampolgári ismeretek: THM, EBKM fogalma.
Kulcsfogalmak/Fogalmak	egyenes arányosság, fordított arányosság, százalék alap, százalékláb, százalékérték		
Továbbhaladás feltétele	- ismeri a százalék alap, -érték, -láb, -pont fogalmát - ismeri és alkalmazza az egyenes és fordított arányosságot		

Témakör	Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek	Óraszám esti: 19 óra levelező: 8 óra
Előzetes tudás	Egyismeretlenes elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása. Alaphalmaz vizsgálata, ellenőrzés. Azonosság. Szöveges feladatok – matematikai modell alkotása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korábban tanult feladattípusok megoldási módszereinek elmélyítése. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; az ellenőrzés fontosságának belátása. A problémához illő számítási mód kiválasztása, eredmény kerekítése a problémának megfelelően.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Alaphalmaz, megoldáshalmaz fogalma. Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása, algebrai azonosságok alkalmazása.	Adott egyenlethez szöveges feladat alkotása és „feladatküldés” csoportban.	

Törtes egyenletek, egyenlőtlenségek. Értelmezési tartomány. Ekvivalens átalakítások. Az ellenőrzés szerepe, szükségessége. Törtek előjelének vizsgálata.		
Abszolút értéket tartalmazó egyenletek, egyenlőtlenségek.	Digitális technikák használata az egyenletmegoldás során	
Elsőfokú egyenletrendszerek: Grafikus megoldás, behelyettesítő módszer, egyenlő együtthatók módszere. Egyenletrendszerrel megoldható szöveges feladatok. A kapott eredmény értelmezése, valóságtartalmának vizsgálata	Hiányos, túlhatározott, illetve ellentmondó adatokat tartalmazó problémák vizsgálata.	Informatika: számítógépes program használata.
Egyenlőtlenségek megoldása mérlegelvvel és grafikusan.	Nyílt végű problémák megoldása	
Elsőfokú egyenlettel, egyenlőtlenséggel, egyenletrendszerrel megoldható szöveges feladatok megoldása	Út-idő-sebesség, közös munkavégzés, keveréses	Fizika: kinematika, dinamika.

		feladatok, pénzügyi és gazdasági tematikájú feladatok	Kémia: oldatok összetétele
Kulcsfogalmak/Fogalmak	Alaphalmaz, megoldáshalmaz, ellentmondás, azonosság, értelmezési tartomány, mérlegelv, ekvivalens átalakítás, hamis gyök.		
Továbbhaladás feltétele	- ismeri és alkalmazza a különböző egyenletmegoldási módszereket: mérlegelv, grafikus megoldás, szorzattá alakítás - tud megoldani elsőfokú egyenletet, egyenlőtlenséget, elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszert		

Témakör	A függvény fogalma, függvénytulajdonságok	Óraszám esti: 10 óra levelező: 4 óra
Előzetes tudás	Halmazok. Hozzárendelés fogalma. Grafikonok készítése, olvasása. Pontok ábrázolása koordináta-rendszerben. Lineáris függvények, fordított arányosság függvénye, abszolút érték-függvény,.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvény-transzformációk algebrai és geometriai megjelenítése. Összefüggések, folyamatok megjelenítése matematikai formában (függvény-modell), vizsgálat a grafikon alapján. A vizsgálat szempontjainak kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hétköznapi hozzárendelések megfigyelése, tulajdonságainak megfogalmazása: egyértelmű, kölcsönösen egyértelmű hozzárendelés.	Összetett, valódi helyzetekkel, kapcsolatos grafikonok elemzése	Földrajz, pénzügyi ismeretek: demográfiai, pénzügyi

	csoportmunkában	grafikonok
Függvény fogalma. A függvény megadási módjai, ábrázolása, jellemzése. Függvények ábrázolása táblázat alapján. Függvények alkalmazása valós, hétköznapi helyzetek jellemzésére, gyakorlati problémák megoldására. A grafikon alapján a függvény értelmezési tartományának, értékkészletének, minimumának, maximumának és zérushelyének megállapítása, a növekedés és fogyás leolvasása	Számítógép bevonása a függvények ábrázolásába, vizsgálatába.	Informatika: függvényábrázolás, grafikonkészítés.
Elsőfokú függvények, lineáris függvények. Lineáris kapcsolatok felfedezése a hétköznapi életben. Lineáris függvények hozzárendelési utasításának leolvasása	Hétköznapi tevékenységekhez kapcsolódó grafikonok ábrázolása és elemzése (pl. út-idő az iskolába való eljutáshoz)	Fizika; kémia: egyenesen arányos mennyiségek.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Abszolút érték-függvény Másodfokú függvény, négyzetgyökfüggvény Fordított arányosság, elsőfokú törtfüggvény. (elemi függvények) grafikonja, tulajdonságai Hozzárendelési utasítás leolvasása grafikonról.		Fizika; kémia: fordítottan arányos mennyiségek.

Függvény-transzformációk.

- A tanult függvények többlépéses transzformációi az alábbiak összetételével: $f(x)+c$; $f(x+c)$; $c \cdot f(x)$; $f(cx)$.

Helyettesítési érték számolása, $f(x)=c$ alapján x meghatározása

Kulcsfogalmak/Fogalmak	egyértelmű hozzárendelés, kölcsönösen egyértelmű hozzárendelés, értelmezési tartomány, képhalmaz, értékkészlet, helyettesítési érték, szélsőérték, zérushely, növekedés, fogyás
Továbbhaladás feltételei	- képlettel adott függvény hagyományosan és digitálisan ábrázol - megad hétköznapi életben előforduló hozzárendeléseket - adott képlet alapján helyettesítési értéket számol, azokat táblázatba rendezi

- grafikonról leolvas alapvető tulajdonságokat

Témakör	Geometriai alapismeretek	Óraszám esti: 3 óra levelező: 1 óra
Előzetes tudás	Térelemek, illeszkedés. Térelemek kölcsönös helyzete, távolsága, hajlásszöge. Alapszerkesztések.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A geometriai szemlélet, látásmód fejlesztése. Síkbeli és térbeli analógiák felfedezése. A valóság tárgyainak jellemzése a geometriai fogalmak segítségével, absztrakciós képesség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Pont, egyenes, sík kölcsönös helyzete Két pont, pont és egyenes, két egyenes távolsága, hajlásszöge.	Osztályteremben „egyenesekek” kölcsönös helyzetének megadása, ezen távolságok megmérése. Méretarányt tartalmazó térkép alapján valódi távolságok meghatározása, becslése	Földrajz: térképészet, arányos távolságok meghatározása Képzőművészet, kertészet, szabás- varrás.
Szögfajták, szögek szerkesztése, szögmásolás. Nevezetes szögpárok tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: pótszögek, mellékszögek, kiegészítő szögek, csúcsszögek, egyállású szögek, váltószögek		
Nevezetes ponthalmazok. Szakaszfelező merőleges és szögfelező mint ponthalmazok tulajdonságainak ismerete. Dinamikus geometriai szoftver alkalmazásának előkészítése, használata.	Alapszerkesztések végrehajtása hagyományos vagy digitális eszközzel.	

Kulcsfogalmak/Fogalmak Továbbhaladás feltételei-	pont, egyenes, sík, szögtartomány, hajlószög, párhuzamos, merőleges, szögfelező, szakaszfelező merőleges, pótiszögek, mellékszögek, kiegészítő szögek, csúciszögek, egyállású szögek, váltószögek - ismeri a tételek kölcsönös helyzetét és alkalmazza feladatokban és alkalmazza a nevezetes szögpárok tulajdonságait - alapszerkesztéseket végre tudja hajtani hagyományos vagy digitális eszközzel

Témakör	Háromszögek	Óraszám esti: 7 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	Háromszögek tulajdonságai, speciális háromszögek elnevezései és tulajdonságai. Mértékegységek helyes átváltása. Háromszögek szerkesztése alapadatokból. Háromszög köré írt kör és beírt kör szerkesztése. A Pitagorasz-tétel ismerete. Háromszög területe.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési Céljai	A szükséges és az elégséges feltétel felismerése. Bizonyítási igény kialakítása. Valós probléma geometriai modelljének megalkotása, számítások a modell alapján, az eredmények összevetése a valósággal. Számológép, számítógép használata	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A háromszög oldalai, szögei és oldalai valamint szögei közötti összefüggések. Háromszög-egyenlőtlenség. A háromszögek szögeiről, oldalairól tanult tételek bizonyítása, alkalmazása számítási, szerkesztési és bizonyítási feladatokban Speciális háromszögek tulajdonságai, szabályos, egyenlő szárú, derékszögű.	Konkrét alakzatok átdarabolása más alakzatokká.	
A háromszögek nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó fogalmak , tételek ismerete és alkalmazása: A háromszög oldalfelező merőlegesei, a háromszög köré írt köre. A háromszög magasságvonalai, magasságpontja. A háromszög szögfelező egyenesei, a háromszög beírt köre, hozzáírt körei. A háromszög súlyvonalai, súlypontja.	A háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó tételek felfedeztetése szerkesztéssel vagy dinamikus geometriai szoftver alkalmazásával, páros vagy	

A háromszög középvonalai Oldalfelező merőlegesek és a belső szögfelezők metszéspontjára vonatkozó tétel bizonyítása.		csoportmunkában.	
Pitagorasz-tétel és megfordításának ismerete és alkalmazása. Számítási feladatok síkban és térben.		Derékszögű háromszög oldalaira szerkesztett négyzetek átdarabolása Pitagorasz –tételnek megfelelően.	
Kulcsfogalmak/Fogalmak	szabályos háromszög, egyenlő szárú háromszög, derékszögű háromszög, oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonál, súlyvonál, középvonal, körülírt és beírt kör		
Továbbhaladás feltétele	-ismeri és alkalmazza a háromszögre vonatkozó ismereteket, - ismeri és alkalmazza a Pitagorasz –tételt és megfordítását		

Témakör	Négyszögek, sokszögek	Óraszám esti: 2 óra levelező: 1 óra
Előzetes tudás	Speciális négyszögek fogalmának , sokszög fogalmának ismerete. Négyszögek külső és belső szögeinek összegére vonatkozó tételek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje és alkalmazza speciális négyszögek tulajdonságait, területüket tudja kiszámítani; Ismeje és alkalmazza a szabályos sokszög fogalmát; tudja kiszámítani a konvex sokszög belső és külső szögeinek összegét. Átdarabolással tudja kiszámítani a sokszögek területét.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Négyszögek Speciális négyszögek (trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet) tulajdonságai. Belső és külső szögekre vonatkozó tételek		
Sokszögek.	Belső és külső szögösszegre	

	Szabályos sokszög fogalma. Átlók száma konvex sokszögeknél átlók száma, külső és belső szögösszegre vonatkozó tételek, azok bizonyítása és alkalmazása.	vonatkozó tételek felfedeztetése, illusztrálása átdarabolással, hajtogatással vagy dinamikus geometriai szoftver segítségével	
Kulcsfogalmak/Fogalmak	trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet, konvex sokszög, szabályos sokszög		
Továbbhaladás feltételei	ismeri és alkalmazza a négyszögekre és sokszögekre vonatkozó ismereteket ismeri és alkalmazza speciális négyszögek tulajdonságait,		

Témakör	A kör és részei	Óraszám esti: 2 óra levelező: 1 óra
Előzetes tudás	Kör definíciója, kerülete, területe	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje a körérintő fogalmát, kapcsolatát az érintési pontba húzott sugárral; Ismeri és alkalmazza a Thalész-tételt és megfordítását. Bizonyítási igény kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Thalész tétele és a tétel megfordításának ismerete és alkalmazása. A Thalész-tétel bizonyítása		Thalész-tétel felfedeztetése szerkesztéssel, szögméréssel vagy dinamikus geometriai szoftver alkalmazásával. Állítás, és megfordításának gyakorlása	Fizika: látószög fogalma
Kör érintője és az érintési pontba húzott sugár merőlegessége. A külső pontból húzott érintőszakaszok tétele.			Fizika: a körmozgást végző test sebessége
Kulcsfogalmak/Fogalmak	középponti szög, körív, körcikk, körgyűrű, körszelet, érintőszakaszok, látószög		
Továbbhaladás feltétele	- ismeri és alkalmazza Thalész –tételét és megfordítását - ismeri a kör érintőjének fogalmát, kapcsolatát az érintési pontba húzott sugárral, az érintőszakaszok egyenlőségét		

Témakör	Transzformációk, szerkesztések	Óraszám esti:5 óra levelező: 2 óra
Előzetes tudás	Tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, párhuzamos eltolás, forgatás. Szimmetrikus alakzatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A transzformációk során megmaradó és a változó tulajdonságok tudatosítása Szimmetria felismerése a matematikában, a művészetekben, a környezetünkben található tárgyakban Példák ismerete geometriai hozzárendelésekre (merőleges vetítés, párhuzamos vetítés, merőleges affinitás, térkép, fényképezés)	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Geometriai transzformáció fogalma. Egybevágósági transzformációk végrehajtása szerkesztéssel vagy digitális eszközzel. Tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli elforgatás, eltolás. Vektorok fogalma, párhuzamos eltolás. Egybevágósági transzformációk tulajdonságai: Egybevágósági transzformációk egymás utáni végrehajtása. Egyszerű szerkesztési feladatok megoldása hagyományos vagy digitális eszközzel, diszkusszió.	Gyakorlati példák keresése geometriai hozzárendelésre, pl. fényképezés, filmvetítés. Tengelyes vagy középpontos szimmetriára alapozó stratégiai játékok páros munkában.	Fizika: vektormennyiségek, vektorműveletek Fizika: elmozdulásvektor, forgások. Földrajz: bolygók tengely körüli forgása, keringés a Nap körül.
Az egybevágóság fogalma. A háromszögek egybevágóságának alapesetei. Alakzatok egybevágósága.	Sík parkettázása egybevágó háromszögekkel, négyszögekkel papírsablonok vagy dinamikus geometriai szoftver segítségével.	

Szimmetrikus alakzatok. Egybevágó alakzatok, szimmetriák felismerése A szimmetrián alapuló tulajdonságok felismerése: szögek, szakaszok egyenlősége.	Escher és Vasarely néhány interneten is elérhető alkotásának elemzése a szimmetriák szempontjából.	Vizuális kultúra: kifejezés, képzőművészet, művészettörténeti stíluskorszakok Biológia-egészségtan: az emberi test síkjai, szimmetriája. Építészeti alkotások
Szerkesztési, számítási és bizonyítási feladatok. Az egybevágóság, a szimmetria felismerése, hatékony alkalmazása feladatokban, tételek bizonyításában.	Egyszerű szerkesztési feladatok megoldása hagyományos vagy digitális eszközzel, diszkusszió.	
A paralelogramma, a háromszög és a trapéz középvonala. A középpontos tükrözés alkalmazása.		
Kulcsfogalmak/Fogalmak	tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli forgatás, párhuzamos eltolás, egybevágóság, forgásszög, vektor, vektorok összege	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Továbbhaladás feltételei	- ismer és alkalmaz egyszerű vektorműveleteket - ismeri és alkalmazza a síkbeli egybevágósági transzformációkat és tulajdonságait; alakzatok egybevágóságát - megszerkeszti egy alakzat tengelyes, illetve középpontos tükröképét, pont körüli elforgatottját, párhuzamos eltoljtát hagyományosan és digitális eszközzel	

10. évfolyam

Témakör	Halmazok	Óraszám esti: 4 óra levelező: 2 óra
Előzetes tudás	Csoportosítás különböző szempontok alapján. Halmazműveletek véges halmazokon. Halmazábra. Részhalmaz. Számhalmazok, ponthalmazok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A halmaz fogalmának mélyítése, alkalmazása problémamegoldásra, matematikai modellek alkotására. Különböző dolgok, tárgyak, elemek, fogalmak adott szempont szerinti csoportosítása, rendezése, összefüggések keresése. Definíciók, jelölések használata során az emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Halmazok megadása különböző módokon. Halmazműveletek 2-3 halmazra: unióképzés, metszetképzés, különbségképzés, komplementer halmaz. Definíciók megfogalmazása, megértése. Halmazok felbontása diszjunkt halmazok uniójára.	Hétköznapi életből, más tantárgyakból vagy a matematika más témaköreiből vett feladatok megoldása. Konkrét dolgok csoportosítása adott, vagy a tanulók által javasolt szempontok szerint. Szituációs játék, barkochba játék egy-egy halmaz, vagy egy-egy elem kitalálására.	Informatika: adatbázis-kezelés, adatállományok, adatok szűrése különböző szempontok szerint. Biológia-egészségtan: rendszertan.
Halmazok számossága.	A „végtelen szálloda” mint	

Véges és végtelen halmazok, megszámlálható, nem megszámlálható halmazok. Logikai szita módszere 2-3 halmaz elemszámának meghatározásához. n elemű halmaz részhalmazainak a száma.	modell. Mindennapi életből vett feladatok.	Magyar nyelv és irodalom: mondatok, szavak, hangok rendszerezése.

Témakör	Matematikai logika			Óraszám esti: 6 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	Állítások megfogalmazása a hétköznapi életből. Matematikai állítások vizsgálata. Igaz és hamis állítások. Állítás tagadása			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A köznapi életben használt logikai következtetések és a matematikai logikában használt kifejezések összevetése. A hétköznapi, nem tudományos szövegekben található matematikai információk felfedezése, rendszerezése a célnak megfelelően. Matematikai állítások helyes megfogalmazása, érvelés, vitakultúra fejlesztése			

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Matematikai tartalmú szöveg értelmezése.	Hétköznapi életből vett feladatok	

Tétel kimondása, bizonyítása. Állítás és megfordítása. Állítás logikai értékének megállapítása (igaz-hamis) feladatokban. Állítás tagadása egyszerű feladatokban. Érvelés és vita, ellenpélda szerepe	megoldása. Más tantárgyakból vett feladatok illetve a matematika más témaköreiből vett feladatok megoldása.	Magyar nyelv és irodalom: retorikai alapismeretek Szövegértés bármely tantárgyban.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A „nem”, az „és”, a megengedő „vagy” és a kizáró „vagy” logikai jelentésének ismerete és alkalmazása. A „minden” és a „van olyan” típusú állítások logikai értéke és tagadása. A „Ha ...akkor” és „akkor és csak akkor” típusú egyszerű állítások	Stratégiai és logikai játékok. „Szigetlakó”, „ki a tettes” típusú feladatok csoportmunkában.	Állampolgári ismeretek: tudatos pénzügyi tervezés.
logikai értéke és tagadása.		
Kulcsfogalmak/Fogalmak	Tétel, bizonyítás, igaz-hamis, „nem”, „és”, „vagy..., vagy”, „ha..., akkor”, „akkor és csak akkor”	
Továbbhaladás feltétele	A tanuló lássa a halmazműveletek és a logikai műveletek közötti kapcsolatokat; Tudja megállapítani egyszerű „ha ... , akkor ...” és „akkor és csak akkor” típusú állítások logikai értékét; Tudjon egyszerű állításokat indokolni és tételeket bizonyítani.	

Témakör	Kombinatorika, gráfok	Óraszám esti: 12 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	Elemek sorba rendezése, adott szempont szerinti kiválasztása, gráf használata egyszerű leszámolási feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kombinatorikai problémák felfedezése a hétköznapi életben, modellek alkalmazása. A rendszerező képesség, a figyelem fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Sorba rendezési és kiválasztási feladatok megoldása.	Hétköznapi életből vett feladatok megoldása rendszerezett leszámlálással.	Sport: csapatjátékok
Az összeszámlálás technikáinak megértése, alkalmazása.		
A szorzási elv alkalmazása.	Szorzat vagy összeg alakban	

$n!$, n^k típusú feladatok.	megadott eredményű feladatokhoz saját szöveg írása, „feladatküldés” csoportmunkában. Téves megoldású kombinatorikafeladatokban a hiba megtalálása és a tévedés kijavítása	
Gráf alkalmazása konkrét hétköznapi matematikai szituációk szemléltetésére, feladatok megoldására. Gondolatmenet megjelenítése gráffal.	Sorba rendezési feladatok megoldásának szemléltetése gráffal Adott gráfhoz hozzáillő feladatszöveg alkotása és „feladatküldés” csoportmunkában	Kémia: molekulák szerkezete. Informatika: számítógépes hálózatok felépítése. Földrajz: térképek, úthálózat. Sport. csapatjátékok szemléltetése

Kulcsfogalmak/Fogalmak	Szorzási szabály, összeadási szabály, faktoriális, gráf , gráf csúcsa, él		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Továbbhaladás feltétele		- Hétköznapi helyzetekhez kapcsolódó sorba rendezési és kiválasztási feladatok megoldására rendszerezéssel - Sorba rendezési és kiválasztási feladatok megoldására matematikai problémákban - Esetszétválasztás és szorzási elv alkalmazására feladatok megoldásában - Összeszámlálási modellek alkalmazására feladatok megoldásában - Gráfok alkalmazására konkrét hétköznapi és matematikai szituációk szemléltetésére, feladatok megoldására	

Témakör	Hatvány, gyök	Óraszám esti: 8 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	Természetes számok, egész számok, racionális számok halmaza. Műveletek elvégzése a racionális számok halmazán fejben, írásban. Műveletek sorrendje, zárójelek használata. Hatványozás. A négyzetgyök fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A számkörbővítés elveinek megértése. Gondolkodás: ismeretek rendszerezésének fejlesztése. Az absztrakciós készség	

céljai	fejlesztése. Ismerje és alkalmazza az n-edik gyök fogalmát;

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Négyzetgyök fogalma. A négyzetgyökvonás azonosságai. Műveletek gyökös kifejezésekkel. Bevitel a gyökjel alá, kiemelés a gyökjel alól. Nevező gyöktelenítése.	A pontos érték meghatározása igényének kialakítása A számológép célszerű alkalmazása a szükséges számításokban Többféle bizonyítási lehetőség bemutatása (a <i>számtani- és mértani közép közti egyenlőtlenség bizonyítására</i>)	Fizika: fonalinga lengésideje, rezgésidő kiszámítása

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az n-edik gyök fogalma és alkalmazása n-edik gyök azonosságai		A pontos érték kiszámításának igénye, illetve a számológép célszerű alkalmazása a szükséges számításokban.	Pénzügyi számítások: a kamatláb kiszámítása
Kulcsfogalmak/Fogalmak	négyzetgyök, n-edik gyök		
Továbbhaladás feltétele	- A négyzetgyök, és az n-edik gyök fogalmának, azonosságainak ismerete, a velük végzett műveletek magabiztos elvégzése mind a pontos érték, mind a közelítő érték meghatározásának tekintetében.		

Témakör	Másodfokú egyenletek, egyenlőtlenségek	Óraszám esti: 13 óra levelező: 4 óra
Előzetes tudás	Mérlegelv, egyenletmegoldás lépései, nevezetes azonosságok, egyenlőtlenség fogalma, grafikus megoldás	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Másodfokú egyenletre, egyenlőtlenségre vezető matematikai vagy hétköznapi nyelven megfogalmazott szövegből a matematikai tartalmú információk kigyűjtése, rendszerezése. Adott problémához megoldási stratégia, algoritmus választása, készítése. Modellalkotás, megoldási módszerek. Szövegben történő ellenőrzés. Ellenőrzés és válaszadás az ésszerűségi szempontokat figyelembe véve.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Másodfokú egyenletek megoldása. grafikus megoldás teljes négyzetté kiegészítés szorzattá alakítással mérlegelvvel.	Másodfokú egyenlet megoldása konkrét együtthatókkal és paraméterekkel, a lépéseket párhuzamosan végezve	Fizika: egyenletesen gyorsuló mozgás leírása.
A másodfokú egyenlet megoldóképlete. Diszkrimináns. A gyöktényezős alak.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Egyszerű másodfokúra visszavezethető egyenletek megoldása.	Tanulói kiselőadás tartása magasabb fokú egyenletek megoldásának történetéről, érdekességeiről.	
Másodfokú egyenlőtlenség megoldása grafikusan.	Digitális eszköz használata egyenletek, egyenlőtlenségek grafikus megoldása során	
Másodfokú egyenlettel megoldható szöveges feladatok.		Fizika, kémia: számítási feladatok
$x + c = ax + b$ Értelmezési tartomány, ellenőrzés szerepe, szükségessége.		
Két szám számtani- és mértani közepe, a köztük lévő egyenlőtlenség		
Kulcsfogalmak/Fogalmak	másodfokú egyenlet megoldóképlete, diszkrimináns, gyöktényezős alak, ekvivalens átalakítás	

$\sqrt{\quad}$	
Továbbhaladás feltétele	- problémának megfelelő matematikai modellt választ - a modellben kapott megoldást az eredeti problémába visszahelyettesítéssel értelmezi, ellenőrzi - megold másodfokú egyismeretlenes egyenleteket és egyenlőtlenségeket, ismeri és alkalmazza a diszkriminánst, a megoldóképletet és a gyöktényezős alakot - egyenletek megoldását behelyettesítéssel, értékkészlet-vizsgálattal ellenőrzi

Témakör	A függvény fogalma, függvénytulajdonságok	Óraszám esti: 8 óra levelező: 4 óra
Előzetes tudás	Függvény fogalma. Pontok ábrázolása koordináta-rendszerben. Lineáris függvények, fordított arányosság függvénye, abszolút érték-függvény. Függvények tulajdonságai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Függvény-transzformációk algebrai és geometriai megjelenítése. Összefüggések, folyamatok megjelenítése matematikai	

céljai	formában (függvény-modell), vizsgálat a grafikon alapján. A vizsgálat szempontjainak kialakítása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Másodfokú függvények ábrázolása és jellemzése. (Ismétlés) Ábrázolás teljes négyzetté alakítással. Függvénytranszformációk. $f(x)+c$; $f(x+c)$; $f(x)$; $f(x)$.		geometriai szerkesztő program használata	Informatika: függvényábrázolás, grafikonkészítés.
Négyzetgyök függvény ábrázolása, jellemzése és függvénytranszformációk végrehajtása. (Ismétlés)			
Helyettesítési érték számolása, $f(x)=c$ alapján x meghatározása			
Egyszerű másodfokú függvénnyel jellemezhető, gyakorlati élethez kapcsolódó szélsőértékfeladatok		megoldása csoportmunkában	
Kulcsfogalmak/Fogalmak	egyértelmű hozzárendelés, kölcsönösen egyértelmű hozzárendelés, értelmezési tartomány, képhalmaz,		
	értékkészlet, helyettesítési érték, szélsőérték, zérushely, növekedés, fogyás		
	- képlettel adott függvényt hagyományosan és digitálisan ábrázol		

Továbbhaladás feltételei	- adott képlet alapján helyettesítési értéket számol, $f(x)=c$ megoldja - grafikonról leolvas alapvető tulajdonságokat

Témakör	Háromszögek					Óraszám esti: 10 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	Derékszögű háromszög, Pitagorasz –tétel. Háromszögek oldalaira és szögeire vonatkozó ismeretek. Speciális háromszögek. Háromszög területe.					
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Síkbeli ábra készítése a valós geometriai problémáról. Számítási feladatok, a megoldáshoz alkalmas szögfüggvény megtalálása. Számológép használata.					

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hegyes szögek szögfüggvényei Számítások derékszögű háromszögekben szögfüggvények segítségével gyakorlati helyzetekben Összefüggések ismerete egy adott szög különböző szögfüggvényei között: pitagoraszí összefüggés, pótszögek és mellékszögek szögfüggvényei Tompaszög szinusza, koszinusza, tangense Szögfüggvények általánosítása (szinusz), Szinuszfüggvény		A valós problémák matematikai (geometriai) modelljének megalkotása, a problémák önálló megoldása Épület magasságának meghatározása a látószög és a távolságok mérésének segítségével csoportmunkában	Fizika: erővektorfelbontása derékszögű összetevőkre
Háromszög területének kiszámítása két oldal és a közbezárt szög ismeretében.		Tetszőlegesen kijelölt háromszög alakú részek területének meghatározása csoportmunkában, távolságok és szögek mérése alapján	
Kulcsfogalmak/Fogalmak	szinusz, koszinusz, tangens		

Továbbhaladás feltétele	- ismeri hegyesszögek szögfüggvényeinek definícióját a derékszögű háromszögben - alkalmazza a szögfüggvényeket egyszerű geometriai számítási feladatokban; - kiszámítja a háromszögek területét - válaszait megfelelő mértékegységben adja meg

Témakör	Négyszögek, sokszögek	Óraszám esti: 5 óra levelező: 2 óra
Előzetes tudás	Speciális négyszögek fogalmának, sokszög fogalmának ismerete. Négyszögek külső és belső szögeinek összegére vonatkozó tételek ismerete. Négyszögek és tulajdonságai. Pitagorasz-tétel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Négyszögek területének meghatározása különböző módszerekkel	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Különböző típusú speciális négyszögek területének meghatározására vonatkozó formula felfedeztetése átdarabolással. Területszámítási feladatok megoldása.		Projektmunka: lakás/iskola alaprajzának elkészítése méretarányosan	
Szabályos sokszög területének kiszámítása			
Kulcsfogalmak/Fogalmak	trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet, konvex sokszög, szabályos sokszög		
Továbbhaladás feltételei	- ismeri és alkalmazza speciális négyszögek tulajdonságait, területüket kiszámítja; - ismeri a hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő mértékegységeit és az átváltási szabályokat.		

Témakör	A kör és részei	Óraszám esti: 8 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	Egyenes arányosság. Kör fogalma, kerülete, területe. Középponti szög.	
A tematikai egység	Körrel kapcsolatos ismeretek bővítése. A valóság tárgyainak geometriai modellezéséhez szükséges képességek továbbfejlesztése. A geometriai feladatok algebrai eszközökkel történő megoldási képességének fejlesztése. Geometriai	

nevelési-fejlesztési céljai	fogalmak segítségével az absztrakciós képesség fejlesztése. Összefüggések, képletek felfedezése gyakorlati tapasztalatból kiindulva, azok általánosítása és alkalmazása más esetekben, más tantárgyakban.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Annak ismerete és alkalmazása, hogy a középponti szög egyenesen arányos a hozzá tartozó körív hosszával Annak ismerete és alkalmazása, hogy a középponti szög egyenesen arányos a hozzá tartozó körcikk területével Kör, körcikk, körgyűrű és körszelet területének és kerületének kiszámítása.	Annak felfedeztetése méréssel, hogy a középponti szög egyenesen arányos a körív hosszával; különböző méretű körök esetén kapott adatok táblázatba foglalása. Körívekkel készíthető motívumok tervezése.	Fizika: szögsebesség, körmozgás, rezgőmozgás. Földrajz: tájékozódás a földgömbön; hosszúsági és szélességi körök, helymeghatározás. Képzőművészet, építészet, modellezés. Természeti környezet, kertépítés.
Kerületi szög fogalma, tételek.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Kulcsfogalmak/Fogalmak	középponti szög, körív, körcikk, körgyűrű, körszelet		
Továbbhaladás feltétele	- ki tudja számolni a kör részeinek területét, kerületét - geometriai feladatokban a mértékegységeknek megfelelően adja meg a választ		

Témakör	Transzformációk, szerkesztések	Óraszám esti: 10 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	Geometriai transzformációk, a szimmetria felismerése környezetünkben, alkalmazásuk egyszerű feladatokban	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a térben. Számítások síkban és térben. A geometriai transzformációk alkalmazása a problémamegoldásban. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése. Tájékozódás valóságos viszonyokról térkép és egyéb vázlatok alapján. Összetett számítási probléma lebontása, számítási terv készítése (megfelelő részlet kiválasztása, a részletszámítások logikus sorrendbe illesztése). Valós probléma geometriai modelljének megalkotása, számítások a modell alapján, az eredmények összevetése a valósággal. Korábbi ismeretek mozgósítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A középpontos hasonlóság fogalma és tulajdonságai. A hasonlósági transzformáció fogalma és tulajdonságai. Aránytartó transzformáció. Szerkesztési, számítási, bizonyítási feladatok.	Gyakorlati feladatok megoldása hasonlóság segítségével (például alaprajz-, térképkészítés, modellezés)	Informatika: tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram). Földrajz: térképkészítés, térképolvasás.
Hasonló alakzatok. A háromszögek hasonlóságának alapesetei. A sokszögek hasonlósága. A hasonló síkidomok területének aránya. A hasonló testek felszínének és térfogatának aránya.	Az iskola közelében lévő magas épület (például templomtorony) magasságának meghatározása egy egyenes bot segítségével a bot és az épület árnyékának méréséből („Thalész-módszer”) csoportmunkában	Vizuális kultúra: összetett arányviszonyok érzékeltetése, formarend, az aranymetszés megjelenése a természetben, alkalmazása a művészetekben.

Szögfelező tétel, magasságtétel, befogótétel.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Kulcsfogalmak/Fogalmak	középpontos hasonlósági transzformáció, hasonlósági transzformáció, hasonlóság, a hasonlóság aránya		
Továbbhaladás feltételei	- ismeri és alkalmazza a középpontos hasonlósági transzformációt, a hasonlósági transzformációt és az alakzatok hasonlóságát - ismeri és alkalmazza a hasonló síkidomok kerületének és területének, valamint a hasonló testek felszínének, és térfogatának arányára vonatkozó tételeket.		

Témakör	16. Leíró statisztika	Óraszám esti: 10 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	Adatok elemzése, átlag, táblázatok, grafikonok használata, százalékszámítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Diagram készítése, olvasása. Táblázat értelmezése, készítése. Számítógép használata az adatok rendezésében, értékelésében, ábrázolásában	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Statisztikai adatok gyűjtése, elemzése és ábrázolása hagyományos és internetes forrásból. Adatok rendezése, osztályokba sorolása, táblázatba rendezése, ábrázolása hagyományos és digitális eszközökkel. Kördiagramból oszlopdiagram készítése és viszont. Adatok értelmezése, következtetések levonása. Grafikus manipulációk felismerése és javítása	Adatgyűjtés megtervezése, pl. forgalomszámlálás vagy iskolai felmérés lebonyolítása. A statisztikai adatgyűjtés lebonyolítása, eredmények szemléltetése, értékelése tanulói kiselőadás formájában.	<i>Földrajz:</i> időjárási, éghajlati és gazdasági statisztikák. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi, társadalmi témák vizuális ábrázolása (táblázat, diagram). <i>Informatika:</i> adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés.

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Adathalmazok jellemzői: terjedelem, átlag, medián, módusz, szórás.		Különböző adatsokaságok esetében annak vizsgálata, hogy jellemezhetők-e az ismert középértékekkel.	
Kulcsfogalmak/Fogalmak	oszlopdiagram, kördiagram, átlag, medián, módusz, szórás		
Továbbhaladás feltételei	- Képes számsokaság számtani közepének kiszámítására. - Ismeri a módusz és a medián, valamint a szórás fogalmát. - Alapszíntén értelmezi a kördiagram, oszlopdiagram adatait		

Témakör	17. Valószínűségszámítás	Óraszám esti: 8 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	Gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség fogalma.	
A tematikai egység		

nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés kísérletekkel, a kísérletek kiértékelése, következtetések.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Valószínűségi kísérletek elvégzése, gyakoriság, relatív gyakoriság táblázatok készítése Valószínűség fogalmának bevezetése statisztikai alapon	Konkrét valószínűségi kísérletek végrehajtása vagy dinamikus szoftver segítségével történő szimulálása (dobások szabályos dobókockával, pénzérmével...).	Informatika: véletlenszám generálás, véletlen események szimulálása
Klasszikus valószínűségi modell fogalma és alkalmazása	Különböző társasjátékokban nyelési esély meghatározása. Szerencsjátékok esetében nyelési esélyek összehasonlítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Kulcsfogalmak/Fogalmak	valószínűségi kísérlet, esemény, elemi esemény, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség		
Továbbhaladás feltételei	- konkrét valószínűségi kísérletek esetében az esemény, eseménytér, elemi esemény, relatív gyakoriság, valószínűség, fogalmát értelmezi és alkalmazza.		

11. évfolyam

Témakör	Kombinatorika, gráfok				Óraszám esti: 12 óra levelező: 4 óra
Előzetes tudás	Sorbarendezerési, leszámplálási problémák megoldása. Gráffal kapcsolatos alapfogalmak.				
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Ismeretek rendszerezése, alkalmazása. Mintavétel céljának, értelmének megértése. Gráfokkal kapcsolatos ismeretek alkalmazása, bővítése, konkrét példák alapján gráfokkal kapcsolatos állítások megfogalmazása. A modellhasználati,				

céljai	modellalkotási képesség fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Matematikai és hétköznapi helyzetekhez kötődő sorba rendezési és kiválasztási feladatok megoldása	Anagramma készítése a tanulók neveiből	Földrajz: előrejelzések, tendenciák megfogalmazása Biológiaegészségtan: genetika
A binomiális együttható fogalmának ismerete, értékének kiszámítása	A Pascal-háromszög és tulajdonságai felfedeztetése például kéttagú összeg	
Mintavétel visszatevéssel és visszatevés nélkül	hatványaiban szereplő	
A gráf csúcsainak foksámösszege és éleinek száma közötti összefüggés ismerete és alkalmazása gyakorlati feladatok megoldásában	együtthatók segítségével Különböző szituációk kétféle módon történő összeszámlálása és ebből következő egyszerű kombinatorikus összefüggések felfedezése	

	Visszatevéses és visszatevés nélküli mintavétel konkrét lejátszása, a tapasztalatok összegyűjtése	
Kulcsfogalmak/Fogalmak	faktoriális, binomiális együttható; csúcs fokszáma gráfban	
Továbbhaladás feltétele	– megold sorba rendezési és kiválasztási feladatokat; – konkrét szituációkat szemléltet és egyszerű feladatokat megold gráfok segítségével	

Témakör	Számelméleti ismeretek	Óraszám esti: 10 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	oszthatóság, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, prímszám, összetett szám, számhalmazok, helyiértékes írásmód 10-es számrendszerben	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés. Szabályok betartása, korábbi ismeretek alkalmazása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a kapott eredmény összevetése a valósággal. Rendszerezés, kombinatív gondolkodás, számok felépítése prímszámokból, számok osztóinak és többszöröseinek kapcsolata.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása a prímtényezős felbontásból (ismétlés)	Oszthatósággal kapcsolatos „bűvésztükkök” bemutatása	
Összetett oszthatósági szabályok alkalmazása	Számrendszerek segítségével megoldható rejtvények	
Számolás osztási maradékokkal (például összeg, szorzat, hatvány maradéka)		
Számok felírása 10-estől különböző alapú számrendszerben	Tanulói kiselőadás a 10-estől különböző alapú számrendszerek használatáról a	
Az egész számok, a véges tizedes törtek, a végtelen szakaszos tizedes törtek és a racionális számok kapcsolata		

A számhalmazok épülésének matematikai vonatkozásai a természetes számoktól a valós számokig Végtelen nem szakaszos tizedes törtek ismerete Példák irracionális számokra Számhalmazok műveleti zártsága		múltban és ennek mai napig tartó hatásairól Tanulói kiselőadás számelméleti érdekességekről, például tökéletes számok és barátságos számpárok, prímszámok, jelenleg ismert legnagyobb prím, titkosítás Halmazábra elkészítése a számhalmazokról	
Kulcsfogalmak/Fogalmak	természetes szám, egész szám, racionális szám, irracionális szám, valós szám, relatív prímek		
Továbbhaladás feltétele	– meghatározza két természetes szám legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét, és alkalmazza ezeket egyszerű gyakorlati feladatokban; – ismeri és alkalmazza az oszthatósági szabályokat; – érti a helyi értékes írásmódot 10-es és más alapú számrendszerekben;		

– ismeri a számhalmazok épülésének matematikai vonatkozásait a természetes számoktól a valós számokig;

Témakör	Hatvány, gyök, exponenciális függvény, logaritmus	Óraszám esti: 15 óra levelező: 5 óra
Előzetes tudás	Hatványozás egész kitevővel, hatványozás azonosságai, n-edik gyök. Valós számok halmaza	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematika belső fejlődésének felismerése, új fogalmak alkotása: a racionális kitevő értelmezése. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban: exponenciálisan változó mennyiségek. A matematikai ismeretek alkalmazásának felismerése más tudományágban és mindennapjainkban.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hatványozás, négyzetgyök, n-edik gyök (ismétlés)	Matematikatörténeti	<i>Földrajz; biológia-egészségtan:</i> globális problémák (pl. demográfiai mutatók, a Föld eltartó képessége és az élelmezési válság, betegségek,
Hatványozás pozitív alap és racionális kitevő esetén	érdekességek (például déloszi	
Hatványozás azonosságainak alkalmazása racionális kitevő esetén, permanencia-elv	probléma) feldolgozása projekt munkában	
A hatványozás szemléletes értelmezése irracionális kitevő esetén	Különböző alapú	
Az exponenciális függvények ábrázolása hagyományosan és	exponenciális függvények	

	számítógéppel, a függvények tulajdonságai	ábrázolása milliméterpapíron, és a kapott grafikonok összehasonlítása csoportmunkában	világjárványok, túltermelés és túlfogyasztás).
A logaritmus értelmezése	Áttérés más alapú logaritmusra	Nagy számok számjegyei számának meghatározása logaritmus segítségével	
Számológép használata logaritmus értékének meghatározásához		10-estől eltérő alapú logaritmus kiszámolása csak 10- es alapú logaritmus kiszámolására alkalmas számológéppel	
A logaritmus definíciójára épülő egyszerű logaritmusos egyenlet megoldása.			
Kulcsfogalmak/Fogalmak	n-edik gyök, exponenciális függvény, logaritmus		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Továbbhaladás feltétele		- ismeri és alkalmazza a logaritmus fogalmát - ismeri és alkalmazza az n-edik gyök fogalmát; - ismeri és alkalmazza a racionális kitevőjű hatvány fogalmát és a hatványozás azonosságait;	
		- képlettel adott függvényt hagyományosan és digitális eszközzel ábrázol; - adott értékkészletbeli elemhez megtalálja az értelmezési tartomány azon elemeit, amelyekhez a függvény az adott értéket rendeli.	

Témakör	Exponenciális folyamatok vizsgálata		Óraszám esti: 14 óra levelező: 4 óra
Előzetes tudás	Törtkitevős hatvány, hatványozás azonosságai. Exponenciális egyenletek. Logaritmus fogalma.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematikai ismeretek alkalmazásának felismerése más tudományágban és mindennapjainkban.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Exponenciális folyamatok vizsgálata a természetben és a társadalomban Exponenciális egyenletre, egyenlőtlenségre vezető matematikai vagy hétköznapi nyelven megfogalmazott szövegből a matematikai tartalmú információk kigyűjtése, rendszerezése Adott problémához megoldási stratégia, algoritmus választása, készítése A gyakorlati (például pénzügyi, biológiai, fizikai, demográfiai, ökológiai) problémának megfelelő matematikai modell választása, alkotása A kiválasztott modellben a probléma megoldása A modellben kapott megoldás értelmezése az eredeti probléma szövegébe visszahelyettesítve, ellenőrzés és válaszadás az észszerűségi szempontokat figyelembe véve	Tanulói kiselőadás az exponenciálisan változó folyamatokról a természetben és a társadalomban Adatgyűjtés különböző forrásokból származó, exponenciális vagy közelítőleg annak tekinthető változókra csoportmunkában Gyakorlati, időben exponenciálisnak tekinthető változást mutató grafikonokra exponenciális függvény illesztése digitális eszköz segítségével, és az illesztett függvény paramétereinek értelmezése	Földrajz: erőforrások kimerülése, fenntarthatóság, demográfiai robbanás a harmadik világban, népességcsökkenés az öregedő Európában. Fizika: radioaktivitás (bomlási törvény, aktivitás)

Kulcsfogalmak/Fogalmak	n-edik gyök. Racionális kitevőjű hatvány. Exponenciális növekedés, csökkenés. Logaritmus.
Továbbhaladás feltétele	– megold egyszerű, a megfelelő definíció alkalmazását igénylő exponenciális egyenleteket, egyenlőtlenségeket – egyenletek megoldását behelyettesítéssel, értékkészlet-vizsgálattal ellenőrzi – matematikai vagy hétköznapi nyelven megfogalmazott szövegből a matematikai tartalmú információkat kigyűjti, rendszerezi; – adott problémához megoldási stratégiát, algoritmust választ, készít; – a problémának megfelelő matematikai modellt választ, alkot; – a kiválasztott modellben megoldja a problémát; – a modellben kapott megoldását az eredeti problémába visszahelyettesítve értelmezi, ellenőrzi, és az észszerűségi szempontokat figyelembe véve adja meg válaszát; – ismeri és alkalmazza a logaritmus fogalmát

Témakör	Trigonometria	Óraszám esti: 15 óra levelező: 5 óra
Előzetes tudás	Háromszög, négyszög, szabályos sokszög. Hegyesszögek szögfüggvényei, szögmérés fokban és radiánban, szögfüggvények közötti egyszerű összefüggések.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A geometriai látásmód fejlesztése. Az algebrai és a geometriai módszerek közös alkalmazása számítási, bizonyítási feladatokban. A tanultak alkalmazása más tudományterületeken is.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hegyesszög szinusza, koszinusa, tangense. Összefüggések ismerete egy adott szög különböző szögfüggvényei között: pitagoraszí összefüggés, pótszögek és mellékszögek	Tanulói kiselőadás a trigonometrikus ismeretek hétköznapi életben, munkában	Fizika: vektormennyiség felbontása adott állású

szögfüggvényei. Szögfüggvény értékének ismeretében a szög meghatározása számológép segítségével (Ismétlés)	való felhasználhatóságáról, például: lakberendezés, ácsmunka, GPS működése	összetevőkre.
Színusz- és koszinusztétel ismerete és alkalmazása. A szinusztétel bizonyítása A környezetben található tárgyak magasságának, pontok távolságának meghatározása mért adatokból számítva Számítások négyszögekben, sokszögekben. Négyszögek és szabályos sokszögek területének kiszámítása	Az iskolában vagy annak környezetében kijelölt, tetszőleges háromszög, illetve négyszög alakú részek területének meghatározása csoportmunkában, távolságok és szögek mérése alapján Épület magasságának meghatározása a látószög és a távolságok mérésének segítségével csoportmunkában	Földrajz: térábrázolás és térmegismerés eszközei, GPS
Kulcsfogalmak/Fogalmak	színusz, koszínusz, tangens, szinusztétel, koszinusztétel	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Továbbhaladás feltétele	– ismeri és alkalmazza a szinusz- és a koszinusztételt – kiszámítja háromszögek területét; – ismeri és alkalmazza speciális négyszögek tulajdonságait, területüket kiszámítja; – átdarabolással kiszámítja sokszögek területét		

Témakör	Koordináta geometria	Óraszám esti: 20 óra levelező: 7 óra
Előzetes tudás	Koordináta rendszer, vektorok, vektorműveletek megadása koordinátákkal. Helyvektor, szabadvektor. Ponthalmazok koordináta-rendszerben. Függvények ábrázolása. Elsőfokú, másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Elemi geometriai ismeretek megközelítése új eszközzel. Geometriai problémák megoldása algebrai eszközökkel.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A vektor vektor abszolút értéke, nullvektor, ellentett vektor, helyvektor fogalmak ismerete, alkalmazása. A vektorok összeadása, kivonása, szorzása valós számmal, műveletek ismerete és alkalmazása Vektorok alkalmazása feladatok megoldásába	Játék helyvektorokkal dinamikus geometriai szoftver használatával Gondolattérkép készítése a koordinátageometria kapcsolatainak bemutatására csoportos vagy egyéni munkaformában	Fizika: vonatkoztatási rendszer, hely megadása. Fizika: erők összeadása komponensek segítségével, háromdimenziós képalkotás (hologram).

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Vektorok és pontok Pont és vektor megadása koordinátákkal a derékszögű koordináta-rendszerben Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok ábrázolása koordináta-rendszerben Két pont távolságának, vektor abszolút értékének meghatározása koordináták alapján Vektorok összegének, különbségének, számszorosának koordinátái Szakaszfelezőpont koordinátáinak meghatározása a végpontok koordinátái alapján	„Torpedójáték” koordináta-rendszerben Helymeghatározás térképen a szélességi és hosszúsági adatok segítségével Ház/lakás alaprajzának elkészítése koordináta-rendszerben, az eredeti adatok alapján	Informatika: ponthalmaz megjelenítése képernyőn (geometriai szerkesztőprogram).
Egyenes egyenlete $y = mx + b$ vagy $x = c$ alakban Egyenes meredekségének fogalma; egyenesek merőlegességének és párhuzamosságának megállapítása a meredekségek alapján Az egyenesek egyenletének ismeretében egyenesek	„Oroszlánfogás”: lineáris egyenlőtlenségrendszer megoldása grafikusan, digitális eszköz segítségével	

metszéspontjának koordinátái			
A kör egyenletének megadása és alkalmazása a kör sugarának és a középpont koordinátáinak ismeretében Kör és egyenes metszéspontja.		„Célba lövés”: játék körökkel a koordináta-rendszerben	
Kulcsfogalmak/Fogalmak	vektor, vektor abszolút értéke, nullvektor, ellentett vektor, helyvektor, vektorok összege, vektorok különbsége, vektor számszorosa, vektor koordinátái, alakzat egyenlete, egyenes egyenlete, kör egyenlete		

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Továbbhaladás feltétele	– alkalmazza a vektorokat feladatok megoldásában – koordináta-rendszerben ábrázol adott feltételeknek megfelelő ponthalmazokat – koordináták alapján számításokat végez szakaszokkal, vektorokkal; – ismeri és alkalmazza az egyenes egyenletét; – egyenesek egyenletéből következtet az egyenesek kölcsönös helyzetére; – kiszámítja egyenesek metszéspontjainak koordinátáit az egyenesek egyenletének ismeretében; – megadja és alkalmazza a kör egyenletét a kör sugarának és a középpont koordinátáinak ismeretében;		

Témakör	Leíró statisztika	Óraszám esti: 9 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	A statisztika alapfogalmai. Adatok elemzése, táblázatok, grafikonok használata. Terjedelem, átlag, medián, módusz, szórás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek rendszerezése, alkalmazása, bővítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A reprezentatív minta fogalmának szemléletes ismerete Hétköznapi, társadalmi problémákhoz kapcsolódó statisztikai adatok tervszerű gyűjtése	Példák reprezentatív és nem reprezentatív mintavételre Szavazások szimulálása és különböző szavazatértékelő rendszerek vizsgálata iskolai körülmények között A Simpson-paradoxon bemutatása példákon Az interneten található, megbízható forrásból (pl. KSH honlapja) származó statisztikák értelmezése, elemzése, lehetséges következtetések megfogalmazása	Történelem: népesség összetételére, nemzetiségi adatokra vonatkozó információk értelmezése, elemzése Informatika: nagy adathalmazok kezelése táblázatkezelő programmal
Statisztikai adatok rendszerezése, jellemzése kvartilisekkel, középértékekkel és szóródási mutatókkal Sodrófa (box-plot) diagram készítése, alkalmazása	Különböző forrásokból származó adathalmazok statisztikai elemzése, értékelése,	

A kapott adatok értelmezése, értékelése, statisztikai következtetések Nagy adathalmazok kezelése táblázatkezelő programmal Grafikus és szöveges statisztikai manipulációk felismerése	ezekből valamilyen adott szempont alapján manipulatív és nem manipulatív diagram készítése
Kulcsfogalmak/Fogalmak	reprezentatív minta, sodrófa (box-plot) diagram, minimum, maximum, kiugró adat, kvartilisek, terjedelem, szórás
Továbbhaladás feltétele	– adott cél érdekében tudatos adatgyűjtést és rendszerezést végez; – hagyományos és digitális forrásból származó adatsokaság alapvető statisztikai jellemzőit meghatározza, értelmezi és értékeli; – ismeri és alkalmazza a sodrófa (box-plot) diagramot adathalmazok jellemzésére, összehasonlítására; – felismer grafikus manipulációkat diagramok esetén

Témakör	Valószínűesszámitás	Óraszám esti: 8 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	A véletlen esemény fogalma, a véletlen kísérlet fogalma. Elemi esemény, biztos esemény, lehetetlen esemény, komplementer esemény. Gyakoriság, relatív gyakoriság. Esély és valószínűség hétköznapi fogalma. Kombinatorikai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek rendszerezése, alkalmazása, bővítése. Műveletek az események között. Matematikai elvonatkoztatás: a valószínűség matematikai fogalmának fejlesztése. Véletlen mintavétel módszerei jelentőségének megértése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Példák ismerete események összegére, szorzatára, komplementer eseményre, egymást kizáró eseményekre	Konkrét valószínűségi kísérletek végrehajtása vagy dinamikus szoftver segítségével	Fizika: egy részecske

Elemi események fogalmának ismerete, alkalmazása események előállítására Példák ismerete független és nem független eseményekre A klasszikus valószínűségi modell és a Laplace-képlet ismerete, alkalmazása	történő szimulálása (pl. szabályos dobókockákkal, pénzérmével dobálás); a kapott gyakoriságok és relatív gyakoriságok táblázatba foglalása; becslés az egyes kimenetek, illetve összetett események valószínűségére csoportmunkában Példák keresése független és nem független, illetve egymást kizáró eseményekre csoportmunkában	bolyongásának leírása többdimenziós euklideszi térben (Brown-mozgás, Wiener-folyamat)
Kulcsfogalmak/Fogalmak	események összege, események szorzata, esemény komplementere, egymást kizáró események, független események	
Továbbhaladás feltétele	- konkrét valószínűségi kísérletek esetében az esemény, eseménytér, elemi esemény, relatív gyakoriság, valószínűség, egymást kizáró események, független események fogalmát megkülönbözteti és alkalmazza; - ismeri és alkalmazza a klasszikus valószínűségi modellt és a Laplace-képletet;	

12. évfolyam

Témakör	Halmazok, matematikai logika	Óraszám esti: 10 óra levelező: 5 óra
Előzetes tudás	Matematikai állítások elemzése, igaz és hamis állítások. Logikai műveletek: NEM, ÉS, VAGY. Skatulyaelv, logikai szita.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematikai logika különböző területeinek felismerése, felfedezése a hétköznapi problémákban	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Halmazműveletek és a logikai műveletek közötti kapcsolatok bemutatása példákon keresztül Logikai kifejezések megfelelő használata	A tanulók mindennapi tapasztalataihoz köthető, összetett állítások logikai értékének meghatározása igazságtáblázat	Magyar nyelv és irodalom: mások érvelésének összefoglalása és figyelembevétele.

		segítségével. Rejtvényújságokban	
Egyszerű állítások indoklása, tételek bizonyítása		szereplő feladványok megfejtése	Etika: a következtetés, érvelés,
Stratégiai és logikai játékok		következtetések láncolatán	bizonyítás és cáfolat szabályainak
Logikai műveletek: negáció, konjunkció, diszjunkció, implikáció, ekvivalencia.		keresztül	alkalmazása.
A köznapi szóhasználat és a matematikai szóhasználat összevetése.		Logikai készséget fejlesztő játékok	
		Stratégiai játékok, táblás játékok.	
		Tudatos pénzügyi tervezést segítő játékok	
Kulcsfogalmak/Fogalmak	logikai műveletek		
Továbbhaladás feltétele	– látja a halmazműveletek és a logikai műveletek közötti kapcsolatokat; – megállapítja egyszerű „ha ..., akkor ...” és „akkor és csak akkor” típusú állítások logikai értékét;		

– tud egyszerű állításokat indokolni és tételeket bizonyítani

Témakör	Sorozatok	Óraszám esti: 18 óra levelező: 8 óra
Előzetes tudás	számsorozat fogalma, hatvány és logaritmus fogalma, százalékszámítás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hétköznapi életben és a matematikai problémákban a sorozattal leírható mennyiségek felismerése. Sorozatok megadási módszereinek alkalmazása. Összefüggések, képletek hatékony alkalmazása	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A számsorozat fogalmának ismerete Számsorozat megadása képlettel, rekurzióval Számítási és mértani sorozatok felírása, folytatása adott szabály szerint	Tanulói kiselőadás tartása nevezetes sorozatokról, például Fibonacci-sorozat Az első 100 pozitív természetes szám összegének	Biológia: Fibonacci sorozat felírása, pl. napraforgó, virágszirmok száma, fenyőtoboz, ananász

Számtani sorozat, az n-edik tag, az első n tag összege Mértani sorozat, az n-edik tag, az első n tag összege A számtani és a mértani sorozat első n tagjának összegére vonatkozó képlet bizonyítása	meghatározása a „kis” Gauss módszerével A sakktáblára elhelyezett, mezőről mezőre kétszeres számú búzaszemek kérdésének bemutatása	Életvitel: Kamatos kamat számítás
Számtani és mértani sorozatokra vonatkozó ismeretek alkalmazása gazdasági, természettudományi és társadalomtudományi problémák megoldásában Megtakarítási és kamatozási formák, ezek összehasonlítása Egyszerű kamat, kamatos kamat, gyűjtőjáradék és törlesztőrészlet számítása Megtakarítási, befektetési és hitelfelvételi lehetőségekkel és azok kockázati tényezőivel kapcsolatos feladatok megoldása	Valódi pénzügyi termékek kamatozási és egyéb feltételeinek összehasonlítása csoportmunkában internetes adatgyűjtés segítségével	Földrajz: világgazdaság – hitel – adósság – eladósodás.

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Kulcsfogalmak/Fogalmak	számsorozat, tőke, kamatláb, kamat, futamidő, gyűjtőjáradék, törlesztőrészlet		
Továbbhaladás feltétele	- számtani és mértani sorozatokat adott szabály alapján felír, folytat; - a számtani/mértani sorozat n-edik tagját felírja az első tag és a különbség (differencia)/hányados (kvóciens) ismeretében; - a számtani/mértani sorozatok első n tagjának összegét kiszámolja; - ismeri és alkalmazza a százalékalap, -érték, -láb, -pont fogalmát; - mértani sorozatokra vonatkozó ismereteit használja gazdasági, pénzügyi, természettudományi és társadalomtudományi problémák megoldásában.		

Témakör	Térgeometria	Óraszám esti: 20 óra levelező: 6 óra
Előzetes tudás	Sokszögekkel, körrel kapcsolatos ismeretek. Ponthalmazok, nevezetes pontthalmazok ismerete. Háromszög nevezetes vonalai, pontjai, körei. Háromszögekre, speciális háromszögekre vonatkozó tételek. Egybevágóság, hasonlóság,	

	szimmetria. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb felismerése. Felszín, térfogat szemléletes fogalma.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Terület, kerület, felszín és térfogat kiszámítása a különböző testek esetén.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tételek kölcsönös helyzetének, távolságának és hajlásszögének ismerete, alkalmazása feladatmegoldásban	Korábbi ismeretek alkalmazása.	Földrajz: különböző adatok ismeretében megfelelő, távolságok, szögek kiszámítása, felszínszámítás

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A terület, térfogat, űrtartalom mértékegységeinek és ezek átváltási szabályainak ismerete Sűrűség mértékegységei közötti átváltás ismerete Sík- és térgeometriai feladatoknál a válasz megadása a problémának megfelelő mértékegységben	A Föld felszínének és térfogatának közelítése földgömbmodellel mérés és számolással, majd a kapott értékek összevetése a hivatalos adatokkal Projektmunka a gömbről: hogyan jelenik meg a gömb a mindennapi életben, a többi tantárgyban és a matematikában; a gömbi geometria alapjai	Fizika: kapcsolat a tömeg, térfogat, sűrűség mennyiségei között, megfelelő mértékegységek alkalmazása
A hasáb, a henger, a gúla, a kúp, a gömb, a csonkagúla, a csonkakúp (speciális testek) tulajdonságainak ismerete és alkalmazása a hétköznapi életben előforduló testekkel kapcsolatban A kocka, a téglatest, az egyenes hasáb, az egyenes körhenger, az egyenes gúla és a forgáskúp hálójának lerajzolása konkrét esetekben A mindennapi életben előforduló hasáb, henger, gúla, kúp, gömb,	Hétköznapi tárgyak (üdítődoboz, vizesflakon, tejfölösdoboz stb.) térfogatának megállapítása mérés, a kapott eredmény összehasonlítása a tárgyon szereplő értékkel	Informatika: tantárgyi szimulációs programok használata (térgeometriai szimulációs program). Kémia: kristályok felépítése.

csonkagúla, csonkakúp alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számítással	A Louvre bejárataként épített üvegpiramis földfelszín feletti térfogatának és az üvegfelület felszínének meghatározása (szükséges adatok gyűjtése az internetről)	
Síkidomok forgatásával keletkező egyszerű, a mindennapi életben is előforduló testek felszínének és térfogatának kiszámítása		

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A hasonló síkidomok kerületének és területének arányára vonatkozó tételek ismerete és alkalmazása	Különböző méretű, megközelítőleg gömb alakú	Vizuális kultúra: A mindennapi életben előforduló hasáb, henger,
A hasonló testek felszínének és térfogatának arányára vonatkozó tételek ismerete és alkalmazás	gyümölcsök térfogatának és felszínének becslése, a becslés ellenőrzése méréssel	gúla, kúp, gömb, csonkagúla, csonkakúp alakú tárgyak méretarányos ábrázolása, felszínének és térfogatának meghatározása becsléssel, méréssel

kocka, téglatest, hasáb, henger, gúla, kúp, gömb, csonkagúla, csonkakúp, egyenes test, forgástest, n-oldalú

Kulcsfogalmak/Fogalmak

szabályos gúla, tetraéder, alaplapp, oldallapp, alapél, oldalél, alkotó, palást, testmagasság, test hálóját

- ismeri és feladatmegoldásban alkalmazza a térelemek kölcsönös helyzetét, távolságát és hajlásszögét
- sík- és térgeometria feladatoknál a problémának megfelelő mértékegységben adja meg választ
- ismeri és alkalmazza a hasáb, a henger, a gúla, a kúp, a gömb, a csonkagúla, a csonkakúp (speciális testek) tulajdonságait

Továbbhaladás feltétele

- lerajzolja a kocka, téglatest, egyenes hasáb, egyenes körhenger, egyenes gúla, forgaskúp hálóját;

- kiszámítja a speciális testek felszínét és térfogatát egyszerű esetekben;
- ismeri és alkalmazza a hasonló síkidomok kerületének és területének arányára vonatkozó tételeket;
- ismeri és alkalmazza a hasonló testek felszínének és térfogatának arányára vonatkozó tételeket

Témakör	Valószínűségszámítás	Óraszám esti: 10 óra levelező: 3 óra
Előzetes tudás	A valószínűség klasszikus modellje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Korábbi ismeretek rendszerezése, alkalmazása, bővítése. A valószínűség geometriai modellje. Valószínűségek meghatározása visszatevéssel és visszatevés nélküli mintavétel esetén. Az ismeretek alkalmazása a gyakorlati életből vett feladatokban.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A geometriai valószínűség fogalmának ismerete és alkalmazása Valószínűségek meghatározása visszatevése és visszatevés nélküli mintavétel esetén A várható érték ismerete és meghatározása konkrét feladatokban, játékokban Pénzügyi fogalmakkal kapcsolatos valószínűségi ismeretek (például biztosítás, befektetések kockázata, árfolyamkockázat) Diszkrét valószínűség eloszlások ábrázolása hagyományos vagy digitális eszközökkel.		Egyszerű valószínűségi játékokhoz kapcsolódóan a várható nyeremény és az igazságosság fogalmának kialakítása Konkrét bank konkrét befektetési portfóliójának értelmezése, elemzése Néhány konkrét biztosítási ajánlat értelmezése, elemzése	Informatika: tantárgyi szimulációs programok használata (binomiális eloszlás). Életvitel: pénzügyi fogalmakkal kapcsolatos valószínűségi ismeretek (biztosítás, befektetések kockázata, árfolyamkockázat)
Kulcsfogalmak/Fogalmak	geometriai valószínűség, visszatevése mintavétel, visszatevés nélküli mintavétel, várható érték		
Továbbhaladás feltétele	- ismeri és egyszerű esetekben alkalmazza a valószínűség geometriai modelljét; - meghatározza a valószínűséget visszatevése, illetve visszatevés nélküli mintavétel esetén		

Témakör	Rendszerező összefoglalás	Óraszám esti: 35 óra levelező: 12 óra
Előzetes tudás	A 3,5 év matematika anyaga.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek rendszerezése, alkalmazása az egyes témakörökben. A megoldási módszerek tudatosítása, a problémákban alkalmazható közös modellek, számítási-bizonyítási módszerek keresése. Az ismeretek gyakorlati problémákra való alkalmazása. Hatékony, önálló tanulás kompetenciájának fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Gondolkodási módszerek.</i> Halmazok. Számhalmazok. A halmazok alkalmazási területei a matematika különböző ágaiban. A halmazok szemléltetésre, az összefüggések áttekintésére, közös tulajdonságok kiemelésére való használata. A valós számok halmaza fogalmának megerősítése, a számkörbővítés lépéseinek az áttekintése. Logikai ismeretek. A matematikai szövegek helyes értelmezése. Pontos fogalmazásra		

való törekvés, a definíciókban, tételekben szereplő feltételek szerepének, jelentésének tudatosítása. A logikai műveletek során a bizonyítások, feladatmegoldások tudatos alkalmazása.

A matematikában tanult módszerek.

A bizonyítási módszerek rendszerezése feladatokon, gyakorlati alkalmazásokon keresztül: a direkt, indirekt bizonyítás, logikai szita formula, skatulyaelv.

Kombinatorika, gráfelmélet.

A sorbarendezési és leszámolási feladatok alaptípusainak

felismerése – gráfok alkalmazása a problémamegoldás során.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Számelmélet, algebra.</i> Számhalmazok. A valós számok halmazán értelmezett műveletek, műveleti tulajdonságok biztonságos használata. Az eredmények várható értékének becslése – annak vizsgálata, hogy reális-e az eredményünk. Algebrai alapfogalmak, azonosságok.		
Átalakítások algebrai kifejezésekkel. A zsebszámológép használata. Egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlőtlenségek.		

Változatos módszerek alkalmazása, többféle megoldás keresése.

Gyakorlati problémákat tartalmazó szöveges feladatok megoldása.

A különböző témakörökhöz tartozó problémák közötti kapcsolatok észrevétele.

Adott egyenlethez illő megoldási módszer önálló kiválasztása.

Sorozatok, függvények.

Függvények grafikonjai, jellemzésük.

Függvénytranszformációk.

Függvények a matematikában, a természettudományokban és
hétköznapijainkban.

Számtani és mértani sorozat, kamatos kamatszámítás.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek
<i>Geometria.</i> Mérés és mérték. A hosszúság -, terület -, térfogatmérés, a szögmérés fontos kérdése: mi a problémához illő egység, milyen pontosan adjuk meg az eredményt. A geometriai szerkesztések. Megengedett szerkesztési lépések és eszközök használata. A geometriai transzformációk. A geometriai transzformációk előfordulásainak keresése környezetünkben. A szimmetria és a harmónia észrevétele a	
művészetekben. A háromszögekre vonatkozó ismeretek. A négyszögekre, sokszögekre vonatkozó ismeretek. Körre vonatkozó ismeretek.	
Az alakzatok tulajdonságainak, nevezetes vonalainak felidézése, az absztrakciós készség fejlődése. Trigonometria. Vektorok, koordináta geometria. A trigonometria és a koordináta geometria a geometriai és az algebrai készségeket együtt fejleszti. <i>Statisztika, valószínűség.</i> Adatsokaságok elemzése. Diagramok ismerete, grafikus manipulációk felismerése.	

Véletlen jelenségek vizsgálata.

Vélemények megbeszélése, érvelés, sejtések megfogalmazása,
azok elfogadása vagy elvetése.

A valószínűség és a statisztika törvényei érvényesülésének felfedezése a
termelésben, a pénzügyi folyamatokban, a társadalmi folyamatokban.

NÉMET NYELV 9.-12. ÉVFOLYAM
(ESTI TAGOZAT)
(LEVELEZŐ TAGOZAT)

Az iskolarendszerű középfokú felnőttoktatás 9–10. évfolyama a heterogén idegen nyelvi szintek kiegyenlítésének az időszaka. Azok a tanulók, akik korábban még nem tanulták az idegen nyelvet, kezdő tanterv szerint haladnak az európai hatfokú skála második, A2 szintje felé.

Azok, akik már rendelkeznek idegen nyelvi ismeretekkel tudásuk felelevenítésével, felzárkózással kezdik középiskolai tanulmányaikat, majd a közel azonos szint elérésével haladnak tovább az európai hatfokú skála második és harmadik szintje felé. **A 10. osztály végére képzésben részt vevő minden egyes tanuló eléri minimum az A2 szintet.** A célkitűzések sikeres megvalósításának elengedhetetlen eszköze az **intenzív készségfejlesztés**, a **differenciálás**, az **egyéni szükségletek figyelembe vétele** és a **motiváció**.

A tanulók motivációját növelik a változatos interakciós formák, a nyelvi órák elfogadó légköre, a pozitív visszajelzések, a konstruktív támogatás, az átlátható értékelés, a tanulókat érdeklő tantárgyi tartalmak, valamint a kommunikációs és információs technológiák használata. Tudatosítani kell a nyelvórai és az iskolán kívüli nyelvtanulás lehetőségeit, amelyek elengedhetetlenül szükségesek a kitűzött nyelvi szintek eléréséhez, valamint az önálló nyelvtanulóvá váláshoz.

A **tanórán kívüli idegennyelv-tanulást támogató tevékenységek** kiemelten fontosak a felnőttoktatásban, mivel a képzés specifikus jellegéből adódóan a tanórák száma a nappali munkarendű képzés óraszámainál alacsonyabbak, amíg **a kimeneti követelmény, az érettségi vizsga a nappali és az esti-levelező képzésben részt vevők számára azonos.**

**Az önálló tanulás képességének kialakítása nélkülözhetetlen
a sikeres érettségi vizsga érdekében!**

A hatékony önálló tanulásban az alapvető nyelvtanulási stratégiákon kívül segítséget nyújt a modern digitális technika, a **digitális kompetenciák**, a direkt és indirekt nyelvtanulási lehetőségek sokasága. Az IKT eszközök használata már nem korlátozódik a nyelvórákra. Az internet segítségével a tanulók megtapasztalhatják, hogyan tudnak autentikus nyelvi környezetben önállóan is eligazodni. Így nem csak passzív módon tanulhatják a nyelvet például autentikus szövegek keresésével, értelmezésével és feldolgozásával, hanem a manapság nagy teret nyert blogok és a közösségi médiákon keresztül az egész világgal beszélhetnek az idegen nyelv segítségével. Ennek sokoldalú eredménye szinte beláthatatlan. Egyszerre fejleszti a nyelvi tudásukat, a kommunikációs, szociális és digitális kompetenciáikat és az önálló tanulást; növeli a tanulás iránti motivációjukat; elősegíti nem csak a célnyelvi országok, hanem a világ országainak, és azok kultúráinak és embereinek megismerését, erősítve ezzel saját magyarságtudatukat.

Mivel a **kommunikációs kompetenciák** kialakítása és fejlesztése is kiemelt helyen szerepel, ezért létfontosságú, hogy a tanuló úgy tanuljon meg megnyilvánulni az adott idegen nyelven, hogy elképzeléseit, terveit meg tudja osztani társaival, képes legyen véleményét ütköztetni, különbségek tisztázásával konszenzusra jutni és bármilyen kommunikációs helyzetben elboldogulni. A tanórákon (és az iskolán kívüli kapcsolatokban) a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre, az emberi kapcsolatok kommunikáción keresztül történő

alakítására.

A nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan a hangsúlyt kap a **tantárgyközi integráció** jelentősége is. Fontos, hogy a tanulók az idegen nyelv tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre (esetünkben elsősorban számítástechnika, történelem, földrajz, irodalom) és személyes tapasztalataikra is. Ugyanakkor az idegen nyelvvel való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak. Így erősíthető meg a **tudásintegráció**, valamint a tantárgyakon átívelő komplex gondolkodás.

A táblázatokban megjelenő fejlesztési egységek (a hallott szöveg értése, szóbeli interakció, összefüggő beszéd, az olvasott szöveg értése és az íráskészség) fejlesztése mindig integráltan történik, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett, és **külön táblázat tartalmazza a témaköröket az óraszámokkal**. A témakörök megismerését a tanterv az első két évre tervezi, évfolyamonként öt-öt téma kerül feldolgozásra. A 11–12. évfolyamon a témák visszatérnek, folyamatosan bővülnek, és magasabb nyelvi szinten kerülnek feldolgozásra. A **tanterv évfolyamonkénti mérés-értékelést tervez**, amely a 9. évfolyam elején egy diagnosztikus (feltáró) méréssel indul, amely a heterogén nyelvtudású tanulók sikeres felzárkóztatásához szükséges egyéni és csoportos fejlesztési terv elkészítéséhez biztosítja a szükséges információkat.

A tanév folyamán formatív (fejlesztő) értékelések sorozata támogatja a folyamatos fejlődést, majd minden egyes tanév szummatív (minősítő) méréssel zárul.

A 12. évfolyam befejezése előtt a tanulók próbaérettségivel készülnek az utolsó megmérettetésre.

A teljesítménymérés visszajelzést ad a tanítási-tanulási folyamat egy adott szakaszában elért eredményeiről, és segít a továbblépésben, másrészt alapot szolgáltat az egyes tanulók önmagukhoz és tanulótársaikhoz viszonyított teljesítményének értékeléséhez. A mérésnek tartalmilag és formailag összhangban kell állnia a tanítás tartalmával és módszereivel. (Csak azt mérhetjük, amit megtanítottunk, és csak úgy mérhetünk, ahogy tanítottunk.) A tanulókat minden esetben tájékoztatni kell a mérés céljáról/céljairól, tartalmáról/tartalmairól és az értékelés szempontjairól. A mérésnek és értékelésnek egyértelműen tükrözi azt a szemléletet, hogy a mérés célja az elsajátított ismeretek, készségek azonosítása. A tanulónak lehetőséget adunk a felkészülésre, s ha indokolt, a javításra is. A mérés megvalósításának alapelvei: három területen (olvasott és hallott szövegértés és az íráskészség) végezzük; a nyelvi jelentésre és nem a nyelvi formára koncentrálnak; az olvasott szöveg értését mérő feladatokban a szövegek lényegét kell megérteni a szövegösszefüggésre támaszkodva, vagy konkrét információt kell kikeresni a szövegből; a feladatok fokozatosan nehezedő itemeket tartalmaznak a minimumszinttől az alapszint felé vezető skálán; a szövegek a célcsoportok számára érdekesek, motiválók, olyan témakörökhöz kapcsolódnak, melyek az elvégzett tananyagban megtalálhatók; a feladatokhoz idegen nyelven egyszerűen megfogalmazott, közérthető utasításokat adunk; a feladatlap alapvetően az érettségi vizsgák feladattípusaiból állnak.

Óraterv a német nyelv tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	3	3	3	3
Éves óraszám esti	108	108	108	98
Heti óraszám levelező	2	2	2	2
Éves óraszám levelező	72	72	72	62

9. ÉVFOLYAM

ESTI (E), LEVELEZŐ (L) TAGOZAT

Éves órakeret/ heti órakeret:

- Esti munkarend 90 óra, heti 2,5 óra
- Levelező munkarend 36 óra, heti 1 óra, ebből
 - Mérés-értékelés: 1+1 óra// 1+1 óra
 - Fejlesztési feladatok megvalósítása: 64 óra// 31 óra
 - szabadon felhasználható órakeret: 24* óra// 3* óra

*24 óra/ * 3 óra: a **tantárgyi** kerettanterv szabad órakerete beépítésre kerül a témakörökbe a szaktanár döntése alapján

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK BEMENETI DIAGNOSZTIKUS MÉRÉSE	1 óra
javaslat	A tanulók előzetes tudásának azonosítása.	

Fejlesztési egység	Beszédértés
Előzetes tudás	Az iskolán kívül, az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció. A tanuló már megért bizonyos célnyelvi fordulatokat, amelyek az anyanyelvében és környezetében is használatosak.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az eleinte nonverbális eszközökkel is támogatott célnyelvi óravezetés követése, a rövid, egyszerű tanári utasítások megértése; az ismerős témákhoz kapcsolódó egyszerű közlések és kérdések megértése; az egyszerű, konkrét, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó közlésekből az alapvető fordulatok kiszűrése.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
A rövid és egyszerű, az osztálytermi rutincselekvésekre, a közös munka megszervezésére vonatkozó tanári utasítások megértése. Egyszerű, konkrét mindennapi szükségletekre vonatkozó kifejezések megértése az ismert témakörökhöz kapcsolódó, egyszerű szövegekben. Egyszerű instrukciók, útbaigazítások követése, egyszerű, személyes kérdések megértése. Ismert témakörökhöz kapcsolódó rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése; következtetés levonása a szövegfajta, a témára és a lehetséges tartalomra vonatkozóan. Alapvető stratégiák alkalmazása, például rövid hallott szövegben ismeretlen elemek jelentésének kikövetkeztetése; az ismert szavak, a beszédhelyzetre, a szereplőkre vonatkozó információk, a hallott szöveget kísérő nonverbális elemek (például képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hangjelzés) felhasználása a szöveg megértéséhez.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Közlemények, párbeszédek, instrukciók, figyelmeztetések, útbaigazítások, kisfilmek, rajz- és animációs filmek, rövid részletek a médiából, egyszerű dalok, versek, találós kérdések, viccek.

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Az iskolán kívül, és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció.
A tematikai egység fejlesztési céljai	A beszédszándék kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel és nonverbális elemekkel támogatva; személyes adatokra vonatkozó kérdésfeltevés, és egyszerű nyelvi eszközökkel válaszadás a hozzá intézett kérdésekre; kommunikáció nagyon egyszerű, begyakorolt nyelvi panelekkel; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Konkrét, egyszerű, mindennapos kifejezések megértése, ha a partner közvetlenül a tanulóhoz fordul, és lassan, ismétlésekkel beszél. A gondosan megfogalmazott, lassan elmondott kérdések és utasítások megértése, rövid, egyszerű útbaigazítások adása és követése. Részvétel egyszerű beszélgetésben szükség szerinti lassú ismétléssel, körülírással vagy módosítással. Egyszerű, az osztálytermi rutincselekvésekhez kapcsolódó kommunikáció. Beszédszándék kifejezése verbális és nonverbális eszközökkel (például bemutatkozás, bemutatás, valamint az üdvözlés és elköszönés alapvető formáinak használata, kérdés, kínálás, érdeklődés mások hogyléte felől, reagálás hírekre). Egyszerű kérdések és állítások megfogalmazása, válaszadás, reagálás. Betanult beszédfordulatok alkalmazása, elemi információk kérésére és nyújtására például a tanulóról, beszélgetőpartneréről, lakóhelyről, a családtagok foglalkozásáról. A számok, árak, alapvető mennyiségek, idő kezelése. Érdeklődés árucikkek áráról, egyszerű vásárlási párbeszédek, néhány mondatos telefonbeszélgetések lebonyolítása. A beszélgetés strukturálásának néhány egyszerű eleme, például beszélgetés kezdeményezése, figyelemfelhívás. Egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták betanult készletének szűk körű alkalmazása; szavak, illetve szócsoportok összekapcsolása nagyon alapvető lineáris kötőszavakkal. Nagyon rövid, különálló, többnyire előre betanult megnyilatkozások. Magyarázat, segítség, ismétlés kérése metakommunikációs eszközökkel. Metakommunikációs és vizuális eszközök használata a mondanivaló támogatására.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Rövid társalgás, rövid tranzakciós és informális párbeszédek, szerepjátékok, betanult jelenetek, információ hiányán illetve különbözőségén alapuló szövegek

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd

Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Saját magához és közvetlen környezetéhez kötődő, ismert témákról egyszerű, begyakorolt fordulatokkal rövid megnyilatkozások; munkájának egyszerű nyelvi eszközökkel történő bemutatása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Ismerős, személyes témák (saját maga, család, iskola, ismerős helyek, emberek és tárgyak) leírása szóban. Rövid, egyszerű szövegek felolvasása és emlékezetből történő elmondása. Történet elmesélése, élménybeszámoló, előre megírt szerep eljátszása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal. Konkrét szituációkra vonatkozó, különálló szavakból és fordulatokból álló szókincs alkalmazása, ezek összekapcsolása az alapvető lineáris kötőszavakkal. A helyes kiejtés gyakorlása autentikus hangzó anyag segítségével.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Rövid történetek, témakifejtés, dalszövegek, rapszövegek, rövid prezentációk és projektek csoportos bemutatása.

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció. Különböző szövegfajták olvasásában való jártasság a tanuló anyanyelvén és az első idegen nyelven.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az ismert nevek, szavak és mondatok megértése egyszerű szövegekben; az egyszerű leírások, üzenetek, útleírások fő gondolatainak megértése az ismerős szavak, esetleg képek segítségével; egyszerű autentikus szöveg lényegének megértése, a szövegből néhány alapvető információ kiszűrése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Egyszerű, mindennapi szövegekben (például feliratokon) az ismerős nevek, szavak és egyszerű fordulatok, a nemzetközi és a más nyelven tanult szavak felismerése. Egyszerű információkat tartalmazó, rövid leíró szövegek fő gondolatának megértése, például hirdetésekben, plakátokon vagy katalógusokban. Egyszerű, írott, képekkel támogatott instrukciók követése. Egyszerű üzenetek, például képeslapok szövegének megértése. Nyomtatványok, űrlapok személyes adatokra vonatkozó kérdéseinek megértése. Egyszerű, írásos útbaigazítások, útleírások követése. Az alapvető olvasási stratégiák alkalmazása, például az ismerős nevek, szavak és alapvető fordulatok összekapcsolása, szükség esetén a szöveg különböző részeinek újraolvasása, a szövegekhez kapcsolódó képek, képaláírások, címek, a vizuális információk felhasználása a szöveg megértéséhez.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások	
Hirdetések, reklámok, plakátok, névjegykártyák, feliratok, versek, dalszövegek, újságfőcímek, könyv- és filmcímek, szöveges karikatúrák, képregények, viccek, nagyon egyszerű katalógusok, nyomtatványok, egyszerű üzenetek, útleírások, képeslapok, blogok, közösségi média.	

Fejlesztési egység		Íráskészség
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció. Bizonyos írásbeli műfajok és jellegzetességeik ismerete. Az írást illetően esetleg már kialakult attitűdök.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; írásban személyes adatokra vonatkozó egyszerű kérdésekre válaszadás; minta alapján néhány közismert műfajban egyszerű és rövid, tényközlő szövegek írása öt érdeklő, ismert témákról.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Szavak és rövid, jól olvasható szövegek másolása. Lista írása. Egyszerű fordulatok és mondatok írása a legegyszerűbb nyelvi szerkezetek használatával (például hol lakik, mit csinál a tanuló vagy mások). Adatok kérése és megadása írásban (például számok, dátumok, időpont, név, nemzetiség, cím, életkor); formanyomtatványok kitöltése. Rövid, egyszerű üdvözlő szöveg, üzenet írása. Személyes információt, tény, tetszést vagy nemtetszést kifejező rövid üzenet, komment írása (például internetes fórumon, blogban). Egyszerű levél, e-mail írása a legfontosabb formai elemek betartásával (például címzés, a kommunikáció tárgyának megjelölése, a címzett megszólítása, búcsúzás). Kreatív, önkifejező műfajokkal való kísérletezés (például listavers, rapszöveg, rigmus, dalszöveg, rövid jelenet) írása, illetve átírása. Egyszerű írásos minták követése, aktuális, konkrét és egyszerű tartalmakkal való megtöltése. Kész szövegekből hasznos fordulatok kiemelése, alkalmazása. A mondanivaló közvetítése egyéb vizuális eszközökkel (például nyilazás, kiemelés, központosítás, internetes/SMS rövidítés, emotikon, rajz, ábra, térkép, kép).		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások	
Hagyományos és elektronikus nyomtatványok, űrlapok, listák, hagyományos és elektronikus képeslapok, poszterszövegek, képaláírások, üzenetek, SMS-ek, levelek, e-mailek vagy internes profilok, üzenetek, internetes bejegyzések, instrukciók, versek; rapszövegek, rigmusok, dalszövegek, jelenetek, közösségi média.	

FELZÁRKÓZÁS, SZINTRE HOZÁS

Fejlesztési egység		Beszédértés
Előzetes tudás	Célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó tanári utasítások megértése;	

	az ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű kérdések és kijelentések megértése; a tanult témakörökben elhangzó szövegekben a tanult szavak, szó- és beszédfordulatok felismerése, és ezekből következtetés a szövegek témájára, tartalmára; az ismert témakörökben elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése; a lényeg és néhány alapvető információ kiszűrése az ismert témakörökben elhangzó szövegekből, részben önállóan, részben a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva; néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.

Fejlesztési feladatok, követelmények

A gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés követése (osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat). Az ismert témákhoz kapcsolódó rövid kérések és megállapítások megértése. A rövid, egyszerű autentikus szövegek aktív követése.

A tanult nyelvi elemek felismerése. A szöveg lényegének vagy néhány konkrét információ kiszűrése.

A beszélők gondolatmenetének kiszűrése ismert témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben.

A célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban beszélők megértése, ha szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat megismételve beszélnek.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Könnyűzenei vagy popdalok, képekkel illusztrált történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanulótársakkal, tanári beszéd, interaktív feladatok.

Fejlesztési egység		Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal folytatott kommunikáció.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; kérdésfeltevés kiszámítható, mindennapi helyzetekben, válaszadás a hozzá intézett kérdésekre, illetve rövid párbeszéd folytatása; az első lépések megtétele a célnyelv spontán módon történő használata útján; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
A tanuló képes tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezésére, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel. Egyszerű, tényszerű információkérés és adás. Egyszerű nyelvi eszközökkel ki		

tudja fejezni érzéseit, véleményét és gondolatait, illetve rá tud kérdezni ezekre. Ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel kérdések és felszólítások, reagálás megfogalmazása. Részvétel ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó rövid párbeszédben, beszélgetésben. Meg tudja kérni beszélgetőpartnerét, hogy ismétlje meg mondandóját, vagy magyarázza meg azt. Kiejtése legalább annyira érthető, hogy beszélgetőpartnere többnyire követni tudja, amit mond. Szükség esetén a saját mondanivalójának átfogalmazása, leegyszerűsítése a kommunikáció fenntartása érdekében.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid párbeszéd, egyszerű társalgás, szerepjátékok, dramatizált jelenetek, kérdések, felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén, véleménykülönbségen alapuló szövegek, spontán megnyilvánulások.

Fejlesztési egység		Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Felkészülés után rövid szövegek elmondása.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Rövid, de egyre bővülő szókincs, egyszerű beszédfordulatok alkalmazásával, összefüggő beszéd saját magáról és közvetlen környezetéről; munkája bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; rövid, egyszerű történetek mesélése; egyszerű állítások, összehasonlítás, magyarázat, indoklás megfogalmazása; egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták használata; a szavak, szócsoporthoz, egyszerű cselekvések, történetek összekapcsolása lineáris kötőszavakkal, és az ok-okozati összefüggések kifejezése; a megértést segítő legfontosabb stratégiák alkalmazása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.	
	Fejlesztési feladatok, követelmények	
Felkészülés után egyszerű nyelvi elemeket használva beszélni tud ismert témákról, mesélni tud élményeiről, vagy össze tud foglalni egy-egy rövid történetet, egyszerű nyelvi szerkezetekkel el tud játszani előre megírt szerepeket. Minta alapján összefüggő szövegalkotás szavak, szócsoporthoz, cselekvéssorok összekapcsolásával, egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután), illetve magyarázatok, indoklások, ok-okozati kapcsolatok kifejezése kötőszavakkal (pl. mert, ezért, tehát). Önálló vagy csoportban létrehozott alkotás rövid bemutatása és értékelése. Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag meghallgatás után a célnyelvi normához közelítő kiejtéssel el tudja ismételni a szöveget.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások (pl. képleírás, tanulói munka bemutatása), előadás, prezentáció, témakifejtés.

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése

Előzetes tudás	Közös feldolgozást követően egyszerű olvasott szövegek lényegének, tartalmának megértése.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az ismerős témákról szóló rövid szövegek megértése; az alapvető információk megtalálása az egyszerű, hétköznapi szövegekben; autentikus szövegek lényegének megértése, a szövegekből az alapvető információk kiszűrése; az olvasott szövegekre vonatkozó feladatok elvégzése; a készségek kreatív használata az olvasott szövegek megértéséhez, értelmezéséhez; tájékozottság növelése a célnyelvi kultúráról; az érdeklődés fokozása a célnyelvi kultúrába tartozó irodalmi, művészeti alkotások iránt.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel megfogalmazott szövegek megértése (pl. leírás, történet, párbeszéd a tanulóhoz közel álló témákról). Lényeges információk megtalálása egyszerű szövegekben (pl. hirdetésben, prospektusban, étlapon és menetrendben, rövid újságcikkben, programfüzetben). Egyszerű üzenetek megértése, levelek, elektronikus üzenetek, SMS-ek, bejegyzések. Egyszerű használati utasítások, instrukciók megértése, követése. Információszerzés hagyományos és elektronikus forrásokból. Egyszerű, rövid történet és egyszerűsített célnyelvi irodalmi művek megértése. Információszerzés hagyományos és elektronikus forrásokból.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Ismeretterjesztő szövegek, egyszerűsített irodalmi szövegek, rövid történetek, dalszövegek, cikkek és honlapok, útleírások, hirdetések, plakátok, hagyományos és elektronikus nyomtatványok, internetes fórumok hozzászólásai, képregények, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, étlap, menetrend, egyszerű biztonsági előírások, magánlevelek.

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; mintát követve különböző műfajú és a célcsoport érdeklődésének megfelelő témájú szövegek alkotása.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Összefüggő mondatok írása a közvetlen környezettel kapcsolatos témákról; az írás kommunikációs eszközként történő használata egyszerű interakciókban; gondolatok kifejezése egyszerű kötőszavakkal összekapcsolt mondatokban; a nyelvismeret kreatívan alkalmazása egyszerű szövegek írására az őt érdeklő, ismert témákról; az alapvető írásbeli műfajok sajátos szerkezeti és stílusjegyeinek felismerése és követése.
Fejlesztési feladatok, követelmények	

Képes szavak és rövid szövegek diktálás utáni leírása.

Egyszerű szerkezetű, összefüggő mondatalkotás a közvetlen környezetével kapcsolatos témákról, különböző szövegtípusok létrehozása (pl. leírás, élménybeszámoló, párbeszéd).

Kommunikációs céllal egyszerű szövegalkotás (pl. levél, üzenet, blogbejegyzés, fórumbejegyzés). Egyszerű írásos minták követése és aktuális, konkrét és személyes tartalmak kifejezése. Gondolatai összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, vagy, mert, de, ezért, azután).

A gyakori írásbeli műfajok legalapvetőbb szerkezeti és stílusjegyeinek ismerete, saját írásmű létrehozása (pl. megszólítás levélben, e-mailben, záróformula).

Mindennapi, ismerős témákhoz kapcsolódó feljegyzések készítése.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Leírás, felirat, utasítás, képeslap, üdvözlőkártya, meghívó, üzenet, SMS, e-mail, levél, adatlap, bejegyzés, dalszöveg.

TÉMAKÖRÖK A 9. ÉVFOLYAMRA		
Témák és kapcsolódási pontjaik		Órakeret
<u>Személyes vonatkozások, család</u> A tanuló személye, életrajza, életének fontos állomásai. Személyes tervek. Családi élet, családi kapcsolatok. A családi élet mindennapjai, otthoni teendők. Egyén és család nálunk és a célországokban	<i>Etika</i>: társas kapcsolatok, generációk kapcsolata <i>Földrajz</i>: a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok <i>Földrajz</i>: más népek kultúrái <i>Magyar nyelv és irodalom</i>: különböző kultúrák irodalma	esti: 11 óra levelező: 6 óra
<u>Ember és társadalom</u> Emberek külső és belső jellemzése. Baráti kör. Társas kapcsolatok. Női és férfi szerepek, ismerkedés, házasság. Felelősségvállalás másokért, rászorulóknak segítése. Ünnepek, családi ünnepek. Öltözködés, divat. Hasonlóságok és különbségek az emberek között, tolerancia, pl. fogyatékkal élők. Konfliktusok és kezelésük. Társadalmi szokások nálunk és a célországokban.	<i>Etika</i>: társas kapcsolatok, generációk kapcsolata <i>Magyar nyelv és irodalom</i>: különböző kultúrák mítoszai, mondái; a reklám és a popzene új szóbeli költészete. <i>Földrajz</i>: a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok <i>Földrajz</i>: más népek kultúrái <i>Magyar nyelv és irodalom</i>: különböző kultúrák irodalma <i>Informatika</i>: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik	esti: 14 óra levelező: 7 óra
<u>Környezetünk</u> Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása). A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek. A városi és a vidéki élet összehasonlítása. Növények és állatok a környezetünkben. Időjárás, éghajlat. Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben és globálisan. Mit tehetünk környezetünkért és a természet megóvásáért, a fenntarthatóságért?	<i>Technika, életvitel és gyakorlat</i>: testi és lelki egészség, balesetek megelőzése, egészséges ételek <i>Technika, életvitel és gyakorlat</i>: fenntarthatóság, környezettudatosság otthon és a lakókörnyezetben, víz és energia- takarékoság, újrahasznosítás. <i>Biológia-egészségtan</i>: élőhely, életközösség, védett természeti érték, változatos élővilág.	esti: 13 óra levelező: 6 óra
<u>Az iskola</u> Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés,	<i>Informatika</i>: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket	esti: 11 óra levelező:

tagozat). Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka nálunk és más országokban. Az ismeretszerzés különböző módjai. A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága. Az internet szerepe az iskolában, a tanulásban. Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei. Iskolai hagyományok nálunk és a célszörzágokban	alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, élöszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik	5 óra
<u>A munka világa</u> Foglalkozások és a szükséges kompetenciák, rutinok, kötelességek. Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás. Önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> pályaorientáció és munka.	esti: 15 óra levelező: 7 óra

KOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZÖK A1	
Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök	
<i>Köszönés, elköszönés</i>	<i>Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!</i>
<i>Köszönet és arra reagálás</i>	<i>Danke! Bitte!</i>
<i>Bemutatkozás</i>	<i>Ich heiße Martin.</i>
<i>Megszólítás</i>	<i>Entschuldigung, ich gehe jetzt.</i>
<i>Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás</i>	<i>Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir?</i>
<i>Bocsánatkérés és arra reagálás</i>	<i>Entschuldigung! Kein Problem!</i>
<i>Gratuláció, jókívánságok és arra reagálás</i>	<i>Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten.</i>
Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök	
<i>Véleménykérés és arra reagálás</i>	<i>Magst du Mathe? Ja.</i>
<i>Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése</i>	<i>Da hast du (nicht) Recht!</i>
<i>Egyetértés, egyet nem értés</i>	<i>Ja, das stimmt! Das stimmt aber nicht!</i>
<i>Tetszés, nemtetszés</i>	<i>Das finde ich gut / blöd/ toll!</i>
Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök	
<i>Dolgok, személyek megnevezése, leírása</i>	<i>Das ist mein Bruder. ... Meine Mutter ist schön.</i>
<i>Információkérés, információadás</i>	<i>Wie ist das Zimmer? Prima. /Wie alt bist du? 12.</i>
<i>Igenlő vagy nemleges válasz</i>	<i>ja, nein, nicht, Ich bin nicht dumm!</i>
<i>Tudás, nem tudás</i>	<i>Ich weiß (nicht).</i>
A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök	
<i>Kérés</i>	<i>Ein Buch, bitte!</i>
<i>Javaslat és arra reagálás</i>	<i>Möchtest du einen Tee? Ja, gerne!</i>
<i>Meghívás és arra reagálás</i>	<i>Kommst du? Ja. Nein, leider nicht..</i>
<i>Kínálás és arra reagálás</i>	<i>Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.</i>
Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök	
<i>Visszakérdezés</i>	<i>Wie bitte?</i>

Nem értés	Ich verstehe nicht.		
Betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.		
Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök			
Köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!		
Köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!		
Bemutatkozás	Ich heiße Martin.		
Megszólítás	Entschuldigung, ich gehe jetzt.		
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir?		
Bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!		
Gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten.		
Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök			
Véleménykérés és arra reagálás	Magst du Mathe? Ja.		
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!		
Egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Das stimmt aber nicht!		
Tetszés, nemtetszés	Das finde ich gut / blöd/ toll!		
Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök			
Dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist mein Bruder.... Meine Mutter ist schön.		
Infrmációkérés, információadás	Wie ist das Zimmer? Prima. /Wie alt bist du? 12.		
Igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, Ich bin nicht dumm!		
Tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht).		
A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök			
Kérés	Ein Buch, bitte!		
javaslat és arra reagálás	Möchtest du einen Tee? Ja, gerne!		
Meghívás és arra reagálás	Kommst du? Ja. Nein, leider nicht..		
Kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.		
Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök			
Visszakérdezés	Wie bitte?		
Nem értés	Ich verstehe nicht.		
Betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.		
FOGALOMKÖRÖK A1			
Cselekvés, történés, létezés kifejezése			
	jelenidejűség	Präsens	Ich bin heute zu Hause. Die Sonne scheint schön.
		Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben	Der Zug fährt gleich ab. . Er liest das Buch.
	múltidejűség	Präteritum (csak: haben, sein)	Er hatte ein Fahrrad. Ich war schon in England.
	jövőidejűség	Futur (mit Präsens)	Ich bleibe morgen zu Hause.
Birtoklás kifejezése			

		<i>haben</i>	<i>Ich habe einen Bruder.</i>
		<i>Possessivpronomen</i>	<i>Das ist meine Familie.</i>
Térbeli viszonyok			
	<i>irányok, helymeghatározás</i>		<i>hier, dort, links, rechts oben, unten, hinten... Mein Schreibtisch steht links.</i>
Időbeli viszonyok			
	<i>gyakoriság</i>	<i>Wie oft? selten, manchmal, oft, immer, nie</i>	<i>Ich spiele oft mit Peter.</i>
	<i>időpont</i>	<i>in, um, am, wann?</i>	<i>im Winter, um 8 Uhr, am Freitag</i>
Mennyiségi viszonyok			
	<i>számok</i>		<i>eins, zwei</i>
	<i>határozott mennyiség</i>		<i>eine Portion Pommes</i>
	<i>határozatlan mennyiség</i>	<i>alles, viel, wenig, nichts</i>	<i>Ich lerne viel, und ich habe wenig Zeit.</i>
Minőségi viszonyok			
		<i>Wie?</i>	<i>Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.</i>
Modalitás		<i>möchte</i>	<i>Ich möchte ein Eis.</i>
	<i>felszólítás</i>		<i>Komm morgen wieder! Spielt Tennis!</i>
Esetviszonyok	<i>névszók a mondatban</i>	<i>Nominativ, Akkusativ</i>	<i>Er zeichnet Bilder. Grete fragt uns, nicht ihn.</i>
Szövegösszetartó eszközök	<i>kötőszók névmások</i>		<i>und/oder/aber/denn das ich, mich, mein dieser man</i>

Tematikai egység	A tanulók teljesítményének formatív vagy szummatív mérése	1 óra
JAVASLAT	A teljesítménymérés viSSZajelzést ad a tanítási-tanulási folyamat egy adott szakaszában elért eredményekről, és segít a továbblépésben, másrészt alapot szolgáltat az egyes tanulók önmagukhoz és tanulótársaikhoz viszonyított teljesítményének értékeléséhez. A mérésnek tartalmilag és formailag összhangban kell állnia a tanítás tartalmával és módszereivel. (Csak azt mérhetjük, amit megtanítottunk, és csak úgy mérhetünk, ahogy tanítottunk.) A tanulókat minden esetben tájékoztatni kell a mérés céljáról/céljairól, tartalmáról/tartalmairól és az értékelés szempontjairól. A mérésnek és értékelésnek egyértelműen tükröznie kell azt a szemléletet, hogy a mérés célja az elsajátított ismeretek, készségek azonosítása. A tanulónak lehetőséget kell kapni a felkészülésre, s ha indokolt, a javításra is. A mérés célja a további csoportos és egyéni fejlesztés irányának meghatározása – Három területen (hallott és olvasott szöveg értése és az íráskészség) végezzük. – A nyelvi jelentésre és ne a nyelvi formára koncentráljunk. – Az olvasott szöveg értését mérő feladatokban a szövegek lényegét kelljen megérteni a szövegösszefüggésre támaszkodva, vagy konkrét információt kelljen kikeresni a szövegből. – A feladatok fokozatosan nehezedő itemeket tartalmazzanak a minimumszinttől az alapszint felé vezető skálán. – A szövegek a célcsoportok számára érdekesek, motiválók legyenek, olyan témakörökhöz kapcsolódjanak, melyek az elvégzett tananyagban megtalálhatók. – A feladatokhoz idegen nyelven egyszerűen megfogalmazott, közérthető utasításokat adjunk. – A feladatok mindegyike példával kezdődjön. – A párosításon alapuló feladatoknál a szükségesnél mindig több lehetőség közül kelljen az odaillőt kiválasztani. – A feladatlap a következő feladattípusokból állhat: reklámok, dalszövegek párosítása hiányzó mondatrészsel, felirat párosítása hellyel, címek párosítása szöveggel (pl. tévéműsor, mozi filmek), interjúkérdések párosítása válaszokkal, hiányos szöveg kiegészítése megadott szavakkal. – A szóbeli mérést tanulópárokban, kis csoportban is elvégezhetjük: a) párbeszéd: interakció az átvett témakörök alapján, b) egy téma önálló bemutatása 10-15 egyszerű mondattal.	
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI	A1 szintű nyelvtudás. A tanuló megérti a célnyelvi óravezetést, az ismert témákhoz kapcsolódó kérdéseket, rövid megnyilatkozásokat, szövegeket. Egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal kommunikál.	

	Felkészülés után elmond rövid szövegeket. Közös feldolgozás után megérti az egyszerű olvasott szövegek lényegét, tartalmát. Ismert témáról rövid, egyszerű mondatokat ír, mintát követve önálló írott szövegeket alkot.

10. ÉVFOLYAM
ESTI (E), LEVELEZŐ (L) TAGOZAT

Éves órakeret/ heti órakeret:

Esti munkarend 90 óra, heti 2,5 óra,

Levelező munkarend 54 óra, heti 1,5 óra, ebből

- **Mérés-értékelés: 2 (1+1) óra// 2(1+1) óra**
- **Fejlesztési feladatok megvalósítása: 64 óra// 30 óra**
- **szabadon felhasználható órakeret 24* óra// 22* óra**

* 24//22 óra: a **tantárgyi** kerettanterv szabad órakerete beépítésre kerül a témakörökbe a szaktanár döntése alapján

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK BEMENETI DIAGNOSZTIKUS MÉRÉSE	1 óra
Javaslat	A tanulók előzetes tudásának meghatározása.	

Fejlesztési egység	Beszédértés
Előzetes tudás	Az iskolán kívül, az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció. A tanuló már megért bizonyos célnyelvi fordulatokat, amelyek az anyanyelvében és környezetében is használatosak.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az eleinte nonverbális eszközökkel is támogatott célnyelvi óravezetés követése, a rövid, egyszerű tanári utasítások megértése; az ismerős témákhoz kapcsolódó egyszerű közlések és kérdések megértése; az egyszerű, konkrét, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó közlésekből az alapvető fordulatok kiszűrése.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
A rövid és egyszerű, az osztálytermi rutincselekvésekre, a közös munka megszervezésére vonatkozó tanári utasítások megértése. Egyszerű, konkrét mindennapi szükségletekre vonatkozó kifejezések megértése az ismert témakörökhöz kapcsolódó, egyszerű szövegekben. Egyszerű instrukciók, útbaigazítások követése, egyszerű, személyes kérdések megértése. Ismert témakörökhöz kapcsolódó rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése; következtetés levonása a szövegfajtára, a témára és a lehetséges tartalomra vonatkozóan. Alapvető stratégiák alkalmazása, például rövid hallott szövegben ismeretlen elemek jelentésének kikövetkeztetése; az ismert szavak, a beszédhelyzetre, a szereplőkre vonatkozó információk, a hallott szövegeket kísérő nonverbális elemek (például képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) felhasználása a szöveg megértéséhez. Nyelvi szintjének megfelelő hallott célnyelvi szöveget (pl hírek) kevésbé ismert témákban és szövegtípusokban is értelmez és összefoglalja a szövegben megjelenő összefüggéseket. Alkalmazza a hangzó szövegből nyert információt feladatok megoldása során.	

Célzottan keresi az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket tanórán kívül is.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Közlemények, párbeszéd, instrukciók, figyelmeztetések, útbaigazítások, kisfilmek, rajz- és animációs filmek, rövid részletek a médiából, egyszerű dalok, versek, találós kérdések, viccek.

Fejlesztési egység		Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Az iskolán kívül, és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	A beszédszándék kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel és nonverbális elemekkel támogatva; személyes adatokra vonatkozó kérdésfeltevés, és egyszerű nyelvi eszközökkel válaszadás a hozzá intézett kérdésekre; kommunikáció nagyon egyszerű, begyakorolt nyelvi panelekkel; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Konkrét, egyszerű, mindennapos kifejezések megértése, ha a partner közvetlenül a tanulóhoz fordul, és lassan, ismétlésekkel beszél. A gondosan megfogalmazott, lassan elmondott kérdések és utasítások megértése, rövid, egyszerű útbaigazítások adása és követése. Részvétel egyszerű beszélgetésben szükség szerinti lassú ismétléssel, körülírással vagy módosítással. Egyszerű, az osztálytermi rutincselekvésekhez kapcsolódó kommunikáció. Beszédszándék kifejezése verbális és nonverbális eszközökkel (például bemutatkozás, bemutatás, valamint az üdvözlés és elköszönés alapvető formáinak használata, kérdés, kínálás, érdeklődés mások hogyléte felől, reagálás hírekre). Egyszerű kérdések és állítások megfogalmazása, válaszadás, reagálás. Betanult beszédfordulatok alkalmazása, elemi információk kérésére és nyújtására például a tanuló, beszélgetőpartneréről, lakóhelyről, a családtagok foglalkozásáról. A számok, árak, alapvető mennyiségek, idő kezelése. Érdeklődés árucikkek áráról, egyszerű vásárlási párbeszéd, néhány mondatos telefonbeszélgetések lebonyolítása. A beszélgetés strukturálásának néhány egyszerű eleme, például beszélgetés kezdeményezése, figyelemfelhívás. Egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták betanult készletének szűk körű alkalmazása; szavak, illetve szócsoporthoz összekapcsolása nagyon alapvető lineáris kötőszavakkal. Nagyon rövid, különálló, többnyire előre betanult megnyilatkozások. Magyarázat, segítség, ismétlés kérése metakommunikációs eszközökkel. Személyes adatokra vonatkozó kérdésfeltevés, és egyszerű nyelvi eszközökkel válaszadás a hozzá intézett kérdésekre. Törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra. Rövid társalgás, rövid tranzakciós és informális párbeszéd, szerepjátékok, betanult jelenetek, információ hiányán illetve különbözőségén alapuló szövegek.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid társalgás, rövid tranzakciós és informális párbeszéd, szerepjátékok, betanult jelenetek, információ hiányán illetve különbözőségén alapuló szövegek

Fejlesztési egység		Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Saját magához és közvetlen környezetéhez kötődő, ismert témákról egyszerű, begyakorolt fordulatokkal rövid megnyilatkozások; munkájának egyszerű nyelvi eszközökkel történő bemutatása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Ismerős, személyes témák (saját maga, család, iskola, ismerős helyek, emberek és tárgyak) leírása szóban. Rövid, egyszerű szövegek felolvasása és emlékezetből történő elmondása. Történet elmesélése, élménybeszámoló, előre megírt szerep eljátszása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal. Konkrét szituációkra vonatkozó, különálló szavakból és fordulatokból álló szókincs alkalmazása, ezek összekapcsolása az alapvető lineáris kötőszavakkal. A helyes kiejtés gyakorlása autentikus hangzó anyag segítségével. Munkájának egyszerű nyelvi eszközökkel történő bemutatása. A célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Rövid történetek, témakifejtés, dalszövegek, rapszövegek, rövid prezentációk és projektek csoportos bemutatása.

Fejlesztési egység		Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció. Különböző szövegfajták olvasásában való jártasság a tanuló anyanyelvén és az első idegen nyelven.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az ismert nevek, szavak és mondatok megértése egyszerű szövegekben; az egyszerű leírások, üzenetek, útleírások fő gondolatainak megértése az ismerős szavak, esetleg képek segítségével; egyszerű autentikus szöveg lényegének megértése, a szövegből néhány alapvető információ kiszűrése.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Egyszerű, mindennapi szövegekben (például feliratokon) az ismerős nevek, szavak és egyszerű fordulatok, a nemzetközi és a más nyelven tanult szavak felismerése. Egyszerű információkat tartalmazó, rövid leíró szövegek fő gondolatának megértése, például hirdetésekben, plakátokon vagy katalógusokban. Egyszerű, írott, képekkel támogatott instrukciók követése. Egyszerű üzenetek, például képeslapok szövegének megértése. Nyomtatványok, űrlapok személyes adatokra vonatkozó kérdéseinek megértése. Egyszerű, írásos útbaigazítások, útleírások követése. Az alapvető olvasási stratégiák alkalmazása, például az ismerős nevek, szavak és alapvető fordulatok összekapcsolása, szükség esetén a szöveg különböző részeinek újraolvasása, a szövegekhez kapcsolódó képek, képaláírások, címek, a		

vizuális információk felhasználása a szöveg megértéséhez.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Hirdetések, reklámok, plakátok, névjegykártyák, feliratok, versek, dalszövegek, újságfőcímek, könyv- és filmcímek, szöveges karikatúrák, képregények, viccek, nagyon egyszerű katalógusok, nyomtatványok, egyszerű üzenetek, útleírások, képeslapok, blogok, közösségi média.

Fejlesztési egység		Íráskészség
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció. Bizonyos írásbeli műfajok és jellegzetességeik ismerete. Az írást illetően esetleg már kialakult attitűdök.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; írásban személyes adatokra vonatkozó egyszerű kérdésekre válaszadás; minta alapján néhány közismert műfajban egyszerű és rövid, tényközlő szövegek írása öt érdeklő, ismert témákról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Szavak és rövid, jól olvasható szövegek másolása. Lista írása. Egyszerű fordulatok és mondatok írása a legegyszerűbb nyelvi szerkezetek használatával (például hol lakik, mit csinál a tanuló vagy mások). Adatok kérése és megadása írásban (például számok, dátumok, időpont, név, nemzetiség, cím, életkor); formanyomtatványok kitöltése. Rövid, egyszerű üdvözlő szöveg, üzenet írása. Személyes információt, tényt, tetszést vagy nemtetszést kifejező rövid üzenet, komment írása (például internetes fórumon, blogban). Egyszerű levél, e-mail írása a legfontosabb formai elemek betartásával (például címzés, a kommunikáció tárgyának megjelölése, a címzett megszólítása, búcsúzás). Kreatív, önkifejező műfajokkal való kísérletezés (például listavers, rapszöveg, rigmus, dalszöveg, rövid jelenet) írása, illetve átírása. Egyszerű írásos minták követése, aktuális, konkrét és egyszerű tartalmakkal való megtöltése. Kész szövegekből hasznos fordulatok kiemelése, alkalmazása. A mondanivaló közvetítése egyéb vizuális eszközökkel (például nyilazás, kiemelés, központosítás, internetes/SMS rövidítés, emotikon, rajz, ábra, térkép, kép).		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Hagyományos és elektronikus nyomtatványok, űrlapok, listák, hagyományos és elektronikus képeslapok, poszterszövegek, képaláírások, üzenetek, SMS-ek, levelek, e-mailek vagy internes profilok, üzenetek, internetes bejegyzések, instrukciók, versek; rapszövegek, rigmusok, dalszövegek, közösségi média.

FELZÁRKÓZÁS, SZINTRE HOZÁS

Fejlesztési egység		Beszédértés
Előzetes tudás	Célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása.	

A tematikai egység fejlesztési céljai	Az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű kérdések és kijelentések megértése; a tanult témakörökben elhangzó szövegekben a tanult szavak, szó- és beszédfordulatok felismerése, és ezekből következtetés a szövegek témájára, tartalmára; az ismert témakörökben elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése; a lényeg és néhány alapvető információ kiszűrése az ismert témakörökben elhangzó szövegekből, részben önállóan, részben a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva; néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
A gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés követése (osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat). Az ismert témákhoz kapcsolódó rövid kérések és megállapítások megértése. A rövid, egyszerű autentikus szövegek aktív követése. A tanult nyelvi elemek felismerése. A szöveg lényegének vagy néhány konkrét információ kiszűrése. A beszélők gondolatmenetének kiszűrése ismert témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben. A célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban beszélők megértése, ha szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat megismételve beszélnek.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások	
Könnyűzenei vagy popdalok, képekkel illusztrált történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanulótársakkal, tanári beszéd, interaktív feladatok.	

Fejlesztési egység		Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal folytatott kommunikáció.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; kérdésfeltevés kiszámítható, mindennapi helyzetekben, válaszadás a hozzá intézett kérdésekre, illetve rövid párbeszéd folytatása; az első lépések megtétele a célnyelv spontán módon történő használata útján; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
A tanuló képes tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezésére, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel. Egyszerű, tényszerű információkérés és adás. Egyszerű nyelvi eszközökkel ki tudja fejezni érzéseit, véleményét és gondolatait, illetve rá tud kérdezni ezekre. Ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű		

nyelvi eszközökkel kérdések és felszólítások, reagálás megfogalmazása. Részvétel ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó rövid párbeszédben, beszélgetésben. Meg tudja kérni beszélgetőpartnerét, hogy ismétlje meg mondandóját, vagy magyarázza meg azt. Kiejtése legalább annyira érthető, hogy beszélgetőpartnere többnyire követni tudja, amit mond. Szükség esetén a saját mondanivalójának átfogalmazása, leegyszerűsítése a kommunikáció fenntartása érdekében.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid párbeszéd, egyszerű társalgás, szerepjátékok, dramatizált jelenetek, kérdések, felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségein, véleménykülönbségen alapuló szövegek, spontán megnyilvánulások.

Fejlesztési egység		Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Felkészülés után rövid szövegek elmondása.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Rövid, de egyre bővülő szókincs, egyszerű beszédfordulatok alkalmazásával, összefüggő beszéd saját magáról és közvetlen környezetéről; munkája bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; rövid, egyszerű történetek mesélése; egyszerű állítások, összehasonlítás, magyarázat, indoklás megfogalmazása; egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták használata; a szavak, szócsoporthoz, egyszerű cselekvések, történetek összekapcsolása lineáris kötőszavakkal, és az ok-okozati összefüggések kifejezése; a megértést segítő legfontosabb stratégiák alkalmazása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Felkészülés után egyszerű nyelvi elemeket használva beszélni tud ismert témákról, mesélni tud élményeiről, vagy össze tud foglalni egy-egy rövid történetet, egyszerű nyelvi szerkezetekkel el tud játszani előre megírt szerepeket. Minta alapján összefüggő szövegalkotás szavak, szócsoporthoz, cselekvéssorok összekapcsolásával, egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután), illetve magyarázatok, indoklások, ok-okozati kapcsolatok kifejezése kötőszavakkal (pl. mert, ezért, tehát). Önálló vagy csoportban létrehozott alkotás rövid bemutatása és értékelése. Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag meghallgatás után a célnyelvi normához közelítő kiejtéssel el tudja ismételni a szöveget.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások (pl. képleírás, tanulói munka bemutatása), előadás, prezentáció, témakifejtés.

Fejlesztési egység

Olvasott szöveg értése

Előzetes tudás	Közös feldolgozást követően egyszerű olvasott szövegek lényegének, tartalmának megértése.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az ismerős témákról szóló rövid szövegek megértése; az alapvető információk megtalálása az egyszerű, hétköznapi szövegekben; autentikus szövegek lényegének megértése, a szövegekből az alapvető információk kiszűrése; az olvasott szövegekre vonatkozó feladatok elvégzése; a készségek kreatív használata az olvasott szövegek megértéséhez, értelmezéséhez; tájékozottság növelése a célnyelvi kultúráról; az érdeklődés fokozása a célnyelvi kultúrába tartozó irodalmi, művészeti alkotások iránt.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel megfogalmazott szövegek megértése (pl. leírás, történet, párbeszéd a tanulóhoz közel álló témákról). Lényeges információk megtalálása egyszerű szövegekben (pl. hirdetésben, prospektusban, étlapon és menetrendben, rövid újságcikkben, programfüzetben). Egyszerű üzenetek megértése, levelek, elektronikus üzenetek, SMS-ek, bejegyzések. Egyszerű használati utasítások, instrukciók megértése, követése. Információszerzés hagyományos és elektronikus forrásokból. Egyszerű, rövid történet és egyszerűsített célnyelvi irodalmi művek megértése.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Ismeretterjesztő szövegek, egyszerűsített irodalmi szövegek, rövid történetek, dalszövegek, cikkek és honlapok, útleírások, hirdetések, plakátok, hagyományos és elektronikus nyomtatványok, internetes fórumok hozzászólásai, képregények, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, étlap, menetrend, egyszerű biztonsági előírások, magánlevelek.

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; mintát követve különböző műfajú és a célcsoport érdeklődésének megfelelő témájú szövegek alkotása.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Összefüggő mondatok írása a közvetlen környezettel kapcsolatos témákról; az írás kommunikációs eszközként történő használata egyszerű interakciókban; gondolatok kifejezése egyszerű kötőszavakkal összekapcsolt mondatok sorokban; a nyelvismeret kreatívan alkalmazása egyszerű szövegek írására az őt érdeklő, ismert témákról; az alapvető írásbeli műfajok sajátos szerkezeti és stílusjegyeinek felismerése és követése.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Képes szavak és rövid szövegek diktálás utáni leírása. Egyszerű szerkezetű, összefüggő mondatalkotás a közvetlen környezetével kapcsolatos témákról, különböző szövegtípusok létrehozása (pl. leírás, élménybeszámoló, párbeszéd). Kommunikációs céllal egyszerű szövegalkotás (pl. levél, üzenet, blogbejegyzés, fórumbejegyzés).	

Egyszerű írásos minták követése és aktuális, konkrét és személyes tartalmak kifejezése.
Gondolatai összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, vagy, mert, de, ezért, azután).
A gyakori írásbeli műfajok legalapvetőbb szerkezeti és stílusjegyeinek ismerete, saját írásmű létrehozása (pl. megszólítás levélben, e-mailben, záróformula).
Mindennapi, ismerős témákhoz kapcsolódó feljegyzések készítése.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Leírás, felirat, utasítás, képeslap, üdvözlőkártya, meghívó, üzenet, SMS, e-mail, levél, adatlap, bejegyzés, dalszöveg.

TÉMAKÖRÖK A 10. ÉVFOLYAMRA

Témakörök és kapcsolódási pontjaik		Órakeret
<u>Életmód</u> Napirend, időbeosztás. Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás). Életünk és a stressz. Étkezési szokások a családban. Ételek, kedvenc ételek, sütés-főzés. Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben. Ételrendelés telefonon és interneten. Gyakori betegségek, sérülések, baleset. Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak, alternatív gyógy módok). Életmód nálunk és más országokban.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testi és lelki egészség, balesetek megelőzése, egészséges ételek. <i>Biológia-egészségtan:</i> testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, fogyatékkal élők, betegségmegelőzés, elsősegély	esti: 15 óra levelező: 7 óra
<u>Szabadidő, művelődés, szórakozás</u> Szabadidős elfoglaltságok, hobbik. Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. A művészetek szerepe a mindennapokban. Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport. Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet. Az infokommunikáció szerepe a mindennapokban.	<i>Földrajz:</i> más népek kultúrái. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák mítoszai, mondái; a reklám és a popzene új szóbeli költészete. <i>Informatika:</i> e-könyvek, médiatudatosság. <i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, a sport és olimpia története, példaképek szerepe, sportágak jellemzői. <i>Ének-zene:</i> népzene, klasszikus zene, popzene. Egyházi énekek <i>Dráma és tánc:</i> a szituáció alapelemei, beszédre készítés, befogadás, értelmezés. <i>Vizuális kultúra:</i> művészi alkotások leírása, értelmezése.	esti: 15 óra, levelező: 7 óra
<u>Utazás, turizmus</u> A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés, a kerékpáros közlekedés. Nyaralás itthon, illetve külföldön. Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése. Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai. Turisztikai célpontok. Célnyelvi és más kultúrák.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek, közlekedésbiztonság, fenntarthatóság, környezettudatosság a közlekedésben. <i>Földrajz:</i> a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok	esti: 13 óra levelező: 6 óra
<u>Tudomány és technika</u> Népszerű tudományok, ismeretterjesztés. A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben. Az	<i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt	esti: 11 óra levelező: 5 óra

internet szerepe a magánéletben, a tanulásban és a munkában.	infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; fizika, kémia: tudománytörténeti jelentőségű felfedezések, találmányok</i>	
<u>Gazdaság és pénzügyek</u> Családi gazdálkodás. A pénz szerepe a mindennapokban. Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank). Üzleti világ, fogyasztás, reklámok.	<i>Földrajz: A pénz. A tőke. Pénzpiacok. Gazdasági szektorok. Szolgáltatások. Adósság.</i>	esti: 10 óra levelező: 5 óra

KOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZÖK A2	
Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök	
<i>Megszólítás</i>	<i>Entschuldigung!</i>
<i>Köszönés, elköszönés</i>	<i>Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!</i>
<i>Köszönet és arra reagálás</i>	<i>Danke! Bitte!</i>
<i>Bemutatkozás</i>	<i>Ich heiße Martin.</i>
<i>Megszólítás</i>	<i>Entschuldigung, ich gehe jetzt.</i>
<i>Érdeklődés howlét iránt és arra reagálás</i>	<i>Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir?</i>
<i>Bocsánatkérés és arra reagálás</i>	<i>Entschuldigung! Kein Problem!</i>
<i>Gatuláció, jókívánságok és arra reagálás</i>	<i>Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten.</i>
<i>Személyes levélben megszólítás, elköszönés</i>	<i>Lieber Karl! herzlichst Deine..., viele Grüße</i>
Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök	
<i>Véleménykérés és arra reagálás</i>	<i>Magst du Mathe? Ja.</i>
<i>Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése</i>	<i>Da hast du (nicht) Recht!</i>
<i>Egyetértés, egyet nem értés</i>	<i>Ja, das stimmt! Das stimmt aber nicht!</i>
<i>Tetszés, nemtetszés</i>	<i>Das finde ich gut / blöd/ toll!</i>
<i>Akarat, kívánság, képesség</i>	<i>ich will..., Ich will das nicht. ich möchte..., Ich möchte nach Hause gehen. ich kann... Ich kann jetzt mitgehen.</i>
Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök	
<i>Dolgok, személyek megnevezése, leírása</i>	<i>Das ist mein Bruder.... Meine Mutter ist schön.</i>
<i>Információkérés, információadás</i>	<i>Wie ist das Zimmer? Prima. /Wie alt bist du? 12.</i>
<i>Igenlő vagy nemleges válasz</i>	<i>ja, nein, nicht, kein, doch Ich habe kein Geld. Doch, ich spiele auch!</i>
<i>Tudás, nem tudás</i>	<i>Ich weiß (nicht).</i>
A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök	
<i>Kérés</i>	<i>Ein Buch, bitte! Gibst du mir ein Buch, bitte?</i>

<i>javaslat és arra reagálás</i>	<i>Möchtest du einen Tee? Ja, gerne!</i>
<i>Meghívás és arra reagálás</i>	<i>Kommst du? Ja. Nein, leider nicht. Nein, es tut mir leid.</i>
<i>Kínálás és arra reagálás</i>	<i>Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.</i>
Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök	
<i>Visszakérdezés</i>	<i>Wie bitte?</i>
<i>Nem értés</i>	<i>Ich verstehe nicht.</i>
<i>Betűzés kérése, betűzés</i>	<i>Buchstabiere bitte.</i>

FOGALOMKÖRÖK A2			
Cselekvés, történet, létezés kifejezése			
	<i>jelenidejűség</i>	<i>Präsens</i>	<i>Ich bin heute zu Hause. Die Sonne scheint schön.</i>
		<i>Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben</i>	<i>Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.</i>
	<i>múltidejűség</i>	<i>Präteritum Perfekt</i>	<i>Er machte einen Fehler. Ich ging in die Schule. Ich habe ein Eis gegessen.</i>
	<i>jövőidejűség</i>	<i>Futur</i>	<i>Ich werde dieses Jahr nach Spanien fahren.</i>
		<i>sich-Verben</i>	<i>Ich freue mich.</i>
Birtoklás kifejezése			
		<i>haben</i>	<i>Ich habe einen Bruder.</i>
		<i>Possessivpronomen</i>	<i>Das ist meine Familie.</i>
		<i>gehören + D.</i>	<i>Dieses Fahrrad gehört mir.</i>
Térbeli viszonyok			
	<i>irányok, helymeghatározás</i>		<i>hier, dort, links, rechts oben, unten, hinten... Mein Schreibtisch steht links.</i>
		<i>in, auf, vor, hinter, neben (A/D)</i>	<i>Ich lege das Heft auf den Tisch. Er steht neben dem Bett.</i>
Időbeli viszonyok			
	<i>gyakoriság</i>	<i>Wie oft? selten, manchmal, oft, immer, nie einmal, zweimal monatlich, wöchentlich</i>	<i>Ich spiele oft mit Peter. Ich mache Gymnastik zweimal am Tag. Ich gehe wöchentlich zweimal schwimmen.</i>
	<i>időpont</i>	<i>in, um, am, wann? jeder, dieser, voriger gegen</i>	<i>im Winter, um 8 Uhr, am Freitag Vorigen Freitag fahren wir nach Berlin. Er wird gegen acht nach Hause kommen.</i>
Mennyiségi viszonyok			
	<i>számok</i>		<i>eins, zwei</i>

	határozott mennyiség		eine Portion Pommes
	határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts <i>viele, wenige</i>	Ich lerne viel, und ich habe wenig Zeit. <i>Viele meinen, es stimmt nicht!</i>
	<i>sorszámok</i>	<i>erst, viert</i>	<i>Der vierte auf dem Foto bin ich.</i>
Minőségi viszonyok			
		Wie?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.
		<i>Was für ein?</i> <i>Welcher?</i> <i>(Adjektivdeklinatión)</i>	<i>Das ist eine leichte Aufgabe.</i> <i>Ich finde den roten Rock modisch.</i>
Modalitás		möchte <i>können, wollen</i>	Ich möchte ein Eis. <i>Er kann nicht schwimmen.</i> <i>Ich will nach Hause.</i>
	felszólítás		Komm morgen wieder! Spielt Tennis! Nehmen Sie bitte Platz! Gehen wir jetzt!
Esetviszonyok		Nominativ, Akkusativ Dativ, Genitiv	Er zeichnet Bilder. Grete fragt uns, nicht ihn. Er gibt seinem Freund die Hand. Die Tür des Zimmers führt in den Garten.
Szövegösszetartó eszközök	kötőszók névmások		und/oder/aber/denn das ich, mich, mein, mir, dir dieser man

Tematikai egység	A tanulók teljesítményének formatív vagy szummatív mérése	1 óra
JAVASLAT	A mérés célja a további csoportos és egyéni fejlesztés irányának meghatározása – Három területen (hallott és olvasott szöveg értése és az íráskészség) végezzük. – A nyelvi jelentésre és ne a nyelvi formára koncentráljunk. – Az olvasott szöveg értését mérő feladatokban a szövegek lényegét kelljen megérteni a szövegösszefüggésre támaszkodva, vagy konkrét információt kelljen kikeresni a szövegből. – A feladatok fokozatosan nehezedő itemeket tartalmazzanak a minimumszinttől az alapszint felé vezető skálán. – A szövegek a célcsoportok számára érdekesek, motiválók legyenek, olyan témakörökhöz kapcsolódjanak, melyek az elvégzett tananyagban megtalálhatók. – A feladatokhoz idegen nyelven egyszerűen megfogalmazott, közérthető utasításokat adjunk. – A feladatok mindegyike példával kezdődjön. – A párosításon alapuló feladatoknál a szükségesnél mindig több lehetőség közül kelljen az odaillőt kiválasztani. – A feladatlap a következő feladattípusokból állhat: reklámok, dalszövegek párosítása hiányzó mondatrészsel, felirat párosítása hellyel, címek párosítása szöveggel (pl. tévéműsor, mozifilmek), interjúkérdések párosítása válaszokkal, hiányos szöveg kiegészítése megadott szavakkal. – A tanulók páros munkáját is értékeljük.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI	A tanuló képes egyszerű hangzó szövegekből kiszűrni a lényeget és néhány konkrét információt. Képes ismerős témakörökben rövid, összefüggő szóbeli megnyilatkozásra egyszerű, begyakorolt mondat szerkezetek, betanult fordulatok, alapvető szókincs segítségével. Megért az ismerős témákról írt rövid szövegeket, különböző szövegtípusoknak megfelelő egyszerű szövegekben megtalálja a szükséges információkat.	
	A2 szintű nyelvtudás. A tanuló követi a célnyelvi órávezetést, megérti az ismerős szavakat és alapvető fordulatokat, amelyek a személyére, családjára vagy a közvetlen környezetében előforduló konkrét dolgokra vonatkoznak. Képes egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal kommunikálni, személyes adatokra vonatkozó kérdéseket feltenni, és ezeket megválaszolni. Képes saját magához és közvetlen környezetéhez kötődő, ismert témákról röviden, önállóan beszélni egyszerű, begyakorolt fordulatokkal, szerkezetekkel.	

	Megérti az ismert neveket, szavakat, és az egyszerű szövegek egyszerű mondatait. Megérti az egyszerű leírások, üzenetek, útleírások gondolatmenetét az ismerős szavak, esetleg képek segítségével. Képes minta alapján néhány közismert műfajban egyszerű és rövid, tényközlő szövegeket írni őt érdeklő, ismert témákról.	

A tanulók motivációját növeli, ha a nyelvoktatás lehetőséget biztosít tantárgyi tartalmak célnyelvi feldolgozására és az infokommunikációs technológiák használatára. **A 12. évfolyamon lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a tanulók megismerjék a nyelvi érettségi felépítését, követelményeit, és elsajátítsák az ezeknek megfelelő stratégiákat; megismerjék az érettségi során használt értékelési szempontokat, és alkalmazni tudják azokat önértékeléseik során; illetve gyakorlatot szerezzenek az érettségi vizsga feladatainak megoldásában is.**

11. ÉVFOLYAM ESTI (E) TAGOZAT, LEVELEZŐ (L)

- Éves órakeret/ heti órakeret:
- Esti munkarend 108 óra, heti 3 óra,
- Levelező munkarend 54 óra, heti 1,5 óra, ebből
 - Mérés-értékelés: 2 (1+1) óra// 2 (1+1) óra
 - Fejlesztési feladatok megvalósítása: 94 óra// 47 óra
 - Szabadon felhasználható órakeret: 12* óra// 5* óra

* 12// * 5 óra: a **tantárgyi** kerettanterv szabad órakerete beépítésre kerül a szaktanár döntése alapján

Fejlesztési egység	Beszédértés
Előzetes tudás	A tanuló főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet a számára rendszeresen előforduló ismerős témákról. Megérti a legfontosabb információkat az aktuális eseményekről szóló vagy az érdeklődési köréhez kapcsolódó rádió- és tévéműsorokban, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Ismerős témákról szóló köznyelvi beszéd megértése főbb vonalaiban és egyes részleteiben is. Egy beszélgetés során a résztvevők világosan megfogalmazott érveinek megértése több beszélő esetén is. Fontos információk megértése azokban a rádió- és tévéműsorokban, filmjelenetekben, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez kapcsolódó témákról szólnak, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Értelmezi a szintjének megfelelő, komplexebb tanári magyarázatokat az órán. Megérti a legfontosabb információkat az aktuális eseményekről szóló vagy az érdeklődési köréhez kapcsolódó rádió- és tévéműsorokban, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek. Az ajánlott témakörökhöz kapcsolódó autentikus szövegben megjelenő elvontabb nyelvi elemek jelentésének kikövetkeztetése, az összefüggések értelmezése. Alkalmazza a hangzó szövegből nyert információt feladatok megoldása során. A tanult nyelvi elemek segítségével megérti a hangzó szöveg lényegét számára kevésbé ismert témákban és szituációkban is, akár anyanyelvi beszélők köznyelvi kommunikációjában is.	
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások	
Rádió- és tévéműsorok, hírek, riportok, filmjelenetek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, rövid párbeszéd, interaktív feladatok.	

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	A tanuló felkészülés nélkül megbirkózik a mindennapi élet legtöbb helyzetével. Gondolatokat cserél, véleményt mond az érdeklődési körébe tartozó témákról. Boldogul a leggyakoribb kommunikációs helyzetekben.

	Stílusában próbál alkalmazkodni a kommunikációs helyzethez.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Önálló boldogulás a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is Gondolatok cseréje, véleménynyilvánítás és érvelés az érdeklődési körbe tartozó és általános témákról is. A leggyakoribb kommunikációs forgatókönyvek ismerete és biztonsággal történő alkalmazása. Alkalmazkodás a kommunikációs helyzethez stílusban, regiszterhasználatban.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Társalgásban való részvétel ismerős témák esetén, felkészülés nélkül. Érzelmek kifejezése és reagálás mások érzelmeire, mint például reménykedés, csalódottság, aggodalom, öröm. Problémák felvetése, megvitatása, teendők meghatározása, választási lehetőségek összehasonlítása. A tanulmányokhoz, érdeklődési körhöz kapcsolódó beszélgetésben való részvétel, információcsere, álláspont kifejtése, rákérdezés mások nézeteire. Gondolatok, vélemény kifejezése kulturális témákkal kapcsolatban, például zene, film, könyvek. Elbeszélés, újságcikk, előadás, eszmecsere, interjú vagy dokumentumfilm összefoglalása, véleménynyilvánítás, a témával kapcsolatos kérdések megválaszolása. Nézetek világos kifejtése, érvek egyszerű cáfolata. Választási lehetőségek összehasonlítása, előnyök és hátrányok mérlegelése. Utazások során felmerülő feladatok, például közlekedés, szállás intézése vagy ügyintézés a hatóságokkal külföldi látogatás során. Váratlan nehézségek kezelése (pl. elveszett poggyász, lekésett vonat). Szolgáltatásokkal kapcsolatos helyzetek kezelése akár váratlan nehézségek esetén is, panasz, reklamáció. Részletes utasítások adása, követése és kérése (pl. hogyan kell valamit csinálni). Interjúban, konzultáción való részvétel kezdeményezése és információ megadása (pl. tünetek megadása orvosnál). Órai interakciókban, pármunkában való magabiztos részvétel. Ismerős témáról beszélgetés kezdeményezése, fenntartása, szó átvétele, átadása, mások bevonása, beszélgetés lezárása. Beszélgetésben elhangzottak összefoglalása, a lényeg kiemelése, a megértés ellenőrzése, félreérthető megfogalmazás javítása, körülírás, szinonimák használata. A kommunikációs eszközök széles körének alkalmazása és reagálás azokra közismert nyelvi megfelelőik semleges stílusban való használatával. Az udvariassági szokások ismerete és alkalmazása. Az udvariassági szokások ismerete és alkalmazása. Önálló boldogulás a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is Ismerős kontextusokban elfogadhatóan helyes nyelvhasználat. A leggyakoribb kommunikációs forgatókönyvek ismerete és biztonsággal történő alkalmazása. Alkalmazkodás a kommunikációs helyzethez stílusban, regiszterhasználatban. Interkulturális tudatosságára építve felismeri a célnyelvi és saját hazájának kultúrája közötti hasonlóságokat és különbségeket, így képessé válik átadni célnyelven a magyar értékeket.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Társalgás, megbeszélés, eszmecsere, tranzakciók, utasítások, interjúk, viták, szerepjátékok.

Fejlesztési egység		Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	A tanuló már változatosabban és részletesebben tudja bemutatni a családját, más embereket, lakóhelyét, tanulmányait, iskoláját stb.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Folyamatos önkifejezés a szintnek megfelelő szókincs és szerkezetek segítségével ismerős témakörökben. Érthető és folyamatos beszéd, a mondanivaló tudatos nyelvtani és szókincsbeli megtervezése és szükség szerinti módosítása. Egy gondolat vagy probléma lényegének tartalmilag pontos kifejtése.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Folyamatos megnyilatkozás az érdeklődési körnek megfelelő témákról a gondolatok lineáris összekapcsolásával. Elbeszélések vagy leírások lényegének összefoglalása folyamatos beszédben, a gondolatok lineáris összekapcsolásával. Részletes élménybeszámoló az érzések és reakciók bemutatásával. Valóságos vagy elképzelt események részleteinek bemutatása. Könyv vagy film cselekményének összefoglalása és az ehhez kapcsolódó reakciók megfogalmazása. Álmok, remények és ambíciók, történetek elmondása. Vélemények, tervek és cselekedetek rövid magyarázata. Rövid, begyakorolt megnyilatkozás ismerős témákról. Előre megírt, lényegre törő, követhető előadás ismerős témáról. Az összefüggő beszéd tervezése során új kombinációk, kifejezések begyakorlása, alkalmazása. Az összefüggő beszédben kompenzáció alkalmazása, például körülírás elfelejtett szó esetén. Ismerős kontextusokban a nyelvi norma követésére törekvő nyelvhasználat. A nyelvi eszközök rugalmas használata a mondanivaló kifejezésére, ezek adaptálása kevésbé begyakorolt helyzetekben. A közlés magabiztos bevezetése, kifejtése és lezárása alapvető eszközökkel. Önellenőrzés és önkorrekció, például a félreértéshez vezető hibák felismerése és javítása. Mindezeknek a szóbeli érettségi vizsgán történő alkalmazására való felkészülés.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Leírások, képleírások, témakifejtés (például vizuális segédanyag alapján), elbeszélő szöveg, érvelőssor, előadás, prezentáció (önállóan vagy segédanyagok, instrukciók alapján), projektek bemutatása, versek, rapszövegek.

Fejlesztési egység		Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	A tanuló megérti a hétköznapi nyelven írt, érdeklődési köréhez kapcsolódó, lényegre törő szövegek fő gondolatait. Tudja, hogy a szövegek olvasásakor a helyzetnek megfelelő stratégiákat kell alkalmaznia, és képes az ismeretlen elemek jelentését a szövegkörnyezet segítségével kikövetkeztetni.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	A nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési körhöz kapcsolódó, lényegre törő szövegek megértése. Az írott vélemény, érvelés követése, ezekből a lényeges részinformációk kiszűrése.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
A fontos általános vagy részinformációk megértése autentikus, hétköznapi nyelven íródott szövegekben, például levelekben, brosúrákban és rövid, hivatalos dokumentumokban. A feladat		

megoldásához szükséges információk megtalálása hosszabb szövegekben is. A fontos gondolatok felismerése ismerős témákról szóló, lényegre törő újságcikkekben. A gondolatmenet és a következtetések felismerése világosan írt érvelésekben. A köznyelven írt szövegekben az érzések, kérések és vágyak kifejezésének megértése. A mindennapi témákkal összefüggő, köznyelven írt magánlevelek megértése annyira, hogy sikeres írásbeli kommunikációt tudjon folytatni. Különböző eszközök egyszerű, világosan megfogalmazott használati utasításának megértése. Ismert témájú hivatalos levélben az elintézéshez szükséges információk megértése. Az egyszerű szövegfajták felépítésének felismerése, ezen ismeret alkalmazása a szövegértés során. A feladat elvégzéséhez szükséges információk összegyűjtése a szöveg különböző részeiből, illetve több szövegből. Az egyszerű szövegfajták felépítésének felismerése, ezen ismeret alkalmazása a szövegértés során. Az ismeretlen szavak jelentésének kikövetkeztetése a mondat megértett részei és a szövegösszefüggés alapján.

Keresi az érdeklődésének megfelelő, célnyelvi, autentikus szövegeket szórakozásra és ismeretszerzésre tanórán kívül, akár digitális felületeken is.

A célnyelvi országok kultúrájának, jellemzőinek ismerete, és ezen információk alkalmazása az informális kommunikációban. Felkészülés mindezek alkalmazására az érettségi vizsga feladatainak megoldása során.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, reklám, menürend, prospektus, műsorfüzet), játékszabályok, hagyományos és elektronikus levelek, újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), internetes fórumok hozzászólásai, ismeretterjesztő szövegek, képregények, viccek egyszerű irodalmi szövegek, közösségi média.

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	A tanuló egyszerű, rövid, összefüggő szövegeket fogalmaz ismert, hétköznapi témákról. Írásban beszámol eseményekről, élményeiről, érzéseiről, benyomásairól és véleményéről; írásbeli interakciót kezdeményez, fenntartja és befejezi. Jegyzetet készít olvasott vagy hallott köznyelvi szövegből, illetve saját ötleteiről. Minták alapján rövid, lényegre törő szövegeket alkot az ismert műfajok főbb jellegzetességeinek és alapvető stílusjegyeinek követésével.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Részletesebb, összefüggő és tagolt szövegek fogalmazása ismert, hétköznapi és elvontabb témákról. Eseményekről, élményekről, érzésekről, benyomásokról és véleményről írásbeli beszámolás, valamint vélemény alátámasztása. Hatékony írásbeli interakció folytatása. Jegyzetkészítés olvasott vagy hallott, érdeklődési körhöz tartozó szövegről, illetve saját ötletekről. Több ismert műfajban is rövid, lényegre törő szövegek létrehozása a műfaj főbb jellegzetességeinek és stílusjegyeinek alkalmazásával.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Egyszerű, összefüggő, lényegre törő szöveg írása számos, érdeklődési köréhez tartozó, ismerős témában, rövid, különálló elemek lineáris összekapcsolásával. Hírek, gondolatok, vélemények és érzések közlése olyan elvontabb és kulturális témákkal kapcsolatban is, mint például a zene vagy a művészet.	

Információt közlő/kérő feljegyzések/üzenetek írása, pl. barátoknak, szolgáltatóknak, tanároknak.

Véleményt kifejező üzenet, komment írása (pl. internetes fórumon, blogban).

Formanyomtatvány, kérdőív kitöltése, online ügyintézés.

Életrajz, lényegre koncentráló leírás, elbeszélés készítése.

Riport, cikk, esszé írása.

Rövid olvasott vagy hallott szöveg átfogalmazása, összefoglalása, jegyzet készítése.

Saját ötletekről jegyzet készítése.

Interaktív írás esetén megerősítés, vélemény kérése, az információ ellenőrzése, problémákra való rákérdezés, ill. problémák elmagyarázása.

Az írás egyszerű tagolása: bevezetés, kifejtés, lezárás; bekezdések szerkesztése.

Néhány egyszerű szövegkohéziós és figyelemvezető eszköz használata.

Az alapvető írásbeli műfajok fő szerkezeti és stílusjegyeinek követése (pl. levélben/e-mailben megszólítás, záró formula; a formális és informális regiszterhez köthető néhány szókincsbeli és helyesírási sajátosság).

Kreatív, önkifejező műfajokkal való kísérletezés (pl. vers, rap, rigmus, dalszöveg, rövid jelenet, paródia írása, illetve átírása).

Írásos minták követése és aktuális tartalmakkal való megtöltésük.

Kész szövegekből számára hasznos fordulatok kiemelése és saját írásában való alkalmazása.

Irányított fogalmazási feladat kötött tartalmának a fogalmazásban való megjelenítése.

Írásának tudatos ellenőrzése, javítása; félreértést okozó hibáinak korrigálása.

A mondanivaló közvetítése egyéb vizuális eszközökkel (pl. nyílazás, kiemelés, központosítás, internetes/SMS rövidítés, emotikon, rajz, ábra, térkép, kép).

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Hagyományos és elektronikus nyomtatvány, kérdőív; listák; hagyományos és elektronikus képeslapok; poszterszövegek; képaláírások. Üzenetek; SMS-ek; személyes adatokat tartalmazó bemutatkozó levelek, e-mailek vagy internes profilok. Tényszerű információt nyújtó, illetve kérő levelek és e-mailek; személyes információt, tényt, illetve tetszést/nemtetszést kifejező üzenetek, internetes bejegyzések; egyszerű cselekvéssort tartalmazó instrukciók. Egyszerű ügyintéző levelek/e-mailek (pl. tudakozódás, megrendelés, foglalás, visszaigazolás); egyszerű, rövid történetek, elbeszélések, rövid jellemzések. Rövid leírások; jegyzetek; riportok, cikkek, esszék, felhívások, versek, rapszövegek, rigmusok, dalszövegek, rövid jelenetek, paródiák.

TÉMAKÖRÖK A 11. ÉVFOLYAMRA		
Témák és kapcsolódási pontjaik		Órakeret*
<u>Személyes vonatkozások, család</u> A tanuló személye, életrajza, életének fontos állomásai. Személyes tervek. Családi élet, családi kapcsolatok. A családi élet mindennapjai, otthoni teendők. Egyén és család nálunk és a célországokban.	<i>Etika:</i> társas kapcsolatok, generációk kapcsolata <i>Földrajz:</i> a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok; más népek kultúrái <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák irodalma	esti: 18 óra levelező: 9 óra
<u>Ember és társadalom</u> Emberek külső és belső jellemzése. Baráti kör. Társas kapcsolatok. Női és férfi szerepek, ismerkedés, házasság. Felelősségvállalás másokért, rászorulóknak segítése. Ünnepek, családi ünnepek. Öltözködés, divat. Hasonlóságok és különbségek az emberek között, tolerancia, pl. fogyatékkal élők. Konfliktusok és kezelésük. Társadalmi szokások nálunk és a célországokban	<i>Etika:</i> társas kapcsolatok, generációk kapcsolata <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák mítoszai, mondái; a reklám és a popzene új szóbeli költészete. Különböző kultúrák irodalma <i>Földrajz:</i> a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok; más népek kultúrái <i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik	esti: 20 óra levelező: 10 óra
<u>Környezetünk</u> Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása). A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek. A városi és a vidéki élet összehasonlítása. Növények és állatok a környezetünkben. Időjárás, éghajlat. Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben és globálisan. Mit tehetünk környezetünkért és a természet megóvásáért, a fenntarthatóságért?	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fenntarthatóság, környezettudatosság otthon és a lakókörnyezetben, víz és energia- takarékoság, újrahasznosítás. <i>Biológia-egészségtan:</i> élőhely, életközösség, védett természeti érték, változatos élővilág.	esti: 18 óra levelező: 9 óra
<u>Az iskola</u> Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat). Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka nálunk és más országokban. Az ismeretszerzés különböző módjai. A nyelvtanulás, a	<i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, élőszóval kísért bemutatók és	esti: 18 óra levelező: 9 óra

nyelvtudás szerepe, fontossága. Az internet szerepe az iskolában, a tanulásban. Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei. Iskolai hagyományok nálunk és a célországokban.	felhasználható eszközeik	
<u>A munka világa</u> Foglalkozások és a szükséges kompetenciák, rutinok, kötelességek. Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás. Önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> pályaorientáció és munka.	esti: 20 óra levelező: 10 óra

Tematikai egység A TELJESÍTMÉNY MÉRÉSE A 11. ÉVFOLYAMON 2 óra		
JAVASLAT	A mérésnek tartalmilag és formailag összhangban kell állnia az érettségi vizsga követelményeivel. – A mérést három területen (olvasott és hallott szövegértés és az íráskészség) végezzük; – a nyelvi jelentésre és ne a nyelvi formára koncentráljunk; – az olvasott szöveg értését mérő feladatokban a szövegek lényegét kelljen megérteni a szövegösszefüggésre támaszkodva, vagy konkrét információt kelljen kikeresni a szövegből; – a feladatok fokozatosan nehezedő itemeket tartalmazzanak a minimumszinttől az alapszint felé vezető skálán; – a szövegek a célcsoportok számára érdekesek, motiválók legyenek, olyan témakörökhöz kapcsolódjanak, melyek az elvégzett tananyagban megtalálhatók; – a feladatokhoz idegen nyelven egyszerűen megfogalmazott, közérthető utasításokat adjunk. – a feladatok mindegyike példával kezdődjön. – lényeges a párosításon alapuló feladatoknál, hogy a szükségesnél mindig több lehetőség közül kelljen az odaillőt kiválasztani. – A feladatlap az érettségi vizsgák feladattípusaiból állhatnak: olvasott/hallott szöveg értése: igaz-hamis-nincs a szövegben, feleletválasztós feladatok, párosítás, hiányos szöveg, rövid válaszok, mondatkiegészítés, összekevert bekezdések; nyelvhelyesség: feleletválasztós feladatok, szövegkiegészítés, szóképzés; íráskészség: rövid szöveg: képeslapírás, meghívás, üzenet; hosszabb szöveg: baráti levél, érdeklődő, panasz-, állásra jelentkező levél.	

TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI (A fejlesztés várt	A tanuló képes főbb vonalaiban és egyes részleteiben is megérteni a köznyelvi beszédet a számára ismerős témákról. Képes önállóan boldogulni, véleményt mondani és érvelni a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is. Stílusában és regiszterhasználatában alkalmazkodik a kommunikációs helyzethez. Ki tudja magát fejezni a szintnek megfelelő szókinccs és szerkezetek

eredményei a ciklus végén)	segítségével az ismerős témakörökben. Beszéde folyamatos, érthető, a főbb pontok tekintetében tartalmilag pontos, stílusa megfelelő. Több műfajban képes részleteket is tartalmazó, összefüggő szövegeket fogalmazni ismert, hétköznapi és elvontabb témákról. Írásbeli megnyilatkozásaiban megjelennek műfaji sajátosságok és különböző stílusjegyek. Képes megérteni a gondolatmenet lényegét és egyes részinformációkat a nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési köréhez kapcsolódó, lényegre törően megfogalmazott szövegekben.

Sprechen Sie Deutsch?

**12. ÉVFOLYAM
(ESTI TAGOZAT)
(LEVELEZŐ TAGOZAT)**

Éves órakeret/ heti órakeret:

Esti munkarend 96 óra, heti 3 óra,

Levelező munkarend 32 óra, heti 1 óra, ebből

- **Mérés-értékelés: 2 (1+1)// 2 (1+1) óra**
- **Fejlesztési feladatok megvalósítása: 81 óra// 30 óra**
- **Szabadon felhasználható: 13* óra// 0 óra***

* 13/*0 óra: a **tantárgyi** kerettanterv szabad órakerete beépítésre kerül a témakörökbe a szaktanár döntése alapján

Tematikai egység		Órakeret + 13 óra
SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET		
JAVASLAT	A szaktanár kompetenciája beosztani a 10 órát. Lehetőségek: • A tanulók előzetes tudásának felmérése • Szóbeli kommunikáció • Szituációs gyakorlatok • Hallás utáni szövegértés • Szóbeli érettségi (nyelvvizsga) szimulálása • Levél írása • Egyéb	

Fejlesztési egység	Beszédértés
Előzetes tudás	A tanuló főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet a számára rendszeresen előforduló ismerős témákról. Megérti a legfontosabb információkat az aktuális eseményekről szóló vagy az érdeklődési köréhez kapcsolódó rádió- és tévéműsorokban, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Ismerős témákról szóló köznyelvi beszéd megértése főbb vonalaiban és egyes részleteiben is. Egy beszélgetés során a résztvevők világosan megfogalmazott érveinek megértése több beszélő esetén is. Fontos információk megértése azokban a rádió- és tévéműsorokban, filmjelenetekben, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez kapcsolódó témákról szólnak, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Értelmezi a szintjének megfelelő, komplexebb tanári magyarázatokat az órán. Megérti a legfontosabb információkat az aktuális eseményekről szóló vagy az érdeklődési köréhez kapcsolódó rádió- és tévéműsorokban, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek. Az ajánlott témakörökhöz kapcsolódó autentikus szövegben megjelenő elvontabb nyelvi elemek jelentésének kikövetkeztetése, az összefüggések értelmezése. Alkalmazza a hangzó szövegből nyert információt feladatok megoldása során.	

A tanult nyelvi elemek segítségével megérti a hangzó szöveg lényegét számára kevésbé ismert témákban és szituációkban is, akár anyanyelvi beszélők köznyelvi kommunikációjában is.
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Rádió- és tévéműsorok, hírek, riportok, filmjelenetek stb.

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	A tanuló felkészülés nélkül megbirkózik a mindennapi élet legtöbb helyzetével. Gondolatokat cserél, véleményt mond az érdeklődési körébe tartozó témákról. Boldogul a leggyakoribb kommunikációs helyzetekben. Stílusában próbál alkalmazkodni a kommunikációs helyzethez.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Önálló boldogulás a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is Gondolatok cseréje, véleménynyilvánítás és érvelés az érdeklődési körbe tartozó és általános témákról is. A leggyakoribb kommunikációs forgatókönyvek ismerete és biztonsággal történő alkalmazása. Alkalmazkodás a kommunikációs helyzethez stílusban, regiszterhasználatban.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Társalgásban való részvétel ismerős témák esetén, felkészülés nélkül. Érzelmek kifejezése és reagálás mások érzelmeire, mint például reménykedés, csalódottság, aggodalom, öröm. Problémák felvetése, megvitatása, teendők meghatározása, választási lehetőségek összehasonlítása. A tanulmányokhoz, érdeklődési körhöz kapcsolódó beszélgetésben való részvétel, információcsere, álláspont kifejtése, rákérdezés mások nézeteire. Gondolatok, vélemény kifejezése kulturális témákkal kapcsolatban, például zene, film, könyvek. Elbeszélés, újságcikk, előadás, eszmecsere, interjú vagy dokumentumfilm összefoglalása, véleménynyilvánítás, a témával kapcsolatos kérdések megválaszolása. Nézetek világos kifejtése, érvek egyszerű cáfolata. Választási lehetőségek összehasonlítása, előnyök és hátrányok mérlegelése. Utazások során felmerülő feladatok, például közlekedés, szállás intézése vagy ügyintézés a hatóságokkal külföldi látogatás során. Váratlan nehézségek kezelése (pl. elveszett poggyász, lekéssett vonat). Szolgáltatásokkal kapcsolatos helyzetek kezelése akár váratlan nehézségek esetén is, panasz, reklamáció. Részletes utasítások adása, követése és kérése (pl. hogyan kell valamit csinálni). Interjúban, konzultáción való részvétel kezdeményezése és információ megadása (pl. tünetek megadása orvosnál). Órai interakciókban, pármunkában való magabiztos részvétel. Ismerős témáról beszélgetés kezdeményezése, fenntartása, szó átvétele, átadása, mások bevonása, beszélgetés lezárása. Beszélgetésben elhangzottak összefoglalása, a lényeg kiemelése, a megértés ellenőrzése, félreérthető megfogalmazás javítása, körülírás, szinonimák használata. A kommunikációs eszközök széles körének alkalmazása és reagálás azokra közismert nyelvi megfelelőik semleges stílusban való használatával. Az udvariassági szokások ismerete és alkalmazása. A mindennapi témák, család, érdeklődési kör, iskola, utazás és aktuális események megtárgyalásához elegendő szókinész és annak általában helyes alkalmazása. Ismerős kontextusokban elfogadhatóan helyes nyelvhasználat. A szövegszervezés alapvető eszközeinek megbízható használata. Általában tisztán érthető kiejtés és intonáció. A szóbeli interaktív vizsgálathoz szükséges kommunikációs stratégiák.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Társalgás, megbeszélés, eszmecsere, tranzakciók, utasítások, interjúk, viták, közösségi média.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	A tanuló már változatosabban és részletesebben tudja bemutatni a családját, más embereket, lakóhelyét, tanulmányait, iskoláját stb.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Folyamatos önkifejezés a szintnek megfelelő szókincs és szerkezetek segítségével ismerős témakörökben. Érthető és folyamatos beszéd, a mondanivaló tudatos nyelvtani és szókincsbeli megtervezése és szükség szerinti módosítása. Egy gondolat vagy probléma lényegének tartalmilag pontos kifejtése.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Folyamatos megnyilatkozás az érdeklődési körnek megfelelő témákról a gondolatok lineáris összekapcsolásával. Elbeszélések vagy leírások lényegének összefoglalása folyamatos beszédben, a gondolatok lineáris összekapcsolásával. Részletes élménybeszámoló az érzések és reakciók bemutatásával. Valóságos vagy elképzelt események részleteinek bemutatása. Könyv vagy film cselekményének összefoglalása és az ehhez kapcsolódó reakciók megfogalmazása. Álmok, remények és ambíciók, történetek elmondása. Vélemények, tervek és cselekedetek rövid magyarázata. Rövid, begyakorolt megnyilatkozás ismerős témákról. Előre megírt, lényegre törő, követhető előadás ismerős témáról. Az összefüggő beszéd tervezése során új kombinációk, kifejezések begyakorlása, alkalmazása. Az összefüggő beszédben kompenzáció alkalmazása, például körülírás elfelejtett szó esetén. Ismerős kontextusokban a nyelvi norma követésére törekvő nyelvhasználat. A nyelvi eszközök rugalmas használata a mondanivaló kifejezésére, ezek adaptálása kevésbé begyakorolt helyzetekben. A közlés magabiztos bevezetése, kifejtése és lezárása alapvető eszközökkel. Önellenőrzés és önkorrekció, például a félreértéshez vezető hibák felismerése és javítása. Mindezeknek a szóbeli érettségi vizsgán történő alkalmazására való felkészülés.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Leírások, képleírások, témakifejtés (például vizuális segédanyag alapján), elbeszélő szöveg, érveléssor, előadás, prezentáció (önállóan vagy segédanyagok, instrukciók alapján), projektek bemutatása, versek, rapszövegek.

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	A tanuló megérti a hétköznapi nyelven írt, érdeklődési köréhez kapcsolódó, lényegre törő szövegek fő gondolatait. Tudja, hogy a szövegek olvasásakor a helyzetnek megfelelő stratégiákat kell alkalmaznia, és képes az ismeretlen elemek jelentését a szövegkörnyezet segítségével kikövetkeztetni.
A tematikai egység	A nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési körhöz kapcsolódó,

fejlesztési céljai	lényegre törő szövegek megértése. Az írott vélemény, érvelés követése, ezekből a lényeges részinformációk kiszűrése.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
A fontos általános vagy részinformációk megértése autentikus, hétköznapi nyelven íródott szövegekben, például levelekben, brosúrákban és rövid, hivatalos dokumentumokban. A feladat megoldásához szükséges információk megtalálása hosszabb szövegekben is. A fontos gondolatok felismerése ismerős témákról szóló, lényegre törő újságcikkekben. A gondolatmenet és a következtetések felismerése világosan írt érvelésekben. A köznyelven írt szövegekben az érzések, kérések és vágyak kifejezésének megértése. A mindennapi témákkal összefüggő, köznyelven írt magánlevelek megértése annyira, hogy sikeres írásbeli kommunikációt tudjon folytatni. Különböző eszközök egyszerű, világosan megfogalmazott használati utasításának megértése. Ismert témájú hivatalos levélben az elintézéshez szükséges információk megértése. Az egyszerű szövegfajták felépítésének felismerése, ezen ismeret alkalmazása a szövegértés során. A feladat elvégzéséhez szükséges információk összegyűjtése a szöveg különböző részeiből, illetve több szövegből. Az egyszerű szövegfajták felépítésének felismerése, ezen ismeret alkalmazása a szövegértés során. Az ismeretlen szavak jelentésének kikövetkeztetése a mondat megértett részei és a szövegösszefüggés alapján. Az autentikus szövegek jellegéből fakadó ismeretlen fordulatok kezelése a szövegben. Felkészülés mindezek alkalmazására az érettségi vizsga feladatainak megoldása során.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, reklám, menutrend, prospektus, műsorfüzet), játékszabályok, hagyományos és elektronikus levelek, újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), internetes fórumok hozzászólásai, ismeretterjesztő szövegek, képregények, viccek egyszerű irodalmi szövegek.

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	A tanuló egyszerű, rövid, összefüggő szövegeket fogalmaz ismert, hétköznapi témákról. Írásban beszámol eseményekről, élményeiről, érzéseiről, benyomásairól és véleményéről; írásbeli interakciót kezdeményez, fenntartja és befejezi. Jegyzetet készít olvasott vagy hallott köznyelvi szövegből, illetve saját ötleteiről. Minták alapján rövid, lényegre törő szövegeket alkot az ismert műfajok főbb jellegzetességeinek és alapvető stílusjegyeinek követésével.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Részletesebb, összefüggő és tagolt szövegek fogalmazása ismert, hétköznapi és elvontabb témákról. Eseményekről, élményekről, érzésekről, benyomásokról és véleményről írásbeli beszámolás, valamint vélemény alátámasztása. Hatékony írásbeli interakció folytatása. Jegyzetkészítés olvasott vagy hallott, érdeklődési körhöz tartozó szövegről, illetve saját ötletekről. Több ismert műfajban is rövid, lényegre törő szövegek létrehozása a műfaj főbb jellegzetességeinek és stílusjegyeinek alkalmazásával.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Egyszerű, összefüggő, lényegre törő szöveg írása számos, érdeklődési köréhez tartozó, ismerős	

témában, rövid, különálló elemek lineáris összekapcsolásával. Hírek, gondolatok, vélemények és érzések közlése olyan elvontabb és kulturális témákkal kapcsolatban is, mint például a zene vagy a művészet. Információt közlő/kérő feljegyzések/üzenetek írása, pl. barátoknak, szolgáltatóknak, tanároknak. Véleményt kifejező üzenet, komment írása (pl. internetes fórumon, blogban). Formanyomtatvány, kérdőív kitöltése, online ügyintézés. Életrajz, lényegre koncentráló leírás, elbeszélés készítése. Riport, cikk, esszé írása. Rövid olvasott vagy hallott szöveg átfogalmazása, összefoglalása, jegyzet készítése. Saját ötletekről jegyzet készítése. Interaktív írás esetén megerősítés, vélemény kérése, az információ ellenőrzése, problémákra való rákérdezés, ill. problémák elmagyarázása. Az írás egyszerű tagolása: bevezetés, kifejtés, lezárás; bekezdések szerkesztése. Néhány egyszerű szövegkohéziós és figyelemvezető eszköz használata. Az alapvető írásbeli műfajok fő szerkezeti és stílusjegyeinek követése (pl. levélben/e-mailben megszólítás, záró formula; a formális és informális regiszterhez köthető néhány szókincsbeli és helyesírási sajátosság). Kreatív, önkifejező műfajokkal való kísérletezés (pl. vers, rap, rígmus, dalszöveg, rövid jelenet, paródia írása, illetve átírása). Írásos minták követése és aktuális tartalmakkal való megtöltésük. Kész szövegekből számára hasznos fordulatok kiemelése és saját írásában való alkalmazása. Irányított fogalmazási feladat kötött tartalmainak a fogalmazásban való megjelenítése. Írásának tudatos ellenőrzése, javítása; félreértést okozó hibáinak korrigálása. A mondanivaló közvetítése egyéb vizuális eszközökkel (pl. nyílazás, kiemelés, központosítás, internetes/SMS rövidítés, emotikon, rajz, ábra, térkép, kép).

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Hagyományos és elektronikus nyomtatvány, kérdőív; listák; hagyományos és elektronikus képeslapok; poszterszövegek; képaláírások. Üzenetek; SMS-ek; személyes adatokat tartalmazó bemutatkozó levelek, e-mailek vagy internes profilok. Tényszerű információt nyújtó, illetve kérő levelek és e-mailek; személyes információt, tény, illetve tetszést/nemtetszést kifejező üzenetek, internetes bejegyzések; egyszerű cselekvéssort tartalmazó instrukciók. Egyszerű ügyintéző levelek/e-mailek (pl. tudakozódás, megrendelés, foglalás, visszaigazolás); egyszerű, rövid történetek, elbeszélések, rövid jellemzések. Rövid leírások; jegyzetek; riportok, cikkek, esszék, felhívások, versek, rapszövegek, rigmusok, dalszövegek, rövid jelenetek, paródiák.

TÉMAKÖRÖK ÉS KAPCSOLÓDÁSI PONTOK A 12. ÉVFOLYAMON (összesen 81 óra)

Életmód

Napirend, időbeosztás. Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás). Életünk és a stressz. Étkezési szokások a családban. Ételek, kedvenc ételek, sütés-főzés. Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben. Ételrendelés telefonon és interneten. Gyakori betegségek, sérülések, baleset. Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak, alternatív gyógymódok). Életmód nálunk és más országokban. Függőségek (dohányzás, alkohol, internet, drog stb.)

Technika, életvitel és gyakorlat: testi és lelki egészség, balesetek megelőzése, egészséges ételek.

Biológia-egészségtan: testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, fogyatékkal élők, betegségmegelőzés, elsősegély.

**esti:
19 óra
levelező:
8 óra**

Szabadidő, művelődés, szórakozás

Szabadidős elfoglaltságok, hobbik. Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. A művészetek szerepe a mindennapokban. Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport. Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet. Az infokommunikáció szerepe a mindennapokban. Kulturális és sportélet nálunk és más országokban.

Földrajz: más népek kultúrái.
Magyar nyelv és irodalom: különböző kultúrák mítoszai, mondái; a reklám és a popzene új szóbeli költészete.

Informatika: e-könyvek, médiatudatosság.

Testnevelés és sport: táncok, népi játékok, a sport és olimpia története, példaképek szerepe, sportágak jellemzői.

Ének-zene: népzene, klasszikus zene, popzene. *Egyházi énekek*

Dráma és tánc: a szituáció alapelemei, beszédre készítés, befogadás, értelmezés.

Vizuális kultúra: művészi alkotások leírása, értelmezése.

**esti:
19 óra
levelező:
7 óra**

<u>Utazás, turizmus</u> A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés, a kerékpáros közlekedés. Nyaralás itthon, illetve külföldön. Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése. Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai. Turisztikai célpontok. Célnyelvi és más kultúrák.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek, közlekedésbiztonság, fenntarthatóság, környezettudatosság a közlekedésben. <i>Földrajz:</i> a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok	esti: 18 óra levelező: 5 óra
<u>Tudomány és technika</u> Népszerű tudományok, ismeretterjesztés. A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben. Az internet szerepe a magánéletben, a tanulásban és a munkában	<i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, előszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik.	esti: 18 óra levelező: 6 óra
<u>Gazdaság és pénzügyek</u> Családi gazdálkodás. A pénz szerepe a mindennapokban. Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank). Üzleti világ, fogyasztás, reklámok. Pénzkezelés a célnyelvi országokban.	<i>Földrajz:</i> A pénz. A tőke. Pénzpiacok. Gazdasági szektorok. Szolgáltatások. Adósság.	esti: 10 óra levelező: 4 óra

KOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZÖK B1	
A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök	
Megszólítás	Entschuldigung...
Köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
Köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!
Bemutatkozás, bemutatás	Ich heiße Martin. <i>Ich möchte Ihnen Herrn Schulze vorstellen.</i>
Megszólítás	Entschuldigung, ich gehe jetzt.
Érdeklődés howlét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? Was fehlt dir? Ich habe Halsschmerzen.
Bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
Gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. Gute Besserung! Ich gratuliere Ihnen zum Geburtstag! Danke, sehr nett von Ihnen.
Személyes levélben megszólítás, elköszönés	Lieber Karl! herzlichst Deine..., viele Grüsse
Együttérzés és arra reagálás	Mein Beileid. Danke.
Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök	
Hála	Wir sind Ihnen sehr dankbar dafür, dass Sie uns geholfen haben.
Sajnálkozás	Es tut mir Leid!

Öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll! Es freut mich, dass...
Elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
Csodálkozás	Oh, das ist aber schön! Das kann doch nicht wahr sein!
Remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
Félelem	Ich habe Angst, dass er es vergessen hat.
Bánat	Schade, dass...
Bosszúság	Das ist aber schlimm!
Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök	
Véleménykérés és arra reagálás	Magst du Mathe? Ja. Meiner Meinung nach ist die Aufgabe zu schwer. Sind Sie damit einverstanden, dass?
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
Egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Das stimmt aber nicht! Er ist anderer Meinung, das weiß ich!
Tetszés, nemtetszés	Das finde ich gut / blöd/ toll! Das gefällt mir.
Ellenvetés és visszautasítása	Sie haben Recht, aber... Sie mögen Recht haben aber trotz dem....
Akarat, kívánság, képesség	Ich will..., Ich will das nicht. Ich möchte..., Ich möchte nach Hause gehen. Ich kann..., Ich kann jetzt mitgehen. Ich soll pünktlich zu Hause sein.
Ígéret	Ich mache das schon!
Szándék, terv	Ich will / werde schnell abwaschen.
Dicséret, kritika, szemrehányás	Toll! Echt! Blödsinn! Konntest du wirklich nicht früher kommen?!
Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök	
Dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist mein Bruder. Meine Mutter ist schön.
események leírása	Zuerst erreichten wir den Berg, dann sind wir hochgestiegen, und zum Schluss haben wir die Burg besichtigt.
Információkérés, információadás	Wie ist das Zimmer? Prima. /Wie alt bist du? 12. Können Sie mir bitte sagen....?
Igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht kein, doch Ich habe kein Geld. Doch, ich spiele auch!
Tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht).
Bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es genau. Ich weiß nicht, ob es wirklich regnet oder nicht.
Emlékezés, nem emlékezés	Ich erinnere mich (nicht) daran, dass (ob).....
A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök	
Kérés	Ein Buch, bitte! Gibst du mir ein Buch, bitte?
Tiltás, felszólítás	Öffne die Tür, bitte! Kommt spielen!
javaslat és arra reagálás	Möchtest du einen Tee? Ja, gerne! Können wir gehen?

Meghívás és arra reagálás	Kommst du? Ja. Nein, leider nicht. Nein, es tut mir leid.
Kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.
Reklamálás	Entschuldigung ich habe ein Problem
Tanácskérés és adás, ajánlattétel	Was sagst du dazu? Ich schlage dir vor,...
Segítség felajánlása, elfogadása	Kann ich Ihnen helfen? Danke, ich schaffe es schon.
Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök	
Visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Können Sie es wiederholen, bitte? Sag es noch einmal!
Nem értés	Ich verstehe nicht.
Betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
Felkérés lassúbb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte lauter / langsamer sprechen?
Beszélgéti szándék jelzése, félbeszakítás, lezárás	Dabei fällt mir ein, ... Darf ich hier hinzufügen.....
Megerősítés	Ja, aber natürlich. Völlig recht.
Körülírás, példa megnevezése	Das ist also ein Gegenstand, der

FOGALOMKÖRÖK B1			
Cselekvés, történet, létezés kifejezése			
	jelenidejűség	Präsens	Ich bin heute zu Hause. Die Sonne scheint schön.
		Präsens mit Vokalwechsel Trennbare Verben	Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
	múltidejűség,	Präteritum Perfekt	Er machte einen Fehler. Ich ging in die Schule.. Ich habe ein Eis gegessen.
	jövőidejűség	Futur	Ich werde dieses Jahr nach Spanien fahren.
		sich-Verben	Ich freue mich.
	személytelenség	es	Es ist warm. Es schneit.
	műveltetés	Lassen (Präsens, Präteritum)	Wir lassen / ließen unsere Nähmaschine reparieren.
	Szenvedő szerkezet	Präsens	Sie werden am Flughafen abgeholt.
Birtoklás kifejezése			
		haben	Ich habe einen Bruder.
		Possessivpronomen	Das ist meine Familie.
		gehören + D.	Dieses Fahrrad gehört mir.
		von, -s	Peters Vater besucht uns heute. Wessen Vater? Der Vater von Peter!
Térbeli viszonyok			

	irányok, helymeghatározás		hier, dort, links, rechts oben, unten, hinten... Mein Schreibtisch steht links.
		in, auf, vor, hinter, neben (A/D)	Ich lege das Heft auf den Tisch. Er steht neben dem Bett.
		Präpositionen mit dem Akkusativ	Kommen Sie die Strasse entlang!
		Präpositionen mit dem Dativ	Die Zeitschriften sind bei meiner Freundin.
Időbeli viszonyok			
	gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, oft, immer, nie einmal, zweimal monatlich, wöchentlich	Ich spiele oft mit Peter. Ich mache Gymnastik zweimal am Tag. Ich gehe wöchentlich zweimal schwimmen.
	időpont	in, um, am, wann? jeder, dieser, voriger gegen	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag Vorigen Freitag fuhren wir nach Berlin. Er wird gegen acht nach Hause kommen.
	időtartam	Wie lange? von ... bis seit	Ich war von 5 bis 6 in der Konditorei. Seit vier Jahren wohne ich in dieser Stadt.
Mennyiségi viszonyok			
	számok		eins, zwei
	határozott mennyiség		eine Portion Pommes
	határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts viele, wenige	Ich lerne viel, und ich habe wenig Zeit. Viele meinen, es stimmt nicht!
	sorszámok	erst, viert	Der vierte auf dem Foto bin ich.
Minőségi viszonyok			
		Wie?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.
		Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklinaton)	Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch
	hasonlítás	so..., wie als	Er ist nicht so groß, wie mein Bruder. Dieses Auto fährt schneller als ein Mercedes.

	Főnévként használt melléknév	Wer?	Der Bekannte, ein Bekannter, der Verwandte, ein Verwandter
Modalitás		möchte können, wollen mögen, dürfen	Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Ich will nach Hause. Ich mag nicht singen und ich kann auch nicht. Der Kranke darf noch nicht aufstehen.
		Modalverben im Präteritum	Er konnte nicht schwimmen. Der Kranke durfte nicht aufstehen.
		Brauchen + zu + Inf.	Heute brauchst du nicht mitzukommen.
	felszólítás		Komm morgen wieder! Spielt Tennis! Nehmen Sie bitte Platz! Gehen wir jetzt4
Esetviszonyok		Nominativ, Akkusativ Dativ, Genitiv	Er zeichnet Bilder. Grete fragt uns, nicht ihn. Er gibt seinem Freund die Hand. Die Tür des Zimmers führt in den Garten.
Logikai viszonyok	alárendelések	Kausalsatz Objektsatz Subjektsatz Temporalsatz Finalsatz (um+zu+Infinitiv)	Wir sind müde, weil wir heute sehr viel gelernt haben. Ich weiß (nicht) dass (ob) dir das schon klar ist. Es ist schön, hier zu sein. Als ich jung war, konnte ich noch viel mehr Eis essen. Immer wenn ich hier bin, gehe ich ins Schwimmbad. Ich bin ins Kino gekommen, um den neuen Film anzuschauen.
	feltételeesség	Konditionalsatz (Indikativ) Präsens Konditionalsatz mit „würde“ Wäre, hätte	Wenn wir Zeit haben, putzen wir die Fenster. Was würden Sie tun, wenn sie eine Million hätten?
Szövegösszetartó eszközök	kötőszók névmások		und/oder/aber/denn das ich, mich, mein, mir, dir dieser, man derselbe, dieselbe, dasselbe,
Függő beszéd	jelen időben		Sie sagte, daß sie heute keine Zeit hat.

A TELJESÍTMÉNY MÉRÉSE
A 12. ÉVFOLYAMON

KÖVETELMÉNYEK A 12. ÉVFOLYAM VÉGÉN	B1 nyelvi szint A tanuló képes főbb vonalaiban és egyes részleteiben is megérteni a köznyelvi beszédet a számára ismerős témákról. Képes önállóan boldogulni, véleményt mondani és érvelni a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is. Stílusában és regiszterhasználatában alkalmazkodik a kommunikációs helyzethez. Ki tudja magát fejezni a szintnek megfelelő szókincs és szerkezetek segítségével az ismerős témakörökben. Beszéde folyamatos, érthető, a főbb pontok tekintetében tartalmilag pontos, stílusa megfelelő. Képes megérteni a gondolatmenet lényegét és egyes részinformációkat a nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési köréhez kapcsolódó, lényegre törően megfogalmazott szövegekben. Egyszerű kifejezésekkel tud beszélni élményekről, eseményekről, álmairól, reményeiről és céljairól. Röviden is meg tudja magyarázni, indokolni véleményét és terveit.

Mivel a **kommunikációs kompetenciák** kialakítása és fejlesztése is kiemelt helyen szerepel, ezért létfontosságú, hogy a tanuló úgy tanuljon meg megnyilvánulni az adott idegen nyelven, hogy elképzeléseit, terveit meg tudja osztani társaival, képes legyen véleményét ütköztetni, különbségek tisztázásával konszenzusra jutni és bármilyen kommunikációs

helyzetben elboldogulni. A tanórákon (és az iskolán kívüli kapcsolatokban) a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre, az emberi kapcsolatok kommunikáción keresztül történő alakítására.

A nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan a hangsúlyt kap a **tantárgyközi integráció** jelentősége is. Fontos, hogy a tanulók az idegen nyelv tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre (esetünkben elsősorban számítástechnika, történelem, földrajz, irodalom) és személyes tapasztalataikra is. Ugyanakkor az idegen nyelvvel való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak. Így erősíthető meg a **tudásintegráció**, valamint a tantárgyakon átvívelő komplex gondolkodás.

A táblázatokban megjelenő fejlesztési egységek (a hallott szöveg értése, szóbeli interakció, összefüggő beszéd, az olvasott szöveg értése és az íráskészség) fejlesztése mindig integráltan történik, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett, és **külön táblázat tartalmazza a témaköröket az óraszámokkal**. A témakörök megismerését a kerettanterv az első két évre tervezi, évfolyamonként öt-öt téma kerülhet feldolgozásra. A 11–12. évfolyamon a témák visszatérnek, folyamatosan bővülnek, és magasabb nyelvi szinten kerülnek feldolgozásra. A **tanterv évfolyamonkénti mérés-értékelést tervez**, amely a 9. évfolyam elején egy diagnosztikus (feltáró) méréssel indul, amely a heterogén nyelvtudású tanulók sikeres felzárkóztatásához szükséges egyéni és csoportos fejlesztési terv elkészítéséhez biztosítja a szükséges információkat. A tanév folyamán formatív (fejlesztő) értékelések sorozata támogatja a folyamatos fejlődést, majd minden egyes tanév szummatív (minősítő) méréssel zárul.

A teljesítménymérés visszajelzést ad a tanítási-tanulási folyamat egy adott szakaszában elért eredményeiről, és segít a továbblépésben, másrészt alapot szolgáltat az egyes tanulók önmagukhoz és tanulótársaikhoz viszonyított teljesítményének értékeléséhez. A mérésnek tartalmilag és formailag összhangban kell állnia a tanítás tartalmával és módszereivel. (Csak azt mérhetjük, amit megtanítottunk, és csak úgy mérhetünk, ahogy tanítottunk.) A tanulókat minden esetben tájékoztatni kell a mérés céljáról/céljairól, tartalmáról/tartalmairól és az értékelés szempontjairól. A mérésnek és értékelésnek egyértelműen tükrözi azt a szemléletet, hogy a mérés célja az elsajátított ismeretek, készségek azonosítása. A tanulónak lehetőséget adunk a felkészülésre, s ha indokolt, a javításra is. A mérés megvalósításának alapelvei: három területen (olvasott és hallott szövegértés és az íráskészség) végezzük; a nyelvi jelentésre és nem a nyelvi formára koncentrálnunk; az olvasott szöveg értését mérő feladatokban a szövegek lényegét kell megérteni a szövegösszefüggésre támaszkodva, vagy konkrét információt kell kikeresni a szövegből; a feladatok fokozatosan nehezedő itemeket tartalmaznak a minimumszinttől az alapszint felé vezető skálán; a szövegek a célcsoportok számára érdekesek, motiválók, olyan témakörökhöz kapcsolódnak, melyek az elvégzett tananyagban megtalálhatók; a feladatokhoz idegen nyelven egyszerűen megfogalmazott, közérthető utasításokat adunk; a feladatlap alapvetően az érettségi vizsgák feladattípusaiból állnak.

Óraterv az angol nyelv tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	2,5	2,5	3	3
Éves óraszám esti	90	90	108	96
Heti óraszám levelező	1	1,5	1,5	1
Éves óraszám levelező	36	54	54	32

szövegtípusokban is értelmez és összefoglalja a szövegben megjelenő összefüggéseket. Alkalmazza a hangzó szövegből nyert információt feladatok megoldása során. Célzottan keresi az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket tanórán kívül is.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Közlemények, párbeszéd, instrukciók, figyelmeztetések, útbaigazítások, kisfilmek, rajz- és animációs filmek, rövid részletek a médiából, egyszerű dalok, versek, találós kérdések, viccek.

Fejlesztési egység		Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Az iskolán kívül, és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	A beszédszándék kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel és nonverbális elemekkel támogatva; személyes adatokra vonatkozó kérdésfeltevés, és egyszerű nyelvi eszközökkel válaszadás a hozzá intézett kérdésekre; kommunikáció nagyon egyszerű, begyakorolt nyelvi panelekkel; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Konkrét, egyszerű, mindennapos kifejezések megértése, ha a partner közvetlenül a tanulóhoz fordul, és lassan, ismétlésekkel beszél. A gondosan megfogalmazott, lassan elmondott kérdések és utasítások megértése, rövid, egyszerű útbaigazítások adása és követése. Részvétel egyszerű beszélgetésben szükség szerinti lassú ismétléssel, körülírással vagy módosítással. Egyszerű, az osztálytermi rutincselekvésekhez kapcsolódó kommunikáció. Beszédszándék kifejezése verbális és nonverbális eszközökkel (például bemutatkozás, bemutatás, valamint az üdvözlés és elköszönés alapvető formáinak használata, kérés, kínálás, érdeklődés mások hogyléte felől, reagálás hírekre). Egyszerű kérdések és állítások megfogalmazása, válaszadás, reagálás. Betanult beszédfordulatok alkalmazása, elemi információk kérésére és nyújtására például a tanuló, beszélgetőpartneréről, lakóhelyről, a családtagok foglalkozásáról. A számok, árak, alapvető mennyiségek, idő kezelése. Érdeklődés árucikkek áráról, egyszerű vásárlási párbeszéd, néhány mondatos telefonbeszélgetések lebonyolítása. A beszélgetés strukturálásának néhány egyszerű eleme, például beszélgetés kezdeményezése, figyelemfelhívás. Egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták betanult készletének szűk körű alkalmazása; szavak, illetve szócsoporthoz összekapcsolása nagyon alapvető lineáris kötőszavakkal. Nagyon rövid, különálló, többnyire előre betanult megnyilatkozások. Magyarázat, segítség, ismétlés kérése metakommunikációs eszközökkel. Törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid társalgás, rövid tranzakciós és informális párbeszéd, szerepjátékok, betanult jelenetek, információ hiányán illetve különbözőségén alapuló szövegek

Fejlesztési egység		Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Saját magához és közvetlen környezetéhez kötődő, ismert témákról egyszerű, begyakorolt fordulatokkal rövid megnyilatkozások; munkájának egyszerű nyelvi eszközökkel történő bemutatása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Ismerős, személyes témák (saját maga, család, iskola, ismerős helyek, emberek és tárgyak) leírása szóban. Rövid, egyszerű szövegek felolvasása és emlékezetből történő elmondása. Történet elmesélése, élménybeszámoló, előre megírt szerep eljátszása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal. Konkrét szituációkra vonatkozó, különálló szavakból és fordulatokból álló szókincs alkalmazása, ezek összekapcsolása az alapvető lineáris kötőszavakkal. A helyes kiejtés gyakorlása autentikus hangzó anyag segítségével. Munkájának egyszerű nyelvi eszközökkel történő bemutatása. A célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Rövid történetek, témakifejtés, dalszövegek, rövid prezentációk és projektek csoportos bemutatása.

Fejlesztési egység		Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció. Különböző szövegfajták olvasásában való jártasság a tanuló anyanyelvén és az első idegen nyelven.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az ismert nevek, szavak és mondatok megértése egyszerű szövegekben; az egyszerű leírások, üzenetek, útleírások fő gondolatainak megértése az ismerős szavak, esetleg képek segítségével; egyszerű autentikus szöveg lényegének megértése, a szövegből néhány alapvető információ kiszűrése.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Egyszerű, mindennapi szövegekben (például feliratokon) az ismerős nevek, szavak és egyszerű fordulatok, a nemzetközi és a más nyelven tanult szavak felismerése. Egyszerű információkat tartalmazó, rövid leíró szövegek fő gondolatának megértése, például hirdetésekben, plakátokon vagy katalógusokban. Egyszerű, írott, képekkel támogatott instrukciók követése. Nyomtatványok, űrlapok személyes adatokra vonatkozó kérdéseinek megértése. Egyszerű, írásos útbaigazítások, útleírások követése.		

Az alapvető olvasási stratégiák alkalmazása, például az ismerős nevek, szavak és alapvető fordulatok összekapcsolása, szükség esetén a szöveg különböző részeinek újraolvasása, a szövegekhez kapcsolódó képek, képaláírások, címek, a vizuális információk felhasználása a szöveg megértéséhez.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Hirdetések, reklámok, plakátok, névjegykártyák, feliratok, versek, dalszövegek, újságfőcímek, könyv- és filmcímek, szöveges karikatúrák, képregények, viccek, nagyon egyszerű katalógusok, nyomtatványok, egyszerű üzenetek, útleírások, képeslapok, blogok, közösségi média.

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció. Bizonyos írásbeli műfajok és jellegzetességeik ismerete. Az írást illetően esetleg már kialakult attitűdök.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; írásban személyes adatokra vonatkozó egyszerű kérdésekre válaszadás; minta alapján néhány közismert műfajban egyszerű és rövid, tényközlő szövegek írása öt érdeklő, ismert témákról.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Szavak és rövid, jól olvasható szövegek másolása. Lista írása. Egyszerű fordulatok és mondatok írása a legegyszerűbb nyelvi szerkezetek használatával (például hol lakik, mit csinál a tanuló vagy mások). Adatok kérése és megadása írásban (például számok, dátumok, időpont, név, nemzetiség, cím, életkor); formanyomtatványok kitöltése. Rövid, egyszerű üdvözlő szöveg, üzenet írása. Személyes információt, tényt, tetszést vagy nemtetszést kifejező rövid üzenet, komment írása (például internetes fórumon, blogban). Egyszerű levél, e-mail írása a legfontosabb formai elemek betartásával (például címezés, a kommunikáció tárgyának megjelölése, a címzett megszólítása, búcsúzás). Kreatív, önkifejező műfajokkal való kísérletezés (például listavers, rapszöveg, rigmus, dalszöveg, rövid jelenet) írása, illetve átírása. Egyszerű írásos minták követése, aktuális, konkrét és egyszerű tartalmakkal való megtöltése. Kész szövegekből hasznos fordulatok kiemelése, alkalmazása. A mondanivaló közvetítése egyéb vizuális eszközökkel (például nyilazás, kiemelés, központosítás, internetes/SMS rövidítés, emotikon, rajz, ábra, térkép, kép).	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Hagyományos és elektronikus nyomtatványok, űrlapok, listák, hagyományos és elektronikus képeslapok, poszterszövegek, képaláírások, üzenetek, SMS-ek, levelek, e-mailek vagy internes profilok, üzenetek, internetes bejegyzések, instrukciók, versek, rigmusok, dalszövegek, közösségi média.

FELZÁRKÓZÁS, SZINTRE HOZÁS

Fejlesztési egység	Beszédértés

Előzetes tudás	Célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű kérdések és kijelentések megértése; a tanult témakörökben elhangzó szövegekben a tanult szavak, szó- és beszédfordulatok felismerése, és ezekből következtetés a szövegek témájára, tartalmára; az ismert témakörökben elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése; a lényeg és néhány alapvető információ kiszűrése az ismert témakörökben elhangzó szövegekből, részben önállóan, részben a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva; néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
A gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés követése (osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat). Az ismert témákhoz kapcsolódó rövid kérések és megállapítások megértése. A rövid, egyszerű autentikus szövegek aktív követése. A tanult nyelvi elemek felismerése. A szöveg lényegének vagy néhány konkrét információ kiszűrése. A beszélők gondolatmenetének kiszűrése ismert témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben. A célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban beszélők megértése, ha szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat megismételve beszélnek.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Könnyűzenei vagy popdalok, képekkel illusztrált történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanuló társakkal, tanári beszéd, interaktív feladatok.

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal folytatott kommunikáció.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; kérdésfeltevés kiszámítható, mindennapi helyzetekben, válaszadás a hozzá intézett kérdésekre, illetve rövid párbeszéd folytatása; az első lépések megtétele a célnyelv spontán módon történő használata útján; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.

Fejlesztési feladatok, követelmények

A tanuló képes tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezésére, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel. Egyszerű, ténytyszerű információkérés és adás. Egyszerű nyelvi eszközökkel ki tudja fejezni érzéseit, véleményét és gondolatait, illetve rá tud kérdezni ezekre. Ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel kérdések és felszólítások, reagálás megfogalmazása. Részvétel ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó rövid párbeszédben, beszélgetésben. Meg tudja kérni beszélgetőpartnerét, hogy ismételje meg mondandóját, vagy magyarázza meg azt. Kiejtése legalább annyira érthető, hogy beszélgetőpartnere többnyire követni tudja, amit mond. Szükség esetén a saját mondanivalójának átfogalmazása, leegyszerűsítése a kommunikáció fenntartása érdekében.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid párbeszédek, egyszerű társalgás, szerepjátékok, dramatizált jelenetek, kérdések, felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén, véleménykülönbségen alapuló szövegek, spontán megnyilvánulások.

Fejlesztési egység		Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Felkészülés után rövid szövegek elmondása.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Rövid, de egyre bővülő szókinccsel, egyszerű beszédfordulatok alkalmazásával, összefüggő beszéd saját magáról és közvetlen környezetéről; munkája bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; rövid, egyszerű történetek mesélése; egyszerű állítások, összehasonlítás, magyarázat, indoklás megfogalmazása; egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták használata; a szavak, szócsoporthoz, egyszerű cselekvések, történetek összekapcsolása lineáris kötőszavakkal, és az ok-okozati összefüggések kifejezése; a megértést segítő legfontosabb stratégiák alkalmazása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.	
	Fejlesztési feladatok, követelmények	
Felkészülés után egyszerű nyelvi elemeket használva beszélni tud ismert témákról, mesélni tud élményeiről, vagy össze tud foglalni egy-egy rövid történetet, egyszerű nyelvi szerkezetekkel el tud játszani előre megírt szerepeket. Minta alapján összefüggő szövegalkotás szavak, szócsoporthoz, cselekvéssorok összekapcsolásával, egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután), illetve magyarázatok, indoklások, ok-okozati kapcsolatok kifejezése kötőszavakkal (pl. mert, ezért, tehát). Önálló vagy csoportban létrehozott alkotás rövid bemutatása és értékelése. Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag meghallgatás után a célnyelvi normához közelítő kiejtéssel el tudja ismételni a szöveget.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások (pl. képleírás, tanulói munka)

bemutatása), előadás, prezentáció, témakifejtés.

Fejlesztési egység		Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás		Közös feldolgozást követően egyszerű olvasott szövegek lényegének, tartalmának megértése.
A tematikai egység fejlesztési céljai		Az ismerős témákról szóló rövid szövegek megértése; az alapvető információk megtalálása az egyszerű, hétköznapi szövegekben; autentikus szövegek lényegének megértése, a szövegekből az alapvető információk kiszűrése; az olvasott szövegekre vonatkozó feladatok elvégzése; a készségek kreatív használata az olvasott szövegek megértéséhez, értelmezéséhez; tájékozottság növelése a célnyelvi kultúráról; az érdeklődés fokozása a célnyelvi kultúrába tartozó irodalmi, művészeti alkotások iránt.
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel megfogalmazott szövegek megértése (pl. leírás, történet, párbeszéd a tanulóhoz közel álló témákról). Lényeges információk megtalálása egyszerű szövegekben (pl. hirdetésben, prospektusban, étlapon és menetrendben, rövid újságcikkben, programfüzetben). Egyszerű üzenetek megértése, levelek, elektronikus üzenetek, SMS-ek, bejegyzések. Egyszerű használati utasítások, instrukciók megértése, követése. Információszerzés hagyományos és elektronikus forrásokból. Egyszerű, rövid történet és egyszerűsített célnyelvi irodalmi művek megértése.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások	
Ismeretterjesztő szövegek, egyszerűsített irodalmi szövegek, rövid történetek, dalszövegek, cikkek és honlapok, útleírások, hirdetések, plakátok, hagyományos és elektronikus nyomtatványok, internetes fórumok hozzászólásai, képregények, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, étlap, menetrend, egyszerű biztonsági előírások, magánlevelek.	

Fejlesztési egység		Íráskészség
Előzetes tudás		Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; mintát követve különböző műfajú és a célcsoport érdeklődésének megfelelő témájú szövegek alkotása.
A tematikai egység fejlesztési céljai		Összefüggő mondatok írása a közvetlen környezettel kapcsolatos témákról; az írás kommunikációs eszközként történő használata egyszerű interakciókban; gondolatok kifejezése egyszerű kötőszavakkal összekapcsolt mondatokban; a nyelvismeret kreatívan alkalmazása egyszerű szövegek írására az őt érdeklő, ismert témákról; az alapvető írásbeli műfajok sajátos szerkezeti és stílusjegyeinek

	felismerése és követése.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Képes szavak és rövid szövegek diktálás utáni leírása. Egyszerű szerkezetű, összefüggő mondatalkotás a közvetlen környezetével kapcsolatos témákról, különböző szövegtípusok létrehozása (pl. leírás, élménybeszámoló, párbeszéd). Kommunikációs céllal egyszerű szövegalkotás (pl. levél, üzenet, blogbejegyzés, fórumbejegyzés). Egyszerű írásos minták követése és aktuális, konkrét és személyes tartalmak kifejezése. Gondolatai összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, vagy, mert, de, ezért, azután). A gyakori írásbeli műfajok legalapvetőbb szerkezeti és stílusjegyeinek ismerete, saját írásmű létrehozása (pl. megszólítás levélben, e-mailben, záróformula). Mindennapi, ismerős témákhoz kapcsolódó feljegyzések készítése.	
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások	
Leírás, felirat, utasítás, képeslap, üdvözlőkártya, meghívó, üzenet, SMS, e-mail, levél, adatlap, bejegyzés, dalszöveg.	

TÉMAKÖRÖK A 9. ÉVFOLYAMRA		
Témák és kapcsolódási pontjaik		Órakeret
<u>Személyes vonatkozások, család</u> A tanuló személye, életrajza, életének fontos állomásai. Személyes tervek. Családi élet, családi kapcsolatok. A családi élet mindennapjai, otthoni teendők.	<i>Etika</i>: társas kapcsolatok, generációk kapcsolata <i>Földrajz</i>: a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok <i>Földrajz</i>: más népek kultúrái <i>Magyar nyelv és irodalom</i>: különböző kultúrák irodalma	esti: 11 óra levelező: 6 óra
<u>Ember és társadalom</u> Emberek külső és belső jellemzése. Baráti kör. Társas kapcsolatok. Női és férfi szerepek, ismerkedés, házasság. Felelősségvállalás másokért, rászorulóknak segítése. Ünnepek, családi ünnepek. Öltözködés, divat.	<i>Etika</i>: társas kapcsolatok, generációk kapcsolata <i>Magyar nyelv és irodalom</i>: különböző kultúrák mítoszai, mondái; a reklám és a popzene új szóbeli költészete. <i>Földrajz</i>: a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok <i>Földrajz</i>: más népek kultúrái <i>Magyar nyelv és irodalom</i>: különböző kultúrák irodalma <i>Informatika</i>: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik	esti: 14 óra levelező: 7 óra
<u>Környezetünk</u> Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása). A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek. A városi és a vidéki élet összehasonlítása. Növények és állatok a környezetünkben. Időjárás, éghajlat. Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben és globálisan.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat</i>: testi és lelki egészség, balesetek megelőzése, egészséges ételek <i>Technika, életvitel és gyakorlat</i>: fenntarthatóság, környezettudatosság otthon és a lakókörnyezetben, víz és energia- takarékoság, újrahasznosítás. <i>Biológia-egészségtan</i>: élőhely, életközösség, védett természeti érték, változatos élővilág.	esti: 13 óra levelező: 6 óra
<u>Az iskola</u> Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat). Tantárgyak, órarend, érdeklődési	<i>Informatika</i>: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt	esti: 11 óra levelező: 5 óra

kör, tanulmányi munka nálunk és más országokban. Az ismeretszerzés különböző módjai. A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága. Az internet szerepe az iskolában, a tanulásban.	infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik	
<u>A munka világa</u> Foglalkozások és a szükséges kompetenciák, rutinok, kötelességek. Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás. Önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> pályaorientáció és munka.	esti: 15 óra levelező: 7 óra

Tematikai egység	A tanulók teljesítményének formatív vagy szummatív mérése	1 óra
JAVASLAT	A szaktanár a csoport kompetenciáinak figyelembe vételével a készségek együttes mérésének módját maga határozza meg. A mérés célja a további csoportos és egyéni fejlesztés irányának meghatározása – Három területen (hallott és olvasott szöveg értése és az íráskészség) végezzük. – A nyelvi jelentésre és ne a nyelvi formára koncentráljunk. – Az olvasott szöveg értését mérő feladatokban a szövegek lényegét kelljen megérteni a szövegösszefüggésre támaszkodva, vagy konkrét információt kelljen kikeresni a szövegből. – A feladatok fokozatosan nehezedő itemeket tartalmazzanak a minimumszinttől az alapszint felé vezető skálán. – A szövegek a célcsoportok számára érdekesek, motiválók legyenek, olyan témakörökhöz kapcsolódjanak, melyek az elvégzett tananyagban megtalálhatók. – A feladatokhoz idegen nyelven egyszerűen megfogalmazott, közérthető utasításokat adjunk. – A feladatok mindegyike példával kezdődjön. – A párosításon alapuló feladatoknál a szükségesnél mindig több lehetőség közül kelljen az odaillőt kiválasztani. – A feladatlap a következő feladattípusokból állhat: reklámok, dalszövegek párosítása hiányzó mondatrészsel, felirat párosítása hellyel, címek párosítása szöveggel (pl. tévéműsor, mozifilmek), interjúkérdések párosítása válaszokkal, hiányos szöveg kiegészítése megadott szavakkal.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI	A1 szintű tudás A tanuló megérti a célnyelvi óravezetést, az ismert témákhoz kapcsolódó kérdéseket, rövid megnyilatkozásokat, szövegeket. Egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal kommunikál. Felkészülés után elmond rövid szövegeket.

	Közös feldolgozás után megérti az egyszerű olvasott szövegek lényegét, tartalmát. Ismert témáról rövid, egyszerű mondatokat ír, mintát követve önálló írott szövegeket alkot.

10. ÉVFOLYAM
ESTI (E) , LEVELEZŐ (L) TAGOZAT

— Éves órakeret/ heti órakeret:

Esti munkarend 90 óra, heti 2,5,

Levelező 54 óra, heti 1,5 óra ebből

- Mérés-értékelés: 2 (1+1) óra// 2 (1+1) óra
- Fejlesztési feladatok megvalósítása: 64 óra// 30 óra
- szabadon felhasználható órakeret 24* óra// 22* óra

* 24//22 óra: a **tantárgyi** kerettanterv szabad órakerete beépítésre kerül a témakörökbe a szaktanár döntése alapján

Tematikai egység A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK BEMENETI DIAGNOSZTIKUS MÉRÉSE 1 óra	
Javaslat	A tanulók előzetes tudásának meghatározása.

Fejlesztési egység	Beszédértés
Előzetes tudás	Az iskolán kívül, az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció. A tanuló már megért bizonyos célnyelvi fordulatokat, amelyek az anyanyelvben és környezetében is használatosak.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az eleinte nonverbális eszközökkel is támogatott célnyelvi óravezetés követése, a rövid, egyszerű tanári utasítások megértése; az ismerős témákhoz kapcsolódó egyszerű közlések és kérdések megértése; az egyszerű, konkrét, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó közlésekből az alapvető fordulatok kiszűrése.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
A rövid és egyszerű, az osztálytermi rutincselekvésekre, a közös munka megszervezésére vonatkozó tanári utasítások megértése. Egyszerű, konkrét mindennapi szükségletekre vonatkozó kifejezések megértése az ismert témakörökhöz kapcsolódó, egyszerű szövegekben. Egyszerű instrukciók, útbaigazítások követése, egyszerű, személyes kérdések megértése. Ismert témakörökhöz kapcsolódó rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése; következtetés levonása a szövegfajta, a témára és a lehetséges tartalomra vonatkozóan. Alapvető stratégiák alkalmazása, például rövid hallott szövegben ismeretlen elemek jelentésének kikövetkeztetése; az ismert szavak, a beszédhelyzetre, a szereplőkre vonatkozó információk, a hallott szövegeket kísérő nonverbális elemek (például képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) felhasználása a szöveg megértéséhez. Nyelvi szintjének megfelelő hallott célnyelvi szöveget (pl hírek) kevésbé ismert témákban és szövegtípusokban is értelmez	

és összefoglalja a szövegben megjelenő összefüggéseket.
 Alkalmazza a hangzó szövegből nyert információt feladatok megoldása során.
 Célzottan keresi az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket tanórán kívül is.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Közlemények, párbeszéddek, instrukciók, figyelmeztetések, útbaigazítások, kisfilmek, rajz- és animációs filmek, rövid részletek a médiából, egyszerű dalok, versek, találós kérdések, viccek.

Fejlesztési egység		Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Az iskolán kívül, és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	A beszédszándék kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel és nonverbális elemekkel támogatva; személyes adatokra vonatkozó kérdésfeltevés, és egyszerű nyelvi eszközökkel válaszadás a hozzá intézett kérdésekre; kommunikáció nagyon egyszerű, begyakorolt nyelvi panelekkel; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Konkrét, egyszerű, mindennapos kifejezések megértése, ha a partner közvetlenül a tanulóhoz fordul, és lassan, ismétlésekkel beszél. A gondosan megfogalmazott, lassan elmondott kérdések és utasítások megértése, rövid, egyszerű útbaigazítások adása és követése. Részvétel egyszerű beszélgetésben szükség szerinti lassú ismétléssel, körülírással vagy módosítással. Egyszerű, az osztálytermi rutincselekvésekhez kapcsolódó kommunikáció. Beszédszándék kifejezése verbális és nonverbális eszközökkel (például bemutatkozás, bemutatás, valamint az üdvözlés és elköszönés alapvető formáinak használata, kérdés, kínálás, érdeklődés mások hogyané felől, reagálás hírekre). Egyszerű kérdések és állítások megfogalmazása, válaszadás, reagálás. Betanult beszédfordulatok alkalmazása, elemi információk kérésére és nyújtására például a tanulóval, beszélgetőpartneréről, lakóhelyről, a családtagok foglalkozásáról. A számok, árak, alapvető mennyiségek, idő kezelése. Érdeklődés árucikkek áráról, egyszerű vásárlási párbeszéddek, néhány mondatos telefonbeszélgetések lebonyolítása. A beszélgetés strukturálásának néhány egyszerű eleme, például beszélgetés kezdeményezése, figyelemfelhívás. Egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták betanult készletének szűk körű alkalmazása; szavak, illetve szócsoporthoz összekapcsolása nagyon alapvető lineáris kötőszavakkal. Nagyon rövid, különálló, többnyire előre betanult megnyilatkozások. Magyarázat, segítség, ismétlés kérése metakommunikációs eszközökkel. Személyes adatokra vonatkozó kérdésfeltevés, és egyszerű nyelvi eszközökkel válaszadás a hozzá intézett kérdésekre. Törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra. Rövid társalgás, rövid tranzakciós és informális párbeszéddek, szerepjátékok, betanult jelenetek, információ hiányán illetve különbözőségén alapuló szövegek.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid társalgás, rövid tranzakciós és informális párbeszéddek, szerepjátékok, betanult

jelenetek, információ hiányán illetve különbözőségén alapuló szövegek

Fejlesztési egység		Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Saját magához és közvetlen környezetéhez kötődő, ismert témákról egyszerű, begyakorolt fordulatokkal rövid megnyilatkozások; munkájának egyszerű nyelvi eszközökkel történő bemutatása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Rövid, egyszerű szövegek felolvasása és emlékezetből történő elmondása. Történet elmesélése, élménybeszámoló, előre megírt szerep eljátszása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal. Konkrét szituációkra vonatkozó, különálló szavakból és fordulatokból álló szókincs alkalmazása, ezek összekapcsolása az alapvető lineáris kötőszavakkal. A helyes kiejtés gyakorlása autentikus hangzó anyag segítségével. Saját magához és közvetlen környezetéhez kötődő, ismert témákról egyszerű, begyakorolt fordulatokkal rövid megnyilatkozások. Munkájának egyszerű nyelvi eszközökkel történő bemutatása. A célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Rövid történetek, témakifejtés, dalszövegek, rapszövegek, rövid prezentációk és projektek csoportos bemutatása.

Fejlesztési egység		Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció. Különböző szövegfajták olvasásában való jártasság a tanuló anyanyelvén és az első idegen nyelven.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az ismert nevek, szavak és mondatok megértése egyszerű szövegekben; az egyszerű leírások, üzenetek, útleírások fő gondolatainak megértése az ismerős szavak, esetleg képek segítségével; egyszerű autentikus szöveg lényegének megértése, a szövegből néhány alapvető információ kiszűrése.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Egyszerű, mindennapi szövegekben (például feliratokon) az ismerős nevek, szavak és egyszerű fordulatok, a nemzetközi és a más nyelven tanult szavak felismerése. Egyszerű információkat tartalmazó, rövid leíró szövegek fő gondolatának megértése, például hirdetésekben, plakátokon vagy katalógusokban. Egyszerű, írott, képekkel támogatott instrukciók követése. Egyszerű		

üzenetek, például képeslapok szövegének megértése.

Nyomtatványok, űrlapok személyes adatokra vonatkozó kérdéseinek megértése. Egyszerű, írásos útbaigazítások, útleírások követése. Az alapvető olvasási stratégiák alkalmazása, például az ismerős nevek, szavak és alapvető fordulatok összekapcsolása, szükség esetén a szöveg különböző részeinek újraolvasása, a szövegekhez kapcsolódó képek, képaláírások, címek, a vizuális információk felhasználása a szöveg megértéséhez.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Hirdetések, reklámok, plakátok, névjegykártyák, feliratok, versek, dalszövegek, újságfőcímek, könyv- és filmcímek, szöveges karikatúrák, képregények, viccek, nagyon egyszerű katalógusok, nyomtatványok, egyszerű üzenetek, útleírások, képeslapok, blogok, közösségi média.

Fejlesztési egység		Íráskészség
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, motiváció. Bizonyos írásbeli műfajok és jellegzetességeik ismerete. Az írást illetően esetleg már kialakult attitűdök.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; írásban személyes adatokra vonatkozó egyszerű kérdésekre válaszadás; minta alapján néhány közismert műfajban egyszerű és rövid, tényközlő szövegek írása öt érdeklő, ismert témáról.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Szavak és rövid, jól olvasható szövegek másolása. Lista írása. Egyszerű fordulatok és mondatok írása a legegyszerűbb nyelvi szerkezetek használatával (például hol lakik, mit csinál a tanuló vagy mások). Adatok kérése és megadása írásban (például számok, dátumok, időpont, név, nemzetiség, cím, életkor); formanyomtatványok kitöltése. Rövid, egyszerű üdvözlő szöveg, üzenet írása. Személyes információt, tényt, tetszést vagy nemtetszést kifejező rövid üzenet, komment írása (például internetes fórumon, blogban). Egyszerű levél, e-mail írása a legfontosabb formai elemek betartásával (például címzés, a kommunikáció tárgyának megjelölése, a címzett megszólítása, búcsúzás). Kreatív, önkifejező műfajokkal való kísérletezés (például listavers, rapszöveg, rigmus, dalszöveg, rövid jelenet) írása, illetve átírása. Egyszerű írásos minták követése, aktuális, konkrét és egyszerű tartalmakkal való megtöltése. Kész szövegekből hasznos fordulatok kiemelése, alkalmazása. A mondanivaló közvetítése egyéb vizuális eszközökkel (például nyílazás, kiemelés, központosítás, internetes/SMS rövidítés, emotikon, rajz, ábra, térkép, kép).		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Hagyományos és elektronikus nyomtatványok, űrlapok, listák, hagyományos és elektronikus képeslapok, poszterszövegek, képaláírások, üzenetek, SMS-ek, levelek, e-mailek vagy internes profilok, üzenetek, internetes bejegyzések, instrukciók, versek; dalszövegek, közösségi média.

FELZÁRKÓZÁS, SZINTRE HOZÁS

Fejlesztési egység		Beszédértés
Előzetes tudás		Célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása.
A tematikai egység fejlesztési céljai		Az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű kérdések és kijelentések megértése; a tanult témakörökben elhangzó szövegekben a tanult szavak, szó- és beszédfordulatok felismerése, és ezekből következtetés a szövegek témájára, tartalmára; az ismert témakörökben elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése; a lényeg és néhány alapvető információ kiszűrése az ismert témakörökben elhangzó szövegekből, részben önállóan, részben a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva; néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.
Fejlesztési feladatok, követelmények		
A gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés követése (osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat). Az ismert témákhoz kapcsolódó rövid kérések és megállapítások megértése. A rövid, egyszerű autentikus szövegek aktív követése. A tanult nyelvi elemek felismerése. A szöveg lényegének vagy néhány konkrét információ kiszűrése. A beszélők gondolatmenetének kiszűrése ismert témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben. A célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban beszélők megértése, ha szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat megismételve beszélnek.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások	
Könnyűzenei vagy popdalok, képekkel illusztrált történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanulótársakkal, tanári beszéd, interaktív feladatok.	

Fejlesztési egység		Szóbeli interakció
Előzetes tudás		Egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal folytatott kommunikáció.
A tematikai egység fejlesztési céljai		Közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; kérdésfeltevés kiszámítható, mindennapi helyzetekben, válaszadás a hozzá intézett kérdésekre, illetve rövid párbeszéd folytatása; az első lépések megtétele a célnyelv spontán módon történő használata útján; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.
Fejlesztési feladatok, követelmények		

A tanuló képes tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezésére, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel. Egyszerű, tényszerű információkérés és adás. Egyszerű nyelvi eszközökkel ki tudja fejezni érzéseit, véleményét és gondolatait, illetve rá tud kérdezni ezekre. Ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel kérdések és felszólítások, reagálás megfogalmazása. Részvétel ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó rövid párbeszédben, beszélgetésben. Meg tudja kérni beszélgetőpartnerét, hogy ismételje meg mondandóját, vagy magyarázza meg azt. Kiejtése legalább annyira érthető, hogy beszélgetőpartnere többnyire követni tudja, amit mond. Szükség esetén a saját mondanivalójának átfogalmazása, leegyszerűsítése a kommunikáció fenntartása érdekében.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid párbeszéd, egyszerű társalgás, szerepjátékok, dramatizált jelenetek, kérdések, felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén, véleménykülönbségen alapuló szövegek, spontán megnyilvánulások.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Felkészülés után rövid szövegek elmondása.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Rövid, de egyre bővülő szókinccs, egyszerű beszédfordulatok alkalmazásával, összefüggő beszéd saját magáról és közvetlen környezetéről; munkája bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; rövid, egyszerű történetek mesélése; egyszerű állítások, összehasonlítás, magyarázat, indoklás megfogalmazása; egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták használata; a szavak, szócsoporthoz, egyszerű cselekvések, történetek összekapcsolása lineáris kötőszavakkal, és az ok-okozati összefüggések kifejezése; a megértést segítő legfontosabb stratégiák alkalmazása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Felkészülés után egyszerű nyelvi elemeket használva beszélni tud ismert témákról, mesélni tud élményeiről, vagy össze tud foglalni egy-egy rövid történetet, egyszerű nyelvi szerkezetekkel el tud játszani előre megírt szerepeket. Minta alapján összefüggő szövegalkotás szavak, szócsoporthoz, cselekvéssorok összekapcsolásával, egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután), illetve magyarázatok, indoklások, ok-okozati kapcsolatok kifejezése kötőszavakkal (pl. mert, ezért, tehát). Önálló vagy csoportban létrehozott alkotás rövid bemutatása és értékelése. Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag meghallgatás után a célnyelvi normához közelítő kiejtéssel el tudja ismételni a szöveget.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások (pl. képleírás, tanulói munka bemutatása), előadás, prezentáció, témakifejtés.

Fejlesztési egység		Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Közös feldolgozást követően egyszerű olvasott szövegek lényegének, tartalmának megértése.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az ismerős témákról szóló rövid szövegek megértése; az alapvető információk megtalálása az egyszerű, hétköznapi szövegekben; autentikus szövegek lényegének megértése, a szövegekből az alapvető információk kiszűrése; az olvasott szövegekre vonatkozó feladatok elvégzése; a készségek kreatív használata az olvasott szövegek megértéséhez, értelmezéséhez; tájékozottság növelése a célnyelvi kultúráról; az érdeklődés fokozása a célnyelvi kultúrába tartozó irodalmi, művészeti alkotások iránt.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel megfogalmazott szövegek megértése (pl. leírás, történet, párbeszéd a tanulóhoz közel álló témákról). Lényeges információk megtalálása egyszerű szövegekben (pl. hirdetésben, prospektusban, étlapon és menetrendben, rövid újságcikkben, programfüzetben). Egyszerű üzenetek megértése, levelek, elektronikus üzenetek, SMS-ek, bejegyzések. Egyszerű használati utasítások, instrukciók megértése, követése. Információszerzés hagyományos és elektronikus forrásokból. Egyszerű, rövid történet és egyszerűsített célnyelvi irodalmi művek megértése.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Ismeretterjesztő szövegek, egyszerűsített irodalmi szövegek, rövid történetek, dalszövegek, cikkek és honlapok, útleírások, hirdetések, plakátok, hagyományos és elektronikus nyomtatványok, internetes fórumok hozzászólásai, képregények, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, étlap, menetrend, egyszerű biztonsági előírások, magánlevelek.

Fejlesztési egység		Íráskészség
Előzetes tudás	Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; mintát követve különböző műfajú és a célcsoport érdeklődésének megfelelő témájú szövegek alkotása.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Összefüggő mondatok írása a közvetlen környezettel kapcsolatos témákról; az írás kommunikációs eszközként történő használata egyszerű interakciókban; gondolatok kifejezése egyszerű kötőszavakkal összekapcsolt mondatokban; a nyelvismeret kreatívan alkalmazása egyszerű szövegek írására az őt érdeklő, ismert témákról; az alapvető írásbeli műfajok sajátos szerkezeti és stílusjegyeinek felismerése és követése.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		

Képes szavak és rövid szövegek diktálás utáni leírása.

Egyszerű szerkezetű, összefüggő mondatalkotás a közvetlen környezetével kapcsolatos témákról, különböző szövegtípusok létrehozása (pl. leírás, élménybeszámoló, párbeszéd).

Kommunikációs céllal egyszerű szövegalkotás (pl. levél, üzenet, blogbejegyzés, fórumbejegyzés).

Egyszerű írásos minták követése és aktuális, konkrét és személyes tartalmak kifejezése.

Gondolatai összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, vagy, mert, de, ezért, azután).

A gyakori írásbeli műfajok legalapvetőbb szerkezeti és stílusjegyeinek ismerete, saját írásmű létrehozása (pl. megszólítás levélben, e-mailben, záróformula).

Mindennapi, ismerős témákhoz kapcsolódó feljegyzések készítése.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Leírás, felirat, utasítás, képeslap, üdvözlőkártya, meghívó, üzenet, SMS, e-mail, levél, adatlap, bejegyzés, dalszöveg.

TÉMAKÖRÖK A 10. ÉVFOLYAMRA

Témakörök és kapcsolódási pontjaik		Órakeret
<u>Életmód</u> Napirend, időbeosztás. Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás). Életünk és a stressz. Étkezési szokások a családban. Ételek, kedvenc ételek, sütés-főzés. Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben. Ételrendelés telefonon és interneten. Gyakori betegségek, sérülések, baleset. Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak, alternatív gyógymódok). Életmód nálunk és más országokban.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testi és lelki egészség, balesetek megelőzése, egészséges ételek. <i>Biológia-egészségtan:</i> testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, fogyatékkal élők, betegségmegelőzés, elsősegély	esti: 15 óra levelező: 7 óra
<u>Szabadidő, művelődés, szórakozás</u> Szabadidős elfoglaltságok, hobbik. Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. A művészetek szerepe a mindennapokban. Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport. Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet. Az infokommunikáció szerepe a mindennapokban.	<i>Földrajz:</i> más népek kultúrái. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák mítoszai, mondái; a reklám és a popzene új szóbeli költészete. <i>Informatika:</i> e-könyvek, médiatudatosság. <i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, a sport és olimpia története, példaképek szerepe, sportágak jellemzői. <i>Ének-zene:</i> népzene, klasszikus zene, popzene. Egyházi énekek <i>Dráma és tánc:</i> a szituáció alapelemei, beszédre késztetés, befogadás, értelmezés. <i>Vizuális kultúra:</i> művészi alkotások leírása, értelmezése.	esti: 15 óra levelező: 7 óra

<u>Utazás, turizmus</u> A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés, a kerékpáros közlekedés. Nyaralás itthon, illetve külföldön. Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek, közlekedésbiztonság, fenntarthatóság, környezettudatosság a közlekedésben. <i>Földrajz:</i> a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok	esti: 13 óra levelező: 6 óra
<u>Tudomány és technika</u> Népszerű tudományok, ismeretterjesztés. A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben. Az internet szerepe a magánéletben, a tanulásban és a munkában.	<i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközök alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, előszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; fizika, kémia:</i> tudománytörténeti jelentőségű felfedezések, találmányok	esti: 11 óra levelező: 5 óra
<u>Gazdaság és pénzügyek</u> Családi gazdálkodás. A pénz szerepe a mindennapokban. Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank). Üzleti világ, fogyasztás, reklámok.	<i>Földrajz:</i> A pénz. A tőke. Pénzpiacok. Gazdasági szektorok. Szolgáltatások. Adósság.	esti: 10 óra levelező: 5 óra

Kommunikációs eszközök 9-10. évfolyam (A1)		
Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök		
	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás	Excuse me.	Pardon?
Köszönés	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés	Goodbye. Bye-bye! Good night. Take care.	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye!
Köszönet és arra reagálás	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.	Not at all. You are welcome. No problem. n't mention it.

Bemutatkozás, bemutatás	My name is... May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid.
Bocsánatkérés és arra reagálás	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon	That's all right. It doesn't matter. Never mind.
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you.
Telefon felvétele	Chichester, five oh two double one eight.	Hello, this is Mary Brown speaking.
Telefonon bemutatkozás	Hello, this is Mary Smith speaking	
Megszólítás személyes levélben	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben	Best wishes, Love (from),	
Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök		
Öröm, sajnálkozás, bánat	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I'm so glad /very happy. I'm glad to hear that. I'm so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good.
Csodálkozás	Jane has lost her money. Tom is twenty. This is a book for you.	How come? Is he? What a surprise!

Remény	What are you hoping for? What are you looking forward to?	I am looking forward to... I hope you'll have time to join me for dinner.
Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök		
Véleménykérés, és arra reagálás	What do you think? How do you like it?	I think it is rather strange. I like it.
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyet nem értés	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right.
Tetszés, nem tetszés	Do you like Greek food? What do you think of my boyfriend?	I think it's great. I don't like it. He looks nice.
Akarat, kívánság:	Would you like a biscuit?	I'd like an ice-cream, please.
Képesség	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French. I am unable to ride a horse.
Szükségesség	Is that necessarily so? Do I have to...? Is it a must? For sure?	People must sleep sometimes.
Lehetőség	It may rain. She might be late.	
Ígéret	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Dicséret, kritika	It's great. It's a good idea.	It's boring.
Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök		
Dolgok, személyek megnevezése, leírása	What is it? What's it in English? What is his house like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It's big and comfortable.
Információkérés, -adás	Are you all right? When are the guests coming?	Yes, I am. At 6 p.m.
Tudás, nemtudás	Where is she?	I have no idea.
Egymást követő események leírása	What happened?	First she finished lunch, then she phoned her friend and finally they all met at the cinema.
Bizonyosság, bizonytalanság	Do you think they will come? How old do you think she is?	They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be 25.
A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök		

Kérés és arra reagálás	Can you give me a pen?	Yes, sure. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Javaslat és arra reagálás	Let's go to the cinema tonight.	Good idea.
Meghívás és arra reagálás	Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I am. Good idea.
Kínálás és arra reagálás	Have an orange. Here you are.	Yes, please. No, thank you. Thank you.
Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök		
Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Nem értés, magyarázkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Felkérés hangosabb, lassúbb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.

Tematikai egység	A tanulók teljesítményének formatív vagy szummatív mérése	1 óra
JAVASLAT	A mérés célja a további csoportos és egyéni fejlesztés irányának meghatározása – Három területen (hallott és olvasott szöveg értése és az íráskészség) végezzük. – A nyelvi jelentésre és ne a nyelvi formára koncentráljunk. – Az olvasott szöveg értését mérő feladatokban a szövegek lényegét kelljen megérteni a szövegösszefüggésre támaszkodva, vagy konkrét információt kelljen kikeresni a szövegből. – A feladatok fokozatosan nehezedő itemeket tartalmazzanak a minimumszinttől az alapszint felé vezető skálán. – A szövegek a célcsoportok számára érdekesek, motiválók legyenek, olyan témakörökhöz kapcsolódjanak, melyek az elvégzett tananyagban megtalálhatók. – A feladatokhoz idegen nyelven egyszerűen megfogalmazott, közérthető utasításokat adjunk. – A feladatok mindegyike példával kezdődjön. – A párosításon alapuló feladatoknál a szükségesnél mindig több lehetőség közül kelljen az odaillőt kiválasztani. – A feladatlap a következő feladattípusokból állhat: reklámok, dalszövegek párosítása hiányzó mondatrésszel, felirat párosítása hellyel, címek párosítása szöveggel (pl. tévéműsor, mozifilmek), interjúkérdések párosítása válaszokkal, hiányos szöveg kiegészítése megadott szavakkal.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI	A tanuló képes egyszerű hangzó szövegekből kiszűrni a lényeget és néhány konkrét információt. Képes ismerős témakörökben rövid, összefüggő szóbeli megnyilatkozásra egyszerű, begyakorolt mondat szerkezetek, betanult fordulatok, alapvető szókincs segítségével. Megért az ismerős témákról írt rövid szövegeket, különböző szövegtípusoknak megfelelő egyszerű szövegekben megtalálja a szükséges információkat.	
	A2 szintű nyelvtudás. A tanuló követi a célnyelvi órávezetést, megérti az ismerős szavakat és alapvető fordulatokat, amelyek a személyére, családjára vagy a közvetlen környezetében előforduló konkrét dolgokra vonatkoznak. Képes egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal kommunikálni, személyes adatokra vonatkozó kérdéseket feltenni, és ezeket megválaszolni. Képes saját magához és közvetlen környezetéhez kötődő, ismert témákról röviden, önállóan beszélni egyszerű, begyakorolt fordulatokkal, szerkezetekkel. Megérti az ismert neveket, szavakat, és az egyszerű szövegek egyszerű mondatait. Megérti az egyszerű leírások, üzenetek,	

	útleírások gondolatmenetét az ismerős szavak, esetleg képek segítségével. Képes minta alapján néhány közismert műfajban egyszerű és rövid, tényközlő szövegeket írni őt érdeklő, ismert témákról.	

11–12. ÉVFOLYAM

Az iskolarendszerű középfokú felnőttoktatásban a 10. évfolyam végére a heterogén idegen nyelvi szintek kiegyenlítődnek, a tanulók a KER szerinti **A2 szintről folytatják tanulmányaikat**, és haladnak a B1 szint felé. Kiemelt fontosságú a tanulás tanítása, változatos nyelvtanulási stratégiák alkalmazása, mivel a tanulóknak a 12. évfolyam végére olyan tanulási képességekkel kell rendelkezniük, amelyek lehetővé teszik nyelvtudásuk önálló fenntartását és továbbfejlesztését további tanulmányaik vagy munkájuk során, egész életükön át.

A tanulók motivációját növeli, ha a nyelvoktatás lehetőséget biztosít tantárgyi tartalmak célnyelvi feldolgozására és az infokommunikációs technológiák használatára.

A korábbi témakörök a 11-12. évfolyamon bővülnek és mélyülnek. Ezek összhangban állnak a NAT-ban más műveltségi területeinek tartalmaival, és lehetővé teszik a tanulók számára, hogy a nyelv eszközével alaposabban, árnyaltabban megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket. Így a célnyelvi országok főbb jellemzőit megismerve saját kultúrájuk is jobban tudatosul bennük és megismerkednek hazánk legfőbb országismereti és történelmi eseményeivel célnyelven. A nyelvtanulás iránti motiváció fenntartása szempontjából meghatározó jelentősége van a témák gondos megválasztásának, és annak, hogy a tanulók kívánságára időről-időre olyan témák is feldolgozásra kerüljenek, amelyek aktuálisan érdeklik, foglalkoztatják őket. A tanulási kedvet fokozza, ha a tanulók változatos munkaformák, értelmes tevékenységek és érdekes, kihívást jelentő feladatok keretében fejleszthetik nyelvtudásukat, ahol az infokommunikációs technológiák is kiemelt szerepet kapnak.

Mindezek segítségével a 12. évfolyam végére a tanulók el kell hogy érjék az első idegen nyelvnél, hogy kommunikációs szándékuknak megfelelően alkalmazzák a nyelvi funkciókat; hogy nyelvtudásukat az önálló tanulási stratégiáknak is köszönhetően tanórán kívül is fejleszteni tudják mind hagyományos, mind digitális alapú forrásokat, felületeket és eszközöket használva. A nyelvtanulási és nyelvhasználati eszközök elengedhetetlenek a saját nyelvtanulási céljaik megvalósításához, illetve nyelvtudásuk fenntartásához, fejlesztéséhez. Így teremthetők meg az egész életen át tartó tanulás alapjai, amik nélkül például a második idegen nyelv iskolán kívüli továbbfejlesztése is elképzelhetetlen lenne.

A 12. évfolyamon lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a tanulók megismerjék a nyelvi érettségi felépítését, követelményeit, és elsajátítsák az ezeknek megfelelő stratégiákat; megismerjék az érettségi során használt értékelési szempontokat, és alkalmazni tudják azokat önértékeléseik során; illetve gyakorlatot szerezzenek az érettségi vizsga feladatainak megoldásában is.

A fejlesztési szakasz célja, hogy a tanulók a 12. évfolyam végére elérjék az első idegen nyelvből a KER szerinti B1 szintet.

11. ÉVFOLYAM ESTI (E), LEVELEZŐ (L) TAGOZAT

Éves órakeret/ heti órakeret:

Esti munkarend 108 óra heti 3 óra,

Levelező munkarend 54 óra, heti 1,5 óra ebből

- Mérés-értékelés: 2 (1+1) óra// 2 (1+1) óra
- Fejlesztési feladatok megvalósítása: 94 óra// 47 óra
- Szabadon felhasználható órakeret: 12* óra// 5* óra

* 12 óra// *5 óra: a **tantárgyi** kerettanterv szabad órakerete beépítésre kerül a témakörökbe a szaktanár döntése alapján

Fejlesztési egység	Beszédértés
Előzetes tudás	A tanuló főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet a számára rendszeresen előforduló ismerős témákról.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Ismerős témákról szóló köznyelvi beszéd megértése főbb vonalaiban és egyes részleteiben is. Fontos információk megértése azokban a rádió- és tévé-műsorokban, filmjelenetekben, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez kapcsolódó témákról szólnak.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Értelmezi a szintjének megfelelő, komplexebb tanári magyarázatokat az órán. Megérti a legfontosabb információkat az aktuális eseményekről szóló vagy az érdeklődési köréhez kapcsolódó rádió- és tévé-műsorokban, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek. Az ajánlott témakörökhöz kapcsolódó autentikus szövegben megjelenő elvontabb nyelvi elemek jelentésének kikövetkeztetése, az összefüggések értelmezése. Alkalmazza a hangzó szövegből nyert információt feladatok megoldása során. A tanult nyelvi elemek segítségével megérti a hangzó szöveg lényegét számára kevésbé ismert témákban és szituációkban is, akár anyanyelvi beszélők köznyelvi kommunikációjában is.	
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások	
Rádió- és tévé-műsorok, hírek, riportok, filmjelenetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, rövid párbeszédek, interaktív feladatok.	

Fejlesztési egység		Szóbeli interakció
Előzetes tudás	A tanuló felkészülés nélkül megbirkózik a mindennapi élet legtöbb helyzetével. Gondolatokat cserél, véleményt mond az érdeklődési körébe tartozó témákról. Boldogul a leggyakoribb kommunikációs helyzetekben. Stílusában próbál alkalmazkodni a kommunikációs helyzethez.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Önálló boldogulás a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is Gondolatok cseréje, véleménynyilvánítás és érvelés az érdeklődési körbe tartozó és általános témákról is. A leggyakoribb kommunikációs forgatókönyvek ismerete és biztonsággal történő alkalmazása. Alkalmazkodás a kommunikációs helyzethez stílusban, regiszterhasználatban.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Társalgásban való részvétel ismerős témák esetén, felkészülés nélkül. Érzelmek kifejezése és reagálás mások érzelmeire, mint például reménykedés, csalódottság, aggodalom, öröm. Problémák felvetése, megvitatása, teendők meghatározása, választási lehetőségek összehasonlítása. Véleménynyilvánítás bármely hallott vagy olvasott szövegre vonatkozóan; a témával kapcsolatos kérdések megválaszolása. A tanulmányokhoz, érdeklődési körhöz kapcsolódó beszélgetésben való részvétel, információcsere, álláspont kifejtése, rákérdezés mások nézeteire. Gondolatok, vélemény kifejezése kulturális témákkal kapcsolatban, például zene, film, könyvek. Elbeszélés, újságcikk, előadás, eszmecsere, interjú vagy dokumentumfilm összefoglalása, véleménynyilvánítás, a témával kapcsolatos kérdések megválaszolása. Nézetek világos kifejtése, érvek egyszerű cáfolata. Választási lehetőségek összehasonlítása, előnyök és hátrányok mérlegelése. Utazások során felmerülő feladatok, például közlekedés, szállás intézése vagy ügyintézés a hatóságokkal külföldi látogatás során. Váratlan nehézségek kezelése (pl. elveszett poggyász, lekésett vonat). Szolgáltatásokkal kapcsolatos helyzetek kezelése akár váratlan nehézségek esetén is, panasz, reklamáció. Részletes utasítások adása, követése és kérése (pl. hogyan kell valamit csinálni). Interjúban, konzultáción való részvétel kezdeményezése és információ megadás (pl. tünetek megadása orvosnál). Órai interakciókban, pármunkában való magabiztos részvétel. Ismerős témáról beszélgetés kezdeményezése, fenntartása, szó átvétele, átadása, mások bevonása, beszélgetés lezárása. Beszélgetésben elhangzottak összefoglalása, a lényeg kiemelése, a megértés ellenőrzése, félreérthető megfogalmazás javítása, körülírás, szinonimák használata. A kommunikációs eszközök széles körének alkalmazása. Az udvariassági szokások ismerete és alkalmazása. Önálló boldogulás a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is Ismerős kontextusokban elfogadhatóan helyes nyelvhasználat.		

A leggyakoribb kommunikációs forgatókönyvek ismerete és biztonsággal történő alkalmazása. Alkalmazkodás a kommunikációs helyzethez stílusban, regiszterhasználatban. Interkulturális tudatosságára építve felismeri a célnyelvi és saját hazájának kultúrája közötti hasonlóságokat és különbségeket, így képessé válik átadni célnyelven a magyar értékeket.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Társalgás, megbeszélés, eszmecsere, tranzakciók, utasítások, interjúk, viták, szerepjátékok.

Fejlesztési egység		Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	A tanuló legalább alapszinten meg tud nyilvánulni röviden az ismert témakörökben.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Folyamatos megnyilatkozás az érdeklődési körnek megfelelő-és az érettségi témákról a gondolatok lineáris összekapcsolásával.	
Fejlesztési feladatok, követelmények		
Folyamatos megnyilatkozás az érdeklődési körnek megfelelő témákról. Elbeszélések vagy leírások lényegének összefoglalása folyamatos beszédben, a gondolatok lineáris összekapcsolásával. Részletes élménybeszámoló az érzések és reakciók bemutatásával. Valóságos vagy elképzelt események részleteinek bemutatása Elbeszélések vagy leírások (könyv, film, stb.), akár digitális tartalmak lényegének összefoglalása folyamatos beszédben, a gondolatok lineáris összekapcsolásával. Álmok, remények és ambíciók, történetek elmondása. Vélemények, tervek és cselekedetek rövid magyarázata. Rövid, begyakorolt megnyilatkozás ismerős témákról. Előre megírt, lényegre törő, követhető előadás ismerős témáról. Az összefüggő beszéd tervezése során új kombinációk, kifejezések begyakorlása, alkalmazása. Az összefüggő beszédben kompenzáció alkalmazása, például körülírás elfelejtett szó esetén. Ismerős kontextusokban a nyelvi norma követésére törekvő nyelvhasználat. A nyelvi eszközök rugalmas használata a mondanivaló kifejezésére, ezek adaptálása kevésbé begyakorolt helyzetekben. A közlés magabiztos bevezetése, kifejtése és lezárása alapvető eszközökkel. Önellenőrzés és önkorrekció, például a félreértéshez vezető hibák felismerése és javítása. A szóbeli érettségi vizsgára való felkészülés; előzetes felkészülés után összefüggő, önálló prezentáció tartása az érettségi témakörökben.		

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Leírások, képleírások, témakifejtés (például vizuális segédanyag alapján), elbeszélő szöveg, érveléssor, előadás, prezentáció (önállóan vagy segédanyagok, instrukciók alapján), projektek bemutatása, versek.

Fejlesztési egység		Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	A tanuló megérti a hétköznapi nyelven írt, érdeklődési köréhez	

	kapcsolódó, lényegre törő szövegek fő gondolatait. Tudja, hogy a szövegek olvasásakor a helyzetnek megfelelő stratégiákat kell alkalmaznia, és képes az ismeretlen elemek jelentését a szöveggörnyezet segítségével kikövetkeztetni.
A tematikai egység fejlesztési céljai	A nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési körhöz kapcsolódó, lényegre törő szövegek megértése. Az írott vélemény, érvelés követése, ezekből a lényeges részinformációk kiszűrése.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
A fontos általános vagy részinformációk megértése autentikus, hétköznapi nyelven íródott szövegekben, például levelekben, brosrákban, cikkekben, a közösségi médiákban és rövid, hivatalos dokumentumokban annyira, hogy írásban válaszolni, reagálni is tudjon. A feladat megoldásához szükséges információk megtalálása hosszabb szövegekben is. A fontos gondolatok felismerése ismerős témákról szóló, lényegre törő újságcikkekben. A gondolatmenet és a következtetések felismerése világosan írt érvelésekben. A köznyelven írt szövegekben az érzések, kérések és vágyak kifejezésének megértése. A mindennapi témákkal összefüggő, köznyelven írt magánlevelek megértése annyira, hogy sikeres írásbeli kommunikációt tudjon folytatni. Különböző eszközök egyszerű, világosan megfogalmazott használati utasításának megértése. Az egyszerű szövegfajták felépítésének felismerése, ezen ismeret alkalmazása a szövegértés során. Az ismeretlen szavak jelentésének kikövetkeztetése a mondat megértett részei és a szövegösszefüggés alapján. Keresi az érdeklődésének megfelelő, célnyelvi, autentikus szövegeket szórakozásra és ismeretszerzésre tanórán kívül, akár digitális felületeken is. A célnyelvi országok kultúrájának, jellemzőinek ismerete, és ezen információk alkalmazása az informális kommunikációban. Felkészülés mindezek alkalmazására az érettségi vizsga feladatainak megoldása során.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások	
Utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, reklám, menetrend, prospektus, műsorfüzet), játékszabályok, hagyományos és elektronikus levelek, újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), internetes fórumok hozzászólásai, ismeretterjesztő szövegek, képregények, viccek egyszerű irodalmi szövegek, közösségi média.	

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	A tanuló egyszerű, rövid, összefüggő szövegeket fogalmaz ismert, hétköznapi témákról. Írásbeli interakciót kezdeményez, fenntartja és befejezi. Jegyzetet készít olvasott vagy hallott köznyelvi szövegből, illetve saját ötleteiről. Minták alapján rövid, lényegre törő szövegeket alkot az ismert műfajok főbb jellegzetességeinek és alapvető stílusjegyeinek követésével.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Részletesebb, összefüggő és tagolt szövegek fogalmazása ismert, hétköznapi és elvontabb témákról. Eseményekről, élményekről, érzésekről, benyomásokról és véleményről írásbeli beszámolás, valamint vélemény alátámasztása. Hatékony írásbeli interakció folytatása. Jegyzetkészítés olvasott vagy hallott, érdeklődési körhöz tartozó szövegről, illetve saját ötletekről.

	Több ismert műfajban is rövid, lényegre törő szövegek létrehozása a műfaj főbb jellegzetességeinek és stílusjegyeinek alkalmazásával.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Egyszerű, összefüggő, lényegre törő szöveg írása számos, érdeklődési köréhez tartozó, ismerős témában, rövid, különálló elemek lineáris összekapcsolásával. Hírek, gondolatok, vélemények és érzések közlése olyan elvontabb és kulturális témákkal kapcsolatban is, mint például a zene vagy a művészet. Információt közlő/kérő feljegyzések/üzenetek írása, pl. barátoknak, szolgáltatóknak, tanároknak. Véleményt kifejező üzenet, komment írása, arról interakció folytatása akár digitális felületen is (pl. internetes fórumon, blogban). Formanyomtatvány, kérdőív kitöltése, online ügyintézés. Életrajz, lényegre koncentráló leírás, elbeszélés készítése. Rövid olvasott vagy hallott szöveg átfogalmazása, összefoglalása, jegyzet készítése. Saját ötletekről jegyzet készítése. Interaktív írás esetén megerősítés, vélemény kérése, az információ ellenőrzése, problémákra való rákérdezés, ill. problémák elmagyarázása. Az írás egyszerű tagolása: bevezetés, kifejtés, lezárás; bekezdések szerkesztése. Az alapvető írásbeli műfajok fő szerkezeti és stílusjegyeinek követése (pl. levélben/e-mailben megszólítás, záró formula; a formális és informális regiszterhez köthető néhány szókincsbeli és helyesírási sajátosság). Kreatív, önkifejező műfajokkal való kísérletezés (pl. vers, rap, rigmus, dalszöveg, rövid jelenet, paródia írása, illetve átírása). Kész szövegekből számára hasznos fordulatok kiemelése és saját írásában való alkalmazása. Irányított fogalmazási feladat kötött tartalmának a fogalmazásban való megjelenítése. Írásának tudatos ellenőrzése, javítása; félreértést okozó hibáinak korrigálása. A mondanivaló közvetítése egyéb vizuális eszközökkel (pl. nyilazás, kiemelés, központosítás, internetes/SMS rövidítés, emotikon, rajz, ábra, térkép, kép). Hatékony írásbeli interakció folytatása. Több ismert műfajban is rövid, lényegre törő szövegek létrehozása a műfaj főbb jellegzetességeinek és stílusjegyeinek alkalmazásával. Mondatok összekapcsolása a megfelelő kötőszavakkal; kohéziós eszközök széleskörű használata.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Hagyományos és elektronikus nyomtatvány, kérdőív; listák; hagyományos és elektronikus képeslapok; poszterszövegek; képaláírások. Üzenetek; SMS-ek; személyes adatokat tartalmazó bemutatkozó levelek, e-mailek vagy internes profilok. Tényszerű információt nyújtó, illetve kérő levelek és e-mailek; személyes információt, tényt, illetve tetszést/nemetszést kifejező üzenetek, internetes bejegyzések; egyszerű cselekvéssort tartalmazó instrukciók. Egyszerű ügyintéző levelek/e-mailek (pl. tudakozódás, megrendelés, foglalás, visszaigazolás); egyszerű, rövid történetek, elbeszélések, rövid jellemzések. Rövid leírások; jegyzetek; riportok, cikkek, esszék, felhívások, versek, rapszövegek, rigmusok, dalszövegek, rövid jelenetek, paródiák.

TÉMAKÖRÖK A 11. ÉVFOLYAMRA		
Témák és kapcsolódási pontjaik		Órakeret*
<u>Személyes vonatkozások, család</u> A tanuló személye, életrajza, életének fontos állomásai. Személyes tervek. Családi élet, családi kapcsolatok. A családi élet mindennapjai, otthoni teendők. Egyén és család nálunk és a célsországokban.	<i>Etika</i>: társas kapcsolatok, generációk kapcsolata <i>Földrajz</i>: a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok; más népek kultúrái <i>Magyar nyelv és irodalom</i>: különböző kultúrák irodalma	esti: 18 óra levelező: 9 óra
<u>Ember és társadalom</u> Emberek külső és belső jellemzése. Baráti kör. Társas kapcsolatok. Női és férfi szerepek, ismerkedés, házasság. Felelősségvállalás másokért, rászorulóknak segítése. Ünnepek, családi ünnepek. Öltözködés, divat. Hasonlóságok és különbségek az emberek között, tolerancia, pl. fogyatékkal élők. Konfliktusok és kezelésük. Társadalmi szokások nálunk és a célsországokban	<i>Etika</i>: társas kapcsolatok, generációk kapcsolata <i>Magyar nyelv és irodalom</i>: különböző kultúrák mítoszai, mondái; a reklám és a popzene új szóbeli költészete. Különböző kultúrák irodalma <i>Földrajz</i>: a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok; más népek kultúrái <i>Informatika</i>: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei és kockázatai, a netikett alapjai, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik	esti: 20 óra levelező: 10 óra
<u>Környezetünk</u> Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása). A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek. A városi és a vidéki élet összehasonlítása. Növények és állatok a környezetünkben. Időjárás, éghajlat. Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben és globálisan. Mit tehetünk környezetünkért és a természet megóvásáért, a fenntarthatóságért? Kultúránk alappilléreinek és főbb történelmi eseményeinek ismerete idegen nyelven.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat</i>: fenntarthatóság, környezettudatosság otthon és a lakókörnyezetben, víz és energia- takarékoság, újrahasznosítás. <i>Biológia-egészségtan</i>: élőhely, életközösség, védett természeti érték, változatos élővilág.	esti: 18 óra levelező: 9 óra
<u>Az iskola</u> Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat). Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka nálunk és más	<i>Informatika</i>: számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei	esti: 18 óra levelező: 9 óra

országokban. Az ismeretszerzés különböző módjai. A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága. Az internet szerepe az iskolában, a tanulásban. Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei. Iskolai hagyományok nálunk és a célországokban.	és kockázatai, a netikett alapjai, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik	
<u>A munka világa</u> Foglalkozások és a szükséges kompetenciák, rutinok, kötelességek. Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás. Önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> pályaaorientáció és munka.	esti: 20 óra levelező: 10 óra

* **12 óra:** a **tantárgyi** kerettanterv szabad órakerete beépítésre kerül a témakörökbe a szaktanár döntése alapján

Tematikai egység A TELJESÍTMÉNY MÉRÉSE A 11. ÉVFOLYAMON 2 óra		
JAVASLAT	– A mérést három területen (olvasott és hallott szövegértés és az íráskészség) végezzük; – a nyelvi jelentésre és ne a nyelvi formára koncentráljunk; – az olvasott szöveg értését mérő feladatokban a szövegek lényegét kelljen megérteni a szövegösszefüggésre támaszkodva, vagy konkrét információt kelljen kikeresni a szövegből; – a feladatok fokozatosan nehezedő itemeket tartalmazzanak a minimumszinttől az alapszint felé vezető skálán; – a szövegek a célcsoportok számára érdekesek, motiválók legyenek, olyan témakörökhöz kapcsolódjanak, melyek az elvégzett tananyagban megtalálhatók; – a feladatokhoz idegen nyelven egyszerűen megfogalmazott, közérthető utasításokat adjunk. – a feladatok mindegyike példával kezdődjön. – lényeges a párosításon alapuló feladatoknál, hogy a szükségesnél mindig több lehetőség közül kelljen az odaillőt kiválasztani. – A feladatlap az érettségi vizsgák feladattípusaiból állhatnak: olvasott/hallott szöveg értelése: igaz-hamis-nincs a szövegben, feleletválasztós feladatok, párosítás, hiányos szöveg, rövid válaszok, mondatkiegészítés, összekevert bekezdések; nyelvhelyesség: feleletválasztós feladatok, szövegkiegészítés, szóképzés; íráskészség: rövid szöveg: képeslapírás, meghívás, üzenet; hosszabb szöveg: baráti levél, érdeklődő, panasz-, állásra jelentkező levél.	
TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI (A fejlesztés várt	A tanuló képes főbb vonalaiban és egyes részleteiben is megérteni a köznyelvi beszédet a számára ismerős témákról. Képes önállóan boldogulni, véleményt mondani és érvelni a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is. Stílusában és regiszterhasználatában alkalmazkodik a kommunikációs	

eredményei a ciklus végén)	helyzethez. Ki tudja magát fejezni a szintnek megfelelő szókincs és szerkezetek segítségével az ismerős témakörökben. Beszéde folyamatos, érthető, a főbb pontok tekintetében tartalmilag pontos, stílusa megfelelő. Több műfajban képes részleteket is tartalmazó, összefüggő szövegeket fogalmazni ismert, hétköznapi és elvontabb témákról. Írásbeli megnyilatkozásaiban megjelennek műfaji sajátosságok és különböző stílusjegyek. Képes megérteni a gondolatmenet lényegét és egyes részinformációkat a nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési köréhez kapcsolódó, lényegre törően megfogalmazott szövegekben.

**12. ÉVFOLYAM
(ESTI TAGOZAT)
(LEVELEZŐ TAGOZAT)(**

Éves órakeret/ heti órakeret:

Esti munkarend: 96 óra, heti 3 óra,

Levelező munkarend: 32 óra, heti 1 óra, ebből

- **Mérés-értékelés: 2 (1+1) óra// 2 (1+1) óra**
- **Fejlesztési feladatok megvalósítása: 81 óra// 30 óra**
- **Szabadon felhasználható: 13 óra *// 0 óra***

Tematikai egység	<u>SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET</u>	Órakeret + 13 óra
JAVASLAT	A szaktanár kompetenciája beosztani a 10 órát. Lehetőségek: • A tanulók előzetes tudásának felmérése • Szóbeli kommunikáció • Szituációs gyakorlatok • Hallás utáni szövegértés • Szóbeli érettségi (nyelvvizsga) szimulálása • Levél írása • Egyéb	

Fejlesztési egység	Beszédértés
Előzetes tudás	A tanuló főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet a számára rendszeresen előforduló ismerős témákról. Megérti a legfontosabb információkat az aktuális eseményekről szóló vagy az érdeklődési köréhez kapcsolódó rádió- és tévé-műsorokban, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Ismerős témákról szóló köznyelvi beszéd megértése főbb vonalaiban és egyes részleteiben is. Egy beszélgetés során a résztvevők világosan megfogalmazott érveinek megértése több beszélő esetén is. Fontos információk megértése azokban a rádió- és tévé-műsorokban, filmjelenetekben, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez kapcsolódó témákról szólnak, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Értelmezi a szintjének megfelelő, komplexebb tanári magyarázatokat az órán. Megérti a legfontosabb információkat az aktuális eseményekről szóló vagy az érdeklődési köréhez kapcsolódó rádió- és tévé-műsorokban, ha viszonylag lassan és érthetően beszélnek.	

Az ajánlott témakörökhöz kapcsolódó autentikus szövegben megjelenő elvontabb nyelvi elemek jelentésének kikövetkeztetése, az összefüggések értelmezése.
 Alkalmazza a hangzó szövegből nyert információt feladatok megoldása során.
 A tanult nyelvi elemek segítségével megérti a hangzó szöveg lényegét számára kevésbé ismert témákban és szituációkban is, akár anyanyelvi beszélők köznyelvi kommunikációjában is.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rádió- és tévéműsorok, hírek, riportok, filmjelenetek, párbeszéd, interaktív feladatok..

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	A tanuló felkészülés nélkül megbirkózik a mindennapi élet legtöbb helyzetével. Gondolatokat cserél, véleményt mond az érdeklődési körébe tartozó témákról. Boldogul a leggyakoribb kommunikációs helyzetekben. Stílusában próbál alkalmazkodni a kommunikációs helyzethez.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Önálló boldogulás a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is Gondolatok cseréje, véleménynyilvánítás és érvelés az érdeklődési körbe tartozó és általános témákról is. A leggyakoribb kommunikációs forgatókönyvek ismerete és biztonsággal történő alkalmazása. Alkalmazkodás a kommunikációs helyzethez stílusban, regiszterhasználatban.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Társalgásban való részvétel ismerős témák esetén, felkészülés nélkül. Érzelmek kifejezése és reagálás mások érzelmeire, mint például reménykedés, csalódottság, aggodalom, öröm. Problémák felvetése, megvitatása, teendők meghatározása, választási lehetőségek összehasonlítása. A tanulmányokhoz, érdeklődési körhöz kapcsolódó beszélgetésben való részvétel, információcsere, álláspont kifejtése, rákérdezés mások nézeteire. Gondolatok, vélemény kifejezése kulturális témákkal kapcsolatban, például zene, film, könyvek. Elbeszélés, újságcikk, előadás, eszmecsere, interjú vagy dokumentumfilm összefoglalása, véleménynyilvánítás, a témával kapcsolatos kérdések megválaszolása. Nézetek világos kifejtése, érvek egyszerű cáfolata. Választási lehetőségek összehasonlítása, előnyök és hátrányok mérlegelése. Utazások során felmerülő feladatok, például közlekedés, szállás intézése vagy ügyintézés a hatóságokkal külföldi látogatás során. Váratlan nehézségek kezelése (pl. elveszett poggyász, lekésett vonat). Szolgáltatásokkal kapcsolatos helyzetek kezelése akár váratlan nehézségek esetén is, panasz, reklamáció. Részletes utasítások adása, követése és kérése (pl. hogyan kell valamit csinálni). Interjúban, konzultáción való részvétel kezdeményezése és információ megadása (pl. tünetek megadása orvosnál). Órai interakciókban, pármunkában való magabiztos részvétel. Ismerős témáról beszélgetés kezdeményezése, fenntartása, szó átvétele, átadása, mások bevonása, beszélgetés lezárása. Beszélgetésben elhangzottak összefoglalása, a lényeg kiemelése, a megértés ellenőrzése, félreérthető megfogalmazás javítása, körülírás, szinonimák használata. A kommunikációs eszközök széles körének alkalmazása és reagálás azokra közismert nyelvi megfelelőik semleges stílusban való használatával. Az udvariassági szokások ismerete és alkalmazása. A mindennapi témák, család, érdeklődési kör, iskola, utazás és aktuális események megtárgyalásához elegendő szókinész és annak általában helyes alkalmazása. Ismerős kontextusokban elfogadhatóan helyes nyelvhasználat. A szövegszervezés alapvető eszközeinek megbízható használata.	

Általában tisztán érthető kiejtés és intonáció.
A szóbeli interaktív vizsgálathoz szükséges kommunikációs stratégiák.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Társalgás, megbeszélés, eszmecsere, tranzakciók, utasítások, interjúk, viták, közösségi média.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	A tanuló már változatosabban és részletesebben tudja bemutatni a családját, más embereket, lakóhelyét, tanulmányait, iskoláját stb.
A tematikai egység fejlesztési céljai	Folyamatos önkifejezés a szintnek megfelelő szókincs és szerkezetek segítségével ismerős témakörökben. Érthető és folyamatos beszéd, a mondanivaló tudatos nyelvtani és szókincsbeli megtervezése és szükség szerinti módosítása. Egy gondolat vagy probléma lényegének tartalmilag pontos kifejtése.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
Folyamatos megnyilatkozás az érdeklődési körnek megfelelő témákról a gondolatok lineáris összekapcsolásával. Elbeszélések vagy leírások lényegének összefoglalása folyamatos beszédben, a gondolatok lineáris összekapcsolásával. Részletes élménybeszámoló az érzések és reakciók bemutatásával. Valóságos vagy elképzelt események részleteinek bemutatása. Könyv vagy film cselekményének összefoglalása és az ehhez kapcsolódó reakciók megfogalmazása. Álmok, remények és ambíciók, történetek elmondása. Vélemények, tervek és cselekedetek rövid magyarázata. Rövid, begyakorolt megnyilatkozás ismerős témákról. Előre megírt, lényegre törő, követhető előadás ismerős témáról. Az összefüggő beszéd tervezése során új kombinációk, kifejezések begyakorlása, alkalmazása. Az összefüggő beszédben kompenzáció alkalmazása, például körülírás elfelejtett szó esetén. Ismerős kontextusokban a nyelvi norma követésére törekvő nyelvhasználat. A nyelvi eszközök rugalmas használata a mondanivaló kifejezésére, ezek adaptálása kevésbé begyakorolt helyzetekben. A közlés magabiztos bevezetése, kifejtése és lezárása alapvető eszközökkel. Önellenőrzés és önkorrektúra, például a félreértéshez vezető hibák felismerése és javítása. Mindezeknek a szóbeli érettségi vizsgán történő alkalmazására való felkészülés.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Leírások, képleírások, témakifejtés (például vizuális segédanyag alapján), elbeszélő szöveg, érveléssor, előadás, prezentáció (önállóan vagy segédanyagok, instrukciók alapján), projektek bemutatása, versek.

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	A tanuló megérti a hétköznapi nyelven írt, érdeklődési köréhez kapcsolódó, lényegre törő szövegek fő gondolatait.

	Tudja, hogy a szövegek olvasásakor a helyzetnek megfelelő stratégiákat kell alkalmaznia, és képes az ismeretlen elemek jelentését a szövegkörnyezet segítségével kikövetkeztetni.
A tematikai egység fejlesztési céljai	A nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési körhöz kapcsolódó, lényegre törő szövegek megértése. Az írott vélemény, érvelés követése, ezekből a lényeges részinformációk kiszűrése.
Fejlesztési feladatok, követelmények	
A fontos általános vagy részinformációk megértése autentikus, hétköznapi nyelven íródott szövegekben, például levelekben, brosúrákban és rövid, hivatalos dokumentumokban. A feladat megoldásához szükséges információk megtalálása hosszabb szövegekben is. A fontos gondolatok felismerése ismerős témákról szóló, lényegre törő újságcikkekben. A gondolatmenet és a következtetések felismerése világosan írt érvelésekben. A köznyelven írt szövegekben az érzések, kérések és vágyak kifejezésének megértése. A mindennapi témákkal összefüggő, köznyelven írt magánlevelek megértése annyira, hogy sikeres írásbeli kommunikációt tudjon folytatni. Különböző eszközök egyszerű, világosan megfogalmazott használati utasításának megértése. Ismert témájú hivatalos levélben az elintézéshez szükséges információk megértése. Az egyszerű szövegfajták felépítésének felismerése, ezen ismeret alkalmazása a szövegértés során. A feladat elvégzéséhez szükséges információk összegyűjtése a szöveg különböző részeiből, illetve több szövegből. Az egyszerű szövegfajták felépítésének felismerése, ezen ismeret alkalmazása a szövegértés során. Az ismeretlen szavak jelentésének kikövetkeztetése a mondat megértett részei és a szövegösszefüggés alapján. Az autentikus szövegek jellegéből fakadó ismeretlen fordulatok kezelése a szövegben. Felkészülés mindezek alkalmazására az érettségi vizsga feladatainak megoldása során.	

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, reklám, menutrend, prospektus, műsorfűzet), játékszabályok, hagyományos és elektronikus levelek, újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), internetes fórumok, blogok hozzászólásai, ismeretterjesztő szövegek, képregények, viccek, egyszerű irodalmi szövegek, közösségi média.

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	A tanuló egyszerű, rövid, összefüggő szövegeket fogalmaz ismert, hétköznapi témákról. Írásban beszámol eseményekről, élményeiről, érzéseiről, benyomásairól és véleményéről; írásbeli interakciót kezdeményez, fenntartja és befejezi. Jegyzetet készít olvasott vagy hallott köznyelvi szövegből, illetve saját ötleteiről. Minták alapján rövid, lényegre törő szövegeket alkot az ismert műfajok főbb jellegzetességeinek és alapvető stílusjegyeinek követésével.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Részletesebb, összefüggő és tagolt szövegek fogalmazása ismert, hétköznapi és elvontabb témákról. Eseményekről, élményekről, érzésekről, benyomásokról és véleményről írásbeli beszámolás, valamint vélemény alátámasztása. Hatékony írásbeli interakció folytatása. Jegyzetkészítés olvasott vagy hallott, érdeklődési körhöz tartozó szövegről, illetve saját ötletekről. Több ismert műfajban is rövid,

	lényegre törő szövegek létrehozása a műfaj főbb jellegzetességeinek és stílusjegyeinek alkalmazásával.

Fejlesztési feladatok, követelmények

Egyszerű, összefüggő, lényegre törő szöveg írása számos, érdeklődési köréhez tartozó, ismerős témában, rövid, különálló elemek lineáris összekapcsolásával.

Hírek, gondolatok, vélemények és érzések közlése olyan elvontabb és kulturális témákkal kapcsolatban is, mint például a zene vagy a művészet. Információt közlő/kérő feljegyzések/üzenetek írása, pl. barátoknak, szolgáltatóknak, tanároknak.

Véleményt kifejező üzenet, komment írása (pl. internetes fórumon, blogban).

Formanyomtatvány, kérdőív kitöltése, online ügyintézés.

Életrajz, lényegre koncentráló leírás, elbeszélés készítése. Riport, cikk, esszé írása.

Rövid olvasott vagy hallott szöveg átfogalmazása, összefoglalása, jegyzet készítése.

Saját ötletekről jegyzet készítése. Interaktív írás esetén megerősítés, vélemény kérése, az információ ellenőrzése, problémákra való rákérdezés, ill. problémák elmagyarázása.

Az írás egyszerű tagolása: bevezetés, kifejtés, lezárás; bekezdések szerkesztése. Néhány egyszerű szövegkohéziós és figyelemvezető eszköz használata. Az alapvető írásbeli műfajok fő szerkezeti és stílusjegyeinek követése (pl. levélben/e-mailben megszólítás, záró formula; a formális és informális regiszterhez köthető néhány szókincsbeli és helyesírási sajátosság).

Kreatív, önkifejező műfajokkal való kísérletezés (pl. vers, rap, rigmus, dalszöveg, rövid jelenet, paródia írása, illetve átírása). Írásos minták követése és aktuális tartalmakkal való megtöltésük.

Kész szövegekből számára hasznos fordulatok kiemelése és saját írásában való alkalmazása.

Irányított fogalmazási feladat kötött tartalmainak a fogalmazásban való megjelenítése. Írásának tudatos ellenőrzése, javítása; félreértést okozó hibáinak korrigálása.

A mondanivaló közvetítése egyéb vizuális eszközökkel (pl. nyílazás, kiemelés, központosítás, internetes/SMS rövidítés, emotikon, rajz, ábra, térkép, kép).

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Hagyományos és elektronikus nyomtatvány, kérdőív; listák; hagyományos és elektronikus képeslapok; poszterszövegek; képaláírások. Üzenetek; SMS-ek; személyes adatokat tartalmazó bemutatkozó levelek, e-mailek vagy internes profilok. Tényszerű információt nyújtó, illetve kérő levelek és e-mailek; személyes információt, tényt, illetve tetszést/nemtetszést kifejező üzenetek, internetes bejegyzések; egyszerű cselekvéssort tartalmazó instrukciók. Egyszerű ügyintéző levelek/e-mailek (pl. tudakozódás, megrendelés, foglalás, visszaigazolás); egyszerű, rövid történetek, elbeszélések, rövid jellemzések. Rövid leírások; jegyzetek; riportok, cikkek, esszék, felhívások, versek, rapszövegek, rigmusok, dalszövegek, rövid jelenetek, paródiák.

TÉMAKÖRÖK ÉS KAPCSOLÓDÁSI PONTOK A 12. ÉVFOLYAMON (Összesen 81 óra)

<u>Életmód</u> Napirend, időbeosztás. Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás). Életünk és a stressz. Étkezési szokások a családban. Ételek, kedvenc ételek, sütés-főzés. Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben. Ételrendelés telefonon és interneten. Gyakori betegségek, sérülések, baleset. Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak, alternatív gyógymódok). Életmód nálunk és más országokban. Függőségek (dohányzás, alkohol, internet, drog stb.)	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testi és lelki egészség, balesetek megelőzése, egészséges ételek. <i>Biológia-egészségtan:</i> testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, fogyatékkal élők, betegségmegelőzés, elsősegély.	esti: 19 óra levelező: 8 óra
<u>Szabadidő, művelődés, szórakozás</u> Szabadidős elfoglaltságok, hobbik. Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. A művészetek szerepe a mindennapokban. Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport. Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet. Az infokommunikáció szerepe a mindennapokban. Kulturális és sportélet nálunk és más országokban.	<i>Földrajz:</i> más népek kultúrái. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák mítoszai, mondái; a reklám és a popzene új szóbeli költészete. <i>Informatika:</i> e-könyvek, médiatudatosság. <i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, a sport és olimpia története, példaképek szerepe, sportágak jellemzői. <i>Ének-zene:</i> népzene, klasszikus zene, popzene. <i>Egyházi énekek</i> <i>Dráma és tánc:</i> a szituáció alapelemei, beszédre készítés, befogadás, értelmezés. <i>Vizuális kultúra:</i> művészi alkotások leírása, értelmezése.	esti: 19 óra levelező: 7 óra
<u>Utazás, turizmus</u> A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés, a kerékpáros közlekedés. Nyaralás itthon, illetve külföldön. Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése. Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai. Turisztikai célpontok. Célnyelvi és más kultúrák.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek, közlekedésbiztonság, fenntarthatóság, környezettudatosság a közlekedésben. <i>Földrajz:</i> a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok	esti: 18 óra levelező: 5 óra
<u>Tudomány és technika</u>	<i>Informatika:</i> számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ	esti: 18 óra

Népszerű tudományok, ismeretterjesztés. A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben. Az internet szerepe a magánéletben, a tanulásban és a munkában	keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyei és kockázata, a netikett alapjai, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik.	levelező: 6 óra
<u>Gazdaság és pénzügyek</u> Családi gazdálkodás. A pénz szerepe a mindennapokban. Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank). Üzleti világ, fogyasztás, reklámok. Pénzkezelés a célnyelvi országokban.	<i>Földrajz:</i> A pénz. A tőke. Pénzpiacok. Gazdasági szektorok. Szolgáltatások. Adósság.	esti: 10 óra levelező: 4 óra

KOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZÖK 11-12. ÉVFOLYAM (B1)		
A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs eszközök		
	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás	Excuse me.	Pardon?
Köszönés	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés	Goodbye. Bye-bye! Good night. Take care.	Goodbye. Bye! See you! Good night. Thanks. Bye!
Köszönet és arra reagálás	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.	Not at all. You are welcome. No problem. Don't mention it.
Bemutatkozás, bemutatás	My name is... May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Telefonon más személy kérése	Can I speak to George, please? Could you put me through to Mrs Hamilton, please?	Yes, just a minute, please.
Telefonálásnál elköszönés	I'll call back again later this evening. It was lovely to speak to you. Thanks for ringing. Bye!	Bye!
Üdvözetküldés	Give my love / regards to...	I will.

Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid.
Engedélykérés és reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Bocsánatkérés és arra reagálás	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon	That's all right. It doesn't matter. Never mind.
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you.
Megszólítás személyes levélben	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	
Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök		
Öröm, sajnálkozás, bánat	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I'm so glad/very happy. I'm glad to hear that. I'm so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good.
Csodálkozás	Jane has lost her money. Tom is twenty. This is a book for you.	How come? Is he? What a surprise!
Remény	What are you hoping for? What are you looking forward to?	I am looking forward to... I hope you'll have time to join me for dinner.
Aggódás, félelem	What's the matter?	I am worried about my boyfriend
Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs eszközök		

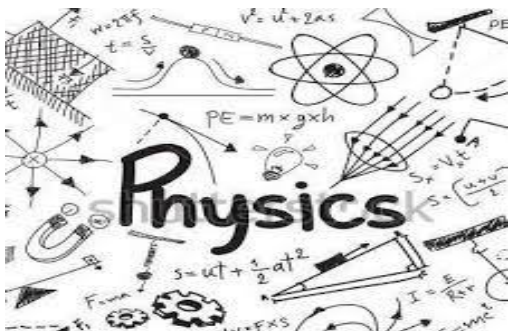
Véleménykérés, és arra reagálás	What do you think? How do you like it?	I think it is rather strange. I like it.
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyet nem értés	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right.
Érdeklődés, érdektelenség	Are you interested in sports?	I am interested in gardening. It doesn't really bother me.
Tetszés, nem tetszés	Do you like Greek food? What do you think of my boyfriend?	I think it's great. I don't like it. He looks nice.
Dicséret, kritika	You are really helpful.	
Akarat, kívánság	Would you like a cake?	I'd like an ice-cream, please.
Képesség	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French. I am unable to ride a horse.
Kötelezettség	Must we fill in this form now? When do we have to leave?	We must fill it in now. Right now.
Szükségesség	Is that necessarily so?	People must sleep sometimes.
Lehetőség	It may rain. She might be late.	
Ígéret	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Dicséret, kritika	It's great. It's a good idea.	It's boring.
Ítélet, kritika	Do you approve of this action?	That's good/not bad / terrible.
Szándék, terv	Are you going to visit the Browns today?	I'm planning to do so.
Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs eszközök		
Dolgok, személyek megnevezése, leírása	What is it? What's it in English? What is his house like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../ It's used for... It's big and comfortable.
Információ kérés, adás:	Are you all right? When are the guests coming?	Yes, I am. At 6 p.m.
Tudás, nemtudás	Where is she?	I have no idea.
Események leírása	What happened?	First she finished lunch, then she phoned her friend and finally they all met at the cinema.

Bizonyosság, bizonytalanság	Do you think they will come? How old do you think she is?	They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be 25.
A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs eszközök		
Kérés és arra reagálás	Can you give me a pen? Do you have a pen by any chance?	Yes, sure. Yes, of course. I'm afraid I can't. I am afraid, I don't.
Javaslat és arra reagálás	Let's go to the cinema tonight.	Good idea.
Segítségkérés és arra való reagálás	Will you do the washing up for me, please?	Certainly. Not now. I am very busy.
Segítség felajánlása	I am going to the food-store. Shall I bring you something? I'll do the ironing for you.	No, thank you. That would be kind of you.
Meghívás és arra reagálás	Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I am. Good idea.
Kínálás és arra reagálás	Have an orange. Here you are. Let me get you another drink.	Yes, please. No, thank you. Thank you.
Tanács és arra reagálás	What shall I do? What do you recommend me?	I think you should ... I don't think you should....
Interakcióban jellemző kommunikációs eszközök		
Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázatértés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Felkérés hangosabb, lassúbb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.
Párbeszéd strukturálása:	Beszédszándék jelzése, beszélgetés kezdése	I'll tell you what; I've just had a thought. The question is how many The trouble is, that....

	Elemek összekapcsolása	Put the blouse on first, and then...
	Összefoglalás	Well, to sum it up...
	Beszélgetés lezárása	Right...okay Well, it's been nice talking to you.

*A TELJESÍTMÉNY MÉRÉSE
A 12. ÉVFOLYAMON*

KÖVETELMÉNYEK A 12. ÉVFOLYAM VÉGÉN	B1 nyelvi szint A tanuló képes főbb vonalaiban és egyes részleteiben is megérteni a köznyelvi beszédet a számára ismerős témákról. Képes önállóan boldogulni, véleményt mondani és érvelni a mindennapi élet legtöbb, akár váratlan helyzetében is. Stílusában és regiszterhasználatában alkalmazkodik a kommunikációs helyzethez. Ki tudja magát fejezni a szintnek megfelelő szókincs és szerkezetek segítségével az ismerős témakörökben. Képes megérteni a gondolatmenet lényegét és egyes részinformációkat a nagyrészt közérthető nyelven írt, érdeklődési köréhez kapcsolódó, lényegre törően megfogalmazott szövegekben. Egyszerű kifejezésekkel tud beszélni élményekről, eseményekről, álmairól, reményeiről és céljairól. Röviden is meg tudja magyarázni, indokolni véleményét és terveit.

FIZIKA

9-10. ÉVFOLYAM (ESTI TAGOZAT) (LEVELEZŐ TAGOZAT)

Civilizációnk egyik alapja a természettudományos műveltség, mely jelentős mértékben a fizika által feltárt ismereteken nyugszik. Ezek megőrzése, továbbadása, bővítése az egymást követő generációk kiemelt feladata. A korszerű fizikatanítás célja részben azoknak az ismereteknek átadása és képességeknek fejlesztése, amelyek ennek megvalósulását lehetővé teszik. Emellett kiemelt feladat a korunkban fontossá vált, illetve a közeljövőben fontossá váló kulcskompetenciák fejlesztése, valamint a fizika és a technológia kapcsolatának, a fizika művelése sokoldalú társadalmi vonatkozásainak bemutatása.

Fontos feladata a fizika tantárgynak a diákok természettudományos szemléletének formálása, mely alapvetően a fizika tudományában alakult ki, és amelyet később a többi természettudománnyal foglalkozó tudomány átvett.

A természettudomány feladata elsősorban a világ működésének leírása, a „hogyan működik?” kérdésre való válaszok keresése egyre alapvetőbb és átfogóbb törvények segítségével, azokból kiindulva, sokszor hosszú logikai láncok felhasználásával. Ez jelenti azt, hogy a „miért, mi az oka?” kérdésekre is választ keres.

A megismerési folyamatban az empiria és az elmélet összhangja van jelen. A dolgok lehetséges működéséről, a megfigyelt jelenségek létrejöttének okáról hipotéziseket alkotunk, és ezek bevalását megfigyelésekkel és kísérletekkel képesek vagyunk vizsgálni.

A természet leírásához, megismeréséhez egyszerűsítő feltételeket vezetünk be, analógiákat és modelleket alkalmazunk, a lényeges és lényegtelen momentumokat elkülönítjük, majd minél több tényezőt veszünk fokozatosan figyelembe.

Mai technikai világunk alapja a természettudomány. A technika egyben segítője a további természettudományi kutatásnak és az oktatásnak egyaránt. Elsősorban a számítógépek megjelenése és fejlődése fontos elem. A számítógép a megismerés egyik alapvető eszközévé vált egyrészt a számítások gyorsabb elvégzésével, a hatalmas adatbázisok kezelési lehetőségeivel, a szimulációknak a modellalkotásban és a modell tesztelésében való felhasználásával. Ezzel egyben kitágult a vizsgálható jelenségek köre. Az Internet elterjedése másrészt megteremtette a gyors tudásmegosztás lehetőségét is.

A tanári értékelés célja nem lehet eltérő a tantárgy céljától, azaz fontos a motiváció felkeltése, a fizika tárggyal való pozitív attitűd kialakítása. Mindez fejlesztő, tanulást támogató értékeléssel valósítható meg.

A felnőttképzési fizika tanterv nem a hagyományos, sokszor öncélú, „begyakoroltató” számítási feladatokon alapul. Számításokat csak olyan esetekben várunk, amikor a számítás elvégzése a tananyag mélyebb megértését szolgálja, vagy a számértékek önmagukban érdekesek.

A Nemzeti alaptantervben megfogalmazott órabeosztás szerint a fizika tantárgy tanítására a 9. évfolyamon heti 1, a 10. évfolyamon heti 1 órában kerülhet sor, esti tagozaton. A kerettanterv témakörei a mindennapok gyakorlatában fontos kérdések köré szerveződnek

arra bízta a tanárt, hogy a diákok fizikai ismereteit a gyakorlathoz kapcsolódó témákból kiindulva, a gyakorlatban megfigyelt, megfigyelhető jelenségek magyarázata során mutassa be. Ilyen módon elkerülhető a főleg képletekre koncentráló és a gyakorlati alkalmazásokat csak érdekességgé megemlítő elméleti fizika szemléletű képzés. Szó sincs ugyanakkor arról, hogy ez a tudományosság háttérbe szorulását, vagy az összefüggések teljes elhanyagolását jelentené. A kerettanterv hangsúlyozottan törekszik a fizikai gondolkodásmód, a tudomány művelésének közvetlen megmutatására fejlesztési területként megjelenítve a korunkat fokozottan érintő, illetve a mai fizikai kutatásokkal kapcsolatos tudományos vitát, támogatva a tudományos megismerési folyamat aktív tanulást, kísérletezés során történő élményszerű átélését. Ebben az életszakaszban a diákok jövővel kapcsolatos elképzelése még gyakran kialakulatlan. Nagyon fontos, hogy a tananyag – a tartalmakkal túlsúlyolt elméleti tanulás erőltetése helyett – adjon lehetőséget a tárgy megszeretésére, illetve a későbbi, szakirányú tanulást megalapozó kompetenciák (például az önálló tanulás, a csoportban történő munka, a mérlegelőgondolkodás, a kreativitás) fejlesztésére. Mindez adatok memorizálása helyett aktív, differenciált, projektszemléletű tevékenységek révén valósítható meg – szem előtt tartva azt is, hogy a legfontosabb fogalmak és törvények helyes megértése alapozhatja meg a későbbi fizika tanulmányokat. Javasolt lehet tehát a kerettantervben megadott minimális elvárások alapján a helyi tantervben egy projektlistát készíteni, s ezen projektek köré szervezni a tanulást. A szabad órakeretet az adott projekt által megkívánt kiegészítő ismeretek és tevékenységek időigényének kielégítésére célszerű felhasználni. A projekt mind a differenciálás, mind az érdeklődés szerinti motiváció, mind az aktív tanulás lehetőségét megadja.

A fizika tantárgy sajátosan komplex tartalmából, valamint az imént említett tevékenység- és kompetencia központúságból következik az is, hogy értékelésében nem a szabály- és képletismeretnek kell dominálnia. Tág teret kell kapnia az értékelés sokféleségének. A prezentációra alapuló szóbeli felelet, a teszt, az esszé, az önálló munka, az aktív tanulás közbeni tevékenység, illetve a csoportmunka csoportos értékelése mellett a középiskolában előtérbe kerülhet a mérési és kísérleti feladatok értékelése, az önálló vagy kis csoportokban végzett projektmunka, az életkori sajátosságoknak megfelelő komplexebb kutató munka is.

Óraterv a fizika tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	1	1	-	-
Éves óraszám esti	36	36	-	-
Heti óraszám levelező	0,5	0,5	-	-
Éves óraszám levelező	18	18	-	-

A 9. évfolyamon a fizika tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 36 óra, heti 1 óra

Levelező munkarend szerint 18 óra, heti 0,5 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám esti	Javasolt óraszám levelező
9. évfolyam		
<i>Egyszerű mozgások</i>	5	3
<i>Ismétlődő mozgások</i>	6	3
<i>A közlekedés és a sportolás fizikája</i>	6	3
<i>Az energia</i>	6	3
<i>A melegítés és hűtés következményei</i>	5	2
<i>A víz és levegő a környezetünkben</i>	4	2
<i>Gépek</i>	4	2
Összes óraszám:	36	18

9. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	EGYSZERŰ MOZGÁSOK	ESTI: 5 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Előzetes tudás	Hétköznapi mozgásokkal kapcsolatos gyakorlati ismeretek. A 7–8. évfolyamon tanult kinematikai alapfogalmak, függvényfogalom, a grafikus ábrázolás elemei, egyenletrendezés.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	– egyszerű méréseket, kísérleteket végez, az eredményeket rögzíti; – fizikai kísérleteket önállóan is el tud végezni; – ismeri a legfontosabb mértékegységek jelentését, helyesen használja a mértékegységeket számításokban, illetve az eredmények összehasonlítása során; – mérések és a kiértékelés során alkalmazza a rendelkezésre álló számítógépes eszközöket, programokat; – megismételt mérések segítségével, illetve a mérés körülményeinek ismeretében következtet a mérés eredményét befolyásoló tényezőkre; – egyszerű, a megértést segítő számolási feladatokat old meg, táblázatokat, ábrákat, grafikonokat értelmez, következtetést von le, összehasonlít; – gyakorlati oldalról ismeri a tudományos megismerési folyamatot: megfigyelés, mérés, a tapasztalatok, mérési adatok rögzítése,	

	rendszerezése, ezek összevetése valamilyen egyszerű modellel vagy matematikai összefüggéssel, a modell (összefüggés) továbbfejlesztése.
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ Módszertani ajánlások
<i>Mérések</i> Hosszúságmérés, tömegmérés, időmérés, erőmérés: Hétköznapi helymeghatározás, úthálózat km-számítása.	A tanuló legyen képes méréseket végezni, átlagértékeket, mérési hibákat számítani. A tanuló legyen képes a mozgásokról tanultak és a köznapi jelenségek összekapcsolására, a fizikai fogalmak helyes használatára, egyszerű számítások elvégzésére. Ismerje a mérés lényegi jellemzőit, a szabványos és a gyakorlati mértékegységeket. Legyen képes gyakorlatban alkalmazni a megismert mérési módszereket.
<i>A mozgás elemei</i> pálya, út, elmozdulás meghatározása <i>A mozgás viszonylagossága, a vonatkoztatási rendszer.</i> <i>Galilei relativitási elve.</i> Mindennapi tapasztalatok egyenletesen mozgó vonatkoztatási rendszerekben (autó, vonat). <i>Alkalmazások:</i> földrajzi koordináták; GPS; helymeghatározás, távolságmérés radarral.	környezetben megfigyelt mozgások (közlekedés, sportolás) jellemzése az út és az elmozdulás mennyiségek valamint a hely és a pálya fogalmának használatával. Helyesen használja az út, a pálya és a hely fogalmát, valamint a sebesség, átlagsebesség, pillanatnyi sebesség, gyorsulás, elmozdulás fizikai mennyiségeket a mozgás leírására;
<i>Egyenes vonalú egyenletes mozgás vizsgálata.</i> Grafikus leírás. Sebességrekordok a sportban, sebességek az élővilágban. közel állandó sebességű, egyenes vonalú mozgások (buborék a Mikola-csőben,	Tud számításokat végezni az egyenes vonalú egyenletes mozgás esetében: állandó sebességű mozgások esetén a sebesség ismeretében meghatározza az elmozdulást, a sebesség nagyságának ismeretében a megtett utat, a céltól való távolság ismeretében a megérkezéshez szükséges időt;

mozgólépcső, csúszás jégen) megfigyelése, kialakulásának magyarázata.	
<i>Egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás vizsgálata.</i> Sebesség, átlagsebesség. A sebesség törvénye. Az út törvénye. Galilei-képlet	Ismerje a változó mozgás általános fogalmát, értelmezze az átlag- és pillanatnyi sebességet. Ismerje a gyorsulás fogalmát, vektor-jellegét. Tudja ábrázolni az s-t, v-t, a-t grafikonokat. Tudjon egyszerű feladatokat megoldani.
<i>A szabadesés vizsgálata.</i> <i>A nehézségi gyorsulás meghatározása.</i>	elejtett test esési idejének mérése és számolása, a becsapódási sebesség kiszámítása. Galilei munkásságának megismerése a mozgások és a tudományos módszer kialakulásának témakörében Értelem tervezése annak belátására, hogy a szabadesés egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás Értelem kút mélységének vagy erkély magasságának meghatározása az elejtett test zuhanási idejének mérésével, a mérés pontosságának becslése
<i>Összetett mozgások.</i> Egymásra merőleges egyenletes mozgások összege. Vízszintes hajítás vizsgálata, értelmezése összetett mozgásként.	Ismerje a mozgások függetlenségének elvét és legyen képes azt egyszerű esetekre (folyón átkelő csónak, eldobott labda pályája, a locsolócsőből kilépő vízszög pályája) alkalmazni.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	pálya, út, elmozdulás, sebesség, átlagsebesség, pillanatnyi sebesség, gyorsulás, úttörvény
Tantárgyi integráció:	<i>Matematika:</i> függvény fogalma, grafikus ábrázolás, egyenletrendezés. <i>Informatika:</i> függvényábrázolás (táblázatkezelő használata). <i>Testnevelés és sport:</i> érdekes sebességadatok, érdekes sebességek, pályák technikai környezete. <i>Biológia-egészségtan:</i> élőlények mozgása, sebességei, reakcióidő. <i>Művészetek; magyar nyelv és irodalom:</i> mozgások ábrázolása. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> járművek sebessége és fékútja, követési távolság, közlekedésbiztonsági eszközök, technikai eszközök (autók, motorok). <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Galilei munkássága; a kerék feltalálásának jelentősége.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- helyesen használja az út, a pálya és a hely fogalmát, valamint a sebesség, átlagsebesség, pillanatnyi sebesség, gyorsulás, elmozdulás fizikai mennyiségeket a mozgás leírására;
- tud számításokat végezni az egyenes vonalú egyenletes mozgás esetében: állandó sebességű mozgások esetén a sebesség ismeretében meghatározza az elmozdulást, a sebesség nagyságának ismeretében a megtett utat, a céltól való távolság ismeretében a megérkezéshez szükséges időt;
- ismeri a szabadesés jelenségét, annak leírását, tud esésidőt számolni, mérni, becsapódási sebességet számolni;
- egyszerű számításokat végez az állandó gyorsulással mozgó testek esetében.

TEMATIKAI EGYSÉG	ISMÉTLŐDŐ MOZGÁSOK	ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Előzetes tudás	Körmozgás fogalma, rezgőmozgás fogalma	
A tematikai egység fejlesztési céljai	– Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása. A problémamegoldó átlátja a jelen közlekedése, közlekedésbiztonsága szempontjából releváns gyakorlati ismereteket, azok fizikai háttérét; – egyszerű méréseket, kísérleteket végez, az eredményeket rögzíti; – fizikai kísérleteket önállóan is el tud végezni; – ismeri a legfontosabb mértékegységek jelentését, helyesen használja a mértékegységeket számításokban, illetve az eredmények összehasonlítása során; – a mérések és a kiértékelés során alkalmazza a rendelkezésre álló számítógépes eszközöket, programokat; – megismételt mérések segítségével, illetve a mérés körülményeinek ismeretében következtet a mérés eredményét befolyásoló tényezőkre; – egyszerű, a megértést segítő számolási feladatokat old meg, táblázatokat, ábrákat, grafikonokat értelmez, következtetést von le, összehasonlít.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások	
Egyenletes körmozgás. A körmozgás, mint periodikus mozgás. A mozgás jellemzői (kerületi és szögjellemzők). A centripetális gyorsulás értelmezése.	Ismerje a körmozgást leíró kerületi és szögjellemzőket és tudja alkalmazni azokat. Mutasson be egyszerű kísérleteket, méréseket. Tudjon alapszintű feladatokat megoldani. periódusidő mérése, a fordulatszám és a kerületi sebesség meghatározása, a centripetális gyorsulás nagyságának kiszámolása.	

<i>A rugóra akasztott rezgő test kinematikai vizsgálata.</i> <i>A rezgésidő meghatározása.</i>	A tanuló ismerje a rezgő test jellemző paramétereit (amplitúdó, rezgésidő, frekvencia). Ismerje és tudja grafikusán ábrázolni a mozgás kitérés-idő, sebesség-idő, gyorsulás-idő függvényeit. Tudja, hogy a rezgésidőt a test tömege és a rugóállandó határozza meg.
<i>Csillapított rezgések</i> <i>Lengések; az inga</i>	környezetben lezajló csillapodó rezgések és lengések megfigyelése, jellemzése az amplitúdó, a frekvencia, illetve a csillapodás mértéke szempontjából. Ismerje a rezonancia jelenségét és ennek gyakorlati jelentőségét. Önállóan különböző lengések felismerése a környezetben: hintázó gyerekek, artisták a trapézon ingaóra felépítését, az alkatrészek feladatát, az óra működését bemutató kiselőadás készítése Van inga készítése, melynek periódusideje 1 másodperc, ennek ellenőrzése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	körmozgás fogalma, rezgőmozgás fogalma, centripetális erő, centripetális gyorsulás, periódusidő, frekvencia, rezgés, csillapodás, a rugó által kifejtett erő.
Tantárgyi integráció:	<i>Matematika:</i> a kör, síkmértan fogalmak; periodikus függvények. <i>Filozófia:</i> az idő filozófiai kérdései. <i>Informatika:</i> az informatikai eszközök működésének alapja, az órajel.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az egyenletes körmozgást leíró fizikai mennyiségeket (pályasugár, kerületi sebesség, fordulatszám, keringési idő, centripetális gyorsulás), azok jelentését, egymással való kapcsolatát;
- ismeri a periodikus mozgásokat (ingamozgás, rezgőmozgás) jellemző fizikai mennyiségeket, néhány egyszerű esetben tudja mérni a periódusidőt, megállapítani az azt befolyásoló tényezőket.

TEMATIKAI EGYSÉG	A KÖZLEKEDÉS ÉS A SPORTOLÁS FIZIKÁJA	ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Előzetes tudás	erő, Newton törvényei, erő típusok, lendület	
A tematikai egység fejlesztési céljai	– az ösztönös arisztotelészi mozgásszemlélet tudatos lecserélése a newtoni dinamikus szemléletre. Az új szemléletű gondolkodásmód kiépítése. Az általános iskolában megismert sztatikus erőfogalom felcserélése a dinamikai szemléletével, rámutatva a két szemlélet összhangjára. – tisztában van az erő, mint fizikai mennyiség jelentésével, mértékegységével, ismeri a newtoni dinamika alaptörvényeit,	

	egyszerűbb esetekben alkalmazza azokat a gyorsulás meghatározására, a korábban megismert mozgások értelmezésére; – érti a legfontosabb közlekedési eszközök – gépjárművek, légi és vízi járművek – működésének fizikai elveit; – átlátja a jelen közlekedése, közlekedésbiztonsága szempontjából releváns gyakorlati ismereteket, azok fizikai hátterét; – ismeri a hidrosztatika alapjait, a felhajtóerő fogalmát, hétköznapi példákon keresztül értelmezi a felemelkedés, elmerülés, úszás, lebegés jelenségét, tudja az ezt meghatározó tényezőket, ismeri a jelenségkörre épülő gyakorlati eszközöket. – kialakult véleményét mérési eredményekkel, érvekkel támasztja alá.
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
<i>A tehetetlenség törvénye (Newton I. törvénye).</i> Mindennapos közlekedési tapasztalatok hirtelen fékezésnél, a biztonsági öv szerepe. Az űrben, űrhajóban szabadon mozgó testek.	Ismerje a tehetetlenség fogalmát és legyen képes az ezzel kapcsolatos hétköznapi jelenségek értelmezésére. Ismerje az inercia-(tehetetlenségi) rendszer fogalmát.
<i>Az erő fogalma.</i> Az erő alak- és mozgásállapot-változtató hatása. Erőmérés rugós erőmérővel.	A tanuló ismerje az erő alak- és mozgásállapot-változtató hatását, az erő mérését, mértékegységét, vektor-jellegét. Legyen képes eredőt meghatározni a paralelogramma és a vektor-sokszög szabállyal
<i>Az erő törvénye</i> <i>(Newton II. törvénye)</i>	Tudja Newton II. törvényét, lássa kapcsolatát az erő szabványos mértékegységével. autó gyorsulásának, illetve a fékezés folyamatának magyarázata az autóra ható erők és Newton törvényei segítségével
<i>A kölcsönhatás törvénye (Newton III. törvénye).</i>	Ismerje Newton III. axiómáját és egyszerű példákkal tudja azt illusztrálni. Értse, hogy az erő két test közötti kölcsönhatás. Legyen képes az erő és ellenerő világos megkülönböztetésére.
<i>Erőtípusok</i> Rugalmas erő. A rugó erőtvénye. A nehézségi erő és hatása.	Ismerje, és tudja alkalmazni a tanult egyszerű erőtvényeket.

Tapadási és csúszási súrlódás. Alkalmazások: A súrlódás szerepe az autó gyorsításában, fékezésében. Közegellenállási erő. Szabadon eső testek súlytalansága. Mozgás a lejtőn	Legyen képes egyszerű feladatok megoldására, néhány egyszerű esetben: – állandó erővel húzott test; – mozgás lejtőn – a súrlódás szerepe egyszerű mozgások esetén. – a kanyarodás fizikája, a kicsúszás megfigyelése (kanyarodó autó, motor, korcsolya) és okainak (súrlódási erő) vizsgálata
<i>Az egyenletes körmozgás dinamikája.</i> Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: vezetés kanyarban, út megdöntése kanyarban, hullámvasút; függőleges síkban átforduló kocsik; műrepülés, körhinta, centrifuga.	Értse, hogy az egyenletes körmozgást végző test gyorsulását (a centripetális gyorsulást) a testre ható erők eredője adja, ami mindig a kör középpontjába mutat.
<i>A lendület. A lendületváltozás és az erőhatás kapcsolata.</i> <i>Lendülettétel.</i>	Ismerje a lendület fogalmát, vektor-jellegét, a lendületváltozás és az erőhatás kapcsolatát. Tudja a lendülettételt.
<i>Lendületmegmaradás párkölcsönhatás (zárt rendszer) esetén.</i> Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: golyók, korongok ütközése. Ütközéssel járó balesetek a közlekedésben. Miért veszélyes a koccanás? Az utas biztonságát védő technikai megoldások (biztonsági öv, légzsák, a gyűrődő karosszéria). A rakétameghajtás elve.	Ismerje a lendületmegmaradás törvényét párkölcsönhatás esetén. Tudjon értelmezni egyszerű köznapi jelenségeket a lendület megmaradásának törvényével. galmatlan ütközések megfigyelése, a közös sebesség számítása egyszerű esetekben a lendület megmaradásának segítségével. terje a gyűrődési zóna szerepét ütközéskor. Legyen képes egyszerű számítások és mérési feladatok megoldására. Értse a rakétameghajtás lényegét.
<i>Hidrosztatika</i> Hidrosztatikai nyomás. Pascal törvénye Arkhimédész törvénye. Úszás, lebegés, elmerülés	testek úszásának és elmerülésének kísérleti vizsgálata, a tapasztalt fizikai magyarázata a hidrosztatikai nyomás és a felhajtó erő segítségével hajók (vitorlás, illetve hajócsavaros) és tengeralattjárók működésének fizikai magyarázata, az áramvonalas test fontossága a vízben való haladás során

A hajók (vitorlás, illetve hajócsavaros) és tengeralattjárók működésének fizikai magyarázata	repülőgépek fizikája, a szárnyra ható felhajtó erő magyarázata, az áramvonalas forma fontosság
Kulcsfogalmak/ fogalmak	erők, lendület, nyomás, úszás, lebegés, sűrűlódás, közegellenállás, rugalmas erő, centrifugális erő, centripetális erő, tehetetlenség
Tantárgyi integráció:	<i>Matematika:</i> a függvény fogalma, grafikus ábrázolás, egyenletrendezés. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Takarékosság; légszennyezés, zajszennyezés; közlekedésbiztonsági eszközök, közlekedési szabályok; repülőgépek közlekedésbiztonsági eszközei, vízi és légi közlekedési szabályok. Biztonsági öv, ütközésses balesetek, a gépkocsi biztonsági felszerelése, a biztonságos fékezés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> hajózás szerepe, légiközlekedés szerepe. <i>Biológia-egészségtan:</i> Vízi élőlények, madarak mozgása, sebességei, reakcióidő. A nyomás és változásának hatása az emberi szervezetre (pl. súlyfürdő, keszonbetegség, hegyi betegség); reakcióidő, az állatok mozgása (pl. medúza).

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- egyszerű esetekben kiszámolja a testek lendületének nagyságát, meghatározza irányát;
- egyszerűbb esetekben alkalmazza a lendületmegmaradás törvényét, ismeri ennek általános érvényességét;
- tisztában van az erő mint fizikai mennyiség jelentésével, mértékegységével, ismeri a newtoni dinamika alaptörvényeit, egyszerűbb esetekben alkalmazza azokat a gyorsulás meghatározására, a korábban megismert mozgások értelmezésére;
- egyszerűbb esetekben kiszámolja a mechanikai kölcsönhatásokban fellépő erőket (nehézségi erő, nyomóerő, fonálerő, súlyerő, sűrűlódási erők, rugóerő), meghatározza az erők eredőjét;
- érti a legfontosabb közlekedési eszközök – gépjárművek, légi és vízi járművek – működésének fizikai elveit;
- tisztában van a repülés elvével, a légellenállás jelenségével;
- ismeri a hidrosztatika alapjait, a felhajtóerő fogalmát, hétköznapi példákon keresztül értelmezi a felemelkedés, elmerülés, úszás, lebegés jelenségét, tudja az ezt meghatározó tényezőket, ismeri a jelenségre épülő gyakorlati eszközöket.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ ENERGIA	ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Előzetes tudás	Az általános iskolában tanult munka- és mechanikai energiafogalom, a mechanikai energiamegmaradás, az energiamegmaradás törvényének általánosítása	

A tematikai egység fejlesztési céljai	– ismeri a megújuló és a nem megújuló energiaforrások használatának és az energia szállításának legfontosabb gyakorlati kérdéseit; – az emberiség energiafelhasználásával kapcsolatos adatokat gyűjt, az információkat szemléletesen mutatja be; – tudja, hogy a Föld elsődleges energiaforrása a Nap. Ismeri a napenergia felhasználási lehetőségeit, a napkollektor és a napelem mibenlétét, a közöttük lévő különbséget; – ismeri a szervezet energiaháztartásának legfontosabb tényezőit, az élelmiszerek energiatartalmának szerepét
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
<i>Mechanikai munka és teljesítmény.</i>	A tanuló értse a fizikai munkavégzés és a teljesítmény fogalmát, ismerje mértékegységeiket. Legyen képes egyszerű feladatok megoldására.
<i>Mozgási energia. Munkatétel.</i>	Ismerje a munkatételt és tudja azt egyszerű esetekre alkalmazni. zabardon eső test becsapódási sebességének meghatározása a munkatétel és az energia megmaradás segítségével
<i>Mechanikai energiafajták</i> (helyzeti energia, mozgási energia, rugalmas energia, belső energia).	Ismerje az alapvető mechanikai energiafajtákat, és tudja azokat a gyakorlatban értelmezni. elhajított kő mozgásának energetikai elemzése .A rugóhoz, gumiszalaghoz kapcsolt test mozgásának energetikai elemzése: a rugalmas energia.
<i>A mechanikai energiamegmaradás törvénye.</i>	Tudja egyszerű zárt rendszerek példáin keresztül értelmezni a mechanikai energiamegmaradás törvényét. energia megmaradása a súrlódás és közegellenállás hiányában és jelenlétében, a belső energia
Energia átalakulások a háztartásban, a környezetben, az emberi szervezetben és az erőművekben (hőerőmű, szélenergia, vízi erőmű, atomerőmű, napkollektor), a hatásfok energia szállításának lehetőségei	Nap mint a Föld energiakészletének elsődleges forrása. Megújuló és nem megújuló energiaforrások, az energiatermelés és a környezet állapotának kapcsolata energiaforrásaink kihasználásának lehetőségei a jövőben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	munka, energia, helyzeti, mozgási, rugalmas energia, súrlódás, belső energia
Tantárgyi integráció:	<i>Matematika:</i> a függvény fogalma, grafikus ábrázolás, egyenletrendezés.

	<i>Testnevelés és sport:</i> sportolók teljesítménye, sportoláshoz használt pályák energetikai viszonyai és sporteszközök energetikája. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> járművek fogyasztása, munkavégzése, közlekedésbiztonsági eszközök, technikai eszközök (autók, motorok). <i>Biológia-egészségtan:</i> élőlények mozgása, teljesítménye.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a mechanikai munka fogalmát, kiszámításának módját, mértékegységét, a helyzeti energia, a mozgási energia, a rugalmas energia, a belső energia fogalmát;
- konkrét esetekben alkalmazza a munkatételt, a mechanikai energia megmaradásának elvét a mozgás értelmezésére, a sebesség kiszámolására.

TEMATIKAI EGYSÉG	A MELEGÍTÉS ÉS A HŰTÉS KÖVETKEZMÉNYEI	ESTI: 5 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	Hőmérséklet, hőmérséklet mérése. Halmazállapot-változások	
A tematikai egység fejlesztési céljai	– átlátja a korszerű lakások és házak hőszabályozásának fizikai kérdéseit (fűtés, hűtés, hőszigetelés); – tisztában van a konyhai tevékenységek (melegítés, főzés, hűtés) fizikai vonatkozásaival; – egyszerű méréseket, kísérleteket végez, az eredményeket rögzíti; – fizikai kísérleteket önállóan is el tud végezni; – ismeri a legfontosabb mértékegységek jelentését, helyesen használja a mértékegységeket számításokban, illetve az eredmények összehasonlítása során; – egyszerű, a megértést segítő számolási feladatokat old meg, táblázatokat, ábrákat, grafikonokat értelmez, következtetést von le, összehasonlít; – gyakorlati oldalról ismeri a tudományos megismerési folyamatot: megfigyelés, mérés, a tapasztalatok, mérési adatok rögzítése, rendszerezése, ezek összevetése valamilyen egyszerű modellel vagy matematikai összefüggéssel, a modell (összefüggés) továbbfejlesztése.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
<i>A hőmérséklet, hőmérők, hőmérsékleti skálák.</i>		Ismerje a Celsius- és az abszolút hőmérsékleti skálát, és legyen képes a két alapvető hőmérsékleti skála közti átszámításokra. Tudja értelmezni az abszolút nulla fok jelentését. -Tudja, hogy a gázok döntő többsége átlagos körülmények között az anyagi minőségüktől függetlenül hasonló fizikai sajátságokat mutat

<i>Hőtágulás.</i> Szilárd anyagok lineáris, felületi és térfogati hőtágulása. Folyadékok hőtágulása.	ismerje a hőtágulás jelenségét szilárd anyagok és folyadékok esetén. Tudja a hőtágulás jelentőségét a köznap életben, víz rendhagyó hőtágulása, ennek következményei a természetben. Jégképződés a tavakon, jéghegyek
<i>Halmazállapot-változások</i> - párolgás, forrás, lecsapódás, olvadás, fagyás, szublimáció	Tudja a halmazállapot-változások típusait (párolgás, forrás, lecsapódás, olvadás, fagyás, szublimáció); Tisztában van a halmazállapot-változások energetikai viszonyaival, anyagszerkezeti magyarázatával, tudja, mit jelent az olvadáshő, forráshő, párolgáshő. Egyszerű számításokat végez a halmazállapot-változásokat kísérő hőközlés meghatározására
<i>A hő</i>	Ismeri a hő és az okozott hőmérsékletváltozás vagy halmazállapot-változás közötti összefüggéseket Értelmezi az anyag viselkedését hőközlés során, tudja, mit jelent az égéshő, a fűtőérték és a fajhő;
<i>A hőtan főtételei</i> – A dugattyú mozgásának értelmezése a hőtan első főtételenek segítségével – A megfordítható és nem megfordítható folyamatok közötti különbség felismerése (második főtétel) – A harmadik főtétel	Ismeri a hőtan első főtételeit, és tudja alkalmazni néhány egyszerűbb gyakorlati szituációban (palackba zárt levegő, illetve állandó nyomású levegő melegítése); Tisztában van a megfordítható és nem megfordítható folyamatok közötti különbséggel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hőmérséklet, fajhő, párolgáshő, olvadáshő, forráshő, időbeli egyirányúság a természetben, halmazállapotváltozás, melegítés, hűtés, fűtőérték
Tantárgyi integráció:	Kémia: a gáz fogalma és az állapothatározók közötti összefüggések: Avogadro törvénye, moláris térfogat, abszolút, illetve relatív sűrűség, diffúzió Matematika: a függvény fogalma, grafikus ábrázolás, egyenletrendezés, exponenciális függvény. Technika: kutatómunka a vasbetonról. Kukta működése

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a hőtágulás jelenségét, jellemző nagyságrendjét;
- ismeri a Celsius- és az abszolút hőmérsékleti skálát, a gyakorlat szempontjából nevezetes néhány hőmérsékletet, a termikus kölcsönhatás jellemzőit;

- értelmezi az anyag viselkedését hőközlés során, tudja, mit jelent az égéshő, a fűtőérték és a fajhő;
- tudja a halmazállapot-változások típusait (párolgás, forrás, lecsapódás, olvadás, fagyás, szublimáció);
- tisztában van a halmazállapot-változások energetikai viszonyaival, anyagszerkezeti magyarázatával, tudja, mit jelent az olvadáshő, forráshő, párolgáshő. Egyszerű számításokat végez a halmazállapot-változásokat kísérő hőközlés meghatározására;
- ismeri a hőtan első főtételét, és tudja alkalmazni néhány egyszerűbb gyakorlati szituációban (palackba zárt levegő, illetve állandó nyomású levegő melegítése);
- tisztában van a megfordítható és nem megfordítható folyamatok közötti különbséggel.

TEMATIKAI EGYSÉG	VÍZ ÉS LEVEGŐ A KÖRNYEZETÜNKBEN	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	Hőmérséklet, hőmérséklet mérése. Halmazállapot-változások	
A tematikai egység fejlesztési céljai	- ismeri a légnyomás változó jellegét, a légnyomás és az időjárás kapcsolatát; - ismeri a legfontosabb természeti jelenségeket (például légköri jelenségek, az égbolt változásai, a vízzel kapcsolatos jelenségek), azok megfelelően egyszerűsített, a fizikai mennyiségeken és törvényeken alapuló magyarázatait; - gyakorlati példákon keresztül ismeri a hővezetés, hőáramlás és hőszigetelés jelenségét, a hőszigetelés lehetőségeit, ezek anyagszerkezeti magyarázatát.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
<i>A hő terjedése és szigetelése</i> - hővezetés - hőáramlás -hőszugárzás - hőszigetelés		Ismerje a hő terjedését gyakorlati példákon keresztül Ismerje a hőszigetelés lehetőségeit a lakásban. A hőszigetelő ablak működésének fizikai magyarázata
<i>A légnyomás (légköri nyomás)</i> - légnyomás, Torricelli kísérlete - páratartalom		Ismerje a légnyomás fogalmát, okait Ismerje a légnyomás kísérleti kimutatását, a légritkított tér néhány gyakorlati alkalmazását Tudja a légnyomás és az időjárás kapcsolatát; Ismeri a relatív páratartalom és a hőmérséklet kapcsolatát. A felhőképződés a természetben: harmatképződés, dér, zúzmara A felhőképződés a lakásban, ennek következményei. Fűtési rendszerek a lakásban

- dér, harmat, zúzmara	
<i>Állapothatározók, paraméterek</i> - nyomás, térfogat, hőmérséklet - állapotváltozások, törvények - állapotegyenlet	Ismerje a nyomás, hőmérséklet, térfogat fogalmát, mértékegy- ségeit, a levegő, mint ideális gáz viselkedésének legfontosabb jellemzőit. Állapothatározók változásai, törvények: általános állapotváltozás, Boyle-Mariotte, Gay-Lussac I, Gay-Lussac II Állapotegyenlet: Clapeyron-Mengyelejev egyenlet egyszerű számítások végzése a levegő állapothatározóinak megváltozásával kapcsolatban
Kulcsfogalmak/ fogalmak	időjárás, éghajlat, relatív páratartalom, hővezetés, hőáramlás, hőszugárzás
Tantárgyi integráció:	<i>Kémia:</i> gázok, törvények <i>Matematika:</i> egyenletmegoldás <i>Földrajz:</i> az időjárás és a légköri nyomás közötti összefüggés, az éghajlat

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a víz különleges tulajdonságait (rendhagyó hőtágulás, nagy olvadáshő, forráshő, fajhő), ezek hatását a természetben, illetve mesterséges környezetünkben;
- ismeri a nyomás, hőmérséklet, páratartalom fogalmát, a levegő mint ideális gáz viselkedésének legfontosabb jellemzőit. Egyszerű számításokat végez az állapothatározók megváltozásával kapcsolatban;
- ismeri az időjárás elemeit, a csapadékformákat, a csapadékok kialakulásának fizikai leírását.

TEMATIKAI EGYSÉG	GÉPEK	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	Az általános iskolában tanult egyszerű gépek (emelő, csiga, lejtő, ék, csavar); egyensúlyi állapotok	
A tematikai egység fejlesztési céljai	- el tudja választani egyszerű fizikai rendszerek esetén a lényeges elemeket a lényegtelenektől; - néhány konkrét példa alapján felismeri a fizika tudásrendszerének fejlődése és a társadalmi-gazdasági folyamatok, történelmi események közötti kapcsolatot. - ismeri az egyszerű gépek elvének megjelenését a hétköznapi eszközökben; - néhány egyszerűbb, konkrét esetben (mérleg, libikóka) a forgatónyomatékok meghatározásának segítségével vizsgálja a testek	

	egyensúlyi állapotának feltételeit, összeveti az eredményeket a megfigyelések és kísérletek tapasztalataival.
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
<i>Merev testek fizikája</i> Forgatónyomaték, erőkar; erőpár	erszámkulcsok és fogók működésének magyarázata az erőkar segítségével.
<i>Merev testek egyensúlya</i> A súlypont, a tömegközéppont Általános egyensúlyi feltételek	y krumpli súlypontjának gyakorlati meghatározása.
<i>Egyszerű gépek</i> Az emelő	libikóka és a mérleg egyensúlyának kísérleti vizsgálata és értelmezése.
<i>Gépek összehasonlítása a teljesítmény és hatásfok</i> adatok alapján; a kerékpár	jelentős gép és a kapcsolódó technológia fizikai lényegének ismertetése, történelmet és társadalmat átalakító hatásának bemutatása (hajítógép, szövőgép, mechanikus számológép)
<i>A robotok</i>	erjedésük, jövőbeli szerepük, mesterséges intelligencia, gépi tanulás, önvezérelt működés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	forgatónyomaték, erőpár, erőkar, súlypont, tömegközéppont, egyensúlyi feltétel, emelő, csiga, lejtő, csavar, ék, robot
Tantárgyi integráció:	<i>Matematika:</i> a függvény fogalma, grafikus ábrázolás, egyenletrendezés. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> járművek fogyasztása, munkavégzése, közlekedésbiztonsági eszközök, technikai eszközök (autók, motorok). <i>Biológia-egészségtan:</i> élőlények mozgása, teljesítménye.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az egyszerű gépek elvének megjelenését a hétköznapi eszközökben;
- néhány egyszerűbb, konkrét esetben (mérleg, libikóka) a forgatónyomatékok meghatározásának segítségével vizsgálja a testek egyensúlyi állapotának feltételeit, összeveti az eredményeket a megfigyelések és kísérletek tapasztalataival.

A 10. évfolyamon a fizika tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 36 óra, heti 1 óra

Levelező munkarend szerint 18 óra, heti 0,5 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám esti	Javasolt óraszám levelező
10. évfolyam		
Szikrák, villámok	4	2
Elektromosság a környezetünkben	6	3
Generátorok és motorok	4	2
A hullámok szerepe a kommunikációban	5	2
Képek és látás	4	2
Az atomok és a fény	4	2
A környezetünk épségének megőrzése	4	2
A Világegyetem megismerése	5	3
Összes óraszám:	36	18

10. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	SZIKRÁK, VILLÁMOK	ESTI:4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	elektromos feltöltés, elektromos állapot, elektromos töltés, légköri elektromos jelenségek	
A tematikai egység fejlesztési céljai	– ismeri az elektrosztatikus alapjelenségeket (dörzselektromosság, töltött testek közötti kölcsönhatás, földelés), ezek gyakorlati alkalmazásait; – átlátja, hogy az elektromos állapot kialakulása a töltések egyenletes eloszlásának megváltozásával van kapcsolatban; – érti Coulomb törvényét, egyszerű esetekben alkalmazza elektromos töltéssel rendelkező testek közötti erő meghatározására; – tudja, hogy az elektromos kölcsönhatást az elektromos mező közvetíti. – ismeri a villámok veszélyét, a villámhárítók működését, a helyes magatartást zivataros, villámcsapás-veszélyes időben.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ Módszertani ajánlások	
Elektrosztatikai alapjelenségek. Elektromos kölcsönhatás.	A tanuló ismerje az elektrosztatikus alapjelenségeket, a pozitív és negatív töltést, tudjon egyszerű kísérleteket, jelenségeket értelmezni.	

Elektromos töltés.	elektromos állapot kialakulásának magyarázata az atomról alkotott egyszerű elképzelés (elektron, atommag) segítségével.
<i>Coulomb törvénye.</i>	Ismerje a Coulomb-féle erőtvényt- az elektromosan töltött testek között fellépő erő meghatározása.
<i>Az elektromos erőter (mező)</i> Az elektromos mező, mint a kölcsönhatás közvetítője. Az elektromos térerősség vektora, a tér szerkezetének szemléltetése erővonalakkal.	Ismerje a mező fogalmát, és létezését fogadja el anyagi objektumként. Tudja, hogy az elektromos mező forrása/i a töltés/töltések. Ismerje a mezőt jellemző térerősséget, értse az erővonalak jelentését. Ismerje a homogén elektromos mező fogalmát és jellemzését. elektromos mező szemléltetése (pl. búzadarás kísérlettel), ez alapján a mező erővonalakkal történő érzékeltetése
<i>Töltés eloszlása fémes vezetőn.</i> <i>Légköri elektromos jelenségek</i> Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: légköri elektromosság, csúcshatás, villámhárító, Faraday-kalitka, árnyékolás. Miért véd az autó karosszériája a villámtól? Elektromos koromleválasztó. A fénymásoló, lézernyomtató működésének tanulmányozása működése. Villám, villámcsapás. Villámhárító.	Tudja, hogy a fémre felvitt töltések a felületen helyezkednek el. Ismerje az elektromos megosztás, a csúcshatás jelenségét, a Faraday-kalitka és a villámhárító működését és gyakorlati jelentőségét. Ismerje az elektromos vonzás és taszítás, az elektromos árnyékolás, a csúcshatás, az elektromos megosztás és a földelés megfigyelése kísérletezés közben, a tapasztaltak magyarázata az elektromos szikrák keltése, megfigyelése (pl. megosztó géppel vagy szalaggenerátorral), ennek segítségével a villámok kialakulásának alapvető magyarázata az elektromos áramok kialakulásának alapvető magyarázata az elektromos áramok elleni védekezésben, illetve a villámcsapás-veszélyes helyzetekben való helyes magatartás kialakításában
Kulcsfogalmak/ fogalmak	elektromos állapot, elektromos töltés, elektromos mező, atom, elektron, Coulomb-törvény, elektromos árnyékolás, csúcshatás, földelés
Tantárgyi integráció:	<i>Kémia:</i> Elektron, proton, elektromos töltés, az atom felépítése, elektrosztatikus kölcsönhatások, kristályrácsok szerkezete. Kötés, polaritás, molekulák polaritása, fémes kötés, fémek elektromos vezetése.

	<i>Matematika:</i> alapműveletek, egyenletrendezés, számok normálalakja, vektorok, függvények. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> balesetvédelem, földelés.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az elektrosztatikus alapjelenségeket (dörzselektromosság, töltött testek közötti kölcsönhatás, földelés), ezek gyakorlati alkalmazásait;
- átlátja, hogy az elektromos állapot kialakulása a töltések egyenletes eloszlásának megváltozásával van kapcsolatban;
- érti Coulomb törvényét, egyszerű esetekben alkalmazza elektromos töltéssel rendelkező testek közötti erő meghatározására;
- tudja, hogy az elektromos kölcsönhatást az elektromos mező közvetíti.

TEMATIKAI EGYSÉG	ELEKTROMOSSÁG A KÖRNYEZETÜNKBEN	ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Előzetes tudás	Telep (áramforrás), áramkör, fogyasztó, áramerősség, feszültség, ellenállás.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	– tisztában van az elektromos áram veszélyeivel, a veszélyeket csökkentő legfontosabb megoldásokkal (gyerekbiztos csatlakozók, biztosíték, földvezeték szerepe); – tisztában van az aktuálisan használt világító eszközeink működési elvével, energiafelhasználásának sajátosságaival, a korábban alkalmazott megoldásokhoz képesti előnyeivel; – ismeri a háztartásban használt fontosabb elektromos eszközöket, az elektromosság szerepét azok működésében. Szemléletes képe van a váltakozó áramról – gyakorlati oldalról ismeri a tudományos megismerési folyamatot: megfigyelés, mérés, a tapasztalatok, mérési adatok rögzítése, rendszerezése, ezek összevetése valamilyen egyszerű modellel vagy matematikai összefüggéssel, a modell (összefüggés) továbbfejlesztése.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
<i>Az elektromos áram</i> Az elektromos áram fogalma, kapcsolata a fémes vezetőkben zajló töltésmozgással. Áramforrások: Volta-oszlop, laposelem, rúdelem, napelem. A zárt áramkör.		A tanuló ismerje, hogy az áram a töltött részecskék rendezett mozgása, és ez alapján szemléletes elképzelést alakít ki az elektromos áramról; Ismeri a mindennapi életben használt legfontosabb elektromos energiaforrásokat, a gépkocsi-, mobiltelefon-akkumulátorok legfontosabb jellemzőit; Ismerje az elektromos áramkör legfontosabb részeit, az áramkör ábrázolását kapcsolási rajzon.

<i>Egyenáramok jellemzői. Ohm törvénye, áram- és feszültségmérés.</i> <i>Fogyasztók (vezetékek) ellenállása. Fajlagos ellenállás.</i> <i>Az elektromos mező munkája az áramkörben. Az elektromos teljesítmény.</i> Az elektromos áram hőhatása. Fogyasztók a háztartásban, fogyasztásmérés, az energiatakarékosság lehetőségei.	Ismerje az elektromos ellenállás, fajlagos ellenállás fogalmát, mértékegységét és mérésének módját. Ismerje az egyenáramok jellemzőit, a feszültség, áramerősség és ellenállás fogalmát; Tudja, hogy az ellenállás függ a hőmérséklettől; Tudja és érti az Ohm törvényét. Képes egyszerű számításokat végezni Ohm törvénye alapján. m törvényének vizsgálata méréssel egyszerű áramkörben ellenálláshuzallal, az ellenállás, mint fizikai mennyiség és mint áramköri elem bevezetése Tudja értelmezni és ki tudja számolni egyenáramú fogyasztók teljesítményét, az általuk felhasznált energiát Az energiatakarékosság fontosságának bemutatása. Ismerje az elektromos fogyasztók használatára vonatkozó balesetvédelmi szabályokat.
<i>Összetett hálózatok.</i> Ellenállások kapcsolása. Soros kapcsolás, párhuzamos kapcsolás. Az eredő ellenállás fogalma, számítása.	Ismerje az egyszerű áramkör és egyszerűbb hálózatok alkotórészeit, felépítését; Értelmezni tud egyszerűbb kapcsolási rajzokat, ismeri kísérleti vizsgálatok alapján a soros és a párhuzamos kapcsolások legfontosabb jellemzőit ;a soros és a párhuzamos kapcsolások legfontosabb jellemzőinek megismerése kísérleti vizsgálatok alapján.
<i>Az áram élettani hatása.</i>	Ismerje az alapvető elektromos érintésvédelmi szabályokat és azokat a gyakorlatban is tartsa be. Tisztában van az elektromos áram élettani hatásaival, az emberi test áramvezetési

	tulajdonságaival, az idegi áramvezetés jelenségével; EKG, EEG felvételek kapcsán az emberi idegvezetés egyes diagnosztikai alkalmazásainak bemutatása.
<i>Lakás villamos hálózata és biztonsági berendezései</i> -a biztosíték, az áram-védőkapcsoló és a földvezeték feladata	Ismerje az elektromos hálózatok kialakítását a lakásokban, épületekben, az elektromos kapcsolási rajzok használatát; egyfajta hőhatáson alapuló háztartási eszközök jellemzőinek összegyűjtése villanyszámla értelmezése, a háztartási áramfogyasztás költségeinek kiszámolása, a kWh és a joule kapcsolata lakás villamos hálózata és biztonsági berendezései.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	áram, áramerősség, feszültség, ellenállás, Ohm-törvénye, soros és a párhuzamos kapcsolás, elektromos biztosíték, földvezeték
Tantárgyi integráció:	<i>Kémia:</i> Elektromos áram, elektromos vezetés, rács típusok tulajdonságai és azok anyagszerkezeti magyarázata. Galvánelemek működése, elektromotoros erő. Ionos vegyületek elektromos vezetése olvadáskor és oldatban, elektrolízis. <i>Matematika:</i> alpműveletek, egyenletrendezés, számok normálalakja. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Áram biológiai hatása, elektromos áram a háztartásban, biztosíték, fogyasztásmérők, balesetvédelem. A világítás fejlődése és a korszerű világítási eszközök. Korszerű elektromos háztartási készülékek, energiatakarékosság. <i>Informatika:</i> mikroelektronikai áramkörök, mágneses információ tárolás

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tudja, hogy az áram a töltött részecskék rendezett mozgása, és ez alapján szemléletes elképzelést alakít ki az elektromos ámról;
- gyakorlati szinten ismeri az egyenáramok jellemzőit, a feszültség, áramerősség és ellenállás fogalmát;
- ismeri a mindennapi életben használt legfontosabb elektromos energiaforrásokat, a gépkocsi-, mobiltelefon-akkumulátorok legfontosabb jellemzőit;
- érti Ohm törvényét, egyszerű esetekben alkalmazza a feszültség, áramerősség, ellenállás meghatározására. Tudja, hogy az ellenállás függ a hőmérséklettől;
- ki tudja számolni egyenáramú fogyasztók teljesítményét, az általuk felhasznált energiát;
- ismeri az egyszerű áramkör és egyszerűbb hálózatok alkotórészeit, felépítését;

- értelmezni tud egyszerűbb kapcsolási rajzokat, ismeri kísérleti vizsgálatok alapján a soros és a párhuzamos kapcsolások legfontosabb jellemzőit;
- ismeri az elektromos hálózatok kialakítását a lakásokban, épületekben, az elektromos kapcsolási rajzok használatát;
- tisztában van az elektromos áram élettani hatásaival, az emberi test áramvezetési tulajdonságaival, az idegi áramvezetés jelenségével;
- ismeri az elektromos fogyasztók használatára vonatkozó balesetvédelmi szabályokat.

TEMATIKAI EGYSÉG	GENERÁTOROK ÉS MOTOROK	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	Mágneses hatás, elektromágnes, transzformátor	
A tematikai egység fejlesztési céljai	– tisztában van a különböző típusú erőművek használatának előnyeivel és környezeti kockázatával; – ismeri a háztartásban használt fontosabb elektromos eszközöket, az elektromosság szerepét azok működésében. Szemléletes képe van a váltakozó áramról. – elektromágnes készítése közben megfigyeli és alkalmazza, hogy az elektromos áram mágneses mezőt hoz létre; – megmagyarázza hogyan működnek az általa megfigyelt egyszerű felépítésű elektromos motorok: a mágneses mező erőt fejt ki az árammal átjárt vezetőre; – ismeri az elektromágneses indukció jelenségének lényegét, fontosabb gyakorlati vonatkozásait, a váltakozó áram fogalmát; – érti a generátor, a motor és a transzformátor működési elvét, gyakorlati hasznát.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
Mágneses mező Permanens mágnesek Elektromágnes Egyenes vezetőben folyó egyenáram mágneses terének vizsgálata. A mágneses mezőt jellemző indukcióvektor fogalma, mágneses indukcióvonalak. A vasmag (ferromágneses közeg) szerepe a mágneses hatás szempontjából. Az elektromágnes és gyakorlati alkalmazásai.		Ismerje a permanens mágnesek felépítését, tulajdonságait. Ismerje az elektromágnes részeit, előnyeit a hagyományos mágnessel szemben, erejének változtatásának módjait. Elektromágnes készítése egyszerű eszközökkel (pl. vasszegre tekert szigetelt drót), az előállított mágneses mező vizsgálata pl. iránytűvel) Ismeri az elektromágnes legfontosabb alkalmazásait.
Elektromotorok		Az elektromotor felépítése

Mágneses tér kölcsönhatása a térben található áram átjárta vezetővel Az elektromotor működése.	Az elektromotor működési elvének megértése egyszerű modell vagy animáció tanulmányozása révén.
<i>Elektromágneses indukció</i> Faraday kísérletei Típusok (kölcsönös indukció, önindukció) Lenz szabálya. Faraday törvénye. <i>Váltakozó áram</i>	átgyűjtés Michael Faraday életéről, a felfedezések jelentőségének megvitatása elektromágneses indukció alapeseteinek megismerése, ez alapján egyszerű generátor modell készítése vagy tanulmányozása . generátorok és motorok működésének megfigyelése, fizikai magyarázata váltakozó áram keletkezése, és főbb jellemzői
<i>A transzformátor</i> -alkotó részek -áttétel -hatásfok -vesztességek okai -hűtés -alkalmazások	transzformátor működésének megfigyelése és magyarázata, az elektromos energia szállításában betöltött szerepének megismerése környezetünkben illetve technika eszközökben található transzformátorok felismerése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	mágneses mező, mágneses indukciójonalak, elektromágnes, elektromágneses indukció, generátor, elektromotor, transzformátor
Tantárgyi integráció:	<i>Matematika:</i> a függvény fogalma, grafikus ábrázolás, egyenletrendezés, exponenciális függvény. <i>Kémia:</i> Vas mágneses tulajdonsága. <i>Földrajz:</i> a Föld mágneses tere <i>Informatika:</i> mikroelektronikai áramkörök, mágneses információrögzítés. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Korszerű elektromos háztartási készülékek, energiatakarékosság. Elektromágneses relé, csengő, daru, biztosíték

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- elektromágnes készítése közben megfigyeli és alkalmazza, hogy az elektromos áram mágneses mezőt hoz létre;
- megmagyarázza hogyan működnek az általa megfigyelt egyszerű felépítésű elektromos motorok: a mágneses mező erőit fejt ki az árammal átjárt vezetőre;

- ismeri az elektromágneses indukció jelenségének lényegét, fontosabb gyakorlati vonatkozásait, a váltakozó áram fogalmát;
- érti a generátor, a motor és a transzformátor működési elvét, gyakorlati hasznát.

TEMATIKAI EGYSÉG	A HULLÁMOK SZEREPE A KOMMUNIKÁCIÓBAN	ESTI: 5 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	rezgések, hullámok, hullámhossz, hullámtípusok	
A tematikai egység fejlesztési céljai	- a mechanikai hullámok tárgyalása. A rezgésállapot terjedésének és a hullám időbeli és térbeli periodicitásának leírásával az elektromágneses hullámok megértését alapozza meg. - érti, hogyan alakulnak ki és terjednek a mechanikai hullámok, ismeri a hullámhossz és a terjedési sebesség fogalmát; - ismeri az emberi hangérzékelés fizikai alapjait, a hang, mint hullám jellemzőit, keltésének eljárásait. A hang tárgyalása a fizikai fogalmak és a köznap jelenségek összekapcsolásával. - tisztában van az elektromágneses hullámok frekvenciatartományaival, a rádióhullámok, mikrohullámok, infravörös hullámok, a látható fény, az ultraibolya hullámok, a röntgensugárzás, a gamma-sugárzás gyakorlati felhasználásával. - átlátja a húros hangszerek és a sípok működésének elvét, az ultrahang szerepét a gyógyászatban, ismeri a zajszennyezés fogalmát; - ismeri az elektromágneses hullámok szerepét az információ- (hang-, kép-) átvitelben, ismeri a mobiltelefon legfontosabb tartozékait (SIM kártya, akkumulátor stb.), azok kezelését, funkcióját; - ismeri az elektromágneses hullámok jellemzőit (frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség), azt, hogy milyen körülmények határozzák meg ezeket. A mennyiségek kapcsolatára vonatkozó egyszerű számításokat végez.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
<i>A hullám fogalma, jellemzői.</i>		A tanuló tudja, hogy a mechanikai hullám a rezgésállapot terjedése valamely közegben, miközben anyagi részecskék nem haladnak a hullámmal, a hullámban energia terjed.
<i>Kötélhullámok.</i> Hullámterjedés egy dimenzióban,		Kötélhullámok esetén értelmezze a jellemző mennyiségeket (hullámhossz, periódusidő). Ismerje a terjedési sebesség, a hullámhossz és a periódusidő kapcsolatát.

	Ismerje a longitudinális és transzverzális hullámok fogalmát.
<i>Felületi hullámok.</i> Hullámok visszaverődése, törése. Hullámok találkozása, állóhullámok. Hullámok interferenciája, az erősítés és a gyengítés feltételei.	környezetben előforduló mechanikai haladó hullámok megfigyelése, a terjedési mechanizmusának megértése megfigyelt mechanikai hullámok jellemzése a megfelelő fizikai mennyiségekkel (terjedési sebesség, hullámhossz, amplitúdó, a csillapodás jellege) Értse az interferencia jelenségét és értelmezze az erősítés és gyengítés (kioltás) feltételeit.
<i>Állóhullámok</i>	Tudja, hogy alkalmas frekvenciájú rezgés állandósult hullámállapotot (állóhullám) eredményezhet. Az állóhullámok kialakulásának megfigyelése
<i>A hang mint a térben terjedő hullám.</i> <i>A hang fizikai jellemzői. Alkalmazások: hallásvizsgálat.</i> Hangszerek, a zenei hang jellemzői. Ultrahang és infrahang. Zajszennyeződés fogalma.	Tudja, hogy a hang mechanikai rezgés, ami a levegőben longitudinális hullámként terjed. Ismerje a hangmagasság, a hangerősség, a terjedési sebesség fogalmát. Legyen képes legalább egy hangszer működésének magyarázatára. Ismerje az ultrahang és az infrahang fogalmát, gyakorlati alkalmazását. Ismerje a hallás fizikai alapjait, a hallásküszöb és a zajszennyezés fogalmát. Környezetünk hangterhelése, javaslatok a zajszennyezés csökkentésére
<i>Elektromágneses hullám, hullámjelenségek.</i> Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: információtovábbítás elektromágneses hullámokkal.	Ismerje az elektromágneses hullám fogalmát, tudja, hogy az elektromágneses hullámok fénysebességgel terjednek, a terjedéshez nincs szükség közegre. A hullámhossz, a terjedési sebesség és a frekvencia kapcsolata. Távoli, rezonanciára hangolt rezgőkörök között az elektromágneses hullámok révén energiaátvitel lehetséges fémes összeköttetés nélkül. Az információtovábbítás új útjai.

<i>Az elektromágneses spektrum.</i> Jelenségek, gyakorlati alkalmazások:	Ismerje az elektromágneses hullámok frekvenciatartományokra osztható spektrumát és az egyes tartományok jellemzőit. különböző frekvenciájú elektromágneses hullámok alkalmazásainak megfigyelése és fizikai magyarázata mindennapi eszközeink használata során: tolatóradar, mikrohullámú sütő, infrakamera, röntgengép, anyagvizsgálat
<i>Az elektromágneses hullámok gyakorlati alkalmazása.</i> Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: a rádiózás fizikai alapjai. A tévéadás és -vétel elvi alapjai. A GPS műholdas helymeghatározás. A mobiltelefon. A mikrohullámú sütő.	képek és hangok továbbításának alapelvei (rádió, televízió), a mobiltelefon működése: wifi, bluetooth erferencia képek létrehozása lézerrel, lefényképezése, egyszerű magyarázata nyaggyűjtés a hologramokról, Gábor Dénesről, a talált információk megosztása, megbeszélése dományos vita a mobiltelefon használatának lehetséges ártalmairól
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hanghullám, elektromágneses hullám, a hullám hullámhossza, terjedési sebessége, frekvenciája, lézer, holográfia.
Tantárgyi integráció:	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> kommunikációs eszközök, információtovábbítás üvegszálas kábelben, levegőben, az információ tárolásának lehetőségei. <i>Biológia-egészségtan:</i> élettani hatások, a képalkotó diagnosztikai eljárások, a megelőzés szerepe. <i>Informatika:</i> információtovábbítás jogi szabályozása, internetjogok és -szabályok. <i>Vizuális kultúra:</i> Képalkotó eljárások alkalmazása a digitális művészetekben, művészi reprodukciók. A média szerepe.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti, hogyan alakulnak ki és terjednek a mechanikai hullámok, ismeri a hullámhossz és a terjedési sebesség fogalmát;
- ismeri az emberi hangérzékelés fizikai alapjait, a hang, mint hullám jellemzőit, keltésének eljárásait;
- átlátja a húros hangszerek és a sípok működésének elvét, az ultrahang szerepét a gyógyászatban, ismeri a zajszennyezés fogalmát;
- ismeri az elektromágneses hullámok szerepét az információ- (hang-, kép-) átvitelben, ismeri a mobiltelefon legfontosabb tartozékait (SIM kártya, akkumulátor stb.), azok kezelését, funkcióját;
- ismeri az elektromágneses hullámok jellemzőit (frekvencia, hullámhossz, terjedési sebesség), azt, hogy milyen körülmények határozzák meg ezeket. A mennyiségek kapcsolatára vonatkozó egyszerű számításokat végez.

TEMATIKAI EGYSÉG	KÉPEK ÉS LÁTÁS	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	Korábbi geometriai optikai ismeretek	
A tematikai egység fejlesztési céljai	- a fény és a fényjelenségek tárgyalása az elektromágneses hullámokról tanultak alapján. A fény gyakorlati szempontból kiemelt szerepének tudatosítása, hétköznapi fényjelenségek és optikai eszközök működésének értelmezése. - ismeri a színek és a fény frekvenciája közötti kapcsolatot, a fehér fény összetett voltát, a kiegészítő színek fogalmát, a szivárvány színeit; - tudja, hogyan jönnek létre a természet színei, és hogyan észleljük azokat; - ismeri a fénytörés és visszaverődés törvényét, megmagyarázza, hogyan alkot képet a síktükör; - a fókuszpont fogalmának felhasználásával értelmezi, hogyan térítik el a fényt a domború és homorú tükrök, a domború és homorú lencsék; - ismeri az optikai leképezés fogalmát, a valódi és látszólagos kép közötti különbséget. Egyszerű kísérleteket tud végezni tükrökkel és lencsékkel. - ismeri az emberi szemet, mint képalkotó eszközt, a látás mechanizmusát, a gyakori látáshibák (rövid- és távollátás) okát, a szemüveg és a kontaktlencse jellemzőit, a dioptria fogalmát;	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások	
<i>A fény mint elektromágneses hullám.</i> Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: a lézer mint fényforrás, a lézer sokirányú alkalmazása. <i>A fény terjedése, a vákuumbeli fénysebesség.</i> A történelmi kísérletek a fény terjedési sebességének meghatározására.	Tudja a tanuló, hogy a fény elektromágneses hullám, az elektromágneses spektrum egy meghatározott frekvenciatartományához tartozik. Tudja a vákuumbeli fénysebesség értékét és azt, hogy mai tudásunk szerint ennél nagyobb sebesség nem létezhet (határsebesség).	
<i>A fény visszaverődése, törése új közeg határán</i> (tükör, lencse, síkpárhuzamos lemez, prizma).	Ismerje a fény terjedésével kapcsolatos geometriai optikai alapjelenségeket (visszaverődés, törés) Ismerje a fényvisszaverődés és a fénytörés törvényeit, a teljes visszaverődés feltételeit ;a délibáb síktükörben látott kép megfigyelése, jellemzése, kialakulásának magyarázata	

	krök használata optikai eszközökben: reflektor, kozmetikai tükör, tükrök a közlekedésben A fény törésének megfigyelése és értelmezése a törésmutató segítségével. Képkeletkezés tükrökben és lencsékben.
<i>A fehér fény színekre bontása.</i> <i>Prizma és rács színekép.</i>	fehér fény felbontása, a kialakult színek magyarázata. hány kiválasztott esetben (pl. naplemente, kék égbolt, színkeverés) a természetben látott színek kialakulásának magyarázata, a szivárvány színei, a kiegészítő színek
<i>Optikai eszközök</i> A hagyományos és a digitális fényképezőgép működése. A lézer, mint a digitális technika eszköze (CD-írás, -olvasás, lézernyomtató). A 3D-s filmek titka.	átás magyarázata, a szem felépítésének fizikája. A szemüveg szerepe a látás javításában hány további optikai eszköz kipróbálása, a működés lényegi, kvalitatív magyarázata (optikai szál, mikroszkóp, távcsövek) ilei távcsővel végzett megfigyelései
Kulcsfogalmak/ fogalmak	fényvisszaverődés; fénytörés; teljes visszaverődés; fókuszpont; fókusz-, tárgy-, és képtávolság; valódi és látszólagos kép
Tantárgyi integráció:	<i>Biológia-egészségtan:</i> A szem és a látás, a szem egészsége. Látáshibák és korrekciójuk. Az energiaátadás szerepe a gyógyászati alkalmazásoknál, a fény élettani hatása napozásnál. A fény szerepe a gyógyászatban és a megfigyelésben. <i>Magyar nyelv és irodalom; mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A fény szerepe. Az Univerzum megismerésének irodalmi és művészeti vonatkozásai, színek a művészetben. <i>Vizuális kultúra:</i> a fényképezés, mint művészet.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tudja, hogyan jönnek létre a természet színei, és hogyan észleljük azokat;
- ismeri a színek és a fény frekvenciája közötti kapcsolatot, a fehér fény összetett voltát, a kiegészítő színek fogalmát, a szivárvány színeit;
- ismeri az emberi szemet mint képalkotó eszközt, a látás mechanizmusát, a gyakori látáshibák (rövid- és távollátás) okát, a szemüveg és a kontaktlencse jellemzőit, a dioptria fogalmát;
- ismeri a fénytörés és visszaverődés törvényét, megmagyarázza, hogyan alkot képet a síktükör;
- a fókuszpont fogalmának felhasználásával értelmezi, hogyan térítik el a fényt a domború és homorú tükrök, a domború és homorú lencsék;
- ismeri az optikai leképezés fogalmát, a valódi és látszólagos kép közötti különbséget. Egyszerű kísérleteket tud végezni tükrökkel és lencsékkel.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ ATOMOK ÉS A FÉNY	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	Az anyag atomos szerkezete.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	– megfigyeli a fényelektromos jelenséget, tisztában van annak Einstein által kidolgozott magyarázatával, a frekvencia (hullámhossz) és a foton energiája kapcsolatával; – ismeri Rutherford szórási kísérletét, mely az atommag felfedezéséhez vezetett; – ismeri az atomról alkotott elképzelések változásait, a Rutherford-modellt és a Bohr-modellt, látja a modellek hiányosságait; – ismeri a digitális fényképezőgép működésének elvét; – megmagyarázza az elektronmikroszkóp működését az elektron hullámtermészetének segítségével; – átlátja, hogyan használják a vonalas színeképet az anyagvizsgálat során	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
<i>A fény részecske jellege</i> Fényelektromos hatás Törvények; magyarázat a fotonelmélettel Alkalmazások: fotocella, célfotó, fénymérő, stb.		Ismerje a fényelektromos jelenséget, ennek törvényeit Megfigyeli a fényelektromos jelenséget, tisztában van annak Einstein által kidolgozott magyarázatával, a frekvencia (hullámhossz) és a foton energiája kapcsolatával; Fotocella és a fénymérő működésének magyarázata a fényelektromos jelenség segítségével, a megvilágító fény és a foton energiája közötti kapcsolat Digitális fényképek készítése különböző távolságban elhelyezett tárgyokról, a fényképezőgép beállításainak értelmezése, a képrögzítés elve
<i>Az elektron hullámtermészete</i> De Broglie hipotézise; alkalmazások (elektronmikroszkóp)		Elektronmikroszkóppal és fénymikroszkóppal készült képek összevetése. Az elektronmikroszkóp nagyobb felbontásának és működésének értelmezése az elektron hullámtermészetével
<i>Az anyag atomos felépítése felismerésének történelmi folyamata.</i>		Ismerje a tanuló az atomok létezésére utaló korai természettudományos tapasztalatokat, tudjon meggyőzően érvelni az atomok létezése mellett.

<i>A modern atomelméletet megalapozó felfedezések.</i> <i>A korai atommodellek.</i> Az elektron felfedezése: Thomson-modell. Az atommag felfedezése: Rutherford-modell.	Értse az atomról alkotott elképzelések (atommodellek) fejlődését: a modell mindig kísérleteken, méréseken alapul, azok eredményeit magyarázza; új, a modellel már nem értelmezhető, azzal ellentmondásban álló kísérleti tapasztalatok esetén új modell megalkotására van szükség. Mutassa be a modellalkotás lényegét Thomson és Rutherford modelljén, a modellt megalapozó és megdöntő kísérletek, jelenségek alapján. Ismerje a modellek hiányosságait.
<i>Bohr-féle atommodell.</i> Bohr posztulátumai.	Ismerje a Bohr-féle atommodell kísérleti alapjait. Legyen képes összefoglalni a modell lényegét vonalas színek kialakulásának magyarázata az atomok által elnyelt illetve kibocsátott fény frekvenciájának segítségével. Az atom körüli elektronok energiájának kvantáltsága. Ismerje hogyan használják a vonalas színeképet az anyagvizsgálat során.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	fényelektromos jelenség, foton, atom, elektron, atommag, atommodell, elektronháj, energiaszint, kettős természet, Bohr-modell
Tantárgyi integráció:	<i>Kémia:</i> az anyag szerkezetéről alkotott elképzelések, a változásukat előidéző kísérleti tények és a belőlük levont következtetések, a periódusos rendszer elektronszerkezeti értelmezése. <i>Matematika:</i> folytonos és diszkrét változó. <i>Filozófia:</i> ókori görög bölcsélet; az anyag mélyebb megismerésének hatása a gondolkodásra, a tudomány felelősségének kérdései, a megismerhetőség határai és korlátai.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- tudja, hogy a fény elektromágneses hullám, és hogy terjedéséhez nem kell közeg;
- megfigyeli a fényelektromos jelenséget, tisztában van annak Einstein által kidolgozott magyarázatával, a frekvencia (hullámhossz) és a foton energiája kapcsolatával;
- ismeri Rutherford szórási kísérletét, mely az atommag felfedezéséhez vezetett;
- ismeri az atomról alkotott elképzelések változásait, a Rutherford-modellt és a Bohr-modellt, látja a modellek hiányosságait;
- ismeri a digitális fényképezőgép működésének elvét;
- megmagyarázza az elektronmikroszkóp működését az elektron hullámtermészetének segítségével;
- átlátja, hogyan használják a vonalas színeképet az anyagvizsgálat során.

TEMATIKAI EGYSÉG	KÖRNYEZETÜNK ÉPSÉGÉNEK MEGŐRZÉSE	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	Atommodellek, Rutherford-kísérlet, rendszám, tömegszám, izotópok.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	- ismeri az atommag felépítését, a nukleonok típusait, az izotóp fogalmát, a nukleáris kölcsönhatás jellemzőit; - ismeri a radioaktív sugárzások típusait, az alfa-, béta- és gamma-sugárzások leírását és tulajdonságait; - ismeri a felezési idő, aktivitás fogalmát, a sugárvédelem lehetőségeit; - átlátja, hogy a maghasadás és magfúzió miért alkalmas energiatermelésre, ismeri a gyakorlati megvalósulásuk lehetőségeit, az atomerőművek működésének alapelvét, a csillagok energiatermelésének lényegét; - érti az atomreaktorok működésének lényegét, a radioaktív hulladékok elhelyezésének problémáit; - ismeri a radioaktív izotópok néhány orvosi alkalmazását (nyomjelzés). - tudja, hogy a Föld elsődleges energiaforrása a Nap. Ismeri a napenergia felhasználási lehetőségeit, a napkollektor és a napelem mibenlétét, a közöttük lévő különbséget;	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
Az atommag alkotórészei, tömegszám, rendszám, neutrons szám.		A tanuló ismerje az atommag felépítését, a nukleonok típusait, az izotóp fogalmát, a nukleáris kölcsönhatás jellemzőit;
Az erős kölcsönhatás (magerők). Stabil atommagok létezésének magyarázata. Magreakciók.		Ismerje az atommagot összetartó magerők, az ún. „erős kölcsönhatás” tulajdonságait. Tudja kvalitatív szinten értelmezni a mag kötési energiáját, értse a neutronok szerepét a mag stabilizálásában. Ismerje a tömegdefektus jelenségét és kapcsolatát a kötési energiával. Tudja értelmezni a fajlagos kötési energia-tömegszám grafikont, és ehhez kapcsolódva tudja értelmezni a lehetséges magreakciókat.
A radioaktív bomlás.		Ismerje a radioaktív bomlás típusait, a radioaktív sugárzás fajtáit és megkülönböztetésük kísérleti

	módszereit. Ismerje a ismeri a felezési idő, aktivitás fogalmát, a sugárvédelem lehetőségeit.
<i>A természetes radioaktivitás.</i> <i>Mesterséges radioaktív izotópok előállítása és alkalmazása.</i>	Ismerje a radioaktív sugárzások típusait, az alfa-, béta- és gamma-sugárzások leírását és tulajdonságait; Ismerje a radioaktív kormeghatározási módszer lényegét.
<i>Mesterséges radioaktív izotópok előállítása és alkalmazása.</i>	Legyen fogalma a radioaktív izotópok mesterséges előállításának lehetőségéről és ismerje a radioaktív izotópok néhány orvosi alkalmazását. (nyomjelzés).
<i>Maghasadás.</i> A láncreakció fogalma, létrejöttének feltételei.	Ismerje az urán–235 izotóp spontán hasadásának jelenségét. Tudja értelmezni a hasadással járó energia-felszabadulást. Értse a láncreakció lehetőségét és létrejöttének feltételeit.
<i>Az atombomba.</i>	Értse az atombomba működésének fizikai alapjait és ismerje egy esetleges nukleáris háború globális pusztításának veszélyeit.
<i>Az atomreaktor és az atomerőmű.</i>	Ismerje az ellenőrzött láncreakció fogalmát, tudja, hogy az atomreaktorban ellenőrzött láncreakciót valósítanak meg és használnak energiatermelésre. Értse az atomenergia szerepét az emberiség növekvő energiafelhasználásában, ismerje előnyeit és hátrányait (pld. a radioaktív hulladékok elhelyezésének problémája)
<i>Magfúzió.</i>	Legyen tájékozott arról, hogy a csillagokban magfúziós folyamatok zajlanak, ismerje a Nap energiatermelését biztosító fúziós folyamat lényegét. Tudja, hogy a H-bomba pusztító hatását mesterséges magfúzió során felszabaduló energiája biztosítja. Tudja, hogy a békés energiatermelésre használható, ellenőrzött magfúziót még nem sikerült megvalósítani, de ez lehet a jövő perspektivikus energiaforrása.

<i>Környezetünk épségének megőrzése.</i>	Átlátja az ózonpajzs szerepét a Földet ért ultraibolya sugárzással kapcsolatban; Ismeri a környezet szennyezésének leggyakoribb forrásait, fizikai vonatkozásait; Tisztában van az éghajlatváltozás kérdésével, az üvegházhatás jelenségével a természetben, a jelenség erőssége és az emberi tevékenység kapcsolatával;
Kulcsfogalmak/ fogalmak	atommag, nukleon, izotóp, nukleáris kölcsönhatás, maghasadás, magfúzió, alfa-, béta-, és gamma-sugárzás; felezési idő, aktivitás, ózonpajzs, üvegházhatás
Tantárgyi integráció:	<i>Kémia:</i> Atommag, proton, neutron, rendszám, tömegszám, izotóp, radioaktív izotópok és alkalmazásuk, radioaktív bomlás. Hidrogén, hélium, magfúzió. <i>Biológia-egészségtan:</i> a sugárzások biológiai hatásai; a sugárzás szerepe az evolúcióban, a fajtanemesítésben a mutációk előidézése révén; a radioaktív sugárzások hatása. <i>Földrajz:</i> energiaforrások, az atomenergia szerepe a világ energiatermelésében. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a Hirosimára és Nagaszakira ledobott két atombomba története, politikai háttere, későbbi következményei. Einstein; Szilárd Leó, Teller Ede és Wigner Jenő, a világtörténelmet formáló magyar tudósok. <i>Filozófia; etika:</i> a tudomány felelősségének kérdései. <i>Matematika:</i> valószínűség-számítás.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az atommag felépítését, a nukleonok típusait, az izotóp fogalmát, a nukleáris kölcsönhatás jellemzőit;
- ismeri a radioaktív sugárzások típusait, az alfa-, béta- és gamma-sugárzások leírását és tulajdonságait;
- ismeri a felezési idő, aktivitás fogalmát, a sugárvédelem lehetőségeit;
- átlátja, hogy a maghasadás és magfúzió miért alkalmas energiatermelésre, ismeri a gyakorlati megvalósulásuk lehetőségeit, az atomerőművek működésének alapelvét, a csillagok energiatermelésének lényegét;
- érti az atomreaktorok működésének lényegét, a radioaktív hulladékok elhelyezésének problémáit;
- ismeri a radioaktív izotópok néhány orvosi alkalmazását (nyomjelzés).

TEMATIKAI EGYSÉG	A VILÁGEGYETEM MEGISMERÉSE	ESTI: 5 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Előzetes tudás	A földrajzból tanult csillagászati alapismeretek, a bolygómozgás törvényei, a gravitációs erőtvény.	

A tematikai egység fejlesztési céljai	– ismeri az űrkutatás történetének főbb fejezeteit, jövőbeli lehetőségeit, tervezett irányait; – tisztában van az űrkutatás ipari-technikai civilizációra gyakorolt hatásával, valamint az űrkutatás tágabb értelemben vett céljaival (értelmes élet keresése, új nyersanyagforrások felfedezése); – tisztában van azzal, hogy a fizika átfogó törvényeket ismer fel, melyek alkalmazhatók jelenségek értelmezésére, egyes események minőségi és mennyiségi előrejelzésére; – tudja, hogyan születnek az elismert, új tudományos felismerések, ismeri a tudományosság kritériumait; – felismeri a tudomány által vizsgálható jelenségeket, azonosítani tudja a tudományos érvelést, kritikusan vizsgálja egy elképzelés tudományos megalapozottságát; – kialakult véleményét mérési eredményekkel, érvekkel támasztja alá; – el tudja helyezni lakóhelyét a Földön, a Föld helyét a Naprendszerben, a Naprendszer helyét a galaxisunkban és az Univerzumban; – átlátja az emberiség és a Világegyetem kapcsolatának kulcskérdéseit; – a legegyszerűbb esetekben azonosítja az alapvető fizikai kölcsönhatások és törvények szerepét a Világegyetem felépítésében és időbeli változásaiban; – ismeri a fizika főbb szakterületeit, néhány új eredményét.
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
<i>Newton gravitációs törvénye.</i> Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: A nehézségi gyorsulás változása a Földön. Az árapály-jelenség kvalitatív magyarázata. A mesterséges holdak mozgása és a szabadesés. A súlytalanság értelmezése az űrállomáson.	Érti a tömegvonzás általános törvényét, hogy a gravitációs erő bármely két test között hat; Érti a testek súlya és a tömege közötti különbséget, a súlytalanság állapotát, a gravitációs mező szerepét a gravitációs erő közvetítésében; Tudja, mit jelentenek a kozmikus sebességek Tudja, hogy a gravitációs kölcsönhatás a négy alapvető fizikai kölcsönhatás egyike, meghatározó jelentőségű az égi mechanikában. Legyen képes a gravitációs erőtvényt alkalmazni egyszerű esetekre. Érti a gravitáció szerepét az űrkutatással, űrhajózással kapcsolatos közismert jelenségekben.

<i>Ókori csillagászat. Kepler törvényei</i> Geocentrikus elmélet, heliocentrikus elmélet Kepler törvényei	A tanuló ismeri Kepler törvényeit, tudja azokat alkalmazni a Naprendszer bolygóira és mesterséges holdakra. Ismeri a geocentrikus és heliocentrikus világkép kultúrtörténeti dilemmáját és konfliktusát.
<i>Mesterséges égitestek</i> Geostacionárius műholdak, hírközlési műholdak. A GPS	Ismeri a 3 kozmikus sebesség lényegét
<i>A Nap</i>	Ismeri a Nap, mint csillag legfontosabb fizikai tulajdonságait, a Nap várható jövőjét, a csillagok lehetséges fejlődési folyamatait.
<i>A Hold;</i> Legfontosabb ismeretek az űrrepülőgépekről, a Holdra szállásról és a tervezett Mars utazásról	holdfogyatkozás és a napfogyatkozás fizikai magyarázata
<i>A Naprendszer</i> A Naprendszer felépítése, bolygók, holdak stb. Naprendszer jellemzői, példák a Naprendszer bolygóin és holdjain uralkodó jellemző fizikai környezetre, ezek kialakulásának magyarázata	Megvizsgálja a Naprendszer bolygóin és holdjain uralkodó, a Földtől eltérő fizikai környezet legjellemzőbb példáit, azonosítja ezen eltérések okát. A legfontosabb esetekben megmutatja, hogyan érvényesülnek a fizika törvényei a Föld és a Hold mozgása során;
<i>Csillagrendszerek, Tejútrendszer és galaxisok.</i> A csillagfejlődés: a csillagok szerkezete, energiamérlege és keletkezése. Kvazárok, pulzárok; fekete lyukak.	Legyen tájékozott a csillagokkal kapcsolatos legfontosabb tudományos ismeretekről. Ismerje a gravitáció és az energiatermelő nukleáris folyamatok meghatározó szerepét a csillagok kialakulásában, „életében” és megszűnésében.
<i>Az Univerzum</i>	Ősrobbanás elmélet kvalitatív leírása, a táguló univerzum Ősrobbanás elméletének születése, tudományos megalapozottsága, a tudományosság kritériumai Tudományos vita a Földön kívüli élet kutatásáról, annak gyakorlati és filozófiai lehetőségeiről, az emberiség előtt álló kihívásokról
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Égitest, csillagfejlődés, csillagrendszer, ősrobbanás, táguló világegyetem, Naprendszer, űrkutatás,

Tantárgyi integráció:	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Kopernikusz, Kepler, Newton munkássága. A napfogyatkozások szerepe az emberi kultúrában, a Hold „képének” értelmezése a múltban. <i>Földrajz:</i> a Föld forgása és keringése, a Föld forgásának következményei (nyugati szelek öve), a Föld belső szerkezete, földtörténeti katasztrófák, kráterbecsapódás keltette felszíni alakzatok. <i>Biológia-egészségtan:</i> a Hold és az ember biológiai ciklusai, az élet feltételei. <i>Kémia:</i> a periódusos rendszer, a kémiai elemek keletkezése. <i>Magyar nyelv és irodalom; mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> „a csillagos ég alatt”. <i>Filozófia:</i> a kozmológia kérdései

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- szabad szemmel vagy távcsővel megfigyeli a Holdat, a Hold felszínének legfontosabb jellemzőit, a holdfogyatkozás jelenségét. A látottakat fizikai ismeretei alapján értelmezi;
- ismeri a bolygók, üstökösök mozgásának jellegzetességeit;
- tudja, mit jelentenek a kozmikus sebességek (körsebesség, szökési sebesség);
- érti a tömegvonzás általános törvényét, és azt, hogy a gravitációs erő bármely két test között hat;
- érti a testek súlya és a tömege közötti különbséget, a súlytalanság állapotát, a gravitációs mező szerepét a gravitációs erő közvetítésében;
- megvizsgálja a Naprendszer bolygóin és holdjain uralkodó, a Földtől eltérő fizikai környezet legjellemzőbb példáit, azonosítja ezen eltérések okát. A legfontosabb esetekben megmutatja, hogyan érvényesülnek a fizika törvényei a Föld és a Hold mozgása során;
- átlátja és szemlélteti a természetre jellemző fizikai mennyiségek nagyságrendjeit (atommag, élőlények, Naprendszer, Univerzum);
- ismeri a Nap, mint csillag legfontosabb fizikai tulajdonságait, a Nap várható jövőjét, a csillagok lehetséges fejlődési folyamatait.

Biológia

10. ÉVFOLYAM (ESTI TAGOZAT) (LEVELEZŐ TAGOZAT)

Általános célok

A 7–8. évfolyamokon tanult biológiai ismeretek minden tanuló számára képet adtak az élővilág kialakulásáról, fejlődéséről és szerveződéséről. Tudatosabbá váltak az egészségükkel és a természeti környezet fenntarthatóságával kapcsolatos kérdésekben, fejlődtek az életviteli készségeik. A középiskolában a tanulók erre az alapra építve kezdik meg a biológia tanulását. A felnőttek középiskolája 9-12. osztályának feladata, hogy erre a tudásra építve, esetlegesen azt kiegészítve, megadja azt a természettudományos alpműveltséget, amely segít a középfokra alapozott szakképzés, a felsőfokú továbbtanulás, a munkaerőpiacon történő előnyösebb elhelyezkedés biztosításában. Alapvető biológiai és természettudományos ismeretek megszerzésével a tanuló kevésbé lesz kiszolgáltatott az álhíreknek és a hétköznapi tudatosabb életvitelt folytathat.

A témakörök úgy lettek kialakítva, hogy a mindenki által megszerezhető és a mindennapi életben alkalmazható tudás és képességek legyenek a középpontban. Ebben a szemléletben törekszenek a műveltség elvontabb elméleti és konkrétabb gyakorlati szintjeinek egyensúlyára. A párhuzamosan folyó műveltségépítés és szaktudásbővítés szükségessé teszi, hogy az alkalmazott tanulási módszerek igazodjanak a tanulók eltérő tanulási céljaihoz és képességeihez, felébresztve és fenntartva az élő természet gazdagságára és szépségére való rácsodálkozást, valamint a természet épsége iránt érzett felelősséget.

A biológia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A biológiai megfigyelések alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát, míg a tudás alkalmazhatóságának tapasztalata az önirányító tanulás képességét erősíti. Tantárgyhoz kapcsolódó, napról napra frissülő információk keresése, az ezekre a forrásokra épített tanulás fejleszti az önálló tanulás képességét.

A kommunikációs kompetenciák: A természet megfigyelése és a tapasztalatok egymással történő megosztása a tanórákon (és az iskolán kívüli kapcsolatokban) vagy a csoportban végzett feladatmegoldás során fejleszti a tanulók együttműködési készségeit. A kontakt órákon lehetőségük nyílik építő jellegű párbeszédre, az emberi kapcsolatok kommunikáción keresztül történő alakítására. Az élő rendszerek és életjelenségek ábrák, képek, mozgóképek formájában is vizsgálhatók, ez fejleszti a képzeletet, a képek és a nyelvi kifejezésmódok közötti átalakítás képességét. A csoportos, interaktív tanulási helyzetek a vélemények felszínre hozását, a tudás közös építését és megosztását segítik.

A digitális kompetenciák: A közvetlen tapasztalatszerzés mellett a tanuló digitális forrásokból szerezhet információkat a természeti környezetéről. Megfelelő tanári támogatással a tanuló maga is alkotóvá válhat, személyre szabott digitális tananyagokat hozhat létre, az online térben eredményeit megoszthatja társaival. Az a adatok feldolgozása, értelmezése során építhetünk az eddig megtanult ismeretekre, de figyelni kell arra, hogy a különböző előzetes tudással rendelkező tanulókat közös szintre fejlesszük.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A biológiai vizsgálatok során a tanuló alkalmazza az analitikus és a szintetizáló gondolkodás műveleteit, összehasonlítja a különféle állapotokat és következtet a változások, folyamatok és egyensúlyok kialakulására. A megismert biológiai elméletek alkalmazása többféle kontextusban, pl. a fenntarthatóság, a biotechnológia

vagy az egészség összefüggésében, deduktív gondolkodás útján történhet. Az élet egymásra épülő szerveződési szintjeinek megértése rendszerszintű, komplex gondolkodást igényel. A kompetenciák fejlesztésének célja tehát, hogy az iskolai és az iskolán kívüli világban a (felnőtt) tanulók a tanult ismeretek szintetizálásával és gyakorlati alkalmazásával képesek legyenek megoldani minden olyan feladatot, amely hozzájárulhat a sikeres életpálya megvalósításához. Emellett a célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszert alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos és műszaki műveltségét és érdeklődését s végül segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Az ember biológiai és társadalmi lény, a biológia tanulása hozzásegít e kettősség tudatos szemléletéhez. A tanuló felismeri az öröklött és a szerzett tulajdonságaiban rejlő lehetőségeit, a testi és szellemi képességek kibontakoztatásának személyes felelősségét. Az önismeret fejlesztését szolgálják az interaktív, csoportos tanulási formák, melyek révén tapasztalatot szerez a csoporttagokkal (családtagokkal, barátokkal, munkatársakkal) tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az élő természeti környezetből érkező érzelmi hatások befogadása. Ezek kreatív alkotásokban történő kifejezése segíti, hogy erősödjön a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkájára vonatkozó igényességhez, saját (és családja) életvitelének aktív alakításához, fejlesztéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A mezőgazdaság, az élelmiszeripar, az orvostudomány és a gyógyszeripar a folyamatos innovációra épül, az erre való felkészítés a biológia tanulásának is feladata. Ezen kívül az alapvető természettudományos ismeretek segítik a mérlegelő munkavállalói attitűd kialakulását is, melynek birtokában tudatosabb döntéseket képes hozni.

9-10. ÉVFOLYAM

A kerettanterv bevezető témaköre a tudomány működéséről, a tudásunk eredetéről szól. A biológia tudományának fejlődése, a jelenkori alkalmazások áttekintése mellett ebben kap helyet a vizsgálati módszerek áttekintése és a természettudományos gondolkodás módszereinek megismerése. A további témakörök a tanulási céloknak megfelelően három fő tartalmi területre oszthatók. Az első témakörök a tanulók általános biológiai szemléletét hivatottak fejleszteni, fő kérdésként állítva eléjük az élet mibenlétét, amelyre több szempontú megközelítésekkel igyekszik választ adni. A tanulók áttekintik az élet keletkezésére és fejlődésére vonatkozó elméleteket, fejlesztik a tudományos tényekre alapozott érvelés és a mérlegelő gondolkodás készségeit. Részletesen megismerkednek az élet alapvető egységeként működő sejt felépítésével és működésével, majd ezt összekötik a magasabb szerveződési szintekkel. Vizsgálati szempontként állítják az energia biológiai rendszerekben történő áramlását, rávilágítanak az életfolyamatok energetikai összefüggéseire. Az életközösségekben zajló energiaforgalom elemzésével is megérthetik a növény- és állatvilág, valamint a lebontó szervezetek egymásrautaltságát. A második tartalmi terület célja az emberi szervezetről eddig szerzett tudás elmélyítése és az életkori sajátosságoknak megfelelő egészségműveltség építése. Ebben több olyan elem is található, amely a mindennapi élet egészséggel és betegséggel kapcsolatos kérdéseiben segíti a tanulókat. Ilyen például az egészségügyi rendszer áttekintése, valamint az elsősegélynyújtás képességének fejlesztése. A harmadik tematikai egység a környezettel és fenntarthatósággal kapcsolatos témaköröket foglalja magában. A tanulók forrásokat kereshetnek és elemezhetnek a különféle szintű ökológiai rendszerekkel kapcsolatban. Ez a tanulási folyamat nem csak az ismeretek bővítését célozza, hasonlóan fontos a természettel kapcsolatos érzelmi nevelés és attitűdformálás is. A Kárpát-medence élő természeti értékeinek

áttekintése mellett a Föld bioszférájának állapotát is vizsgálják a tanulók. Ehhez felhasználják a korábban szerzett alapismereteiket, a földtörténeti múlt adatait és jelenkori eseteket, valamint megismerik az előrejelzést adó modellek működését is.

Óraterv a biológia tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	1	1	-	--
Éves óraszám esti	36	36	-	-
Heti óraszám levelező	0,5	0,5	-	-
Éves óraszám levelező	18	18	-	-

A 9. évfolyamon a Biológia tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 36 óra, heti 1 óra

Levelező munkarend szerint 18 óra, heti 0,5 óra

A témakörök áttekintő táblázata :

<i>Témakör neve</i>	<i>Javasolt óraszám esti</i>	<i>Javasolt óraszám levelező</i>
A biológia tudománya	1	1
Az élővilág egysége, a felépítés és működés alapelvei	3	1
A sejt és a genom szerveződése és működése	4	2
Sejtek és szövetek	4	2
Élet és energia	4	2
Az élet eredete és feltételei	2	1
A változékonyság molekuláris alapjai	5	2
Egyedszintű öröklődés	5	3
A biológiai evolúció	5	2
Szabadon tervezhető óra	3	2
<i>Összes óraszám:</i>	<i>36</i>	<i>18</i>

9. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	A BIOLÓGIA TUDOMÁNYA	ESTI: 1 ÓRA LEVELEZŐ: 1 ÓRA
Fejlesztési feladatok	A biológiai kutatások alapvető céljainak, világképünket és mindennapi életünket alakító eredményeinek tudománytörténeti példákkal való bemutatása Tényekre alapozott, koherens érvelés, véleményalkotás és mások meghallgatásának képessége A népszerűsítő és a tudományos igényű információs forrásokról való tájékozottság, az álhírek, áltudományos közlések felismerése, velük szemben tényekre alapozott mérlegelő érvelés.	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi.	
Fogalmak		Tevékenységek
hipotézis, kísérlet, rendszerbiológia, molekuláris biológia, biotechnológia, bioetika, bioinformatika		– A tudományos gondolkodás műveleteinek tudatos alkalmazása konkrét példán és/vagy egy tudós munkásságának bemutatásán keresztül – Egy-egy tudós megismerésével kerekasztal-beszélgetés egy tudományos problémáról – Bionikai alkalmazások példáinak keresése, kiselőadás, házi dolgozat készítése (pl. strukturális bionika, szenzorbionika) – Természettudományos ismeretterjesztő folyóiratok cikkeinek feldolgozása, kivonat, reflexió írása

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a biológiai kutatások alapvető céljait, legfontosabb területeit, értékeli az élet megértésében, az élővilág megismerésében és megóvásában játszott szerepét;
ismeri a tudományos és áltudományos közlések lényegi jellemzőit, ezek megkülönböztetésének képességét életvitelének alakításában is alkalmazza.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ ÉLŐVILÁG EGYSÉGE, A FELÉPÍTÉS ÉS MŰKÖDÉS ALAPELVEI	ESTI: 3 ÓRA LEVELEZŐ: 1 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– Az energiáról meglévő tanulói tudás felszínre hozása, az energiafajták és átalakítási módok áttekintése példák alapján, a fény, a kémiai és a biológiai energia összefüggésbe hozása, az élet szénalapúsága – A víznek az élet szempontjából kitüntetett szerepe melletti érvelés – A makromolekulák és monomerjeik felépítése és funkciója közötti kapcsolatok sokoldalú elemzése	

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	– biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi; – értékeli és példákkal igazolja a különféle szintű biológiai szabályozás szerepét az élő rendszerek normál működési állapotának fenntartásában;
Fogalmak	Tevékenységek
rendszer, egymásba épülés, biológiai energia és ATP, biogén elem, víz, makromolekulák, enzimek	– A fehérjék szerkezetét befolyásoló tényezők vizsgálata (pl. tojásfehérje-oldattal) – Diffúzióval és ozmózissal kapcsolatos kísérletek elvégzése és/vagy értelmezése – Programvezérelt, automatizált technológiai rendszerek (pl. klíma, mosógép, ABS fékrendszer stb.) keresése és elemzése, összehasonlítása az élő rendszerek valamely részműködésével, a szabályozás és vezérlés közötti különbségek megbeszélése

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a szerveződési szintek atomoktól a bioszféráig való egymásba épülését
- tényekkel bizonyítja az élőlények elemi összetételének hasonlóságát, a biogén elemek, a víz, az ATP és a makromolekulák élő szervezetekben betöltött alapvető szerepét

TEMATIKAI EGYSÉG	A SEJT ÉS A GENOM SZERVEZŐDÉSE ÉS MŰKÖDÉSE	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A vírusok felépítése, szaporodása és a megbetegedések közötti összefüggések felismerése egy konkrét betegség (pl. influenza) kapcsán, a betegségek megelőzési és gyógyítási lehetőségeinek számbavétele, tévképzetek eloszlata A főbb sejtalkotók mikroszkópos képének tanulmányozása, felépítésük egyszerű lerajzolása és működésük bemutatása, a működések összekapcsolása a szervezetszintű folyamatokkal A génműködés alapelveinek megértése Az összejt és a differenciált sejt összehasonlítása génaktivitás alapján, a különbség felismerése összejt és daganatsejt között	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	– érti a biológia molekuláris szintű vizsgálati módszereinek elméleti alapjait és felhasználási lehetőségeit, ezek eredményeit konkrét kísérleti leírásokban értelmezi; – ismeri a bioinformatika fogalmát, érti a felhasználási lehetőségeit – értékeli és példákkal igazolja a különféle szintű biológiai szabályozás szerepét az élő rendszerek normál működési állapotának fenntartásában.	
Fogalmak	Tevékenységek	
vírus, baktérium, gén, kromoszóma, fehérjeszintézis, sejtosztódás, összejt, differenciált sejt, daganatképződés, rák, GMO	– Baktériumok izolálása táptalajra a környezetből és emberi bőrről, a tenyészet inkubálása, telepek morfológiai vizsgálata – Kromoszóma felépítésének modellezése – A géntechnológiai eljárások néhány bioetikai kérdésének megvitatása	

	– A daganatos betegségekről szóló hiteles webes tájékoztató oldalak információinak értelmezése – Kiselőadás védőoltásokról, vírus és baktérium okozta betegségekről, a mikroszkóp felfedezésének és alkalmazásának történetéről, egy-egy meghatározó kutató munkásságáról – Fertőtlenítési és sterilizálási eljárások korszerű eljárásainak megismerése, Semmelweis Ignác munkásságának rövid megismerése (kiselőadás, kisfilm stb. formájában)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ábrák, animációk alapján értelmezi és biológiai tényekkel alátámasztja, hogy a vírusok az élő és élettelen határán állnak;
- tényekkel igazolja a baktériumok anyagcseréjének sokfélesége, gyors szaporodása és alkalmazkodóképessége közötti összefüggést;
- felismeri az összetett sejtípus mikroszkóppal megfigyelhető sejtalkotóit
- ismeri az örökítőanyag fogalmát, képek, animációk alapján értelmezi a sejtekben zajló biológiai információ tárolásának folyamatát;
- ismeri az összejt fogalmát, különféle típusait, jellemzőit, különbséget tesz összejt és daganatsejt között;
- felismeri az összefüggést a rák kialakulása és a sejtciklus zavarai között, megérti, hogy mit tesz a sejt és a szervezet a daganatok kialakulásának megelőzéséért.

TEMATIKAI EGYSÉG	SEJTEK ÉS SZÖVETEK	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A többsejtű életforma alapvető jellemzőinek azonosítása, az ebben rejlő (evolúciós) előnyök felismerése, megfogalmazása A növényi szövetek alaptípusainak megkülönböztetése, a sejtani jellemzők és a szövettípus biológiai funkciója közötti összefüggés érvekkel való bizonyítása A zárvatermő növények szerveinek ismerete, a gyökér, a szár a levél és a virág jellegzetes szöveti felépítésének azonosítása Az emberi szövetek alaptípusainak (hám-, kötő- és támasztó-, izom-, ideg-) jellemzése a felépítés és működés kapcsolatba hozásával, néhány fontosabb altípus elkülönítése A gyógyászatban alkalmazott diagnosztikus szövettani vizsgálatok céljának, egy-egy módszerének ismerete, a daganatos betegségek felismerésében játszott szerepének értékelése	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	felismeri a szerveződési szintek atomoktól a bioszféráig való egymásba épülését, tudja a biológiai problémákat és magyarázatokat a megfelelő szinttel összefüggésben értelmezni; tájékozódik a biotechnológia és a bioetika kérdéseiben, ezekről folyó vitákban tudományosan megalapozott érveket alkot.	
Fogalmak	Tevékenységek	
osztódó és állandósult (növényi) szövetek, összejt, daganatsejt, hám-, kötő- és támasztó-, izom-, idegszövet	– Növénytani szervpreparátumok főbb szövettípusainak tanulmányozása, jellemzése	

	– Állati szövetek mikroszkópos vizsgálata, rajzolás és fotózás mobiltelefonnal – Daganatos elváltozásokról, diagnosztikáról, kezelésről kiselőadás, csoportmunka

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ábrán vagy fotón felismeri és jellemzi a főbb állati és növényi szövettípusokat, elemzi, hogy milyen funkciók hatékony elvégzésére specializálódtak.

TEMATIKAI EGYSÉG	ÉLET ÉS ENERGIA	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A fotoszintézis biológiai szerepének érvekkel való igazolása, a folyamat alapegyenletének ismerete Az erjesztés és a sejtlégzés megkülönböztetése, az erjesztés biológiai előfordulásának és technológiai alkalmazásának ismerete, példákkal való igazolása A sejtlégzés biológiai szerepének érvekkel való igazolása, a folyamat alapegyenletének ismerete Az életközösségek anyag- és energiaforgalmának megértése, a szénkörforgás diagramon való ábrázolása, a sejtszintű folyamatokkal való kapcsolatba hozása	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	érti az ökológiai rendszerek működése (anyagkörforgás, energiaáramlás) és a biológiai sokféleség közötti kapcsolatot, konkrét életközösségek vizsgálata alapján táplálkozási piramist, hálózatot elemez; egyéni és másokkal együttműködve célszerűen és biztonságosan alkalmaz biológiai vizsgálati módszereket	
Fogalmak	Tevékenységek	
anyagcsere, biológiai energia és ATP, fotoszintézis, erjedés, sejtlégzés, aerob és anaerob folyamat, szénkörforgás	– A szén-dioxid-mennyiség fotoszintézis intenzitására gyakorolt hatásának kísérleti vizsgálata – A fotoszintézis során keletkező oxigén kimutatása – Csírázás, illetve emberi légzés során keletkező szén-dioxid kimutatása meszes vízzel – Élesztőgombák alkoholos erjesztésének környezeti tényezőit vizsgáló kísérletek elvégzése – Anyagcseretípusok vizsgálata hétköznapi példákon keresztül (baktériumok szerepe az élelmiszeriparban, mezőgazdaságban stb.)	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri és példákkal bizonyítja az élőlények szén- és energiaforrásainak különféle lehetőségeit, az anyagcseretípusok közötti különbséget;

érti a növények és állatok közötti ökológiai szintű kapcsolatot, a termelő és fogyasztó szervezetek közötti anyagforgalmat

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ ÉLET EREDETE ÉS FELTÉTELEI	ESTI: 2 ÓRA LEVELEZŐ: 1 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az élő állapot és kialakulásának magyarázása életkritériumok, a baktériumok sejtszerkezete alapján A Naprendszeren belüli és azon kívüli élet kutatási céljának, feltételezéseinek és eddigi eredményeinek ismerete	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi; ki tudja fejteni, hogy a sejt az élő szervezetek szerkezeti és működési egysége.	
Fogalmak		Tevékenységek
őslélgör, ősóceán, kékoszár, UV-sugárzás és ózonpajzs, földön kívüli életlehetőségek		– Az élet kialakulására vonatkozó néhány elmélet összevetése vita során, önálló (tudományos érvekkel alátámasztott) vélemény megfogalmazása – A sejtek kialakulása az ősóceánban – videó megtekintése, közös értelmezés – A földön kívüli élet kutatásáról szóló információk keresése, a célok, módszerek és eddigi eredmények összefoglalása (pl. üstökösszondák, Mars-kutatás, exobolygók felfedezése)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a földi élet keletkezését biológiai kísérletek és elméletek alapján magyarázza, erről megfogalmazza személyes véleményét is;

biológiai és csillagászati tények alapján mérlegeli a földön kívüli élet valószínűsíthető feltételeit és lehetőségeit.

TEMATIKAI EGYSÉG	A VÁLTOZÉKONYSÁG MOLEKULÁRIS ALAPJAI	ESTI: 5 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A mutációk és a betegségek (anyagcsere-zavarok, daganatos betegségek) összefüggéseinek felismerése, konkrét példa elemzése A szerzett tulajdonságok örökölhetősége: az életmóddal (táplálkozás, mozgás, dohányzás) és más környezeti hatásokkal (pl. stressz) módosítható genetikai információ (pl. miért nem mindegy, hogy valamely tulajdonság az apai vagy anyai gén által kódolt) A géntechnológiák céljának és eljárásainak megismerése, a rekombináns DNS, a génszerkesztés, a klónozás biológiai alapjainak és gyakorlati felhasználásának (pl. igazságügyi orvostani és diagnosztikai vizsgálatok) bemutatása	

	A géntechnológia orvostudományban, gyógyszeriparban, növénytermesztésben, állattenyésztésben, élelmiszeriparban való alkalmazásának példákkal történő bemutatása (humán genom projekt, génterápia, genetikailag megváltoztatott élőlények) A bioetika kialakulására vezető okok és a főbb alkalmazási területek áttekintése, bioetika alapelvein alapuló érvelés (pl. a genetikai kutatások előnyei és kockázatai, az állatkísérletek kérdései, transzplantáció és biorobotika, a jövőbeli hatások előrejelzése)
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	érti a biológia molekuláris szintű vizsgálati módszereinek elméleti alapjait és felhasználási lehetőségeit ismeri a bioinformatika fogalmát, érti a felhasználási lehetőségeit megérti a különféle biotechnológiai eljárások célját és módszertani alapjait, a róluk folyó vitában több szempontú, tudományos tényekre alapozott véleményt formál; tájékozódik a biotechnológia és a bioetika kérdéseiben, ezekről folyó vitákban tudományosan megalapozott érveket alkot.
Fogalmak	Tevékenységek
mutáció, mutagén, géntechnológia, klónozás, génszerkesztés, génmódosítás, géndiagnosztika, bioetika	– A növényi géntechnológia néhány ismert alkalmazási példájának (pl. Bt-toxin bevitel, aranyrizs, érésgátlás, stressztűrő fajták stb.) bemutatása, az előnyök és kockázatok mérlegelő elemzése – A génmódosított haszonnövényekkel és állatokkal kapcsolatos érvelés

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az örökítőanyag felépítéséről és működéséről alkotott tudását összefüggésbe hozza a géntechnológia, a génszerkesztés céljával és módszertani alapjaival, tényekre alapozottan, mérlegelő szemlélettel elemzi a genetikai módosítások vélt vagy valós előnyeit és kockázatait;

felismeri a kapcsolatot az életmód és a gének kifejeződése között, érti, hogy a sejt és az egész szervezet jellemzőinek kialakításában és fenntartásában kiemelt szerepe van a környezet általi génaktivitás-változásoknak.

TEMATIKAI EGYSÉG	EGYEDSZINTŰ ÖRÖKLŐDÉS	ESTI: 5 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A gének, a DNS és a kromoszómák (testi és ivari) kapcsolatának megértése, a gének és a tulajdonságok kapcsolatának sokoldalú elemzése A környezet fenotípusra gyakorolt hatásának megértése, példákkal való igazolása A genom és a fenom kapcsolata A fenotípus-elemzésben rejlő lehetőségek feltérképezése (miért és hogyan idéz elő elváltozásokat a genetikai és a környezeti tényezők egymásra hatása) Az egyénre szabott gyógyítási lehetőségek céljának, jelenlegi alkalmazásainak és jövőbeli lehetőségeinek megismerése, értékelése	

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi; értékeli és példákkal igazolja a különféle szintű biológiai szabályozások szerepét az élő rendszerek normál működési állapotának fenntartásában;
Fogalmak	Tevékenységek
gén, allél, genotípus, fenotípus, családfa, genom, fenom	– Genetikai tanácsadási szituációk, esetleírások, családfák értelmezése humán genetikai betegségek/jellegek esetében – Tanulóknak szóló, genetikával foglalkozó online oldalak animációinak, ábraanyagának áttekintése, a leírtak, látottak értelmezése – Humán genetikai vizsgálatokat (tesztelést) leíró és magyarázó weboldalak felkeresése, az olvasottak értelmezése – Véletlenszerű genetikai változást (sodródást) bemutató szimulációk játékok tanulmányozása (tervezése), következtetések levonása

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

érti az örökítőanyagban tárolt információ és a kifejeződő tulajdonságok közötti összefüggést, megkülönbözteti a genotípust és a fenotípust, a fenom-genom összefüggéseket konkrét esetek magyarázatában alkalmazza;

megérti a genetikai információ nemzedékek közötti átadásának törvényszerűségeit, ezeket konkrét esetek elemzésében alkalmazza.

TEMATIKAI EGYSÉG	A BIOLÓGIAI EVOLÚCIÓ	ESTI: 5 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A genotípus és a fenotípus kapcsolata bonyolultságának (ritkán egyszerű 1:1 leképezésű) megértése A fajok viszonylagos genetikai állandóságának magyarázása animációk segítségével Az evolúciós változások egyszerű modelljében a változatosság eredetének (mutáció, rekombináció) és terjedésének (szelekció, sodródás, génáramlás) felismerése példák alapján, a folyamatok adaptív, nem adaptív jellegének ismertetése Annak megértése, hogy az evolúció általános rendezőelv a természettudományokban Az evolúció lehetséges mechanizmusainak (pl. mutáció – szelekció és együttműködés – szelekció) bemutatása, a vitatott kérdések elemzése esettanulmányok alapján (pl. kihálási hullámok, emergencia, hiányzó láncszemek problémája) Példák bemutatása internetes források segítségével: hogyan befolyásolta az ember eddig is az evolúciót (mesterséges szelekció, fajtanemesítés, géntechnológia), ezek előnyeinek és esetleges hátrányainak értékelése	

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát; ismeri a tudományos és áltudományos közlések lényegi jellemzőit, ezek megkülönböztetésének képességét életvitelének alakításában is alkalmazza; érti és elfogadja, hogy a mai emberek egy fajhoz tartoznak, és a kialakult nagyraszok értékükben nem különböznek, biológiai és kulturális örökségük az emberiség közös kincse;
Fogalmak	Tevékenységek
evolúció, mutáció, szelekció, természetes és mesterséges szelekció, törzsfá	– Különböző fajok (pl. nyírfaaraszoló) fenotípusos variabilitásának összehasonlítása, adatok gyűjtése, grafikonon történő megjelenítése és elemzése – Önállóan gyűjtött példák bemutatása a mesterséges szelekció folyamatáról (pl. egy faj házasítása, kutyaajták kialakítása stb.), összehasonlítása a természetes szelekció folyamatával – A fajképződés különféle folyamatait (pl. földrajzi izoláció, adaptív radiáció) konkrét példák alapján elemző feladatok gyakorlása

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

morfológiai, molekuláris biológiai adatok alapján egyszerű származástani kapcsolatokat elemez, törzsfát készít;

ismeri az evolúció befolyásolásának lehetséges módjait (például mesterséges szelekció, fajtanemesítés, géntechnológia), értékeli ezek előnyeit és esetleges hátrányait.

A 10. évfolyamon a Biológia tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 36 óra, heti 1 óra

Levelező munkarend szerint 18 óra, heti 0,5 óra

A témakörök áttekintő táblázata :

Témakör neve	Javasolt óraszám esti	Javasolt óraszám levelező
Az emberi szervezet felépítése és működése		
I. Testkép, testalkat, mozgásképesség	3	1
II. Anyagforgalom	5	2
III. Érzékelés, szabályozás	6	3
Az emberi nemek és a szaporodás biológiai alapjai	3	2
A viselkedés biológiai alapjai, a lelki egyensúly és a testi állapot összefüggése	4	2
Az egészségügyi rendszer, elsősegélynyújtás	4	2
Az élőhelyek jellemzői, alkalmazkodás, az életközösségek biológiai sokfélesége	4	2
A Föld és a Kárpát-medence értékei	2	1
Ember és bioszféra – fenntarthatóság	3	2
Szabadon tervezhető	2	1
Összes óraszám:	36	18

10. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ EMBERI SZERVEZET FELÉPÍTÉSE ÉS MŰKÖDÉSE I. TESTKÉP, TESTALKAT, MOZGÁSKÉPESSÉG	ESTI:3 ÓRA LEVELEZŐ: 1 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az emberi szervek helymeghatározása A bőr három fő rétegének megismerése és a rétegek funkcióinak elemzése, egészségügyi vonatkozások Az ember helyváltoztató mozgását lehetővé tevő belső váz és az erre felépülő vázizomzat együttes működésének értelmezése modellek, animációk, képek alapján Az emberi csontváz három fő táján (fej, törzs, végtagok) elhelyezkedő csontok, a végtagok főbb izmainak megismerése, az anatómiai és élettani kapcsolatok elemzése, egészségügyi vonatkozások A csontok, izmok együttműködésének értelmezése	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a	a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát;	

nevelési-oktatási szakasz végére:	megérti a környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggéseket, azonosítja az ember egészségét veszélyeztető tényezőket, felismeri a megelőzés lehetőségeit, érvényesíti az elővigyázatosság elvét.
Fogalmak	Tevékenységek
bőr, bőrszín, bőrvizsgálat, fejtő, törzsváz, végtagváz, hajlító- és feszítőizom, záróizmok, mimikai izmok, ízület, sportsérülések	– Az emberré válás folyamatát bemutató filmek, animációk megtekintése és elemzése – Az emberi bőr felépítését bemutató ábrák, makettek vizsgálata – A bőrre kerülő krémek, tisztálkodószerek összetételének elemzése, következtetések levonása – Az emberi csontváz makettjének vizsgálata, a testtájak fő csontjainak és a kapcsolódás módjainak azonosítása – Különböző ízület típusok mechanikai modellezése – Izmok eredésének, tapadásának, a hajlító- és feszítőizmok mechanikai modellezése, makettek készítése – Néhány jellegzetes sportmozgás (pl. futás, ugrás, dobás) mozgásszervi alapjainak megbeszélése, a sportsérülések elkerülési lehetőségeinek megbeszélése, ellátásuk gyakorlati bemutatása

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

kiegyensúlyozott saját testképpel rendelkezik, amely figyelembe veszi az egyéni adottságokat, a nem és a korosztály fejlődési jellegzetességeit, valamint ezek sokféleségét;

az emberi test kültakarójának, váz- és izomrendszerének elemzése alapján magyarázza az ember testképének, testalkatának és mozgásképességének biológiai alapjait; értékeli a rendszeres testmozgás szerepét egészségének megőrzésében.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ EMBERI SZERVEZET FELÉPÍTÉSE ÉS MŰKÖDÉSE II. ANYAGFORGALOM	ESTI: 5 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az emberi tápcsatorna szakaszainak és azok felépítésének elemzése, a fontosabb élettani funkciók vizsgálata és összehasonlítása Az emberi táplálkozás mennyiségi és minőségi kritériumainak elemzése, az egészséges táplálkozás alapelveinek megismerése, az alkalmazás képességének fejlesztése Az emberi légzőszervrendszer felépítésének és működésének vizsgálata A légúti fertőzések típusainak és tüneteinek ismerete, a légszennyező anyagok egészségkárosító hatásainak elemzése Az emberi keringési rendszer felépítése és működésének vizsgálata, a gyakoribb betegségeinek elemzése Az emberi kiválasztó szervrendszer felépítése és feladata, a húgyúti fertőzések tüneteinek ismerete, a művesekezelés elvének és alkalmazási módjának megismerése	

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát; megérti a környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggéseket, azonosítja az ember egészségét veszélyeztető tényezőket, felismeri a megelőzés lehetőségeit, érvényesíti az elővigyázatosság elvét; a szervrendszerek felépítésének és működésének elemzése alapján magyarázza az emberi szervezet anyagforgalmi, energetikai és információs működésének biológiai alapjait.
Fogalmak	Tevékenységek
bélcsatorna, légutak, légzőmozgások, légszennyezés, szív, keringési rendszer, vér, magas vérnyomás betegség, infarktus, agyvérzés, kiválasztó szervrendszer	– A test belső szervei elhelyezkedésének tanulmányozása emberi torzó maketten – Vércukorszint mérése, az eredmények értékelése – A keringési szervrendszer működésével összefüggő mérések (pl. vérnyomásmérés, pulzusszámmérések) elvégzése, következtetések levonása – A légzési szervrendszer működésével összefüggő megfigyelések és egyszerűbb mérések elvégzése (pl. légzésszámváltozás, kilélegzett levegő CO₂-tartalma, vitálkapacitás-mérő készítése stb.) – A dohányzás káros hatásainak megismertetése kiselőadások, tanulói prezentációk során, érveléssel a saját és mások egészségmegőrzése érdekében – Táplálkozási allergiák esetében alkalmazható étrendek készítése – Élelmiszerek só- és cukortartalmának vizsgálata – Az infarktus és az agyi keringési zavarok korai jeleinek összegyűjtése, összefoglaló esetleírások elemzése

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a táplálkozás, a légzés, a keringés és a kiválasztás szervrendszerének elemzése alapján magyarázza az emberi szervezet anyag- és energiaforgalmi működésének biológiai alapjait.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ EMBERI SZERVEZET FELÉPÍTÉSE ÉS MŰKÖDÉSE III. ÉRZÉKELÉS, SZABÁLYOZÁS	ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A bőr, a szem és a fül felépítése és érzékelő működésének vizsgálata, a leggyakoribb érzékszervi megbetegedések okainak és megelőzési lehetőségeinek áttekintése A hormonrendszer szabályozó szerepének értelmezése, az agyalapi mirigy, a mellékvese, a hasnyálmirigy és a pajzsmirigy által termelt hormonok hatásainak elemzése	

	Az ember központi és környéki idegrendszerének megismerése konkrét példákon keresztül (pl. mozgásszabályozás, vérnyomás-szabályozás, a vércukorszint és a vér ozmotikus koncentrációjának szabályozása) Az emberi immunrendszer felépítésének és működésének elemzése animációk alapján, a fertőzés, a gyulladás, az allergia kialakulására vonatkozó tudományos cikkek elemzése, a betegségek kialakulásának megelőzésére, csökkentésére irányuló egyéni cselekvési lehetőségek számbavétele
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát; a szervrendszerek felépítésének és működésének elemzése alapján magyarázza az emberi szervezet anyagforgalmi, energetikai és információs működésének biológiai alapjait.
Fogalmak	Tevékenységek
mechanikai és hőérzékelés, reflex, látás, szemhibák és -betegségek; hallás, külső, középső, belső fül; egyensúlyozás, hormon, agyalapi mirigy, hasnyálmirigy, mellékvese, pajzsmirigy, központi és környéki idegrendszer, immunrendszer, immunválasz, kórokozó, antigén, antitest, védőoltás, gyulladás, allergia, bőrflóra, fertőzés, járvány	– A közel- és távollátás modellezése lencsékkel – Vakfolt kimutatásának gyakorlása – Alapvető reflexműködéseink (pl. térdreflex, pupillareflex) vizsgálata – Kiselőadás, poszter készítése a hormonális megbetegedésekről – Az emberi immunrendszer felépítésének és működésének elemzése filmek, animációk és/vagy ábrák alapján – Kiselőadások készítése történelmi és jelenkori világjárványokról, az okok és a megelőzési, védekezési módok feltárása – Kiselőadások készítése a hazai kötelező védőoltások szerepéről és azok hiánya miatt kialakuló betegségekről

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az ideg-, hormon- és immunrendszer elemzése alapján érti az emberi szervezet szabályzó rendszerének biológiai alapjait.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ EMBERI NEMEK ÉS A SZAPORODÁS BIOLÓGIAI ALAPJAI	ESTI: 3 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A nemi jellegek és működések hormonok általi szabályozottságának megértése, a főbb hormonok és hatásaik azonosítása Az elsődleges és másodlagos nemi jellegek megismerése A női és a férfi szaporodási szervrendszer szerveinek (külső és belső nemi szervek) megismerése, a felépítés és a működés összekapcsolása A menstruációs ciklus ismerete A biztonságos nemi élet fontosságának felismerése, a nemi betegségek megelőzési módjainak megismerése, a nemi higiénia gyakorlati szempontjainak áttekintése	

	A családtervezésről meglévő előzetes tudás felszínre hozása, etikai szempontú megbeszélése A fogamzás feltételeinek, folyamatának megismerése, a terhesség kezdeti jeleinek megbeszélése, a terhességi vizsgálatok biológiai hátterének értelmezése, fogamzásgátló lehetőségek megismerése A várandósság alatti élettani, hormonális változások értelmezése és elemzése A gyermekek megfelelő testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését biztosító családi és társadalmi hatások megbeszélése A gyermekgondozás társadalmi szinten kialakult segítő szolgálatainak és egyéb formáinak áttekintése, a gyermekorvosi és a védőnői hálózat működésének megismerése A veleszületett rendellenességek biológiai hátterének értelmezése, a gyakoribb formák bemutatása, az ezzel kapcsolatos genetikai és magzati vizsgálati lehetőségek áttekintése
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát; tájékozódik a biotechnológia és a bioetika kérdéseiben, ezekről folyó vitákban tudományosan megalapozott érveket alkot.
Fogalmak	Tevékenységek
nemi jellegek, ivari őssejtek, here, hímivarsejt, tesztoszteron, petefészek, petesejt, peteérés, méh, menstruáció, magzatburok, magzat, fogamzás és fogamzásgátlás, családtervezés, progeszteron, ösztrogén, tesztoszteron, veleszületett rendellenességek, magzati szűrővizsgálatok	– Az elsődleges nemi szervek felépítését és működését bemutató ábrák, animációk elemzése – Mechanikai és hormonális fogamzásgátlás módszereinek összehasonlítása és elemzése – Terhességi szűrővizsgálatok módjainak megismerése kiselőadások formájában vagy védőnői előadás során – Családtervezési módszerek megismerése szakember előadásában és/vagy tanulói kiselőadások formájában

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a férfi és a női nemi szervek felépítését és működését, a másodlagos nemi jellegeket és azok kialakulási folyamatát, ismereteket szerez a szaporító szervrendszer egészségvédelméről;

biológiai ismereteit is figyelembe véve értékeli az emberi szexualitás párkapcsolattal és tudatos családtervezéssel összefüggő jelentőségét;

megérti a fogamzásgátlók hatékonyságáról szóló információkat, a személyre szabott, orvosi ellenőrzött fogamzásgátlás fontosságát;

ismeri a fogamzás feltételeit, a terhesség jeleit, értékeli a terhesség alatti egészséges életmód jelentőségét;

felsorolja az emberi egyedfejlődés főbb szakaszait, magyarázza, hogyan és miért változik a szervezetünk az életkor előrehaladásával, önmagát is elhelyezi ebben a rendszerben.

TEMATIKAI EGYSÉG	A VISELKEDÉS BIOLÓGIAI ALAPJAI, A LELKI EGYENSÚLY ÉS A TESTI ÁLLAPOT ÖSSZEFÜGGÉSE	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az emberi viselkedés biológiai gyökereinek és emberi sajátosságainak elemzése az állatok viselkedésével történő összehasonlítás és az evolúciós megközelítés alapján A stresszhatás mértékétől és időtartamától függő élettani, viselkedésbeli változások (vészreakció, szimpatikus túlsúly) felismerése és megkülönböztetése, a legális stresszoldás melletti érvelés A mentális egészséget is figyelembe vevő (saját, családtag, barát) egészségmegőrző program megtervezése, bemutatása, mobiltelefonos applikációk felhasználása A drogok és más függőségek okozta hatások jeleinek és mechanizmusainak értelmezése A tanulás biológiai funkcióinak bemutatása, az eltérő tanulási képesség lehetséges okainak és formáinak feltérképezése, a következmények megvitatása A függőségek összekapcsolása biológiai tényezőkkel (genetikai hajlamok, egyes agyterületek szinapszisainak megváltozása), a függőségekből eredő kockázatok, következmények felismerése esettanulmányok alapján	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát; ismeri a tudományos és áltudományos közlések lényegi jellemzőit, ezek megkülönböztetésének képességét életvitelének alakításában is alkalmazza; ismer és alkalmaz az egészségi állapot jelzésében, a betegségek felismerésében vagy egészségügyi vészhelyzetek kezelésében segítséget nyújtó mobiltelefonos applikációkat.	
Fogalmak		Tevékenységek
öröklött és tanult viselkedési elemek, stressz, gondolkodás, agykéreg, mentálhigiéné, motiváció, tanulás, emlékezés, érzelmek, drog, függőség		– Konrad Lorenz és Pavlov állatkísérleteinek bemutatása beszámolók vagy filmek alapján – Az ember öröklött és tanult viselkedési elemeit bemutató példák gyűjtése, megbeszélése – Drogok hatásmechanizmusát bemutató animációk elemzése – Esettanulmányok elemzése az eltérő tanulási képességek lehetséges okairól

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a stressz fogalmát, felismeri a tartós stressz egészségre gyakorolt káros hatásait, igyekszik azt elkerülni, csökkenteni;

ismeri a gondolkodási folyamatokat és az érzelmi és motivációs működéseket meghatározó tényezőket, értékeli az érzelmi és az értelmi fejlődés kapcsolatát;

ismeri a mentális egészség jellemzőit, megérti annak feltételeit, ezek alapján megtervezi az egészségmegőrző magatartásához szükséges életviteli elemeket;

az agy felépítése és funkciója alapján magyarázza az információk feldolgozásával, a tanulással összefüggő folyamatokat

biológiai folyamatok alapján magyarázza a függőség kialakulását, felismeri a függőségekre vezető tényezőket, ezek kockázatait és következményeit.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ EGÉSZSÉGÜGYI RENDSZER, ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az orvosi diagnosztika céljának, legfontosabb eljárásainak megismerése A betegjogi képviselői lehetőségeinek, elérhetőségének ismerete, az igénybevételel kapcsolatos tájékozottság megszerzése A gyakoribb fertőző betegségek tüneteinek felismerése, az orvoshoz fordulás szükségességének felismerése, alapszintű járványügyi ismeretek megszerzése, a népességre kiterjedő védőoltások jelentőségének értékelése A XXI. századi technológiákra alapozott megelőző jellegű egészségműveltség és -tudatosság, az önmegfigyelés, az otthoni mérések (testsúly, vérnyomás, vércukor) és mobiltelefonos applikációkon alapuló monitorozás lehetőségeinek megismerése Az elsősegélynyújtás és életmentés elemi szabályainak megismerése a berendezés nélküli alapfokú újraélesztési eljárások megismerése A vérzések leggyakoribb okainak és a vérzéscsillapítás módjainak megismerése, alkalmazásuk képességének megszerzése Az égési sérülések alapvető ellátási teendőinek megismerése Áramütést szenvedett egyén ellátásakor szükséges alapvető teendők megismerése Mérgezési tünetek megismerése és az ellátás lépéseinek gyakorlati alkalmazása Eszméletvesztést szenvedett egyén ellátási módjának megismerése	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	ismer és alkalmaz az egészségi állapot jelzésében, a betegségek felismerésében vagy egészségügyi vészhelyzetek kezelésében segítséget nyújtó mobiltelefonos applikációkat; a biológiai jelenségek vizsgálata során digitális szöveget, képet, videót keres, értelmez és felhasznál, vizsgálja azok megbízhatóságát, jogszerű és etikus felhasználhatóságát;	
Fogalmak	Tevékenységek	
laborvizsgálat, lelet, vérnyomás mérése, UH, röntgen, CT, MR, betegjogok, népbetegség, fertőzés, járvány, újraélesztés, stabil oldalfekvés, ájulás, sokkos állapot, fertőtlenítés, égési sérülés mérgezések típusai	– Az egészséges életmód fenntartását szolgáló mobilapplikációk megismerése, értelmezése, elemzése, alkalmazásuk mérlegelő megítélése – Alapvető egészségügyi mérések (vérnyomásmérés, vércukorszintmérés) elvégzése, érvelés a rendszeres vizsgálatok és a betegségmegelőzés közötti összefüggésről – Teljes laborvizsgálati lap értelmezése szakember segítségével – A szűrővizsgálatok rendszerének és szükségességének megismerése – Elsősegélynyújtást igénylő helyzetek megbeszélése, ezekkel kapcsolatos gyakorlatok elvégzése	

	– Újraélesztési protokoll gyakorlása

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az orvosi diagnosztika, a szűrővizsgálatok és védőoltások célját, lényegét, értékeli ezek szerepét a betegségek megelőzésében és a gyógyulásban;
- ismeri a leggyakoribb fertőző betegségek kiváltó okait, ismeri a fertőzések elkerülésének lehetőségeit és a járványok elleni védekezés módjait;
- ismeri a leggyakoribb népbetegségek (pl. szívinfarktus, stroke, cukorbetegség, allergia, asztma) kockázati tényezőit, felismeri ezek kezdeti tüneteit;
- korábbi elsősegélynyújtással kapcsolatos ismereteinek és készségeinek alkalmazásával képes a bekövetkezett balesetet, rosszulletet felismerni, segítséget (szükség esetén mentőt) hívni, valamint elsősegélyt nyújtani;
- szükség esetén képes a sérült vagy beteg személy ellátását a rendelkezésre álló eszközökkel (vagy eszköz nélkül) megkezdeni (sebellátás, vérzéscsillapítás, eszméletlen beteg ellátása, szabad légút biztosítása);
- szükség esetén alkalmazza a felnőtt alapszintű újraélesztés műveleteit (CPR), képes félautomata defibrillátor alkalmazására.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ ÉLŐHELYEK JELLEMZŐI, ALKALMAZKODÁS, AZ ÉLETKÖZÖSSÉGEK BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉGE	ESTI:4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az élettelen környezeti tényező fogalmának ismerete és összekapcsolása az élettani és ökológiai tűrőképességgel A környezet eltartóképességének elemzése ismeri a biológia rendszerek ciklikus és nem ciklikus változásait. (évszakok, beerdősödés...) Populációs kölcsönhatások megismerése, bemutatása konkrét példák alapján A biológiai sokféleség fogalmi értelmezése, az ökológiai stabilitás feltételeinek és jellemzőinek vizsgálata, veszélyeztető tényezők azonosítása Az élőhelyek és védett fajok megőrzése biológiai jelentőségének értékelése, az ezt támogató egyéni és társadalmi cselekvési lehetőségek áttekintése, sikeres példák gyűjtése	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	felismeri a természetes élőhelyeket veszélyeztető tényezőket, kifejti álláspontját az élőhelyvédelem szükségességéről, egyéni és társadalmi megvalósításának lehetőségeiről; érti az ökológiai rendszerek működése (anyagkörforgás, energiaáramlás) és a biológiai sokféleség közötti kapcsolatot, konkrét életközösségek vizsgálata alapján táplálkozási piramist, hálózatot elemez;	
Fogalmak		Tevékenységek
tűrőképesség, vízminőség, talajminőség, kommenzalizmus, szimbiózis, antibiózis, versengés, parazitizmus, zsákmányszerzés, ökológiai stabilitás, biológiai sokféleség, védett fajok, fajmegőrző program		– Fajok tűrőképességének grafikonokon történő összehasonlítása – A populációk közötti kölcsönhatásokat bemutató videók keresése és elemzése – Konkrét példák és megfigyelések alapján táblázatok készítése a populációk együttélésének módjairól

	– Védett fajok megismerése, esetenként azonosítása határozók és mobiltelefonos applikációk segítségével – Kiselőadások tartása kihalt fajokról, kihalásuk okairól

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

példákkal mutatja be a fontosabb hazai szárazföldi és vizes életközösségek típusait, azok jellemzőit és előfordulásait;

megismeri a populációk közötti kölcsönhatások típusait, az ezzel összefüggő etológiai jellemzőket

ismeri a levegő-, a víz- és a talajszennyezés forrásait, a szennyező anyagok típusait és példáit, konkrét esetek alapján elemzi az életközösségekre gyakorolt hatásukat;

érti a biológiai sokféleség fogalmát, értékeli a bioszféra stabilitásának megőrzésében játszott szerepét

érti az ökológiai egyensúly fogalmát, értékeli a jelentőségét, példákkal igazolja az egyensúly felborulásának lehetséges következményeit.

TEMATIKAI EGYSÉG	A FÖLD ÉS A KÁRPÁT-MEDENCE ÉRTÉKEI	ESTI:2 ÓRA LEVELEZŐ: 1 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A szárazföldi élővilág egyes kiemelt jelentőségű elemeinek, konkrét életközösségeinek és védett fajainak bemutatása, értékelése (pl. Amazonas vidéke, afrikai esőerdők és szavannák, magashegységek, füves puszták stb.) A Föld óceáni és tengeri életközösségeinek tanulmányozása, néhány kiemelt jelentőségű példa elemzése, védendő értékeik bemutatása (pl. korallszirtek) A Kárpát-medence földtani és éghajlati adottságainak és az itt folyó gazdálkodás kölcsönhatásainak elemzése A Kárpát-medence jellegzetes életközösségeinek megismerése, egy-egy endemikus, illetve reliktum faj bemutatása, jelentőségük értékelése Néhány hazai nemzeti park jellegzetes természeti adottságainak, életközösségeinek vizsgálata, jellemző növény- és állatfajainak bemutatása	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	érti az ökológiai rendszerek működése (anyagkörforgás, energiaáramlás) és a biológiai sokféleség közötti kapcsolatot, konkrét életközösségek vizsgálata alapján táplálkozási piramist, hálózatot elemez; felismeri a természetes élőhelyeket veszélyeztető tényezőket, kifejti álláspontját az élőhelyvédelem szükségességéről, egyéni és társadalmi megvalósításának lehetőségeiről;	
Fogalmak		Tevékenységek
globális átlaghőmérséklet, ártéri erdő, gyepek, endemikus fajok, reliktum fajok, szikesek, nádasok, láprét, kaszáló, nemzeti parkok		– A Kárpát-medencében található nemzeti parkok honlapjának felkeresése, a kiemelkedő értékek bemutatása – A természeti tájat, védendő értékeket bemutató művészeti alkotások (rajzok, festmények, fotók, tájleírások) gyűjtése és megbeszélése

	– Tájakat, életközösségeket és élőlényeket bemutató művészeti alkotások készítése (rajzolás, festés, fotózás, leírások, versek írása) – Projektmunka készítése: lakóhelyem környezetvédelmi problémái, természetvédelmi értékei

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

érvel a Föld mint élő bolygó egyedisége mellett, tényekre alapozottan és mérlegelve értékeli a természeti okokból és az emberi hatásokra bekövetkező változásokat; ismeri a Kárpát-medence élővilágának sajátosságait, megőrzendő értékeit, ezeket összekapcsolja a hazai nemzeti parkok tevékenységével.

TEMATIKAI EGYSÉG	EMBER ÉS BIOSZFÉRA – FENNTARTHATÓSÁG	ESTI: 3 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A fenntarthatóság fogalmának értelmezése Az élő rendszerekre gyakorolt, emberi tevékenységgel összefüggő hatások adatok alapján való azonosítása, a lehetséges következmények felismerése A fenntarthatósággal összefüggő egyéni, közösségi, nemzeti és globális szintű felelősségek és cselekvési lehetőségek elemzése, megfogalmazása A környezet- és természetvédelem törvényi szabályozásának, a nemzetközi egyezmények jelentőségének példákkal való bizonyítása Az ökológiai fenntarthatósággal összefüggő civil kezdeményezések és szervezetek tevékenységének megismerése, lehetőség szerinti segítése	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	biológiai vonatkozású adatokat elemez, megfelelő formába rendez, ábrázol, ezek alapján előrejelzéseket, következtetéseket fogalmaz meg, a már ábrázolt adatokat értelmezi; felismeri a természetes élőhelyeket veszélyeztető tényezőket, kifejti álláspontját az élőhelyvédelem szükségességéről, egyéni és társadalmi megvalósításának lehetőségeiről;	
Fogalmak		Tevékenységek
globális éghajlatváltozás, üvegházgázok, , fenntarthatóság, ökológiai gazdálkodás, biogazdálkodás, élőhely-degradáció és -védelem, invazív faj, természetvédelmi törvény		– Az üvegházhatás alapvető jelentőségének és a növekedés következményeinek megbeszélése – A Föld éghajlatában várható változások élőlényekkel, életközösségekkel való összefüggésével kapcsolatos információk keresése, összefoglalása, az éghajlatváltozást modellező szimulációk (játékprogramok) kipróbálása – Az interneten is bemutatkozó vagy a lakóhely környezetében található biogazdálkodás felkeresése, összefoglaló készítése az ott alkalmazott gazdálkodási módszerekről – Ökológiai lábnyom számítása internetes applikáció segítségével, egyéni és közösségi cselekvésre vonatkozó következtetések levonása

	– Hulladékhasznosítási és szennyvíztisztítási eljárások megbeszélése, ötletek megvitatása

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

konkrét példák alapján vizsgálja a bioszférában végbemenő folyamatokat, elemzi ezek idő- és térbeli viszonyait, azonosítja az emberi tevékenységgel való összefüggésüket;
értékeli a gazdálkodás természetes életközösségekre gyakorolt hatását,
elemzi az emberi tevékenységek élőhelyek változásához vezető hatását, ennek alapján magyarázza egyes fajok veszélyeztetettségét;
érti és elfogadja, hogy a jövőbeli folyamatokat a jelen cselekvései alakítják, tudja, hogy a folyamatok tervezése, előrejelzése számítógépes modellek alapján lehetséges;
a kutatások adatai és előrejelzései alapján értelmezi a globális éghajlatváltozás élővilágra gyakorolt helyi és bioszféra szintű következményeit;
értékeli a környezet- és természetvédelem fontosságát, megérti a nemzetközi összefogások és a hazai törekvések jelentőségét, döntései során saját személyes érdekein túl a természeti értékeket és egészségmegőrzési szempontokat is mérlegel

KÉMIA

9-10. ÉVFOLYAM (ESTI TAGOZAT) (LEVELEZŐ TAGOZAT)

A kémiai alapképesség az anyagi világ megismerésének és megértésének egyik fontos eszköze. A kémia tanulása olyan folyamat, amely – tartalmain és tevékenységein keresztül – az alapismeretek elsajátításán, illetve az alapvető logikai összefüggések felismerésén túl arra motiválja a tanulókat, hogy a napi életüket érintő kémiai problémákat kritikusan gondolják végig. Cél, hogy a tanulóknál kialakuljon az igény: kémiatudásukat az iskolai tanulmányok befejeztével is gyarapítsák. A kémiai alapképesség birtokában a tanuló érzékenyebbé válik az anyagokkal kapcsolatos természettudományos problémákra, és képes kémiai ismeretekkel kapcsolatos információk értelmezésére, érti a kémiai gondolkodásmódot és a tudományos kutatások alapvető szemléletmódját. A kémiatanulás segít, hogy a tanuló felnőttként életvezetésével, otthona és környezete állapotával kapcsolatban megalapozott döntéseket hozzon, tudatos fogyasztóvá, felelős és kritikus állampolgárrá váljon, aki tudása révén védett az áltudományos, gyakran manipulatív információkkal, illetve a téves vagy hiányos tájékoztatással szemben.

A kémiai alapképesség révén érthető és értékelhető, hogy a kémiával kapcsolatos területek (a kémiai alapkutatások, a vegyipar, a gyógyszer-, élelmiszer- és kozmetikai ipar stb.) milyen perspektívát jelentenek globális és nemzeti szinten, az egyéni életminőség változása, illetve a személyes karrier szempontjából.

Célunk és feladatunk, hogy a program végére a tanuló tudja, mivel foglalkozik a kémia tudománya, milyen kérdésekre, milyen módszerekkel keres válaszokat. Tanulmányai révén fogékonyabbá válik arra, hogy bizonyos problémák kémiai vetületeivel foglalkozzon, kritikus szemlélettel közelít az ezekkel kapcsolatos információkhoz. Pozitív környezeti attitűdjé révén aktívan gyakorolja közösségi szerepét, illetve állampolgári jogait abban, hogy kémiatudását alkalmazva felelős döntéseket hozzon. Képes rendszerszemlélettel gondolkodni kémiai problémákról, igénye van az oksági kapcsolatok feltárására, megértésére. Saját élményei vannak az anyagok megismeréséről, alkalmazza az alapvető biztonsági előírásokat és szabályokat, képes szabatosan kifejezni tapasztalatait.

A tantárgyi integrációs példák – bár nem teljes körűek –, segítik a természettudományos rendszerszemlélet kialakulását.

A kémiaoktatás a fenntarthatóságra is nevel. Általában és konkrét anyagok példáján keresztül is szembesít a természeti erőforrások véges voltával, ismereteket ad a felelős, takarékos, balesetmentes anyaghasználat és hulladékkezelés fontosságáról.

A tudománytörténeti példák arra világítanak rá, hogy egy-egy felfedezés hosszú, kitartó, következetes munka eredménye, és hogy egy-egy tudományos felismerés vagy technikai újítás az élet számos területén gyökeres változásokat, alkalmazásuk pedig közös felelősséget jelent.

Javasoljuk, hogy a kémiatanárok minél változatosabb tevékenységeket válasszanak a feldolgozandó témákhoz. Elengedhetetlen a diagnosztikus értékelés, amelyet sokféleképpen lehet kivitelezni. A fejlesztő értékelés során a tanulói csoportok egymást is megítélik (a pedagógus segítségével), illetve a tanulók önértékelésére is sor kerülhet. A folyamatorientált megközelítés különösen a vizsgálatok, csoportos tevékenységek értékelésekor lényeges. A pedagógiai értékelés nemcsak érdemjegyekkel, hanem rövid írásbeli formában, verbálisan vagy csoporton belüli egyezményes jelekkel (akár játékosan) is történhet.

A 9–10. évfolyamos kémiaoktatás célja, hogy a gimnáziumi tanulók többsége számára releváns, a mindennapi életben felmerülő problémák magyarázatán keresztül fejlessze a tanulók kémiai ismereteit, gondolkodási képességeit, valamint pozitív attitűdöt alakítson ki a tanulóknál a kémiához való viszonyukban és a kémia életünkben betöltött szerepének megítélésében. Ugyanakkor az alapvető kémiai ismeretek tárgyalása és gyakoroltatása révén megteremti az alapjait annak is, hogy az érdeklődő tanulók sikeres érettségi vizsgát tegyenek kémiából.

A gyakorlatban hasznosítható ismeretek egyrészt konkrét tárgyi ismereteket jelentenek, másrészt pedig az ismeretekből kialakuló olyan szemléletet adnak, amely a még nem ismert, új jelenségekben való eligazodásban nyújt segítséget.

A tananyag felépítése, elrendezése közelíti a tudomány logikájához, de annak mentén még a kontextus- vagy problémaközpontú feldolgozás a jellemző. Ez egyrészt megkönnyíti a jelenségek értelmezéséhez szükséges ismeretek és képességek kapcsolati rendszerének kialakulását, másrészt kellő alapot biztosít a 11. évfolyam természettudomány tantárgyhoz.

A logikai kapcsolatok feltárása lehetőséget ad az óravezetésben az aktív tanulási formák használatára is: a problémák tudatos azonosítására, információkeresésre, kísérletek tervezésére, objektív megfigyelésre, a grafikonok elemzésére, modellezésre, szimulációk használatára, következtetések levonására. A logikai kapcsolatok hangsúlyozása elsősorban a kémia és a természettudományok iránt fogékony tanulók érdeklődését tartják fenn, esetleg fokozzák is.

A humán érdeklődésű tanulók kémia iránti érdeklődését pedig csak úgy lehet felkelteni, ha folyamatosan a mindennapi életből vett példákkal, a jelenüket és a jövőjüket meghatározó kérdésekkel és problémákkal szembesítjük őket.

A középiskolai kémiatanulás hozzájárul ahhoz, hogy a fizika, kémia, biológia és földrajz tantárgyak által közvetített tartalmak egységes természettudományos műveltséggé rendeződjenek. A tananyag felépítése egyre jobban közelíti a kémia tudományának logikájához.

A kémia tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tanuló felismeri, összegyűjti, csoportosítja, rendszerezi és értékeli a hétköznapi életben, a tanulói kísérletezések során, illetve a szaknyelvi környezetben megjelenő, a kémiához kapcsolódó információkat. A rendszerezett és értékelt természettudományos információkat társaival megosztja.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló magabiztosan kommunikál írásban és szóban az anyanyelvén, ismeri és alkalmazza a legfontosabb természettudományos, különösen a kémiához kapcsolható legalapvetőbb szaknyelvi kifejezéseket. Egyszerű, a fizikai és kémiai tulajdonságokkal, a környezetvédelemmel, illetve a vegyipari tevékenységgel kapcsolatos médiatartalmakat, prezentációkat hoz létre, illetve szöveges feladatot old meg önállóan vagy csoportban dolgozva, annak érdekében, hogy általuk üzeneteket közvetítsen főként társai és korosztálya számára.

A digitális kompetenciák: A tanuló magabiztosan használja a digitális technológiát kémiai tárgyú tartalmak keresésére, értelmezésére, elemzésére, a vizsgálatait során meghatározott adatok kiértékelésére. Ismeri azokat a szempontokat, amelyek alapján kiszűrhetők és helyesen értelmezhetők az áltudományos tartalmak a világhálón. A technológia felhasználásával a tanuló különböző médiatartalmakat, prezentációkat, esetleg modelleket, animációkat készít

különböző témakörökben. A tanulás része az együttműködés és a kommunikáció, korszerű eszközökkel, felelős és etikus módon.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló a kémiai tanulmányai során gyakorlatot szerez a bizonyítékokon alapuló következtetések levonásában és az ezekre alapozott döntések meghozatalában. A kémiai tárgyú problémák megoldása során hipotézist alkot, az elvégzendő kísérleteket megtervezi, miközben fejlődik absztrakciós készsége. Az elemzés során összefüggéseket vesz észre, ok-okozati viszonyokra jön rá, ami alapján egyszerűbb általánosításokat fogalmaz meg.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A kémiatanulás alapja az egyéni és a csoportos tevékenység. A tanulási tevékenységet vagy munkavégzést érintő csoportmunka során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállal.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló a projektfeladatok megoldása során önállóan, illetve a csoporttagokkal közösen különböző médiatartalmakat, prezentációkat, rövidebb-hosszabb szöveges produktumokat hoz létre a tapasztalatok, eredmények, elemzések, illetve következtetések bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló a kémiaórai tevékenysége során elsajátít számos olyan készséget, amely alkalmassá teszi arra, hogy képes legyen a feladatkörét érintő változó szerepekhez újító módon és rugalmasan alkalmazkodni. Felismeri a hétköznapi életben előforduló, kémiai tárgyú problémákban rejlő lehetőségeket, lehetőségeihez mérten hozzájárul a problémák megoldásához, az esélyeket és alternatívákat mérlegeli. Hatékonyan kommunikál másokkal, a többség álláspontját elfogadva vagy saját álláspontját megvédve érvel, mások érveit meghallgatja, azokat elfogadja vagy cáfolja.

Óraterv a kémia tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	1	1	-	-
Éves óraszám esti	36	36	-	-
Heti óraszám levelező	0,5	0,5	-	-
Éves óraszám levelező	18	18	-	-

A 9. évfolyamon a kémia tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 36 óra, heti 1 óra

Levelező munkarend szerint 18 óra, heti 0,5 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám esti	Javasolt óraszám levelező
<i>Az anyagok szerkezete és tulajdonságai</i>	10	5
<i>Kémiai átalakulások</i>	14	7
<i>Elemek és szervesetlen vegyületeik</i>	12	6
Összes óraszám:	36	18

9. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ ANYAGOK SZERKEZETE ÉS TULAJDONSÁGAI	ESTI: 10 ÓRA LEVELEZŐ: 5 ÓRA
Előzetes tudás	Atom, atomtömeg. Bohr-modell, proton, neutron, elektron, vegyjel, periódusos rendszer, rendszám, vegyértékelektron, nemesgáz-elektronszerkezet, anyagmennyiség, moláris tömeg. Tömegszám, izotópok, radioaktivitás. Kémiai kötések. Kovalens kötés. Ion, ionos kötés. Fémes kötés. Molekula, elem, vegyület, képlet. Fémek és nemfémek, olvadáspont, forráspont. Keverékek. Oldat, „hasonló a hasonlóban oldódik jól” elv, oldatok koncentrációja, tömegszázalék. Molekulák képletei, egyszerű és összetett ionok által képzett vegyületek képletei. Halmazállapotok, halmazállapot-változások. Anyagi halmazok tulajdonságai. Fizikai és kémiai változás. Exoterm, endoterm folyamatok. Az anyagok csoportosítása. Egyszerű számítások, egyenletek.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Megfigyelési és manuális készség fejlesztése. A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése. Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása..A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása. Az analógiás gondolkodás fejlesztése. Alapvető matematikai készségek fejlesztése. Alkotás digitális eszközzel. Információkeresés digitális eszközzel. Ismeretbővítés: Az atomok és a periódusos rendszer. A kovalens kötés és a molekulák. Az atomrácsos kristályok. Az ionok, az ionkötés és az ionvegyületek. A fémes kötés és a fémek. Az anyagok csoportosítása: elemek, vegyületek és keverékek. Halmazállapotok, halmazállapot-változások	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények/ Módszertani ajánlások

Az atom felépítése. Elemi részecskék. A proton, a neutron és az elektron relatív tömege, töltése. Tömegszám. Izotópok. Bohr-féle atommodell, elektronhéjak, elektronszerkezet, vegyértékelektronok szerepe a kémiai reakciókban. Radioaktivitás (Becquerel, Curie házaspár) és alkalmazási területei (Hevesy György, Szilárd Leó, Teller Ede).	<i>Logikai térkép készítése az atomot felépítő atommagról és elektronburokról, az elemi részecskékről, valamint azok legfontosabb szerepéről, tulajdonságairól</i> <i>Magyar és/vagy idegen nyelvű mobilalkalmazások keresése és használata az atomok elektronszerkezetével kapcsolatban</i> <i>Cikkek, illetve hírek keresése a médiában a radioaktív izotópok veszélyeiről, illetve felhasználási lehetőségeiről.</i> <i>Hevesy György munkásságának bemutatása kiselőadásban</i> <i>Marie Curie munkásságának bemutatása poszteren vagy prezentáció formájában</i> <i>Bemutató készítése a radiokarbon kormeghatározásról</i>
A periódusos rendszer. Vegyjel, ismeretük. Rendszám. Relatív atomtömeg. Főbb csoportok neve, periódusszám és (fő)csoportszám jelentése a héjak és a vegyértékelektronok szempontjából. Az elemek periodikusan változó tulajdonságainak elektronszerkezeti okai, a periódusos rendszer (Mendelejev): relatív és moláris atomtömeg, rendszám = protonok száma, illetve elektronok száma; csoport = vegyértékelektronok száma; periódus = elektronhéjak száma. Nemesgáz-elektronszerkezet, elektronegativitás (EN).	<i>Bemutató készítése „Mendelejev és a periódusos rendszer” címmel</i> <i>Magyar és/vagy idegen nyelvű mobilalkalmazások keresése és használata a periódusos rendszerrel kapcsolatban</i> <i>Demonstrációs kísérletek elvégzése vagy keresése a világhálón az egy csoportban lévő elemek hasonló kémiai tulajdonságainak szemléltetésére (pl. a K és a Na, a Mg és a Ca, a Cl és a I kémiai reakcióinak összehasonlítása), a kísérletek tapasztalatainak szemléltetése.</i>
Az anyagmennyiség, a mól. (m,n, M)	<i>Egyszerű számítások elvégzése az anyagmennyiséggel kapcsolatban, pl. egy korty vagy egy csepp vízben lévő vízmolekulák hozzávetőleges számának kiszámítása, egy vascsipeszben lévő vasatomok számának kiszámítása, egy kockacukorban lévő répacukormolekulák számának kiszámítása, vagy egy adott tömegű kénkristályban található kénmolekulák számának kiszámítása.</i>
Molekulaképződés szabályai. Kovalens kötés. Kötéspolaritás, EN. Molekulák alakja: lineáris, síkháromszög, tetraéder, piramis, V-alak. Molekulák polaritása. Egyszerű molekulák szerkezeti képlete.	<i>Logikai térkép készítése a kémiai kötésekről, azok típusairól, főbb jellemzőikről, példákkal</i> <i>Egyszerű molekulák felismerése a modelljük alapján, a molekula alakjának és polaritásának meghatározása.</i> <i>Molekulamodellező alkalmazások keresése és használata.</i>
Ionok. Képződése atomokból. Ionrács. Összetett ionok képződése. Ionvegyületek fontosabb tulajdonságai.	<i>Szilárd kőszó és a sóoldat vezetőképességének vizsgálata, előzetes becslés a bekövetkező tapasztalatokkal kapcsolatban, a tapasztalatok alapján következtetések levonása.</i>

A fémes kötés. Fémek, helyük a periódusos rendszerben, tulajdonságaik. Fémrács, kapcsolat a szerkezet és a tulajdonság között.	<i>Kb. azonos vastagságú vas-, réz- és alumíniumhuzal fizikai tulajdonságainak vizsgálata, összehasonlító táblázat készítése.</i>
Másodrendű kémiai kötések. Molekulák polaritása és oldhatósági jellemzőik. Olvadás- és forráspont. Összefüggések a részecskék szerkezete és az anyagi halmazok fizikai, kémiai tulajdonsága között. Rácstípusok: atomrács, ionrács, fémrács, molekularács	<i>Molekulák csoportosítása polaritásuk, valamint a közöttük kialakuló legerősebb másodrendű kölcsönhatás alapján.</i> <i>Kísérlettervezés a „hasonló a hasonlót old” elv szemléltetésére, a vizsgálat mozgóképes dokumentálása.</i> <i>Az olvadáspont, a forráspont, valamint oldhatósági adatok elemzése, kapcsolat keresése az anyag szerkezete és tulajdonságai között.</i> <i>Különböző rácstípusú elemek és vegyületek olvadás- és forráspont adatainak digitális ábrázolása többféle módon, következtetések levonása, ábraelemzés.</i> <i>Egyszerű kísérletek molekula-, atom-, fém- és ionrácsos anyagok tulajdonságainak összehasonlítására (pl. a kén, a kvarc, a vas, illetve a nátrium-klorid összehasonlítása), a várható tapasztalatok megjóslása, majd összevetése a tényleges tapasztalatokkal, a tapasztalatok táblázatos összefoglalása.</i> <i>A pontos és részletes megfigyelés fejlesztése a kén olvasztásos kísérlete segítségével.</i>
Anyagok csoportosítása a kémiai összetétel alapján. Az anyagszempontok tulajdonságai. Elemek, vegyületek és keverékek. Oldatok. „Hasonló a hasonlóban jól oldódik” elv. Oldatok töménysége. Tömegszázalék, anyagmennyiség-koncentráció, tömegkoncentráció.	<i>Példák gyűjtése az egyes anyagszempontokra.</i> <i>Információkeresés a hidrációburokban az élő szervezetben betöltött szerepével kapcsolatban</i> <i>Animáció keresése a hidrációburok kialakulásának bemutatására.</i> <i>Az ásványvízes palackok címkéjén található koncentrációértékek értelmezése.</i> <i>Egyszerű számítási feladatok az oldatok köréből.</i>
Anyagi halmazok. A három halmazállapotba tartozó anyagok általános jellemzői. Gázok. Avogadro gáztörvénye. Halmazállapotok és változásai. Halmazállapotváltozások energiaviszonyai.	<i>Egyszerű számítások elvégzése a gázok moláris térfogatával kapcsolatban.</i> <i>Információkeresés a gázok moláris térfogatának hőmérsékletfüggésével kapcsolatban, az adatok grafikus ábrázolása.</i> <i>Oldódással, illetve halmazállapot-változással járó reakciók elvégzése részletes leírás alapján, a tapasztalatok rögzítése, a következtetések levonása.</i> <i>Kiselőadás a víz fagyása során bekövetkező térfogatnövekedésről.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>izotópok, vegyértékelektronok, anyagmennyiség, Avogadro-szám, relatív atomtömeg, moláris tömeg, elektronegativitás, elsőrendű kémiai kötés,</i>

	<i>kötéspolaritás, szerkezeti képlet, másodrendű kémiai kötés, kristályrács, ion, anyagmennyiség-koncentráció, Avogadro-törvény, moláris térfogat, amorf állapot</i>
Tantárgyi integráció:	Fizika: az anyag szerkezete, az atom felépítése, radioaktivitás, halmazállapotok és változásaik, gáztörvények, energiaváltozások. Állapotjelzők. Az anyagok fizikai tulajdonságai. Fizikai változások. Biológia: biogén elemek, radioaktív sugárzás élettani hatásai, sejtet felépítő anyagok, ionok a szervezetben Matematika: egyszerű számítások, %-számítás, számológép használata, grafikonok, diagramok készítése és elemzése Informatika/digitális kultúra: információk gyűjtése és feldolgozása, adatok ábrázolása. Prezentációk készítése. Mobil alkalmazások használata. Magyar nyelv: kommunikációs készségek fejlesztése, előadások Történelem: az emberiség fejlődése, tudományos felfedezések és történelmi események kapcsolata Tudománytörténet: felfedezések története (pl. atom szerkezete, radioaktivitás, a rádium, polónium felfedezése), magyarok a tudomány történetében (pl. Hevesy György, Szilárd Leó, Teller Ede). Marie Curie élete és munkássága. Nobel-díj.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri az atom felépítését, az elemi részecskéket, valamint azok jellemzőit, ismeri az izotópok legfontosabb tulajdonságait, érti a radioaktivitás lényegét, és példát mond a radioaktív izotópok gyakorlati felhasználására;
- ismeri az anyagmennyiség és a mól fogalmát, érti bevezetésük szükségességét, és egyszerű számításokat végez m , n és M segítségével;
- ismeri az atom elektronszerkezetének kiépülését a Bohr-féle atommodell szintjén, tisztában van a vegyértékelektronok kémiai reakciókban betöltött szerepével;
- értelmezi a periódusos rendszer fontosabb adatait (vegyjel, rendszám, relatív atomtömeg), alkalmazza a periódusszám és a (fő)csoportszám jelentését a héjak és a vegyértékelektronok szempontjából, ismeri a periódusos rendszer fontosabb csoportjainak a nevét és az azokat alkotó elemek vegyjelét;
- ismeri a molekulaképződés szabályait, ismeri az elektronegativitás fogalmát, és érti a kötéspolaritás lényegét, a kovalens kötést jellemzi száma és polaritása szerint, megalkotja egyszerű molekulák szerkezeti képletét, ismeri a legalapvetőbb molekulaalakokat (lineáris, síkháromszög, tetraéder, piramis, V-alak), valamint ezek meghatározó szerepét a molekulák polaritása szempontjából;
- meghatározza egyszerű molekulák polaritását, és ennek alapján következtet a közöttük kialakuló másodrendű kémiai kötésekre, valamint oldhatósági jellemzőikre, érti, hogy a moláris tömeg és a molekulák között fellépő másodrendű kötések minősége hogyan befolyásolja az olvadás- és forráspontot, ezeket konkrét példákkal támasztja alá;
- érti a részecske szerkezete és az anyag fizikai és kémiai tulajdonságai közötti alapvető összefüggéseket;
- ismeri az egyszerű ionok atomokból való létrejöttének módját, ezt konkrét példákkal szemlélteti, ismeri a fontosabb összetett ionok molekulákból való képződésének módját, tudja a nevüket, összegképletüket, érti egy ionvegyület képletének a megszerkesztését az azt alkotó ionok képlete alapján, érti az ionrács felépülési elvét, az ionvegyület képletének jelentését, konkrét példák segítségével jellemzi az ionvegyületek fontosabb tulajdonságait;
- ismeri a fémek helyét a periódusos rendszerben, érti a fémes kötés kialakulásának és a fémek kristályszerkezetének a lényegét, érti a kapcsolatot a fémek kristályszerkezete és fontosabb tulajdonságai között, konkrét példák segítségével (pl. Fe, Al, Cu) jellemzi a fémes tulajdonságokat, összehasonlításokat végez;
- ismeri az anyagok csoportosításának a módját a kémiai összetétel alapján, ismeri ezeknek az anyagcsoportoknak a legfontosabb közös tulajdonságait, példákat mond minden csoport képviselőire, tudja, hogy az oldatok a keverékek egy csoportja;
- érti a „hasonló a hasonlóban jól oldódik” elvet, ismeri az oldatok töménységével és az oldhatósággal kapcsolatos legfontosabb ismereteket, egyszerű számítási feladatokat old meg az oldatok köréből (tömegszázalék, anyagmennyiség-koncentráció, tömegkoncentráció);
- adott szempontok alapján összehasonlítja a három halmazállapotba (gáz, folyadék, szilárd) tartozó anyagok általános jellemzőit, ismeri Avogadro gáztörvényét, és egyszerű számításokat végez gázok térfogatával standard körülmények között, érti a halmazállapot-változások lényegét és energiaváltozását;

- egyedül vagy csoportban elvégez összetettebb, halmazállapot-változással és oldódással kapcsolatos kísérleteket, és megbecsüli azok várható eredményét.

TEMATIKAI EGYSÉG	KÉMIAI ÁTALAKULÁSOK	ESTI: 14 ÓRA LEVELEZŐ: 7 ÓRA
Előzetes tudás	Fizikai és kémiai változás, reakcióegyenlet, a tömegmegmaradás törvénye, hőleadással és hőfelvétellel járó reakciók, sav-bázis reakció, közömbösítés, só, kémhatás, pH-skála, égés, oxidáció, redukció, vasgyártás, Al-gyártás, oxidálószer, redukálószer. Áramvezetés.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása. A problémamegoldó képesség fejlesztése. Vitakészség fejlesztése. A társakkal való együttműködés fejlesztése. Az analógiás gondolkodás fejlesztése. Alkotás digitális eszközzel. Információkeresés és -megosztás digitális eszközzel. Ismeretbővítés: A kémiai reakciók általános jellemzése és csoportosítása. A reakciók egyenletének leírása képletekkel, az egyenlet értelmezése. Savak, bázisok, sav-bázis reakciók. A kémhatás és a pH. A redoxireakciók. Elektrokémiai alapismeretek.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
A kémiai reakciók általános jellemzése és csoportosítása Fizikai és kémiai változások, különbségek. A kémiai reakciók és lejátszódásuk feltételei. A katalizátorok. Kémiai reakciók csoportosítása a reagáló és képződő anyagok száma, reakció energiaváltozása, időbeli lefolyása, iránya, a reakcióban részt vevő anyagok halmazállapota szerint. A kémiai egyenlet. A kémiai egyenlet felírásának szabályai, a megmaradási törvények (tömeg, töltés), sztöchiometria. A kémiai reakciók energiaviszonyai. A termokémiai egyenlet. Reakcióhő. A reakció energiaváltozása. Energiadiagram. A termokémia főtétele. Többlépéses reakciók energiaváltozásai.		<i>A katalizátorok működésének vizsgálata, a kísérletek elvégzése leírás alapján, a tapasztalatok rögzítése, magyarázata. A katalizátorok mindennapi életben betöltött szerepének felismerése és alátámasztása példákkal, az enzimreakciók áttekintése</i> <i>Egyszerű kémcsőkísérletek elvégzése a különböző reakciótípusokra: exoterm – endoterm, sav-bázis – redoxi, gázfejlődés – csapadékképződés, pillanatreakció – időreakció</i> A reakciók egyenletének leírása képletekkel, az egyenlet értelmezése. <i>Internetes oldalak keresése és használata a tömegmegmaradás törvényének szemléltetésére. Egyszerű, életszerű, a gyakorlati szempontból is releváns sztöchiometriai feladatok megoldása a reakcióegyenlet alapján.</i> Termokémiai egyenletek felírása, értelmezése. Energiadiagramok készítése. <i>Adatok, grafikonok, leírt jelenségek tapasztalatainak értelmezése a termokémia tárgyköréből.</i>

Kémiai egyensúlyok. Egyirányú és egyensúlyra vezető kémiai reakciók. Dinamikus egyensúly. A Le Chatelier-féle legkisebb kényszer elve.	<i>Animációk és szimulációk keresése az interneten a kémiai egyensúlyok és a Le Chatelier-féle legkisebb kényszer elvének demonstrálására.</i> <i>A kémiai egyensúly szemléltetése szénsavas üdítőital segítségével.</i>
Savak, bázisok, sav-bázis reakciók. A savak és bázisok fogalma Brønsted szerint, sav-bázis párok. A savak és bázisok erőssége, értékűsége. Amfoter vegyületek. A víz sav-bázis tulajdonságai. A víz autoprotolízise és a protolízis termékei. A pH, a kémhatás. Közömbösítés. Indikátorok. Teendők sav-, illetve lúgmarás esetén.	A leggyakoribb, legismertebb savak tulajdonságainak vizsgálata egyszerű kémcsőkísérletekkel (reakció lúgokkal, fémekkel, mészkővel), tapasztalatok megfigyelése, rögzítése, magyarázata Bemutató készítése a háztartásban előforduló savakról, azok kémiai összetételéről, molekuláik szerkezetéről, felhasználási módjukról és biztonságos kezelésükről. Bemutató készítése a háztartásban előforduló lúgos kémhatású anyagokról/oldatokról, azok kémiai összetételéről, felhasználási módjukról és biztonságos kezelésükről. Hígítási sor készítése erős savból és bázisból, a pH megállapítása indikátorpapírral, a pH és az oldat oxóniumion-koncentrációja közötti kapcsolat áttekintése. Animáció keresése az egy-, illetve többértékű savak esetében a közömbösítésük során bekövetkező pH-változás szemléltetésére.
Redoxireakciók. Elektrokémiai alapismeretek. Oxidáció, redukció, redoxireakció fogalma (oxigénfelvétel és oxigénleadás; elektronátmenet) Oxidálószer, redukálószer. Elektrokémiai áramforrások. Galvánelemek. Daniell-elem. Elektrolízis, az elektrolizáló cella felépítése. Akkumulátorok.	Egyszerű redoxireakciók egyenlete. Gyakorlati példák. (Al-gyártás, galvanizálás) Egyszerű galvánelemek (pl. Daniell-elem) összeállítása, gyümölcsselemek készítése, a bennük végbemenő redoxireakciók értelmezése. Házi dolgozat vagy bemutató készítése „A gyakorlatban használt elektrokémiai áramforrások” címmel – összetétel, felépítés, működés, felhasználási területek, környezetvédelmi vonatkozások. „Tényleg 0% emisszió jellemzi az elektromos autókat?” – érvelő vita lefolytatása. Hidrogén-klorid-oldat elektrolizálására alkalmas cella összeállítása és működtetése. Elektrolizáló cella összeállítása és működtetése – hypo előállítása laboratóriumban nátrium-klorid-oldat grafit-elektrodos elektrolízisével, a hypo tulajdonságainak (kémhatás, oxidáló hatás) vizsgálata. Animáció keresése az ionvándorlás szemléltetésére. Projekt munka: „Oláh György és a direkt metanolos tüzelőanyagcella” – a működés bemutatása, előnyeinek kiemelése a környezet- és energiatermelés, valamint a fenntarthatóság szempontjából

	Érvelő beszélgetés kezdeményezése „Működhet-e vízzel egy autó?” címmel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	reakcióhő, Hess-tétel, dinamikus egyensúly, a legkisebb kényszer elve, Brönsted-féle sav-bázis elmélet, amfoter vegyület, oxidáció, redukció, redoxireakció, galvánelem, elektród, akkumulátor, elektrolízis
Tantárgyi integráció:	Fizika: termodinamika, töltések, pólusok, áramvezetés, elektrolízis. Tüzelőanyagcellák. Biológia: A víz biológiai jelentősége. A sav- és lúgmarás, elsősegély. Növényi indikátorok. Enzimek. Matematika: számítások, feladatok megoldása. Logaritmus (pH). Magyar nyelv: érvelés Informatika/digitális kultúra: információk gyűjtése és feldolgozása, adatok ábrázolása. Prezentációk készítése. Mobil alkalmazások használata. Tudománytörténet: Oláh György munkássága. Nobel-díj. Sav-bázis elméletek fejlődése. Autógyártás története, fejlődése.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti a fizikai és kémiai változások közötti különbségeket;
- ismeri a kémiai reakciók végbemenetelének feltételeit, ismeri, érti és alkalmazza a tömeg- és töltésmegmaradás törvényét a kémiai reakciókra;
- ismeri a kémiai reakciók csoportosítását többféle szempont szerint: a reagáló és a képződő anyagok száma, a reakció energiaváltozása, időbeli lefolyása, iránya, a reakcióban részt vevő anyagok halmazállapota szerint;
- konkrét reakciókat termokémiai egyenlettel is felír, érti a termokémiai egyenlet jelentését, ismeri a reakcióhő fogalmát, a reakcióhő ismeretében megadja egy reakció energiaváltozását, energiadiagramot rajzol, értelmez, ismeri a termokémia főtételét és jelentőségét a többlépéses reakciók energiaváltozásának meghatározásakor;
- érti a katalizátorok hatásának elvi alapjait;
- ismer egyirányú és egyensúlyra vezető kémiai reakciókat, érti a dinamikus egyensúly fogalmát, ismeri és alkalmazza az egyensúly eltolásának lehetőségeit Le Chatelier elve alapján;
- ismeri a fontosabb savakat, bázisokat, azok nevét, képletét, Brönsted sav-bázis elmélete alapján értelmezi a sav és bázis fogalmát, ismeri a savak és bázisok erősségének és értékűségének jelentését, konkrét példát mond ezekre a vegyületekre, érti a víz sav-bázis tulajdonságait, ismeri az autoprotolízis jelenségét és a víz autoprotolízisének a termékeit;
- konkrét példákon keresztül értelmezi a redoxireakciókat oxigénfelvétel és oxigénleadás alapján, ismeri a redoxireakciók tágabb értelmezését elektronátmenet alapján is, konkrét példákon bemutatja a redoxireakciót, eldönti egy egyszerű redoxireakció egyenlete ismeretében az elektronátadás irányát, az oxidációt és redukciót, megadja az oxidálószer és a redukálószer;
- érti az elektromos áram és a kémiai reakciók közötti összefüggéseket: a galvánelemek áramtermelésének és az elektrolízisnek a lényegét;
- tisztában van az elektrokémiai áramforrások felépítésével és működésével, ismeri a Daniell-elem felépítését és az abban végbemenő folyamatokat, az elem áramtermelését;

- ismeri az elektrolizáló cella felépítését és az elektrolízis lényegét a hidrogén-klorid-oldat grafitelektródos elektrolízise kapcsán, érti, hogy az elektromos áram kémiai reakciók végbemenetelét segíti, példát ad ezek gyakorlati felhasználására (alumíniumgyártás, galvanizálás).

TEMATIKAI EGYSÉG	ELEMEK ÉS SZERVETLEN VEGYÜLETEIK	ESTI: 12 ÓRA LEVELEZŐ: 6 ÓRA
Előzetes tudás	A periódusos rendszer. A kémiai elemek. Fizikai és kémiai tulajdonságok. Fémek, nemfémek. Fémek általános jellemzése, előállítása (Al, Fe). Ötvözetek. Fémek reakciói. Fémek redukálósora. Korrozio. Na, K. NaCl, NaOH, Na₂CO₃. Mg, Ca, vegyületeik. Al, Fe. Cu, Ag, Au. Zn, Hg A hidrogén. A nitrogén. Az oxigén. A klór. A szén. A kén. Szervetlen vegyületek: H₂O, HCl, NH₃, HNO₃, SO₂, SO₃, H₂SO₄, CO, CO₂, H₂CO₃,	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Alkotás digitális eszközökkel. Kísérletek értelmezése. Az analógiás gondolkodás fejlesztése. A rendszerezőképesség fejlesztése. A digitális kompetencia fejlesztése. Ismeretbővítés: A hidrogén. A halogének. A kalkogének. A nitrogéncsoport elemei. A szén és szervetlen vegyületei. A fémek általános jellemzése. A fémek csoportosítása és kémiai tulajdonságaik. A legfontosabb fémvegyületek tulajdonságai.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások	
Az anyagok tulajdonságai. Fémes és nemfémes tulajdonságok - fémek, nemfémes elemek. Helyük a periódusos rendszerben.	<i>Az anyagok tulajdonságainak levezetése a szerkezetből, a felhasználásuk kapcsolatba hozása a tulajdonságokkal</i> <i>Magyar és idegen nyelvű applikációk keresése és használata az anyagok tulajdonságainak megismeréséhez, a megszerzett információk mérlegelő kezelése, pontosítások elvégzése szakkönyvek, tankönyvek segítségével</i> <i>Egyszerű demonstrációs vagy tanulókísérletek elvégzése a tananyagban előkerülő nemfémes elemek és vegyületeik előállítására, tulajdonságaik bemutatására</i> <i>Összefoglaló táblázat készítése a nemfémes elemekről, hidrogénnel alkotott vegyületeikről, oxidjaikról, oxosavaikról és sóikról</i> <i>Gondosan válogatott videofilmek megtekintése alapvető, de nem minden laborban kivitelezhető kémiai kísérletekről, a pontos, precíz megfigyelések jelentőségének hangsúlyozása</i>	
A hidrogén. Helye a periódusos rendszerben. Fizikai és kémiai tulajdonságai. Vegyületei.	<i>Egyszerű tanulókísérlet a durranógáz összetételének igazolására, a kísérlet mozgóképes dokumentálása</i>	

A nitrogéncsoport elemei. Helyük a periódusos rendszerben. A nitrogén. Fizikai és kémiai tulajdonságai. Vegyületei. Az NH_3, a NO_2, a HNO_3 és tulajdonságaik.	<i>Bemutatók készítése tudománytörténeti témákban (pl. „Haber és Bosch ammóniaszintézise”)</i>
A foszfor. Fizikai és kémiai tulajdonságai. Allotróp módosulatai. A vörösfoszfor. A gyufa. A H_3PO_4 és tulajdonságai.	<i>Bemutatók készítése tudománytörténeti témákban (pl. „Irinyi János és a gyufa”)</i>
A kalkogének (oxigéncsoport) Helyük a periódusos rendszerben. Az oxigén. Fizikai és kémiai tulajdonságai. Allotróp módosulata az ózon és annak tulajdonságai. Az oxigén vegyületei és azok tulajdonságai (oxidok, a víz)	<i>Folyamatábrák készítése a nemfémes elem – nemfém-oxid – oxosav, valamint a fém elem – fém-oxid – lúg előállítási/vezetési sorokra</i>
A kén. Helye a periódusos rendszerben. Fizikai és kémiai tulajdonságai. Vegyületei. A SO_2, a H_2SO_4 és tulajdonságaik.	<i>Kiselőadások egyes nemfémes elemek és vegyületeik köznap életben betöltött szerepéről (pl. „A kén használata a borászatban”)</i>
A halogének. Helyük a periódusos rendszerben. A klór. Fizikai és kémiai tulajdonságai. Vegyületei és azok tulajdonságai (HCl, NaCl).	<i>Bemutatók készítése tudománytörténeti témákban (pl. „Semmelweis Ignác és a klórmentesítés”)</i> <i>Kiselőadások egyes nemfémes elemek és vegyületeik köznap életben betöltött szerepéről (pl. „A klór és a víztisztítás”)</i>
A fémek. Helyük a periódusos rendszerben. Általános jellemzésük. A fémrács. A fémek csoportosítása, fizikai és kémiai tulajdonságaik. Alkálifémek. Alkáliföldfémek. A nemesfémek. A fontosabb fémek (Na, K, Mg, Ca, Al, Fe, Cu, Ag, Au, Zn, Hg) fizikai és kémiai tulajdonságai. A fémek reakciókészsége, kémiai reakciói oxigénnel, vízzel, savakkal, lúgokkal. Fémek redukáló sora. A legfontosabb fémvegyületek - NaCl, Na_2CO_3, NaHCO_3, Na_3PO_4, CaCO_3, $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$, Al_2O_3, Fe_2O_3, CuSO_4 - tulajdonságai. Fémek előállítása érceikből (Al, Fe). A korrózió.	<i>A fémek legfontosabb képviselőinek csoportosítása különféle szempontok szerint (pl. helyük a periódusos rendszerben, színük, sűrűségük, korróziós hajlamuk, keménységük alapján)</i> <i>A köznap élet szempontjából legfontosabb fémek (vas, réz, alumínium, esetleg ezüst, arany) tulajdonságainak megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, a vizsgálatok jegyzőkönyves dokumentálása</i> <i>A fémek redukáló sorának felépítése egyszerű kísérletek elvégzésén keresztül – fémek reakciója oxigénnel, savakkal, vízzel, valamint más fémionok vizes oldatával</i> <i>Az alumínium, az alumínium-oxid, illetve az alumínium-hidroxid reakciójának vizsgálata savakkal és lúgokkal</i> <i>A korrózió folyamatának egyszerű kísérletes szemléltetése (pl. vashuzal nedves levegőn, alufólia higany(II)-klorid-oldatos kezelés után), információgyűjtés a korrózió elleni védekezés lehetőségeiről</i> <i>Összehasonlító táblázat készítése a tanult fémekről, fémvegyületekről, azok tulajdonságairól</i>

A szén és szervesetlen vegyületei A szén helye a periódusos rendszerben, szerkezete. A szén tulajdonságai. A gyémánt és a grafit szerkezete, tulajdonságaik. Természetes és mesterséges szenek. Aktív szén, kokszt. A szén égése, oxidjai. A CO és a CO₂. Tulajdonságaik, élettani hatásai. A szénsav és sói, a karbonátok.	<i>Kiselőadások egyes nemfémek és vegyületeik köznap életben betöltött szerepéről (pl „Az aktív szén és az adszorpció”, „A néma gyilkos – a szén-monoxid”, „Miért nevezik a szén-dioxidot mustgáznak?” címekkel)</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	durranógáz, szökőkút-kísérlet, jódtinktúra, allotróp módosulatok, szintézis, természetes és mesterséges szenek, könnyűfémek, nehézfémek, a fémek redukáló sora, korrózióvédelem
Tantárgyi integráció:	Földrajz: elemek előfordulása. Kőzetek, ásványok, ércek. A légkör. Az ózonréteg. Vízburok. Cseppkőképződés, cseppkőbarlangok. A szén keletkezése, körforgása. A szén módosulatai. Vulkánok. Fémek előfordulása. Fizika: fémek vezetése, redoxreakció. Elektrolízis. Biológia: CO, CO₂ élettani hatása. A légzés. Az égés, égési sérülések. Aktív szén. A szervezet sóháztartása. Jódtinktúra alkalmazása. Klórmérgezés. Savmarás. Matematika: egyenletrendezés Informatika/digitális kultúra: információk gyűjtése és feldolgozása, adatok ábrázolása. Prezentációk készítése. Mobil alkalmazások használata. Magyar nyelv: nyelvújítás, kémiai elemek magyar nevei; előadás, érvelés Történelem: történelmi korok eszközhasználata, fémek előállítása, megmunkálása. Tudománytörténet: törekvések a kémiai elemek rendszerezésére, az elemek felfedezése, fémek előállítása, gyufa története, Irinyi János munkássága, fullerének felfedezése. Kémiai technológia, gyártási folyamatok fejlődése.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a hidrogén, a halogének, a kalkogének, a nitrogén, a szén és fontosabb vegyületeik fizikai és kémiai sajátságait, különös tekintettel a köznap életben előforduló anyagokra;
- alkalmazza az anyagok jellemzésének szempontjait a hidrogénre, kapcsolatot teremt az anyag szerkezete és tulajdonságai között;
- ismeri a halogének képviselőit, jellemzi a klórt, ismeri a hidrogén-klorid és a nátrium-klorid tulajdonságait;
- ismeri és jellemzi az oxigént és a vizet, ismeri az ózont mint az oxigén allotróp módosulatát, ismeri mérgező hatását (szmogban) és UV-elnyelő hatását (ózonpajzsban);
- ismeri és jellemzi a ként, a kén-dioxidot és a kénsavat;
- ismeri és jellemzi a nitrogént, az ammóniát, a nitrogén-dioxidot és a salétromsavat;
- ismeri a vörösfoszfört és a foszforsavat, fontosabb tulajdonságaikat és a foszfor gyufagyártásban betöltött szerepét;
- összehasonlítja a gyémánt és a grafit szerkezetét és tulajdonságait, különbséget tesz a természetes és mesterséges szenek között, ismeri a természetes szenek felhasználását, ismeri a kokszt és az aktív szén felhasználását, példát mond a szén reakcióira (pl. égés), ismeri a

szén oxidjainak (CO , CO_2) a tulajdonságait, élettani hatását, valamint a szénsavat és sóit, a karbonátokat;

- *ismeri a fémrács szerkezetét és az ebből adódó alapvető fizikai tulajdonságokat;*
- *ismeri a fémek helyét a periódusos rendszerben, megkülönbözteti az alkálifémeket, az alkáliföldfémeket, ismeri a vas, az alumínium, a réz, valamint a nemesfémek legfontosabb tulajdonságait;*
- *kísérletek tapasztalatainak ismeretében értelmezi a fémek egymáshoz viszonyított reakciókészségét oxigénnel, sósavval, vízzel és más fémionok oldatával, érti a fémek redukáló sorának felépülését, következtet fémek reakciókészségére a sorban elfoglalt helyük alapján;*
- *használja a fémek redukáló sorát a fémek tulajdonságainak megjósolására, tulajdonságaik alátámasztására;*
- *ismeri a fontosabb fémek (Na , K , Mg , Ca , Al , Fe , Cu , Ag , Au , Zn) fizikai és kémiai tulajdonságait;*
- *ismeri a fémek köznapi szempontból legfontosabb vegyületeit, azok alapvető tulajdonságait (NaCl , Na_2CO_3 , NaHCO_3 , Na_3PO_4 , CaCO_3 , $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$, Al_2O_3 , Fe_2O_3 , CuSO_4);*
- *ismer eljárásokat fémek ércekből történő előállítására (vas, alumínium).*

A 10. évfolyamon a kémia tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 36 óra, heti 1 óra

Levelező munkarend szerint 18 óra, heti 0,5 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám esti	Javasolt óraszám levelező
<i>A szén egyszerű szerves vegyületei</i>	18	9
<i>Az életműködések kémiai alapjai</i>	6	3
<i>Kémia az ipari termelésben és a mindennapokban</i>	8	4
<i>Környezeti kémia és környezetvédelem</i>	4	2
Összes óraszám:	36	18

10. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	A SZÉN EGYSZERŰ SZERVES VEGYÜLETEI	ESTI: 18 ÓRA LEVELEZŐ: 9 ÓRA
Előzetes tudás	A szénatom szerkezete. Energiaforrások. A kőolaj, feldolgozása, A földgáz. Szervetlen és szerves vegyületek.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az analógiás gondolkodás fejlesztése. Vitakészség fejlesztése. A rendszerezőképesség fejlesztése. Információk keresése és megosztása digitális eszközökkel Ismeretbővítés: A telített szénhidrogének. A telítetlen szénhidrogének. A halogéntartalmú szerves vegyületek. Az oxigéntartalmú szerves vegyületek. A nitrogéntartalmú szerves vegyületek	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások	
A szerves kémia alapjai. A szerves vegyületek. Organogén elemek. Csoportosításuk. Szerkezeti képlet, összegképlet.	<i>Szerkezeti képletek felírásának gyakorlása molekulamodellek alapján</i>	
Szénhidrogének. Fogalma, csoportosítás. Telített szénhidrogének, tulajdonságaik (fp., oldhatóság). Homológ sor. Égés, szubsztitúció, hőbontás. (egyenletekkel) A metán jellemzése (szerkezet, tulajdonság) Izoméria fogalma, konstitúciós izomerek.	<i>Pálcikamodellek használata egyszerű konstitúciós izomer vegyületek molekulaszervezetének a modellezésére, az etanol és a dimetil-éter összehasonlítása</i>	
Telítetlen szénhidrogének. Jellemző reakciótípusok: égés, addíció, polimerizáció. (egyenletekkel) Az etén jellemzése (szerkezet, tulajdonság) Az acetilén jellemzése (szerkezet, tulajdonság)	<i>Az anyagok jellemzési szempontrendszerének bemutatása a legegyszerűbb szénhidrogén, a metán példáján, a szerkezet és a tulajdonságok kapcsolatának elemzése, az összefüggések keresése</i>	

	Táblázatos adatok értelmezése, elemzése, összefüggések keresése az alkánok homológ sora, tagjainak moláris tömege, molekulapolaritása, halmazállapota (olvadás- és forráspontja), sűrűsége és oldhatósága kapcsán, grafikonok, diagramok készítése a táblázat adatainak felhasználásával Kiselőadás a metán és a süjtólégrobbanások témaköréből Kiselőadás a Davy-lámpa történetéről és működéséről
Aromás szénhidrogének. Szerkezetük. A benzol jellemzése (szerkezet, tulajdonság)	Logikai térkép készítése a szénhidrogének áttekintésére, amely tartalmazza a tanult szénhidrogén-csoportokat, azok legfontosabb tulajdonságait, és példák megnevezése a gyakorlati szempontból fontos képviselőikre
Halogéntartalmú szerves vegyületek Felhasználásuk, példák (kloroform, vinil-klorid, freonok, DDT, tetrafluoretén)	Internetes információgyűjtés és bemutató készítése a halogénezett szénvegyületek gyakorlati jelentőségéről, felhasználásáról, élettani és környezetvédelmi vonatkozásairól
Oxigéntartalmú szerves vegyületek Funkciós csoportok: hidroxilcsoport, az oxocsoport, az étercsoport Alkoholok. Metanol, etanol, glikol, glicerín: fontosabb tulajdonságaik, élettani hatásuk, felhasználásuk Aldehidek, ketonok. Aldehidcsoport, ketocsoport. Aldehidek kimutatása. Formaldehid, acetón tulajdonságai, felhasználása. Karbonsavak. Karboxilcsoport. Hangyasav, ecetsav szerkezete, tulajdonságai. Zsírsavak szerkezete, tulajdonságai. (palmitinsav, sztearinsav, olajsav) Észterek. Funkciós csoport. Kis szénatomszámú észterek jellemző tulajdonságai. Az etil-acetát jellemzése. Zsírok, olajok, foszfatidok, viaszok.	Médiatartalmak keresése a metanol-mérgezések kapcsán, híradások, videofelvételek keresése alkoholok (metanol, etanol, glikol) okozta mérgezésekkel kapcsolatban Érvelő vita a házi pálinkafőzés mellett és ellen A különböző szerves vegyületcsoportok legjellemzőbb képviselőinek (etanol, dietil-éter, acetón, ecetsav, etil-acetát) bemutatása, az anyagok legjellemzőbb tulajdonságainak megfigyelése, kapcsolatok keresése az anyagok tulajdonságai és köznapi felhasználása között Görgey Artúr vegyészeti munkásságát bemutató prezentáció készítése A palmitinsav, sztearinsav és olajsav molekuláinak modellezése Információgyűjtés a környezetünkben és szervezetünkben megtalálható szerves savakról, azok jelentőségéről

Nitrogéntartalmú szerves vegyületek Az aminosok. Funkciós csoport. Az amidok. Funkciós csoport. Egyszerű példák.	<i>Információgyűjtés az interneten „Nagyhatású aminosok az élő szervezetekben” címmel, kapcsolat keresése a biológiával, az életfolyamatokkal</i> <i>Kabay János tevékenységét bemutató poszter vagy bemutató készítése</i> <i>Gondosan válogatott videofilmek megtekintése alapvető, de nem minden laboratóriumban kivitelezhető kémiai kísérletekről, a pontos, precíz megfigyelések jelentőségének hangsúlyozása</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	funkciós csoport, homológ sor, telített és telítetlen szénhidrogének, szerves reakciótípusok, izoméria, konstitúció, aromás vegyületek, heteroatom, alkoholok, aldehidek, ketonok, éterek, karbonsavak, észterek, aminosok, amidok
Tantárgyi integráció:	Földrajz: közetburok, energiahordozók, kőolaj típusok, kőolaj kitermelő országok, szénhidrogének előfordulása, kátrány-tavak, szén előfordulása. Sújtólég. Biológia: erjedés. Alkoholok élettani hatása, alkoholmérgezés, fagyálló mérgezés. Aromás szénhidrogének, halogénezett származékok mérgező hatása. Tápanyagok, egészséges táplálkozás. Gyümölcsészterek. Sejtet felépítő anyagok, nitrogéntartalmú vegyületek biológiai jelentősége. Informatika/digitális kultúra: információk gyűjtése és feldolgozása, adatok ábrázolása. Prezentációk készítése. Mobil alkalmazások használata. Történelem: Görgey Artúr élete Magyar nyelv: érvelés, vita Tudománytörténet: Alkaloida, Kabay János. Görgey Artúr. A benzol szerkezetének felderítése. Davy-lámpa. Szappangyártás.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a szerves vegyületeket felépítő organogén elemeket, érti a szerves vegyületek megkülönböztetésének, külön csoportban tárgyalásának az okát, az egyszerűbb szerves vegyületeket szerkezeti képlettel és összegképlettel jelöli;
- ismeri a telített szénhidrogének homológ sorának felépülési elvét és fontosabb képviselőiket, ismeri a metán fontosabb tulajdonságait, jellemzi az anyagok szempontrendszer alapján, ismeri a homológ soron belül a forráspont változásának az okát, valamint a szénhidrogének oldhatóságát, ismeri és egy-egy kémiai egyenlettel leírja az égés, a szubsztitúció és a hőbontás folyamatát;
- érti az izoméria jelenségét, példákat mond konstitúciós izomerekre;
- ismeri a telítetlen szénhidrogének fogalmát, az etén és az acetilén szerkezetét és fontosabb tulajdonságait, ismeri és reakcióegyenletekkel leírja a telítetlen szénhidrogének jellemző reakciótípusait, az égést, az addíciót és a polimerizációt;
- felismeri az aromás szerkezetet egy egyszerű vegyületben, ismeri a benzol molekulaszervezetét és fontosabb tulajdonságait, tudja, hogy számos illékony aromás szénhidrogén mérgező;
- példát mond közismert halogéntartalmú szerves vegyületre (pl. kloroform, vinil-klorid, freonok, DDT, tetrafluoretén), és ismeri felhasználásukat;

- ismeri és vegyületek képletében felismeri a legegyszerűbb oxigéntartalmú funkciós csoportokat: a hidroxilcsoportot, az oxocsoportot, az étercsoportot;
- ismeri az alkoholok fontosabb képviselőit (metanol, etanol, glikol, glicerín), azok fontosabb tulajdonságait, élettani hatásukat és felhasználásukat;
- felismeri az aldehidcsoportot, ismeri a formaldehid tulajdonságait, az aldehidek kimutatásának módját, felismeri a ketocsoportot, ismeri az acetón tulajdonságait, felhasználását;
- ismeri és vegyületek képletében felismeri a karboxilcsoportot és az észtercsoportot, ismeri az egyszerűbb és fontosabb karbonsavak (hangyasav, ecetsav, zsírsavak) szerkezetét és lényeges tulajdonságait;
- az etil-acetát példáján bemutatja a kis szénatomszámú észterek jellemző tulajdonságait, tudja, hogy a zsírok, az olajok, a foszfatidok, a viaszok egyaránt az észterek csoportjába tartoznak;
- szerkezetük alapján felismeri az aminok és az amidok egyszerűbb képviselőit, ismeri az aminocsoportot és az amidcsoportot.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ ÉLETMŰKÖDÉSEK KÉMIAI ALAPJAI		ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Előzetes tudás	Tápanyagok: zsírok, olajok, szénhidrátok.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az analógiás gondolkodás fejlesztése. Keresés digitális eszközzel Ismeretbővítés: A lipidek. A szénhidrátok. A fehérjék		
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások		
A biológiailag fontos szerves vegyületek Csoportosítás. A szerves vegyületek szerkezetének ábrázolásai. A lipidek Lipidek tulajdonságai, szerkezeti képletük, szerepük az élő szervezetben. Példák lipidekre. Trigliceridek.	Halmazára, logikai térkép készítése a biológiai szempontból fontos szerves vegyületek áttekintésére A konstitúciós képlettől a vonalábráig – a biológiai szempontból fontos szerves vegyületek ábrázolásának gyakorlása különböző képletekkel, a szerkezet ábrázolásának egyszerűsítései, a kémia- és biológiaórán használt képletek közötti különbségek kiemelése		
A szénhidrátok Szénhidrátok csoportosítása, példákkal. Általános tulajdonságaik, háztartási példák. A szőlőcukor: szerkezete és tulajdonságai. Összefüggések a szerkezet és a tulajdonság	Kiselőadás készítése „Szénhidrátok a háztartásban” címmel, bemutató az otthonunkban fellelhető szénhidrátok csoportosítását, eredetét, tulajdonságait és felhasználásukat		

között. Keményítő és cellulóz: molekulaszervezet, tulajdonságok, szerepük a szervezetben és a táplálkozásban.	<i>A szőlőcukor-molekula térbeli szerkezetének modellezése pálcikamodell és webes molekulaszerveztő és -megjelenítő alkalmazások segítségével, a molekula stabilitásáért felelős tényezők megállapítása</i> <i>Biológiai szempontból fontos vegyületek kimutatása élelmiszerekből (pl. redukáló cukrok kimutatása ezüsttükörpróbával, keményítő kimutatása Lugol-oldattal)</i> <i>Érvelő vita az egyszer használatos műanyag poharak, tányérok, evőeszközök, valamint papírból és fából készült társaik mellett és ellen: „Miért váltja/válthatja fel sok helyen a cellulóz a műanyagból készült partikellékeket?”</i>
A fehérjék Aminosavak általános szerkezete, tulajdonságaik. Esszenciális aminosavak. Fehérjék felépítése, szerkezete (elsődleges, másodlagos, harmadlagos, negyedleges) Peptidek, polipeptidek. Kondenzáció, hidrolízis. A fehérjék szerepe a szervezetben és táplálkozásban. Enzimek. Reakció erős savval, lúggal, stb. Fehérjék kicsapódása.	<i>Kiselőadás az esszenciális aminosavak jelentőségéről</i> <i>3D-s fehérjeszerkezeti modellek keresése az interneten az elsődleges, másodlagos, harmadlagos és negyedleges szerkezet megfigyelésére</i> <i>Biológiai szempontból fontos vegyületek kimutatása élelmiszerekből (pl. fehérje kimutatása xantoprotein-reakcióval)</i> <i>Információkeresés az enzimek szerepéről és csoportosításáról</i> <i>Az enzimek működésének szemléltetése egyszerű tanulókísérlettel (pl. a hidrogén-peroxid bontása burgonyával)</i> <i>Fehérjekicsapási reakciók elvégzése, fehérjeoldat reakciója erős savval, lúggal, könnyű- és nehézfém-sók oldatával, kicsapás alkohollal, hővel, illetve mechanikai úton</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	lipidek, trigliceridek, szénhidrátok, kondenzáció, hidrolízis, aminosav, polipeptid, fehérjék szerkezete
Tantárgyi integráció:	Biológia: sejtet felépítő anyagok. A fehérjék élettani szerepe. Tápanyagok. Szénhidrátok. Lipidek. Enzimek. Aminosavak. Informatika/digitális kultúra: információk gyűjtése és feldolgozása, adatok ábrázolása. Prezentációk készítése. Mobil alkalmazások használata. Magyar nyelv: előadás Tudománytörténet: papírgyártás, magyarországi cukorgyárak története, analitika története

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a biológiai szempontból fontos szerves vegyületek építőelemeit (kémiai összetételét, a nagyobbak alkotó molekuláit);

- ismeri a lipid gyűjtőnevet, tudja, hogy ebbe a csoportba hasonló oldhatósági tulajdonságokkal rendelkező vegyületek tartoznak, felsorolja a lipidek legfontosabb képviselőit, felismeri azokat szerkezeti képlet alapján, ismeri a lipidek csoportjába tartozó vegyületek egy-egy fontos szerepét az élő szervezetben;
- ismeri a szénhidrátok legalapvetőbb csoportjait, példát mond mindegyik csoportból egy-két képviselőre, ismeri a szőlőcukor képletét, összefüggéseket talál a szőlőcukor szerkezete és tulajdonságai között, ismeri a háztartásban található szénhidrátok besorolását a megfelelő csoportba, valamint köznapi tulajdonságaikat (ízük, oldhatóságuk) és felhasználásukat, összehasonlítja a keményítő és a cellulóz molekulaszervezetét és tulajdonságait, valamint szerepüket a szervezetben és a táplálékaink között;
- tudja, hogy a fehérjék aminosavakból épülnek fel, ismeri az aminosavak általános szerkezetét és azok legfontosabb tulajdonságait, ismeri a fehérjék elsődleges, másodlagos, harmadlagos és negyedleges szerkezetét, érti e fajlagos molekulák szerkezetének kialakulását, példát mond a fehérjék szervezetben és élelmiszereinkben betöltött szerepére, ismeri a fehérjék kicsapásának módjait és ennek jelentőségét a mérgezések kapcsán.

TEMATIKAI EGYSÉG	KÉMIA AZ IPARI TERMELÉSBEN ÉS A MINDENNAPOKBAN	ESTI: 8ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
Előzetes tudás	Építőanyagok, égetett mész, oltott mész, habarcs. Porcelán, üveg. Műanyagok, természetes és mesterséges eredetű műanyagok. Háztartási vegyszerek. Energiaforrások. A kőolaj feldolgozása. Fémek, előállításuk. Al-gyártás, vasgyártás Tápanyagok.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Természettudományos problémamegoldó képesség fejlesztése. Kommunikációs készségek fejlesztése. Vitakészség fejlesztése. Digitális készségek fejlesztése. Tudatos fogyasztói magatartás kialakítása. Az egészséges életmódra nevelés Ismeretbővítés: Az építőanyagok kémiája. A fémek előállításának módszerei. Növényvédő szerek és műtrágyák. A kőolaj feldolgozása. Műanyagok Élelmiszereink és összetevőik. Gyógyszerek, drogok, doppingszerek Veszélyes anyagok, mérgek, mérgezések. Mosó-, tisztító- és fertőtlenítőszer. Tudomány és áltudomány	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
Kémia a mindennapokban. A természet nyersanyagai. Az anyagok átalakítása, a vegyipar. Építőanyagok kémiája Mészke alapú építőanyagok összetétele és átalakulásai: mészke, égetett mész, oltott mész. A beton összetétele, előállítása, felhasználása. Hőszigetelő anyagok.		Összehasonlító táblázat készítése a cement, beton, üveg, mészke, fa, acél legfontosabb tulajdonságainak bemutatására

Fémek előállításának módszerei Fémek előfordulása a természetben. Az ércek. Kőzet, ásvány, érc fogalma. Fémek előállításának módszerei. (szenes, elektrokémiai redukció) Ötvözet fogalma, legfontosabb ötvözetek és felhasználásuk.	<i>Prezentáció készítése a hazai ipar által felhasznált legfontosabb ércek bemutatására</i> <i>Prezentáció készítése a kedvenc ásványokról, illetve kőzetekről</i> <i>Videofilm megtekintése a vasgyártásról</i> <i>Az alumíniumgyártást bemutató animáció keresése az interneten</i>
Növényvédőszer és műtrágyák Ismert növényvédőszer és hatásainak alapjai: bordói lé, korszerű pepticidek. A növényvédőszer használatának alapjai. Műtrágyák: N-, P-, K-tartalmúak kémiai összetétele, előállítása és felhasználása.	<i>Növényvédő szerek címkéinek értelmezése, a biztonságos, körültekintő használat fontosságának hangsúlyozása</i> <i>Érvelő vita a műtrágyázás szükségességének kérdéséről</i>
A kőolaj feldolgozása Fosszilis energiahordozók. A kőolaj előfordulása, tulajdonságai. A kőolaj lepárlása. A legfontosabb párlatok jellemzése, összetétele, felhasználásuk. Motorhajtó anyagok, üzemanyagok. Bioüzemanyagok.	<i>Kiselőadás a különböző kőolajpárlatok felhasználásának lehetőségeiről</i> <i>Videofilm megtekintése a hazai kőolajfeldolgozásról</i> <i>Információgyűjtés a motorbenzin összetételéről, az adalékanyagokról, az oktánszám növelésének lehetőségéről és korlátairól</i> <i>Kiselőadás a vegyipari benzin további feldolgozásáról, a pirolízisről, a polietilén, polipropilén, polibutadién gyártásáról</i>
Műanyagok Műanyag fogalma, csoportosításuk. Polimerizációs műanyagok, monomer, polimer, polimerizáció. Műanyagok felhasználása, környezetre gyakorolt hatásai.	<i>Érvelő vita a műanyagok felhasználásának előnyeiről és hátrányairól</i> <i>Ötletek gyűjtése, miként csökkenthető a mindennapi életünk során használt műanyag termékek mennyisége</i> <i>Információgyűjtés a lebomló műanyagokkal kapcsolatban</i> <i>Érvekkel alátámasztott kiselőadás vagy bemutató készítése „Ezért nem cserélhető le az összes műanyag lebomló műanyagra” címmel</i> <i>Videofilm megtekintése a gumiabroncsok előállításáról, a hazai gumiipari vállalatokról</i> <i>A vulkanizált gumi kéntartalmának kimutatása demonstrációs kísérlettel</i>
Élelmiszereink és összetevőik Szénhidrátok, fehérjék, zsírok és olajok molekulaszervezete, tulajdonságaik. Kimutatási reakciók (fehérjék, redukáló cukrok, keményítő) Élelmiszeradalékok.	<i>Információgyűjtés és prezentációkészítés az E-számokkal kapcsolatban</i>
Gyógyszerek, drogok, doppingerek Gyógyszer fogalma, gyógyszerek csoportosítása hatásuk alapján. Élvezeti szerek: szeszes italok, dohánytermékek, kávé, energiatalkok, drogok. Hatóanyagaik, használatuk veszélyei.	<i>Beszélgetés kezdeményezése a gyógyszerek lejáratí ideje betartásának fontosságáról, a lehetséges veszélyek áttekintése</i> <i>Kiselőadás a gyógyszerkutatás és -fejlesztés folyamatáról, illetve Richter Gedeon munkásságáról</i>

Illegális drogok. Doppingszerek.	<i>Érvelő vita a homeopátiás szerek alkalmazása mellett és ellen</i> <i>Bemutató készítése a legismertebb kábítószer fizikai és pszichés hatásáról</i>
Veszélyes anyagok, mérgek, mérgezések Méreg fogalma. Mérgező hatás és a dózis közötti összefüggés. Növényi, állati és szintetikus mérgek. Mérgek bejutása a szervezetbe, mérgező hatásaik. Mérgezések: szén-monoxid, penészgomba-toxinok, gombamérgezések, helytelen étetés során keletkező füst anyagai, drogok, nehézfémek	<i>Mérgezések feltérképezése az irodalmi művekben (pl. Agatha Christie műveiben)</i> <i>Kiselőadás „Mérgezések régen és ma” (pl. a tiszazugi mérgezés, polóniumos mérgezés) címmel</i> <i>Információgyűjtés a világ különböző pontjain alkalmazott méregjelekről, kiemelve az egységes veszélyességi jelölések bevezetésének jelentőségét</i>
Mosó-, tisztító- és fertőtlenítőszer Vízkezelés, kemény és lágy víz. A mosás, mosószer kicseréje. Felületaktív anyagok. Mosó- és tisztószer, fertőtlenítőszer fogalma, gyakorlati példák. A szappangyártás, a szappan összetétele. A hypo összetétele, felhasználása.	<i>Információgyűjtés a szintetikus mosószer összetételéről, a kemény és lágy vízben való alkalmazhatóságukról, a vizes oldataik kémhatásáról, az intelligens molekulák működéséről</i> <i>A vízlágyítás módszereinek áttekintése modellkísérletek alapján, Magyarország és Európa vízkezelési térképének elemzése</i> <i>A micellás tisztítók működési elvének feltérképezése</i>
Tudomány és áltudomány Tudományos és áltudományos információk. A tudományos megközelítés ismérvei. Az áltudományosság jellemzői.	<i>Áltudományos cikk írása egy kitalált termékkel kapcsolatban</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	mész, érc, fosszilis energiahordozók, természetes és mesterséges alapú műanyag, vízkezelés, felületaktív anyag, toxikus anyag, tudomány, áltudomány
Tantárgyi integráció:	Földrajz: energiahordozók. A kőolaj előfordulása, típusai. Kőzetek, ásványok, érc. A mész. Biológia: mérgezések. Mérgező növények. Teendők mérgezések esetén. Növényi alapú drogok. Drogok kimutatása. Doppingszerek. A kávé mint kultúrnövény. Tápanyagok. E-számok. Nitrátok hatása az élő szervezetre, tavak pusztulása. A kaucsuk. Informatika/digitális kultúra: információk gyűjtése és feldolgozása, adatok ábrázolása. Prezentációk készítése. Mobil alkalmazások használata. Művészetek, irodalom: mérgezések az irodalmi művekben, ábrázolása a festményeken. Magyar nyelv: előadás Történelem: híres mérgezések, II. világháború: német hadiipar Tudománytörténet: szappangyártás. Méreganyagok kimutatása. Gyógyszertörténet, orvoslás története. Richter Gedeon. Műanyaggyártás története. A kávé története. Magyarországi cukorgyártás története. „Mészégetés”

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a természetben megtalálható legfontosabb nyersanyagokat;

- érti az anyagok átalakításának hasznát, valamint konkrét példákat mond vegyipari termékek előállítására;
- ismeri a különböző nyersanyagokból előállítható legfontosabb termékeket;
- érti, hogy az ipari (vegyipari) termelés során különféle, akár a környezetre vagy szervezetre káros anyagok is keletkezhetnek, amelyek közömbösítése, illetve kezelése fontos feladat;
- az ismeretein alapuló tudatos vásárlással és tudatos életvitellel képes a környezetének megóvására;
- érti a mészkőalapú építőanyagok kémiai összetételét és átalakulásait (mészkő, égetett mész, oltott mész), ismeri a beton alapvető összetételét, előállítását és felhasználásának lehetőségeit, ismeri a legfontosabb hőszigetelő anyagokat;
- érti, hogy a fémek többsége a természetben vegyületek formájában van jelen, ismeri a legfontosabb redukációs eljárásokat (szenes, elektrokémiai redukció), ismeri a legfontosabb ötvözeteket, érti az ötvözetek felhasználásának előnyeit;
- ismeri a mindennapi életben előforduló növényvédő szerek használatának alapvető szabályait, értelmezi a növényvédő szerek leírását, felhasználási útmutatóját, példát mond a növényvédő szerekre a múltból és a jelenből (bordói lé, korszerű peszticidek), ismeri ezek hatásának elvi alapjait;
- ismeri a legfontosabb (N-, P-, K-tartalmú) műtrágyák kémiai összetételét, előállítását és felhasználásának szükségességét;
- ismeri a fosszilis energiahordozók fogalmát és azok legfontosabb képviselőit, érti a kőolaj ipari lepárlásának elvét, ismeri a legfontosabb párlatok nevét, összetételét és felhasználási lehetőségeit, példát mond motorhajtó anyagokra, ismeri a töltőállomásokon kapható üzemanyagok típusait és azok felhasználását;
- ismeri a bioüzemanyagok legfontosabb típusait;
- ismeri a műanyag fogalmát és a műanyagok csoportosításának lehetőségeit eredetük, illetve hővel szemben mutatott viselkedésük alapján, konkrét példákat mond műanyagokra a környezetéből, érti azok felhasználásának előnyeit, ismeri a polimerizáció fogalmát, példát ad monomerekre és polimerekre, ismeri a műanyagok felhasználásának előnyeit és hátrányait, környezetre gyakorolt hatásukat;
- ismeri az élelmiszereink legfontosabb összetevőinek, a szénhidrátoknak, a fehérjéknek, valamint a zsíroknak és olajoknak a molekulaszervezetét és tulajdonságait, felsorolja a háztartásban megtalálható legfontosabb élelmiszerek tápanyagain, példát mond bizonyos összetevők (fehérjék, redukáló cukrok, keményítő) kimutatására, ismeri a legfontosabb élelmiszeradalék-csoportokat, alapvető szinten értelmezi egy élelmiszer-tájékoztató címkéjét;
- ismeri a leggyakrabban használt élvezeti szerek (szeszes italok, dohánytermékek, kávé, energiaitalok, drogok) hatóanyagát, ezen szerek használatának veszélyeit, érti az illegális drogok használatával kapcsolatos alapvető problémákat, példát mond illegális drogokra, ismeri a doppingszer fogalmát, megérti és értékeli a doppingszerekkel kapcsolatos információkat;
- ismeri a gyógyszer fogalmát és a gyógyszerek fontosabb csoportjait hatásuk alapján, alapvető szinten értelmezi a gyógyszerek mellékelt betegtájékoztatóját;

- ismeri a mérge fogalmának jelentését, érti az anyagok mennyiségének jelentőségét a mérgező hatásuk tekintetében, példát mond növényi, állati és szintetikus mérgekre, ismeri a mérgek szervezetbe jutásának lehetőségeit (tápcsatorna, bőr, tüdő), ismeri és felismeri a különböző anyagok csomagolásán a mérgező anyag piktogramját, képes ezeknek az anyagoknak a felelősségteljes használatára, ismeri a köznap életben előforduló leggyakoribb mérgeket, mérgezéseket (pl. szén-monoxid, penészgomba-toxinok, gombamérgezések, helytelen étetés során keletkező füst anyagai, drogok, nehézfémek), tudja, hogy a mérgező hatás nem az anyag szintetikus eredetének a következménye;
- ismeri a mosó- és tisztítószeres, valamint a fertőtlenítőszeres fogalmi megkülönböztetését, példát mond a környezetéből gyakran használt mosó-/tisztítószerre és fertőtlenítőszerre, ismeri a szappan összetételét és a szappangyártás módját, ismeri a hypo kémiai összetételét és felhasználási módját, érti a mosószeres mosóaktív komponenseinek (a felületaktív részecskének) a mosásban betöltött szerepét;
- ismeri a kemény víz és a lágy víz közötti különbséget, érti a kemény víz és egyes mosószeres közötti kölcsönhatás (kicsapódás) folyamatát;
- érti a különbséget a tudományos és az áltudományos információk között, konkrét példát mond a köznap életből tudományos és áltudományos ismeretekre, információkra;
- ismeri a tudományos megközelítés lényegét (objektivitás, reprodukálhatóság, ellenőrizhetőség, bizonyíthatóság);
- látja az áltudományos megközelítés lényegét (feltételezés, szubjektivitás, bizonyíthatatlanság), felismeri az áltudományosságra utaló legfontosabb jeleket.

TEMATIKAI EGYSÉG	KÖRNYEZETI KÉMIA ÉS KÖRNYEZETVÉDELEM	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	A levegő összetétele. A levegő szennyező anyagai. A nitrogén körforgása. Nitrátok. Az ózon. Savas eső. A víz. A víz körforgása. Vízkeménység, vízlágyítás.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Környezettudatos szemlélet fejlesztése. Vitakészség fejlesztése Problémamegoldó készség fejlesztése. A társakkal való együttműködés fejlesztése. Alkotás digitális eszközökkel. Kommunikációs készség fejlesztése Ismeretbővítés: A légkör kémiája. A természetes vizek kémiája A talaj kémiája. A hulladékok. Új kihívások: ember, társadalom, környezet és kémia	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
A légkör kémiája A légkör kémiai összetétele. A légkört alkotó gázok és tulajdonságaik. A légkör szennyező anyagai. Légkört érintő globális környezeti problémák.		Logikai térkép készítése a légkört felépítő összetevőkről és a leggyakoribb szennyezőkről Javaslatok gyűjtése a légszennyezettség csökkentésével kapcsolatban
A természetes vizek kémiája A vízburok. Természetes vizek típusai, kémiai összetétele.		Kiselőadás készítése a helyi vagy regionális vízmű ivóvíz-előállítás módjáról, illetve szennyvíztisztítási eljárásáról

A víz körforgása a természetben. A víz szennyező anyagai, azok forrásai, hatásai. Vízisztítás folyamata. A tiszta víz előállítása.	<i>Egy akvárium szűrő működésének vizsgálata</i>
A talaj kémiája A kőzetburok. Kőzetek és ásványok. A talaj képződése. Környezeti tényezők hatása a talajra.	<i>A talajszennyezés egyszerű modellezése</i>
A hulladékok Hulladék és szemét fogalma. Hulladékok típusai. Hulladékkezelési alapok. A hulladékok környezetre gyakorolt hatásai.	<i>Projekt vagy videofilm készítése „Hogyan érhető el a hulladékmentes élet?” címmel Videofilm megtekintése a hulladékok újrahasznosításáról</i>
Új kihívások: ember, társadalom, környezet és kémia Globális problémák és kémiai vonatkozásaik: éghajlatváltozás, ózonlyuk elvékonyodása, ivóvízkészlet csökkenése, energiaforrások kimerülése; fenntarthatóság, energiahordozók, új anyagok előállítása, környezetszennyezés. Antropogén tevékenység és annak kémiai vonatkozású környezeti következményei. A legfontosabb környezetszennyező források, anyagok és ezek hatásai a környezetre. Környezetvédelem. Zöld kémia. Környezettudatosság. Kémiai technológiák környezeti hatásai.	<i>Kiselőadás vagy bemutató készítése „Az emberiség legégetőbb globális problémái” címmel A környezettudatosságot hangsúlyozó témanap vagy témahét szervezése Projekt: „A XX. század nagy környezeti katasztrófái”, a projekt tartalmának bemutatása kiselőadás formájában Információgyűjtés a zöld kémia elveivel kapcsolatban, a nehezebben teljesíthető célok előtt álló akadályok megismerése</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	zöld kémia
Tantárgyi integráció:	Földrajz: a légkör. A vízburok. A talaj. Energiahordozók. Geoszférák kölcsönhatásai. Globális problémák. Antropogén felszínformálás. „Zöld” gazdálkodás. Biológia: a bioszféra, a talaj, fenntarthatóság. Informatika/digitális kultúra: információk gyűjtése és feldolgozása, adatok ábrázolása. Prezentációk készítése. Mobil alkalmazások használata. Magyar nyelv: kiselőadás Történelem: az időjárás történelem alakító szerepe. Az iparosodás, ipari forradalom. Tudománytörténet: kémiai technológiák fejlődése

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákkal szemlélteti az emberiség legégetőbb globális problémáit (globális éghajlatváltozás, ózonlyuk, ivóvízkészlet csökkenése, energiaforrások kimerülése) és azok kémiai vonatkozásait;
- ismeri az emberiség előtt álló legnagyobb kihívásokat, kiemelten azok kémiai vonatkozásaira (energiahordozók, környezetszennyezés, fenntarthatóság, új anyagok előállítása);

- példákon keresztül szemlélteti az antropogén tevékenységek kémiai vonatkozású környezeti következményeit;
- kiselőadás vagy projektmunka keretében mutatja be a XX. század néhány nagy környezeti katasztrófáját, és azt, hogy milyen tanulságokat vonhatunk le azok megismeréséből;
- érti a környezetünk megóvásának jelentőségét az emberi civilizáció fennmaradása szempontjából;
- ismeri a zöld kémia lényegét, a környezetbarát folyamatok előtérbe helyezését, példákat mond újonnan előállított, az emberiség jólétét befolyásoló anyagokra (pl. új gyógyszerek, lebomló műanyagok, intelligens textíliák);
- alapvető szinten ismeri a természetes környezetet felépítő légkör, vízburok, kőzetburok és élővilág kémiai összetételét;
- ismeri a legfontosabb környezetszennyező forrásokat és anyagokat, valamint ezeknek az anyagoknak a környezetre gyakorolt hatását;
- ismeri a légkör kémiai összetételét és az azt alkotó gázok legfontosabb tulajdonságait, példákat mond a légkör élőlényekre és élettelen környezetre gyakorolt hatásaira, ismeri a legfontosabb légszennyező gázokat, azok alapvető tulajdonságait, valamint az általuk okozott környezetszennyező hatásokat, ismeri a légkört érintő globális környezeti problémák kémiai hátterét és ezen problémák megoldására tett erőfeszítéseket;
- ismeri a természetes vizek típusait, azok legfontosabb kémiai összetevőit a víz körforgásának és tulajdonságainak tükrében, példákat mond vízszennyező anyagokra, azok forrására, a szennyezés lehetséges következményeire, ismeri a víztisztítás folyamatának alapvető lépéseit, valamint a tiszta ivóvíz előállításának módját;
- érti a kőzetek és a környezeti tényezők talajképző szerepét, példát mond alapvető kőzetekre, ásványokra, érti a hulladék és a szemét fogalmi megkülönböztetését, ismeri a hulladékok típusait, kezelésük módját, környezetre gyakorolt hatásukat;
- példákkal szemlélteti egyes kémiai technológiák, illetve bizonyos anyagok felhasználásának környezetre gyakorolt pozitív és negatív hatásait.

TANULÁSI EREDMÉNYEK A NEVELÉSI-OKTATÁSI SZAKASZ VÉGÉN:

A tanuló:

- egyedül vagy csoportban elvégez egyszerű kémiai kísérleteket leírás vagy szóbeli útmutatás alapján, és értékeli azok eredményét;
- kémiai vizsgálatainak tervezése során alkalmazza az analógiás gondolkodás alapjait és használja az „egyszerre csak egy tényezőt változtatunk” elvet;
- a kémiai reakciókat szimbólumokkal írja le;
- ismer megbízható magyar és idegen nyelvű internetes forrásokat kémiai tárgyú, elemekkel és vegyületekkel kapcsolatos képek és szövegek gyűjtésére;
- ismeri az anyagok jellemzésének logikus szempontrendszerét: anyagszerkezet – fizikai tulajdonságok – kémiai tulajdonságok – előfordulás – előállítás – felhasználás;
- ismeri a legegyszerűbb szerves kémiai reakciótípusokat;
- analógiás gondolkodással következtet a szerves vegyület tulajdonságára a funkciós csoportja ismeretében;
- magabiztosan használ magyar és idegen nyelvű mobiltelefonos/táblagépes applikációkat kémiai tárgyú információk keresésére;
- mobiltelefonos/táblagépes alkalmazások segítségével médiatartalmakat, illetve bemutatókat hoz létre;
- a különböző, megbízható forrásokból gyűjtött információkat számítógépes prezentációban mutatja be.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI A 9.ÉVFOLYAM VÉGÉN:

A tanuló:

- ismerje az anyag tulajdonságainak anyagszerkezeti alapokon történő magyarázatához elengedhetetlenül fontos modelleket, fogalmakat, összefüggéseket és törvényszerűségeket,
- ismerje a legfontosabb szerves vegyületek szerkezetét, tulajdonságait, csoportosítását, előállítását, gyakorlati jelentőségét,
- tudja magyarázni az anyagi halmazok jellemzőit összetevőik szerkezete és kölcsönhatásaik alapján,
- ismerje a szerves vegyületeket felépítő organogén elemeket, értse a szerves vegyületek megkülönböztetésének, külön csoportban tárgyalásának az okát, tudja az egyszerűbb szerves vegyületeket szerkezeti képlettel és összegképlettel jelölni;
- ismerje a legfontosabb szerves vegyületek szerkezetét, tulajdonságait, csoportosítását, előállítását, gyakorlati jelentőségét,
- tudja, hogy számos illékony aromás szénhidrogén mérgező;

- tudja az alkoholok fontosabb képviselőit (metanol, etanol, glikol, glicerin), azok fontosabb tulajdonságait, élettani hatásukat és felhasználásukat
- értse a funkciós csoportok tulajdonságokat meghatározó szerepét,
- ismerje a háztartásban megtalálható legfontosabb élelmiszerek tápanyagait, ismerje a legfontosabb élelmiszeradalék-csoportokat, alapvető szinten tudja értelmezni egy élelmiszer tájékoztató címkéjét;
- ismerje a leggyakrabban használt élvezeti szerek (szeszes italok, dohánytermékek, kávé, energiatalok, drogok) használatának veszélyeit,
- értse az illegális drogok használatával kapcsolatos alapvető problémákat
- ismerje a gyógyszer fogalmát és a gyógyszerek fontosabb csoportjait hatásuk alapján, alapvető szinten értelmezze a gyógyszerek mellékelt betegtájékoztatóját;
- ismerje a mérge fogalmának jelentését, értse az anyagok mennyiségének jelentőségét a mérgező hatásuk tekintetében
- ismerje és felismerje a különböző anyagok csomagolásán a mérgező anyag piktogramját,
- ismerje a köznap életben előforduló leggyakoribb mérgeket, mérgezéseket (pl. szén-monoxid, penészgomba-toxinok, gombamérgezések, helytelen étetés során keletkező füst anyagai, drogok, nehézfémek)
- ismerje a háztartásban előforduló vegyszerek (pl. tisztítiszerek) veszélyeit, helytelen használatból, tárolásból eredő veszélyeit
- ismerje és értse a fenntarthatóság fogalmát és jelentőségét.
- értse az alkalmazott modellek és a valóság kapcsolatát,
- értse a tudományos és az áltudományos megközelítés közötti különbségeket;
- tudjon egy kémiával kapcsolatos témáról sokféle információforrás kritikus felhasználásával önállóan vagy csoportmunkában szóbeli és írásbeli összefoglalót, prezentációt készíteni, és azt érthető formában közönség előtt is bemutatni,
- tudja alkalmazni a megismert tényeket és törvényszerűségeket egyszerűbb problémák és számítási feladatok megoldása során, valamint a fenntarthatósághoz és az egészségmegőrzéshez kapcsolódó viták alkalmával, képes legyen kémiai tárgyú ismeretterjesztő, vagy egyszerű tudományos, illetve áltudományos cikkekről koherens és kritikus érvelés alkalmazásával véleményt formálni, az abban szereplő állításokat a tanult ismereteivel összekapcsolni, mások érveivel ütköztetni.

FÖLDRAJZ

9-10. ÉVFOLYAM

(ESTI TAGOZAT)

(LEVELEZŐ TAGOZAT)

A földrajztudomány a természeti és a társadalmi-gazdasági környezet jelenségeit, folyamatait – a természet- és társadalomtudományok vizsgálati módszereire egyaránt építve – mutatja be, ezáltal sajátos helyet foglal el, és összekapcsolja a természet- és társadalomtudományokat. Ezen interdiszciplináris sajátosság alapján válik a földrajz szintetizáló, a természeti és társadalmi-gazdasági jelenségeket és folyamatokat összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban feldolgozó tantárggyá.

A tanítás során különös hangsúlyt kap, hogy a tanulók megértsék Földünk, mint egységes rendszer sérülékenységet, ahol az ember természeti és társadalmi lényként él, létezése és tevékenysége növekvő mértékben átalakítja, és ezzel veszélyezteti ennek a rendszernek az egyensúlyát, amelynek következményei az emberiség jelene és jövője szempontjából igen súlyosak is lehetnek. A földrajz tantárgy komplex természet- és társadalomtudományi szemléletének köszönhetően feltárja az egyensúly megbomlásának természeti és társadalmi okait, megoldást keres az egyensúly helyreállítására. Szemléletformálásra képes, ezért kiemelkedően fontos szerepet tölt be a környezettudatosság kialakításában.

A földrajz az a tantárgy, amelyből a tanulók megismerhetik szűkebb és tágabb természeti, társadalmi-gazdasági környezetünk jellemzőit, a körülöttük zajló folyamatokat – melyeknek önmaguk is részesei – és ezek összefüggéseit, kölcsönhatásait, a környezetben való tájékozódást, a benne történő eligazodást segítő alapvető eszközöket és módszereket. A földrajz a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományágat képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és a planetológiai-csillagászati tudást, valamint megjelenít gazdaságtudományi, szociológiai, demográfiai, etikai, néprajzi, politológiai ismereteket is.

Bolygónkról és annak természeti és társadalmi-gazdasági folyamatairól összegyűjtött, mind pontosabb és sokrétűbb ismereteink, egyre összetettebbé váló világunk komplex problémáinak megértésére csak a megújult szemléletű földrajzoktatás képes. Az oktatási hagyományok újragondolását teszi szükségessé az információforrások, illetve az általuk közvetített adatmennyiség rohamos növekedése is. Ezért napjaink földrajzoktatása szakít a leíró jellegű, szigorúan ismeretközlő hagyományokkal, és a hangsúlyt az információk tudatos keresésére, értelmezésére, az összefüggések feltárására, a megszerzett információk alkalmazását lehetővé tevő képességek kialakítására helyezi. Az élményszerű, a hétköznapi megfigyeléseken, tapasztalatokon és információgyűjtésen alapuló földrajztanítás nem pusztán leírja a jelenséget, hanem annak okait és következményeit is feltárja. Mindez a természeti-környezeti és a társadalmi-gazdasági folyamatokat szintetizálva, a jelen eseményein túlmutatva értékelésre, problémamegoldásra, jövőképalakításra ösztönöz.

A földrajzoktatás a különböző geoszférákban zajló jelenségek, folyamatok természet- és társadalomtudományi szempontú vizsgálatával a komplexitást szem előtt tartó, szintetizáló gondolkodás kialakítására törekszik. Az önálló földrajzi ismeretszerzés és -feldolgozás, valamint a problémaorientált, elemző és értékelő gondolkodás fejlesztésével hozzájárul az információs társadalomra jellemző hír- és információáradatban történő eligazodáshoz, a felelős és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakításához.

A földrajztanítás fontos feladata annak felismertetése és tudatosítása a tanulóknál, hogy a környezettudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó gondolkodás és cselekvés az élhető jövő, a fenntartható környezet feltétele. A Föld tűrőképességét veszélyeztető problémák felismertetése, a már észlelhető és várható következmények beláttatása, a lehetséges megoldások keresése és bemutatása döntő szerepet játszik a cselekvőképes, a környezetért felelősséggel tenni akaró magatartás kialakításában.

A korszerű, a tanulók érdeklődését felkelteni képes földrajzoktatás alig képzelhető el a térinformatikai, illetve infokommunikációs eszközök használata nélkül, ez pedig hozzájárul a felnőtt tanulók digitális kompetenciájának fejlődéséhez, tudatos eszközhasználóvá válásukhoz.

Mindennapjainkat, életvitelünket, szokásainkat jelentősen átalakította és folyamatosan formálja a globalizáció. Ezért is fontos feladat, hogy a tanulók megértsék, hogyan válnak globális folyamatokká, jelenségekké az egyes regionális történések, és ez a folyamat hogyan befolyásolja mindennapi életünket. A globális világ nyújtotta lehetőségek mellett fontos a nemzeti és az európai önazonosság felvállalása és ezek értékeinek megőrzése. Hazánk nemzeti értékeinek és a globális világban betöltött szerepének megismertetésével a földrajzoktatás hozzájárul a szülőföldhöz és a magyarsághoz való kötődés kialakításához és elmélyítéséhez.

A térbeli társadalmi egyenlőtlenségek által kiváltott folyamatok földrajzi okainak és lehetséges természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek bemutatása révén a földrajzoktatás hozzájárul az empátikus, problémamegoldó gondolkodás, illetve az érvek ütköztetésére épülő vitakultúra kialakulásához.

A földrajzoktatás a jelen folyamataira, történéseire és azok jövőbeli következményeire fókuszál, így hozzájárul az érdeklődés felkeltéséhez az aktuális, körülöttünk zajló társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok megismerése iránt. Napjaink társadalomföldrajzi, vallásföldrajzi és etnikai földrajzi folyamatainak bemutatása révén a tantárgy hozzájárul a toleráns és etikus, egymás tiszteletét szem előtt tartó felnőtt magatartás kialakulásához is.

A földrajz a helyi, regionális és globális gazdasági-pénzügyi folyamatok megismertetésével elősegíti a gazdasági élet eseményeiben eligazodó aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes felnőtt állampolgári gondolkodás és viszonyulás kialakulását. Fontos feladatának tartja, hogy a mindennapi életben hasznosítható gazdasági és pénzügyi ismeretek bemutatásával hozzájáruljon az értő és felelős pénzügyi döntési képesség kialakításához.

A 9–10. évfolyamos földrajz tananyag a természeti és társadalmi környezet összefüggéseivel, kölcsönhatásaival foglalkozik, és tudatosan épít az általános iskolában elsajátított földrajzi, természet- és társadalomtudományi ismeretekre. A középiskolai tananyag a múltból kiindulva a jelen folyamataira, jelenségeire és azok lehetséges jövőbeli következményeire összpontosít,

építve a hagyományos és digitális térképi, grafikus és szöveges adatforrásokból megszerezhető információkra.

A középiskolai évfolyamok tananyaga a geoszférák természeti, társadalmi, gazdasági és környezeti folyamatait állítja a középpontba, kiemelt hangsúlyt helyezve a térbeli folyamatok közötti összefüggésekre, kölcsönhatásokra. A 9. évfolyam feladata a kozmikus környezet, valamint a geoszférák természeti folyamatainak, törvényszerűségeinek megismertetése és megértetése, a tananyag-feldolgozás fókuszába állítva a folyamatok összefüggéseinek és hatásmechanizmusainak bemutatását, a földrajzi eredetű veszélyek és kockázatok felismerését, illetve a természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági folyamatok közti kapcsolatok feltárását. A 10. évfolyam kiemelt feladata a 21. század jellemző társadalmi és gazdasági folyamatainak, a mindinkább globális léptékben szerveződő világ gazdaság térbeli sajátosságainak feltárása a tanulók előtt. Ugyancsak a tantárgy feladata ezen az évfolyamon az egész bolygónk jövőjét meghatározó természet-, társadalom- és gazdaságföldrajzi okokra visszavezethető problémák, veszélyhelyzetek összefüggésekben történő bemutatása, a mind nagyobb mértékű fogyasztás és a fenntarthatóság között feszülő ellentétek problémaközpontú feldolgozása, illetve az egyéni szerepvállalás lehetőségeinek és fontosságának felismertetése.

A földrajzoktatás ebben a képzési szakaszban is fontosnak tartja a tananyag feldolgozása során elsajátított földrajzi tudás és a mindennapi élet történései, döntéshelyzetei közötti kapcsolatok bemutatását. Tudatosan épít a tanulók más forrásokból (média, világháló, utazások stb.) megszerzett földrajzi ismereteinek és a korábbi évfolyamokon kialakított készségek, képességek és saját tapasztalatok tanórai alkalmazására.

A középiskolai földrajzoktatás komplex és szemléletformáló ismeretanyaga révén segíti a tanuló pályaválasztását, eligazodását a munka világában, illetve felkészíti a szakirányú felsőfokú tanulmányokra. Hozzájárul ahhoz, hogy a középiskolai földrajzi tanulmányok befejezésekor a tanuló biztonsággal eligazodjon a természeti és társadalmi környezetben, és megszerzett ismereteit alkalmazni tudja a mindennapi életben. Kialakítja a tanulóban a földrajzi problémák iránti fogékonyságot, valamint az azokra való reflektálás és véleménynyilvánítás képességét.

A 9–10. évfolyamon a természet- és társadalomföldrajzi folyamatok közti kapcsolatrendszer bemutatása révén kiemelt feladat a földrajzi gondolkodás tudatos fejlesztése, a tanulók földrajzi ismereteinek rendszerezése. Fontos feladat a geoszférák jellemzőinek, törvényszerűségeinek és változásainak, valamint az ember geoszférát befolyásoló társadalmi és gazdasági tevékenységeinek megismerésén keresztül a rendszerben való gondolkodás, az egyéni és közösségi felelősségvállalás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint a felelős döntéshozatal fejlesztése.

A földrajz tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: Szüntelenül változó és globalizálódó világunk megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, információszerzés és a nyitott gondolkodás a tanulók számára. Így a tanulás-tanítási folyamatnak hozzá kell járulnia az információszerzés és -feldolgozás készségének fejlesztéséhez, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek mérlegelő felhasználására.

A földrajztanulás célja, hogy elősegítse a megszerzett ismeretek alkalmazását a mindennapi élet különböző területein, támogassa az egyéni igényekkel összhangban lévő önfejlesztő tanulási képességek fejlődését. Cél, hogy a tanuló képes legyen a földrajzi-földtudományi, gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi jellegű információk felismerésére és összegyűjtésére a valós térben és különböző információhordozókból (például újságcikkek, grafikonok, térképek, híradások, forrásszövegek, képek, ábrák elemzése révén).

A kommunikációs kompetenciák: *A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával a földrajztanítás segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A földrajzi információk értelmezése során fejlődik a tanuló érvelésen alapuló vitakészsége. A kommunikációs kompetenciák fejlesztését segítik a földrajzi tartalmú információk értelmezését elváró írásbeli és szóbeli – közöttük a prezentációhoz kapcsolódó – feladatok megoldása. A különböző forrásokból gyűjtött információk, leírások értelmezése és feldolgozása hozzájárul a szövegértési kompetencia fejlesztéséhez.*

A digitális kompetenciák: *A korszerű földrajzoktatás elképzelhetetlen a digitális világ nyújtotta aktuális információk tanításba való beépítése nélkül. A tanulási-tanítási folyamat tudatosan épít a digitális térképek, elemzések elvégzésére, földrajzi összefüggések felismerésére és megértésére. Az adatok összegyűjtése és felhasználása mellett fontos feladatnak tartja az információforrások értő szemléletének kialakítását, a tudatos felhasználóvá válás támogatását. A projektfeladatok, kutatások fejlesztik a tudatos közösségi információáramlást, a tudás megosztásának képességét. A földrajztanítás tudatosan épít a tanuló prezentációs képességére, ösztönzi a földrajzi folyamatok digitális eszközökkel történő bemutatását.*

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: *A földrajztanítás során a földrajzi problémák megoldásán keresztül lehetőség nyílik a gondolkodási készségek (elemzés, a rendszerezés), tapasztalást követő következtetés fejlesztésére. A földrajztanítás fontos célja a sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási készségének fejlesztése. Előtérbe kerül a tanulók kreatív gondolkodásának fejlesztése, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés kultúrájának bővítése. Fontos feladat a mérlegelő gondolkodás megerősítése.*

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: *A földrajz elsősorban a társadalomföldrajzi témák feldolgozásával hozzájárul a világ társadalmi-kulturális sokszínűségének megismertetéséhez, ehhez társul a más kultúrák, szokások iránti érdeklődés és tisztelet kialakulásának támogatása, az emberi felelősség fontosságának tudatosítása. A tanuló szociális kompetenciáinak fejlesztése hozzájárul ahhoz, hogy élete során képes legyen hatékony módon részt venni a társadalmi életben, és kezelni tudja a felmerülő konfliktusokat.*

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: *A világ társadalmi, kulturális sokszínűségének bemutatásával a földrajzoktatás segíti a kulturális értékek megismerését, emellett hozzájárul a kulturális identitás tudatosításához, a kulturális értékeink és hagyományaink megőrzése iránti igény kialakításához. A földrajzoktatás során létrehozott produktumok hozzájárulnak a kreatív alkotás és önkifejezés képességének fejlődéséhez.*

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: Modern földrajzoktatásunk révén napjaink társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismerése nagymértékben hozzájárul a társadalmi-gazdasági élet eseményeiben történő eligazodáshoz. Az oktatás a modern gazdasági élet sikeres szereplőinek bemutatásával hozzájárul az innováció szerepének, a munkaerőpiac igényeinek megismeréséhez, ez pedig hatással van a munkavállalói és a vállalkozói kompetencia fejlődésére.

Óraterv a földrajz tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	1	1	-	-
Éves óraszám esti	36	36	-	-
Heti óraszám levelező	0,5	0,5	-	-
Éves óraszám levelező	18	18	-	-

A 9. évfolyamon a földrajz tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 36 óra, heti 1 óra

Levelező munkarend szerint 18 óra, heti 0,5 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

<i>Témakör neve</i>	<i>Óraszám esti</i>	<i>Óraszám levelező</i>
<i>Tájékozódás a kozmikus térben és az időben</i>	4	2
<i>A közetburok</i>	8	4
<i>A légkör</i>	6	3
<i>A vízburok</i>	6	3
<i>A geoszférák kölcsönhatásai és összefüggései</i>	12	6
<i>Összes óraszám:</i>	36	18

9. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	TÁJÉKOZÓDÁS A KOZMIKUS TÉRBEN ÉS AZ IDŐBEN	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	Az általános iskolai földrajz tantárgy ismeretanyaga.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Digitális kompetencia és szociális készségek fejlesztése. Földrajzi térben való tájékozódás fejlesztése. Térszemlélet fejlesztése. Matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése. Az értékelő gondolkodás és a felelős véleményalkotás fejlesztése. Ismeretbővítés.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ Módszertani ajánlások	
Tájékozódás a földrajzi térben és időben. A térképek csoportosítása. Jelrendszer. Domborzatábrázolás. Topográfiai és tematikus térkép. A földrajzi fókálózat. Idő meghatározás. Helymeghatározás.	<i>Különböző típusú és léptékű térképek alkalmazása. Online és szanad felhasználású térképszoftverek alkalmazása. Atlaszok használata.</i> <i>Szemléleti térképolvasás. A logikai térképolvasás képességének kialakítása; gyakorlottság kialakítása különböző típusú térképek információforrásként való használatában (közölt információk felismerése, értelmezése, felhasználása).</i> <i>A térképi ismeretek alkalmazása mindennapi tájékozódási helyzetekben.</i> <i>Tájékozódási és számítási feladatok megoldása.</i> <i>Helymeghatározás, évi és napi időszámítás.</i> <i>A hétköznapi életben hasznosítható (pl. külföldi utazás tervezésekor felmerülő) időszámítási feladatok megoldása.</i>	
Mesterséges égitestek. A műholdak, szerepük a mindennapi életben. Műholdfelvételek, GPS.	<i>Műholdfelvételek tanulmányozása.</i> <i>GPS alkalmazások, navigációs szoftverek használata.</i> <i>Prezentáció készítése a műholdfelvételek gyakorlati hasznosításának bemutatására</i>	
A Naprendszer. Bolygótípusok általános jellemzése. A Föld helye a Naprendszerben. A Föld egyedi jellemvonásai. A Föld mozgásai és ennek földrajzi következményei. A Hold. A Nap, a naptevékenység földi hatásai. A napenergia.	<i>A csillagászattal kapcsolatos újdonságok (cikkek, hírek) önálló feldolgozása.</i> <i>Az égbolt felfedezése, a Naprendszer bolygóinak, holdjainak, illetve csillagképeinek tanulmányozása okostelefonos alkalmazások vagy online, szabad felhasználású szoftverek segítségével.</i> <i>Föld körüli utazás 3D-ben műholdfelvételek segítségével, illetve 3D modellek, vizualizációk tanulmányozása.</i> <i>A Föld mozgásainak következményei és azok összekapcsolása az ember életére gyakorolt hatásokkal.</i> <i>Animációk keresése az interneten a Föld és a Hold mozgásairól.</i>	

		<i>Képzeltbeli interjú készítése egy ismert bolygóról jött idegennel.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Naprendszer, Világegyetem, Tejútrendszer, csillag, Föld-típusú bolygó (közetbolygó), Jupiter-típusú bolygó (gázbolygó), holdfázisok, nap- és holdfogyatkozás, naptevékenység, napenergia, helymeghatározás, helyi idő, zónaidő, időzóna	
Tantárgyi integráció	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: az ó- és a középkor tudományos gondolkodása. Magyarok és az űrkutatás.nagy földrajzi felfedezések, a térképészet fejlődése Magyar nyelv és irodalom: mitológia. Fizika: a bolygómozgás törvényei, a tömegvonzás törvénye, forgómozgás, viszonyítási rendszer, a csillagok energiatermelése, elektromágneses sugárzás, részecskesugárzás, nyomás, hőmérséklet, erő-ellenerő, űrkutatás. Napenergia hasznosítása. Kémia: hidrogén, hélium, gázok, bolygók felépítő anyagai, légkörük összetétele. A Nap energiatermelő folyamatai. Matematika: logika, matematikai eszközhasználat, arányok, egyszerű számítások Biológia-egészségtan: az élet fogalma, fotoszintézis, napsugárzás káros hatásai. Informatika, digitális kultúra: adat, információ, adatbázis, digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata. Digitális térképezés, térképszoftverek, GPS. (Digitális távérzékelés, térinformatika.) Művelődéstörténet: a természettudományok fejlődése	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- elhelyezi a Földet a Világegyetemben és a Naprendszerben;
- ismeri a Föld, a Hold és a bolygók jellemzőit, mozgásait, valamint ezek összefüggéseit;
- értelmezi a Nap és a Naprendszer jelenségeit, folyamatait, azok földi hatásait;
- egyszerű időszámítással kapcsolatos feladatokat, számításokat végez

TEMATIKAI EGYSÉG	A KÖZETBUROK	ESTI: 8ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
Előzetes tudás	Az általános iskolai földrajz tantárgy ismeretanyaga.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	A földrajzi térszemlélet, a rendszerben való gondolkodás és a környezettudatos, fenntarthatóságra törekvő magatartás fejlesztése. Az ábraelemző képesség, a logikus gondolkodás fejlesztése. A szövegértési és -elemző képesség, valamint a mérlegelő gondolkodás és véleményalkotás fejlesztése. Törvényszerűségek felismerése. Ismeretbővítés.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek,		Fejlesztési követelmények

problémák, alkalmazások)		/módszertani ajánlások
A Föld és a földi szférák. (Kialakulás, fejlődés.) A geoszféra.		<i>A természetföldrajzi tényeket bemutató térképek, ábrák elemzése.</i>
A Föld gömbhéjas szerkezete. Törvényszerűségek.		<i>A közetbolygó, mint összetett, törvényszerűségek alapján változó rendszer bemutatása. Az oksági gondolkodás erősítése anyagok különböző körülmények közötti eltérő fizikai viselkedésének bemutatásával.</i>
A földtani folyamatok. Lemeztektonika. Folyamata és kísérő jelenségei. Kőzetlemezek. A kőzetlemezmozgások lokális és globális hatásai.		<i>A földtani folyamatok mindennapi vonatkozásainak és alkalmazási módjainak ismerete. (kiselőadások, prezentációk, filmek, híradások) Ábrák, modellek, animációk elemzése. A kontinentális és az óceáni kéreg összehasonlító táblázatának készítése. Hírfigyelés: hazai és nemzetközi hírek keresése aktuális földtani folyamatok, kockázatok és veszélyek témakörében. Magyarázó és folyamatábrák elemzése a lemeztektonikával kapcsolatban.</i>
Hegységképződés. Hegységképződés folyamata. Hegységrendszerek.		<i>Magyarázó és folyamatábrák elemzése</i>
Vulkanizmus. Vulkánok. Vulkáni utóműködés.		<i>Magyarázó és folyamatábrák elemzése. Filmek, híradások.</i>
Földrengések. Folyamata, okai, következményei.		<i>Földrengések folyamatát bemutató forrásszövegek feldolgozása. Képek, ábrák elemzése. Az előrejelzés lehetőségei. Empátiagyakorlat: Mit érezhetnek és mit tehetnek az emberek földrengéskor, vulkánkitöréskor, cunami esetén?</i>
Ásványok és kőzetek. Típusok. Bányászott nyersanyagok. Érc. Gazdasági és mindennapi hasznosítás.		<i>Fenntarthatósági kérdések megvitatása. Olyan képesség és szemlélet kialakítása, amely a pozitív hatások, a lehetséges környezeti kockázatok és az egymással ütköző érdekek felismerésére révén hozzájárul, a tanultakat felhasználni képes, megalapozott érvelés iránti igény kialakulásához. Ásvány- és kőzetfelismerési gyakorlatok. Egyszerű vizsgálatok elvégzése. Projektfeladat: ásvány- és kőzetgyűjtemény (virtuális is lehet) készítése, feliratozás készítése az egyes kőzetekhez.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	geoszféra, geotermikus energia, kőzetlemez, lemeztektonika, hegységképződés, földrengés, vulkanizmus, magma, láva, vulkáni utóműködés, földkéreg, földköpeny, földmag, közetburok, mélytengeri árok, óceánközépi hátság, gyűrődés, vetődés, hegységrendszer, cunami, ásvány, magmás, üledékes, átalakult kőzet, ásványi nyersanyag, érc, homok, lösz, mészkő, bazalt, gránit, homokkő, kvarc, kalcit, kősó, lignit, kőszén, kőolaj, földgáz, bauxit	

Topográfiai ismeretek	Afrikai-lemez, Antarktiszi-lemez, Ausztrál–Indiai-lemez, Csendes-óceáni-lemez, Dél-amerikai-lemez, Észak-amerikai-lemez, Eurázsiai-lemez, Fülöp-lemez (Filippínó-lemez), Nasca-lemez (Nazca-lemez); Japán-árok, Mariana-árok; Eurázsiai-hegységrendszer, Kaledóniai-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer, Variszkuszi-hegységrendszer; Etna, Mount St. Helens, Popocatépetl, Vezúv
Tantárgyi integráció	Kémia: szerves és szervetlen vegyületek, keverék, ötvözet, ásványok, kőszén, szénhidrogén, halmazállapotok. A szénülés. A szén módosulatai. A kőolaj összetétele és feldolgozása. A kén és kén-dioxid (vulkánosság) tulajdonságai. Ércék képződése, fémek előállítása. Anyagvizsgálati módszerek. Alternatív energiaforrások, hulladékgazdálkodás. Biológia-egészségtan: élő anyag, evolúció, rendszertan. Matematika: térbeli mozgások elképzelése; időegységek, időtartammérés. Fizika: úszás, sűrűség, nyomás, hőmérséklet, erőhatások, szilárd testek fizikai változásai, hullámterjedés. Alternatív energiaforrások. Etika: az erőforrásokkal való etikus gazdálkodás, egyéni és társadalmi érdek. Történelem: a Vezúv kitörése, Pompei Környezetvédelem: fenntarthatóság, rekultiváció; Katasztrófavédelem, elsősegélynyújtás

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- összefüggéseiben mutatja be a lemeztektonika és az azt kísérő jelenségek (földrengések, vulkanizmus, hegységképződés) kapcsolatát, térbeliségét, illetve magyarázza a kőzetlemezmozgások lokális és globális hatásait;
- felismeri az alapvető ásványokat és kőzeteket, tud példákat említeni azok gazdasági és mindennapi életben való hasznosítására.

TEMATIKAI EGYSÉG	A LÉGKÖR	ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Előzetes tudás	Az általános iskolai földrajz tantárgy ismeretanyaga. Kémia és biológia tantárgy kapcsolódó tartalmai.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	A logikai és a rendszerben való gondolkodás fejlesztése. A szövegértési, kommunikációs és digitális kompetencia fejlesztése. Az egyéni és közösségi felelősségvállalás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint a felelős döntéshozatal fejlesztése. Fenntarthatóság, felelősségvállalás. Ismeretbővítés.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások	
A légkör. Szerkezete, fizikai és kémia jellemzői.	A légkör témakörével kapcsolatos, adott szempontok szerinti megfigyelések. <i>Forráselemzés.</i>	

Légköri folyamatok és jelenségek. A levegő felmelegedése és az azt befolyásoló tényezők. Időjárás. Felhő- és csapadékképződés, légköri képződmények: ciklon, anticiklon, trópusi ciklonok, időjárási frontok	<i>A légköri folyamatok és jelenségek összefüggéseinek bemutatása, kapcsolat az időjárás alakulásával.</i> <i>Időjárás és éghajlat közti különbség.</i> <i>Ábraelemzés. Megfigyelések.</i> <i>Projektfeladat: időjárás-megfigyelés – saját meteorológiai mérések rögzítése, az adatok értelmezése, az adatokon alapuló számolási feladatok elvégzése</i>
Időjárási szélsőségek felismerése (pl.: tornádó, jégeső, aszály). Időjárási jelenségek értelmezése (pl.: időjárás-jelentések). Időjárási térképek, meteorológiai jelentések, előrejelzések.	<i>Időjárási térképek, előrejelzések elemzése.</i> <i>Ábraelemzés.</i> <i>Az éghajlatváltozással, időjárási veszélyhelyzetekkel kapcsolatos hagyományos és online forrásszövegek elemzése, szóbeli értékelése, saját vélemény megfogalmazása.</i> <i>Helyzetgyakorlat: helyes viselkedés szélsőséges időjárási helyzetekben</i>
Földi légkörzés, monszunszelek. Általános légkörzés, szélrendszerek. Szélenergia.	<i>Ábraelemzés. Animációk.</i> <i>Szélerőművek működése, előfordulása (kiselőadás)</i>
A légkör globális változásai és problémái. Ózonréteg elvékonyodása, savas esők, szmog, éghajlatváltozás. Okok és következmények. A légkör legfőbb szennyező forrásai és a szennyeződés következményei.	<i>Az éghajlatváltozással (okai, következményei, mérséklési stratégiák) kapcsolatos, hagyományos és online forrásszövegek elemzése és szóbeli értékelése kapcsán a szövegértési, kommunikációs és digitális kompetencia fejlesztése.</i> <i>Az éghajlatváltozás következményei Magyarországon, mérséklési és alkalmazkodási stratégiák megismerése.</i> <i>Forrásszövegek elemzése.</i> <i>Az egyéni és közösségi felelősségvállalás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint a felelős döntéshozatal.</i> <i>Ötlebörze: környezettudatos energiahasználat, a légkör megújuló energiaforrásainak hasznosítása a mindennapi életben.</i> <i>Projektfeladat: helyi környezetvédelmi akciók bemutatása.</i> <i>A klímaváltozás lokális okainak felkutatása a lakóhelyen. Hírfigyelés és beszámoló készítése a légkör globális és lokális változásaival és aktuális problémáival kapcsolatban. Tanórai vita: Már érezzük? – Az éghajlatváltozás következményei Magyarországon címmel.</i>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	troposzféra, sztratoszféra, üvegházhatás, üvegházgázok, izoterma, izobár, szél, ózonréteg, melegfront, hidegfront, ciklon, anticiklon, felhő- és csapadékképződés, csapadékfajták, időjárás-előrejelzés, globális felmelegedés, passzátszél, nyugati(as) szél, sarki szél, tájfun, monszunszél, savas eső, tornádó, hurrikán, aszály, napenergia, szélenergia
Tantárgyi integráció	Kémia: gázok jellemzői, gáztörvények, a víz tulajdonságai, kémhatás, kémiai egyenletek, légnyomás, hőmérséklet, koncentrációk, halmazállapotok, savas eső. Ózon. Csapadékképződés, harmatpont, csapadékok fajtái. Gázok és folyadékok áramlási rendszere. ÜHG. Gázelemzések. Fizika: gáztörvények, kicsapódás, légnyomás, hőmérséklet, sűrűség és áramlások, sebesség, üvegházhatás. Biológia-egészségtan: légzés, keringés, légúti betegségek, allergia. Matematika: százalékszámítás, diagramok készítése, értelmezése. Meteorológia. Informatika, digitális kultúra: adatok felvétele, információ gyűjtése, feldolgozása.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- összefüggéseiben mutatja be a légköri folyamatokat és jelenségeket, illetve összekapcsolja ezeket az időjárás alakulásával;
- időjárási térképeket és előrejelzéseket értelmez;
- felismeri a szélsőséges időjárási helyzeteket, és tud a helyzetnek megfelelően cselekedni;
- a légkör globális változásaival foglalkozó forrásokat elemez, érveken alapuló véleményt fogalmaz meg a témával összefüggésben;
- magyarázza az éghajlatváltozás okait, valamint helyi, regionális, globális következményeit.

TEMATIKAI EGYSÉG	A VÍZBUROK	ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Előzetes tudás	Az általános iskolai földrajz tantárgy ismeretanyaga.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az analízis és szintetizáló gondolkodás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint az egyéni és közösségi felelősség fejlesztése. A mérlegelő gondolkodás és a felelős véleményalkotás fejlesztése. Ismeretbővítés.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások	
A vízburok. Tagolódása, elhelyezkedése. A Föld vízkészlete.	<i>A vízburok témakörével kapcsolatos hagyományos és online média híreinek értelmezése, saját vélemény megfogalmazása.</i>	
A felszíni és felszín alatti vizek. Főbb típusaik és azok jellemzői.	<i>A vízgyűjtő terület, a vízállás, a vízjárás és a vízhozam összefüggéseinek felismerése. A tengervíz sótartalmát befolyásoló tényezők földrajzi összefüggéseinek értelmezése.</i>	

	<i>A tómedencék kialakulásának típusai példák alapján; a tavak pusztulásához vezető folyamatok, illetve azok összefüggéseinek bemutatása. Topográfiai ismeretek.</i>
A víz, mint erőforrás. Gazdasági és társadalmi folyamatokat befolyásoló szerepe: ivóvízkészlet, vízenergia, ipartelepítő tényező, mezőgazdaság, migráció	<i>Projektfeladat: vízfogyasztási szokások felmérése. Látogatás helyi vízműbe, szennyvíztisztítóba.</i>
A vízburokkal kapcsolatos környezeti veszélyek. Belvíz, árvíz. A vízkészlet mennyiségi és minőségi védelme.	<i>Víztakarékossági javaslatok megfogalmazása. Ötletbörze – Légy tudatos vízhasználó! – Vízímélő praktikák gyűjtése.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	tenger, óceán, felszín alatti víz, talajvíz, vízfogó és víztartó réteg, artézi víz, hévíz, ásványvíz, belvíz, tó, fertő, mocsár, láp, hullámozás, tengerjárás, tengeráramlás, deltatorokolat, tölcse-torokolat, vízgyűjtő, vízváltató, vízhozam, vízállás, vízjárás, árvíz, holtág, öntözővíz, ivóvíz, ipari víz, szennyvíz, vízgazdálkodás, vízenergia
Topográfiai követelmények	Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger Adriai-tenger, Balti-tenger, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, Japán-tenger, Karib (Antilla)-tenger, Kaszpi-tenger, La Manche, Mexikói-öböl, Perzsa (Arab)-öböl, Vörös-tenger; Aral-tó, Bajkál-tó, Balaton, Bodén-tó, Csád-tó, Fertő, Garda-tó, Genfi-tó, Gyilkos-tó, Hévízi-tó, Holt-tenger, Ladoga-tó, Nagy-tavak, Szelidi-tó, Szent Anna-tó, Tanganyika-tó, Tisza-tó, Velencei-tó, Viktória-tó; Boszporusz, Duna–Majna–Rajna vízi út, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Suez-csatorna; Amazonas, Colorado, Duna, Elba, Jangce, Kongó, Mississippi, Ob, Pó, Rajna, Sárga-folyó, Temze, Volga Észak-atlanti áramlás, Golf-áramlás, Labrador-áramlás, Humboldt-áramlás
Tantárgyi integráció	Kémia: víz, oldatok, oldódás, szénsav, nitrátok. A tengervíz összetétele. Vízvizsgálatok. Fizika: nyomás, áramlási rendszerek, tömegvonzás, energia. Biológia-egészségügy: eutrofizáció, vízi életközösségek. Etika: az erőforrásokkal való etikus gazdálkodás, egyéni és társadalmi érdek, az egyéni felelősség felismerése, önkéntes segítőmunka.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a vízburokkal kapcsolatos környezeti veszélyek okait, és reálisan számol a várható következményekkel;
- tudatában van a személyes szerepvállalások értékének a globális vízgazdálkodás és éghajlatváltozás rendszerében.

TEMATIKAI EGYSÉG	A GEOSZFÉRÁK KÖLCSONHATÁSAI ÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI	ESTI: 12 ÓRA LEVELEZŐ: 6 ÓRA
Előzetes tudás	Az általános iskolai földrajz tantárgy ismeretanyaga.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	A környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése. Ismeretbővítés.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások	

A földi szférák kialakulása és fejlődése. Földtörténet: az időegységek rendszere. Kormeghatározás. Fontosabb földtörténeti események.	<i>A geoszférák közötti kölcsönhatások kiemelésével a geoszférák fejlődésének időbeli szakaszaihoz kötődő, meghatározó jelentőségű földtörténeti események bemutatása.</i>
Geoszférák. Egyes geoszférák folyamatai, jelenségei. A geoszférák közötti kölcsönhatások.	<i>Az egyes geoszférák folyamataihoz, jelenségeihez kapcsolódó veszélyek, veszélyhelyzetek összegyűjtése, a hozzájuk kapcsolódó teendők csoportosítása.</i>
A talaj. Képződése az éghajlati, hidrológiai, földtani és domborzati tényezők kölcsönhatásának tükrében. A talajok gazdasági jelentősége, talajpusztulás és talajvédelem. Magyarország fontosabb talajtípusai.	<i>A talajok gazdasági jelentőségének, a talajvédelem fontosságának igazolása. Talajvizsgálatok. Talajtípusok és termesztendő növények kapcsolata.</i>
Karsztosodás. Kőzettípusokhoz kapcsolódóan kialakuló, felszíni és felszín alatti formakincs.	<i>Digitális fotóalbum készítése. Turisztikai jelentőség bemutatása.</i>
Külső felszínformáló erők: víz, szél, jég.	<i>Digitális fotóalbum készítése. Ábrák, képek elemzése. A felszínformáló tevékenységet befolyásoló tényezők összegyűjtése; a pusztító és építő tevékenység által létrehozott jellemzői formák felismerése.</i>
Az ember felszínformáló tevékenysége.	<i>Képzletbeli levélírás pl. az amazonasi esőerdők védelmében az illetékeseknek. Az elsivatagosodás problémaalapú megbeszélése. A természeti és társadalmi tényezők kölcsönhatásának ismerete által a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése.</i>
Földrajzi övezetesség. Szoláris és valódi övezetesség. Tipikus éghajlati övek elhelyezkedése, jellemző tulajdonságai. Függőleges övezetesség. A természeti és társadalmi környezet jellemző kölcsönhatásai az egyes földrajzi övezetekben.	<i>A Föld különböző pontjainak éghajlatáról készült diagramok tanulmányozása, azok összehasonlítása a lakóhely éghajlati adataival, értékeivel. Online információk alapján az éghajlati területekre jellemző életképek megalkotása. Éghajlati diagramok és éghajlatra jellemző képek párosítása. A természetföldrajzi adottságok és az életmód, illetve gazdálkodás kapcsolatának bemutatása; az összefüggések, ok-okozati kapcsolatok feltárása. A természeti adottságok és a mezőgazdasági tevékenység közötti, az éghajlat</i>

	és a táplálkozás, a napi életvitel közötti összefüggések felismerése. A rendszerszemlélet fejlesztése a földrajzi övezetesség elemeinek megismerése során. Annak megértése, hogy az egyes elemekben bekövetkező változások az egész bolygónkra kiterjedő övezetesség rendszerének megbomlásához is vezethetnek és átalakíthatják, illetve létében veszélyeztethetik az egyes társadalmak életterét.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	földtörténeti idő, kormeghatározás, jégkorszak, külső erők, belső erők, aprózódás, mállás, zonális talaj, azonális talaj, humusz, talajszennyezés, talajerózió, magas part, lapos part, turzás, lagúna, meder, hordalékszállítás, sodorvonal, szurdok, sziget, zátony, árvízvédelem, villámáradás, karsztjelenség, karsztformák, gleccser, jégtakaró, moréna, fjord, erdőhatár, hóhatár, szoláris és valódi éghajlati övezetesség, függőleges övezetesség
Tantárgyi integráció	Fizika, kémia: radioaktivitás (kormeghatározás), halmazállapotok és változásaik Kémia: mállás, talaj összetétele, vizsgálata Matematika: modellek és diagramok megértése, adatleolvasás. Biológia-egészségtan: életfeltételek, életközösségek, nagy rasszok, biomok, ökológiai kapcsolatrendszerek, talaj, az élővilág rendszerezése. Távoli tájak élővilága. Etika, idegen nyelvek: más kultúrák iránti érdeklődés. Történelem: kormeghatározás Művészetek: tájképek, természetábrázolás Informatika, digitális kultúra: információ gyűjtése, ábrázolása

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti az ember környezetátalakító szerepét, ember és környezete kapcsolatrendszerét;
- példák alapján igazolja az egyes geoszféra folyamatainak, jelenségeinek gazdasági következményeit, összefüggéseit.

A 10. évfolyamon a földrajz tantárgy óraszám:

Esti munkarend szerint éves 36 óra, heti 1 óra

Levelező munkarend szerint 18 óra, heti 0,5 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám esti	Óraszám levelező
<i>Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a 21. században</i>	5	2
<i>A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig</i>	12	6
<i>Magyarország és Kárpát-medence a 21.században</i>	6	3
<i>A pénz és a tőke mozgásai a világgazdaságban</i>	5	3
<i>Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái</i>	8	4
Összes óraszám:	36	18

10. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSEK, ELTÉRŐ DEMOGRÁFIAI PROBLÉMÁK A 21. SZÁZADBAN	ESTI: 5 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Előzetes tudás	Az általános iskolai földrajz tantárgy ismeretanyaga.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Felelős véleményalkotás és a vitakultúra fejlesztése. problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Összefüggések felismerése. Felelős környezeti szemlélet erősítése. Ismeretbővítés.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások	
Demográfia. A demográfiai szakaszok (átmenetek) jellemzői, a népességszám és a korösszetétel. A 21. század jellemző népességföldrajzi folyamatainak – pl. elvándorlás, városba áramlás, migráció – térbeli vonatkozásai, ezek okai és összefüggései. A világ nyelvi, vallási és kulturális sokszínűsége – a kulturális identitás és a kulturális globalizáció földrajzi összefüggései.	<i>Statisztikai adatok elemzése.</i> <i>A demográfiai folyamatokhoz kapcsolódó egyszerű számítási feladatok megoldása, következtetések levonása az eredmények alapján.</i> <i>Korfaelemzés – a lakóhely, megye, ország korfájának elemzése pl. a KSH interaktív korfái segítségével.</i> <i>Projektfeladat: bemutató – pl. prezentáció – készítése az emberiség nyelvi, vallási és kulturális sokszínűségének bemutatására.</i> <i>Példák megnevezése ritkán és sűrűn lakott területekre.</i>	

	<i>Állam, nemzet, nemzetállam, több nemzetiségű állam, nemzeti kisebbség fogalmának értelmezése konkrét példák alapján.</i> <i>A nyelvi sokszínűség jellemzése, a világnyelvek szerepének megértése.</i> <i>A világvallások elterjedésének, a vallás kulturális és a társadalmi-gazdasági folyamatokban betöltött szerepének megismerése példák alapján.</i>
Településtípusok. Szerepük, jellemzőik. Átalakulásuk. Tanya (farm), falu, város kapcsolatrendszerének bemutatása. A 21. századi nagyvárosi élet ellentmondásai.	<i>Szeretsz a saját településeden élni? – a lakóhely értékelése különböző nézőpontokból.</i> <i>A lakóhely településszerkezetének bemutatása fényképfelvételek alapján, javaslatok megfogalmazása a település fejlesztésére.</i>
Problémák a 21.században. A Föld népességszámának növekedéséből, a területi különbségekből adódó globális problémák. A nagyvárosok növekedésének környezeti következményei, a környezetkárosítás mérséklésének lehetőségei.	<i>A nagyvárosi élet előnyeinek és hátrányainak rendszerező, összegző bemutatása városlakókkal készített képzeletbeli vagy valós interjúk alapján.</i> <i>Napjaink migrációs folyamatainak megismerése, konkrét példáinak bemutatása.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	a népesedési átmenet szakaszai, természetes szaporodás, népességszaporodás, népsűrűség, korfa, korszerkezet, világvallás, világnyelv, tanya, farm, falu, város, agglomeráció, világváros (globális város), urbanizáció (városodás, városiasodás), technopolisz, városszerkezet
Topográfiai ismeretek	BosWash megalopolisz, Jeruzsálem, Mekka, Vatikán
Tantárgyi integráció	Biológia-egészségtan: emberfajták, nagy pestisjárvány. Matematika: logikus gondolkodás, matematikai eszközhasználat, statisztikai adatok értelmezése. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a bolygó benépesülése, demográfiai folyamatok; vallás, nemzetiség. Különböző korok népességmozgalmai. A városok kialakulása, urbanizáció jellemzői. Vallási központok kialakulása. Híres egyetemvárosok.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- különböző népességi, társadalmi és kulturális jellemzők alapján bemutat egy kontinenst, országot, országcsoporthat.

TEMATIKAI EGYSÉG	A NEMZETGAZDASÁGTÓL A GLOBÁLIS VILÁGGAZDASÁGIG	ESTI: 12 ÓRA LEVELEZŐ: 6 ÓRA
Előzetes tudás	Az általános iskolai földrajz tantárgy ismeretanyaga.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az értékelő gondolkodás fejlesztése. A komplex gondolkodás képességének fejlesztése. A mindennapi életben hasznosítható gazdasági, pénzügyi és vállalkozói ismeretek és képességek kialakítása és fejlesztése. A véleményformálás és az értékelő gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése. A komplexitásban történő gondolkodás képességének fejlesztése. Más társadalmak kultúrájának megismerése iránti érdeklődés felkeltése, a különböző kultúrák iránti tolerancia fejlesztése. Ismeretbővítés. Topográfiai ismeretek.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
A gazdaság szerveződése. Telepítő tényezők. Gazdasági ágazatok.		<i>Adatok gyűjtése, feldolgozása. Tematikus térképek értelmezése.</i> <i>A család, mint a legkisebb gazdasági közösség működése.</i>
Piacgazdaság. Gazdasági szerkezetváltás.		<i>Esettanulmány elkészítése a térségben megvalósult zöld- vagy barnamezős beruházásokról.</i> <i>A társadalmi-gazdasági változás nagyvárosok térbeli szerkezetére gyakorolt hatásának bemutatása régi és új képek összehasonlításával.</i>
Globalizáció. Fogalma. A globális világ kialakulásának és működésének feltételei, jellemző vonásai. A globalizáció társadalmi-gazdasági és környezeti következményei, mindennapi életünkre gyakorolt hatásai.		<i>Egy ismert transznacionális vállalat működésének bemutatása.</i> <i>A globalizáció pozitív és negatív hatásainak megvitatása és összegzése.</i>
Eltérő társadalmi-gazdasági fejlettség. Fejlettségi mutatók. Centrum- és perifériatérsegek és kapcsolatrendszereik. A perifériatérsegek társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemző vonásai, a felzárkózás nehézségei		<i>A társadalmi-gazdasági fejlettség összehasonlítása, elemzése adatsorok, tematikus térképek segítségével.</i> <i>A gazdasági szerkezet, az egyes ágazatok változó szerepének megértése, a gazdasági szerkezet és társadalmi-gazdasági fejlettség összefüggéseinek bemutatása ország példákon.</i> <i>A centrum- és perifériatérsegek, a világgaazdaság újonnan iparosodó térségeinek komplex bemutatása.</i> <i>Bemutatók készítésével más társadalmak kultúrájának megismertetése, pl. zenei válogatás készítése, étlap összeállítása, ünnepek és szokások bemutatása</i>

Az amerikai, az európai és az ázsiai erőter. Gazdaságilag meghatározó jelentőségű országok, országcsoportok. A világgazdaság újonnan iparosodó térségei		Az amerikai, az európai és az ázsiai erőter gazdaságilag meghatározó jelentőségű országainak, országcsoportjainak bemutatása.
Az Európai Unió. Működésének földrajzi alapjai, unión belüli társadalmi-gazdasági különbségek.		Statisztikai forrásokból származó fejlettségi mutatók, adatsorok elemzése, értelmezése.
Nemzetközi szervezetek, együttműködések. Gazdasági integrációk.		A nemzetközi együttműködés lehetőségei, a nemzetközi szervezetek szerepe a világ társadalmi-gazdasági életének alakításában. A legfontosabb nemzetközi szervezetek tevékenységének bemutatása, a főbb egyezmények, irányelvek célkitűzéseinek megismerése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	GDP, GNI, gazdasági szektorok, telepítő tényező, piac, piacgazdaság, munkamegosztás, transznacionális vállalat, beruházás, innováció, működőtőke, centrum, félperiféria, periféria, újonnan iparosodott országok, BRICS országok, ipari park, robotizáció	
Topográfiai ismeretek	Európa <i>Országok:</i> Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehország, Dánia, Egyesült Királyság (Nagy-Britannia), Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Svájc, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Ukrajna <i>Városok:</i> Bécs, Berlin, Bern, Birmingham, Brüsszel, Bukarest, Dublin, Frankfurt, Genf, Hága, Helsinki, Kijev, Koppenhága, Lisszabon, Ljubljana, London, Luxembourg, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Moszkva, München, Oslo, Párizs, Prága, Riga, Róma, Rotterdam, Stockholm, Strasbourg, Stuttgart, Szentpétervár, Szófia, Tallinn, Torino, Trieszt, Varsó, Velence, Vilnius, Volgográd, Zágráb, Zürich Közép-angliai iparvidék, olasz ipari háromszög, Randstad, Ruhr-vidék Afrika <i>Országok:</i> Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria, Algéria, Tunézia <i>Városok:</i> Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó Amerika <i>Országok:</i> Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó, Venezuela, Panama, Chile, Kolumbia <i>Városok:</i> Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC, Atlanta, Dallas, Seattle, Santiago, Bogotá Ausztrália és Óceánia	

	<i>Országok:</i> Ausztrália, Új-Zéland <i>Városok:</i> Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington Ázsia <i>Országok:</i> Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország <i>Városok:</i> Ankara, Bagdad, Bangkok, Kalkutta, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Manila, Mekka, Osaka, Peking, Rijád, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi
Tantárgyi integráció	Matematika: logikus gondolkodás, matematikai eszközhasználat, statisztikai adatok értelmezése, kamatszámítás Idegen nyelvek: a nyelvtanulás fontossága (motiváció). Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a pénz története; az eltérő gazdasági fejlettség történelmi alapjai, Európa a 20. század második felében, gazdaságtörténet. Ipari forradalom. Gazdasági világválság. Gazdasági szervezetek. Gazdasági nagyhatalmak. Az Unió története. Etika: a pénz szerepe a mindennapi életben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értékeli az eltérő adottságok, erőforrások szerepét a társadalmi-gazdasági fejlődésben;
- megnevezi a világ gazdaság működése szempontjából tipikus térségeket, országokat;
- összefüggéseiben mutatja be a perifériatérség társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemző vonásait, a felzárkózás lehetőségeit;
- ismerteti az Európai Unió működésének földrajzi alapjait, példák segítségével bemutatja az Európai Unión belüli társadalmi-gazdasági különbségeket;
- értelmezi a globalizáció fogalmát, a globális világ kialakulásának és működésének feltételeit, jellemző vonásait;
- példák alapján bemutatja a globalizáció társadalmi-gazdasági és környezeti következményeit, mindennapi életünkre gyakorolt hatását.

TEMATIKAI EGYSÉG	MAGYARORSZÁG ÉS A KÁRPÁT-MEDENCE A 21. SZÁZADBAN	ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Előzetes tudás	Az általános iskolai földrajz tantárgy ismeretanyaga.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Adatok elemzése és összehasonlítása. Véleményformálás és az érteklő gondolkodás fejlesztése. Nemzeti identitás erősítése. Tanulói együttműködésén alapuló tudásépítés fejlesztése. Ismeretbővítés. Topográfiai ismeretek.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények / módszertani ajánlások	
Magyarország természeti-társadalmi értékei.	természeti-társadalmi	<i>Forráselemzés. Adatok elemzése és összehasonlítása.</i>

Hazánk környezeti állapota, környezeti problémáink.	<i>Bemutatók készítése. Nemzeti parkok, világörökségi helyszínek.</i>
Magyarország társadalmi-gazdasági szerepe annak szűkebb és tágabb nemzetközi környezetében, a Kárpát-medencében és az Európai Unióban.	<i>Projektfeladat: külföldieknek szóló országbemutató készítése. Az európai uniós tagság hatása a Kárpát-medencei országok magyarságára – adatgyűjtés és azok közös értelmezése, illetve szemléletes bemutatása. A lakóhelyen és környékén néhány uniós támogatással készülő beruházás bemutatása többféle forrás felhasználásával.</i>
Magyarország régiói. Budapest és az agglomeráció.	<i>A régiók jellemzőinek összehasonlítása, a területi fejlettségi különbségek okainak és következményeinek, illetve a felzárkózás lehetőségeinek bemutatása kooperatív módszerek alkalmazásával. Topográfia.</i>
Területi és fejlettségi különbségek okai, következményei. Felzárkózási lehetőségek. Aktuális társadalmi és gazdasági folyamatok.	<i>A lakóhely munkaerőtérképének elkészítése, következtetések levonása, a jól alkalmazható munkaerővel szembeni elvárások összegyűjtése. Nyomtatott és online cikkek, információk alapján az aktuális társadalmi és gazdasági folyamatok bemutatása, értékelése, saját vélemény megfogalmazása.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	régió, idegenforgalmi régió, ipari park, logisztikai központ, agglomerálódó térség, területi fejlettségi különbség, eurorégió
Topográfiai ismeretek	<i>Régiók, megyék</i> <i>Főbb települések:</i> Ajka, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Békéscsaba, Budapest, Bük, Debrecen, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kazincbarcika, Kecskemét, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Makó, Miskolc, Mohács, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pécs, Salgótarján, Sárospatak, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota, Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg, Zalakaros
Tantárgyi integráció	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: Magyarország történelme. Vizuális kultúra: az épített környezet értékei. Biológia-egészségtan: védett növények és állatok. Magyar nyelv és irodalom: hazai tájakról készült leírások. Informatika: digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata. Etika: kulturális érték, a hazánkban élő nemzetiségek kulturális értékeinek tisztelete.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- bemutatja a területi fejlettségi különbségek okait és következményeit Magyarországon, megfogalmazza a felzárkózás lehetőségeit;
- értékeli hazánk környezeti állapotát, megnevezi jelentősebb környezeti problémáit.

TEMATIKAI EGYSÉG		A PÉNZ ÉS A TŐKE MOZGÁSAI A VILÁGGAZDASÁGBAN	ESTI: 5 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Előzetes tudás		Az általános iskolai földrajz tantárgy ismeretanyaga.	
A tematikai egység fejlesztési céljai		A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. A felelős pénzügyi gondolkodás fejlesztése. A megalapozott véleményalkotás az aktív pénzügyi gondolkodás, illetve a vitakészség fejlesztése. Ismeretbővítés.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások	
A monetáris világ működése. Alapvető fogalmak, folyamatok és azok összefüggései.		Alapvető fogalmak, folyamatok magyarázata. Összefüggések feltárása. Információk gyűjtése nemzetközi pénzügyi szervezetekről.	
Működőtőke és pénztőke. Nemzetközi tőkeáramlás. A globalizáció és a globális pénzügyi krízisek kialakulásának összefüggései. Nemzetközi pénzügyi szervezetek.		Hogyan jut el egy globális termék (pl. személyautó) a fogyasztóhoz? A tőzsde működése. Fontosabb pénzügyi világszervezetek bemutatása.	
Pénzügyi döntéshelyzetek. Költségvetés, hitelfelvétel. Pénzügyi tervezés. Befektetési háromszög. Eladósodás, kockázat.		Aktuális banki adatok, tájékoztatók segítségével pénzügyi döntéshelyzetek szimulálása (pl. folyószámlanyitás, személyi kölcsön vagy lakáshitel felvétele, lakáscélú megtakarítás vállalása). Beszélgetés a biztonságos pénz- és bankkártya használatról, tájékozódás elektronikus kiadványok segítségével. Helyzetgyakorlat: egy nagyobb pénzösszeg – pl. lottónyeremény vagy családi örökség – befektetési lehetőségeinek mérlegelése. Pénzügyi oktatófilmek segítségével a hétköznapiakban hasznosítható tudás szerzése, a látottak megbeszélése. Kockázatelemzés. Egy képzeletbeli vállalkozás üzleti tervének elkészítése és bemutatása. Költségvetés készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	működőtőke, pénztőke, befektetés, vállalkozás, részvény, kötvény, fix és változó kamatozású hitel, kamat, hozam, kockázat, lekötöttség (likviditás), adósságcsapda, infláció, költségvetés, BUX-index, Dow Jones-index, THM, EBKM, IMF, Világbank, állami és EU-támogatás, támogatott hitel, önerő		
Tantárgyi	Matematika: számítások		

integráció	Társadalomismeret: a családi gazdálkodás, a jövedelem, hitelfelvétel. Vállalkozások formái, alapításuk. Történelem: nemzetközi pénzügyi szervezetek, gazdasági világválság

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- pénzügyi döntéshelyzeteket, aktuális pénzügyi folyamatokat értelmez és megfogalmazza a lehetséges következményeket;
- pénzügyi lehetőségeit mérlegelve egyszerű költségvetést készít, értékeli a hitelfelvétel előnyeit és kockázatait;
- alkalmazza megszerzett ismereteit pénzügyi döntéseiben, belátja a körültekintő, felelős pénzügyi tervezés és döntéshozatal fontosságát

TEMATIKAI EGYSÉG	HELYI PROBLÉMÁK, GLOBÁLIS KIHÍVÁSOK, A FENNTARTHATÓ JÖVŐ DILEMMÁI	ESTI: 8ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
Előzetes tudás	Az általános iskolai földrajz tantárgy ismeretanyaga, a biológia, kémia tantárgyak kapcsolódó tartalmai.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése. A környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése. A veszélyek és kockázatok reális értékelési képességének kialakítása és fejlesztése, a hatásaikra való felkészülés és védekezés képességének kialakítása és fejlesztése. A környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása. A tudatos fogyasztóvá válás fejlesztése. A fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése. Ismeretbővítés.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)		Fejlesztési követelmények /módszertani ajánlások
Geoszférákat ért környezetkárosító hatások. Rendszerezés és a folyamatok kölcsönhatásai.		<i>Képek, leírások alapján környezeti problémák felismerése, mérséklésük lehetőségeinek megfogalmazása.</i>
A földrajzi eredetű helyi, regionális és globális természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti veszélyhelyzetek kialakulása.		<i>Forráselemzés. Internetes anyaggyűjtés. Helyi példák megvitatása. Egyéni felelősség kérdése.</i>
A természetkárosítás és a természeti, illetve környezeti katasztrófák társadalmi következményei. Veszélyek és kockázatok értékelése.		<i>Az édesvíz szerepének, gazdasági jelentőségének bemutatása kooperatív módszerekkel (a víz szerepe az ember életében, a víz felhasználásának időbeli és térbeli változása, vízhiány, mint konfliktusforrás). A talaj pusztulása, talajok védelme.</i>
A környezetkárosodás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatásának és a		<i>Hazai példák gyűjtése.</i>

lokális szennyeződés globális következményeinek komplex értelmezése, hatásaikra való felkészülés és védekezés	Nagy nemzetközi visszhangot kiváltó környezeti károkozás bemutatása. <i>Környezeti károk statisztikai adatainak elemzése.</i>
Fenntarthatóság. A fenntartható gazdaság, a fenntartható gazdálkodás jellemzői. Az energiahatékony, az energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás.	<i>Ötlebörze: példák az energia- és nyersanyag-takarékos gazdálkodására, életvitelre.</i> <i>Virtuális séta ökogazdaságban és ökoházban, a látottak közös megbeszélése.</i>
A fogyasztói társadalom. Az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségei. A hagyományos és elektronikus vásárlás.	<i>Figyelemfelhívó bemutató készítése az élelmiszer-pazarlásról és élelmiszerhiányról, a tudatos fogyasztói magatartás fontosságáról.</i> <i>Közvélemény-kutatás a tudatos fogyasztói (élelmiszer-, nyersanyag-, energiafogyasztás) magatartás fontosságáról, lehetőségeiről, az eredmények kiértékelése, a vélemények ütköztetése.</i> <i>Saját és családi tapasztalatok alapján érvelés a hagyományos és az elektronikus vásárlás mellett, fogyasztóvédelmi szempontok figyelembevételével.</i>
A környezet védelmében, illetve humanitárius céllal tevékenykedő hazai és nemzetközi szervezetek	<i>Szervezetek bemutatása, filmek. Szervezetekhez csatlakozó, őket támogató celebek.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	globális probléma, környezeti katasztrófa, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, ökológiai lábnyom, túlfogyasztás, tudatos fogyasztói magatartás, fogyasztóvédelem, energiatudatosság, vízlábnyom, ENSZ, UNESCO, WHO, elsivatagosodás, ózonritkulás, savas csapadék, globális klímaváltozás, népességgrobbanás
Tantárgyi integráció	Informatika: Internet és szolgáltatásai, kommunikációs eszközök Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: demográfia, urbanizáció. Fizika, kémia: alternatív energiaforrások Kémia: lebomló, környezetbarát csomagolóanyagok; élelmiszeripari kutatások; hulladékok kezelése Technika, életvitel és gyakorlat: családtervezés, tudatos fogyasztói magatartás. Etika: a jövő generációért érzett felelősség. Biológia: ökológiai lábnyom, génmanipuláció, élelmiszerek tápértéke. Környezetvédelmi egyezmények. Környezetbarát termék jelek.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- példákkal igazolja a természetkárosítás és a természeti, illetve környezeti katasztrófák társadalmi következményeit, a környezetkárosodás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatását, a lokális szennyeződés globális következményeit;
- megfogalmazza az energiahatékony, nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás lényegét, valamint példákat nevez meg a környezeti szempontok érvényesíthetőségére a termelésben és a fogyasztásban;
- megkülönbözteti a fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói közösség jellemzőit;

- bemutatja az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségeit, a tevékeny közreműködés példáit a környezet védelme érdekében, illetve érvényesíti saját döntéseiben a környezeti szempontokat.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI 10. ÉVFOLYAMON:

A tanuló:

- tudjon egyszerű helymeghatározási és térképészeti számításokat végezni,
- tudjon egyszerű csillagászati és földrajzi feladatokat megoldani,
- tudjon tájékozódást segítő eszközöket használni,
- tudja elhelyezni a Földet a Világegyetemben és a Naprendszerben
- ismerje a Föld, a Hold és a bolygók jellemzőit, mozgásait, valamint ezek összefüggéseit
- ismerje a Föld felépítését
- tudja értelmezni a Nap és a Naprendszer jelenségeit, azok földi hatásait,
- ismerje a Föld és földi szférák kialakulásának fejlődését,
- ismerje a vulkanizmus folyamatát, veszélyeit, tudjon vulkánokra példát mondani
- ismerje a földrengés folyamatát, veszélyeit,
- ismerje a hegységképződés folyamatait, az ásványok és kőzetek keletkezését,
- ismerjen fel alapvető ásványokat, kőzeteket,
- ismerje a belső és a külső erők felszín-formáló szerepét, a felszínfejlődés folyamatát,
- ismerje a légkör szerkezetét, anyagi felépítését, legfontosabb folyamatait,
- ismerje az időjárás elemeit, az időjárási térképeket
- tudja értelmezni az időjárási előrejelzéseket
- ismerje a légkör, a vízburok, a talaj legfőbb szennyező forrásait, a szennyezés következményeit
- ismerje a felszíni és felszín alatti vizek főbb típusait, ezekre tudjon példát mondani,
- ismerje Magyarország fontosabb talajtípusait
- értse az ember környezetátalakító szerepét
- ismerje a földrajzi övezetesség rendszerét
- ismerje a kulcsfogalmakat
- legyenek alapvető topográfiai ismeretei (minimum követelmény: kontinensek, óceánok, tengerek, Magyarország tavai, folyói)
- tudja értelmezni a világ különböző térségeiben megfigyelhető integrációs folyamatokat,
- a tematikus térképek segítségével tudja bemutatni a környezetkárosító tényezők földrajzi megjelenését, következtessen ezekből a globális veszélyek kialakulására,
- tudja csoportosítani és jellemezni a településtípusokat
- ismerje Magyarország településrendszerét
- tudja bemutatni a gazdasági ágazatokat, azok jellemzőit
- a tanuló tudja jellemezni a működő tőke és a multinacionális vállalatok szerepét,
- legyen képes aktuális pénzügyi folyamatokat értelmezni
- tudja a hitelfelvétel előnyeit és kockázatait értékelni
- a tanuló tudja elemezni a népességrobbanás jelenségeit, az élelmezési gondokat, annak okait és a megoldásra tett erőfeszítéseket,
- legyen képes bemutatni a világgazdasági pólusok helyét, szerepét a világ társadalmi-gazdasági rendszerében, kapcsolatukat a fejlődő világgal,
- ismerjen a világpolitika és a világgazdaság működését befolyásoló nemzetközi szervezetet

- ismerje az *Európai Unió működésének földrajzi alapjait*
- tudja értelmezni a *globalizáció fogalmát*
- ismerje *Magyarország helyét, szerepét az Európai Unióban*
- tudja felsorolni és térképen meghatározni *Magyarország régióit*
- tudja értelmezni a *fenntartható fejlődés fogalmát*
- ismerje a „zöld” *gazdálkodás és az energiahatékonyság, energiatakarékosság lehetőségeit*
- tudja megkülönböztetni a *fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói közösség jellemzőit*
- ismerje a *témakörökhöz kapcsolódó kulcsfogalmakat, azok jelentését*
- rendelkezzen *alapvető topográfiai ismeretekkel*

TANULÁSI EREDMÉNYEK A NEVELÉSI-OKTATÁSI SZAKASZ (10. ÉVFOLYAM) VÉGÉN:

A tanuló:

- *tudatosan használja a földrajzi és a kozmikus térben való tájékozódást segítő hagyományos és digitális eszközöket, ismeri a légi- és űrfelvételek alkalmazási területeit;*
- *térszemlélettel rendelkezik a földrajzi térben.*
- *ismeri a Föld felépítésének törvényszerűségeit;*
- *ismeri a közetburok folyamataihoz kapcsolódó földtani veszélyek okait, következményeit;*
- *érti a különböző közettani felépítésű területek eltérő környezeti érzékenysége, terhelhetősége közti összefüggéseket.*
- *ismeri a légkör szerkezetét, fizikai és kémiai jellemzőit, magyarázza az ezekben bekövetkező változások mindennapi életre gyakorolt hatását;*
- *megnevezi a légkör legfőbb szennyező forrásait és a szennyeződés következményeit, érti a lokálisan ható légszennyező folyamatok globális következményeit.*
- *ismeri a felszíni és felszín alatti vizek főbb típusait, azok jellemzőit, a mennyiségi és minőségi viszonyait befolyásoló tényezőket, a víztípusok közötti összefüggéseket;*
- *igazolja a felszíni és felszín alatti vizek egyre fontosabbá váló erőforrásszerepét és gazdasági vonatkozásait, bizonyítja a víz társadalmi folyamatokat befolyásoló természetét, védelmének szükségességét.*
- *összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban mutatja be a földrajzi övezetesség rendszerének egyes elemeit, a természeti jellemzők társadalmi-gazdasági vonatkozásait;*
- *összefüggéseiben mutatja be a talajképződés folyamatát, tájékozott a talajok gazdasági jelentőségével kapcsolatos kérdésekben, ismeri Magyarország fontosabb talajtípusait;*
- *bemutatja a felszínformálás többtényezős összefüggéseit, ismeri és felismeri a különböző felszínformáló folyamatokhoz (szél, víz, jég) és közettípusokhoz kapcsolódóan kialakuló, felszíni és felszín alatti formakincset.*
- *bemutatja a népességszám-változás időbeli és területi különbségeit, ismerteti okait és következményeit, összefüggését a fiatalodó és az öregedő társadalmak jellemző folyamataival és problémáival;*
- *különböző szempontok alapján csoportosítja és jellemzi az egyes településtípusokat, bemutatja szerepkörük és szerkezetük változásait;*
- *érti és követi a lakóhelye környékén zajló település- és területfejlesztési, valamint demográfiai folyamatokat.*

- ismerteti a gazdaság szerveződését befolyásoló telepítő tényezők szerepének átalakulását, bemutatja az egyes gazdasági ágazatok jellemzőit, értelmezi a gazdasági szerkezetváltás folyamatát;
- megnevezi és értékeli a gazdasági integrációk és a regionális együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezőket;
- ismerteti a világpolitika és a világgazdaság működését befolyásoló nemzetközi szervezetek, együttműködések legfontosabb jellemzőit.
- példák alapján jellemzi és értékeli Magyarország társadalmi-gazdasági szerepét annak szűkebb és tágabb nemzetközi környezetében, az Európai Unióban.
- magyarázza a monetáris világ működésének alapvető fogalmait, folyamatait és azok összefüggéseit, ismer nemzetközi pénzügyi szervezeteket;
- bemutatja a működőtőke- és a pénztőkeáramlás sajátos vonásait, magyarázza eltéréseik okait.
- a lakóhely adottságaiból kiindulva értelmezi a fenntartható fejlődés társadalmi, természeti, gazdasági, környezetvédelmi kihívásait; felismeri és azonosítja a földrajzi tartalmú természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti problémákat, megnevezi kialakulásuk okait, és javaslatokat fogalmaz meg megoldásukra;
- rendszerezi a geoszféraért környezetkárosító hatásokat, bemutatja a folyamatok kölcsönhatásait;
- megnevezi a környezet védelmében, illetve humanitárius céllal tevékenykedő hazai és nemzetközi szervezeteket, példákat említ azok tevékenységére, belátja és igazolja a nemzetközi összefogás szükségességét;
- értelmezi a fenntartható gazdaság, a fenntartható gazdálkodás fogalmát, érveket fogalmaz meg a fenntarthatóságot szem előtt tartó gazdaság, illetve gazdálkodás fontossága mellett.

DIGITÁLIS KULTÚRA

9-11. ÉVFOLYAM
(ESTI TAGOZAT)
(LEVELEZŐ TAGOZAT)

A digitális átalakulás komoly kihívást jelent mind oktatási rendszerünk, mind a felnőttoktatásban, munka mellett tanulók (és azon belül is az idősebb generációk) számára. Ahhoz ugyanis, hogy a felnőttek sikeresen érvényesüljenek a társadalmi életben és megfeleljenek a gazdaság munkaerőpiaci elvárásainak, el kell sajátítaniuk a felmerülő problémák digitális eszközökkel, eljárásokkal történő megoldását is. Alapvető követelmény, hogy ennek elvi és gyakorlati kérdéseit folyamatosan kövessék, tudásukat bővítsék, és azt szükség esetén felelősséggel osszák meg. Mivel az informatikai eszközök fejlődése folyamatosan olyan új lehetőségeket tár fel, amelyekkel korábban nem találkoztunk, a felnőtt tanulók digitális kompetenciájának fejlesztése nem csupán az informatikai tudás átadását jelenti, hanem a felnőtt tanulók digitális kultúrájának sokoldalú fejlesztését is igényli. Ez természetesen valamennyi tanulási területen megjelenik, azonban a szükséges szakmai és módszertani háttérrel és koherenciával a digitális kultúra tantárgy biztosítja.

A digitális kultúra tanítása felhasználói szemléletű, a fókusz a gyakorlati problémák megoldásán van, amelyben nagy szerepet kell kapnia a felnőtt tanulók kreativitásának és együttműködésének is. Cél a problémák tudatos, célszerű és hatékony kezelésének elsajátítása. A felnőtt középiskolai korosztálynál is fontos, hogy a hagyományos PC-központú megközelítés helyett egy sokkal szélesebb spektrumot bemutató és használó rendszert mutassunk be, ami hatékony eszköz az együttműködéshez. Az elterjedtebb szolgáltatások megismerésével egyidejűleg a felnőtt tanuló elsajátítja a rendszerek felhasználását a csoportmunka, projektmunka, távoktatás szervezésében, lebonyolításában, amelyek a felnőttképzésben nagy hangsúlyt kapnak. A foglalkozások tervezésében és lebonyolításában az eltérő tudásszinttel rendelkező tanulók fejlesztése terén nagy lehetőségeket kínál a digitális technológia alkalmazása.

A digitális kultúra tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A digitális kultúra tanulása során a felnőtt tanuló képessé válik a digitális környezetben, felhőalapú információmegosztó rendszerekben megszerezhető tudáselemek keresésére, szűrésére, rendszerezésére, továbbá tudásépítő folyamataikban való alkotó felhasználására.

A kommunikációs kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy fejleszti az eszközhasználatot, így különösen a kommunikációs eszközök használatát.

A digitális kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy elsősorban a digitális kompetenciákat fejleszti. Ezeket a felnőtt tanuló képes lesz egyéb tudásterületeken, a mindennapi életben is alkalmazni. A tantárgy segíti a kreatív alkotótevékenységhez szükséges képességek kialakítását és fejlesztését is.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A digitális kultúra keretében végzett tevékenység fejleszti a felnőtt tanulóknak a problémák megoldása során szükséges analízis, szintetizáló és algoritmizáló gondolkodását.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a felnőtt tanuló online térben történő közös feladatmegoldáshoz,

kapcsolatteremtéshez, alkotótevékenységhez szükséges képességeit, továbbá fejleszti a felelősségtudatot a különböző felületeken való információmegosztás során. Az online térben elősegíti a szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:

A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység kialakítja azokat a biztos és koherens kompetenciákat, melyek birtokában lehetőség nyílik az önkifejezési tevékenységek szélesebb körben történő bemutatására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A digitális kultúra tantárgy keretében végzett tevékenység fejleszti a felnőtt tanuló azon képességét, hogy alkalmazkodni tudjon a változó környezethez, képes legyen tudását folyamatosan felülvizsgálni és frissíteni, ahogyan azt a munkaerőpiac megkívánja. Fejleszti továbbá a munka világában alapkövetelményként megjelenő élethosszon át tartó tanulás és flexibilitás képességét.

A digitális kultúra tantárgy fejlesztési feladatait a Nat a középiskolában is négy témakör köré szervezi, amelyek szervesen kapcsolódnak egymáshoz.

Az informatikai eszközök használata fejlesztési területet integráltan dolgozzuk fel akkor, amikor az adott eszköz használata azt szükségessé teszi. A felnőtt tanuló ugyanakkor több olyan témakörrel is találkozhat, ahol az elméleti háttér fontos alapokat biztosít a feladatok gyakorlati megoldásához (pl. grafika, adatbázis-kezelés). A tananyag feldolgozása során támaszkodnunk kell a felnőtt tanulók különböző informális tanulási utakon megszerzett tudására, melyet kiegészítünk, rendszerezünk. A javasolt óraszám nem egyszeri, lezárható témafeldolgozást jelent, hanem egy becsült, összegzett tervezetet.

A digitális írástudást a középiskolás felnőtt tanulóktól a többi tantárgy tananyagának feldolgozása során, a munkahelyen, a hétköznapi életben, és ha tovább tanul, akkor a felsőoktatásban is elvárják. A digitális írástudás alapjait a felnőtt tanulók az általános iskolai képzésben nem biztos, hogy megszerezték (ha esetleg évek vagy akár évtizedek teltek el az általános iskolába járás és jelenlegi tanulmányaik között). Ezért a tananyag feldolgozása során a tanárnak fel kell mérnie a felnőtt tanulók szintjét és igényeit, és ehhez igazodva kell kialakítani a feldolgozandó tananyagot. Nem egy szoftver részletes funkcionalitásának ismeretére kell törekednünk, hanem arra, hogy a felnőtt tanulók megismerjék az alapvető „filozófiát”, és azt később egy új verziószám alatt vagy más programnál is bátran merjék alkalmazni. Továbbá használják az online segítségeket (videók, fórumok stb.). Ki kell alakítani a megfelelő szemléletet ahhoz, hogy a tanuló a későbbiekben olyan szoftvereket is bátran, önállóan megismerjen, alkalmazzon, amelyek nem voltak részei a formális iskolai tanulmányának.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel a hétköznapi élethelyzetek, a tanulási feladatok, a munkavégzés, a felsőoktatás fontos részét képezi. A feladatok eredményes megoldásához azok megértése, részekre bontása és tervezett, precíz végrehajtása szükséges. A problémamegoldás egyre gyakrabban digitális eszközökkel történik, ezért a digitális kultúra tantárgy tanulási eredményei között kiemelt szerepet kap.

Az algoritmizálás, programozás ismerete elősegíti az olyan elvárt készségek fejlesztését, amelyek a digitális eszközökkel történő problémamegoldásban, a kreativitás kibontakozásában és a logikus gondolkodásban nélkülözhetetlenek. A középfokú oktatásban fontos szerepet kap az algoritmusok megfogalmazása, létrehozása és adott problémák megoldása során azok alkalmazása. Sokan lehet, hogy még soha nem találkoztak programozással, így a tanárnak szinte az alapoktól kell kezdenie a tanítást grafikus felületet is kezelő fejlesztői környezetben egy könnyen tanulható programozási nyelven (lehetőleg olyan nyelvvel, amelyhez magyar nyelven található online segítség). Célszerű a fejlesztői környezetet és a programozási nyelvet úgy megválasztani, hogy az lehetőséget adjon az elterjedt grafikus felületek alkalmazására, továbbá könnyen kezelhető és hiteles, azaz akár ipari környezetben is elterjedt legyen.

Az információs technológiákat nem csak a digitális szolgáltatások igénybevételéhez használjuk, azok ma már az állampolgári jogok és kötelezettségek teljesítéséhez is szükségesek. A webes és mobilkommunikációs eszközök széles választéka, felhasználási területük gazdagsága lehetővé teszi a tanórák rugalmas alakítását, és szükségessé teszi a felnőtt tanulók bevonását a tanulási folyamat tervezésébe, egyéni adottságaikhoz, szükségleteikhez igazítva – beleértve ebbe a felnőtt tanulók saját mobil eszközeinek alkalmazását is. A témakör feldolgozása során nem a technikai újdonságokra kell helyezni a hangsúlyt, hanem az „okos eszközök” „okos használatára”, vagyis a tudatos felhasználói és vásárlói magatartás alakítására, a biztonsági okokból bevezetett korlátozások megismerésére és elfogadására.

A felnőtt tanulók középiskolájának viszonylag csekély óraszama és egyéb sajátosságok miatt kiemelten fontos, hogy a digitális kultúra tantárgy minden lehetséges alkalommal szerepet kapjon más tantárgyak tanításában, a felkészülésben. Olyan sok így a „kapcsolódási pont”, hogy ezek felsorolása is szükségtelen. Cél, hogy minden esetben használják a számítógép, mobil eszközök és a hálózatok adta lehetőségeket, és mint eszközök ezek váljanak ismertté és megszokottá a tanulók számára. A hangsúlyok az elméleti kérdésekről a felhasználói gyakorlatra helyeződnek.

A felnőttek középiskolájának kerettanterve azt feltételezi, hogy általános iskolai vagy szakmai tapasztalataik során a tanulók már rendelkeznek alapfokú informatikai ismeretekkel. Amennyiben ez valóban így igaz, akkor képesek a többi műveltségterület anyagának elsajátításához használni és — amennyiben kapnak rá lehetőséget — az órákon alkalmazni ezt. A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy nagyon vegyes az osztályok digitális tudással kapcsolatos ismerete és gyakorlata. Fontos, hogy jól mérjük fel a felnőtt tanulók ismereteit és céljait (munkához mit használnak, ki akar érettségizni informatikából, továbbtanulni ki szeretne, esetleg programozónak készül-e valaki). A kerettanterv nagyfokú szabadságot ad ahhoz, hogy ennek megfelelően alakítsuk a tanmenetet. Az eltérő tudásszinttel rendelkező tanulók fejlesztése terén nagy lehetőségeket kínál a digitális technológia alkalmazása. A jelenkor kihívásaira reagálva az iskolai tanulás és különösképpen a digitális kultúra tantárgy feladata, hogy támogassa a felnőtteket a technológiával való kapcsolattartásban, segítsen nekik kibővíteni és kiterjeszteni a technológia használatát a projektfeladatok teljesítésében, az önálló és csoportos tanulásban, az önképzésben, szem előtt tartva a kreatív alkalmazás ösztönzését.

Óraterv a digitális kultúra tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	1,5	0,5	0,5	
Éves óraszám esti	54	18	18	-
Heti óraszám levelező	0,5	0,5	0,5	-
Éves óraszám levelező	18	18	18	-

Digitális kultúra

A 9. évfolyam óraszám:

Esti munkarend szerint éves 54 óra, heti 1,5 óra

Levelező munkarend szerint 18 óra, heti 0,5 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám esti	Javasolt óraszám levelező
<i>Algoritmizálás, formális programozási nyelv használata</i>	11	4
<i>Információs társadalom, e-Világ</i>	3	2
<i>Szövegszerkesztés</i>	10	3
<i>Multimédiás dokumentumok készítése</i>	3	1
<i>Táblázatkezelés</i>	14	4
<i>Adatbázis-kezelés</i>	13	4
Összes óraszám:	54	18

9. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	ALGORITMIZÁLÁS, FORMÁLIS PROGRAMOZÁSI NYELV HASZNÁLATA	ESTI: 11 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései A problémamegoldáshoz tartozó algoritmusok megismerése. Algoritmus leírása egy algoritmusleíró eszköz segítségével Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatának vizsgálata Az elemi adatok és sorozatok megkülönböztetése, kezelése és használata Szekvencia, elágazások és ciklusok Példák típusalgoritmus használatára A vezérlési szerkezetek megfelelői egy formális programozási környezetben Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása A program megtervezése, kódolása, tesztelése Az objektumorientált szemlélet megalapozása Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata	

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	érti az egyszerű problémák megoldásához szükséges tevékenységek lépéseit és kapcsolatukat; ismeri a következő elemi adattípusok közötti különbségeket: egész, valós szám, karakter, szöveg, logikai; ismeri az elemi és összetett adattípusok közötti különbségeket; érti egy algoritmusleíró eszköz alapvető építőelemeit; érti a típusalgoritmusok felhasználásának lehetőségeit.
Fogalmak	Tevékenységek
algoritmuselemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, szekvencia, elágazás, ciklus, egész szám, valós szám, karakter, szöveg, tömb, logikai adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, típusfeladatok, tesztelés, hibajavítás, objektumorientáltság, hatékonyságvizsgálat	Egy formális programozási nyelv megismerése közösen megoldott egyszerű példákon keresztül, illetve online segédanyagok felhasználásával (pl. videók, weboldalak) Típusok, változók és vezérlőszervezetek (szekvencia, elágazás, ciklus) tudatos választását igénylő feladatok önálló megoldása, a választás indoklása Programozási feladatok megoldása során algoritmusok megismerése, leírása és kódolása Az algoritmusok és az adatszerkezetek kapcsolatának használatát igénylő programozási feladatok megoldása, a választás indoklása Konkrét programozási feladathoz kapcsolódó algoritmusok leírása egy lehetséges módszerrel Feladat megoldása során a fejlesztői környezet lehetőségeinek használata (pl. tesztelés) Feladatmegoldás strukturálatlan algoritmussal és függvények, eljárások használatával Olyan problémák közös megoldása, amelyek során a függvények, eljárások paraméterezése a paraméterátadás különböző típusainak alkalmazását igényli Egy saját vagy más által készített program tesztelése Adott feladathoz készült különböző megoldások közös megbeszélése Hétköznapi és más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok egyszerű algoritmusának tervezése és kódolása Egy feladatot megoldó eljárás leírása egy algoritmusleíró eszközzel Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és eredmények kapcsolatának meghatározása Típusalgoritmusok – összegzés, másolás, eldöntés, maximumkiválasztás – használatát igénylő problémamegoldás iskolai vagy közcélú adathalmazok használatával Problémamegoldás a programozási feladatokban, algoritmusok alkalmazása konkrét feladatokban önállóan és teammunkában

	Adott probléma megoldása vizuális és karakteres fejlesztői környezet használatával is A vizuális fejlesztői környezet alapvető osztályainak, azok jellemzőinek, tulajdonságainak, metódusainak használatát igénylő játékos feladatok (pl. tili-toli, aknakereső, memory) Az alapvető vezérlők használata: címke, nyomógomb, szövegmező, jelölőnégyzet, rádiógomb a felhasználói felület programozásában alkalmazói jellegű feladatok során (pl. megrendelés beviteli felülete) Alapvető grafikus vezérlőelemek létrehozása és használata a felhasználó felület programozásában A program helyessége, a helyes működés vizsgálata saját vagy más által készített algoritmusban, programban, tapasztalatok közös megbeszélése Tesztelés adott nyelvi környezetben, a program különböző kimeneteinek tesztelésére alkalmas mintaadatok előállítása és használata Adott feladathoz készült különböző megoldások közös megbeszélése Hétköznapi és más tantárgyakhoz kapcsolódó problémák megoldása projektmunkában (pl. mérési eredmények feldolgozásával adott hipotézis vizsgálata, valószínűség-számítási feladatok, demográfiai modellek)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

példákban, feladatok megoldásában használja egy formális programozási nyelv fejlesztői környezetének alapszolgáltatásait;

szekvencia, elágazás és ciklus segítségével algoritmust hoz létre, és azt egy magas szintű formális programozási nyelven kódolja;

a feladat megoldásának helyességét teszteli;

tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról;

hétköznapi, oktatáshoz készült szimulációs programokat használ;

tapasztalatokat szerez a kezdőértékek változtatásának hatásairól a szimulációs programokban.

TEMATIKAI EGYSÉG	INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM, E-VILÁG	ESTI:3 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az információ megjelenési formái, jellemzői Az információhitelesség ellenőrzésének módjai A személyes adatok védelmének fontosabb szabályai A személyes adatokkal kapcsolatos etikai szabályok és törvényi előírások Az egyén és a közösség kapcsolata az információs társadalomban Az e-szolgáltatások főbb ismérvei	

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	tisztában van az e-Világ – e-szolgáltatások, e-ügyintézés, e-kereskedelem, e-állampolgárság, IT-gazdaság, környezet, kultúra, információvédelem – biztonsági és jogi kérdéseivel.
Fogalmak	Tevékenységek
adat, információ, csatorna, személyes adat, e-ügyintézés, e-személyi igazolvány, e-kereskedelem, e-gazdaság, e-szolgáltatások, e-közigazgatás, digitális állampolgárság, ügyfélkapu, elektronikus aláírás, álhír, lánclevél, GDPR, adatbiztonság, információvédelem	Az állampolgári jogok és kötelességek online gyakorlása, például bejelentkezés egészségügyi vizsgálatra vagy közérdekű adatok keresése Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata Személyes adatok kérésének, rögzítésének megfigyelése a közösségi portálokon, a keresőmotorok használatában Az adatok és az online identitás védelmét biztosító lehetőségek alkalmazása, például a közösségi oldalakon elérhető személyes adatok keresése, korlátozása és törlése Munkahelyi környezetnek megfelelő e-szolgáltatások használata Az információs társadalom múltjában kijelölt szakasz (például PC-k története vagy ötödik generációs számítógépek) projektmódszerrel történő feldolgozása Az állampolgári jogok és kötelességek megadott területen történő online gyakorlása, e-ügyintézés és e-állampolgárság Az elektronikus kommunikáció gyakorlatában felmerülő problémák megismerése, valamint az ezeket megelőző vagy ezekre reagáló biztonságot szavatoló beállítások megismerése, használata Megfigyelések végzése és értelmezése a közösségi portálokon, keresőmotorok használata közben rögzített szokásokról, érdeklődési körökről, személyes profilokról Többszemponútú, hatékony információkeresési feladatok megoldása más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a gyakorlatban alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket;

tisztában van a digitális személyazonosság és az információhitelesség fogalmával.

TEMATIKAI EGYSÉG	SZÖVEGSZERKESZTÉS	ESTI:10 ÓRA LEVELEZŐ:

		3 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tipográfiai ismeretek Önéletrajz, kérvény, hivatalos levél, formanyomtatvány készítése Adatok kezelése, szűrése, rendezése körlevél készítése céljából. Körlevél készítése Hosszú dokumentumok készítése, formázása. Élőfej és élőláb kialakítása, lábjegyzet, tartalomjegyzék létrehozása Közösen használt dokumentum kezelése, tárolása Korrektúra alkalmazása, változások követése. Verziókövetés Más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok, formanyomtatványok, hivatalos dokumentumok	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	– ismeri egy adott feladat megoldásához szükséges digitális eszközök és szoftverek kiválasztásának szempontjait, használja a digitális hálózatok alapszolgáltatásait – etikus módon használja fel az információforrásokat, tisztában van a hivatkozás szabályaival önállóan használja az informatikai eszközöket, elkerüli a tipikus felhasználói hibákat, elhárítja az egyszerűbb felhasználói hibákat.	
Fogalmak		Tevékenységek
karakterformázás, bekezdésformázás, élőfej és élőláb, oldal elrendezése, stílus, sablon, körlevél, lábjegyzet, tartalomjegyzék, szakasztörés, hasáb, megosztott dokumentum, megjegyzés, korrektúra, változások követése		Formanyomtatványok, sablonok alkalmazása, például iratminta, kérdőív készítése Önéletrajz, kérvény, hivatalos levél, formanyomtatvány készítése Körlevél – például értesítők, meghívók – készítése Adott nyersszöveg felhasználásával hosszú dokumentum formázása (például tartalomjegyzék, lábjegyzet beillesztése, hasábok, szakaszonként eltérő laptájolás, élőfej, élőláb kialakítása). Más tantárgyakhoz (pl. magyar nyelv és irodalom, történelem) kapcsolódó tanulmány vagy beszámoló készítése projekt munka keretében Dokumentumok közös használata online felületen, például csoportmunkában kialakított tartalom létrehozása Korrektúra alkalmazása, változások követésének bekapcsolása, például egy dokumentum tartalmának közös véleményezése Információforrások etikus használata, például tanulmány készítésekor irodalomjegyzék beszerzése, ábrajegyzék beszerzése

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

speciális dokumentumokat hoz létre, alakít át és formáz meg;

tapasztalatokkal rendelkezik a formanyomtatványok, a sablonok, az előre definiált stílusok használatáról.

TEMATIKAI EGYSÉG	MULTIMÉDIÁS DOKUMENTUMOK KÉSZÍTÉSE	ESTI:3 ÓRA LEVELEZŐ:

		1 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Multimédia állományok manipulálása Az információkeresés során gyűjtött multimédiás alapelemek felhasználásával új dokumentumok létrehozása Más tantárgyak projektfadatainak bemutatása multimédiás dokumentumok alkalmazásával	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	digitálisan rögzít képet, hangot és videót, azokat manipulálja; ismeri egy adott feladat megoldásához szükséges digitális eszközök és szoftverek kiválasztásának szempontjait.	
Fogalmak		Tevékenységek
fénykép, video, hangállomány készítése; fotó-, hang-, video-, multimédia-szerkesztő; digitális képfeldolgozás, megosztás		Multimédia állományok (kép, hang, video) digitális rögzítése – például szkennelvel, digitális fényképezőgéppel, okostelefonnal – és manipulálása Adott probléma megoldásához az információkeresés során gyűjtött multimédiás alapelemek felhasználásával új dokumentumok létrehozása, például kép, videorészlet beszúrása a bemutatóba Más tantárgyak projektfadatainak megoldásához szükséges digitális eszközök és szoftverek kiválasztása. A projektfeladat bemutatása multimédiás dokumentumok alkalmazásával

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

*alkalmazza az információkeresés során gyűjtött multimédiás alapelemeket új dokumentumok készítéséhez;
 gyakorlatot szerez a fotó-, hang-, video-, multimédia-szerkesztő, a bemutatókészítő eszközök használatában.*

TEMATIKAI EGYSÉG	TÁBLÁZATKEZELÉS	ESTI:14 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Adatok táblázatos elrendezése Adatok bevitele, javítása, másolása, formázása Szám, szöveg, logikai típusok. Dátum- és idő-, pénznem-, százalékformátumok alkalmazása, egyéni számformátum kialakítása Számítási műveletek adatokkal, képletek szerkesztése Cellahivatkozások használata Függvények használata, paraméterezése Hétköznapi problémák megoldása táblázatkezelővel. Adatok bevitele különböző forrásokból Adatok elemzése, csoportosítása Nagy adathalmazok kezelése. Keresés, rendezés, szűrés Számítások végzése nagy adathalmazokon Diagram létrehozása, szerkesztése	

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	adatokat táblázatba rendez táblázatkezelővel adatelemzést és számításokat végez.
Fogalmak	Tevékenységek
cella, oszlop, sor, cellatartomány, munkalap, munkafüzet; adatimportálás; szöveg, szám- és logikai típus, számformátumok, dátum- és időformátum, százalékformátum, pénznemformátum, egyéni számformátum; relatív, vegyes és abszolút cellahivatkozás; saját képlet szerkesztése, függvények használata, függvény paraméterezése, függvények egymásba ágyazása, diagram létrehozása, diagramtípusok, diagram-összetevők, adatok keresése, rendezés, szűrés, adatok kiemelése formázással	Állásinterjúnál használt feladatok gyakorlása Összegegyített adatok táblázatos elrendezése táblázatkezelő alkalmazással A problémának megfelelő adattípusok, adatformátumok, képletek, függvények alkalmazása egy elterjedt táblázatkezelő programban Adott feladat különböző megoldási lehetőségeinek közös elemzése Táblázatok megosztása és közös szerkesztése online táblázatkezelő felületen Nagyméretű adathalmaz elemzése a táblázatkezelő program lehetőségeivel Egy-egy adatsorból többféle diagram készítése, az adatok megtevesztő ábrázolásának felismerése

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a problémamegoldás során függvényeket célszerűen használ

az adatokat diagramon szemlélteti

nagy adathalmazokat tud kezelni

tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról.

TEMATIKAI EGYSÉG	ADATBÁZIS-KEZELÉS	ESTI: 13 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Strukturált adattárolás Adattípusok: szöveg, szám, dátum és idő, logikai Közérdekű adatbázisok elérése, adatok lekérdezése Táblakapcsolatok létrehozása, felhasználása Lekérdezések készítése Szűrési feltételek megadása Hozzáférési jogosultság szerint adatlekérés, módosítás, törlés Függvényhasználat adatok összesítésére Jelentések készítése Adatok módosítása, hozzáfűzése, törlése Közérdekű adatbázisok elérése	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	strukturáltan tárolt nagy adathalmazokat kezel, azokból egyedi és összesített adatokat nyer ki. a feladatmegoldás során az adatbázisba adatokat visz be, módosít és töröl, űrlapokat használ, jelentéseket nyomtat.	

Fogalmak	Tevékenységek
adatbázis, adattábla, sor, rekord, oszlop, mező, adattípus, kapcsolat, importálás, lekérdezés, jelentés; adattípusok: szöveg, szám, dátum, idő, logikai; összeg, átlag, szélsőérték, darabszám; szűrés, szűrési feltétel, logikai műveletek; hozzáférési jogosultság	Adatok lekérdezése, szűrése és nyomtatása közérdekű adatbázisokból, például menetrendekből, kulturális műsorokból, védett természeti értékekből, az elektronikus naplóból A hozzáférési jogosultságok elemzése az adatbázisokban, például az iskolai elektronikus naplóban, digitális könyvtárban, online enciklopédiában Az adatbázisokra épülő online szolgáltatások, például az e-kereskedelem lehetőségeinek kipróbálása, vita azok biztonságos használatának lehetőségeiről A biztonsági beállítások lehetőségeinek elemzése, azok hatása, majd vizsgálata a különböző közösségi médiumok, mint online adatbázisok esetén Adott adathalmaz, például települési, népesedési adatok esetén érvelés az adathalmaz táblázatkezelővel vagy adatbázis-kezelő rendszerrel történő feldolgozása mellett Adott problémának megfelelő adattípusok választása, szűrési és lekérdezési feltételek, összesítő függvények alkalmazása egy adatbázis-kezelő programban Adott feladat különböző megoldási lehetőségeinek közös elemzése Összefüggések keresése nagyméretű adathalmazban Más tantárgyakhoz kapcsolódó projektben adatok feldolgozása és következtetések levonása

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri az adatbázis-kezelés alapgazdalmait;

az adatbázisban interaktív módon keres, rendez és szűr.

A 10. évfolyam óraszám:

Esti munkarend szerint éves 18 óra, heti 0,5 óra

Levelező munkarend szerint 18 óra, heti 0,5 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám esti	Javasolt óraszám levelező
<i>Algoritmizálás, formális programozási nyelv használata</i>	11	11
<i>Publikálás a világhálón</i>	7	7
Összes óraszám:	18	18

10. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	ALGORITMIZÁLÁS, FORMÁLIS PROGRAMOZÁSI NYELV HASZNÁLATA	ESTI:11 ÓRA LEVELEZŐ: 11 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései A problémamegoldáshoz tartozó algoritmusok megismerése. Algoritmus leírása egy algoritmusleíró eszköz segítségével Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatának vizsgálata Az elemi adatok és sorozatok megkülönböztetése, kezelése és használata Szekvencia, elágazások és ciklusok Példák típusalgoritmus használatára A vezérlési szerkezetek megfelelői egy formális programozási környezetben Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása A program megtervezése, kódolása, tesztelése Az objektumorientált szemlélet megalapozása Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	érti az egyszerű problémák megoldásához szükséges tevékenységek lépéseit és kapcsolatukat; ismeri a következő elemi adattípusok közötti különbségeket: egész, valós szám, karakter, szöveg, logikai; ismeri az elemi és összetett adattípusok közötti különbségeket; érti egy algoritmusleíró eszköz alapvető építőelemeit; érti a típusalgoritmusok felhasználásának lehetőségeit.	

Fogalmak	Tevékenységek
algitmuselemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, szekvencia, elágazás, ciklus, egész szám, valós szám, karakter, szöveg, tömb, logikai adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, típusfeladatok, tesztelés, hibajavítás, objektumorientáltság, hatékonyságvizsgálat	Egy formális programozási nyelv megismerése közösen megoldott egyszerű példákon keresztül, illetve online segédanyagok felhasználásával (pl. videók, weboldalak) Típusok, változók és vezérlőszerkezetek (szekvencia, elágazás, ciklus) tudatos választását igénylő feladatok önálló megoldása, a választás indoklása Programozási feladatok megoldása során algoritmusok megismerése, leírása és kódolása Az algoritmusok és az adatszerkezetek kapcsolatának használatát igénylő programozási feladatok megoldása, a választás indoklása Konkrét programozási feladathoz kapcsolódó algoritmusok leírása egy lehetséges módszerrel Feladat megoldása során a fejlesztői környezet lehetőségeinek használata (pl. tesztelés) Feladatmegoldás strukturálatlan algoritmussal és függvények, eljárások használatával Olyan problémák közös megoldása, amelyek során a függvények, eljárások paraméterezése a paraméterátadás különböző típusainak alkalmazását igényli Egy saját vagy más által készített program tesztelése Adott feladathoz készült különböző megoldások közös megbeszélése Hétköznapi és más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok egyszerű algoritmusának tervezése és kódolása Egy feladatot megoldó eljárás leírása egy algoritmusleíró eszközzel Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és eredmények kapcsolatának meghatározása Típusalgoritmusok – összegzés, másolás, eldöntés, maximumkiválasztás – használatát igénylő problémamegoldás iskolai vagy közcélú adathalmazok használatával Problémamegoldás a programozási feladatokban, algoritmusok alkalmazása konkrét feladatokban önállóan és teammunkában Adott probléma megoldása vizuális és karakteres fejlesztői környezet használatával is A vizuális fejlesztői környezet alapvető osztályainak, azok jellemzőinek, tulajdonságainak, metódusainak használatát igénylő játékos feladatok (pl. tili-toli, aknakereső, memory) Az alapvető vezérlők használata: címke, nyomógomb, szövegmező, jelölőnégyzet,

	rádiógomb a felhasználói felület programozásában alkalmazói jellegű feladatok során (pl. megrendelés beviteli felülete) Alapvető grafikus vezérlőelemek létrehozása és használata a felhasználó felület programozásában A program helyessége, a helyes működés vizsgálata saját vagy más által készített algoritmusban, programban, tapasztalatok közös megbeszélése Tesztelés adott nyelvi környezetben, a program különböző kimeneteinek tesztelésére alkalmas mintaadatok előállítása és használata Adott feladathoz készült különböző megoldások közös megbeszélése Hétköznapi és más tantárgyakhoz kapcsolódó problémák megoldása projektmunkában (pl. mérési eredmények feldolgozásával adott hipotézis vizsgálata, valószínűség-számítási feladatok, demográfiai modellek)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

példákban, feladatok megoldásában használja egy formális programozási nyelv fejlesztői környezetének alapszolgáltatásait;

szekvencia, elágazás és ciklus segítségével algoritmust hoz létre, és azt egy magas szintű formális programozási nyelven kódolja;

a feladat megoldásának helyességét teszteli;

tapasztalatokkal rendelkezik hétköznapi jelenségek számítógépes szimulációjáról;

hétköznapi, oktatáshoz készült szimulációs programokat használ;

tapasztalatokat szerez a kezdőértékek változtatásának hatásairól a szimulációs programokban.

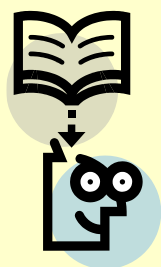
TEMATIKAI EGYSÉG	PUBLIKÁLÁS A VILÁGHÁLÓN	ESTI:7 ÓRA LEVELEZŐ: 7 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Egy webes tartalomkezelő rendszer önálló használata Webdokumentum szerkezetének és alapelemeinek ismerete Webdokumentum tartalmának és stílusának szerkesztési lehetőségei, szétválasztásuk jelentősége Közlésre szánt szöveges és képi információval kapcsolatos elvárások, kiválasztási szempontok, fájlformátumok Az internetes publikálás módszereinek megismerése, szabályai Szövegek, képek, fotóalbumok, hang- és videoanyagok, weblapok publikálása tartalomkezelő rendszerben Weblapkészítés HTML nyelven weblapszerkesztővel Stíluslap csatolása weblaphoz, és a benne lévő stílusok használata a dokumentum formázásához Összetett webdokumentum készítése	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a	ismeri a HTML formátumú dokumentumok szerkezeti elemeit; érti a CSS használatának alapelveit.	

nevelési-oktatási szakasz végére:	
Fogalmak	Tevékenységek
böngészőprogram, tartalomkezelő rendszer, weblap részei, weblap szerkezete, címsorok, bekezdések, felsorolások, táblázat, link, képek elhelyezése, stílusok, weblap szerkezeti elemek, weblap elemeinek formázása stílusokkal, szín és háttér beállítása, szövegformázás, táblázatok használata, hivatkozás készítése	Webes publikálásra szánt szöveges és képi információk előkészítése a felnőtt tanuló érdeklődésének megfelelően választott témában Saját weboldal készítése webes tartalomkezelő rendszerben a felnőtt tanuló érdeklődésének megfelelően választott témában Stílusokra épülő weboldalak szerkezetének közös elemzése Stíluslapot használó weboldal kinézetének módosítása a stíluslap cseréjével A munkához vagy más tantárgyakhoz kapcsolódó, részletes feladatleírásnak megfelelő weboldal szerkezetének kialakítása kész stílusok felhasználásával Elkészített weblap internetes publikálása Választott témához kapcsolódó webes dokumentum elkészítése és publikálása csoportmunkában, kapott stílusok alkalmazásával, illetve azok részleges módosításával

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

dokumentumokat szerkeszt és helyez el tartalomkezelő rendszerben;

**TOVÁBBHALADÁS
FELTÉTELEI**

**A fejlesztés várt
eredményei a
9. évfolyam végén**

A tanuló a témakör végére ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait, legyen képes önállóan elvégezni a leggyakoribb karakter- és bekezdésformázásokat; használja a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit; ismerje egy bemutatókészítő program egyszerű lehetőségeit, tudjon rövid bemutatót készíteni; ismerje fel az összetartozó adatok közötti egyszerű összefüggéseket; segítségével tudjon használni tantárgyi, könyvtári, hálózati adatbázisokat, tudjon különféle adatbázisokban keresni; tudjon különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájában elhelyezni. Tudjon dokumentumokba különböző objektumokat beilleszteni; tudjon szöveget, képet és táblázatot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni; tudjon egyszerű táblázatot létrehozni; ismerje a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit; tudjon bemutatót készíteni.

A tanuló a témakör végére legyen képes a böngészőprogram főbb funkcióinak használatára; legyen képes tanári segítséggel megadott szempontok szerint információt keresni; legyen képes a találatok értelmezésére; legyen képes az elektronikus levelezőrendszer önálló kezelésére; legyen képes elektronikus és internetes médiumok használatára; legyen képes az interneten talált információk mentésére; ismerje a netikett szabályait, legyen képes előkészíteni az információt weben történő publikálásra; tudja megkülönböztetni a publikussá tehető és védendő adatait; használja a legújabb infokommunikációs technológiákat, szolgáltatásokat.

A 11. évfolyam óraszám:

Esti munkarend szerint éves 18 óra, heti 0,5 óra

Levelező munkarend szerint 18 óra, heti 0,5 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám esti	Javasolt óraszám levelező
Mobiltechnológiai ismeretek	4	4
Számítógépes grafika	7	7
Online kommunikáció	3	3
A digitális eszközök használata	4	4
Összes óraszám:	18	18

11. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	MOBILTECHNOLÓGIAI ISMERETEK	ESTI:4 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A mobil eszközök kezelőfelületének használata, személyre szabása, egyedi igényekhez beállítása A mobiltechnológia körébe tartozó eszközök ismerete Mobil eszközök kezelése, alkalmazások futtatása, telepítése, eltávolítása Mobil eszközökre tervezett oktató- és oktatást segítő programok használata Mobiltechnológiai eszközök segítségével megvalósított együttműködés Tantárgyi mobilalkalmazás indítása, használata, beállítása, paraméterek módosítása Projekt feladatok megoldása során a csapaton belüli kommunikáció megvalósítása mobil eszközökkel Alkalmazások erőforrásigényének felmérése Mobil eszközökre tervezett oktató- és oktatást segítő programok célszerű használata Alkalmazás kezelőfelületének és feladatainak specifikálása Mobiltechnológiai eszközök segítségével megvalósított együttműködés	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	ismeri és használja a mobiltechnológiát, kezeli a mobil eszközök operációs rendszereit és használ mobilalkalmazásokat.	
Fogalmak		Tevékenységek

mobiltechnológia, mobil eszköz, alkalmazás, applikáció, alkalmazás telepítése, alkalmazás eltávolítása, kezelőfelület, oktatóprogramok, oktatást segítő programok, hálózati kapcsolat, alkalmazás erőforrásigénye, alkalmazásspecifikáció	Tanulást és munkát segítő mobilalkalmazás választása, telepítése, eltávolítása Mobilalkalmazás indítása, használata, beállítása, paraméterek módosítása Projektfeladatok megoldása során a csapaton belüli kommunikáció megvalósítása mobil eszközökkel Mobilalkalmazások minősítése ergonómiai szempontok alapján Mobilalkalmazások minősítése a rendelkezésre álló erőforrások és az alkalmazás hardverigénye alapján

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az applikációkat önállóan telepíti;

céljainak megfelelően használja a mobil eszközök és a számítógépek operációs rendszereit;

céljainak megfelelő alkalmazást választ, az alkalmazás funkcióira, kezelőfelületére vonatkozó igényeit megfogalmazza.

a mobil eszközökre fejlesztett alkalmazások használata során együttműködik társaival.

TEMATIKAI EGYSÉG	SZÁMÍTÓGÉPES GRAFIKA	ESTI: 7 ÓRA LEVELEZŐ: 7 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Digitális képek jellemzőinek és tárolásának megismerése A rastergrafikus kép jellemzői: felbontás, színmélység Rastergrafikus rajzolóprogram használata Színrendszerek, alakzatok színezése, átlátszóság, takarás, vágás Dokumentumszerkesztő program alakzataival ábra készítése minta vagy leírás alapján Rastergrafikus és vektorgrafikus ábra tárolási módszerének ismerete Alakzatok egymáshoz képest történő elrendezése: igazítás, elosztás, rétegek, transzformációk Vektorgrafikus szerkesztőprogram használata Alakzatok rajzolása: rajzolóeszközök, pont, szakasz, ellipszis, kör, téglalap Vektorgrafikus ábra elkészítése minta vagy leírás alapján Vektorgrafikus ábrakészítés algoritmikus tervezése Alakzat tulajdonságainak módosítása: méret, szegély, kitöltés, feliratozás, átlátszóság, transzformációk: elforgatás, tükrözés Alakzatok egymáshoz viszonyított elrendezése: igazítás, elosztás, rétegek, eltolás, forgatás, csoportosítás, kettőzés, klónozás Görbék, csomópontok felhasználása rajzok készítésében. Csomópontműveletek Raster- és vektorgrafikus ábrák konverziója Elemi műveletek 3D-s modellel	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a	létrehozza az adott probléma megoldásához szükséges rastergrafikus ábrákat; létrehoz vektorgrafikus ábrákat.	

nevelési-oktatási szakasz végére:	
Fogalmak	Tevékenységek
rajzolóeszközök, színrendszerek, képfájlformátumok, felbontás, színmélység, pont, szakasz, ellipszis, kör, téglalap, átlátszóság, takarás, vágás, elforgatás, eltolás, tükrözés, feliratozás, igazítás, elosztás, rétegek, transzformációk, rastergrafika, vektorgrafika, vonal, kör, ellipszis, sokszög, törött vonal, spirál, csillag, szín, színátmenet, vastagság, vonalvégződés, szaggatottság, csoportosítás, kettőzés, klónozás, csomópont, csomópontműveletek, 3D-s alakzat	Más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában kép, hang és video önálló rögzítése és tárolása digitális eszközökkel A tárolt multimédiás elemek társakkal történő megosztása és feldolgozása Digitális képek képkorrekciója, amely a további alkalmazáshoz vagy feldolgozáshoz szükséges Bittérképes rajzolóprogrammal ábrák készítése más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában Más tantárgyak tananyagához kapcsolódó témában ábrakészítés bemutatókészítő vagy szövegszerkesztő program vektorgrafikus rajzeszközeivel Logók, piktogramok készítése geometrikus alakzatokból vektorgrafikus szerkesztőprogram használatával Az elkészített vektorgrafikus ábrák átalakítása görbék, csomópontok módosításával, transzformációk végrehajtásával Vektorgrafikus ábrakészítés algoritmikus tervezése Egyszerű 3D-s alakzat létrehozása, meglévő 3D-s alakzat elemi módosítása Raster- és vektorgrafikus ábrák konverziója egy adott felhasználás igényeinek megfelelően

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tisztában van a raster-, a vektorgrafikus ábrák tárolási és szerkesztési módszereivel.

TEMATIKAI EGYSÉG	ONLINE KOMMUNIKÁCIÓ	ESTI: 3 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az online kommunikáció jellemzői Az identitás kérdésének összetettebb problémái az online kommunikáció során Az online közösségek szerepe, működése Veszélyhelyzetek az online kommunikáció folyamatában A kollaboráció jellemzői, alkalmazási példák A fogyatékkal élők online kommunikációját segítő hardver- és szoftvereszközök	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	használja a két- vagy többrésztvevős kommunikációs lehetőségeket és alkalmazásokat; a gyakorlatban alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket.	
Fogalmak	Tevékenységek	

chat, online közösség, közösségi média, digitális identitás, önérvényesítés, tolerancia, felolvasóprogram, személyi asszisztens (operációs rendszerekben), kollaboráció, kooperáció, csapatmunka, személyiséglopás, online zaklatás, hoax, netikett, oversharing, troll	Elektronikus kommunikáció szabályainak betartásával két- vagy többrésztvevős kommunikációs lehetőségek és alkalmazások használata Online közösségekben folytatott kommunikáció során a kialakult viselkedési kultúra és szokások, szerepelvárások használata. A hálózati, közösségi portálok identitáskérdésének összetettebb kezelése, elemzése Az adatok védelmét biztosító lehetőségek alkalmazása Fogyatékkal élők közötti kommunikációhoz kiegészítő lehetőségek beállítása Tematikus és kulcsszavas információkeresési stratégiák és technikák alkalmazása például technikai, szaktudományos és szépirodalmi területen A találati lista szűkítése, bővítése és szűrése, valamint hitelességének ellenőrzése Kollaboráció alkalmazása projektmunkában más tantárgyak tanulása során

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az online kommunikáció során alkalmazza a kialakult viselkedési kultúrát és szokásokat, a szerepelvárásokat;

ismeri és alkalmazza az információkeresési stratégiákat és technikákat, a találati listát a problémának megfelelően szűri, ellenőrzi annak hitelességét;

ismeri és alkalmazza a fogyatékkal élők közötti kommunikáció eszközeit és formáit.

tisztában van a digitális személyazonosság és az információhitelesség fogalmával.

TEMATIKAI EGYSÉG	A DIGITÁLIS ESZKÖZÖK HASZNÁLATA	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai; a károsító hatások csökkentése Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése A digitális eszközök főbb egységei, azok fejlődéstörténetének főbb állomásai Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei Operációs rendszer segédprogramjai Állomány- és mappatömörítés Digitális kártevők elleni védekezés Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés Felhőszolgáltatások igénybevétele, használata a csoportmunkában Állományok kezelése és megosztása a felhőben, jogosultságok kiosztása, kezelése	
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a	ismeri és tudja használni a célszerűen választott informatikai eszközöket és a működtető szoftvereit, ismeri a felhasználási lehetőségeket;	

nevelési-oktatási szakasz végére:	követi a technológiai változásokat a digitális információforrások használatával; céljainak megfelelően használja a mobileszközök és a számítógépek operációs rendszereit.
Fogalmak	Tevékenységek
ergonómia, periféria, kommunikációs eszközök; lokális, illetve hálózati fájl- és mappaműveletek; tömörítés, digitális kártevők és védekezés ellenük, mobileszközök operációs rendszere, felhőszolgáltatások, jogosultságok, szinkronizálás, etikus információkezelés, távmunka digitális eszközökkel	Projektfeladathoz szükséges digitális eszközök kiválasztása, ergonomikus munkakörnyezet kialakítása mind szoftveres, mind hardveres szempontból A digitális eszközök biztonságos használatához szükséges lépések megtétele, az eszköz szoftveres karbantartása, vírusvédelme Az együttműködéshez szükséges állományok megosztása számítógépes hálózat segítségével Az informatika tudománytörténetéhez kapcsolódó bemutató vagy weboldal készítése

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

ismeri a digitális eszközök és a számítógépek fő egységeit, ezek fejlődésének főbb állomásait, tendenciáit;

tudatosan alakítja informatikai környezetét. Ismeri az ergonomikus informatikai környezet jellemzőit, figyelembe veszi a digitális eszközök egészségkárosító hatásait, óvja maga és környezete egészségét;

használja az operációs rendszer segédprogramjait, és elvégzi a munkakörnyezet beállításait; igénybe veszi az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásait;

használja az állományok tömörítését és a tömörített állományok kibontását;

tisztában van a digitális kártevők elleni védekezés lehetőségeivel;

önállóan használja az informatikai eszközöket, elkerüli a tipikus felhasználói hibákat, elhárítja az egyszerűbb felhasználói hibákat.

DRÁMA ÉS SZÍNHÁZ

**12. ÉVFOLYAM
(ESTI TAGOZAT)
(LEVELEZŐ TAGOZAT)**

A dráma és színház tanítása olyan művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amelynek célja az élményeken keresztül történő megértés, valamint a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése. A dráma és színház kreatív folyamata szolgálja a felnőtt tanulók ön- és társismeretének gazdagodását, segíti az oldottabb és könnyebb kapcsolatépítést és kapcsolatfenntartást.

A tanulói tevékenységek a gondolatok és érzelmek kifejezését, ezzel együtt különböző drámai és színházi kifejezési formák megismerését és értelmezését szolgálják. A dramatikus tevékenység gyakorlása és tanulása hozzájárul az önazonosság erősítéséhez és a nemzeti, helyi vagy nemzetiségi közösségi tudat kialakításához.

A dráma és színház tevékenységformáival való személyes találkozás révén a művészeti ág nyelve a felnőtt tanulók sajátjává válik, és mindezek eredményeként kialakul bennük a művészettel élés, az értő befogadóvá válás alapvető igénye.

A dráma és színház tevékenységei nagy szerepet játszanak a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott valamennyi kompetencia fejlesztésében.

Fejleszti a tanulás kompetenciáit, mert a tanuláshoz kapcsolódó sikeresség megélt élményként jelenik meg, mely más tárgyak tanulásához is pozitív megerősítést ad.

Fejleszti a kommunikációs kompetenciákat, mert a dráma és színház keretei között sokféle önkifejezési forma (verbális, vokális, nonverbális) alkalmazására és gyakorlására van lehetőség, ami a kommunikációs lehetőségek körét a megszokotthoz képest erőteljesen kitérít. A kommunikáció folyamatában a felnőtt tanulók nyitottan viszonyulnak mások véleményéhez, illetve konstruktív párbeszéd folytatására törekednek.

Fejleszti a digitális kompetenciákat, hiszen a tanulók kezében lévő digitális eszközök a hétköznapi kommunikáció mindennapos eszközei, melyeket konkrét vagy szimbolikus tartalommal gyakran alkalmaznak a mindennapi életben. Emellett a dramatikus tevékenységek során a felnőtt tanulók azonosítják a digitális környezet kínálta lehetőségeket és veszélyeket is, érvényesen foglalkozhatnak a magánszféra, a személyes adatok és a digitális identitás meglétével vagy hiányával, veszélyeztetésével vagy biztonságával.

Fejleszti a gondolkodás kompetenciáit, hiszen a dramatikus tevékenységek folyamán és következtében a felnőtt tanuló motivált a problémák azonosítására, a kérdések megfogalmazására, a bizonyítékok keresésére és értékelésére, a logikus érvelés alkalmazására, a következtetések levonására, és megalapozott információkra, tényekre és bizonyítékokra támaszkodó döntésekre törekszik. Ugyanakkor a dráma és színház tevékenységei teret adnak a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak is, a fantázia, kreatív

megközelítések szabadságának, melyek szintén nagy szerepet játszanak a gondolkodás fejlesztésében.

Fejleszti a társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciáit, hiszen a dráma és színház tantárgy tanulása felhívja a figyelmet a közös értékeinkre és azok megőrzésének jelentőségére, másrészt felelősségvállalásra, toleranciára, szolidaritásra, megalapozott értékítélet megfogalmazására és annak aktív vállalására ösztönöz.

Fejleszti a személyes és társas kompetenciákat, hiszen a tantárgy tanulásának jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeret, a reális önértékelés kialakulását, ugyanakkor a csoportos együttműködésben, közös cél érdekében zajló munka erősíti az érdekérvényesítés és az alkalmazkodás dinamikus egyensúlyában zajló konfliktusmegoldások folyamatát.

A tantárgy sajátosságai miatt nagyban fejleszti a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáit, hiszen a tárgy tanulása során a felnőtt tanuló olyan készségeket sajátít el, amelyek magukban foglalják gondolatok, tapasztalatok és érzések befogadását és kifejezését a művészetek és más kulturális kifejezőmódok széles körében.

Végül a személyiségfejlesztésben betöltött szerepe miatt fejleszti a munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciákat is.

Óraterv a dráma és színháztantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	-	-	-	0,5
Éves óraszám esti	-	-	-	16
Heti óraszám levelező	-	-	-	0,5
Éves óraszám levelező	-	-	-	16

12. évfolyam

A dráma és színház tanítása komplex művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amely interakciókon keresztül játék, cselekvés és tapasztalat útján valósítja meg célját, amelynek középpontjában maga a dramatikus tevékenységben megvalósuló tanulás áll. A dramatikus tevékenységeknek nagyon sok formája ismert. A játék, a cselekvő részvétel, a problémaközpontú tematikus foglalkozások következtében megélt egyéni és közösségi élményeken keresztül, az aktív tevékenységeknek köszönhetően fejlődnek a felnőtt tanulók alkotó és befogadó, valamint kommunikációs és szocializációs készségei, képességei. A dramatikus formák alkalmazásának következtében a tanulók emberi kapcsolataikban, a családi életben sikeresen együttműködő emberként boldogulnak.

Fontos a megfelelő értelmezői eszköztár elsajátítása, és annak tudatos és adekvát használata is, az eligazodás képességének megteremtése a kortárs kultúrában.

A felnőttoktatás során kétféle választható kerettantervi óratábla áll a pedagógusok rendelkezésére. Az *A változat*ban a dráma és színház tantárgy a művészeti, művészetpedagógiai nevelés területén vállal nagy szerepet a cselekvéssel, élménnyel történő tanulás felhasználásával a felnőtt tanulók személyiségfejlesztésében, a művészeti élmények befogadásában, az önkifejezésben, a művészettel élés igényének kialakításában stb. A *B változat* célja a dráma érettségi vizsgára való felkészítés. Itt a gyakorlati tevékenységek mellett hangsúlyosan megjelennek a dráma- és színháztörténet, dráma- és színházelmélet, színjátékos tevékenység területei, amelyekkel való ismerkedésben továbbra is a dramatikus formák használhatóak. Ez segíti az érettségi vizsgára való elméleti és gyakorlati felkészülést is. Az alaposabb felkészüléshez (pl. az esetleges emelt szintű érettségi vizsgához, szakirányú továbbtanuláshoz) a megjelenő fenti témakörök részletesebb tárgyalása (pl. a fontosabb színháztörténeti korszakok részletesebb megismerése, egyes drámaszerkezetek részletes tárgyalása, vagy napjaink néhány fontosabb dráma- és színháztörténeti irányzatával való találkozás) a 11–12. évfolyam választható óráinak terhére javasolt. A tantárgy tanulása során érintett témakörök az *A* és *B változat*ban nem különböznek, de az egyes témakörökre ajánlott óraszám igen. Ennek függvényében a fejlesztési feladatok és ismeretek, illetve a javasolt tevékenységek közül a szaktanár a csoport előzetes tudása, érdeklődése, céljai és saját pedagógiai szándékai alapján szabadon válogathat, illetve ezeket saját döntése szerint egy vagy több átfogó téma feldolgozásába is illesztheti (pl. egy színház, színházi csoportosulás tevékenységének, szervezeti és műsorrendjének alaposabb megismerése, egy konkrét drámai szöveg részletes vizsgálata, egy, a csoport vagy a szaktanár által ajánlott téma köré épített szerkesztett játék létrehozása improvizációkból vagy kötött szövegű jelenetekből, egy szaktanár vagy a csoport által választott téma, élethelyzet, probléma részletes és több oldalról történő feldolgozása, körülménye).

A tárgy fejlesztési feladatai és ismeretei elsősorban tevékenység-központú, komplex, folyamatos és rendszeres képzési egységekre bontott, egész évre kiterjedő gyakorlati képzés során sajátíthatók el. Ezért a tematikai egységekhez időkeretek csak ajánlatként határozhatók meg. A szintén csak ajánlasként feltüntetett témakörök és fejlesztési feladatok megjelenése átfedi egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a tanterv óraszámajánlásai az éves összóraszám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást. A témakörök, illetve a fejlesztési feladatok és ismeretek nem sorrendben, hanem a csoport adottságainak, képzettségének megfelelően, a szaktanár döntése alapján, akár integrált formában, ugyanazon tevékenységek keretében is feldolgozhatóak; egy fejlesztési feladat pedig több tevékenység során is vizsgálható.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám esti és levelező	
	<i>A változat</i>	<i>B változat</i>
Szabályjátékok	2	1

Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	2	1
Rögtönzés	2	1
Saját történetek feldolgozása	2	1
Műalkotások feldolgozása	1	1
Dramaturgiai ismeretek	1	1
A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	1	1
Dráma- és színháztörténet	1	4
Dráma- és színházelmélet	1	1
Kortárs dráma és színház	1	1
Színjátékos tevékenység (vers- és prózamondás, jelenet, előadás)	1	2
Színházi előadás megtekintése	1	1
Összes óraszám:	16	

A témaköröket tartalmazó táblázatokban a tanévhez kapcsolódó teljes óraszám szerepel.

12. évfolyam

Tematikai egység	Szabályjátékok	Órakeret esti és levelező <i>A változat: 2 óra, B változat: 1 óra</i>
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságainak és összefüggéseinek felfedezése és alkalmazása A látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatások felidézése és alkalmazása Verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatások kitalálása és alkalmazása Összetett verbális és mozgásos koncentrációs gyakorlatok Hosszan tartó, koncentrált figyelemmel végzett tevékenység a játékszabályok adta keretek között Páros és kiscsoportos egyensúly- és bizalomgyakorlatok Csoportos bizalomjátékok Ön- és társismereti játékok	
Javasolt tevékenységek		
A tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságaira, azok összefüggéseire figyelemmel gyakorlatok alkalmazása A kifejező közlés elsajátított technikai alapjainak alkalmazását lehetővé tevő gyakorlatok A térérzékelést, a térbeli tájékozódást, mozgáskoordinációt (ezzel együtt az egymáshoz való alkalmazkodást) fejlesztő összetett gyakorlatok Vakvezetési és/vagy egyensúlyvesztésre épülő bizalomgyakorlatok A társismeret játéka (megfigyeléstől a felismerésig) Kötött időben is megvalósítható, játékszabályokhoz kötött ön- és csoportismereti gyakorlatok		
Fogalmak	Nézőpont, távolság, fényviszony, mozgás, mozgóképi idézet.	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felfedezi és alkalmazza a tér, az idő, a tempó, a ritmus sajátosságait és összefüggéseit;
- felidézi és alkalmazza a látott, hallott, érzékelt verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatásokat;
- hosszan tartó, koncentrált figyelemmel végzi a játékszabályok adta keretek között tevékenységeit;
- megfigyeli, azonosítja és értelmezi a társaitól és a környezetéből érkező hatásokat és az azokra adott saját válaszait;
- értelmezi önmagát egyénként és a csoport részeként, a csoporton belüli viszonyrendszerben betöltött helye szerint a csoportos játékok során.

Tematikai egység	Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	Órakeret esti és levelező <i>A változat: 2 óra, B változat: 1 óra</i>

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az együttműködésre és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlat továbbfejlesztése A verbális és nonverbális kifejezés eszközeinek adekvát és alkotó módon történő alkalmazása A környezet jelenségeinek megfigyelése és a tapasztalatok felhasználása a dramatikus tevékenységekben Résztétel a közös döntéshozatali folyamatokban Elképzelte verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatások kitalálása és a dramatikus tevékenységek során közlési szándékkal történő alkalmazása konkrét vagy szimbolikus jelentéssel Összetett kommunikációs játékok különböző munkaszervezési módokban Interakciós és szituációs játékok különféle eszközökkel (pl. tárgy, báb, zene, mozgás, tánc) <i>B változat:</i> az érettségi vizsgához szükséges gyakorlati ismeretek elsajátítása (mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek: szituáció megfogalmazása állóképben, mozdulatsorral, improvizáció zenére vagy témára, összetett improvizáció létrehozása és bemutatása; bábjáték: a tanulók által a képzés során készített bábk, ill. maszkok alkalmazása drámaprojektekben) <i>B változat:</i> az érettségi vizsgához szükséges drámaprojektes, drámapedagógiai ismeretek elsajátítása (helyzetgyakorlatok, történet szerkesztése és megjelenítése, improvizáció, drámaprojekt, drámapedagógia)
Javasolt tevékenységek	
Csoporton belüli kommunikációt és együttműködést erősítő játékok Megadott témára, címre alkotott állóképek, képsorozatok Összetett szituációk megjelenítése különféle eszközrendszerek használatával (pl. némajáték, számsorok, halandza) Szituációs játékok különféle eszközök felhasználásával (pl. tárgy, báb, zene, mozgás, tánc)	
Fogalmak	drámaprojekt, kommunikáció, interakció, szituáció, önkifejezés, gesztus, mimika, testbeszéd

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

kitalál és dramatikus tevékenységek során közlési szándékkal alkalmaz elképzelte verbális, vokális, vizuális, kinetikus hatásokat konkrét vagy szimbolikus jelentéssel;

tudatosan irányítja és összpontosítja figyelmét a környezete jelenségeire, és felhasználja azokat dramatikus tevékenységeiben;

továbbfejleszti az együttműködés és a konszenzus kialakítására irányuló gyakorlatát;

kiveszi részét a közös döntéshozatali folyamatokból;

adekvát és alkotó módon alkalmazza a verbális és nonverbális kifejezés eszközeit.

Tematikai egység	Rögtönzés	Órakeret esti és levelező <i>A változat: 2 óra,</i> <i>B változat: 1 óra</i>

Fejlesztési feladatok és ismeretek	A kapcsolat létrehozási és fenntartási technikáinak tudatos alkalmazása A rögtönzés tartalmi és formai elemeinek összefüggései Figura- és helyzetteremtés Rögtönzéses gyakorlatok megadott vagy közösen egyeztetett karakterek szerepeltetésével Rögtönzéses gyakorlatok megadott vagy közösen egyeztetett szituációs elemekkel Rögtönzés közösen választott témára, a tanár által megadott szervezési formában, a megismert technikák alkalmazásával A rögtönzés szerepből és szerepen kívül történő elemző és értelmező megvitatása
Javasolt tevékenységek	
A kapcsolat létrehozása és fenntartása gátak, akadályok közbeiktatásával Karaktertanulmányok megadott figurákra, helyzetekre különböző szervezési módokkal A spontán és az előkészített rögtönzések (pl. adott zene, téma vagy fogalom alapján) lehetőségeinek és korlátainak tudatosítása Különféle konkrét és metaforikus kifejezőeszközök tudatos alkalmazása a rögtönzések során (pl. szituációs játékok hangeffektusokra, vázlat megadásával vagy közös kidolgozásával, a valódi érzelmek kimondásának tiltásával) A helyzetre, a partnerre, a saját figurára való visszajelzést kiváltó és lehetővé tevő reflektív formák alkalmazása	
Fogalmak	probléma, viszony, hierarchia, státusz, státuszkülönbség, figura tartása, típus és egyénítés

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az alkotótevékenység során használja a megismert és általa alkotott kifejezési formákat;
ismeri és alkalmazza a szerepbe lépésben és az együttjátszásban rejlő lehetőségeket;
felismeri az empátia jelentőségét;
ismeri és tudatosan alkalmazza a kapcsolat létrehozásának és fenntartásának technikáit.

Tematikai egység	Saját történetek feldolgozása	Órakeret esti és levelező <i>A változat: 2 óra, B változat: 1 óra</i>
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Történetek (látott, hallott, olvasott, a tanár által hozott, a tanulók élményeiből építkező) feldolgozása összetett dramatikus kifejezési formák és ábrázolási módok alkalmazásával A problémahelyzetek, döntési helyzetek értelmezése, megvitatása és dramatikus eszközökkel történő feldolgozása Történetek gyűjtése, rendszerezése, válogatása, szerkesztése Egyéni történetekből közös történet alkotása A történetekben megjelenő értékrendszerek felfedezése és értelmezése Történet és forma egymásra hatása	
Javasolt tevékenységek		

A történet lejegyzése, különféle narrációs technikák alkalmazása (pl. a szereplő önnarrációjának távolító hatása) A szöveg dramatizálása (pl. szituációkra bontás, dialógusok létrehozása, szólamokra bontás, ritmizálás, visszhangzó felolvasás) Szerkesztési gyakorlatok (pl. etűdökre bontás, kötött formák társítása) A megjelenítés lehetőségei (pl. a szöveg és az akció szétválasztása, történetszínjárási és/vagy olvasószínjárási technikák, a stílusváltás alkalmazása)	
Fogalmak	döntési helyzet, elágazási pont, variáció, kontraszt, cselekmény, cselekményszál, hatás, időkezelés, idősíkváltás, flashback, fókusz, keret, jelentés, mondandó, tanulság

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megkülönbözteti és tudatosan alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat;

értelmezi a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek révén;

felfedezi a történetek jelentőségét az emberi kommunikációban, az értékek közvetítésében és a kulturális hagyomány átörökítésében;

elemzi és dramatikus eszközökkel feldolgozza az általa hozott problémahelyzeteket; értékítéletet formál, amelyet a problémahelyzet jellemző vonásaival indokol.

Tematikai egység	Műalkotások feldolgozása	Órakeret esti és levelező <i>A változat: 1 óra, B változat: 1 óra</i>
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A művészeti alkotások (pl. irodalom, zene, képzőművészet, film, fotó, iparművészet) elemző-értelmező megközelítése dramatikus tevékenységek segítségével A művészeti alkotásokban megjelenő élethelyzetek, problémák körüljárása dramatikus tevékenységekkel A problémahelyzet jellemzőinek felismerése, értelmezése, értékelése Dramatikus improvizációk képzőművészeti alkotások, zeneművek, ismert történelmi események, fénykép, film stb. alapján Szerkesztési feladatok különböző művészeti alkotások felhasználásával A történetek jelentőségének felismerése a kommunikációban, az érték-közvetítésben és a kulturális hagyomány átörökítésében	
Javasolt tevékenységek		
Állóképek, szerepháló-építés, képsorozat a különböző viszonyrendszerek, szereplők közötti kapcsolatok vizsgálatára Némajátékos jelenetek és/vagy kötött szövegű játékok és/vagy szöveges jelenetek egyes érzelmek, élethelyzetek, problémák megjelenítésére Egy műalkotásban ábrázolt pillanathoz vezető, illetve annak folytatásaként kibontható történetek variációinak bemutatása különböző dramatikus tevékenységekkel Adott művészeti ágakhoz tartozó műalkotások más művészeti ágakba történő adaptációja A közös alkotás eredményeinek megbeszélése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben		

Fogalmak	konfliktus, konfliktusrendszer, ellentét, párhuzam, metafora, szimbólum, csomópont, fordulat, tükrözés

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi a megélt, a látott-hallott-olvasott, a kitalált történeteket a különböző dramatikus tevékenységek révén;
felfedezi a történetek jelentőségét az emberi kommunikációban, az értékek közvetítésében és a kulturális hagyomány átörökítésében;
értékképet formál, amelyet a problémahelyzet jellemző vonásaival indokol.

Tematikai egység	Dramaturgiai ismeretek	Órakeret esti és levelező A változat: 1 óra, B változat: 1 óra
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A dramaturgiai alapfogalmak megkülönböztetése és tudatos alkalmazása A feszültségteremtés eszközeinek tudatos alkalmazása a dramatikus tevékenységekben A dramatikus szituációk jellemzőinek (szereplők, hely, idő, viszonyok, probléma, körülmények, cél, szándék, akarat, konfliktus, feloldás) felismerése és azonosítása a dramatikus játékok során	
Javasolt tevékenységek		
Közös jelenetépítés dramatikus és színházi eszközökkel A megjelenített helyzetek alkotóelemeinek, a feszültség forrásainak dramaturgiai szempontú elemzése		
Fogalmak	dráma, drámaiság, dramatizálás, dramaturgia, dramaturg; feszültség, várakozás, fokozás, késleltetés, kitérő (epizód), akadály (gát), felismerés; expozíció, bonyodalom, válság (krízis), drámai vétség (hübrisz), sorsfordulat, katasztrófa	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

tudatosan alkalmazza a feszültségteremtés eszközeit a dramatikus tevékenységekben;
megkülönbözteti és tudatosan alkalmazza a dramaturgiai alapfogalmakat;
felismeri és azonosítja a dramatikus szituációk jellemzőit (szereplők, viszonyrendszer, cél, szándék, akarat, konfliktus, feloldás).

Tematikai egység	A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	Órakeret esti és levelező A változat: 1 óra, B változat: 1 óra
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A sűrítés, variáció, fokozás, késleltetés, státushelyzet alkalmazása a különféle dramatikus tevékenységek során A térhasználat lehetőségeinek értelmezése, és ezek alkalmazása saját dramatikus tevékenységben; a színpadi tér, ismerkedés a színpadi térformákkal és használatuk következményeivel	

	Anyagismeret és a stilizáció fogalmának ismerete és alkalmazása tárgyas, bábos megfogalmazási formák esetében A konkrét és absztrahált mozgás közötti különbség tudatosítása; a mozgásos kommunikáció értelmezése és alkalmazása saját dramatikus tevékenység során A hatáskeltés eszközeinek alkalmazása a gyakorlatok során A kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejének ismerete, a verbális és nonverbális kifejezés eszközeinek adekvát és kreatív alkalmazása a dramatikus tevékenységek során A színházi kommunikáció erejének ismerete, a dráma és színház formanyelvi sajátosságainak tudatos alkalmazása, értelmezése, elemzése
Javasolt tevékenységek	
A felsorolt dramaturgiai fogalmak különböző dramatikus tevékenységekben történő értelmezése, alkalmazása, hatáselemzése Hangulatok, fogalmak, érzések megfogalmazása, kifejezése dramatikus és/vagy mozgásos és/vagy bábos tevékenységekkel Dramatikus játékok a realitás és a stilizáció összevetésére Dramatikus és/vagy mozgásos, táncos tevékenységek a konkrét és az absztrahált mozgás megkülönböztetésére	
Fogalmak	jelenet, típus, egyénítés, ellentét, párhuzam, feszültség, státus, sűrítés, variáció, színpadi tér, stilizáció, konkrét és absztrahált mozgás, hatás, katarzis

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- adekvát és alkotó módon alkalmazza a verbális és nonverbális kifejezés eszközeit;
- ismeri és tudatosan alkalmazza a kommunikációs jelek jelentéshordozó és jelentésteremtő erejét;
- felismeri és alkalmazza a színházi kommunikáció erejét;
- saját munkájában alkalmazza, a látott előadásokban felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait.

Tematikai egység	Dráma- és színháztörténet	Órakeret esti és levelező <i>A változat: 1 óra, B változat: 4 óra</i>
Fejlesztési feladatok és ismeretek	- <i>A változat:</i> a színház- és drámatörténeti ismeretek iránti érdeklődés felkeltése (néhány alkotó portréja, néhány nagyobb színháztörténeti korszak, a kortárs művészet alkotásai stb.) - <i>B változat:</i> az érettségi vizsgához szükséges dráma- és színháztörténeti ismeretek feldolgozása (ókori színház és dráma, a középkori Európa színháza és drámája, az angol reneszánsz színház és dráma, a spanyol barokk dráma és színház, a francia klasszicista dráma, a régi magyar dráma néhány alkotása, a XIX-XX. századi magyar dráma és színház, a modern polgári dráma és színház kialakulása, Csehov és Sztanyiszlavszkij, Brecht színháza	

	és drámái, a XX. század meghatározó színházi irányzatai, alkotói, jelentős drámaírói, napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom néhány alkotása) A meglévő dráma- és színháztörténeti ismeretek és élmények értelmezése, rendszerezése megbeszélések és/vagy dramatikus tevékenységek segítségével Színházi műfajok és stílusok történeti szempontú tanulmányozása; az egyes korszakok jellemző stílusjegyeinek, kifejezőeszközeinek felismerése a látott előadásokban
Javasolt tevékenységek	
Egyes színházi stílusok, színházi műfajok jellemző jegyeinek alkalmazása saját játékokban Egyes szerzők személyének, életművének, művészeti jellemzőinek megközelítése különféle dramatikus tevékenységekkel Választott művek, műrészletek, szövegrészek, szállóigék stb. felhasználása különféle dramatikus tevékenységekben Ismert drámai alkotások választott konfliktusainak, szituációinak kortárs helyzetbe, nyelvi közegbe, szöveggörnyezetbe emelése különböző dramatikus tevékenységekkel Megbeszélés, vita, értelmezés – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben	
Fogalmak	realista színjáték, abszurd, groteszk, performansz, a választott dráma- és színháztörténeti ismeretanyag szakszókincse

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi és rendszerezi a dráma- és színháztörténeti, dráma- és színházelméleti, valamint a kortárs színházra vonatkozó ismereteit és élményeit.

Tematikai egység	Dráma- és színházelmélet	Órakeret esti és levelező <i>A változat: 1 óra, B változat: 1 óra</i>
Fejlesztési feladatok és ismeretek	A drámai műnem sajátosságai: az epikától és a lírától eltérő sajátosságok felismerése és meghatározása, egyes drámaszerkezetek A meglévő dráma- és színházelméleti ismeretek és élmények értelmezése, rendszerezése megbeszélések és/vagy dramatikus tevékenységek segítségével Látott előadásokban és saját dramatikus tevékenységben a dráma és színház formanyelvi sajátosságainak felismerése és azonosítása A dráma/színjáték, mint kommunikáció: a dráma/színjáték „nyelve” és a befogadóra gyakorolt hatása <i>B változat:</i> az érettségi vizsgához szükséges dráma- és színházelméleti ismeretek feldolgozása (a drámai műnem sajátosságai, a dráma/színjáték, mint kommunikáció, a dráma szerkezeti felépítése, dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak, a színházművészet összművészeti sajátosságai, színházi szakmák) <i>B változat:</i> az érettségi vizsgához szükséges műfaji ismeretek feldolgozása (a rituális játék/szertartásjáték, a tragédia, a komédia, a	

	realista színjáték, az abszurd és a groteszk, bábjáték, zenés, tánc- és mozgásszínház)
Javasolt tevékenységek	
Dramatikus formanyelvi elemek összefűzése, egymásra építése dramatikus tevékenységekben; Drámai és színpadi szöveg összevetése, értelmezése, a színpadra készült szövegek sajátosságainak vizsgálata beszélgetésben és/vagy dramatikus tevékenységekkel; A tanult drámaszerkezetek megközelítése dramatikus tevékenységekkel; A komikum, az ironia, a groteszk jelenlétének vizsgálata a különböző drámaszerkezetekben; A vizsgált színháztörténeti korszakok és/vagy drámaszerkezetek megközelítése mozgásos és/vagy bábos tevékenységekkel; Megbeszélés, vita, értelmezés – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben.	
Fogalmak	a dráma műneme, a tanult drámaszerkezetek (pl. arisztotelészi dramaturgia, shakespeare-i dramaturgia, a brechti dramaturgia, az abszurd dramaturgia)

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi és rendszerezi a dráma- és színháztörténeti, dráma- és színházelméleti, valamint a kortárs színházra vonatkozó ismereteit és élményeit;

saját munkájában alkalmazza, a látott előadásokban felismeri és azonosítja a dráma és a színház formanyelvi sajátosságait.

Tematikai egység	Kortárs dráma és színház	Órakeret esti és levelező <i>A változat: 1 óra,</i> <i>B változat: 1 óra</i>
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Napjaink egy-két fontos színházi irányzata és/vagy egy-két választott példa a kortárs drámairodalomból; A kortárs színházra vonatkozó meglévő ismeretek és élmények értelmezése, rendszerezése megbeszélések és/vagy dramatikus tevékenységek segítségével; Összművészeti sajátosságok felismerése: a művészeti ágak viszonya, hierarchiája a látott előadásban; A mai magyar színházi élet néhány jelentős alkotója (egy-két színész, rendező, díszlet- és jelmeztervező, zeneszerző, koreográfus, kritikus megnevezése/szakmai bemutatása); A mai magyar színházi élet műhelyei (egy választott társulat, együttes, alkotóközösség bemutatása); A mai magyar színházi struktúra jellemzői.	
Javasolt tevékenységek		
A műnemek keveredésének, átalakulásának vizsgálata kortársszínházi előadásokban beszélgetéssel és/vagy dramatikus tevékenységekkel; Ismerkedés napjaink egyes világszínházi törekvéseivel (pl. modern operák, mozgásszínházi előadások, prózai művek) különböző módszertanú tevékenységekkel.		

Fogalmak	hivatásos színház, kőszínház, alternatív színház, amatőr színház

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

értelmezi és rendszerezi a dráma- és színháztörténeti, dráma- és színházelméleti, valamint a kortárs színházra vonatkozó ismereteit és élményeit.

Tematikai egység	Színjátékos tevékenység (vers- és prózamondás, jelenet, előadás)	Órakeret esti és levelező <i>A változat: 1 óra, B változat: 2 óra</i>
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Az alkotótevékenység során a megismert kifejezési formák, technikák alkalmazása Alkotó jellegű részvétel a közösség és a szaktanár közös igénye szerint a nyilvánosság (elsősorban saját közösség) számára készített egyéni vagy közös produkcióban <i>B változat:</i> az érettségi vizsgához szükséges gyakorlati ismeretek, produkciós tevékenységformák elsajátítása (beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés, a beszédtechnika alapjai, lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása, pódiumműfajok)	
Javasolt tevékenységek		
A rögtönzésekből etűdök létrehozása A drámamunkára jellemző kommunikáció és a színpadi kommunikáció megkülönböztetése, gyakorlati alkalmazása Szabadon választott előadó-művészeti formák (vers- és prózamondás; prózai, zenés, bábos, táncos, mozgásos színjáték stb.) saját élményű megtapasztalása A színház, mint közösségi alkotás – saját élmény szerzése jelenetek színpadra állításában		
Fogalmak	színházi kommunikáció, pódiumszínpad, előadóművészet, megjelenítés, részleges megjelenítés, stilizáció	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

az alkotótevékenység során használja a megismert és általa alkotott kifejezési formákat; felfedezi a tárgyi világ kínálta eszközöket, ezek művészi formáit (pl. a bábót és a maszkot), valamint a színházi vizualitás (pl. díszlet, jelmez, fény) eszköztárát;

használja a tér sajátosságaiban (irányok, arányok, hangsúlyok, fény és sötét, mozgás és mozdulatlanlanság stb.) rejlő lehetőségeket;

felismeri és alkalmazza a színházi kommunikáció erejét;

alkalmazza a tanult dramatikus technikákat a helyzetek megjelenítésében, a történetek dramatizálásában és a figuralteremtés folyamatában;

felismeri és alkalmazza a helyzetek feldolgozása során a szerkesztésben rejlő lehetőségeket;

felismeri és alkalmazza a választott előadóművészeti műfajok (vers- és prózamondás; prózai, zenés, bábos, táncos, mozgásos színjáték stb.) jellemző eszköztárát.

Tematikai egység	Színházi előadás megtekintése	Órakeret esti és levelező <i>A változat: 1 óra,</i> <i>B változat: 1 óra</i>
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Különböző színházi irányzatokat képviselő előadások (pl. hivatásos vagy amatőr színházi társulat előadása) megtekintése; Az előadásról érvekkel alátámasztott önálló vélemény kialakítása és megfogalmazása, mások véleményének tiszteletben tartása; Színház- és drámaelméleti ismeretek alkalmazása a látott előadások szóbeli és/vagy írásbeli elemzésében (pl. a drámai műnem jellegzetességei, dramaturgiai alapfogalmak, a színházművészet összművészeti sajátosságai); Látott színházi előadások elemző/értelmező/összehasonlító vizsgálata; Előadások megközelítése az élmények befogadását elősegítő dramatikus tevékenységformákkal; A fontosabb színházi szakmák ismerete (a színész, a rendező, a dramaturg, a scenikus, a koreográfus, az előadás létrehozásához szükséges színházi mesterségek); A színészi, rendezői, dramaturgiai, díszlet- és jelmeztervezői munka alapszintű elemzése; A színházi előadás élményének a művészettel élés egyik lehetséges formájaként, az egyén és a világ megértésének lehetőségeként való értelmezése.	
Javasolt tevékenységek		
A közösen látott előadás megbeszélése, megvitatása, értelmezése – kis- és nagycsoportos formákban és/vagy dramatikus tevékenységekben és/vagy más tevékenységgel (pl. írásos elemzés, projekt munka, kooperatív tevékenységek); A figurateremtés elemeinek felismerése és alkalmazása; A feszültségteremtés eszközeinek felismerése és alkalmazása; A rendezői koncepció elemzése, eszközeinek feltárása; Színházak közönségkapcsolatának vizsgálata (pl. plakátok, szóróanyag, műsorfűzet, honlap, közönségtalálkozók, színházpedagógiai tevékenység).		
Fogalmak	opera, balett, kortárs táncszínház, mozgásszínház, összművészet, rendező, díszlettervező, jelmeztervező, scenikus, koreográfus, színpadmester, világosító, ügyelő, sűgő, kellékes	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a színházi előadást önmaga és a világ megértésének élményszerű formájaként értelmezi;
- felismeri a színházi előadásokban a művészettel élés lehetőségének egyik formáját;
- a színházi előadást a dramatikus tevékenységek kiindulópontjául is használja.

MŰVÉSZETEK

12. ÉVFOLYAM (ESTI TAGOZAT) (LEVELEZŐ TAGOZAT)

illetve megszakított középiskolai) tanulmányait, rendezve és kiegészítve ezek eredményeit.

A kerettanterv a tananyagot az esti és levelező munkarendben történő tanításra tervezve tartalmazza. Ettől azonban, amennyiben a feltételek adottak, el lehet térni oly módon, ahogy azt a köznevelési törvény lehetővé teszi.

A művészeti neveléshez kapcsolódó eredményes készségfejlesztés tanári vezetéssel, a tanár és a tanuló együttműködését igénylő, élményt jelentő, aktív alkotó tevékenységen keresztül valósítható meg az iskolában.

A tanórai keretek között a művészeti nevelés célja olyan képességek fejlesztése, melyek elősegíthetik a harmonikus társadalmi együttélést, azaz a művészeti tantárgyak a művészet eszközeit a személyiség egészének fejlesztése érdekében használják fel.

A művészeti tanóra egyrészt keretet biztosít a művészet különböző területeinek megismerésén keresztül az érdeklődés felkeltésére, az esztétikai alapfogalmak elsajátítására, ízlésformálásra, másrészt a mérlegelő gondolkodás és a minőségi alkotómunka iránti igény kialakítására.

A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos része, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás, érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzetet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik, ami vitathatatlanul az önépítő és önszabályozó egyén és közösség egyik alappillére.

A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezhető, ebben a tekintetben a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkája elengedhetetlenül fontos.

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti műalkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkék legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, illetve az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

A művészetek tantárgy tartalmát három részterület, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra képezi. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, esetleg művészi élményt nyújtó képalkotással, illetve befogadással foglalkozik, a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét jelenti, a vizuális kommunikáció pedig képekben, gyakran kép és szöveg egységében megjelenő, eleve kommunikációs célú képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszban jelen vannak a tantervi követelményekben. A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy

gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A művészeti fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél változatosabb médiumok és megközelítési módok alkalmazása, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában. Jelen korunk jellemző képkesztési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A művészeti nevelés kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető. A tanulók kreativitása az élményekben gazdag, alkotótevékenység közben bontakozhat és teljesebbé válhat, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása. A művészeti nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzetet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatás a gyakorlati élet számos területén hasznos lehet.

A művészetek tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben felsorolt kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolatterkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a művészetek tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A művészetek tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja. A tanórákon (és az iskolán kívüli kapcsolatokban) a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre, az emberi kapcsolatok kommunikáción keresztül történő alakítására.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a művészetek tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyagrészt produktumát digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A művészetek tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló, amikor végigjárja az információgyűjtés, -elemzés, -értelmezés, az ötletelés, a tesztelés és az újraértelmezés szakaszait. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a művészetek tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái: Az életkori sajátosságok változásával az identitás keresésének egy sajátos és izgalmas lehetősége a szűkebb, majd az egyre tágabb kulturális környezettel való ismerkedés. A vizuális kultúra tantárgy ezen belül bemutatja kulturális örökségünk bizonyos részeit, amelynek kapcsán egyrészt felhívja a figyelmet a közös értékeinkre és azok megőrzésének jelentőségére, másrészt a vizuális alkotásokkal való kapcsolat megalapozott értékítélet megfogalmazására ösztönöz. A kortárs képzőművészet fontos feladata, hogy a művészet sajátos kifejezési formáival hívja fel a társadalom figyelmét a kortárs problémákra, így a vizuális kultúra tantárgy sajátos, szokatlan megjelenésekkel is képes üzeneteket közvetíteni a körülöttünk lévő társadalmi és környezeti jelenségekkel kapcsolatban. Ugyanakkor – miután a vizuális kultúra tantárgy feladata nem csupán a kultúra és a magasművészet közvetítése, hanem a média és az épített, tervezett környezetünk vizuális szempontú vizsgálata is – e tartalmakhoz kapcsolódóan hatást gyakorol a társadalmi felelősség erősítésére is

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a művészetek tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A művészetek tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos (családtagokkal, barátokkal, munkatársakkal) együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megaláztatásával jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek (csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerep) megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A művészetek tantárgy, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúrákövetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy

kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkéek legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik. A kreatív gazdaság a világ leggyorsabban fejlődő ága, hisz a mindennapos kihívásokkal szemben mindig új megoldásokra van szükség. A művészetek tantárgy az alkotó feladataiban olyan megoldásra váró problémákat tud meghatározni, amelyek kreatív megoldásokra várnak, a megoldások pedig produktum formájában is bemutatásra kerülnek. Vagyis erősödjön a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkájára vonatkozó igényességhez, saját (és családja) életvitelének aktív alakításához, fejlesztéséhez.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A művészetek tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhat ugyanakkor olyan együttműködések is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

A köznevelésben a művészetek tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának. A célok és a szemlélet megvalósítását segíti a kerettanterv, amely konkrét módszertani segítséget nem biztosít, hisz ez nem feladata, de a fejlesztési követelmények részletezésével teszi konkrétabbá az elvárható fejlesztés irányát. Minden témakör tartalmazza a megvalósításhoz szükséges óraszámajánlást, támaszkodik a Nat által megadott tanulási eredményekre, és minden témakör fejlesztési feladatok és ismeretek, minimális fogalomkészlet megadásával konkretizálja az adott tanítási egység elvárható követelményeit. A tematikai egységek és meghatározott fejlesztési feladatok és ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek rugalmasan kezelhetők, a tanulásszervezés felépítésének logikája mentén történő saját igényű alkalmazás és az adott évfolyamra ajánlott óraszámjavaslatok figyelembevételével. A kerettantervi fejlesztési feladatok értelmezését ugyanakkor példák segítik, amelyek az adott követelmény pontosabb értelmezéséhez adnak ötleteket, illetve inspirálják a helyi tanterv vagy tanmenet tervezését. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak iskolai feldolgozása természetesen az adott témakör fejlesztési feladataival összekapcsolva értelmezendő. Minden fejlesztési szakaszban és minden témakör esetében csak a belépő új fogalmak jelennek meg, de a már bevezetett fogalmakhoz kapcsolódó tudás elmélyítése és további felhasználása érdekében a fogalmak magasabb évfolyamokon az aktuális fejlesztési feladatoknak megfelelően, az iskola saját igényeinek és a tanulók aktuális fejlettségi szintjének megfelelően ismételtethetők.

12. évfolyam

Ebben az iskolaszakaszban a művészetek tantárgy szokásos részterületeinek további fejlesztése mellett egyre nagyobb hangsúlyt kap a mérlegelő szemlélet és a problémamegoldó gondolkodás, valamint a szociális attitűd további erősítése. Ezen időszakában rendkívül fontos a reális önértékelés és az önismeret megerősítése, ami a tantárgyhoz kapcsolódó tudásterületek alkotó-befogadó folyamatain keresztül juthat érvényre. Ebben fontos szerepük van az egyéni feladatoknak éppúgy, mint a társadalmi együttműködést mintázó csoporttevékenységeknek. A

kortárs környezet médiahasználati szokásai szükségessé teszik a médiatudatosság elvének és gyakorlatának erősítését, vagyis a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló mérlegelő médiaértés kompetenciájának megszilárdítását. Ebből következtethető, hogy e korosztálynál nem pusztán a kifejező képzőművészeti produktumok létrehozása a cél, hanem az is, hogy a tanulók képesek legyenek újszerű technikai eszközök használatával is továbbvinni a hagyományos képalkotási eljárások kialakult gyakorlatát, mint például a képi elemek elrendezésének alapvető eseteit. A 11–12. évfolyamos tanulóktól elvárható komplex gondolkodás és látásmód lehetőséget nyújt a korábbi évfolyamokon megszerzett ismeretek és tapasztalatok rendszerezésére, a befogadó jellegű vizuális képességek fejlesztésére, ami tovább segíti a problémamegoldó gondolkodás és kreativitás fejlődését.

Az 5–8. évfolyamon megadott műlista képezi a 11–12. évfolyam vizuális ismeretanyagának alapját.

Óraterv a művészeti ismeretek tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	-	-	-	1
Éves óraszám esti	-	-	-	32
Heti óraszám levelező	-	-	-	0,5
Éves óraszám levelező	-	-	-	16

A témakörök áttekintő táblázata (esti munkarend):

Témakör neve	Javasolt óraszám esti	Javasolt óraszám levelező
<i>Korszak, stílus, műfaj</i>	6	3
<i>Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció, személyes és társadalmi üzenet</i>	4	2
<i>A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információfeldolgozás</i>	3	2
<i>Digitális képalkotás, közösségi média – Digitális tartalom-előállítás, személyesség</i>	3	1
<i>Design, divat, identitás – Tervezett környezet, azonosulás</i>	8	4
<i>Környezet és fenntarthatóság – Természeti és tervezett környezet egyensúlya</i>	8	4
Összes óraszám:	32	16

TEMATIKAI EGYSÉG	KORSZAK, STÍLUS, MŰFAJ	ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– a befogadó tevékenység során érti és komplex módon használja a vizuális nyelv eszközeit – a vizuális megjelenések mintáinak önálló megfigyelése és felismerése által konstrukciókat alkot, e megfigyelések szempontjainak összekapcsolásával definiál és következtet – adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres – az alkotótevékenység során szerzett tapasztalatait önálló feladatmegoldás során beépíti, és az eredményes feladatmegoldás érdekében szükség szerint továbbfejleszti – alkotó feladatmegoldásai során az elraktározott, illetve a folyamatosan újraalkotott belső képeit, képzetait szabadon párosítja a felkínált tartalmi elemek és látványok újrafogalmazásakor, amelyet indokolni is tud – a vizuális megjelenések elemzése és értelmezése során a befogadó és az alkotó szerepkört egyaránt megismerve reflexióit szemléletesen és szakszerűen fogalmazza meg szövegesen és képi megjelenítéssel is – a művészi hatás megértése és magyarázata érdekében összehasonlít és következtetéseket fogalmaz meg a különböző művészeti ágak kifejezési formáival kapcsolatban – adott és választott vizuális művészeti témában önállóan gyűjtött képi és szöveges információk felhasználásával részletesebb helyzetfeltáró, elemző, összehasonlító, projektmunkát végez – érti és megkülönbözteti a klasszikus és a modern művészet kultúrtörténeti összetevőit, közlésformáinak azonosságait és különbségeit adott feladatnak megfelelően alkalmazza az analóg és a digitális prezentációs technikákat, illetve az ezekhez kapcsolható álló- és mozgóképi lehetőségeket	
	Fogalmak Tevékenységek	
interaktív mű, parafrázis, művészi hatás	– Adott vagy választott – vizuális művészet által is feldolgozott – problémák, jelenségek (pl. személyes, környezeti, tudományos, társadalmi, művészeti) önálló feldolgozása és tudatos, vizuális jellegű bemutatása (pl. prezentáció, hagyományos tabló, táblaképpel kísért kiselőadás) a szakszerű kutatás lépéseinek érvényesítésével (pl. cél megfogalmazása, információgyűjtés, beleértve a felhasznált forrás megjelenítését, elemzés, szelektálás, lényegkiemelés). A probléma/téma megfelelő, hatásos bemutatása érdekében az optimális műfaj, stílus, kifejezési eszköz megválasztása, tervezett felhasználása, csoportmunkában is – Meglévő művészettörténeti tudás felhasználásával és célirányos megfigyelések, elemzések alapján reflektív alkotások létrehozása	

	(pl. grafika, fotó, film, festmény, fotósorozat, kollázs), adott történelmi korok, korszakok jellemző problémáinak, jelenségeinek (pl. szabadság, érték, szakralitás, humánus, szülő-gyermek viszony, bűn, identitás, szépség) változását tükröző vizuális művészeti megjelenések megértése és mások számára is érthető bemutatása érdekében, mindezt csoportmunkában is – Egy választott művészettörténeti korszakra, stílusirányzatra (pl. gótika, reneszánsz, barokk, realizmus, századforduló izmusai, op-art, pop-art, land-art, hiperrealizmus) jellemző probléma (pl. valósághoz, transzcendenshez, társadalmi vagy tudományos változásokhoz való viszony) kapcsán önálló információgyűjtés, a probléma, téma önálló értelmezése a vizualitás lehetőségeit is felhasználva (pl. fotósorozattal, prezentációval), reflektálva napjaink kifejezési nyelvére

TEMATIKAI EGYSÉG	KORTÁRS MŰVÉSZETI JELENSÉGEK – MŰVÉSZI KONCEPCIÓ, SZEMÉLYES ÉS TÁRSADALMI ÜZENET	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	a látható világ vizuális összefüggéseinek megfigyeléseit ok-okozati viszonyoknak megfelelően rendszerezi – alkotó és befogadó tevékenységei során érti és komplex módon használja a vizuális nyelv eszközeit – az alkotótevékenység során szerzett tapasztalatait önálló feladatmegoldás során beépíti, és az eredményes feladatmegoldás érdekében szükség szerint továbbfejleszti – alkotó feladatmegoldásai során az elraktározott, illetve a folyamatosan újraalkotott belső képeit, képzeletét szabadon párosítja a felkínált tartalmi elemek és látványok újrafogalmazásakor, amelyet indokolni is tud – a vizuális megjelenések elemzése és értelmezése során a befogadó és az alkotó szerepkört egyaránt megismerve reflexióit szemléletesen és szakszerűen fogalmazza meg szövegesen és képi megjelenítéssel is – a művészi hatás megértése és magyarázata érdekében összehasonlít és következtetéseket fogalmaz meg a különböző művészeti ágak kifejezési formáival kapcsolatban – adott vagy választott kortárs művészeti üzenetet személyes viszonyulás alapján, a társadalmi reflexiók kiemelésével értelmez – képalkotás és tárgyformálás során autonóm módon felhasználja személyes tapasztalatait a hiteles kifejezési szándék érdekében a választott médiumnak megfelelően – saját munkáit bátran újraértelmezi és felhasználja további alkotótevékenység során – vizuális megjelenéseket, alkotásokat újraértelmez, áttervez és módosított kifejezési szándék vagy funkció érdekében újraalkot	

	Adott feladatmegoldás érdekében ötleteiből rendszert alkot, a célok érdekében alkalmas kifejezési eszközöket és technikákat választ, az újszerű ötletek megvalósítása érdekében szabályokat újraalkot.
Fogalmak	Tevékenységek
konceptió, önreflexió/társadalmi reflexió, posztmodern jelenségek, kísérleti művészet	– A személyes érdeklődésben jelenlevő, társadalom- vagy természettudományos ismeretek által megalapozott absztrakt fogalmak megjelenítése jelen korunk képzőművészeti lehetőségeivel – A XX. századi magyar szobrászat jelentősebb alkotásainak (Szervátius Tibor, Schaar Erzsébet, Borsos Miklós, Vilt Tibor, Melocco Miklós és Kovács Margit munkái) megismerése anyaghasználat és kifejezés tekintetében. Összefüggések keresése a művészi kifejezés és anyaghasználat kapcsolatában - A művészetben használt legfontosabb alkotói technikák (pl. egyedi és sokszorosított grafika, olaj vagy vizes alapú festmény) felismerése, a művészi kifejezésben betöltött szerepének elemzése. - Újmediális művészeti jelenségek konkrét elemző vizsgálata. - Tematikus ábrázolások elemzése a művészetben (pl. emberábrázolás, térábrázolás, mozgásábrázolás), legfontosabb változások lényegének kiemelése és összegzése a különböző művészettörténeti korszakokban. Mű és környezetének elemző vizsgálata több szempont szerint, konkrét művészeti példák alapján (pl. oltárkép, köztéri szobor, installáció, land-art, street art munka)

TEMATIKAI EGYSÉG	A VIZUÁLIS KÖZLÉS HATÁSMECHANIZMUSA – VIZUÁLIS INFORMÁCIÓFELDOLGOZÁS	ESTI: 3 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– a látható világ vizuális összefüggéseinek megfigyeléseit ok-okozati viszonyoknak megfelelően rendszerezi – alkotó és befogadó tevékenységei során érti és komplex módon használja a vizuális nyelv eszközeit – a vizuális megjelenések mintáinak önálló megfigyelése és felismerése által konstrukciókat alkot, e megfigyelések szempontjainak összekapcsolásával definiál és következtet, mindezt társaival együttműködve alkotótevékenységébe is beilleszti – adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres – adott és választott vizuális művészeti témában önállóan gyűjtött képi és szöveges információk felhasználásával részletesebb helyzetfeltáró, elemző, összehasonlító, projektmunkát végez	

	– megfelelő érvekkel alátámasztva, mérlegelő szemlélettel viszonyul az őt körülvevő kulturális környezet vizuális értelmezéseinek mediális csatornáihoz, amit társaival is megvitat – különböző mediális produktumokat vizuális jelrendszer, kommunikációs szándék és hatáskeltés szempontjából elemez, összehasonlít, és következtetéseit társaival is megvitatja – bemutatás, felhívás, történetmesélés érdekében térbeli és időbeli folyamatokat, történéseket, cselekményeket különböző eszközök segítségével rögzít – tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja; – valós célokat szolgáló, saját kommunikációs helyzetnek megfelelő, képes és szöveges üzenetet felhasználó vizuális közlést hoz létre társaival együttműködésben is – szabadon választott témában társaival együtt ok-okozati összefüggéseken alapuló történetet alkot, amelynek részleteit vizuális eszközökkel is magyarázza, bemutatja – adott téma újszerű megjelenítéséhez illő technikai lehetőségeket kiválaszt és adott vizuális feladatmegoldás érdekében megfelelően felhasznál – technikai képnél és számítógépes környezetben felismeri a manipuláció lehetőségét, és érti a befolyásolás vizuális eszközeinek jelentőségét Egyéni munkáját hajlandó a közösségi alkotás érdekei alá rendelni, a hatékonyság érdekében az együttműködésre törekszik.
Fogalmak	Tevékenységek
média, médium, technikai kép, filmnyelvi eszközök, montázselv, sztereotípia, célközönség/célcsoport, reprezentált valóság/virtuális valóság	– Példák alapján a filmnyelv eszközeinek (pl. képkivágás, kameraállás, kameramozgás, fény, hang, vágás/filmidő) elemző vizsgálata során önálló következtetések megfogalmazása és a tapasztalatok felhasználása adott cél (pl. elbeszélés, figyelemfelhívás, tájékoztatás, ismeretterjesztés), illetve adott cél továbbgondolása (pl. rövidfilmek készítése az eltérő szereplők szemszögéből, antireklám/antikampányfilm, álhírműsor, fiktív ismeretterjesztő filmkészítés), mozgóképi megjelenések létrehozása érdekében csoportmunkában – Egyszerű animációs technikák (pl. tárgymozgatás, papírkivágás, homokba rajzolás) felhasználásával változatos célokat következetesen szolgáló mozgókép (pl. reklámfilm, zenei klip, adott vers inspirálta filmetűd) elkészítése csoportmunkában, és a produktum közös értelmezése, értékelése – Példák alapján a mozgókép hatásmechanizmusának elemző vizsgálata különféle szempontok alapján (pl. hangulatkeltés, montázs, sztereotípia, eredeti megoldások, célközönség elérése) - A tapasztalati valóság és a médiában megjelenő reprezentált valóság összehasonlító vizsgálata és

	önálló bemutatása különböző mediális megjelenések esetében (pl. hírműsor/hírportál, tévéreklám, valóságshow, dokumentumfilm)

TEMATIKAI EGYSÉG	DIGITÁLIS KÉPALKOTÁS, KÖZÖSSÉGI MÉDIA – DIGITÁLIS TARTALOM-ELŐÁLLÍTÁS, SZEMÉLYESSÉG	ESTI: 3 ÓRA LEVELEZŐ: 1 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– alkotó és befogadó tevékenységei során érti és komplex módon használja a vizuális nyelv eszközeit – adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres – megfelelő érvekkel alátámasztva, mérlegelő szemlélettel viszonyul az őt körülvevő kulturális környezet vizuális értelmezéseinek mediális csatornáihoz, amit társaival is megvitát – vizuális jelrendszer, kommunikációs szándék és hatáskeltés szempontjából különböző mediális produktumokat elemez, összehasonlít, és következtetéseit társaival is megvitatja - adott feladatnak megfelelően alkalmazza az analóg és a digitális prezentációs technikákat, illetve az ezekhez kapcsolható álló- és mozgóképi lehetőségeket – saját munkáit bátran újraértelmezi és felhasználja további alkotótevékenység során – valós célokat szolgáló, saját kommunikációs helyzetnek megfelelő, képes és szöveges üzenetet felhasználó vizuális közlést hoz létre társaival együttműködésben is – technikai képnél és számítógépes környezetben felismeri a manipuláció lehetőségét, és érti a befolyásolás vizuális eszközeinek jelentőségét – egyéni munkáját hajlandó a közösségi alkotás érdekei alá rendelni, a hatékonyság érdekében az együttműködésre törekszik	
Fogalmak		Tevékenységek
újmédia, virtuális világ, közösségi média, társadalmi nyilvánosság		– Többféle célt (pl. oktatás, szórakozás, információszolgáltatás, közösségépítés) szolgáló, választott online tartalom, megjelenés elemző vizsgálata a vizuális jellemzők leírása és elemzése céljából, egyénileg és csoportmunkában is – Választott, személyes tartalmakat bemutató online megjelenések (pl. blog, vlog, személyes profil közösségi médiában) elemzése vizualitás és tartalomszervezés (pl. kép és szöveg aránya, menürendszer/címek és tartalmak megfelelése, színek kommunikációs funkciója, interaktivitás, hipertextualitás) szempontjából, és a tapasztalatok bemutatása és megvitatása egyénileg vagy csoportmunkában – A sztárjelenség kulturális hátterének elemző vizsgálata példák alapján, a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. fiktív szuperhős bemutatása különböző vizuális

	eszközökkel, szelfikészítés különböző kifejezési szándék érdekében, youtuber-témák gyűjtése különböző szempontok szerint, vlog készítése szokatlan/abszurd témában), a személyes célok következetes alkalmazása érdekében (pl. profilkészítés, kreatív „instasztori” készítése)

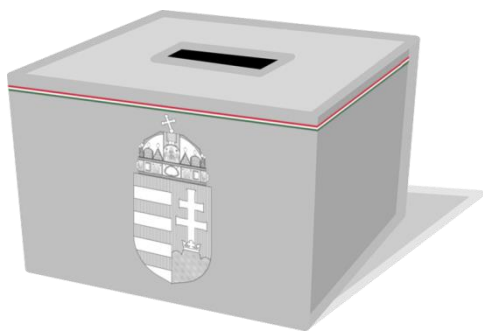
TEMATIKAI EGYSÉG	DESIGN, DIVAT, IDENTITÁS – TERVEZETT KÖRNYEZET, AZONOSULÁS	ESTI: 8 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– a látható világ vizuális összefüggéseinek megfigyeléseit ok-okozati viszonyoknak megfelelően rendszerezi; – a vizuális megjelenések mintáinak önálló megfigyelése és felismerése által konstrukciókat alkot, e megfigyelések szempontjainak összekapcsolásával definiál és következtet, mindezt társaival együttműködve alkotótevékenységébe is beilleszti; – adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres; – új ötleteket is felhasznál képek, tárgyak, terek megjelenítésének, átalakításának, rekonstruálásának megvalósításánál síkbeli, térbeli és időbeli produktumok létrehozása esetében; – adott szempontok alapján érti és megkülönbözteti a történeti korok és a modern társadalmak tárgyi és épített környezetének legfontosabb jellemzőit; – tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja; – képalkotás és tárgyformálás során autonóm módon felhasználja személyes tapasztalatait a hiteles kifejezési szándék érdekében a választott médiumnak megfelelően; – saját munkáit bátran újraértelmezi és felhasználja további alkotótevékenység során; – adott feladatmegoldás érdekében ötleteiből rendszert alkot, a célok érdekében alkalmas kifejezési eszközöket és technikákat választ, az újszerű ötletek megvalósítása érdekében szabályokat újraalkot; – a leghatékonyabb megoldás megtalálása érdekében felméri a megoldási lehetőségeket és azok feltételeit, amelyek komplex mérlegelésével hoz döntést az adott feladatokban.	
Fogalmak térsszervezés, design, divat, identitás, brand, designgondolkodás	Tevékenységek – Az építészettörténet különböző korszakaiból (pl. ókor, romanika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió, modern, posztmodern, kortárs) választott példák összehasonlító vizsgálata, csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. funkció, szerkezet, építőanyag, térlefedés, tömeg, homlokzattagolás), a tapasztalatok különböző játékos vizuális megjelenítésével (pl. gyors szabadkézi rajz, alaprajz rekonstruálása, makett készítése)	

	– Az organikus építészet célkitűzéseinek és formanyelvének (Le Corbusier, Hundertwasser, Gaudi) megfigyelése után valós vagy fiktív gyárépület rajzának kreatív, funkcióváltóztató átalakítása rajzban – Kós Károly, Makovecz Imre és Csete György munkásságának megismerése után közösségi tér és környezetének megtervezése organikus szemlélettel. A tervek alapján makett készítése szabadon választott anyag- és eszközhasználattal – Személyes példák alapján az aktuális divatot és annak rövid távú változásait befolyásoló tényezők (pl. tárgyi környezet, fogyasztói szokások, társadalmi-gazdasági-kulturális háttér) elemző vizsgálata kreatív feladatokban (pl. stíluslap készítése, karakterteremtés adott szempontoknak megfelelően, fiktív brand tervezése adott cél érdekében) a saját identitás erősítése céljából – A XIX-XX. századi magyar tárgykultúra egy-egy jellemző termékének, gyártójának (pl. Zsolnay épületkerámia, Hollóházi és Herendi porcelán, Csepel biciklik és motorkerékpárok, Ikarusz busz, Kandó mozdony, Ganz gépgyártás, Tisza cipő) megismerése és társakkal való megismertetése prezentáció formájában. Az adott termék formatervezésében tetten érhető társadalmi vonatkozások, a forma és funkció viszonya, a termékek ikonikus jellegének, az e mögött álló okok, a kultúrkörben betöltött szerep bemutatása. A fentiekből választott témakör tárgyának értelmezése és alkotómunkában történő újrafogalmazása. A tervezett és létrehozott alkotásban saját korunk elvárásaira való reagál

TEMATIKAI EGYSÉG	KÖRNYEZET ÉS FENNTARTHATÓSÁG – TERMÉSZETI ÉS TERVEZETT KÖRNYEZET EGYENSÚLYA	ESTI: 8 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– a látható világ vizuális összefüggéseinek megfigyeléseit ok-okozati viszonyoknak megfelelően rendszerezi – a vizuális megjelenések mintáinak önálló megfigyelése és felismerése által konstrukciókat alkot, e megfigyelések szempontjainak összekapcsolásával definiál és következtet, mindezt társaival együttműködve alkotótevékenységbe is beilleszti – adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres – az alkotótevékenység során szerzett tapasztalatait önálló feladatmegoldás során beépíti, és az eredményes feladatmegoldás érdekében szükség szerint továbbfejleszti	

	– új ötleteket is felhasznál képek, tárgyak, terek megjelenítésének, átalakításának, rekonstruálásának megvalósításánál síkbeli, térbeli és időbeli produktumok létrehozása esetében – a vizuális alkotás során befogadó és az alkotó szerepkört egyaránt megismerve reflexióit szemléletesen és szakszerűen fogalmazza meg szövegesen és képi megjelenítéssel is – személyes élményei alapján elemzi a tárgy- és környezetkultúra, valamint a fogyasztói szokások mindennapi életre gyakorolt hatásait és veszélyeit, és ezeket társaival megvitatja – adott vagy választott célnak megfelelően, környezetátalakítás érdekében, társaival együttműködésben, környezetfelméréssel alátámasztva tervet készít, amelyet indokolni is tud – tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja; – vizuális megjelenéseket, alkotásokat újraértelmez, áttervez, és módosított kifejezési szándék vagy funkció érdekében újraalkot – a leghatékonyabb megoldás megtalálása érdekében felméri a megoldási lehetőségeket és azok feltételeit, amelyek komplex mérlegelésével hoz döntést az adott feladatokban
Fogalmak	Tevékenységek
fenntartható fejlődés, személyes/közösségi tér, ökológiai lábnyom, ergonómia, minimál tér	– Lokális vagy globális környezeti problémára (pl. természet, levegő, víz, fény, közlekedés, fogyasztói szemlélet, nagyvárosi lét, civilizációs fenyegetettség) reflektáló alkotás, produktum (pl. köztéri alkotás, akció, interaktív tér, esemény, szerkezet, közösségi médium kampány, installáció) tervének, makettjének létrehozása. A tervek megfelelő elkészítése érdekében a választott probléma (pl. vízpocsékolás, ballagók lufieregetése, szemetes járda, buszmegálló-rongálás), helyszín (pl. település, köztér, parkoló, víztorony, iskola) és az ideális megjelenítés eszközeinek (pl. eseményművészet, reklám, látvány, hang, filmnyelvi eszközök) tanulmányozása, felmérése egyénileg és csoportmunkában – A történeti korok és a modern társadalmak környezetalkítási jellemzőinek mérlegelő felhasználásával, esztétikai és funkcionális szempontok érvényesítésével saját, közvetlen környezetben megoldásra váró környezeti problémák (pl. kocogók, futók számára megfelelő hely, szemétyűjtés, -tárolás, csomagolóanyagok mennyiségének csökkentése) megoldásához tervek, koncepciók elkészítése, csoportmunkában is, a koncepció jól értelmezhető vizuális és szöveges bemutatásával – A fenntarthatóság és környezettudatosság irányelveinek megfelelő ideális élettér (pl. lakás, kert, park, falu, város, iskola, úthálózat) természeti

	és épített, tárgyi környezetének harmóniájára, egyensúlyára fókuszáló tervezés (pl. környezetbe olvadó építészet, land art), a kortárs környezetalakítás jellemzőinek, a designgondolkodás problémamegoldásra ösztönző lehetőségeinek inspiratív felhasználásával, csoportmunkában is – A műemlékvédelem korszerű irányelveinek megismerése. A lakóhelyen vagy annak környékén található, felújításra váró épületről prezentáció tartása az épületet konzerváló vagy funkcióváltó átépítéssel kapcsolatban.

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

12. ÉVFOLYAM (ESTI TAGOZAT) (LEVELEZŐ TAGOZAT)

Az állampolgári ismeretek tantárgy tanulása hozzájárul a felnőtt tanuló egyéni és családi szocializációjának pozitív alakulásához, az aktív és felelős állampolgári magatartás megalapozásához, a szabadságértékek és a társadalmi normák belsővé válásához, nemzeti azonosságtudat és a hazaszeretet erősödéséhez, a haza iránti kötelezettségek megismeréséhez, a fenntartható fejlődés feltételeinek megértéséhez és a mindennapi életben adódó szerepekre való eredményes felkészüléséhez.

A fenntarthatóság és a pénzügyi tudatosság szemléletének és gyakorlatának továbbfejlesztése nemcsak a felnőtt tanuló előzetes tudására épít, hanem a társak értékes gondolatainak megértésére, a vélemények, javaslatok megbeszélésére, megvitatására, tervek közös kidolgozására is lehetőség nyílik: például a család pénzügyi tervezése, a környezettudatos életvitelt befolyásoló tényezők értelmezése, a pénzügyi döntések megfelelő előkészítése, a kockázatvállalás mérlegelése, a tudatos fogyasztóvá válás lehetőségei és a vállalkozások mikro- és makrokörnyezetének vizsgálata. A rendszerszemlélet és az értelmező gondolkodás érvényesítése, az egyéni, közösségi és társadalmi felelősségvállalás tudatosítása kiemelt fejlesztési feladat.

A tanulás folyamatában – az önálló ismeretszerzés mellett – a felnőtt tanuló megtapasztalhatja a csoportos tanulási módszerek alkalmazásának hatékonyságát, a társas együttműködés személyiségfejlesztő és közösségi élményét.

A felnőtt tanuló reális jövőképeinek alakításához, az életpálya további tervezéshez szükséges ismeretek, jártasságok és készségek elsajátítása a szocializációs folyamat részévé válik.

Az állampolgári ismeretek tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A felnőtt tanuló az információk gyűjtése, rendszerezése és feldolgozása közben megkülönbözteti a lényegest a lényegtelenről, és arra törekszik, hogy hiteles szövegeket használjon fel beszámolóí elkészítéséhez. Önállóan vagy megadott szempontok alapján képes megkülönböztetni egymástól a megalapozott, tudományos háttérű és a hamis következtetéseket tartalmazó leírásokat, gondolatsorokat. Az érveléstechnikák alkalmazásával, mások véleményének megismerésével tovább fejlődik vitakultúrája.

A kommunikációs kompetenciák: A felnőtt tanuló véleménynyilvánításához, érveléséhez, a vitahelyzetekben való megszólalásaihoz a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználat és viselkedés társul. A véleménynyilvánítás és a vitakultúra fejlesztése az autonóm magatartás kialakulását és a másik ember iránti tiszteletet, a más vélemények mérlegelését egyaránt segíti.

A digitális kompetenciák: A felnőtt tanuló információk gyűjtéséhez és rendszerezéséhez használja a könyvtári dokumentumokat és az internetet, a beszámolók egy részéhez digitális tartalmakat készít. Az önálló és a társas tanulás folyamatában tanári segítséggel körültekintően

választja ki az ismeretforrásokat, ha szükséges, tanácsot kér vagy tanácsot ad a médiahasználatról.

A középiskolai képzés záró szakaszában az állampolgári ismeretek tantárgy tanulásával – élet- és munkaerőpiaci tapasztalatainak a figyelembevételével – a felnőtt tanuló építve korábbi tanulmányaira elsajátítja az alapvető állampolgári ismereteket, valamint azokat a kompetenciákat és eljárásokat, amelyek a társadalmi részvételéhez, a haza iránti kötelességeinek teljesítéséhez és mindennapi boldogulásához szükségesek.

A 12. évfolyamon a kiemelt – mindegyik témakörben szereplő – fejlesztési feladatok a felnőtt tanuló képességeinek, készségeinek és személyiségének továbbfejlesztését szolgálják: a kommunikációs kultúra részeként a véleménynyilvánítás lehetőségeinek biztosításával, az érvelési technikák gyakorlásával, a vitakultúra fejlesztésével, a digitális lehetőségek használatával, a rendszerszemlélet és a mérlegelő gondolkodás kialakításával, erősítésével.

A felnőtt tanuló felismeri a család mint a társadalom alapvető intézményének jelentőségét és szerepét, megfogalmazza a párválasztás és a felelős családtervezés szempontjait, a gyermekvállalás fontosságát és demográfiai jelentőségét, valamint kiemeli a családi szocializációnak az életutat befolyásoló funkcióját.

A felnőtt tanuló értelmezi a nemzeti identitás alkotóelemeit, megfogalmazza a hazafiság kifejezésének lehetőségeit, személyiségébe beépülnek a hazaszeretet és a patriotizmus emocionális összetevői. Kiemeli a világ magyarsága mint nemzeti közösség kohéziós szerepét. Tájékozódik a határon túl és a diaszpórában élő magyarság életviszonyairól: információkat gyűjt és rendszerez közösségeikről, fontosabb szervezeteikről, felismeri törekvéseiket, átérzi örömeiket és gondjaikat. Véleményt alkot a nemzetek, nemzetállamok fontosságáról, a globalizáció hatásairól.

Megismeri Magyarország fontosabb állami intézményeit, értelmezi a demokratikus jogállam felépítését és működését, az országgyűlési és a helyhatósági választások alapelveit. Tudatosul benne, hogy a haza védelme nemcsak a fegyveres erők, hanem a nemzet minden tagjának közös feladata, amely a magyar állampolgárok hazafias elkötelezettségén és kötelességtudatán kell, hogy alapuljon.

A felnőtt tanuló alapvető jogi ismereteket szerez, ezek révén elsajátítja a mindennapi élethez szükséges jártasságokat is: elsajátítja a hivatali ügyintézéshez, a munkavállaláshoz, a szerződések kötéséhez kapcsolódó alapvető ismereteket, készségeket. Egyértelművé válik számára a társadalmi normák követése és az egyén felelősségvállalása közötti összefüggés, erősödik benne a normatudat.

A felnőtt tanuló tudatosan készül jelen és későbbi munkavállalói szerepére, további életpályájára, ezért megismeri a munka világát érintő alapvető jogi szabályozást, illetve tájékozódik a munkaerőpiac helyzetéről, a sikeres munkaerőpiaci részvétel feltételeiről.

Támpontokat kap saját pénzügyei racionális, gyakorlatorientált intézéséhez, a család költségvetésének megtervezéséhez, megismeri a körültekintő és megalapozott hitelfelvétel feltételeit. Életvitelébe beépül a fogyasztóvédelem, a környezeti, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság szemlélete és gyakorlata. Ismereteket szerez az állam gazdasági szerepvállalásának formáiról, szerepéről, a monetáris politika lényegéről és a vállalkozások működésének sajátosságairól. Mindez hozzájárul felelős állampolgári létének és a változásokhoz alkalmazkodó, a problémahelyzetekre eredményes válaszokat kereső innovatív, vállalkozói szemléletének megalapozásához.

A demokratikus attitűd megalapozását, illetve fejlődését szolgálja, hogy a felnőtt tanuló bekapcsolódik a tematikus vitákba, ezáltal fejlődik az értelmező, mérlegelő gondolkodási készsége, erősödik a problémamegoldó szemlélete. A felnőtt tanuló véleménynyilvánításához, érveléséhez, a vitahelyzetekben történő megszólalásaihoz a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználat és viselkedés társul. A vitakultúra fejlesztésének alapját mások

álláspontjának, véleményének azonosítása, megértése és az érvekre épülő vélemény megfogalmazása képezi, ellenérvek ütköztetésére, továbbá közös gondolkodásra sarkall.

A tanulás változatos módszereinek és formáinak alkalmazása a tanulási folyamat hatékonyabbá válását eredményezi. A tantárgy elősegíti az együttműködés közösségi élményének megélését, a másik ember véleményének megértését, az empátia erősödését, és a társadalmi kérdések közös megbeszélését is. A tanuló az információk gyűjtéséhez, beszámolói elkészítéséhez használja az infokommunikációs eszközöket.

Az állampolgári ismeretek tanulása a 12. évfolyamon is kapcsolódik a történelem tantárgyhoz: a közös értelmező és tartalmi kulcsfogalmak révén, a személyes és közösségi döntések okainak és következményeinek vizsgálatával, az egyén és közösség viszonyának elemzésével, a morális dilemmák számbavételével. A két tantárgy tanulása szoros – több esetben komplementer – együttműködést is feltételez, például a diktatórikus és a demokratikus rendszerek sajátosságainak elkülönítése, az emberi jogok megfogalmazásának és elfogadásának, a demokráciamodellek történetiségének nyomon követése, a magyarországi rendszerváltozás eredményeként kiépülő jogállami berendezkedés és intézményrendszer vizsgálata terén. Mindkét tantárgy tanulása során erősödik a felnőtt tanuló nemzeti öntudata, erősödnek az őt a hazájához fűző érzelmi szálak. Az állampolgári ismeretek tanulásakor építhetünk a földrajz tantárgy keretében elsajátított környezeti, gazdasági és pénzügyi ismeretekre: a 12. évfolyam fejlesztési feladatainak egy része a pénzügyi tudatosság megalapozását és a fenntarthatóság környezeti, gazdasági-társadalmi fontosságának kiemelését, valamint a környezet védelme iránti felelősségtudat kialakítását szolgálja.

A 12. évfolyamon összegző-minősítő értékelés (ötfokozatú skálán értelmezett érdemjeggyel) javasolt az ismeretek elsajátításának ellenőrzése, mérése, az ismeretek alkalmazásához kapcsolódó tudás mértékének megítélése során. A szöveges, tanulást támogató, értékelés elsősorban a társakkal végzett tevékenységekkel, a kooperációval, a beszámolók, prezentációk készítésével, portfólió összeállításával kapcsolatos. Az önértékelés, a társak értékelése és a csoportos megbeszélés biztosítja a segítő, támogató és fejlesztő jelleget.

A Helyi tanterv tantárgyi struktúrája szerinti óraszámok:

Óraterv az állampolgári ismeretek tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	-	-	-	1
Éves óraszám esti	-	-	-	32
Heti óraszám levelező	-	-	-	0,5
Éves óraszám levelező	-	-	-	16

A témakörök áttekintő táblázata:

<i>Témakör neve</i>	<i>Javasolt óraszám esti</i>	<i>Javasolt óraszám levelező</i>
<i>A család, a családi szocializáció</i>	3	1,5
<i>A család gazdálkodása és pénzügyei</i>	3	1,5
<i>Szabadság és felelősség; jogok és kötelezettségek, a társadalmi felelősségvállalás</i>	3	1,5
<i>Nemzet, nemzettudat; lokálpatriotizmus, hazafiság, honnvédelem</i>	3	1,5
<i>A magyar állam intézményei; az állam gazdasági szerepvállalása</i>	3	1,5
<i>A mindennapi ügyintézés területei és megszervezése</i>	5	2,5
<i>Fogyasztóvédelem, környezet- és természetvédelem</i>	4	2
<i>Bankrendszer, hitelfelvétel</i>	4	2
<i>Vállalkozás és vállalat</i>	4	2
<i>Összes óraszám:</i>	32	16

A tankönyvek, segédanyagok megválasztása, használata szaktanári kompetencia.

12. ÉVFOLYAM

TEMATIKAI EGYSÉG	A CSALÁD, A CSALÁDI SZOCIALIZÁCIÓ	ESTI: 3 ÓRA LEVELEZŐ: 1,5 ÓRA
A tematikai egység fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: Értelmezi a családi szocializációnak az ember életútját befolyásoló jelentőségét. Felismeri, hogy a családtagok milyen szerepet töltenek be a szocializáció folyamatában.	
Fejlesztési feladatok, ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Javasolt tevékenységek/ Módszertani ajánlások	
Az önismeret, önértékelés és a reális énkép alakítása. A kommunikációs készség fejlesztése. A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése. Az érvelés készségének fejlesztése. A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése. Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése. A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése. A család: A családi szocializáció folyamata és jellemzői. Házasság és családtervezés: A családtervezés szempontjai és szakaszai. A gyermekvállalás demográfiai, társadalmi jelentőségének tudatosítása. A házasság intézménye, a hagyományos családmodell, a családi szerepek. A család funkciói: szeretetközösség, együttműködés, kölcsönösség, tisztelet. A család társadalmi funkciói. Biológiai és társadalmi reprodukció, családi háztartás. Párkapcsolatok, házasság, családtervezés. Szerepek a családban. Családi szocializáció	<i>Vita: a család fogalma és társadalmi funkciói.</i> <i>Szövegalkotás: a családi szocializáció jellemzői és szakaszai.</i> <i>Prezentáció készítése a gyermekvállalás fontosságáról, társadalmi és demográfiai jelentőségéről.</i> <i>Forráselemzés és gyűjtőmunka segítségével grafikai szervező készítése a családmodell átalakulásáról és annak következményeiről a 20-21. században.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	család, családi szocializáció, családi életciklus, családtervezés, gyermekvállalás, házasság, demográfia	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a családot, mint a társadalom alapvető intézményének szerepét és jellemzőit
- társaival megbeszéli a párválasztás, a családtervezés fontos szakaszait, szempontjait és a gyermekvállalás demográfiai jelentőségét: tájékozódás, minták, orientáló példák, átgondolt tervezés, felelősség

TEMATIKAI EGYSÉG	A CSALÁD GAZDÁLKODÁSA ÉS PÉNZÜGYEI	ESTI: 3 ÓRA LEVELEZŐ: 1,5 ÓRA
A tematikai egység fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: Saját pénzügyi döntéseit körültekintően, megalapozottan hozza meg.	
Fejlesztési feladatok, ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Javasolt tevékenységek/ Módszertani ajánlások <i>Szakértői mozaik: családi háztartás, a család pénzügyei.</i> <i>Kérdések és feltevések megfogalmazása egy téma előzetes áttekintése alapján: a családi háztartás, a család pénzügyei.</i> <i>Szövegalkotás: a család környezettudatos életvitelét befolyásoló tényezők bemutatása szabadon választott műfajban.</i> <i>Egy fiktív család költségvetésének megtervezése.</i> <i>Vita: a fenntarthatóság szerepe a pénzügyi tervezésben.</i> <i>Önálló kutatás eredményeinek felhasználásával prezentáció készítése a megtakarítás, az előtakarékosság lehetőségeiről.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	családi háztartás, családi költségvetés, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság, megtakarítás, hitel, GYES, GYED	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- társaival megtervezi egy fiktív család költségvetését
- arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse

TEMATIKAI EGYSÉG	SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG. JOGOK ÉS KÖTELESSÉGEK, A TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS	ESTI: 3 ÓRA LEVELEZŐ: 1,5 ÓRA
A tematikai egység fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: Felismeri az alapvető emberi jogok egyetemes és társadalmi jelentőségét. Érti a társadalmi normák és az egyéni cselekedetek, akaratok, célok egyeztetésének, összehangolásának követelményét.	

	Felismeri és értelmézi az igazságosság, az esélyegyenlőség biztosításának jelentőségét és követelményeit. Bemutatja Magyarország Alaptörvényének legfontosabb részeit: Alapvetés, Az állam, Szabadság és felelősség. Értelmézi a választójog feltételeit és a választások alapelveit. Kiemeli a közteherviselés nemzetgazdasági, társadalmi és morális jelentőségét. Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse. Felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát. Önállóan vagy társaival együttműködve javaslatokat fogalmaz meg, tiszteletben tartja a másik ember értékvilágát, gondolatait és véleményét.
Fejlesztési feladatok, ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Javasolt tevékenységek/ Módszertani ajánlások
A kommunikációs készség fejlesztése. Az érvelési készség és a vitakultúra fejlesztése. A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése. A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése. A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása. A digitális kompetencia fejlesztése. Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése. Demokrácia és társas együttélés: A demokratikus elköteleződés kialakítása, erősítése. A társadalmi normák fontosságának megismerése. A társas együttműködés fejlesztése. Emberi és állampolgári jogok: Az alapvető emberi jogok, állampolgári jogok, polgári szabadságjogok. Magyarország Alaptörvényének fontosabb részei: alapvetés, állam, szabadság és felelősség. Az állampolgári jogok és kötelességek. Választások Magyarországon: Az országgyűlési, a helyhatósági és az európai parlamenti képviselők választása. A népszavazás intézménye. A választójog és feltételei. A jövő nemzedékek jogai. Az igazságszolgáltatás rendszerének felépítése, a büntetőjog, polgári jog, közjog, magánjog fogalma. A közteherviselés, a magyarországi adórendszer alapelemei. Magyarország Alaptörvénye, az alapvető jogok. Az állampolgári kötelességek. Választójog, választási rendszer. Közjog: büntetőjog. Magánjog: polgári jog.	<i>Grafikai szervező segítségével a magyar jogrendszer felépítésének bemutatása.</i> <i>Vita: a közteherviselés szerepe az állam működésében, hogyan javítható az adómorál.</i> <i>Plakátkészítés az állampolgári jogokról és kötelezettségekről.</i> <i>Szituációs gyakorlat: az igazságszolgáltatás működésnek bemutatása egy fiktív eljáráson keresztül.</i> <i>Önálló kutatómunka: az országgyűlési választás rendszerének alakulása 1867 és 2014 között, vagy népszavazások Magyarországon 1990-2018 között.</i> <i>Tudósítás vagy riport készítése egy fiktív vagy valós országgyűlési vitanapról források, a média-megjelenések segítségével.</i> <i>Prezentáció vagy digitális médiatartalom készítése a jövő nemzedék jogairól.</i> <i>Szövegalkotás: Magyarország Alaptörvényének szerepe.</i>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	állam, államforma, politikai rendszer, alapjog(ok), emberi jog, alkotmány, Magyarország Alaptörvénye, polgári szabadságjog, a jövő nemzedékek jogai, norma, normakövető magatartás, állampolgári felelősség, állampolgári kötelesség, közteherviselés, adómorál, választójog, állampolgári részvétel, választási rendszer, országgyűlési választás, önkormányzati választás, európai parlamenti választás, népszavazás, politikai párt, képviselő, közjog, magánjog, jogforrás, jogforrási hierarchia, jogérvényesülés, bűncselekmény, szankció, büntetőjog, ügyész, bíró, ügyvéd, természetes személy, jogi személy, jogképeség, közokirat, magánokirat, közjegyző; polgári peres eljárás, felperes, alperes

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- bemutatja Magyarország Alaptörvényének legfontosabb részeit: Alapvetés; Az állam; Szabadság és felelősség
- értelmezi a választójog feltételeit és a választások alapelveit
- kiemeli a közteherviselés nemzetgazdasági, társadalmi és morális jelentőségét
- arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse
- felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát
- önállóan vagy társaival együttműködve javaslatokat fogalmaz meg
- tiszteletben tartja a másik ember értékvilágát, gondolatait és véleményét

TEMATIKAI EGYSÉG	NEMZET, NEMZETTUDAT, LOKÁL- PATRIOTIZMUS, HAZAFISÁG, HONVÉDELEM	ESTI: 3 ÓRA LEVELEZŐ: 1,5 ÓRA
A tematikai egység fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: Felismeri a világ magyarsága mint nemzeti közösség összetartozásának jelentőségét. Véleményt alkot a nemzetek és a globalizáció összefüggéseiről. Felismeri és értékeli a helyi, regionális és országos közgyűjtemények nemzeti kulturális örökség megőrzésében betöltött szerepét.	
Fejlesztési feladatok, ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Javasolt tevékenységek/ Módszertani ajánlások	
A kommunikációs készség fejlesztése. Az érvelési készség és a vitakultúra fejlesztése. A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése. A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése. A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása. A társas együttműködés fejlesztése. Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése. A digitális kompetencia fejlesztése. A nemzet fogalma, a nemzettudat: A nemzethez tartozás emocionális kötődésének kialakítása, megerősítése. A nemzettudat alkotóelemeinek értelmezése. A nemzeti érzés	<i>Forrásfeldolgozás: 19. és 20. századi szemelvények a hazaszeretetről, a nemzeti identitás fontosságáról.</i> <i>Szövegalkotás: kapcsolat a szülőföldhöz, a lokálpatriotizmus szerepe a tanulók életében.</i> <i>Tanulói előadás a nemzetállamok és az Európai Unió kapcsolatrendszeréről.</i> <i>Vita: a globalizáció hatása a közösségekre, a nemzetekre és a környezetre.</i> <i>Grafikai szervező segítségével Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszerének bemutatása.</i>	

sajátosságai, a hazafiság lehetséges megnyilvánulási formái. Lokálpatriótizmus és hazaszeretet: A lokálpatriotizmus és a hazaszeretet közötti kapcsolódás. A honvédelmi kötelezettség teljesítésének békeidőben és a különleges működési rend idején. A Magyar Honvédség szerepe, feladatai, a katonai szolgálat lehetőségei. Nemzetállamok és nemzetek a globalizálódó világban: A nemzetállamok szerepe, feladatai a globális világban és az Európai Unióban. Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszere. A határon túli magyar közösségek kihívásai, Magyarország feladatai az anyaországon kívül élő magyarság identitásának megőrzésében. A nemzettudat alkotóelemei. A nemzeti érzület: a nemzeti szimbólumok, a közös nyelv, a kollektív történeti emlékezet, a közös kultúra releváns elemei. A világ magyarsága és a nemzeti közösség. A honvédelem kérdései a 21. században. A nemzetek, nemzetállamok szerepe a globális világban és az Európai Unióban.	<i>Lapszemle készítése egy kiválasztott nemzeti ünnep eseményeiről és sajátosságairól.</i> <i>Prezentáció készítése a határon túli magyar közösségekről, az őket érő kihívásokról.</i> <i>Szöveges vagy audiovizuális riport készítése a Magyar Honvédségről.</i> <i>Digitális eszközhasználattal tematikus összeállítások szerkesztése egy határon túli magyar közösségről.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	nemzet, nemzettudat, nemzeti identitás, lokálpatriotizmus, hazaszeretet, honvédelem, honvédség, különleges működési rend, nemzetállam

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- társaival megbeszéli a nemzeti érzület sajátosságait és a hazafiság lehetséges megnyilvánulási formáit
- társaival megbeszéli a honvédelem, mint nemzeti ügy jelentőségét
- arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse
- felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát
- tiszteletben tartja a másik ember értékvilágát, gondolatait és véleményét
- beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket

TEMATIKAI EGYSÉG	A MAGYAR ÁLLAM INTÉZMÉNYEI, AZ ÁLLAM GAZDASÁGI SZEREPVÁLLALÁSA	ESTI: 3 ÓRA LEVELEZŐ: 1,5 ÓRA
A tematikai egység fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: Képes bemutatni Magyarország Alaptörvényének legfontosabb részeit: Alapvetés; Az állam; Szabadság és felelősség. Értelmezi a törvényalkotás folyamatát. Azonosítani tudja az állam gazdasági szerepvállalásának elemeit.	

	Törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse. Beszámolója elkészítéséhez önállóan használja az infokommunikációs eszközöket.
Fejlesztési feladatok, ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Javasolt tevékenységek/ Módszertani ajánlások
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése. A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása. A társas együttműködés fejlesztése. A digitális kompetencia fejlesztése. A kommunikációs készség fejlesztése. Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése. Hatalmi ágak: A hatalmi ágak. Törvényhozás, végrehajtás, jogszolgáltatás. Fékek és ellensúlyok. A magyar állam intézményrendszere: A kormány és szervei. Az Országgyűlés felépítése és működése. Az országgyűlési képviselők feladatai, jogállása. A törvényalkotás folyamata. Az igazságszolgáltatás rendszere, felépítése, szereplői és szerepe a demokratikus államrendben. Az állam gazdasági feladatai: A központi költségvetés alapvető felépítése és szerepe. A nagy ellátórendszerek és az állami alapfeladatok. A magyar állam intézményrendszere: az igazságszolgáltatás rendszere, szervezetei. A gazdaság körforgása. A gazdaságpolitika. Az állam gazdasági feladatai. Az állami költségvetés.	<i>Vázlat vagy egyéb grafikai szervező készítése az állam felépítéséről, a hatalmi ágak legfontosabb intézményeiről.</i> <i>Vita: az állami szerepvállalásról a gazdasági életben.</i> <i>Költségvetés tervezése a főbb állami feladatokhoz, vagy egy-egy kiválasztott feladat költségeinek részletes kidolgozása, bemutatása és megvédése.</i> <i>Szerepjáték: a törvényalkotói munka, egy képzelte jogszabály megalkotása, érvek és ellenérvek gyűjtése.</i> <i>Prezentáció készítése egy kiválasztott ellátórendszer működéséről, feladatairól</i> <i>Szövegalkotási feladat: egy-egy minisztérium felépítésének és feladatainak bemutatása források segítségével.</i> <i>Mozaik, szakértői mozaik: az állam szociális funkciói, oktatási, egészségügyi feladatai vagy a rendvédelmi szervek feladatai.</i> <i>Képzelt riport egy országgyűlési ülésről vagy kormányülésről.</i> <i>Önálló kutatás alapján plakát vagy ábra készítése egy kiválasztott államigazgatási szerv vagy hivatal felépítéséről, feladatairól.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	állam, intézmény, politikai rendszer, hatalmi ágak, jogforrási hierarchia, köztársasági elnök, Országgyűlés, törvényalkotás, törvény, országgyűlési határozat, képviselő, mentelmi jog, országgyűlési bizottság(ok), házszabály, parlamenti frakciók, interpelláció, Kormány, miniszterelnök, miniszter, államtitkár; miniszterelnöki, kormány- és miniszteri rendelet, Alkotmánybíróság, alkotmánybírósági határozat, Állami Számvevőszék, Kúria, Országos Bírói Hivatal, ügyészség, legfőbb ügyész, főügyészségek, fellebbviteli főügyészségek, járási és járási szintű ügyészségek, az alapvető jogok biztosa, gazdaságpolitika, államháztartás, költségvetés, költségvetési egyensúly, adórendszer, adók, járulékok, illetékek, közteherhivatal, adómorál, korrupció és integritás, hatóság, hatáskör, illetékesség

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- bemutatja Magyarország Alaptörvényének legfontosabb részeit: Alapvetés; Az állam; Szabadság és felelősség
- értelmezi a törvényalkotás folyamatát
- azonosítja az állam gazdasági szerepvállalásának elemeit
- arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse
- beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket

TEMATIKAI EGYSÉG	A MINDENNAPI ÜGYINTÉZÉS TERÜLETEI ÉS MEGSZERVEZÉSE	ESTI: 5 ÓRA LEVELEZŐ: 2,5 ÓRA
A tematikai egység fejlesztési céljai	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a felnőtt tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: Jártasságot szerez a jog területének mindennapi életben való alkalmazásában.	
Fejlesztési feladatok, ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Javasolt tevékenységek/ Módszertani ajánlások	
A kommunikációs készség fejlesztése. A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése. A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése. A problémamegoldó szemléletmód fejlesztése. A döntési képesség fejlesztése. A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása. A társas együttműködés fejlesztése. Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése. A mindennapi ügyintés alapintézményei: A mindennapi ügyintézés alapintézményeinek megismerése. E-ügyintés: A hivatalai ügyintézés lehetőségei, az e-ügyintézés. Munkaszerződés, kollektív szerződés: A munkáltatók és a munkavállalók alapvető jogai és kötelezségei. A munkaszerződés alapvető szabályai, a kollektív szerződés szerepe. Álláskeresés: Az önéletrajz és a motivációs levél felépítése, legfontosabb tartalmi és formai elemeinek megismerése. Az állásinterjúra történő felkészülés szempontjai. Munkaszerződések, munkajog: A szerződések néhány fő típusai: adásvételi, ajándékozási, megbízási, vállalkozási szerződés, kölcsön- és biztosítási szerződés. Az állam, a munkaadók és a munkavállalók közötti érdekegyeztetés szintjei, fórumai. Az automatizáció, digitalizáció hatása a munkaerőpiacra. Az állampolgár és az intézmények, szervezetek kapcsolatai. Munkajogi alapok, munkavállalás,	<i>Az e-ügyintézés felületének megismerése, az egyes ügytípusok csoportosítása önálló kutatómunka keretében.</i> <i>Helyzetgyakorlat vagy szituációs játék a mindennapi ügyintézés egy-egy eljárásáról.</i> <i>Grafikai szervező segítségével az egyes ügytípusok és az azokban hatáskörrel rendelkező hivatalok csoportosítása.</i> <i>Szakértői mozaik: Munkaszerződés, kollektív szerződés, érdekképviselő, érdekegyeztetés.</i> <i>Szövegalkotás: önéletrajz, motivációs levél; Állásinterjú.</i> <i>Szituációs játék vagy helyzetgyakorlat egy fiktív állásinterjún való megjelenésről, szereplésről.</i> <i>Prezentáció készítése internetes források alapján a munkaerőpiaci előrejelzésekről.</i> <i>Vita: az automatizáció, a digitalizáció és a robotizáció gazdasági és társadalmi következményei, a munkaerőpiacra gyakorolt hatásai.</i>	

munkaszerződés. Munkaerőpiaci változások, előrejelzések. Szerződések	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hivatal, intézmény, szervezet, ügyfélkapu, kormányablak, körjegyzőség, járási hivatal, polgármesteri hivatal, polgármester, jegyző, települési, fővárosi és kerületi önkormányzat, képviselőtestület, munkaerőpiac, munkáltató, munkavállaló, munkavállalás, önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú, munkaszerződés, kollektív szerződés, adásvételi, ajándékozási, megbízási, vállalkozási szerződés, kölcsön-, biztosítási, tartási és életjáradéki szerződés

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- azonosítja a mindennapi ügyintézés alapintézményeit
- tájékozott a munkavállalás szabályozásáról
- arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse

TEMATIKAI EGYSÉG	FOGYASZTÓVÉDELEM, KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
A tematikai egység fejlesztési céljai	A témakör tanulása eredményeként a felnőtt tanuló: Életvitelbe beépülnek a tudatos fogyasztás elemei, érvényesíti a fogyasztóvédelmi szempontokat. Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse. Beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.	
Fejlesztési feladatok, ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Javasolt tevékenységek/ Módszertani ajánlások	
A kommunikációs készség fejlesztése. A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése. A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása. A döntési képesség fejlesztése. A társas együttműködés fejlesztése. A digitális kompetencia fejlesztése. Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése. Fogyasztóvédelem: A fogyasztóvédelem fogalma és lehetséges területei. A fogyasztóvédelem gazdasági, társadalmi szerepe, feladatai. Fogyasztói érdekek: A fogyasztói érdekek, a kapcsolódó állampolgári jogok megismerése. A szavatossággal és a garanciával kapcsolatos jogok és feltételrendszer alapjainak megismerése. Internetes vásárlás: Az internetes vásárlás előnyei és kockázatai. A tudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó, fogyasztói magatartás szemléletének kialakítása. Az épített és a természeti környezet védelme: A környezetvédelem legfontosabb helyi, országos és globális kérdéseinek megismerése, feltárása. Az épített és természeti környezetünk védelme iránti elköteleződés kialakítása, erősítése.	<i>Szövegalkotás: saját tapasztalatok és információgyűjtés alapján tájékoztató/GYIK készítése az internetes vásárlással kapcsolatos tudnivalókról.</i> <i>Vázlatírás vagy egyéb grafikai szervező készítése a fogyasztóvédelem szerepéről.</i> <i>Vita: A tudatos fogyasztó jellemzői, a különféle fogyasztói magatartásformák hatása a természeti környezetre, az emberiség ökológiai lábnyomára.</i> <i>Plakát készítése a szavatosság, a garancia és a jótállás alapvető szabályairól, amelyekre kell odafigyelnie a vásárlónak.</i> <i>Médiahasználat (könyvtár, internet, sajtó): fogyasztóvédelmi esetek gyűjtése és esetmegbeszélés keretében történő feldolgozása.</i> <i>Forráselemzés és forrásfeldolgozás keretében a biológiai diverzitást veszélyeztető tényezők, a legsúlyosabb környezetvédelmi kockázatok összegyűjtése és ábrázolása prezentáció formájában.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	fogyasztóvédelem, tudatos fogyasztó, a fogyasztó jogai, a fogyasztói érdekek védelme, békéltető testület, webáruház, garancia, szavatosság, jótállás, természetvédelem, épített környezet, klímavédelem, ökológiai lábnyom	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- életvitelébe beépülnek a tudatos fogyasztás elemei, érvényesíti a fogyasztóvédelmi szempontokat
- arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse
- beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket

TEMATIKAI EGYSÉG	BANKRENDSZER, HITELFELVÉTEL	ESTI: 4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
A tematikai egység fejlesztési céljai	A témakör tanulása eredményeként a felnőtt tanuló: Saját pénzügyi döntéseit körültekintően, megalapozottan hozza meg. Társaival megbeszéli a megalapozott, körültekintő hitelfelvétel szempontjait, illetve feltételeit. Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.	
Fejlesztési feladatok, ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Javasolt tevékenységek/ Módszertani ajánlások	
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése. A döntési képesség fejlesztése. A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása. A társas együttműködés fejlesztése. A kommunikációs készség fejlesztése. Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése. A monetáris politika és a Nemzeti Bank: A monetáris politika fogalmának és alapvető jellemzőinek megismerése. A Magyar Nemzeti Bank működése, feladatai. Pénzügyi intézetek: A kereskedelmi bankok jellemzőinek, tevékenységének megismerése. A pénzügyi intézetek típusai. Hitelélet: A hitelfelvétel módjai, feltételei és kockázatai. A hitelszerződés tartalmi elemei, a körültekintő hitelfelvétel feltételei. Banki tevékenységek: A bank alapvető tevékenysége. Kétszintű bankrendszer: központi bank és kereskedelmi bankok. A Magyar Nemzeti Bank. A pénzügyi intézmények. Hitelfelvétel.	<i>Szövegalkotási feladat: a magyar bankrendszer működése, felépítése.</i> <i>Vita: a tudatos és megalapozott hitel felvétele / miért van szükség a hitelre?</i> <i>Plakát készítése a hitel kockázatairól.</i> <i>Véleményvonal segítségével a hitelkockázatok közös mérlegelése.</i> <i>Beszélgetőkör a megalapozott, körültekintő hitelfelvétel szempontjairól és feltételeiről.</i> <i>Lapszemle készítése a Magyar Nemzeti Bank gazdaságélénkítő, pénzügyi szektor működését szabályozó tevékenységéről.</i>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bank, kétszintű bankrendszer, jegybank, Magyar Nemzeti Bank, kereskedelmi bank, pénzügyi intézmények, hitel, hitelszerződés, a hitelek típusai, kamat, hitelfedezeti mutató, jövedelemarányos törlesztő részlet, jelzáloghitel, kezesség, hitelbiztosítás, teljes hiteldíjmutató (THM), futamidő, követeléskezelés, hitelközvetítő, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- saját pénzügyi döntéseit körültekintően, megalapozottan hozza meg
- társaival megbeszéli a megalapozott, körültekintő hitelfelvétel szempontjait, illetve feltételeit
- arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse

TEMATIKAI EGYSÉG	VÁLLALKOZÁS ÉS VÁLLALAT	ESTI:4 ÓRA LEVELEZŐ: 2 ÓRA
A tematikai egység fejlesztési céljai	A témakör tanulása eredményeként a felnőtt tanuló: Értelmezi a vállalkozás indítását befolyásoló tényezőket. Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.	
Fejlesztési feladatok, ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Javasolt tevékenységek/ Módszertani ajánlások	
A kommunikációs készség fejlesztése. A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése. A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése. A problémamegoldó szemlélet fejlesztése. A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása. Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése. A társas együttműködés fejlesztése. A digitális kompetencia fejlesztése. Vállalkozások: A vállalkozás fogalmának értelmezése. A vállalkozási formák, cégtípusok megismerése. Cégek a gazdasági életben: Az egyes cégtípusok, vállalati formák szerepe a gazdaságban. Az üzleti terv fogalma, célja. Mikro- és makrogazdasági tényezők: A vállalkozás mikro- és makrokörnyezeti tényezői. A vállalkozás működési köre és környezete: A vállalkozások típusai. Vállalkozási terv. A vállalatok fajtái.	Vázlat vagy egyéb grafikai szervező készítése a vállalkozások fajtáiról, a vállalatok típusairól. Információgyűjtést követően egy vállalkozás üzleti tervének vizsgálata. Vita: a kis- és középvállalkozások szerepe, gazdasági, társadalmi fontossága. Szövegalkotás: vállalkozási ötletek, egy tetszőleges vállalkozás tervének bemutatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	jogi személy, vállalkozás, egyéni vállalkozó, gazdasági társaság, betéti társaság (bt.), korlátolt felelősségű társaság (kft.), részvénytársaság (rt.), zártkörű (zrt.) és nyilvános (nyrt.) részvénytársaság, startup, a vállalkozások mikro- és makrokörnyezete; vállalkozói kompetenciák, üzleti terv, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság	

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a vállalkozás indítását befolyásoló tényezőket
- arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse

TERMÉSZETTUDOMÁNY

11. ÉVFOLYAM (ESTI TAGOZAT) (LEVELEZŐ TAGOZAT)

11. évfolyamon heti két órában újabb természettudományos tárgy tanulását írja elő. Az iskola választása alapján a tanulók szaktárgyi programok (biológia, fizika, földrajz és kémia) vagy integrált természettudományos program keretében, a mindennapokban megjelenő természettudományos kérdések és problémák mentén, a tanulói aktivitásra, interaktivitásra épülő, továbbá a projektmunkát előtérbe helyező tantárgyak közül választhatnak.

A 11. évfolyamon belépő természettudományos tárgy célja hangsúlyozottan nem a lexikális ismeretek további gyarapítása vagy a szaktudomány mélyebb megértésére való törekvés. Az egyes témakörök közérthető nyelven bemutatják a legújabb felfedezéseket, azok várható hatásait. Újra megvilágítják azokat a globális problémákat, amelyekkel az emberiség ma, illetve a közeljövőben szembenéz. Az emberi tevékenység bizonyíthatóan hozzájárult e problémák kialakulásához, ugyanakkor a felelősséggel alkalmazott természettudomány lehetőséget nyújt a megoldásukra is. A tárgy tanulása révén lehetőség nyílik a természettudományos megismerés művészeti, irodalmi, történelmi vonatkozásainak bemutatására is, illetve annak az ösztönzésére, hogy felnőttként is eredményesebben és biztonságosabban használják a természettudományos fejlődésre alapozott innováció révén egyre tökéletesedő eszközeinket. A tanulás során érvényesülő gyakorlat és alkalmazásközpontú szemlélet közvetlenül nyújt segítséget a tudományos ismeretekre alapozott, testi, lelki egészséget biztosító életvitel kialakításához. A tanítás eredményessége nem feltételezi a kerettantervekben megjelenő tananyag hiánytalan feldolgozását, mivel az oktatás középpontjában nem a lexikális ismeretek, azaz a tartalom mennyisége áll, hanem a tanulás során alkalmazott módszerek sokfélesége, a tanulók csoportos munkájának, illetve egymás közti vitájának támogatása, a projektfeladatok végzéséhez nyújtott támogatás. A kerettantervben javasolt témakörök a lehetőségek sokaságát mutatják meg, amelyek mentén a tanulási folyamat szerveződhet; kapaszkodót és segítséget adnak a tanárnak a tanulókkal való közös munka optimális megtervezéséhez.

A természettudományos diszciplínák elemeit tartalmazó természettudomány tantárgy tanítására a 11. évfolyamon kerülhet sor. Amíg az általános iskolában tanult, azonos elnevezésű tantárgy a szaktárgyi tanulás előszobája volt, addig a középiskolában az összegzés, a kapcsolódások erősítése, a komplex látásmód kialakítása szolgál célként. A tanulók már rendelkeznek olyan előzetes tudással, amire mindez építhető, továbbá a készségek, képességek és attitűdök fejlesztése is tovább folytatható. A 21. századi környezetben különösen fontos, hogy a tudomány hitelessége, a tudás megbízhatóságának képzete erősödjön a tanulóknál. Ezért lényeges, hogy képet kapjanak a természettudományos elméletek keletkezésének folyamatáról, maguk is gyakorolják a vizsgálati módszereket, legyenek képesek alkalmazni a gondolkodási

műveleteket. Ezek segítségével felismerhetik a mindennapi környezetükben, életvitelükben jelentkező természettudományos problémákat, ezek megoldását tényekre alapozott módszerekkel kísérhetik meg.

A tananyag témakörei az ember és környezete komplex viszonyrendszere köré épülnek. Elemzik a Föld természeti erőforrásait, áttekintik a velük való gazdálkodás történeti előzményeit. A Föld különlegessége az élővilág, amely napjainkban gyors változáson megy keresztül. Az élőhelyek átalakulása olyan alkalmazkodási kényszert jelent, amelynek nyomán csökken a fajok sokfélesége, sérül az életközösségek önfenntartó képessége. Az emberi tevékenység nyomán a levegő, a vizek és a talajok állapota is változóban van, ami az emberi egészségre nézve kedvezőtlen következményekkel jár. Az időjárási anomáliák gyakoribbá válása figyelmeztető jel a klímaváltozás erősödésére. A hatások mérséklése és az alkalmazkodás kihívásaira való válaszadás a Föld természeti rendszereinek, gazdasági és társadalmi berendezkedésének egységben való vizsgálatával lehetséges. A várható jövő számtalan nyitott kérdést tartogat, de a tudományosan megalapozott előrejelzések, szimulációk segítenek a döntések és választások kimunkálásában.

A tantervben foglalt témakörök bőven adnak lehetőséget az információk gyűjtésére, a vélemények megfogalmazására és vitákban való ütköztetésére. A tananyagtartalom nem előíró jellegű, inkább egyfajta étlapként értelmezhető, amelybe a készségek és képességek fejlesztése beágyazható. A tanulás-tanítás során kisebb csoportok önállóan feldolgozhatnak bármilyen – őket érdeklő – témát, az eredményeiket pedig bemutathatják egymásnak prezentációk, poszterek formájában. Ebben a munkaformában nem a tartalom kerül a középpontba, hanem a választhatóság, a feldolgozási eljárások, módszerek sokfélesége. Így mód nyílik a tárgyalt problémák több szempontú megközelítésére, az eltérő érdeklődésű és képességű tanulók tanulási szükségletéhez való alkalmazkodásra.

A természettudomány tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A természettudomány tanulásának belső motivációs bázisa a természet, az élő és élettelen környezeti jelenségek iránti érdeklődés, amelyet a tantárgy tudatos ismeretszerzéssé alakít át. A kezdetben több támogatással, később egyre önállóbban végzett természettudományos megfigyelések és kísérletek alapján a tanuló átéli a tudásszerzés aktív folyamatát. A természettudomány vizsgálati témáit és módszereit a tanuló össze tudja kapcsolni a mindennapi élet kontextusaival, a tudás alkalmazhatósága az önirányító tanulás képességét is erősíti. A korosztály számára egy-egy maga által választott tématerület önálló feldolgozása, kutatási terv készítésétől kezdve a már tudományosabb igényességgel megfogalmazott következtetések levonásáig bejárt út jelenti a kihívást.

A kommunikációs kompetenciák: A természettudomány tantárgy és általában a természettudományok azon képességeket fejlesztik, amelyek révén a tanuló megtanulja világosan, röviden és pontosan kifejezni saját gondolatait, megfigyeléseit és tapasztalatait.

A digitális kompetenciák: A tanulók számára természetes a digitális technológia jelenléte és aktív részesei a digitális kultúrának, ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lenne szükséges és fontos a digitális kompetenciáik fejlesztése. A tantárgy által felölelt tudományterületek számos

lehetőséget kínálnak a digitális kompetenciák fejlesztésére, hiszen a technológia jól alkalmazható a megismerés, az együttműködés, az információk mérlegelő értelmezése, az értékelés és alkotás során, illetve a természettudományos gondolkodás tanításakor.

A tanuló korosztályában pl. a digitális eszközök által támogatott, megfigyeléseken alapuló adatgyűjtés és ezek feldolgozása, az IKT eszközök által segített modellalkotás, a szimulációs és térinformatikai feladatok kínálnak számtalan lehetőséget a digitális kompetenciák fejlesztésére.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A természettudományok alapvetően a gyakorlatorientált, a tapasztalatokon alapuló tudományok, ahol a minőségi tulajdonságok mellett a mennyiségi viszonyok vizsgálata is elengedhetetlen. Sok esetben ez csak statisztikus gondolkodással lehetséges. Ugyancsak fontos cél az elemző gondolkodás kialakítása is. Mivel a természettudomány tantárgy alapvetően integráló jellegű, ezért szinte minden témakör fejleszti a tanuló rendszerszintű, komplex gondolkodását. Ez az olyan problémakörök tárgyalásánál a leghangsúlyosabb, amelyeknek több diszciplínát is érintő vetülete van. Ilyen például a víz vagy a levegő témaköre, vagy akár a globális éghajlatváltozás. A kísérletek, terepi megfigyelések számos egyedi jelenséget tárnak fel, ezek tanulságainak levonásához az induktív gondolkodás képességét is fejleszteni kell.

A tanuló megismerkedik a természettudományos gondolkodás modelljeivel, valamint adatgyűjtő, adatelemző eszközeivel, módszereivel, az empirikus megközelítés (például kísérlet, megfigyelés, modellezés) alapvető eljárásaival. A modelleket és adatgyűjtő, adatelemző eszközöket, módszereket használva készségeket sajátít el a környező világ jelenségeinek megértéséhez. Gyakorolja az e jelenségek megértésére irányuló kérdések megfogalmazását, a tényeken alapuló következtetések levonását és az azokra alapozott döntések meghozatalát. Felismeri az összefüggéseket, a kölcsönhatásokat, az alkalmazandó stratégiai lépéseket; ezeket képes verbális és vizuális formában megjeleníteni, felhasználva az IKT nyújtotta lehetőségeket is. Az érdeklődési körébe tartozó területeken motivált a problémák azonosítására, kérdések megfogalmazására, objektív bizonyítékok keresésére és értékelésére, logikus érvelés alkalmazására, a következtetések levonására. A mindennapi életét érintő megalapozott információkra, tényekre és bizonyítékokra támaszkodó döntésekre törekszik. Az élő és élettelen természeti környezet egymásra épülő szerveződési szintjeinek, működésének megértése rendszerszintű, komplex gondolkodást igényel.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: Mivel a természettudomány alapvetően gyakorlatorientált tantárgy, a tudás elsajátításához alkalmazott módszerek között nagyon gyakran szerepel a társakkal együttműködést igénylő csoportmunka, amely során a tanuló felismeri feladatát, szerepét a csoportban, csoporttagként a társakkal együtt végez különböző tevékenységeket, illetve megfelelő készségek birtokában igény szerint csoportvezetői szerepet vállalhat.

A tanuló képes érvelni, vitázni természettudományos vagy a fenntarthatóságot érintő kérdéskörben.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A természeti/környezeti nevelési célok eléréséhez az ismeretszerzés mellett a tanulmányok első szakaszában kiemelt fontosságú volt a természetből érkező érzelmi hatások befogadása,

amelyek akár egy életre is meghatározhatják a gyerekek természettudományokhoz történő hozzáállását, attitűdjét. Az érzelmi hatás kreatív alkotásokban került kifejezésre, amit felerősítettünk a természetben történő vizsgálódás, tapasztalás élményével. A tanulók számára a természeti, társadalmi és kulturális környezet értékeinek megismerése tudatosabbá, a lakóhely értékeinek megőrzése érdekében vállalt aktív szerep egyre erősebbé válik.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A természettudományos diszciplínák közül szinte mindegyikre jellemző, hogy a nagyon komoly elméleti tudás mögött a társadalmi hasznosulást nagyban segítő, gyakorlati alkalmazásuk is van. Ezt az adottságot remekül ki lehet használni a gazdasági élet szereplőivel, gyárakkal, cégekkel történő együttműködés kialakítására, amelynek a természettudomány tantárgy keretein belül még elsősorban gyakorlati ismeretszerző, közvetlen tapasztalást segítő szerepe lehet. A jövőbeni pályaorientáció, életpálya-tervezés és munkavállalás szempontjából az ilyen tapasztalatok kulcsfontosságú szerepet tölthetnek be.

Óraterv a természettudományok tantárgyhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	-	-	2	-
Éves óraszám esti	-	-	72	-
Heti óraszám levelező	-	-	1	-
Éves óraszám levelező	-	-	36	-

A témakörök áttekintő táblázata (esti munkarend):

<i>Témakör neve</i>	<i>Javasolt óraszám esti</i>	<i>Javasolt óraszám levelező</i>
A természet megismerése	8	4
Az ember környezetformáló tevékenysége	10	5
Nyersanyagok, energiaforrások	10	5
Változó éghajlat	10	5
Az élővilág sokszínűsége	8	4
Környezet és egészség	10	5
Kozmikus környezetünk	6	3
Jövőképek	10	5
<i>Összes óraszám:</i>	<i>72</i>	<i>36</i>

TEMATIKAI EGYSÉG	A TERMÉSZET MEGISMERÉSE	ESTI: 8 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – a természettudományokat céljaik, módszereik és eredményeik alapján el tudja helyezni a világ megismerési útjai között, személyes és társadalmi szempontból értékeli ennek jelentőségét; – a mindennapi életében is alkalmaz egyszerűbb természettudományos gondolkodási és vizsgálati módszereket; – ismer magyar és idegen nyelvű internetes forrásokat természettudományos tárgyú médiatartalmak keresésére, különféle alkalmazások segítségével médiatartalmakat, bemutatókat hoz létre. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – források alapján értékelni ókori, középkori és újkori tudományos elképzeléseket, jelentős tudósoktól származó szövegeket; – ismeri a tudományos megismerés lényegét (objektivitás, reprodukálhatóság, ellenőrizhetőség, bizonyítottság), ezt szembeállítja a tudománytalan és áltudományos megközelítések ismérveivel (feltételezés, szubjektivitás, bizonyíthatatlanság), felismeri az áltudományosságra utaló jeleket.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– Az ember önmagáról és a természeti környezetről szerzett tudásának eredete, a tudomány, a művészet és a vallás megismerésben játszott szerepének értékelése – A természeti környezetbe való beilleszkedéshez szükséges tudás történeti kezdetei, az őskori kultúrák, természeti népek természettel kapcsolatos hitvilága, tapasztalati tudása – A természet megfigyelése, a kísérletezés megjelenése, a középkor néhány jelentős tudósának és történeti mérföldkövének (pl. Galilei, Kepler, Kopernikusz, alkimisták stb.) megismerése, értékelése – A természettudományos diszciplínák kialakulására vezető okok feltárása, a fizika, a kémia, a biológia és a természetföldrajz vizsgálati területeinek és sajátos kutatási módszereinek összehasonlítása – A tudományos igazságnak az elméletei	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>természetfilozófia, természettudomány, tudománytörténet, természettudományos probléma, tudományos megfigyelés, kísérlet, modell</i>	
Javasolt tevékenységek	– Óskori és ma velünk élő törzsi kultúrák természettel kapcsolatos hitvilágát (pl. a világ keletkezése, természeti jelenségek magyarázatát) bemutató szöveges források, képzőművészeti alkotások, filmek	

	megbeszélése, a bennük lévő közös és sajátos elemek kiemelése (pl. animizmus) – A természetben található anyagok, élőlények megismerése és az emberi civilizáció kialakulása és fennmaradása közötti összefüggések példák alapján történő bemutatása (pl. ruházat, lakóhely, tárgyi kultúra, fegyverek, élelem) – Források gyűjtése, bemutatók összeállítása a középkor nagy gondolkodóiról, természetfilozófiai és természettudományos világmagyarázataikról – A médiában található természettudományos témájú műsorok, szövegek, weboldalak keresése, a tudományosság vagy tudománytalanság jellemzőinek azonosítása, az ellenőrizhetőség és megbízhatóság értékelése.

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ EMBER KÖRNYEZETFORMÁLÓ TEVÉKENYSÉGE	ESTI: 10 ÓRA LEVELEZŐ: 5 ÓRA
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – természettudományos tájékozottsága alapján mérlegeli az emberi tevékenység szerepét a korunkra jellemző globális problémák (éghajlatváltozás, energiaválság, környezetszennyezés) kialakulásában és káros hatásainak kivédésében; – környezeti problémákat vizsgál, nyitott az ember természeti környezetét átalakító folyamatokat mérséklő kezdeményezések iránt; – érti és reálisan értékeli a természeti katasztrófák kialakulásának, társadalmi-gazdasági okait. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – környezeti problémák elemzésében figyelembe veszi az emberi szükségletek hierarchikus rendszerét, értékeli ennek fenntarthatósági kérdéseit; – néhány konkrét példán keresztül elemzi az emberi civilizáció fejlődése és környezetátalakító tevékenysége közötti összetett kapcsolatokat történeti vonatkozásait (közlekedés, szállítás, hadviselés, vízhasználat); – érti a Föld globális népességének növekedéséből következő környezeti hatásokat, ismeri a demográfiai válsághelyzetek rövid és hosszú távú következményeit és kockázatait, ezeket összefüggésbe hozza a technológiahasználat és az életmód jellemzőivel; – források segítségével feldolgoz és bemutat egy-egy aktuális nemzetközi vagy hazai, bányászat, ipar, közlekedés vagy mezőgazdasági eredetű környezeti káreseményt, értékeli következményeit és kármentesítési, rekultivációs lehetőségeit.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	- Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatásának elemzése - A technológiai fejlődéssel növekvő környezetátalakító képesség történeti és jelenben azonosítható példáinak elemzése - A környezeti károk helyreállítási lehetőségeinek elemzése, a rekultiváció fogalmának megismerése hazai és nemzetközi példákon keresztül - A letelepedéssel járó környezeti hatások, a földművelés területfoglalása, a települések környezetbe illeszkedésének elemzése - A természetes életközösségeket felváltó, azokkal kapcsolatban álló mezőgazdasági és erdőművelési módok elterjedésének hatáselemzése, a rendszerszintű gondolkodás fejlesztése a természeti és társadalmi tényezők kapcsolatrendszerének értelmezésével - Az emberi közösségeken belüli és azok közötti, valamint a földrajzi felfedezéseknek utat nyitó közlekedési módok és eszközök (szárazföldi, vízi és légi közlekedés) történeti áttekintése, környezeti hatásuk elemzése - A globális népesség alakulásának, az eltartóképesség növekedésének hátterében álló okok és az ebből eredő környezeti következmények áttekintése - A világ térségeinek eltérő természeti és társadalmi-gazdasági folyamatai és válsághelyzetei következtében kialakuló demográfiai változások magyarázata, - A természeti katasztrófák kialakulásának, felerősödésének, gyakoriságának társadalmi-gazdasági okai (túlnépesedés, mezőgazdaság, élelmiszer-termelés, ipar, szolgáltatások, lakosság), - A 21. századi fogyasztói társadalom kialakulása, a Föld környezeti rendszereire, állapotára gyakorolt komplex hatások azonosítása
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>földművelési technológiák, talajművelés, öntözéses gazdálkodás, élelmiszer-termelés, hulladékok problémája, településfejlődés, úthálózat, folyami és tengerhajózás, légi közlekedés</i>
Javasolt tevékenységek	- A természeti környezet adottságai, azok változása és a civilizációk felemelkedése és hanyatlása közötti összefüggések elemzése esettanulmányok alapján (pl. Húsvét-szigetek, khmer kultúra, folyóvölgyi társadalmak) - A mezőgazdasági termelés okozta környezeti problémák felismerése képek, leírások, filmek alapján, kialakulásuk magyarázata, mérséklésük lehetőségeinek megfogalmazása - A tudomány és technológia fejlődésének néhány történeti mérföldkövét bemutató források elemzése - Gondolattérkép készítése a Föld egy kiválasztott térségének demográfiai válságát okozó természeti, társadalmi-gazdasági és kulturális okairól - A fogyasztói társadalom környezeti hatását bemutató filmek megtekintése, a látottak megvitatása

TEMATIKAI EGYSÉG	NYERSANYAGOK, ENERGIAFORRÁSOK	ESTI: 10 ÓRA LEVELEZŐ: 5 ÓRA
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – felismeri a körfolyamatok fenntarthatósági előnyeit, az energiáról alkotott elképzeléseiben hangsúlyosabbá válik a megújuló, nem kimerülő formákról való gondolkodás; – a gazdaság energia- és nyersanyag-felhasználásával kapcsolatos aktuális híreket, információkat értékeli, véleményében környezeti szemlélet érvényesül. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – ismeri napjaink legjelentősebb ipari nyersanyagait (ércek és nemércek) és fosszilis energiahordozóit, érti a felhasználásukhoz kapcsolódó gazdasági és technológiai összefüggéseket; – érti a nyersanyag, a fosszilis energiahordozók és az azokat felhasználók térbeli elhelyezkedésének összefüggéseit, átlátja az ebből adódó konfliktusokat; – az energiagazdálkodással összefüggő problémák elemzésében figyelembe veszi a hatékonyság, takarékoság lehetőségeit is; – felelősséggel figyeli és értékeli a fosszilis és megújuló energiahordozók napjaink energiagazdálkodásában betöltött szerepének alakulását, tapasztalatait a klímaváltozással összefüggésben elemzi; – ismeri a megújuló energiaforrásokat, valamint az ezekhez való hozzáférés térbeli különbségeit, illetve a felhasználás esetleges korlátait.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– Az energia- és nyersanyagszektorok a természeti lehetőségek és a társadalmi, politikai, gazdasági környezet között ütközőzónaként való értelmezése – A fosszilis energiahordozók típusai (kőszén, uránérc, hagyományos és nem hagyományos szénhidrogének), példák és térbeli előfordulásuk, kitermelési lehetőségek és korlátok áttekintése, környezeti problémák elemzése – A fosszilis és megújuló energiahordozók és a klímaváltozás kapcsolatrendszerének megértésén alapuló környezeti szemléletformálás – A megújuló (alternatív) energiaforrások típusai, felhasználási lehetőségei, a biomassza alapú energiatermelés elemzése – Ipari nyersanyagok: ércek és nemércek, kitermelésük és felhasználásuk környezeti problémái és azok kezelése – az újrahasznosítás lehetőségeinek áttekintése, a körfolyamatok jelentőségének és feltételeinek felismerése	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>nyersanyag, másodlagos nyersanyag, érc, megújuló és fosszilis energiahordozó, biomassza, újrahasznosítás, körfolyamat, energiagazdálkodás, hulladékgazdálkodás, környezetvédelem</i>
Javasolt tevékenységek	– Adatgyűjtés hagyományos vagy online sajtótermékekből a kőolaj árának időbeli változásával kapcsolatban, összefüggés keresése az ár alakulása és a világpolitikai, gazdasági környezet változása között – Adatgyűjtés és -elemzés az egyes energiahordozók és nyersanyagok kimerülésének prognózisaival és következményeivel kapcsolatban – Szűkebb és tágabb lakókörnyezetünk nyersanyaglelőhelyeinek felmérése – Termékéletút elemzése valamely, a mindennapi környezetünkben előforduló tárgy, eszköz, fogyasztási cikk kapcsán – Példák keresése lakóhelyünk környezetében az alternatív energia hasznosítására, egy-egy ilyen létesítmény felkeresése

TEMATIKAI EGYSÉG	VÁLTOZÓ ÉGHAJLAT	ESTI: 10 ÓRA LEVELEZŐ: 5 ÓRA
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – tényekre alapozottan, több szempontú gondolkodással vizsgálja a globális környezeti problémákat, – egységben alkalmazza a személyes, családi, nemzeti, regionális és globális szintű szempontokat, adott probléma esetében azonosítja annak releváns szintjét; – történeti szemlélete tágabb, a jelenről és a jövőről való gondolkodásában alkalmazza a múltbeli események, fejlődési mérföldkövek tanulságait; – érti az éghajlatváltozás (természetes és antropogén) folyamatát és ok-okozati összefüggéseit. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – érti az üvegházhatás fizikai, kémiai és földtudományi hátterét, ismeri a legfontosabb üvegházhatású gázokat és azok eredetét, változó szintjét; – vizsgálja a Föld éghajlatának hosszabb és rövidebb időtávú, természetes jellegű változását, felismeri, hogy az emberi tevékenységből is következhet éghajlatváltoztató hatás; – reálisan látja az éghajlatváltozás következményeit, ennek különböző megjelenési formáit és mértékét a Föld különböző pontjain, ismeri az alkalmazkodás lehetséges módjait; – ismeri az éghajlatváltozás mérséklésére tett nemzetközi és hazai kezdeményezéseket, reálisan értékeli személyes szerepvállalási lehetőségeit a kérdésben.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	- Az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése az éghajlatváltozás (természetes és antropogén) okainak értelmezése kapcsán - Összefüggések értelmezése, a környezettudatos szemlélet fejlesztése az éghajlatváltozás és az üvegházhatású gázok kibocsátásának összefüggése kapcsán - Az éghajlatváltozás társadalmi-gazdasági következményeinek (pl. energiafelhasználás, élelmiszer-termelés, vízhasználat, biodiverzitás, turizmus, közlekedés, migráció, gazdasági károk) magyarázata - Az éghajlatváltozás Kárpát-medencében várható következményeinek elemzése - A Föld globális hőszállítási rendszerei, szélrendszerek, tengeri áramlatok kialakulásának magyarázata, a Föld éghajlatának és időjárásának alakulásában játszott szerepük értékelése (pl. Golf-áramlat, magaslégtörő futóáramlások, El Niño, La Niña jelenségek) - Az éghajlatváltozás életközösségekre gyakorolt hatásának elemzése, a természetes életközösségekben lejátszódó alkalmazkodási folyamatok példáinak megbeszélése - A térségünkben a klímaváltozás miatt terjedőben lévő fertőző betegségek főbb jellemzői (fertőzési források, átviteli módok, egyéni és közösségi védelem)
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>poláris légkörzés, tengeráramlás, üvegházhatás (ÜHG), éghajlatváltozás, középkori meleg időszak, kis jégkorszak</i>
Javasolt tevékenységek	- Az emberi tevékenység éghajlatra gyakorolt hatásának, következményeinek bemutatása és rendszerezése adatok, bizonyítékok alapján - Az utolsó jégkorszakot követő éghajlatváltozások bizonyítékainak értelmezése ábrák, szemelvények alapján - A Föld legsebezhetőbb helyein bekövetkező problémák összegyűjtése (pl. tengerszint-emelkedés, elsivatagosodás, jégolvadás), előfordulásuk ábrázolása térképen - Adatgyűjtés és vita az üvegházgázok kibocsátásának okairól, a kibocsátás csökkentésének lehetőségeiről - A klímaváltozással kapcsolatos aktuális híradások (újságcikkek, digitális hírportálok cikkei, médiatartalmak) keresése - Beszélgetés a klímaváltozás következményeiről és az alkalmazkodás lehetséges módjairól az egyén és a társadalom szintjén - Időjárási szélsőségek a múltban, anyaggyűjtés az interneten

TEMATIKAI EGYSÉG	AZ ÉLŐVILÁG SOKSZÍNŰSÉGE	ESTI: 8 ÓRA LEVELEZŐ: 4 ÓRA

Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – elmélyültebb tudással, megnövekedett érdeklődéssel és felelősséggel fordul az élővilág sokszínűsége felé, felfedezi az ebben rejlő esztétikai szépséget, növekszik az érzelmi gazdagsága, belső harmóniája; – komplexebb képet alkot az ember és az élő természet kapcsolatáról, tényekre alapozottan, mérlegelő gondolkodással értékeli az erről szóló híreket, környezetében megfigyelt jelenségeket. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – képeken, filmekben, leírásokban és saját megfigyelései során felismeri a Föld nagy biotopjait, ismeri ezek elhelyezkedését a Földön, a területük gazdasági és társadalmi helyzetét összefüggésbe hozza a várható jövőjükkel; – konkrét példákkal támasztja alá az éghajlatváltozásnak az élővilágra gyakorolt hatását; – tudatosabban figyeli a lakókörnyezetében élő növény- és állatvilágot, ismeri ezek védettségi helyzetét, igyekszik megőrizni a természeti értékeket; – érti a környezeti minőséget jellemző főbb adatok jelentőségét, ismeri a levegő, a vizek és a talaj legfontosabb minőségjelzőit, ezek alapján következtet az élővilágra gyakorolt hatásukra; – kommunikációjában megfelelően használ természetvédelemmel kapcsolatos szakkifejezéseket (pl. biodiverzitás, ökológiai egyensúly, invazív faj...), környezeti kérdésekben vállalja a vitát, tényekre alapozottan érvel.
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– Az éghajlati jellemzők és a biotopok növény- és állatvilága közötti összefüggések vizsgálata néhány tipikus szárazföldi életközösségben (pl. sarkvidék, tundra, tajga, szavanna, sivatag, esőerdő, lomberdő) – A tengerek élővilágának jellemzése, tipikus élőhelyek, érdekes fajok, populációk közötti kapcsolatok bemutatása – A vizek minőségére vonatkozó állapotjelzők, vizsgálati adatok elemzése, a vízminőség életközösségekre gyakorolt hatásának elemzése, következtetések megfogalmazása – A városi környezet sajátos élőhelyeinek azonosítása, néhány városi lakó állatfaj megfigyelése, a kertészeti övezetek és közparkok néhány jellegzetes növénycsoportjának, állatfajának felismerése – A bioszféra szintű kapcsolódások néhány példájának megbeszélése (pl. fajok vándorlása, szaharai por termékenyítő hatása, tengeri madarak szerepe), az egyensúly jelentésének és jelentőségének megbeszélése – A közelmúltban és a jelenben végbemenő, az emberi tevékenységgel közvetlen vagy közvetett módon kapcsolatba hozható biodiverzitás-csökkenés lehetséges okainak és várható következményeinek feltárása, a

	negatív hatások csökkentésének, illetve az alkalmazkodás lehetőségeinek keresése, példáinak bemutatása – Idegenhonos fajok gyakoribbá váló megjelenésének, az invazív jellegű terjedés okainak vizsgálata – A környezet- és természetvédelem feladatainak, tevékenységének konkrét példák alapján való elemzése – Az aktív és a passzív környezet- és természetvédelem összehasonlítása
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>bioszféra, biodiverzitás, biotikus és abiotikus környezeti tényezők, mikroklíma, vízminőség, talajminőség, levegőminőség, alkalmazkodás, természetvédelem, környezetvédelem</i>
Javasolt tevékenységek	– Egy érdekes életközösséget bemutató kiselőadás készítése és bemutatása csoportmunkában – Természetfilmek megnézése, a látottak alapján az életközösségeket bemutató jegyzetek, fogalmi térképek készítése, táplálkozási piramis rajzolása – Az élővilág állapotát bemutató műholdfelvételek keresése, a változásra utaló jelek megbeszélése (pl. amazonasi erdőirtás, erdőtüzek, sivatagok terjedése) – Az életközösségek biológiai egyensúlyát veszélyeztető biodiverzitáscsökkenés (pl. tarvágásos erdőgazdálkodás), illetve az azt helyreállító természetvédelmi beavatkozási lehetőségek megvitatása esettanulmányok, filmek alapján A fajok sokféleségének megőrzése mellett érvelő, fotókkal, videókkal, grafikonokkal illusztrált bemutató összeállítása, projektmunka elkészítése – Forráskutatás az élőlények kipusztulásának okairól, a Vörös könyv elemzése

TEMATIKAI EGYSÉG	KÖRNYEZET ÉS EGÉSZSÉG	ESTI: 10 ÓRA LEVELEZŐ: 5 ÓRA
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – felismeri az egészséges környezet személyes, családi és társadalmi jelentőségét, figyeli, keresi és értékeli a környezeti állapotról elérhető információkat, ezek alapján az egészséggel kapcsolatos következtetéseket fogalmaz meg; – az egészséget generációkon átívelő fogalomként értelmezi, érti a biológiai mechanizmusok, a természeti és társadalmi környezet ebben játszott szerepét; – valószínűségi gondolkodással kezeli a betegségekre, függőségekre való hajlam és ezek bekövetkezésének kérdését, rendelkezik a megelőzést támogató szemlélettel, tudással.	

	A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – tudatosan értékeli a lakókörnyezetének levegőminőségére vonatkozó információkat, érti a szmogriadó különféle fokozatai esetén elrendelt intézkedések célját, támogatja a települési levegőminőség védelmét szolgáló intézkedéseket, adott esetben maga is kezdeményez; – reálisan értékeli a talaj meghatározó szerepét a tiszta, egészséges ételkészítésben, ismer a talajminőséget veszélyeztető antropogén folyamatokat; – ismeri az ivóvíz meghatározó forrásait (felszín alatti vizek, felszíni vizek), példák alapján bemutatja az ivóvíz minőségét veszélyeztető emberi tevékenységeket; – érti, hogy a szív- és érrendszeri, valamint a daganatos megbetegedésekben szerepük lehet a környezet bizonyos hatásainak, igyekszik ezeket csökkenteni, elkerülni; – étkezésében tudatosabban követi az egészségmegőrzés elveit, ügyel az ételkészítés-biztonsági szabályok betartására; – ismeri a függőség veszélyeit, törekszik az egészségkárosító szenvedélyek elkerülésére; – tájékozott a szervi és pszichés betegségek korai felismerésének jelentőségéről, ismeri a legfontosabb tüneteket, jelentkezésük esetén szakszerű segítséget kér.
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– Az egészséges környezet fenntarthatósági kritériumként való értelmezése – A lakóhelyiségek levegőminőségét befolyásoló hatások, gyakoribb légszennyező anyagok, forrásaik és egészségügyi hatásaik megismerése – A települési lakóövezetek levegőminőségi tényezői, a légszennyező anyagoknak való hosszú távú kitettség egészségkárosító hatásainak felismerése – Az ivóvíz meghatározó forrásai (felszín alatti vizek, felszíni vizek), az ivóvíz minőségét veszélyeztető emberi tevékenységek – A talaj, mint a környezet fő szűrő és detoxikáló rendszere, a talaj szerepe a felszín alatti vizek (ivóvíz) védelmében – A talajminőség szerepe a tiszta és egészséges ételkészítésben, a talajminőséget veszélyeztető antropogén folyamatok – A szív- és érrendszeri betegségek életmóddal, környezeti minőséggel összefüggő kockázati tényezőinek feltárása, a megelőzés lehetőségeinek megbeszélése – A rákbetegségek megelőzési lehetőségeinek felismerése, a betegség kialakulásában szerepet játszó környezeti tényezők azonosítása – A betegségekre való hajlam és a környezet és életvitel közötti összefüggés vizsgálata

	– Az élelmiszer-biztonság fogalmának értelmezése, tényezőinek és felelősségeinek azonosítása, jelentőségének értékelése – A dohányzás káros hatásainak összegyűjtése, a dohányzási szokásokra vonatkozó hazai és nemzetközi adatok elemzése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>betegség, egészség, életvitel, megelőzés, mentálhigiéne, rákbetegség, hajlam, örökölhetőség, életvitel</i>
Javasolt tevékenységek	– Levegőminőségi adatbázisok keresése, az adatok értelmezése, az egészségmegőrzéssel kapcsolatos következtetések levonása, cselekvési lehetőségek, intézkedési kezdeményezések megtervezése – Az ivóvíz minőségével kapcsolatos tények, adatok gyűjtése, a tévhitek megbeszélése – A dohányzás kultúrtörténetének, a függőség kialakulásának és kezelésének, a dohányzás élettani hatásainak és egészségkárosító következményeinek példák alapján történő bemutatása – Az ivóvíz minőségére, felhasználására, a szennyvizek kezelésére és elhelyezésére vonatkozó vizsgálati adatok elemzése, következtetések megfogalmazása – A fertőző betegségekkel, járványokkal kapcsolatos történelmi áttekintő házi dolgozat, kiselőadás készítése – Egy lakás, lakóház vagy település a fenntarthatóság szempontjait tükröző tervezési szempontjainak összegyűjtése, tervvázlat készítése és megvitatása csoportmunkában – Esettanulmány elkészítése egy táplálkozási betegséggel kapcsolatban: okok, tünetek, diagnosztika, gyógyulás folyamata, a betegség lefolyása, lehetséges következményei, megelőzhetőség, örökölhetőség

TEMATIKAI EGYSÉG	KOZMIKUS KÖRNYEZETÜNK	ESTI: 6 ÓRA LEVELEZŐ: 3 ÓRA
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – helyesen értelmezi a Nap és a Naprendszer jelenségeit, folyamatait, azok földi hatásait; – érti a Világegyetem tér- és időbeli léptékeit; – nyitott a csillagászzattal, kozmikus környezetünkkel kapcsolatos hírek, újdonságok iránt. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – elhelyezi a Földet a Világegyetemben és a Naprendszerben; – ismeri a Föld, a Hold és a bolygók legfontosabb jellemzőit, mozgásait, – ismeri a napfény különféle tartományainak pozitív és káros földi	

	hatásait, értékeli a földi élet kialakulásában és fennmaradásában játszott szerepét; – ismeri a Föld kozmikus hatások elleni védőernyőit, különös tekintettel az ózonpajzs szerepére, az azt károsító antropogén folyamatokra és következményeire; – érti a mesterséges égitestek (műholdak) jelentőségét és szerepét a mindennapi életben;
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– A Föld helye a Naprendszer bolygói között, az „élet zónájának” értelmezése – A Nap energiatermelése, csillagként való életútja – A napfény különféle tartományainak földi hatásai (látható fény és fotoszintézis, UV védelem, infravörös hősugárzás) – a Hold és a földi élet közötti kapcsolatok felismerése (pl. biológiai ciklusok, árapály hatása) – A Föld kozmikus hatások elleni védőernyői (részecskesugárzás és mágneses övezet, UV sugárzás és ózonpajzs, meteorok és légkör) – A műholdak által a Föld állapotáról szerezhető információk típusainak azonosítása, a jelenlegi folyamatokkal és a jövő előrejelzésével összefüggő jelentőségük értékelése – Az aszteroidabecsapódások földtörténeti jelentősége (pl. víz, szervesanyag-beszállítás), egy mai becsapódási esemény valószínűsége, lehetséges következményei, az elhárítás módszerei
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>kozmosz sugárzás, bolygó, mellékbolygó (hold), meteor/meteorit, aszteroida, üstökös</i>
Javasolt tevékenységek	– Projektek, prezentációk, egyéni és csoportos munkák ajánlott témái: – Megoldandó problémák a Föld elhagyása esetén (pl. mesterséges gravitáció, fény stb.) – Űrvárosok a fantasztikus irodalomban (filmekben), pl. Randevű a Rámával – Az élet meghonosítása más bolygókon (megoldások irodalomban, filmekben) – Egy másik galaxisba való eljutás nehézségeinek és a lehetséges megoldások összegyűjtése internetről, ezek megbeszélése – Néhány katasztrófafilm (részleteinek) megtekintése, beszélgetés azok fizikai és földtudományi hátteréről – Adatgyűjtés a Földre potenciálisan veszélyes égitestekről, az ezeket vizsgáló csillagászati módszerekről, műszerekről

TEMATIKAI EGYSÉG	JÖVŐKÉPEK	ESTI:10 ÓRA LEVELEZŐ:

		5 ÓRA
Tanulási eredmények	A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére: – érti az éghajlatváltozással átalakuló földi folyamatok várható gazdasági, társadalmi és biztonsági következményeit; – érti az ökológiai lábnyom (hulladéklábnyom, vízlábnyom) fogalmát, helyesen értékeli ennek térbeli különbségeit a Földön és jelentőségét a jövőnk alakulását illetően; – ismeri az urbanizáció mértéke várható növekedésének hatásait, véleményt fogalmaz meg az élehető és fenntartható települések jellemzőivel kapcsolatban. A témakör tanulása eredményeként a tanuló: – példák segítségével bemutatja a közeljövő lehetséges legfontosabb szintetikus anyagait; – ismeri az alapvető ásványok és kőzetek, fosszilis energiahordozók 21. századi hasznosítási trendjeit, tájékozott az ásványvagyon kimerülési prognózisait illetően, átlátja az ebből eredő konfliktusforrásokat; – reálisan értékeli a hulladékelhelyezés környezeti problémáit, az ebből származó hosszú távú kockázatokat, átlátja a probléma mérséklésében a személyes szerepvállalás lehetőségeit; – érti a globális hálózatok kialakulásának folyamatait, az ebben rejlő veszélyeket; – képes saját ökológiai lábnyomának kiszámítására, helyesen értékeli a változtatási lehetőségeit.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	– A technológiai fejlődés jövőformáló hatása, a lehetőségek, korlátok és veszélyek áttekintése (közlekedési eszközök és módok, munkakörnyezet és robotizáció, infokommunikáció) – A biológiailag nem lebomló anyagok (kőolajalapú polimer műanyagok) problémáját érintő megoldási lehetőségek áttekintése (lebomló műanyagok, génszerkesztett mikrobiális technológiák) – A Föld globális népességének várható alakulása, a növekedés hajtóerői, korlátjai és következményei – A számítógépes klímamodellek összetevőinek folyamatos bővülése, a szimulációk valószínűségi előrejelzései különféle társadalmi és gazdasági forgatókönyvek esetén – Az éghajlatváltozással átalakuló Föld (pl. jégmentes Északi-sarkvidék, tartós hőség és vízhiány) várható gazdasági, társadalmi és biztonsági kérdéseinek elemzése	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>számítógépes modell, szimuláció, előrejelzés</i>	
Javasolt tevékenységek	– A Föld és az emberiség lehetséges jövőjét bemutató filmek, regények, képregények, zenei vagy egyéb videók kiscsoportos elemzése, saját	

	videó készítése – Portré: ismerkedés olyan kortárs személyek életével, akik sokat tettek vagy tesznek a Föld élhető jövőjéért – A jelenkori városfejlesztés előremutató, követhető példáinak keresése, esetleírások, filmek elemzése – A hagyományos és az elektromos autó hatásfokának összehasonlítása megadott műszaki paraméterek alapján, egy autó hatásfokának becslése – Különböző GPS alapú helymeghatározó applikációk összehasonlítása, mérési pontosságuk becslése, a kapcsolatban részt vevő műholdak adatainak összehasonlítása

OSZTÁLYFŐNÖKI

9-12. ÉVFOLYAM

(Esti tagozat)
(Levelező tagozat)

Az osztályfőnöki óra funkciói:

- a tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, a reális önértékelés és önfejlesztés iránti igényük felkeltésében, személyiségük stabilizálásában,
- szükség szerint a fiatal felnőttek életpályájára való felkészítése,
- a szociális képességek (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés stb. képességeinek) fejlesztése, főként a korábbi tanulástörténetekkel összefüggő, az osztályban megélt saját élmények bázisán,
- a tanulók támogatása az iskolában és iskolán kívül szerzett élményeiknek feldolgozásában, az ellentmondások feloldásában, a valóságban történő eligazodás segítésében,
- a tanulók felelős állampolgárrá nevelése
- tanulók informálása az iskolai élettel összefüggésben
- tanulói jogviszonnyal összefüggő ügyek intézése (pl. hiányzások, igazolások, diákigazolvány)
- szervezési feladatok

Tartalom

Az osztályfőnöki óra a pedagógus és osztálya együttlétének óraterveben kodifikált intézményes kerete, amelynek jellege alapvetően különbözik a többi tanítási órától.

Ez az órátípus a későbbiekben körvonalazott funkcióit csak abban az esetben töltheti be, ha egy – gazdag extracurriculumokkal telített – nevelési folyamat szerves részévé válik.

A tanterv – az osztályfőnöki óra sajátos jellegéből adódóan – nem tartalmazhat követelményeket, hiszen ez a foglalkozási forma nem alkalmazható számonkérésre, a követelményteljesítés iskolai eljárásrend szerinti értékelésére.

Az osztályfőnöki óra tantervében szereplő tartalmak nem válhatnak ki más tantárgyakból elemeket, nem mentesíthetnek tantárgyakat, nem alkalmazhatók hagyományos ismeretközvetítésre. Az osztályfőnök lehetősége ezúttal abban áll, hogy építve a tanítási órán elsajátítottakra, elmélyítse, aktualizálja, értékmozzanatokkal ruházza fel a meglévő tudásokat.

A középfokú felnőttoktatás számára készített osztályfőnöki program célja az, hogy elősegítse az iskolák (és a pedagógusok) számára azt, hogy az egyes évfolyamokra beiratkozott, számos helyről érkező, sok esetben alulszocializált, motiválatlan, ismerethiányokkal küszködő tanulók számára az iskolai előrehaladás és a tanulás sikeressége érdekében felgyorsítsa az (osztály)közösség kialakulását. A másik cél az, hogy az óra keretében lehetőség nyíljon a tanulókkal azoknak a kérdéseknek az alaposabb megbeszélésére és megvitatására, amelyekre a szaktárgyi órákon nem minden esetben jut idő. A témák feldolgozása hozzájárulhat a tanulók eligazodásához az ún. „mindennapi kérdésekben”, aktualitásokban. Az órákon a

szemléletformálás mellett jelentős hangsúlyt kaphat a tanulásal kapcsolatos motiváció erősítése, és a különféle tananyagtartalmak iránti érdeklődés felkeltése.

A tananyag elvégzése lehetővé teszi azt, hogy az osztályfőnök – a tanulók sokszor csak formális (az adminisztráció szempontjából ugyan nem nélkülözhető) megismerése helyett – magukról a tanulókról és a tanulóktól kaphassanak komplexebb információkat, amelyek elősegíthetik az idő előtti iskolaelhagyás, a tanulási kudarcok magas arányának a csökkenését.

A programot (de legalábbis annak számottevő részét) célszerű, ha az adott osztály felelőse, osztályfőnöke „tanítja”. Itt tehát többről és másról van szó, mint a hagyományos osztályfőnöki órák esetében megszokhattuk. Ezeken az órákon is „tananyagot” kell feldolgozni, amelyeknek a célja részben eltér a többi tantárgy és műveltségterületétől. Amíg a többi esetben elsősorban a közismereti tananyag elsajátítása áll a középpontban, itt a hangsúly – az elmondottakon túl – azoknak a kompetenciáknak a fejlesztésére irányul, amelyek erősíthetik a tanulók beilleszkedését az iskolai közösségekbe. A cél ezért alapvetően az, hogy az osztályba járó tanulók idővel valódi közösséget alkossanak, mert ennek a kialakulása /kialakítása nagymértékben hozzájárulhat ahhoz, hogy a tanulók iskolával és tanúlással kapcsolatos kedvezőtlen attitűdjei megváltozzanak.

A tanulás kompetenciái: A felnőtt tanuló különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozik, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. Az információk keresése és feldolgozása, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat.

Kommunikációs kompetenciák: A különféle feladatok feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. A felnőtt tanuló a felmerülő problémákról beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, azokat írásban és szóban összefoglalja, digitális kommunikációs eszközök segítségével mutatja be.

Digitális kompetenciák: A tanulás során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A felnőtt tanuló az információk feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényeget, következtetéseket von le.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A felnőtt tanuló a mindennapi élet vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, saját cselekedeteinek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulás során a felnőtt tanuló megismeri a kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a

kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A felnőtt tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység.

Óraterv az osztályfőnöki programhoz				
Évfolyam	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Heti óraszám esti	1	1	1	1
Éves óraszám esti	36	36	36	32
Heti óraszám levelező	0,5	0,5	0,5	0,5
Éves óraszám levelező	18	18	18	16

9. ÉVFOLYAM

Éves óraszám esti// levelező: 36//18 óra

Tematikai egység	Osztályközösség-ép		Órakeret esti:36 óra levelező: 18 óra
Előzetes tudás	Minden téma esetében célszerű a tanulók előzetes tudáselemeinek az azonosítását elvégezni. (2. óra)		
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	Tanulás tanítása 1. (5 óra) Az iskola és a tanulás szerepe – az élethosszig tartó tanulás eszméje (5 óra) Ünnepek a társadalomban és családban (5 óra) Helyi társadalom és intézményei /civilszervezetek, helyi média (5 óra) A helyi politikai világa /önkormányzat, képviselők, pártok (4 óra) Egészséges életvitel /életmód kérdései (4 óra) Gazdaság, munkaerő-piac (6 óra)		
Ismeretek/fejlesztési követelmények			
A tanuló ismerje fel a tanulást támogató módszertani megoldások fontosságát Legyen elképzelése az egyéni és társadalmi szintű tanulás fontosságáról Ismerje a legfontosabb ünnepek tartalmát és jelentőségét Legyen világos képe a helyi politika és média világáról és működéséről Ismerje fel az egészséges életvitel fontosságát			

Éves óraszám esti//levelező: 36//18 óra

Tematikai egység	Osztályközösség-építő program 10. évfolyam	Orakeret esti:36 óra levelező: 18 óra
Előzetes tudás	Minden téma esetében célszerű a tanulók előzetes tudáselemeinek az azonosítását elvégezni. (2 óra)	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	Tanulás tanítása 2. (7 óra) Munkavállalás és erkölcsi dilemmák /a fehér és fekete gazdaság szerepe/ (5 óra) Munkanélküliség és képzettség összefüggései (5 óra) Álláskeresési technikák (5 óra) Fenntartható fejlődés – helyi szintű környezetvédelem (7 óra) Konfliktusok és megoldásaik (5 óra)	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
A tanuló ismerje fel a tanulást támogató módszertani megoldások fontosságát Legyen képes saját tanulásának a megszervezésre, a tanulási környezet kialakítására Ismerje fel a fekete gazdaság és korrupció kedvezőtlen társadalmi/gazdasági következményeit Rendelkezzen alapvető álláskeresési ismeretekkel Legyen gyakorlata a konfliktusok feloldásában		

11. ÉVFOLYAM

Éves óraszám esti// levelező:
36//18 óra

Tematikai egység	Osztályközösség-építő program 11. évfolyam	Órakeret esti:36 óra levelező: 18 óra
Előzetes tudás	Minden téma esetében célszerű a tanulók előzetes tudáselemeinek az azonosítását elvégezni. (2 óra)	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	Tanulás tanítása 3. (7 óra) Életpálya-építés-karriertervezés (5 óra) Társadalmi normák és a deviáns magatartás (5 óra) Tudatos vásárlási / fogyasztási szokások és az ökológiai lábnyom (5 óra) Helyi hagyományok, népszokások, hungarikumok (7 óra) A családi gazdálkodás tervezése (5 óra)	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
A tanuló ismerje fel a tanulást támogató módszertani megoldások fontosságát Legyen képes saját tanulásának a megszervezésre, a tanulási környezet kialakítására Legyen képes különféle információforrások felhasználására az eredményes tanulás érdekében Legyen elképzelése a normakövető és normaszegő magatartási mintákról Ismerje fel a tudatos fogyasztás és vásárlás társadalmi szintű hasznosságát Legyen képes reális családi költségvetés megtervezésére		

12. ÉVFOLYAM

Éves óraszám esti// levelező: 32//16 óra

Tematikai egység	Osztályközösség-építő program 12. évfolyam	Órakeret esti:32 óra levelező: 16 óra
Előzetes tudás	Minden téma esetében célszerű a tanulók előzetes tudáselemeinek az azonosítását elvégezni (2 óra)	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	Tanulás tanítása 4. (5 óra) Tanulási stratégiák az érettségire (együtt vagy külön? – tanulóközösségek előnyei és hátrányai) (5 óra) A társadalmi integráció /kohézió (az együttélés dilemmái – többség/kisebbség) (5 óra) Házasság, család, gyermekvállalás (demográfia mikro és makro szinten) (5 óra) Férfiak és nők a társadalomban (a hagyományos nemi szerepek változásai) (7 óra) Mit gondolunk a műveltségről? (általános műveltség – iskolai tudás dilemmái) (3 óra)	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
A tanuló ismerje fel a tanulást támogató módszertani megoldások fontosságát Legyen képes saját tanulásának a megszervezésére, a tanulási környezet kialakítására Legyen képes különféle információ-források felhasználására az eredményes tanulás érdekében Ismerje fel a társadalmi kohézió erősítésének szükségességét és az ehhez szükséges eszközöket Legyenek reális elképzelései a családtervezésről Legyenek elképzeléseik a műveltség összetevőiről és azok fontosságáról		

